ספריה עממית
...ISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

ספריה עממית בטורונטו

LIBRARY, TORONTO

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

שטארקער פון אייזען

אַ ראָמאַן פון אידישען לעבען

פון

מ. מ. דאליצקי

ערשטער באנד

צווייטע אויפלאגע

HEBREW PUBLISHING COMPANY

50-52 Eldridge Street, New York

1920

שטאַרקער פון אייזען

אָדער

דער געקרוינטער באַנדיט

ןטעס קאַפּיטעל.

דער שלאַנג אין בוזים.

א קיהלע רעגענדע זומער־נאַכט אם ענדע יולי אין יאהר ....18, האט שוואַרץ בעשאַטענד די גרויסע שטאָדט מאָסקווא. דער טהורעם־זייגער אין סאַקאָלניקער אוטשאַסטאָק, האט מיט א דומפּען מעלאַנכאָלישען טאָן נעקלונגען צוועלף מאָל די גאַנצע סאַקאָלניקער געגענד, וועלכע דיענט אלס דער בעסטער שפּאַציר־פּאַרק פאַר די מאָסקווער איינוואוינער, איז רוהיג און שטיל. דער רעגען, וועלכער האט נעגען אבענד נאָך א שטאַרקען נאָרד־ווינד אויסגעבראָכען, האט פערטריעבען אלע שפּאַצירענדע צוריק אין שטאָדט אריין, אויך די סאַקאָלניקער איינוואוינער, וועלכע שפּאַצירען געוועהנליך יעדען אבענד ביז שפּעט אין דער נאַכט, און אמאָל ביז ליכטיגען טאג, האבען ביי דיעזען שלעכטען וועטער עמפּפאַנגען גאַנץ פריה די נאַכט און יעצט שלאָפען זיי שוין אין זייערע דאַטשעס, פון וועלכע עס איז זעלטען צוזעהן א ליכט־שטראַהל אדער צו הערען א מענשען־שטימע.

אין יענער פינסטערער נאַכט, נאָך צוועלף אוהר, זיינען צוויי הויכע קרעפטיגע מענער, פערהילטע אין לאַנגע רעגען־מאַנטלען ארויסגעגאַנגען פון סאַקאָלניקער וואַלד און מיט ראַשע טריט האבען זיי ארויפגעטרעטען אויפ'ן ברייטען שאָסע, וואו עס איז געשטאַנען נאר איין פערמאַכטער עקיפּאַזש און איינינע לייכטע דראָשקעס.

זיי זיינען צוגעגאַנגען צום עקיפּאַזש און האבען בעדונגען דעם פערשלאָפענעם קוטשער אפּצופיהרען זיי אין מאָסקווא.

— אויף „וואַרוואַרקא", קוטשער! — האבען זיי איהם געזאָגט און זיינען גלייך אוועקגעפאַהרען.

— איזוואָזטשיק! — האט אויסגעשריען נאָך א פּערזאָן ארויסגעהענדיג פון א פינסטערע אַלעע.

באלד האבען איהם אומגערינגעלט די איינינע איזוואָזטשיקעס, האבען זיך אויפ'ן שאָסע געפונען און יעדערער האט איהם מיט זיין נגון ... זיך.

ער האט זיך ארויפגעכאפּט אויף א דראָשקע און האט געהייסען דעם איז־וואָזטשיק פאָהרען וואס שנעלער.

— וואוהין באַרין?

— זאָלסט נאכפאָהרען דעם עקיפּאַזש וועלכער איז נאר וואָס פערשוואונדען! — האט איהם דער פּאסאזשיר בעפוילען — דוא בעקומסט א גאנצען פּאפּירעל און „נאַ־וואָדקי״, אָבער פאהר אָן א זייט וועג, אז דיא פּאָהרענדע אין׳ם עקיפּאַזש זאָלען גאָר ניט בעמערקען!....

— סלושאיו׳ס באַרין!

און דיא דראָשקע איז באַלד אוועקגעפלויגען.

ביידע פּאסאזשירען אין פערמאכטען עקיפּאַזש זיינען געזעסען א היבשע ווייל שטארק פערטראכט. ענדליך, האט זיך איינער פון זיי וויא פון א טיעפען שלאָף ערוואכט און האט פלוצלינג א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— אָבוואהל דיא זאך איז שוין אָפּגערעדט — האט ער צו זיין קאמעראד שטיל געזאגט — דאך שאדעט ניט, אז מיר זאלען אין דיעזער האלבע שטונדע רייזע אבערמאלס זיך בעראטהען וועגען דעם אונגליקליכען זאכארינען, דוא ווייסט דאך, מארטין, אין וואס פאר א געפאהר ער שטעהט....

- קיין בעסערער ראטה איז גאר ניטא! — האט איהם מארטין געענט־פערט — צו זיך אין דאטשע קען איך איהם ניט נעהמען, דוא קענסט עס אויך ניט טהאן, היינט וואו דען זאלען מיר איהם דערווייל אהינטהאן? זיא זארגט זיך אפילו וועגען איהם זעהר, אָבער וואהרשיינליך האט זיא נאך קיין פּלאַץ פאר איהם גע־פונען, און מיר מוזען דאך איהם באלד רעטען!

— איך צווייפעל אבער — האט איהם אסטראָוו ערוויעדערט — צו איז דיא אידישע „זאראדיע״ פאר איהם א גוטע בעהעלטנים? דארט בעפאלט דאך דיא פּאָליציי פאסט יעדע נאכט אויף דיא אידישע הייזער.

— ער וועט דאך אבער דארט לאנג ניט פערבלייבען — האט איהם מארטין געענטפערט — און יענע אידישע פאמיליע וואוהין איך וויל איהם אוועקפיהרען איז זעהר אן עהרליכע, זיא וועט האבען מיט איהם מיטלייד און וועט איהם שיצען פון אונגליק. איך האב מיך היינט אין אבענד געזעהן מיט גאָלדבוימען און זיך פאָרגעשטעלט מיט׳ן נאָמען מארטינאָוו, איך האב איהם דערצעהלט, אז איך בין גוט בעקאנט געוועזן מיט זיינעביידע אונגליקליכע קינדער, וועלכע דיא רוסישע טיראַניי האט היינטיגען יאהר פון איהם אוועקגערויבט און פערשיקט נאך סיביר, און גאָלדבוים האט מיט פרייד איינגעווילינגט צו געבען זאכארינען שוץ אין זיין הויז.

— מיין ראטה איז אבער — האט אסטראָוו זיך אָפּגערופען — אז בעפאר מיר קריגען נאך ארויס זאכארינען פון זיין שרעקליכע בעהעלטנים־לאָך, זאָלסט דוא זיך נאך אמאָל זעהען מיט גאלדבוימען.

— איך דיינק אז דאס איז ניט נייטהיג, איך וויים, אז גאָלדבוים זיצט ש׳ין און וואַרט צו עמפּפאנגען דעם אונגליקליכען אין זיין הויז און אז מיר וועלען איהם

אהין ברייננען וועלען מיר געפינען אלע טהירען פון גאָלדבוימס וואוינונג פאר אונז אָפען.

— אָבער דוא ווייסט דאך, — האט אסטראוו ווייטער גערעדט — אז „זאראַדיע“ איז אימער בעדעקט מיט פּאָליציי־הינד און מיט דוואָרניקעס און אזוי וויא מיר זיינען מיט דיעזען קוואַרטאל זעהר ווענינ בעקאנט, דאהער איז ראטהזאם, אז מ'ר זאלען יעצט בעזוכען גאָלדבוימען און איהם מיטנעהמען אין „קרעמל“, און באלד וויא מיר וועלען דעם אונגליקליכען פון „קאנאָן“ ארויסקריגען, זאלען מיר איהם גאלדבוימען איבערגעבען. ער וועט שוין בעסער ויסען וויא אין זיין קוואַרטאל צו זיין פּאָרזיכטינ....

— דוא האסט, אסטראוו, רעכט! — האט איהם מארטין נאך א קורצען נאכדענקען נעענטפערט — מיר וועלען טאקי אזוי טהאן, און באלד וויא מיר קומען אויף „ווארוואַרקא“, לאזען מיר זיך הערונטער צו גאלדבוימען אין „זאראדיע“....

ביידע קאַמעראדען האבען זיך ווידער פערטראכט און האבען א היבשע ווײַלע איינער צום צווייטען ניט גערעדט; פּלוצלינג האבען זיי ביידע אינסטיקטיוו א ציטער געטהאן, פּונקט וויא אן עלעקטרישער פונק וואלט זיי ביידען דורכגעדרונגען.

— דאס איז שרעקליך! דאס איז שוידערהאפט! — האט מארטין העכסט אויפגערעגט געזאגט — א מענש זאל ליעגען איבער דרייסיג שטונדען אין א קאנאָן! ווער וויים צו מיר וועלען איהם שוין געפינען א לעבעדיגען?....

— און דאס איז נאך שרעקליכער — האט אסטראוו זיפצענד ערוויעדערט — אז דער ניעדערטרעכטיגער לומפּ, דער געמיינער שורקע אלעקסייעוו איז פערבליבען לעבען און ביידע זאכארינס קוילען האבען זאגאר זיין מאנטעל ניט בעריהרט!

— היינט אבער מוז ער קראַפּירען וויא א הונד! — האט מארטין מיט אויפרעגונג געזאגט — איך גלויב, אז זיי וועלען איהם דארט דערטאַפּען.... מען מעג זיך שוין אויף זיי פערלאָזען!

— מיר שרעקט זיך עפּעס דאס הארץ! — האט אסטראוו פּלוצלינג איהם געזאגט — דוא ווייסט דאך אז איך בין ניט קיין פיינלינג, אָבער דאך פיהל איך עפּעס א געהיימע שרעק.

מארטין האט וויא אונווילענד ארויסגעשטעקט זיין קאפּ דורך דעם האלב־אָפענעם פענסטער און האט דערזעהן פאהרענדיג א דראשקע אין דער זייט גאס, וועלכע האט געפיהרט א שלאָפענדען, צונויפגעקאָרטשעטען פּאסאזשיר.

— וואו האלטען מיר שוין? — האט אסטראוו געפרעגט.

— ביי דעם טהויער פון ווארוואַרקע.

— הייס דעם קוטשער זיך אוועקשטעלען! — האט איהם אסטראָוו געזאגט.

— זאל ער שוין דערפאהרען ביז דער וואנט פון זאראדיע.

— ניין פריינד, איך פיהל מיך עפּעס אונוואהל.... מיר ווילט זיך עפּעס פרישעם לופט.

— מיר איז אויך עפּעס ניט אם בעסטען — האט מארטין איהם געענטפערט. **איך פיהל עפּעס אן אויפרעגונג....**

— שטעה! — האט אסטראוו פון׳ם פענסטער צום קוטשער א געשריי געטהאָן.

דער עקיפּאזש האט זיך ריכטיג ביי דעם טהויער פון ווארוואַרקא אפּ־געשטעלט.

ביידע קאמעראדען זיינען ·פון איהם ארויסגעגאנגען, זיי האבען אבגעצאהלט דעם קוטשער און זיינען ארויף אויפ׳ן לינקען טראָטאָאר פון ווארוואַרקע, וועלכער פיהרט צו זאראדיע.

דער הינטערשטער איזוואָזשציק, וועלכער האט געפיהרט דעם שלאָפענדען פּאסאזשיר, האט א שמיץ געטהאן זיין פערד און האט ביידע קאמעראדען איבער־געיאָגט.

פאר׳ן שיין פון׳ם לאנטערנע האבען זיי געזעהן, אז דער פּאסאזשיר איז אן אלטער מאן מיט א לאנגען גרויען באָרד און פּאות.

— עיי, בארין! בארין! — האט דער איזוואָזשציק זיך אוועקשטעלענד ביי זאראדיע וואנט צום פּאסאזשיר געשריען — אט איז „ווארוואַרקא״!

דער פּאסאזשיר האט זיך ערוואכט און האט אויסגעריבען דיא אויגען.

— ווארוואַרקא? — האט ער פערשלעפערט געפרעגט — גוט, איך געה הערונטער.

ער איז לאנגזאם פון דראָשקע אראָפּגעקראָכען, ער האט אפּגעצאָהלט דעם איזוואָזשציק און איז צו דיא ביידע קאמעראדען צוגעגאנגען.

— ווייסט איהר ניט מיינע הערען — האט ער זיי אויף אידיש געפרעגט — וואו איך קען דא ערגעץ געפינען א נאכטלעגער?

— מיר פערשטעהן אייך ניט — האט איהם מארטין געענטפערט געהענדיג מיט אסטראוו׳ן זיין וועג ווייטער.

דער אלטער איד האט זיי דיא זעלבע זאך איבערגעפרעגט אין צובראָכענעם רוסיש.

— דא אויף ווארוואַרקא, זיינען פיעלע גאסט־הייזער — האט איהם מארטין געענטפערט — געהט אביסעל ווייטער, וועט איהר זיי לייכט אויסגעפינען.

— אָ, פריינד, איך דאנקע! — האט איהם דער אלטער איד ערווידערט — אבער ווייסט איהר ניט צו ווער מען מיך דארט אריינלאָזען אויף נאכט־לעגער?

— ווארום דען ניט? פאר געלד בעקומט מען אלעס.

— אָבער איך קען קיין לאָזשי זאגאר פאר געלד ניט בעקומען! — האט דער אלטער ביטערליך געענטפערט.

— איך פערשטעה אייך ניט אונבעקאנטער, — האט איהם מארטין ער־ווידערט.

— גאָר איינפאך, ווייל איך בין א איד! — האט דער אלטער מיט א וויינענ־דע שטימע געענטפערט — שוין אכט שטונדען וויא איך בין געקומען צופאהרען מיט סמאלענסקער באהן פון בריסק, זייט דאן טרייב איך מיך ארום איבער מאסקווא צופוס און אויף דראָשקעס און אין קיין האטעל וויל מען מיך ניט אויפ־נעהמען, זיי זאגען, אז איך האב ניט דאס רעכט זאגאר איין נאכט אין מאסקווא

איבערצונעכטיגען.... דער רעגען האט מיך שוין אזוי דורכגענעצט, אז איך פיהל מיך גאנץ ערקעלטערט.... א, ליעבע מענשען, האט מיטלייד מיט אן עלענדען!....

ביים ענדיגען דיא לעצטע ווערטער האט זיך דער אלטער מאן צובליפעט וויא א קליין קינד.

— קומט מיט אונז! — האבען איהם ביידע פריינדע געפיהלפאָל גזאגט — מיר וועלען אייך שוין בעזארגען א נאכט־לעגער.

— איהר קויפט אייך עולם הבא! — האט זיי דער אלטער ערגרייפענד דיא הענד געזאגט — איך וועל אייך דיעזען וואהלטהאט ניעמאלס פערגעסען, איהר רעטעט מיך איינפאך פון טוידט.

און מיט א פּאָר מינוט שפּעטער, האבען זיך אלע דריי מענער אראָפּגעלאָזען בארג אראָפּ אין דעם אידישען יאמער־טהאל — זאראדיע....

2טעס קאפּיטעל.

דיא געהיימע שיסער.

פון דער פרעהליכער פיליפּאָוו׳ס קאפע־הויז אויף טווערסקאיא איליצא, זיינען יענע נאכט אום איינס אוהר ארויסגעגאנגען צוויי יונגע רייך־געקליידעטע מענשען. זיי זיינען איינער נאך דעם צווייטען לאנגזאם געגאנגען אויפ׳ן טראָטואר, וואס פיהרט צו טווערסקאָי בולוואר; אויפ׳ן גאס ביי דעם געגענזייטיגען טראטואר, איז זיי נאכגעפאהרען א קיביטקע מיט גומענע רעדער, געשפּאנט צו א שטארקען שמאָלפּיסיגען פערד. זיי זיינען ארויפגעגאנגען אויפ׳ן בולוואר און אריין אין א זייטיגע שמאָלע אלעע, דארט זיינען זיי זיך צוזאמענגעקומען און אפּגעהענדיג א היבשע שטרעקע, האבען זיי זיך אוועקגעזעצט אויף א באנק געגען דעם אָבער־פּאָליצמייסטערס הויז.

— היינט מוז דער לומפּ וויא א הונד קראפּירען! — האט איינער גאנץ שטיל געזאגט צום צווייטען — איך גלויב אז דער באל וועט זיך באלד ענדיגען.

— וויא איך זעה — האט זיין קאמעראד איהם ערווידערט אנווייזענד מיט׳ן האנד אויף דיא פּיעלע עקיפּאזשען, וועלבע רינגלען אום דעם אָבער־פּאָליצמייסטערס העל־בעלויכטענע הויז — וויא איך זעה וועט דער שורקע צוליעב דעם רעגען־וועטער צוריקפאהרען אין א פערמאכטען עקיפּאַזש.

— דאמאלס וועלען מיר אנשטאט א מעסער געברויכען א רעוואָלווער! — האט איהם דער ערשטער געזאגט.

— ביי נאכט אבער — האט זיין קאמעראד געענטפערט — איז א רעוואָלווער פיר אונז נענוג געפעהרליך....

— דער הונד אבער מוז היינט קראפּירען!

— מיין ראָטה איז, אז מיר זאָלען איהם נאכפאהרען ביז זיין הויז, און ביי זיין ארויסגעהן פונ׳ם עקיפּאזש, זאלען מיר אויף איהם געברויכען דעם שטומען געווער. וואס זאגסט דוא, אנדריאנאָוו?

— דוא האסט רעכט קאָלצאָוו — האט איהם אנדריאנאָוו נאך א קליינעם

נאכברענקען געזאגט — אבער זעה נור ווער נעהט עס דאָרט אין דער אלעע?

— דאס איז געוויס אונזער איסטאָמין, וועלכער איז בעשטימט אומצוגעהן דיזע נאכט קרעמעל און גוט אכטונג געבען ארום קאנאן ביז זאכארין וועט פון איהם בעפרייט ווערען. איך האב מיט איהם אפגעמאכט, אז ער זאָל דאָ זיין אום איינס אוהר. קום, לאָמיר איהם געהן ענטקעגען.

ביידע קאמעראדען האבען זיך אויפגעהויבען און זיינען אפגעגאנגען א קליינע שטרעקע אין דער פינסטערער אלעע, וואו זיי האבען זיך געטראָפען מיט א הויכען שלאַנקען מענשען.

— גוטען אבענד, ברידער — האט ער זיי שטיל געזאגט — זאכארין לעבט....

— דאס איז נאך ווענינ — האט אנדריאנאָוו געענטפערט — צו איז ער געזונד און קען זיך נאך בעוועגען?

— שוין דיא צווייטע נאכט — האט דער הויכער פערזאָן געענטפערט — וויא איך האב איהם לייכטע שפייזע אין קאנאן אריינגעוואָרפען. יעצט אין דער רעגענ־דער פינסטערער נאכט וואָלט זעהר לייכט געווען פון זיין בעהעלמעניש־לאָך איהם ארויסצוקריגען. אין קרעמעל איז ניט צו זעהן א פוס פון א מענשען, ליידער אבער זיינען נאך זיינע רעטער ניט געקומען.

— מיר קענען זיך אויף זיי פערלאָזען! — האט אנדריאנאוו איהם געענט־פערט — מארטין מיט אסטראוו'ן וועלען איהם געוויס היינט רעטען, אבער מיר מו־זען יעצט טהאָן אונזערס..... דער שורקע טאָר ניט זעהן דעם ערשטען זאָנענ־שטראהל פון היינטיגען פריהמאָרגען.

— און איך געה צוריק נאך קרעמעל — האָט זיי דער הויכער פערזאָן שטיל געזאגט:

— פריהער זאלסט דוא גוט אומקוקען דעם בולוואר — האט איהם אנ־דריאנאָוו שטיל געזאגט — אדיע ברודער, מיר געהן צוריק וואו מען דארף.

איסטאָמין איז מיט ראשע טריט אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — — —

מאָסקוער אָבער־פאָליצמייסטער קאָזלאָוו פייערט זיין פיער און פערציג־יעהריגען געבורטס־טאג. זיין גרויסע וואוינונג איז העל בעלויכטען און הויכגעשטעלטע געסט זיצען ביי סערווירטע טישלאַך, טרינקען שאמפאניער און פלוידערען מיט האלב פערגליווערטע צינגער איבער גוטען שנאפס און שעהנע מיידלאך. אין גרויסען זאל שפיעלט אן אָרקעסטער מוזיק און דיא רוסישע דזשענטעל־לייט טאנצען מיט דאמען אין לאנגע שלעפעס קאצאפסקע אריסטאקראטישע טענץ. דער באל, וועל־כער האלט יעצט אם ענדע איז געגאנגען, וויא עס שיינט, זעהר לעבעדיג; מען זעהט אן דיא שיכור'ע געסט, וועלכע האלטען זיך קוים אויף דיא פיס, אז זיי האבען זיך געפרעהט מיט זייער אבער־פאָליצמייסטערס געבורטס־טאג און האָבען זיך גוט מיט דיא פלעשלאך און מיט דיא פלעשער אונטערהאלטען.... דיא טענץ האבען אפגעפארבט ביי פיעלע דאמען דיא געזיכטער און מאנכע פון זיי קוקען יעצט אויס הימליש שעהן און רייצענד. בעזאָנדערס צייכענט זיך אויס מיט איהר שעהנהייט

איינע א גאנץ יונגע דאַמעטשקע מיט א ראָזע אריענטאַלישעס געזיכט און מיט פורפור־ראָזע פולע ליפּען, וועלכע זיצט לעבן א שעהנע פרוי פון איאהר צוויי דריי און פערציג אין א ווינקעל פון'ם גרויסען זאַל און פּאַכעט איהר אויפגעפלאַמטע רייצענדעס געזיכט מיט א שנעע־ווייסען זיידענעם פּאַכער.

— איך בעהערע מיך פריילין מאַלליך אייך צו לאַדען צום לעצטען מאַזורטאַנץ! — האט צו איהר געזאגט א הויך־געוואקסענע פּערזאָן פון א יאהר איינינע און פערציג און האט זיך העפליך פערנייגט.

דאַס מעדכען האט עפּעס וויא א ציטער געטהאַן, זעהענדיג פאַר זיך דעם מאַן, און איהרע ראָזע באַקען זיינען אין איין מאָמענט ערבלאַסט געווארען.

— איך דאַנק — האט זיא מיט א פּערעכטליכע מינע שוואַך ארויסגערעדט און האט איהר שוואַרצהאָריגען קאָפּ אַן א זייט פערדרעהט.

— מאָסקווער גאַלאַוואַ זאלסט דוא מיין קינד ניט ענטזאגען — האט איהר דיא פרוי וואס זיצט לעבן איהר געזאגט — מיר אלע רוסישע אונטערטהאַנען שטאַלצירען מיט זיין הויכע פּערזענליכקייט!....

— אבער איך בין מיעד!.... — האט דאס מעדכען מיט א זאָנדערבאַרען טאָן שוואַך ארויסגערעדט און איהר קאָפּ אראפּגעלאַזען.

— שעהמט אייך, יונגע פריילין, זא־וואס ארויסצורעדען! — האט איהר אלעקסעייעוו מיט א פריינדליכען שמייכעל געזאגט, פונקט וויא ער וואלט דא גאָר ניט פערשטאַנען — א יונגעס מעדכען זאל אזוי גיך מיעד ווערען?

דאַס מעדכען האט איהם גאר ניט געענטפערט און האט זיך פון איהם אפּגעקעהרט.

דיא מוטער האט איהר טאכטער געשיינקט א געהיימען קניפּ אין האנד, אז זיא האט אזש פאַר ווייטאָג א ציטער געטהאַן. זיא האט מיט א פּערעכטליכע מינע א קוק געטהאַן אויף איהר קנייפּערין און איז באלד פון איהר מיט אלעקסעיעוו'ן אוועקגעגאנגען און צוגעטראַטען צו א יונגען אפיציר.

— פערצייהעט איהר, הערר אלעקסעיעוו — האט דיא פרוי ערבלאַסט איהם געזאגט — זיא איז נאָך א דומעס קינד!

אלעקסעיעוו האט גאַר ניט געענטפערט און איז גלייך פון איהר אוועקגעגאנגען.

דיא אריענטאַלישע נאַז פון דער פרוי איז רויט געווארען וויא א קרעבס. זיא האט זיך פון איהר שטעלע אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צו א מאַן פון א יאהר פינף און פערציג מיט אַן עכט אידישען געזיכט און האט זיך לעבן איהם אוועקגעזעצט.

— דוא געהסט מיט א לאַנגע נאַז! — האָט געזאָגט א מאַן פון מיטלער אלטער צו אלעקסעיעוו'ן ווערהרענד ער איז צו איהם צוגעגאנגען — איך האב געזעהן פון ווייטען וויא דיא זשידאָווקא האט אויף דיר גאָר ניט געוואלט א קוקטהאָן. דוא האָסט עס אויך גאַנץ ערנסט פּערדריענט.

— ווארום? — האט איהם אלעקסעיעוו שטאַרק אויפגערעגט געפרעגט.

— נאָר איינפאך. אז מאָססוער נאָלאָווא, וועלכען דער באטיושקא צאר קושט אין שטערען נעהט לאדען צום טאנץ א זשידאווקא, איז ער ווערטה אז זיא זאל איהם ענטזאגען. וויא איך זעה פערשטעהסט דוא ניט דיין ווערדע.

— מיינסט דוא איסטאָמין, אז דאס וועט איהר געשענקט ווערען?

— אבער דערוויילע האָסט דוא א נאָז! — האט איהם איסטאמין נערייצט·

— אלעקסעיעוו פערשוויינט ניט קיינע בעליידיגונג — האט דער נאלאווא גיפטיג געזאגט — זיי זיכער אז איך וועל נאך אמאל פון דער זשידאָווסקער גע־זינדעל אזא ראכע נעהמען, אז זיי וועלען מיר האבען צו געדיינקען.

— אויב זיי וועלען דיר ביז יענער צייט ניט דערשיסען.

— דענקסט דוא טאקע אז דיא זשידעס האבען מיר פאָרגעסטערן געוואָלט ערמארדען?

— אבי דוא פערשטעהסט.

— נו, נו, איך וועל מיך שוין מיט זיי רעכענען.

— און פערלויפיג לאמיר מאכען א פּראָפּעראנס! — האט איסטאמין איהם שמייכלענד געזאגט — מיין אלטער גענעראל־גובערנאטאר איז שוין אוועקגעפאהרען

— דא איז אבער דאך קיין פּלאץ דערצו?

— נו, לאמיר פאהרען צו דיר נאך הויזע.

— נאך דעב באל.

— אבער ווען זאלען מיר פאר א דריטע האנד לאדען?

— טאקע איהר פּאַטער אליין! — האט אלעקסעיעוו נאך א קליינעם נאכ־דענקען געזאגט — מאלליך וועט היינט ביי אונז זיין זשידאָווסקע ברייטע בייטעל אויפעפנען אז עס וועט אזש געהן א רויך.

— דוא האסט כ׳לעבען שכל — האט איהם איסטאמין מיט א שמייכעל גע־זאָגט — זעהסט דוא וויא דיא זשידאווקא זיצט דאָרט מיט איהם און רעדט אין דער שטיל? דאָס דערצעהלט זיא איהם וויא וייער טאכטער האט דעם מאסקווער נאלאווא געמאכט א לאנגע נאָז.

אלעקסעיעוו האט גיפטיג א שמייכעל געטהאן.

— מיין ניט אז זיא איז אין גאנצען אונגערעכט — האט ער איהם געזאגט — אבער איך וועל מיך שוין מיט איהר רעכענען. נאך דעם לעצטען מאזור־טאנץ, אין וועלכען דאס מערבען מאלליך האט אין אלעקסעיעוו׳ס געגענווארט געטאנצט מיט׳ן יונגען אפיציר, צו וועלכען זיא איז נאך איהר מוטערס קניפּ צוגעגאנגען — האבען זיך אלע געסט צונויפגעקליבען אין גרויסען זאל מיטצוזינגען מיט׳ן ארקעסטער דיא רוסישע מחיה׳דיגע תפלה „באָזשע צאריא חראַני“ און איידער דיא מוזיק האט אנגעהויבען צו שפּיעלען, האט דער בעל־שמחה קאזלאוו זיך אוועקגעשטעלט צווישען פּובליקום און אויסגעשריען:

— ווערטהע, הויכגעשטעלטע דאמען און העררען! אונטער מיינע געסט געפינט זיך א געוויסער מאן, וועלכען זיינע פילאנטראָפּישע געפיהלע בעוועגען איהם איינ:גע ווערטער פאר דיא ווירדיגע געסט אויסצושפּרעכען.

אלע האבען זיך אוועקגעשטעלט מיט אָפענע מיילער.

עס איז ארויסגעטרעטען פון צווישען דאס פובליקום דער מאן, צו וועלכען דיא פרוי מאלליך איז נאך איהר קניפּ אין איהר טאכטערס האנד צוגעגאנגען, און זיך ווענדענדיג צו אלע אנוועזענדע האט ער אין ריינעם רוסיש אבער מיט דעם ליטוועשען אקצענט אויסגעשריען:

— צו עהרען אונזער ווירדיגען הויך־געשטעלטען בעל־שמחה און צו עהרען אונזער האָכגעשטעלטען און טהייערען שטאדט־ווירטה, העררן אלעקסעיעוו און אלע אנוועזענדע היער, שענק איך פינף און צוואנציג טויזענד רובעל, צו בעענדיגען דיא צערקווא, וועלכע בויט זיך צום אנדענקען פון דעם היילינגען וולאדימיר, אויף ניר קאָלסקאיא אוליצא.

— בראוואָ! בראוואָ! עס לעבע דיא היילינע פראוואָסלאוויע! — האבען געליארמט צעהנדלינגע שטימען.

באלד נאך איהם האט ארויסגעטרעטען זיין פרוי, מאדאם מאלליך, און האלטענדיג צוויי פאפירען אין האנד, האט זיא לויט אויסגעשריען:

— און צו עהרען אונזער גנעדיגען גאט׳ס געזאלבטען און זיינע אלע ווירדיגע בעאמטע אין מאסקווא, פון דעם גרויסען שטאדט־גאָלאָווא העררן אלעקסעיעוו, ביז דעם קלענסטען בעאמטען אין דער פאליציי, שענק איך פופצעהן טויזענד רובעל אויף דיא היילינע נעשיר אין יענער קירכע!

און באלד האָט זיא אויפ׳ן טיש אוועקגעלייגטביידע פאָפירען און האט גע־בעטען אלעקסעיעוו׳ן אז ער זאל זיי צונעהמען, ווייל זיא בעפאָלמעכטיגט איהם צו זיין דער קאסיר פון דאס געשענקטע געלד.

— בראוואָ, מאדאם מאָלליך! — הוראה אלעקסעיעוו! עס לעבע דיא פראַ־וואָסלאוויע און איהרע היילינע פאָרשטעהער! — האבען אלע געסט געשריען.

אלעקסעיעוו האט ביידע באנק־טשעקען צוגענומען ניט אויסדריקענד איין דאנקבארען ווארט צו דיא גרויסע פילאנטראָפען, וועלכע האבען אזא גרויסע סומע געווידמעט צו אזא היילינען ציעל, וויא צו פערגרעסערען דיא גרויסע צאהל פון מאָסקווער קירכעס....

מען האָט געבעטען גאָט ביי א זיעבען מאל פאר דעם באטיושקא צאר אלכסנדר דעם דריטען, און אלע געסט זיינען זיך ביסלעך־ווייז צוגאנגען.

— — — — — — — — — — — — —

— דוא זעהסט — האט אנדריאנאָוו געזאָגט צו קאָלצאָוו׳ן — דוא זעהסט אז דער לומפּ זעצט זיך ניט אינ׳ם עקיפּאזש אליין, עס זעצען זיך מיט איהם נאָך צוויי פערזאָנען.

— מיר שיינט, אז איינער פון זיי איז דער אידישער מיליאָנער מאלליך! — האָט איהם קאָלצאָוו געזאָגט — פאר׳ן לאנטערנע פונ׳ם עקיפּאזש האָט זיך מיר זיין געזיכט אפּגעשאָטענט.

— דאָס איז אונמעגליך — האָט איהם אנדריאנאָוו ערווידערט — איך וויים אז דער לומפּ לאָזט ניט א אידען אויף זיינע אויגען.

— מעגליך אז איך האב געמאכט אן איררטהום — האט איהם קאַלצאָוו גע־ענטפערט, אבער וואס וועלען מיר יעצט טהאן?

— לאָמיר וואס אָם שנעלסטען זיך ארייגזעצען אין אונזער קיביטקע — האט איהם אנדריאנאוו געענטפערט — ווען מיר וועלען זיי נאכפאהרען, וועלען מיר דאן זיך בערעכענען וואס צו טהאן.

זיי זיינען ראש איבערגעגאנגען דיא ברייט פון בולוואר און האבען זיך ארייג־געזעצט אין דער קיביטקע, וועלכע איז שנעל אוועקגעפלויגען.

— שיסען! — האט אנדריאנאוו מיט א בעשלאָסענעם טאָן געזאָגט צו קאַל־צאָוו'ן — מיין רעוואָלווער איז א גאנץ שטילער, ער מאכט ניט קיין גרויסע קולות.

— וויא שטיל דער רעיואָלווער איז, וועט דאָך אין אזא שטילע נאכט זיך הערען א קנאק.

— אבער אונזער פערד איז שנעל וויא א בליץ! דער טייפעל אליין קען איהם ניט דעריאגען....

— צו וועט דיר אבער געלינגען טרעפען אין ציעל? דא קען דאך גאר אן אונשולדיגער א קוגעל געניסען.

— אלעקסייעוו'ס חברים זיינען ניט בעסער פון איהם, מיך וועט גאר ניט קימערן אז אנשטאט איין שלאנג וועל איך טוידטען דריי.

— ניין פריינד, דאס איז געגען דיא גערעכטיגקייט — האט איהם קאָלצאָוו געזאָגט — וויא איך וואָלט וועלען טוידטען דעם אונמענש, דאך וואָלט איך ניט וועלען אז אנדערע זאגאר אן ערגערער פאר איהם, זאל ליידען זיינע זינדע. ווען מען שטימט אָפּ, נור דעם מוז מען טוידטען.

— איך בין אבער א גוטער שיסער! — האט אנדריאנאוו ערוויעדערט — זעהסט דוא וויא ער זיצט דאָרט צווישען ביידע מענער.... מיט איין שאָס איז ער פערטיג!

— וויא באלד דוא ביסט איבערצייגט אז דיין קוגעל וועט נור בלויז איהם אליין טרעפען, איז ראטהזאם אז דיא זאך זאל באלד געשעהן. דא איז זעהר א ברייטער און שטילער פּלאץ, עס איז דא וואוהין צו אנטלויפען, אבער זיי פּאָרזיכ־טיג אנדריאנאוו!

— נעהם ארויס אויך דיין רעוואָלווער! — האט איהם אנדריאנאוו אויפגע־רעגט געזאגט — אז מיינער וועט ניט טרעפען זאל דיינער איינינע מאל אפּפייערן.

קאלצאוו האט פון א זייטען־טאש ארויסגענומען א קליינעם רעוואָלווער.

— טרייב! האט אנדריאנאוו בעפוילען דעם אנטרייבער פון זיין קיביטקע.

דיא קיביטקע איז שנעל וויא א בליץ צוגעפלויגען צום עקיפּאזש. עס האבען זיך געהערט דריי האסטיגע רעוואָלווער שיסע איינער נאכ'ן צווייטען און באלד נאך דעם — א ווילדער געשריי און א הערצרייסענדער קרעכצען פון אלעקסייעוו'ס קאַרעטע.

אין גאס איז געוואָרען א שטארקער ליאַרעם און גערודער, עס האט געהילכט

א געשריי „קאראאול“ און פּאָליציייסקע פּייפליך האבען געסוויסטשעט פון פערשיעדענע זייטען.

אבער איידער מענשען זיינען זיך צוזאמענגעלאפען, האט זיך אנדריאנאוו'ס פערד א לאָז געטהאן א גאלאָפּ, און דיא קיביטקע מיט דיא שיסער זיינען פערשוואונדען.

3טעס קאפּיטעל.

דיא אונגליקליכע פאַמיליע.

אברהם גאָלדבוים איז א מאַן פון א יאהר ניין און פערציג פופציג, מיט א בראַוונען און ערלעס הערץ. ער וואוינט אין מאסקווא שוין נייצעהן יאהר מיט זיין פאמיליע וואס בעשטעהט ביי אונזער ערצעהלונג, פון א פרוי מיט צוויי ערוואקסענע קינדער, א זוהן מיט א טאָכטער — אויף דאס רעכט פון א ווילנער עהרענבירגער, וועלכע ער האט בעקומען פון באַטיושקא אלכסנדער דעם צווייטען, פאר פיעלע וואהל־טהאטען אין אלגעמיינע ווילנער שטאדט זאכען. ער האט זיך א מאל נערעכענט פון ווילנער שעהנסטע און נאָבעלסטע אידען און האט בעזעסען א גרויסען פערמענען; אבער א זאנדערבארער צופאל האט איהם געבראכט אין מאסקווא, וואו ער איז ביז היינטיגען טאג פערבליבען. מיט צוואנציג יאהר צוריק, האט זיינע א דיענסטמיידעל, ארויסגעפיהרט זיין ערשט געבאָרענעם זוהן, א קינד פון דריי יאהר, זיך אביסעל דורכשפּאצירען. זיא האט איהם אוועקגעזעצט אויף א באנק אין שפּאציער גארטען וואו עס איז געזעסען א יונגע, זעהר א רייך־געקליידעטע רוסישע דאמע. דאס קינד איז דער דאמע זעהר געפעהלען, זיא האט ארויסגענומען פון טייסטער איינינע קאָפּייקען און האט געגעבען דער מיידעל אז זיא זאל געהן פאר'ן קינד עפּעס קויפען א נאשווארג.

— געה טאָכטערקע, קויף דעם קליינעם שעהנעם אינגעלע קאָנפעקטען — האט דיא דאמע איהר אין רוסישען געזאגט — איך וועל דא דערווייל אויף איהם אכטונג געבען.

דיא מיידעל האט איהר געפאָלגט, און ווען זיא איז געקומען צוריק מיט דיא קאנפעקטען האט זיא מעהר ניט געפונען דאס קינד מיט דער דאמע.

אומזיסט האט גאלדבוים אלע מעגליכקייטען אנגעווענדעט דאס קינד צו געפינען, דער אינגעל צוגליך מיט דער דאמע זיינען וויא אין וואסער אריין.

ער האט דיא זאך געלאזט פּובליצירען אין אלע צייטונגען און מיט א יאהר שפּעטער האט ער בעקומען א בריעף פון זיינעם א בעקאנטען רוסע אין מאסקווא, אז איהם שיינט דאס ער האט זיין קינד דערקענט נאך זיינע פּרעמעטען ביי א רייכע רוסישע פאמיליע אין מאסקווא. גאלדבוים איז באלד אהין אוועקגעפאהרען, עס האט איהם געקאָסט פיעל צייט און מיה ביז ער איז צו יענער פאמיליע צוגעקומען, אבער ער האט זיך צו זיין בעדויערען איבערצייגט, אז דאס איז ניט זיין קינד. ער איז דערווייל אין מאסקווא בעקאנט געווארען מיט איינינע קופּלייטע ביי דער בערזע, וועלכע האבען איהם געראטהען דארט צו פערבלייבען. ער האט זיך גענעפענט

א קליידער געשעפט, וועלכער איז איהם גוט אוועקגעגאנגען. באלד איז אויך זיין פרוי מיט'ן אינגערן אינגעל פון פערלאָרענעם, געקומען צו איהם אין מאסקווא און פון דאמאלס אן איז ער דאָרט פערבליעבען.

עס זיינען איהם אין מאָסקווא געבאָרען געוואָרען נאך א זוהן מיט צוויי טעכטער, וועלכע ער האט געלאזט בילדען אין דיא גימנאזיומס, אבער פון דיא אלע פיער קינדער זיינען איהם מעהר וויא דיא צוויי אינגערע גיט פערבליבען; דיאביידע עלטערע, האט פון איהם דער געקרוינטער באנדיט צוגענומען פאר סיביר....דאס איז געשעהן ריכטיג מיט עלף מאָנאטען בעפאָר אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אָן.

אין דער נאכט ווען מארטין מיט אסטראָוון זיינען געפאהרען פון סאקאלניקי אין פערמאכטען עקיפאזש, איז גאָלדבוים געזעסען מיט זיין פרוי און ביידע קינדער אין זיין ענגען וואוינונג אויף זאראדיע, און יעדע ווילע האט אן אנדערער פון זיי א קוק געטהאן דורכ'ן גאס־פענסטער געגען וועלכען עס האט געברענט דיא גאס־לאַנטערנע.

— ווייסט דוא אברהם — האט איהם זיין ווייב ביטערליך געזאגט — איך וויל ניט ארויסריידען....אבער מיר שרעקט זיך זעהר דאס הארץ.

— שרעק זיך היינט, שרעק זיך מאָרגען — האט איהר גאלדבוים בעטריבט געענטפערט — מיר טהוען א מענשענפליכט, א וואהלטהאט, וועלכער יעדער מענש איז מחויב צו טהאן. רעטען א מענשען פון גאלגאן אדער פון קאטערגא ווייל ער האט געוואָלט טויטען א שלאנג איז דיא שולדיגקייט פון יעדען עהרליכען מענשען.

— וועה איז צו מיר, וועה איז צו מיינע יאהרען! — האט דיא פרוי ברעכענד דיא הענד געיאמערט — נור אונזערע קינדער האבען ניט געפונען קיין שוץ! נור אויף אונז האט זיך גאָטס צאָרן וויא א העלישער פייער אויסגעגאָסען! אָה, וואו זייט איהר יעצט מיינע טהייערע ליעבע קינדער? לעבט איהר נאך אדער זייט איהר שוין בעגראבען אונטער דיא סיבירישע פינסטערע מינען? אָ, מיינע עדלע, גוטע קינדער! זייט מען האט אייך פון אונז אוועקגערויבט איז אלעס פון אונז פערשוואונ־דען, ניטא מעהר קיין קראָם, ניטא קיין סחורה און ניטא קיין ברויט אין שטוב!

— אָ, ליעבע מוטער—האט איהר טאָכטער, א יונגע שעהנע מעדכען פון א יאהר זעכצעהן מיט געוויין אויסגעשריען איהר פאלענד אויפ'ן האלז — האב מיטלייד מיט זיך און מיט אונז אלע! הער אויף אויפצורייסען דיא וואונדען, וועלכע זיינען נאך פייכט און קענען זיך גאר ניט אויסהיילען.... איך בין עס ניט אין שטאנד איבער־צוטראגען.

א פאר טרעהרען האבען זיך ארויסגעקייקעלט פון גאָלדבוים'ס אויגען וועלכע זיינען באלד פערזונקען אין זיין ווייסהארינען בארד.

— וועה מיר טאָכטערקע — האט דיא אונגליקליכע מוטער יאמערנד פאָרגע־זעצט — מיר האבען דאך זאגאר דעם גאסט ניט וואס צו געבען אין מויל אריין! מיר האבען דאך מיט אונזערע פערלאָרענע קינדער אלעס פערלאָרען. וויא מיט'ן האנד איז אלעס צוגענומען געוואָרען. מיר ליידען דאך הונגער!....

— דאס, וועט ליעבע מוטער, לאנג ניט דויערען — האט דיא טאָכטער מיט

נעוויין איהר נעזאגט — איך וועל געהן מוטער ארבייטען, איך וועל מיט'ן נאָז דיא ערד אקערען, אבער דערמאן ניט ליעבע מוטער, דיא צרות! מיר פיהלען עס אלע; דער פאפא איז שוין דאדורך גרוי און אלט געווארען, און זעה וויא קוקט שוין אויס אונזער טהייערער יעפים — זיא האט אנגעוויזען מיט'ן האנד אויף איהר ברודער — ער איז דאָך שוין מעלאנכאָליש און אויסגעדארט וויא א סקעלעט! וויא וועט ער קרעפטען האבען צו אונטעררייכטען זיינע שילער און דערצו נאך א גאנצע טאג לערנען אין גימנאזיום, אז דוא וועסט יעדע ווילע עראינערען דיא שרעקליכע ליידען? אָ, מוטער, לאָמיר זיך בעסער פרעהען מיט דעם וואָהלטהאט וואס מיר טהוען אן אונגליקליכען, וועלכען מיר האבען זיך אונטערנומען צו רעטען פון גרעסטען אונגליק. איך גלויב אז מען וועט איהם באלד אהער ברענגען.

גאלדבוים האט זיין טאָכטער פעסט צוגעדריקט צו זיין ברוסט און א הייסער קוש פון זיינע פייעריגע ליפען האט אפגעקלונגען אויף איהר שנעע-ווייסע שטערען.

— מיר דוכט זיך אז מען געהט אויף דיא טרעפ — האט יעפים, וועלכער איז ביז יעצט געזעסען וויא פערטראכט זיך אפגערופען.

גאָלדבוים האט גענומען דיא טיש-לאמפע אין האנד און האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

אין שטוב זיינען אריין צוויי הויכע מענער נעקליידעט אין לאנגע רעגען-מאנטלען, איינער האט אויסגעזעהן פון א יאהר פינף און דרייסיג און דער צווייטער פון אונגעפעהר זעקס, זיעבען און צוואנציג יעהריגען עלטער.

— גוטען אבענד עדלע מענשען! — האט דער עלטערער צו דער פאמיליע גאלדבוים נעזאגט — מיינט ניט אז מיין קאמעראד, וועלכער נעהט מיט מיר, איז דער אונגליקליכער זאכארין, איך נעה עס יעצט מיט איהם פון קאנאן איהם ארויס-קריגען, נור בעפאָר מיר טהוען דיעזען מענשענפפליכט, ווילען מיר וויסען און זיך איבערציינגען צו מיר אונטערוואָרפען אייך ניט אונטער א געפאהר.

— זייט רוהיג עדלער מענש — האט גאלדבוים געפיהלפאָל מארטינען ער-ווידערט — זאראַדיע איז וויא דער משונה'דיגער קאנאן א גוטע בעהלטנים לאָך פאר אונגליקליכע. דא וועט איהם דיא פאליציי ניט אזוי גיך אויסגעפינען, וויל דא זיינען פיעלע בעהאלטענע, פאר וועלכע דיא פאליציי נעהמט גוטען געלד און העלפט זיי נאך מעהר צו בעגראבען אום זיי זאלען מעהר געלד בעקומען.

— איז אבער ניט געפעהרליך, — האט איהם אסטראוו געפרעגט — איהם אין דיעזען קווארטאל דורכצופיהרען? מיר זיינען מיט דיעזען קליינעם שטאדט-טהייל גאנץ אונבעקאנט.

— איך קען מיט אייך מיטגעהן — האט איהם גאלדבוים געענטפערט.

— דאס איז פון אייער זייטע העררר גאלדבוים זעהר פיין און ערהאבען, — האט איהם מארטין נעזאגט — דערווייל וועט איהר טהאן נאך א וואהלטהאט: מיר האבען זיך געטראפען אויף ווארווארקא מיט אייערען א גלויבענסגענאָסע, אן אלטען מאן, וועלכער קען נעבאך ניט געפינען קיין נאכטלעגער צוליעב זיין אידיש-קייט; מיר האבען איהם ביי אייערע טרעפ געלאזט שטעהן, און מיר ווילען אייך

בעטען, פיעלייכט איז מעגליך איהם א לאָזשי צו פערשאַפען. ער איז אין גאנצען
דורכנעצט און ציטערט וויא א פיש.

גאָלדבוים האט אנגעטהאן זיין היטעל און איז באלד מיט ביידע געסט ארויס־
געגאנגען.

4טעס קאַפּיטעל.

ש ר ע ק ל י כ ע ס.

מאָסקווא איז דאס הארץ פון דעם הייליגען רוסלאנד, און „קרעמעל" איז דער
פופּיק פון מאָסקווער הייליגטהום. היינט שטעלט אייך לעזער פאַר, וויא הייליג איז
קרעמעל! מאסקווא האט נאך מיט הונדערט יאהר צוריק געהאט פערציג מאל
פערציג צערקוועס, יעדען יאהר ווערט מינעמום צוגעבויט צ ע ה ן, אלזא האט
מאסקווא ביי אונזער ערצעהלונג צוויי טויזענד מיט זעקס הונדערט צערקוועס
וועלכע פערהייליגען דער גרויסער קאצאפּען־שטאדט און מאכען דעם קרעמעל פון
יאהר צו יאהר אלץ הייליגער און הייליגער.

קרעמעל איז דער צווייטער מאסקווער קרעפּאָסט (פעסטונג). ער איז געבויט
פון צוויי זייטען אויף א הויכען אויפגעשאָטענעם בארג לעבען דעם טייך „מאסקווא־
רעקא". גאנץ קרעמעל האט געהיימע אונטעראירדישע קעלערען און מינען, ער
ענטהאלט אונגעפעהר דריי רוסישע קוואדראטנע ווערסט און איז געשלאָסען אין
א פּיערקאנטינע הויכע און דיקע געמויערטע וואנט, וועלכע שליסט זיך צוזאמען
פון איין זייט, מיט דער וואנט פון ערשטען פעסטונג. יעדע וואנט האט צוויי גרויסע
טהויערען, וועלכע זיינען אימער אָפען און יעדען איז אין יעדע צייט ערלויבט אריינ־
צוגעהן — זאגאר א מענשען פון דער אידישער נאציאָן. דאָרט געפינט זיך איוואן
דעם שרעקליכענס שלאָס, פון וועלכען ער פלעגט א מאל ארויסגעבען דיא אוקאזען
צו הענגען פיער, פינף הונדערט מענשען א טאג, לעבען איהם איז געבויט דער
גרויסער שלאָס פון זיינע נאכפאָלגער, ראָמאנאָוו'ס קינדער, וועלכע זיינען פיעל
קלינער פאר דעם אלטען פאטריאך „איוואן גראָזני" און זיי מאכען אָפּ פיעלע
ערגערע און גרויזאמערע מאָרדטהאטען פאר איהם — אין דער שטיל, אז א האָהן
זאָל ניט א קרעה טהאָן....

צווישען ביידע שלעסער געפינט זיך דיא גרויסע פאלאטע, וואו אלע רוסישע
אנטיקען און קאָסטבארקייטען צוזאמען מיט אלע קרוינען פון איהרע הערשער,
לינען אונטער גלעזער צווישען דיאמאנטען בריליאנטען גאָלד און זילבער, וועלכע
בעטרעפען פיעלע צעהנדליגע מיליאָנען און קיינער האט דערפון קיינע נוצען. נאך דיא
שלעסער שטעהן וויא גיגאנטען (ריעזען) פינף הויכע צערקוועס און קוקען אָן דער
גרויסער ווילדער שטאדט מאסקווא פון אלע זייטען, לעבען דער העכסטער צערקאָוו,
וועלכע זיא הייסט ביי דיא רוסען „איוואן קאָלאָקאָל" צוליעב דעם שווערען אכציג
טויזענד פודינען גלאָק וואס היינגט אין איהר און קלינגט מעהר ניט וויא איין מאל
אין יאהר, שטעהט אויף דער ערד נאך א פיעל שווערערע און גרעסערע גלאָקע, א
קוקטהאנדיג אויף איהר, איז באלד צו דערקענען אז נור דיא גראָבע רוסען, זיינע

פעהיג אזא גראָבע גלאָקע צו בעשאַפען. דיא אמאָליגע ווילדע מענשען פון „דור הפלגה" האבען זיך אונטערנומען צו בויען א טהורם, אז דער שפּיץ זאל גרייכען צום הימעל; זיי זיינען אבער געווען אזוי פערגרעבט אז זיי האבען ניט בערעכענט דאס זיי קענען זיך איינשפּארען פיעלע ארבייט ווען זיי זאלען דעם טהורם בויען אויף א הויכען בארג, און זיי האבען גראדע פערקעהרט איהם געבויט אין א טהאָל, און אזוי האבען דיא ווילדע קאצאַפּעס זיך פערמאָסטען צו בויען א גלאָקע און האבען ניט אויסגערעכענט אז דיא קירכע אין וועלכע זיי ווילען איהר אויפהייננגען איז ניט אין שטאַנד זאָ א שווערע משא איבערצוטראגען, זיי האבען דיא גלאקע אין פער-לויף פון צוויי יאהר אין צערקאָוו אויפגעהאנגען, אבער זיא איז אין א מיטען העלען מיטוואָך מיט דעם גאנצען קופּעל פון קירכע העראונטערגעפלויגען און איז פערזונקען מיט פיעלע קאצאַפּעס טיעף אין דער ערד. צעהנדליגע יאהרען איז דיא ווילדע גלאָקע געלעגען בעגראבען אין קרעמעלשען באדען, ביז עס איז ארויס א קייזערלי-כער בעפעהל זיא צוריק פון איהר טיעפען קבר ארויסגראבען. דאס האט ווידער געקאָסט פיעל מיה מיט צעהנדליגע טויזענדער רובעל, און היינט שטעהט, גאָט זיי דאנק, דיא גלאָקע אויף א שטיינערנעם פונדאמענט לעבען דער ריזיגער קירכע „איוואן קאָלאָקאָל" פון וואנען זיא איז ארונטערגעפלויגען. דאס שטיקעל מעש, וועלכע האט זיך פון איהר אפּגעבראכען ביי איהר הערונטערפאלען ווענט א שעהנע פּאר טויזענד פּוד; אין דער לאָך, וועלכע האט זיך אן דיא גלאָקע פון דעם אויפ-ברוך אויסגעבילדעט, קען אריינפאָהרען אן עקיפּאַזש געשפּאנט צו צוויי פערד, און דער צינגעל, וועלכער שטעהט לעבען איהר, וועגט זיך בסך הכל א קלייניגקייט: צוויי טויזענד גלייכע פּוד און עס איז אויסגערעכענט, אז צוואנציג פערד וואָלטען בע-דארפען איהם ברייננגען אין בעוועגונג, אום ער זאל א קלונג טהאָן.

קיין עדלערן און פיינערן בעגריף וועגען א קונסט-ווערק האבען ניט דיא קאַצאַפּעס. א גוטע דינגע נאדעל פון רוסישע פאבריקאציאָן, איז ניט צו בעקומען אין גאנץ רוסלאנד, א גלעקעל צו א טהורם-זייגער ווערט געבראכט פון-אנדערע לענדער, אבער א גראבע מגושם'דיגע גלאָקע זיינען זיי אין שטאנד צו מאכען.

דערפאר אבער קענען דיא געצעהלטע אויפגעקלערטע רוסען האבען א שטיקעל טרייסטונג, אז ניט בלויז ז י י ע ר ע עלטערען זיינען א מאל געווען ווילדע מענשען, נור אויך דיא עלטערען פון א פיעל קליגערע נאציאָן פאר זיי, און דאס זיינען — דיא פראנצויזען. צווישען דיא פיעלע קאנאנען, וועלכע רוסלאנד האט מיט הונדערט יאהר צוריק צוגענומען ביי נאפּאָלעאָן דעם ערשטען, ווען ער איז אנט-לאָפען קוים לעבעדיג פון מאסקוואַ, און זיי שטעהען אויסגעשטעלט אין קרעמעל, טאקע ניט ווייט פון דער ווילדער גלאָקע, אלס אן עווינער אנדענקען פון דיא מאסקווער פערציג גראדיגע פרעסט, וועלכע האבען גערעטעט רוסלאנד, שטעהט א גרויסער קאנאָן, וועלכער איז פערהעלטניסמעסיג ניט וועניגער ווילדער פון דיא רוסישע גלאקע. דער קאנאָן האט א מיילכעל אין וועלכען איינינע מענשען, ניט פון קליינעם וואוקס, קענען אין איהם אריינקריכען און ווערען אין זיין קעל פערשלונגען, וויא אין א בויך פון א בעיאהרטען וואלפיש; דיעזער קאנאָן וועגט אונבעשרייענד

שעהנע עטליכע פוד, און איהם האט עס דער קלוגער נאפּאָלעאָן געשלעפּט פון פאריז ביז מאסקווא, געשפּאנט צו הונדערט מיט פופציג פערד, און האט זיך פערמאָסטען צו מכבד זיין דיא קאצאפּענ־שטאדט מיט א פראנצויזישען באָנאָ־פּארטישען קנאק, אז ער זאל זיך הערען אזש אין דעם אזאטישען סיביר.... יעצט שטעהט דער שווארצער משונה׳דינער קאנאָן אויף א הויכען געמויערטען טראטואר, און קוקט אן דעם הייליגען קרעמעל מיט דיא ווילדע קאצאפּעס אין דיא לאנגע פּאָדיאָוועס מיט דיא פערשיכור׳טע געזיכטער, וועלכע קומען איהם יעדען טאג אנקוקען און זיך פרייען מיט זיין קלוגען ווירטה׳ס מפּלה.

און אין דיעזען קאנאָן ליעגט שוין איבער דרייסיג שטונדען בעהאלטען אונזער זאכארין, וועלכער האט צוויי מאל געשאָסען אויף אלעקסייעוו׳ן, דעם מאָסקווער גאָלאָווא, ניט איין מאל צו טרעפען אין ציעל.

ווען אברהם גאָלדבוים איז מיט זיינע נעסט אראָפּגעגאנגען פון דיא טרעפּ און איז ארויף אויפ׳ן גאס, האט ער דערזעהן פאר׳ן לאנטערנע-שיין, וויא אן אָקאָ־לאָדאָטשני פיהרט אן אלטען מאן פארן קראגען אין דיא בעגלייטונג פון א דוואָרניק.

— דער אונגליקליכער איד איז אריינגעפאלען אין דיא הענד פון א פּאָלי־צייסקען באנדיט, — האָט איהם מאַרטין גאנץ שטיל געזאגט — נאט אייך, הערר גאָלדבוים א צעהן־רובעלדיגע און געהט וואס אם שנעלסטען; איהם אויסקויפען פון דעם נאכט־הונד, איך דענק אז דער רויטער פּאפּירל וועטווירקען.

און ריידענד האט ער איהם דערלאנגט א צעהנערל, וועלכען גאָלדבוים האט צונעמומען און גלייך צוגעלאפען צום אָקאָלאָדאטשני.

— גוטער אבענד, הערר אָקאָלאָדאָטשני, — האט גאלדבוים איהם געזאגט — וואס פאר א פערברעכען האט איהר עס פלוצלינג אויסגעפונען אין מיין אָנקעל וואס איהר פיהרט איהם מיט אזא עהרע אין אוטשאסטאָק?

ער האָט צום אָקאָלאָדאָטשני א שמייכעל געטהאן און איהם אריינגעשטעקט אין האנד דעם צעהנערל.

דער אלטער איד וועלכער האט פיבעריש געציטערט מיט׳ן גאנצען קערפּער, האט אנגעקוקט גאָלדבוימען מיט א דאנקבאַרע מינע.

— אָ, הערר גאָלדבוים — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני פריינדליך גע־ענטפערט — ענטשולדיגט מיר וואס איך האב געמאכט זא אן אירדטהום, איך האב ניט געוואוסט אז ער איז אייערער אן אָנקעל — איך מאך אייך אבער אויפמערק־זאם, אז איהר זאָלט אייער אָנקעל ניט לאָזען אזוי שפּעט אין דער נאכט זיך ארומ־טרייבען מיט א פּעקעל אין דיא גאסען, איהר ווייסט דאָך אז ער האט ניט קיינע ריכטיגע דאָקומענטען....

— איך פערשפרעך אייך, הערר אָקאָלאָדאָטשני — האט איהם גאלדבוים ליעבליך געזאגט, אז ער וועט זיך שוין אזוי שפּעט ביי נאכט מעהר ניט ארומ־טרייבען.

— דאס איז נאך ווענינ — האט איהם דער אָקאָלאָדראָטשני גענטפערט — איהר מוזט איהם גוט בעהאַלטען, און ווען ניט, — קען ער דאָך לייכט אריינפאלען און נעהן מיט׳ן עטאַפּ.

— איך וועל איהם שוין בעהאלטען וויא געהעריג איז — האט גאָלדבוים געזאגט — און מאָרגען פעררייזט ער אין גאנצען פון מאסקווא.

— אויב אזוי גיעב איך אייך איהם צוריק, אבער איך מוז וויסען וואו איהר טהוט איהם אהין.

— איך וועל איהם אוועקפיהרען אין דיא שטאדט גומערען אויף ניקאָלסקאיא לעבען קרעמעל — האט איהם גאָלדבוים געענטפערט.

— טהוט מיט איהם וויא איהר פערשטעהט — האט איהם דער אָקאָלאָ־ דראָטשני געזאגט — אבי איך זאל וויסען וואו איהם מאָרגען צו געפינען, איהר ווייסט דאָך הערר גאָלדבוים אז א צעהנערל איז נור אויף איין טאָג....

— איך וועל אייך צו יעדע צייט זאגען וואו ער געפינט זיך — האט איהם גאָלדבוים געענטפערט אנגעהמענד דעם אלטען פאר׳ן האנד.

— געדענקט! — האט איהם דער אָקאָלאָדראָטשני געזאגט און האט ארויפ־ געלייגט א פינגער אויף זיין רויטהע נאָז.

גאָלדבוים האט דעם אלטען פון דעם אָקאָלאָדסשני אוועקגעפיהרט און האט איהם ארויסגעפיהרט פון זאראדיע.

— ווער איז א איד? — האט ער איהם געפרעגט נאכהער וויא מארטין און אסטראוו זיינען צו איהם צוגעגאנגען און זיי זיינען געגאנגען צוזאמען איבער „מאָסקווארעצקאיא" געגעגאיבער דיא וואנט פון קרעמעל.

דער אלטער האט איהם אין שוואבען רוסיש דערצעהלט דיא זעלבע היס־ טאָריע, וועלכע ער האט ניט לאנג איבערגעגבעןביידע קאמעראדען.

— איך פיהר אייך אין א האָטעל וואו איהר וועט קענען רוהיג איין נאכט איבערשלאָפען — האט איהם גאלדבוים געזאגט.

דער אלטער האט זיך פערנאנדער געוויינט וויא א קינד און האט זיך מיט ביידע הענד געריסען זיינע גרויע האר פון קאָפּ.

— אָ, וואס איז מיט אייך אלטינקער? — האבען איהם זיינע בעגלייטער איבערראשט געפּעגט.

— וואָס מיט מיר איז — האט זיי דער אלטער מיט געוויין געענטפערט — זאָל ניט זיין מיט קיין מענשען אונטער גאָטס הימעל! איך בין אן אונגליקליכער ניעדערשלאָגענער און פערוואָגעלטער צוויי און זעכציג יעהריגער מאן, וועלכער מוז יעצט אנטלויפען פון זיין היימאטה און זוכען א בעהעלטניס ערגעץ אין אַן אנדער לאנד פון דיא טיראנען, וועלכע פערפאָלגען מיך און ווילען מיך דערווערגען אין דיא סיבירישע פינסטערע גרובען....

— אייך?.... האט מארטין זיך א ווילע אָפּשטעלענד געריהרט און פער־ וואונדערט געפרעגט.

(Iron, 2).

— ניט פאר פערברעכען חלילה, — האט דער אלטער תמם׳אוואטע אפרגע־זעצט — מיין גרעסטע זינד איז וואָס איך האב געוואָלט מיינע צוויי קינדער רעטען פון אייביגען אונגליק.

— וואס האט מיט אייך פּאסירט? — האט איהם גאָלדבוים וויא אויך זיינע בעגלייטער נייניערינג און אויפנערעגט געפרעגט.

— זאל עס מיט קיין מענשען פּאסירען! — האט דער אלטער יאמערענד געזאגט — מיינע צוויי קינדער, דיא בעסטע און דיא ליעבסטע, זיינען פאר א פּאָ־ליטישען פערברעכען בעפאר זיי זיינען געגאנגען אין סיביר, געזעסען צוויי יאָהר אין פינסטערן קערקער; איך האב געדונגען פון יענעם אסטראג צוויי בעוואוסטע רויבער, אז זיי זאלען דיא גראטעס, וואו מיינע קינדער זיצען אונטערזעגען. זיי האָ־בען עס געטהאן, אבער מען האט זיי ביים ענדיגען זייער ארבייט דערטאפּט.... זיי האבען דערצעהלט, אז איך האב זיי אונטערגעקויפט, און מען איז געקומען מיך ארעסטירען, אָבער מיר איז געלונגען דורך א הינטער טהיר צו אנטלויפען....

דער אלטער האט זיך א קליינע ווײלע אָפּגעשטעלט און האט שווער זויפ־צעאטהעמט וויא מען וואלט איהם אראָפּגענומען א שווערען שטיין פון הארצען.

— נו, וויא קומט איהר דא אין מאָסקווא? — האבען איהם מארטין מיט אָסטראָוו׳ן געפרעגט.

— איך בין געקומען בעטען שטיצע פון מיין רייכען אָנקעל פּאָליאקאָוו — האט דער אלטער זיפצענד ערוויעדערט — אבער אזוי וויא עס איז שוין געווען אכט אוהר אָבענדס האב איך אנגסט געהאט צו איהם אריינפאָהרען אום ער זאל דא־דורך ניט ליידען ביי א שלעכטען צופאל.

מארטין האט גאָלדבוימען אפגערופען אן א זייט.

— עס איז געפעהרליך איהם אין א האטעל אוועקצופיהרען — האט ער איהם געזאגט — ער קען נאך דארט אריינפאלען צו דער פּאָליציי.

— איך דענק אויך אזוי — האט איהם גאלדבוים געענטפערט — ניט קיין בשר׳ע דאָקומענטען זיינען נאך ניט אזוי געפעהרליך, אָבער ביי אזא פאל, איז א צו גרויסע ריזיקע פאר איהם צו פערבלייבען נעכטיגען אין א האָטעל.

— אויב איהר זייט געזאָגען מיט אונז צו געהען נאך קרעמעל, — האט איהם מארטין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — האב איך א ראטה וואס מיט דעם אלטען צו טהאן. מיר וועלען איהם אוועקזעצען ביי דער וואנט פון דעם אונטער־שטען קרעמעל אין א פינסטערע אלעע צווישען דיא געדיכטע בוימער און נאכהער וויא איהר וועט זאבארינען אוועקפיהרען אויף זאראדיע, וועל איך מיט מיין קאָמע־ראד ארומשפּאצירען מיט דעם אלטען, ביז טאג ערגעץ אונטער דער שטאָדט.

— דאס איז א גוטער פּלאן — האט גאָלדבוים איהם געענטפערט — איך האב זא וויא זא גערעכענט זאבארינען אליין אוועקפיהרען אין מיין הויז, און אויס־צומיידען א געפאהר, יעצט מוז איך עס טהאן צוליעב דעם אלטען.

זיי האבען דעם אלטען אוועקגעפיהרט אין דעם אונטערשטען קרעמעל און איהם אוועקגעזעצט ביי דער וואנט פון פעסטונג אין א פינסטערע אלעע און היי־

סענדיג איהם זיי אפוואַרטען ביי א האלבע שטונדע, זיינען זיי פון איהם אוועקגעגאנגען און האבען מיט ראשע טריט ארויפגעשטיגען אין דעם אויבערשטען קרעמעל, אין דער ריכטונג פון דעם גרויסען פראנצויזישען קאַנאָן, וועלכער בעהאַלט אין זיין קופערנעם בויך א לעבעדיגען יונגען מענשען.

זיי האבען ניט בעמערקט, אז צוויי שווארציג פיגורען, איינער א הויכער, א שלאַנקער געהט ווי פון דער־ווייטענס נאך אן א זייט און דער צווייטער פון מיטלער וואוקס, מיט א לאַנגען גרויען באָרד און פאות, געהט זיי נאך בארג ארויף און חאפט זיך אריין אין דער גרויסער גלאָקע.

— מיר מוזען יעצט זיין בערייט אויף אלעס! — האט מארטין געזאגט גאנץ שטיל צו אסטראווי, ווערענד זיי זיינען נעהנטער צוגעגאנגען צום גרויסען קאנאָן־שאדע, וואס מיר האבען דאָ ניט אויך איסטאָמינען, ער וואלט דערווייל ארומגעקוקט קרעמעל פון אלע זייטען.

— מיר וואונדערט וואָרום ער איז אהער ניט געקומען — האט איהם אסטראָוו געענטפערט — אבער איך דענק, אז ער בעדארף דא ערגעץ זיין. ער איז זעהר קלוג און געשייט און ער וויים אין וואס פאר א געפאהר מיר שטעהן דא.

זיי האבען געהייסען גאָלדבוימען אוועקגעהן און זיך שטעלען ביי דעם ספּאַס־קען טהויער אין א ווינקעל און זיי דארט אפּוואַרטען, און אליין האבען זיי צוגע־טרעטען צום קאנאָן.

מארטין איז ארויפגעקראכען אויפ'ן הויכען געמויערטען טראטאָאר זיך האל־טענדיג אן דיא גרויסע קוגלען פון קאנאָן, וועלכע ליעגען איינער אויפ'ן אנדערן און בילדען אוים א שפּיציגען בערגעל. ער האט צוגעטרעטען צום קאנאן און זיך געשטעלט אויף דיא שפּיצען פינגער.

— דוא לעבסט זאכארין? — האט ער גאנץ שטיל געפרעגט.

אין קאנאן האט זיך געהערט א לייכטער גערויש.

— שרעק זיך ניט, ברודער! — האט מארטין ווייטער גערעדט — איך בין מארטין, און בין געקומען דיך רעטען.

— איך האב ברודער, קיינע קרעפטען ארויסצוקריכען! — האט זיך געהערט פון קאנאן א לאַנגזאמע און א שוואכע שטימע.

— מעכטיג זיך, ברודער!

אין קאנאן האט זיך ווידער געהערט א לייכטער גערויש.

— ניטא קיינע קרעפטען! — האט זיך ווידער געהערט א שטימע פון קא־נאָן — איין פוס איז גענצליך געלעהמט.... איך דאנקע, ברודער, איך וועל שוין דא שטארבען....

א שטראם מיט טרעהרען האט זיך אויסגעגאסען פון מארטינס אויגען. אסטראוו איז דערווייל געשטאנען אונטען און זיך איינגעקוקט פון אלע זייטען, אבער ער האט צוליעב דיא שטארקע פינסטערנים גאר ניט געקענט זעהן.

— מעכטיג זיך, ברודער, מיט אלע קרעפטען! — האט מארטין ווייטער גערעדט — יעדע מינוט איז יעצט טהייער.

אין קאנאָן האט זיך גנהערט א שטארקערער נערוויש.

— ניין, ברודער, איך בין פערלאָרען! — האט זיך אבערמאלס גנהערט א שוואכע שטימע פון קאנאָן — ניטא קיין כח מיט דער רעכטער פוס צו ריהרען.

— באלד! — האט מארטין ביטערליך גנזאגט און איז גלייך פון טרעטאָאר אראפגעשפרונגען.

— עס האלט מיט אונזער זאכארינען גאנץ שלעכט! — האט מארטין גנזאגט צו אסטראָוון — ער בעזיצט מעהר קיינע קרעפטען פון קאנאָן ארויסצוקריכען.

— אלזא, מוזען מיר איהם פון קאנאָן ארויסשלעפען! — האט אסטראָוו ענטשלאָסען גנזאגט.

— אבער וויא וועלען מיר איהם פערפיהרען ביז גאָלדבוימען און וואס וועט נעבאך דער אונגליקליכער גאלדבוים מיט איהם טהאן? — האט מארטין איהם פערצווייפעלט גנפרענט — ביי אזא פאל איז דאך דיא גנפאהר הונדערט מאָל גרעסער....

אסטראוו האט זיך פערטראכט.

— טוידט אדער לעבען! — האט ער נאך א קליינע פויזע גנזאגט — אדער מיר שטארבען צו גלייך מיט אונזער פריינד אדער מיר וועלען איהם רעטען.

— דוא האסט רעכט אסטראוו! — האט איהם מארטין גנענטפערט און ביידע פריינדע האבען ארויפגעקלעטערט צום קאנאָן; מארטין איז אין איהם אריינגעקראָכען און מיט א פּאָר מינוט שפּעטער, האבען זיי גנטראגען אויף דיא הענד א מענשענ-קערפער צו דער ריכטונג פון ספּאסקען טהויער.

פון דער גרויסער גלאָקע איז באלד ארויסגעגאנגען יענע שווארצע פיגור און איז לאנגזאם נאכגעגאנגען ביידע קאמעראדען; אבער איידער ער האט נאך גנמאכט צעהן שריט, איז איהם פון הינטען אָנגעגאנגען דער הויכער, שלאנקער פערזאָן, וועלכען מיר האבען ביים שיין פון לאנטערנע גנזעהן פון דער וויטען ווען ביידע קאמעראדען זיינען ארויפגעשטיגען צום אויבערשטען קרעמעל, ער איז גאנץ שטיל צוגעגאנגען צום גנהענדען שווארצען פיגור און האט איהם מיט א שווערען טומפּען גנוועהר אראפּגעלאָזען דריי קלעפּ איבערן קאפּ, אז ער איז אהנע צייט צו האבען א גנשריי צו טהאן, גנפאלען וויא א שווערער שטיין צום באָדען. דער הויכער פערזאָן, האט דעם פאלענדען קערפער ארויפגעליינט אויף זיינע אקסלען, ער האט איהם צוגעטראגען צום גרויסען קאנאן און ארויפגעוואָרפען אויפ'ן שטיינערנעם הויבען טראטאָאר. ער איז באלד אויף איהם ארויפגעקראָכען און האט דעם קערפער גנעומען פאר דיא פיס און האט איהם טיעף טיעף אין קאנאָן אריינגערוקט. ער איז באלד פון'ם טראטאָאר אראָפּגעשפרונגען און איז גלייך פערשוואונדען אין דיא פינסטערניס.

פטעס קאפּיטעל.

מיט צוויי ביימשען.

העכסט אויפגערעגט איז מאדאם מאליך אוועקגעפאָהרען פון'ם אבער-פאליצמייסטערס באל. איהר טאכטערס קאלטע בענעהמונג צום טאסקווער גאלאווא

און דעם פּאַמש אין פּנים, וועלכען זיא האט איהם גענעבען דאמיט וואס זיא האט ניט געוואָלט מיט איהם טאַנצען דעם לעצטען מאַזור־טאַנץ, האט וויא א דאָנער־שלאַק אויף איהר געווירקט. שטייטש אלעקסייעוו, דער וואס שטעהט אם שפּיצע פון מאסקווער אריסטאָקראטיע און איז אזוי בעליעבט ביי דעם נעקרווינטען, האט געלאדען איהר טאכטער, א אידישע מיידעל צום טאנץ, און זיא האט מיט שטאָלץ און פעראכטונג איהם ענטזאגט און געטאנצט פאר זיינע אויגען מיט א יונגען אפיציערעל!

אבוואהל זיא האט דיא בעליידיגונג מיט א גרויסע סומע פערגלעט און אבוואהל דער גאָלאָווא האט נאך דעם באל העפליך געלאדען איהר מאן צו זיך אויף א פּראָפּעראנס, וואס דאס צייגט דייטליך, אז אלעקסייעוו האט דיא בעליי־דיגונג איהר טאכטער פערצייהעט, — אבער וויא וואגט זיך א יונגע אבצעה;־יעה־ריגעס מעדכען, וועלכע וויים נעבאך איהר קלאַג, אז זיא איז א זשידאווקא אויף צרות, צו ענטזאגען א הויכגעשטעלטען רוסישען מאן, א גאָלאָווא איבער דער גרעססטער שטאדט פון רוסלאנד פון אזא קליינע ביטע?....

זיא האט קומענדיג מיט איהר טאכטער אהיים מעהר קיין ווארט צו איהר אויסגערעדט. אבער אנשטאט דעם, האט זיא אין איהר הויז קיין זאך אין ארדנונג ניט געפונען און זיא האט וויטהענד וויא א טיגערין געליארמט אויף איהרע בעדיענטע, אז זיי זיינען טויגעניכטסען און פערנאכלעסיגען דיא הויז, אז זיי וויסען מעהר ניט, נור עסען, טרינקען און שלאָפען און אָפּנעהמען צום מאָנאט זעהר געהאלט.

— באלד וויא מיין מאן קומט מאָרגען פריה אהיים — האט דיא אויפגע־רעגטע ווירטהין ניט מיט איהר קול געקוויטשעט — טרייב איך אייך אלע ארויס וויא דיא הינד! צום טייפעל וועט איהר אלע געהן פּיאניצעס, טויגעניכטסע!

איהרע פערשלאָפענע לאקייעס און דיענסט־מיידלאך, זיינען פאר איהר גע־שטאנען אויף דיא שפּיצען פינגער מיט אָפענע מיילער און ניט אויסגערעדט איין ווארט.

— וואָס שטעהט איהר וויא דיא סלופּעס? — האט זיא אבערמאלס אויף זיי געליארעמט — האט איהר שוין דען ניט וואס צו טהאן?

דיא בעדיענטע האבען זיך איינציגווייס פון איהר אוועקגענבעט, געהענדיג הינטער־זיך.

דיא מאַדאַם איז צאָרניג ארייגגעלאָפען אין איהר רייב־מעבלירטען שלאָפ־צימער. זיא האט אָפּגעשפּיעלט אונגעדולדיג פון איהר בוזים דיא פּיעלע בריליאנ־טענע שמוק, וועלכע האבען פערבלישצעט דעם גאנצען צימער, איהר קאמער־מעדכען האט פון איהר אראָפּגעצויגען דיא טהייערע זיידענע באל־קליידער, זיא האט זיך רעספּעקטפאל פאר איהר פערנייגט און איז באלד ארויסגעגאנגען.

— אָ, אָ, איז אונזער זשידאָווקא היינט אביסעל אין בעס! — האט שטיל געזאגט דער אָבער־הויז־דיענער צום לאקיי, וועלכער האט שוין דיא אונטערשטע

טהיר צונעשלאָסען און איז אריין צו איהם אין צימער — זיא האט דארט, וויא איך פערשטעה, נעכאפט א נוטע מפּלה....

— אומעדום זיינען דיא זשידעס פול! — האט דער לאקיי איהם ערוויעדערט. איך פערשטעה נאָר ניט, וויא קומט א זשיד צום אבער־פּאָליצמייסטער! מיר רוסען ציטערן פאר אן איינפאכען אקאָלאָדאטשני, און דיא זשידעס געהן צום אָבער־פּאָליצמייסטער אויף בעלער!

— האסטו געהערט, איוואנושקא — האט איהם דער הויז־דיענער געזאגט — וויא דיא זשידאווקא האט געזאגט, אז מארגען פריה טרייבט זיא אונז אלע ארויס?

— ווענען דעם וויל איך טאקי, סטעפּאנקע, מיט דיר זיך דורכריידען — האט איהם דער לאקיי געענטפערט.

— וואס איז דאָ פאראן צו ריידען? אז זיא וועט אונז הייסען געהן, וועלען מיר מוזען געהן.

— וויא איך זעה, סטעפּאנקע, — האט איהם איוואנושקא געזאגט — האסט דוא ניט קיין שפּיצינע קעפּעל? וויא הייסט עס מיר זאלען ווארטען ביז מען וועט אונז הייסען געהן?

— איך פערשטעה דיך ניט, איוואנושקא, — האט איהם סטעפּאנקע פער־וואונדערט געענטפערט — זיינען מיר דען מחויב אוועקצוגעהן פריהער וויא מען הייסט אונז?

— דארום האב איך דיר סטעפּאנקע, געזאגט, אז דוא האסט ניט קיין שפּיצינע קעפּעל! — האט איהם איוואנקע מיט א שמייכעל ערוויעדערט — וויא פערשטעהסט דוא ניט, אז דער וואָס געהט אוועק איידער מען הייסט, געהט ער ניט אוועק מיט ליידיגנען?

— דוא ביסט קלוג, צו אלע שווארץ יאהר, וויא א טייפעל! — האט איהם סטעפּאנקא א קלאפּטהאנדיג אין זיין רויטען קערנעל געזאגט — אבער פאר א גע־שלאָגענעם הונד טאר מען ניט ווייזען קיין שטעקען.... ווייסט דוא, אז איך בין שוין פאר אזא מעשה, וואס איך בין ניט אוועק מיט ליידיגנען, איינינע יאהר פער־שווארצט געוואָרען?

— דאס איז אלץ סטעפּאנקע, ווייל דוא האסט א גלאטע קעפּעל! — האט איהם איוואנקע שמייכלענד געזאגט — א מענשען אבער וואס זיין קעפּעל איז שפּיציג, קען מען קיין מאָל חאפּען.

— און דוא איוואנקע ביזט אויך פון דיא דאזיגע מענשלאך?

— איך האב שוין אמאל פיעל אן ערגערע זאך אלס גנבענען אפּגעטהאן — האט איהם איוואנקע שמאָלץ געזאגט — דאך געה איך ארום פריי וויא גאט אין פראנקרייך.

— נאך אן ערגערע זאך אלס גנבענען? — האט איהם סטעפּאנקע פערוואונ־דערט געפרעגט — וואס האסט דוא אזוינס געטהאן?

— דאס איז שוין מיר צו וויסען! — האט איוואנקע איהם געענטפערט.

— און וויא אזוי האט מען דיך ניט אויסגעפונען? דיין פאספאָרט דוכט זיך איז דאך אין אוטשאסטאָק געמעלדעט.

— א פאספאָרט אין רוסלאנד איז אויך א דאגה? — האט איוואנקע לאבענד געזאגט — פאר א צעהן רובילדינע בעקומט מען צוויי פאר איין מאָל!

סטעפאנקא האט זיך געקראצט פאר דער פאטילניצע.

— הער נור סטעפאנקע! — האט איהם איוואנקע נאך א קליינע פויזע געזאגט — ווילסט דוא פון דיא זשידעס אוועקגעהן איידער מען שיקט דיך אוועק?

— איך האב זיך אבער מורא....

— אויף מיין אחריות סטעפאנקע! מיר װעלעןביידע אוועקפאָהרען נאך טיפלים און מיר וועלען האבען גאר אנדערע נעמען....

— אבער וואס וועלען מיר דא צולאטהענען?

וואס? דיא ציערונג.... היינט איז דאצו דיא בעססע געלעגענהייט.... פערשטעהסט דוא מיך?

— דאס איז א צושווערע סומע, ברודער.

— חא, חא, חא! א חסרון, דיא כלה איז צו שעהן!

— מיר קענען מיט אזא שווערען פערמעגען גאנץ לייכט אריינפאלען.... ווייסט דוא וויפיעל איהרע שמוק זיינען ווערטה?

— וואס זיי זיינען טהייערער איז דעסטאָ בעסער, ווייסט דוא ניט סטעפאנקע, אז צוויי איז מעהר פאר איינס?

— אבער וואו וועלען מיר אזא שאץ דיא ערשטע צייט בעהאלטען, און וואו וועלען מיר זיך אליין אהינטהאן?

— איך האב פאר אלעמען א פלאץ, בעזאָנדערס האב איך אויסגעפונען פאר דיא דיאמאנטען אזא בעהעלטנים לאך, וואס קיין טייפעל וועט ניט איינפאלען זיי דארט צו זוכען.

— אדרבא, זאג מיר איוואנושקא קרוין.

— אז מיר וועלען דיא זאך אפטהאן, וועל איך דיר זאגען. קום לאָמיר געהן, וועלען מיר חאטש וויסען, אז עס איז כדאי געוועזן צו דיענען ביי זשידעס.... זיא שלאָפט שוין געווים וויא א געהרג'עטע.

— ניין איוואנקע, איך וויל פריהער וויסען וואוהין מיר וועלען דעם שאץ פארלויפיג פערשטעקען.

— חאפ זיך סטעפאנקע פאר'ן קאָפּ — האט איהם איוואנקע מיט א שטאָלצען שמייכעל געזאגט — איך האב פאר'ן שאץ א בעהעלטנים, וואס דעם טייפעל אליין קען עס ניט איינפאלען; אז איך וועל דיר דאס זאגען, וויים איך אז דוא וועסט אליין געשטעהן, אז מיט איוואנקען איז גוט צו האנדלען, ווייל ער האט שארפע איינפעלע.

— נו, זאָג-זשע, שוין איוואנקע, וואו איז דיין בעהעלטנים-פלאץ?

— אין גרויסען קאנאָן, וואס שטעהט אין'ם קרעמעל!

— דוא ביזט ניט איוואַנקע, נאָר דער טייפעל אליין! — האט איהם סטעפּאַנקע ענטציקט געזאָגט — אָ, ברודער, דיא זאַך איז אָפּגעמאַכט, אָבער זאָג־זשע מיר שוין, וואו וועלען מיר זיך דערווייל אליין בעהאַלטען?

— ביי טימאָפּיי'ען אין'ם טראַקטיר! דאס איז אין פּרעאָבראַזשענסק ביי מאָסקווא, דאָרט איז א גוטער ערטעל וואס דוא מעגסט זיך שוין פערלאָזען!

און מיט א שטונדע שפּעטער, זיינען ביידע פריינדע, איוואַנקע מיט סטעפּאַנקען, געשטאַנען אין „קרעמעל“, לעבען אונזער בעקאַנטען גרויסען קאַנאָן. איוואַנקע איז ארויפגעקראָכען אויפ'ן געמויערטען טרעטאָאַר און נאָכהער וויא ער האט א קליין פּעקעל אין קאַנאָן אריינגעוואָרפען, איז ער איילענד מיט סטעפּאַנען אוועקגעגאַנגען.

— — — — — — — — — — — — — —

דריי שטאַרקע קלינגע אין דעם רייכען מאַלליך'ס טהיר־גלאָקע אום פינף אוהר מאָרגענס, האבען אויפגעוועקט אלע זיינע הויז־בעדיענטע פון זייער שלאָף. עס האט זיך באַלד ארויסגעחאַפּט דער אונטער־לאַקיי פון זיין צימער, אונטער דיא מראַמאָרנע טרעפּ, און איז צוגעלאָפען צום פּראָנט טהיר. ער האט איהר געוואָלט עפענען, אָבער ער האט ניט געפונען אין איהר דעם שליסעל, ער איז באַלד ארויפגעלאָפען אויפ'ן אויבערשטען שטאָק און האט שטאַרק געקלאַפּט אין'ם צימער פון דעם אבער־הויז דיענער סטעפּאַן, וואו ער האט געוואוסט, אז דער הויפּט־לאַקיי קומט אפּט אריין, אבער קיינער האט איהם דיא טהיר געעפענט. דערווייל האט דיא טהיר־גלאָקע זיך פערנאַנדער געקלונגען נאָר אהן אָן אויפהער, אז דיא ווירטהין, מאַדאַם מאַלליך אליין, האט זיך מיט שרעקען ערוואַכט. זיא איז צוגעלאָפען צו דער טהיר פון איהר שלאָף־צימער און האט געוואָלט אריינלויפען אין זאַל, אָבער דיא טהיר איז געווען פון אויסווענינג צוגעשלאָסען. זיא האט שטאַרק אָנגעהויבען צו קלאַפּען און שרייען אויף דיא אויבערשטע טענער, אבער דער גערודער פון דיא בעדיענטע אין שטוב און דיא קלינגע פון דער טהיר־גלאָקע, האבען איהר שטימע פערהילכט. זיא איז געוואָרען שטאַרק דערשראָקען און האט אָנגעפאַנגען צו שרייען אום הילפע צו דיא גאַס־וועכטער דורך אן אָפענעם פענסטער. עס האט זיך באַלד דערהערט א פּאָליצייסקער פייף און אייניגע אקאָלאָדאַטשניקעס מיט א פּריסטאַוו האבען אויפגעבראָכען דיא פּראָנט־טהיר און ארייינגעלאָפען אין הויז. אלע הויזבעדיענטע האבען זיך אזוי דערשראָקען, אז זיי האבען ניט געוואוסט איינער פון'ם אנדערען. זיי זיינען ארומגעלאָפען פון צימער צו צימער און געזוכט מיט ווילדע בליקען עפּעס א רויך אדער א פייער. איין אקאָלאָדאַטשניק האט דערהערט פון א זייטיגען צימער א שטאַרקען קלאַפּען מיט א ווילדען געשריי. ער האט באַלד מיט זיינע קאַמעראַדען דיא טהיר אויפגעבראָכען, פון וועלכע עס איז ארויס דיא ערבלאַסטע מאַדאַם מאַלליך מיט א קוויטשענדען געשריי, אז מען האט איהר בערויבט, עס פעהלען פון איהר שראַנק פאַר פופציג טויזענד רובעל ציהרונג. דיא פּאָליצייסקע האבען זיך גענומען ארומקוקען דיא הויז און דערווייל איז אריין אין צימער א פרעמדער פערזאָן און האט שווער אויפאַטהעמדיג אויסגעשריען:

— וואס אם שנעלסטען, מאדאם מאלליך, צום נאָלאָווא אלעקסעיעוו!
— אָ, וואס האט פאסירט? — האט דיא מאדאם אויסער זיך אויסגעשריען.
— מאדאם, וואָס ניבער!
— אָ, וואו איז מיין מאן? וואָ-אָ-ס האט געטראפען? — האט דיא פרוי שטאמלענד געשריען.
— נאָר ניט מאדאם, ער לעבט....
— געוואלד! וואס האט פאסירט אזוינס?
— פערוויילט ניט מאדאם, איהר וועט באלד אלעס ערפאהרען....
— ניין! — האט דיא מאדאם ווילד גע'שריען — איהר מוזט מיר באלד זאגען וואס איז פאָרגעקומען?
— קיין געפאהר מאדאם, אויף מיין ווארט, קיין געפאהר, ער איז לייכט פערוואונדעט איןביידע הענד.
— ווי-וועה?.... פאר ווי-וואס?.... אה, וואס פייניגט איהר מיך?....
— קיין בייז זאָל ניט זיין, ער וועט מיט גאטס הילף נאך היינט געזונד ווערען.
— אָ גאָט! — האט דיא מאדאם איסטעריש א קוויטש געטהאן זיך אָנכאַפענדיג מיט ביידע הענד צום טיש.
— ניש-קשה מאדאם, איהר האט זיך ניט וואס צו שרעקען, הענג וואס גיעבען אזעלכע גרויסע נדבות פאר דיא הייליגע קירכעס, וועלען קונלען פון א רעוואָלווער ניט שאדען. דער זכות פון דער היילינער מאמען מיט'ן זוהן וועלען איהם ביישטעהען!
מאדאם מאלליך האט עפעס יעצט ביי דיא לעצטע ווערטער נעפיהלט אזא שוידער אין דיא ביינער, אזא קלעמונג אין הארצען, אז דער קאפ האט זיך איהר אָנגעהויבען צו דרעהען וויא א ראָד פון א לאָקאָמאטיוו, אין דיא אויגען איז איהר געוואָרען פינסטער און זיא איז נעפאלען וויא א שווערער שטיין אין אהנמאכט צום באדען.
מיט דיא הילפע פון איהרע פיעלע בעדיענטע, איז דיא מאדאם צוריק צו זיך געקומען, און מיט א האלבע שטונדע שפעטער, איז זיא געשטאנען פאר איהר מאנס בעט ביי דעם מאָסקווער גאָלאָווא אלעקסעיעוו אין א צימער.

6טעס קאפיטעל.

אויפ'ן שוועל פון אונגליק.

אין איינע פון דיא וויטע מאָסקווער הינטער-גאסען אויף „פאָקראָווקא" שטעהט א שעהנע צוויי-שטאָקינע הויז מיט צעהן רייכפערפוצטע פענסטער צום גאס. ביידע צוויי שטאק בעוואוינט דיא בעוואוסטע וויטווע (אלמנה), גרעפין מאריא אנדריאנאווא, וועלכע בעזיצט זעהר א שעהנעם נאמען אין דער אריסטאָקראטישער געזעלשאפט. זיא האט צוויי ערוואָקסענע קינדער, א זוהן מיט א טאָכטער, וועלכע זיינען ביי איהר געבאָרען געוואָרען א צווילינג מיט צוואנציג יאהר צוריק. גרעפין מאריא איז ביי אונזער ערצעהלונג אכט און דרייסיג יאהר אלט און איז נאך א בילד שעהנהייט פון דיא זעלטענהייטען אין מאסקווא. איהרע קינדער

פּאַוועל און ליזאַ, זיינען עהנליך אין איהר וויא צוויי טראָפּען וואַסער און זיינען בעוואוסט פאַר זעלטענע שעהנהייטען און בראווע גוטהערציגע יונגע מענשען. גרעפין מאַריא אַנדריאַנאָוואַ איז אַליין געבאָרען אין פּעטערבורג ביי אַ רייכען גע־נעראַל פון זעהר אַן אַריסטאָקראַטישע רוסישע פאַמיליע און האט געהייראַטהעט אַ געוויסען יונגען גראַף אַנדריאַנאָוו, וועלכער איז צוויי יאהר נאָך זיין הייראַטה ערשאָסען געוואָרען אויף אַ דועל אונטער פּעטערבורג, אַזוי איז געווען דייטליך פערצייכענט אין זיין נאָטיץ־ביכעל, וועלכען מען האט ביי איהם געפונען; אָבער קיינער ווייס ניט מיט וועמען ער האט דועלירט, ווייל אין'ם ביכעל איז עס ניט געשריעבען; עס האט דאַמאַלס מיט דיעזען פאַל געקלונגען גאַנץ פּעטערבורג, און דיא ערצטע, וועלכע האבען זיין טוידטען קערפּער אונטערזוכט, האבען בעהויפּטעט אַז זיין געגנער האט איהם איינפאַך ערמאָרדעט, ווייל זיי האבען צוויי קויילען געפונען אין זיין רוקען, וואס דאס צייגט דייטליך, אַז דער שורקע האט איהם אויף אַ דועל פערנאַרט, מיט דעם אַבזיכט איהם צו ערמאָרדען, וואו קיינער וועט ניט זעהן און הערען.... גרעפין אַנדריאַנאָוו, האט דאַמאַלס געהאט אַ פערדאַכט אויף אַ יונגען מאַן אַז ער האט דעם מאָרד בעגאַנגען; אבער געהיימע אומשטענדע און איבערהויפּט ווייל דאס וואַר שווער אויפצו־ווייזען, האבען איהר אָפּגעהאַלטען, אַז זיא זאָל איהר פערדאַכט ניט פערעפענטליכען.

דיא יונגע וויטווע אַנדריאַנאָוואַ, האט פון דאַמאַלס אַן ניט געהייראַטהעט און ניט אויפגעהערט צוטרויערן נאָך איהר פערשטאָרבענעם מאַן. זיא איז דיא ערשטע צייט געוואָרען שטאַרק מעלאַנכאָליש און האט אַלע מאָל אין איסטערישען צושטאַנד געשריען וועגען ראַכע, און אויסגעפּלוידערט וויא אַ וואַהנזיניגע אונפער־שטענדליכע ווערטער. אַבער מיט דער צייט, איז זיא צו זיך געקומען און אין צוויי יאהר ארום נאָך איהר מאַנס טוידט האט זיא, צוליעב אַן אונבעוואוסטע פאַר איהרע אַלע בעקאַנטע אורזאַכע זיך בעזעצט אין מאָסקווא, וואו זיא וואוינט ביז היינטיגען טאָג.

— אָ, וויא פערשלאָפען דוא ביזט, מיין קינד — האט דיא גרעפין מאַריא געזאָגט צו איהר זוהן פּאַוועל, זיצענדיג מיט איהם צעהן אוהר מאָרגענס ביי אַ רוישענדען סאַמאָוואַר — דוא האסט וואהרשיינליך פאָרינע נאַכט גאַנץ שפּעט געשפּאַצירט, אָבער וואס האט דיר זיך פערוואַלט אַזוי פריה אויפצושטעהן?

— דער שפּאַציר, מוטער, איז מיר געווען זעהר אַנגענעהם — האט איהר פּאַוועל מיט אַ פערבאָרגענע אויפרעגונג ערוויעדערט — אונזער פערד האט דער קיביטקע געטראָגען וויא אין דער לופטען און אַזאַ שפּאַציער האב איך ליעב. אבער נאָכהער עפּעס האב איך דיא גאַנצע נאַכט ניט געקענט איינשלאָפען, דער געדאַנקען אַז זאַכארין איז אין געפאַהר, האט מיר גאָר ניט געלאָזט רוהען, איך האב מיך דאריבער געאיילט אויפצושטעהען, ווייל איך וויל געהן זיך ערקונדיגען וואס איז מיט איהם היינטיגע נאַכט געוואָרען.

— איך דענק — האט דיא גרעפין טרויעריג געזאָגט — אַז זיי האבען איהם שוין פון'ם קאַנאַן אַרויסגעקריגען און איך גלויב, אַז איינער פון זיי וועט באַלד דאַ־ריבער אַהער קומען.

— דארום עבען, ווייל קיינער פון זיי איז נאך ביז יעצט אהער ניט געקומען, וויל איך געהן געוואר ווערען וואס עס הערט זיך.

דיא גרעפין האט זיך פערטראכט און א שטארקער זיפץ האט זיך פון איהר הערץ אויסגעבראָכען.

— זיפץ ניט מוטער! — האט פאוועל מיט א פעסטען טאן איהר געזאָגט— דער לומפ וועט ניט לעבען!

— אבער ניט דורך דיין האנד מיין קינד, בעדארף ער שטארבען — האט איהם דיא מוטער ביטערליך געזאגט.

— ווער דען זאל אונזער קריוודע דערגעהן, אז ניט איך? — האט פאוועל אויפגערעגט אויסגעשריען — דיינע עלטערן, וועלכע ער האט אמאל פעראוננליקט? דיין ברודער וועלכען ער האט פערשיקט אין סיביר? זיי זיינען צו־ווייט פון איהם....

— דוא זעהסט דאך, מיין קינד, אז עס האט זיך געפונען אן אנדערער — האט איהם דיא מוטער בעטריבט ערווידערט — אבער דוא מיין קינד טארסט עס ניט טהאן....

— איך טאר ניט? אָ, מוטער איך פערשטעה דיך ניט....

— ווייל איך דיין מוטער הייס דיר ניט אין א מוטער מוז מען פאָלגען!....

— אויס וועלכע גרינדע, מוטער? — האט פאוועל העכסט אויפגערעגט איהר נעפרעגט.

— פרעג זיך ניט מיין קינד, אויס וועלכע גרינדע! איך, צארטע שוואכע פרוי, וועל ביי א געלעגענהייט דעם שורקע טוידטען וויא א הונד, אָבער דוא, זאלסט אויף איהם קיין האנד הייבען!

פאוועל האט זיך שטארק פערטראכט.

— דוא צווינגסט מיך מוטער, — האט איהר פאוועל נאך א לאנגען שטיל־שווייגען געזאגט — דוא צווינגסט מיך זיך צו פערטראכטען אין דיינע ווערטער און איבערקלערען זאנדערבארקייטען, וועלכע קענען מיך דערפיהרען צו וואהנזין....

— ניין, מיין קינד, נאָר איינפאך, איך וויל ניט;

— אבער מיינע געפיהלע מוטער, מיינע געפיהלע פאר אונזער עהרע, פאר דיא עהרע פון מיין שוועסטער!....

— איך בין מעהר עמפפינדליך פאר דיר מיין קינד, אבער מען מוז דולדען און ווארטען ביז א צייט.... זיי זיכער, אז דער לומפ וועט מיט זיין טוידט ניט שטארבען, עס וועלען זיך שוין געפינען מענשען....

— עס איז שווער מוטער, צו ווארטען....

— מיר איז נאך שווערער — האט איהם דיא מוטער אבווישענד א פאָר טרערען פון איהרע הימעל־בלויע אויגען ערוויעדערט — מיר איז נאך שווערער, ווייל איך וויים פיעל מעהר אלס דוא, וואס דער שורקע האט מיר געטהאן — דאך ווארט איך....

פאוועל האט איהר געוואָלט ענטפערן, אָבער אין יענער ווילע איז פון א

פערמאכטען צימער ארויסגעגאנגען א בילד שעהנעם מערכען אין א מאָרגען-קלייד מיט א צייטונג אין האנד.

— גוטען מאָרגען מוטער, גוטען מאָרגען ברודער! — האט זיא זיי זאנפט מיט א וואהלקלינגענדע שטימע געזאגט און האט זיי ביידען געקושט.

זיא האט זיך באלד געזעצט אויף א שטוהל און האט אויסגעשריען:

— טרעפט, מיינע טהייערע, וואס פאר א נייעס איך האב אין צייטונג געפונען?

פאוועל האט אונגווילענד א ציטער געטהאן.

— אויב עפּעס גוטעס, לעז פאר! — האט איהר דיא מוטער ליעבליך געזאגט.

דאס מערכען האט אריינגעקוקט אין בלאט און געלעזען פאָלגענדעס:

„פון דיא זשידעס אין מאסקווא איז שוין גאר ניט אויסצוהאלטען, אומעדום שטעקען זיי זיך, אומעדום קריכען זיי וויא דיא טאראקאנעס (קאקארוטשעס), זאגאר אין דיא גרעסטע הייזער, אויף בעלער און מאסקאראדען ביי גראפען און פירסטען און ביי קייזערליכע בעאמטע, זיינען זיי שוין אויך דא; עס איז פון זיי גאר ניט פטור צו ווערען, א נס וואס זיי געפינען זיך שוין ניט אויך אין'ם קייזערליכען הויף! נעכטען ביי נאכט צום ביישפּיעל, איז געווען א באל ביי מאסקווער אבער-פּאָליצמייסטער, גענעראל-מאיאָר קאזלאָוו, אבער דארט זיינען אויך געווען דיא זשידעס. איינער פון זיי א געוויסער פּאָדריאדטשיק מ.... וואס זיין ווייב איז געווען בעדעקט מיט דיאַמאנטען און בריליאנטען, האט זיך געוואלט צוחנפענען צו אונזער ווירדיגען הויכגעשעצטען מאסקווער גאָלאָווא אלעקסעיעוו, געווים עפּעס ווענען א געשעפטעל.... און האט פאָרגעליינט דעם גאָלאָווא, איהם צו בעגלייטען אין זיין עקיפּאזש נאך הויזע, וואו עס איז אויך מיטגעפאָהרען אונזער הויכגעשעצטער גענעראל איסטאָמין, דער אופּראוולּיאיושצע (קלערק) פון גענעראל-גובערנאטאָרס קאנצעליאריע. אבער אויפ'ן מיטען וועג איז אנגעפאהרען א דראָשקע מיט צוויי פּאסאזשירען, וועלכע האבען געווים שוין לאנג געלויערט אויפ'ן פּאָדריאדטשיק מ.... און דערזעהענדיג איהם אין'ם עקיפּאזש, האבען זיי דריי מאל אויף איהם אפּגעפייערט א רעוואָלוואָלווער און האבען איהם פערלעצט איןביידע הענד, איין קוגעל אבער האט לייכט פערוואונדעט אונזער גענעראל איסטאָמינען. היינט שטעלט אייך פאָר, אז צוליעב א אידען, וועלכען מען האט געוואלט געווים דערשיסען פאר בע-טרוג און שווינדעל, האבען לייכט געקענט געהרגעט ווערען אונזערע צוויי גרויסע מענער, מיט וועלכע גאנץ מאָסקווא שטאָלצירט און ריהמט זיך!.... אט אזוי זיינען דאס דיא זשידעס אומעדום פול. זאָלען זיך אבער איינינע פון זיי ניט איינ-ריידען, אז מיר אכטען זיי צוליעב זייערע נדבות וואס זיי האבען דיא לעצטע צייט אנגעהויבען צו געבען אויף פּראוואָסלאוונע צערקוועס. מיר פערשטעהן דיא אלע חניפות און עס וואלט געווען מעהר וויא רעכט פון אונזערע גייסטליכע און הייליגען סינאָד, אז זיי זאָלען איין מאל פאר אלע מאל ארויסגעבען א געזעץ, אז פון זשידעס טאָר אונזער הייליגע פּראוואָסלאוויע ניט נעהמען קיין נדבה אדער וועלכען געשענק. מיר ליינען עס פאר אונזער הויכגעשטעלטען מיניסטער און אבער-פּראָקוראָר פון דעם הייליגען סינאָד הערר פּאָביעדאנאסצעוו....

פּאסטוחאָוו.

— דאס איז שרעקליך! דאס איז שוידערהאפט! — האט דער יונגער פאוועל צארניג אויסגעשריען — אידען זיינען שולדיג, אז יעמאנד האט געוואלט דעם לומפ אלעקסעיעוו דערשיסען!

— פון וואנען ווייסט דוא — האט איהם זיין שוועסטער ליזא געפרעגט ווארפענד אויף איהם א פארשענדרען בליק — פון וואנען ווייסט דוא, אז אויך דיעזען מאל, האט מען אויף אלעקסעיעוו׳ן געציעלט?

— ווייל איך בין געווען דער שיסער! — האט פאוועל קאלט און רוהיג געענטפערט.

— א, גאט! — האט דיא מוטער פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען.

— זיי ניט מוטער, אזוי איבערראשט! — האט איהר פאוועל מיט א פעסטען טאן געזאגט — איך האב געטהאן וואס יעדער געפיהלפאלער מענש בעדארף טהאן פאר דיא עהרע פון זיין עהרליכער שוועסטער....

דיא מוטער האט ניט געענטפערט, זיא האט זיך אין א ווילע ארום פון איהר שטוהל אויפגעהויבען און איז אריינגעגאנגען אין איהר צימער. זיא האט זיך א ווארף געטהאן אויף דיא קניע און אויפגעהויבען איהרע קליינע צארטע הענד צום הימעל.

— א, גאט! — האט זיא וויינענד שטיל געשעפצעט — פערציייהע דאס אונשולדיגעס קינד פאר זיין פערברעכען! ער איז קייש און הייליג וויא אן ענגעל. ער וויל טוידטען א שלאנג און ווייס ניט, אז דער שלאנג איז זיין פאטער!.... א, וויא דום, וויא נארריש איך בין אמאל געוועזן, אז איך האב מיך געלאזט פערפיהרען פון א ניעדערטרעכטיגען בעטרינגער! איך אליין האב אויף דער וועלט געבראכט אן עהרליך אונשולדיגעס קינד, וועלכער וויל בעפלעקען זיינע ריינע הענד אין זיין טיראנישען פאטערס בלוט!.... א, גרויסער גאט, דוא ווייסט דאך אבער וויא אונשולדיג איך בין אריינגעפאלען אין זיין נעץ! ער האט דאך מיך ווירקליך פערפיהרט.... ער האט זיך אונטערנומען צו רעטען מיין ברודער פון סיביר, און איך, יונגעס קינד, האב ניט געוואוסט, אז ער אליין האט איהם אין אונגליק געווארפען מיט דעם אבזיכט מיך צו פערפיהרען!.... א, ווארום האט מיך דיעזער מערדער זא שרעקליך בעהאנדעלט?.... ער האט דאך אויך מיין מאן ערמארדעט.... איך וויים עס וויא יעצט איז טאג אויף דער וועלט....

א קלונג אין דיא טהיר גלאקע האט איהר פלוצלינג איבערראשט. זיא האט זיך פון׳ם באדען אויפגעהויבען און נאכהער וויא זיא האט איהר פערוויינטעס געזיכט אבגעוואשען, איז זיא אריינגעגאנגען אין איהר עמפפאנג צימער.

— א מאן, גרעפין, ווינשט אייך צו זעהן — האט דער דיענער איהר געמעלדעט — ער הייסט סערגעי פאטאמקין.

— סערגעי פאטאמקין? — האט דיא גרעפין וויעדערהאלט — אזא נאמען איז מיר גאר אונבעקאנט.

— ער איז זעהר רייך געקליידעט און זעהט אויס צו זיין אן אנשטענדיגער מענש — האט דער דיענער פארטגעזעצט — ער האט זיך געגומען צום בוזים-טאש

און האט אײך געװאָלט אַרײַנשיקען אַ װיזיט־קאַרטע, אָבער ער האט מיר געזאָגט, אַז ער האט די קאַרטען פֿערגעסען צו הױזע.

— הײס איהם אַרײַנגעהן — האט די װירטהין איהם בעפֿאָהלען.

עס איז אַרײַן אין איהר קאַבינעט אַ הױכער עלעגאַנט געקלײדעטער מאַן פֿון אַ יאָהר אַכט און דרײַסיג מיט אַ שעהן געזיכט און מיט אַ לאַנגען שװאַרצען באַרד און האט זיך פֿערנײגט.

— מיט װאָס האָב איך, אונבעקאַנטער גאַסט, אײַער בעזוך צו פֿערדאַנקען? האט די גרעפֿין מיט איהר געװעהנליך פֿרײַנדליכער מינע איהם געפֿרעגט.

— איך בין אײַערער אַ װײַטער אַנפֿערװאַנדטער — האט איהר דער גאַסט פֿרײַנדליך געזאָגט — און דערצו האָב איך אײַך נאָך געבראַכט אַ גרוס פֿון אײַערן אַ גאַנץ נאָהענטע פּערזאָן.

— פֿון מײַנעם אַ גאַנץ נאָהנטע פּערזאָן? אָ, זײַט מיר װילקאָמען אַנגענעהמער גאַסט, ביטע זעצט אײַך אַװעק.

דער גאַסט האט זיך נאָך אַ העפֿליכען פֿערנײגען אַװעקגעזעצט.

— דער מאַן, װעלכער האט מיר דעם גרוס צו אײַך איבערגעגעבען — האט דער גאַסט פֿאָרטגעזעצט — הײסט אַנטאָן מאַראַזאָװ!

די גרעפֿין איז אױפֿגעשפּרונגען און האט אַ פּאַטש געטהאָן מיט בײדע הענד פֿאַר פֿרײד.

— אַלזאָ, האט איהר מיר געבראַכט אַ גרוס פֿון מײַן ברודער! — האט זי אױסער זיך פֿאַר איבעררראַשונג אױסגעשריען — פֿון מײַן טהײַערן אײנציגען ברודער, װאָס פֿױלט אָפּ זײַנע יאָהרען אין אירקוטסק! אָ, װיא גליקליך איך שעץ מיך אין דיעזען מאָמענט, אַז איך רײד מיט אַ מאַן, װעלכער קען מײַן ברודער פּערזענליך!

— איך האָב געװאוסט, גרעפֿין, אַז דאָס װעט אײַך איבעררראַשען — האט דער גאַסט מיט אַ פֿרײַנדליכען שמײכעל איהר געזאָגט — איהר האט דאָך שױן אײַער טהײַערן ברודער ניט געזעהן מעהר אַלס צװאַנציג יאָהר.

— אָ, שױן מעהר אַלס צװאַנציג פֿינסטערע יאַהר! — האט די גרעפֿין מיט אַ זיפֿץ געזאָגט און איהר פֿרעהליך געזיכט האט פּלוצלינג אַנגענומען אַ טרױעריגע מינע — אָ, װיא געהט עס איהם? װאָס מאַכט ער?

— ער איז גאָט זײַ דאַנק געזונד און מונטער און ער גריסט הערצליך אײַערע קינדער.

— האט ער אײַך גאָר קײן בריעף צו אונז ניט מיטגעגעבען?

— אָט דאָס װאָלט נאָך פּאַסען! — האט דער גאַסט הײמיש אױסגעשריען און האט באַלד אַרױסגעצױגען פֿון זײַן בוזים־טאַש אַ פֿערמאַכטען קאָנװערט און איבערגעגעבען דער גרעפֿין.

זי האט שנעל דעם קאָנװערט אױפֿגעמאַכט און האט דעם בריעף מיט די אױגען דורכגעלאָפֿען.

— אָ, גאָט! — האט זיא איבעררראַשט אױסגעשריען — זײַט איהר עס הערר פּאַטאַטקין, מײַן ברודערס שװאָגער? זײַט איהר עס זײַן װײַבס ברודער, װעלכען

מיין טהייערער ליעבער ברודער, האט איינינע מאל אין זיינע בריעפע אזוי פיעל געריהמט און פערגעטערט!.... זייט איהר עס דער וואס האט אזוי פיעל געליטען פון דיא סיבירישע טיראניי?

דיא גרעפין האט פלוצלינג עפּעס וויא זיך פערטראכט.

— אָ, גרעפין, דאס בין איך דער אונגליקליכער! — האט איהר דער גאסט מיט א זיפץ ערוויעדערט — אבער וואונדערט אייך ניט וואָס איך טראג ניט היער מיין ריכטיגען נאָמען „וואסילי פעטראָוו״ איך מוז הייסען „סערגעי פאטאמקין״ צוליעב א געוויסען ציעל....

— מיין ברודער רופט אייך אין זיין בריעף אויך מיט דעם זעלבען נאמען — האט דיא גרעפין מיט א טרויעריגען טאָן איהם געזאגט — אָ, וואָס מאכט איהר עדלער מענש? וויא איך זעה, האט אייך סיביר מיט זיינע ווילדע מענשען ניט געשמעקט....

— נאך וויא ניט געשמעקט?! — האט דער גאסט זיפצענד געזאגט — שוין צוועלף חשך׳דינע יאהר אז איך שמאכטע דאָרט צווישען ווילדע טהיערע; פיער יאהר האב איך מיט מיין טהייערע שוועסטער געארבייטעט אין דיא אונטעראיר־דישע סאָבאלינער מינען, דיא איבעריגע צייט, האב איך פערבראַכט אין אירקוטסק צווישען דעם געקרוינטענס באנדיטען, וועלכע האבען מיר ניט דערלאזען זיך אנשטעדיג צו ערנעהרען פון מיין מעדיצינישען פאך. אבער צו אלעס מוז א מאל אן ענדע נעהמען. איך בין פון דאָרט אנטלאפען, אבער מיין אנטלויפען האט א געוויסען ציעל, א בעשטימטען צוועק. נור, ניט יעצט איז דיא צייט דערפון צו ריידען. איך וואלט מיך שעצען גליקליך, אז איהר וואָלט מיר געגעבען דיא געלעגענהייט זיך צו זעהן מיט אייער ווערטהע קינדער, וועלכע אייער ברודער און מיין טהייערער שוואגער ערמאָנערט אימער מיט טרעהרען אין דיא אויגען.

— מיט׳ן בעסטען פערגניגען, — האט מאריא אנדריאנאוונא זיך אויפהויבענד פון איהר שטוהל איהם געזאגט.

און אין א ווײלע ארום האט וואסילי פעטראָוו, אדער סערגיי פאָטאָמקין זיך געפונען אין דער געזעלשאפט פון פאוועל מיט ליזא׳ן.

7טעס קאפיטעל.

פ ע ר א ו נ ג ל י ק ט.

דער פריסטאוו פון מאסקווער גאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק, זיצט שטאַרק בע־שעפטיגט אין זיין קאנצעלאַריע. ער האט פאָריגע נאכט געהאט פיעלע ארבייט, פון וועלכע ער איז נאך יעצט אום צוועלף אוהר ביי טאג אויך ניט פאַרטיג. איהם האט זיך פערוואָלט - דיא פערגאנגענע נאכט ארויסגעהן אויף א גרויסען יאגד און ער האט געמאַכט איינינע „אָבלאוועס״ אויף אידישע הייזער, וואו ער האט געפאנגען אכציג זשידעס, וועלכע וואוינען אונגעמעלדעט אין זיין קווארטאל; ער האט זיי ארויסגעשלעפט פון דיא בעטען און אוועקגעפיהרט אין אוטשאסטאָק, וואו ער האט זיי אלע פערשפארט אין א פערדען־שטאל פון דיא פייער ליניע. יעצט זיצט ער פון

זיבען אוהר מאָרגענס אין זיין קאבינעט און שמפּפאננט דיא פריינדע פון דיא
ארעטירטע, וועלכע קומען זיי אויסקויפען בעפאָר זיי פאלען אריין אין העבערע הענד.
ער האט בעשטימט א צעהנרובעלדינע פאר יעדער ארעסטאנט און ער האט שוין
ביי א זעכציג „צעהנערלאך„ אראָפּגעלאזען אין זיין ברייטע קעשענע, וועלכע האט
נאך גענוג פלאץ אויך פיר דיא לעצטע צוואנציג צעהנערלאך, אבער דיא פריינדע
פון דיא לעצטע צוואנציג ארעסטאנטען, זיינען צו אָרעם אום אזא גרויסען אבצאהל
איהם צו געבען, און זיי שטעהן געבאך און בעטען זיך ביי איהם, אז ער זאל צו-
נעהמען פון יעדען פערזאָן א „פינפערעל„.

— מיט'ן עטאפּ! — שרייט דער פריסטאוו צאָרניג. אלע צוואנציג זשידעס
מיט'ן עטאפּ!

— איך האב, הערר פריסטאוו, פאר אייך א וויכטיגע נייעס, — האט איהם
נעזאגט זיין סעקרעטאר איהם איבערגעבענד א פּאספּאָרט — דיא יונגע זשידאָווקא,
וועלכע געפינט זיך צווישען דיא איבעריגע צוואנציג פערשפּארטע, איז דיא געוויסע
פערברעכערין שרה פיינשטיין, וועלכע ווערט שוין צוויי יאהר פון דער פאליציי אין
גאנץ רוסלאנד געזוכט.

איינער פון דיא אנגעזענדע אידען, וועלכער איז געשטאנען לעבען דעם
פריסטאוו'ס שרייב-טיש מיט א פינף-רובעלדיגע אין דער האנד, האט א ציטער
געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער. זיין געזיכט איז לייבענבלאס געוואָרען און פון זיינע
אויגען האבען זיך ארויסגעוועלצט צוויי טרעהרען, וועלכע ער האט מיט'ן האנד
שנעל אפּגעווישט.

— שרה פיינשטיין אויסגעפונען? — האט דער פריסטאוו איבערראשט אויס-
געשריען — אַ, וואס פאר א מציאה האב איך היינטיגע נאכט מיט מיין בעפעהל
געכאפּט!

— הערר פריסטאוו! — האט איהם געזאגט דער איד, וועלכער האט א
ציטער געטהאן ביים הערען דיא נאכריכט פון פריסטאווס בוכפיהרער — איך האב
מיט אייך עפּעס צו ריידען.

— ארעטירט איהם! — האט ער בעפוילען דיא פּאָליצייסקע, וועלכע זיינען
געשטאנען ביי דער טהיר, אָנווייזענד אויף דעם אידען — איך וועל אייך שוין ווייזען
וויא צו בעהאלטען א פערברעכערין.

עס זיינען באלד צוגעלאָפען צו איהם צוויי אָקאָלאָדאָטשניקעס און האבען
איהם גענומען אונטער דיא הענד.

— בעפאָר איהר ארעטירט מיר — האט דער איד מיט א פלעהענדע שטימע
איהם געבעטען — ערלויבט מיר צו ריידען מיט אייך אונטער פיער אויגען איינינע
ווערטער.

— געוויס וועגען חאבאר, — האט דער פריסטאוו מיט א שפּאָטישען טאָן
אויסגעשריען — דאס וועט ניט געהן, ליעבער גרינבערג, ניט מיך וועט איהר
אונטערקויפען....

דיא אָקאָלאָדאָטשניקעס האבען איינער צום אנדערען לייכט געשמייכעלט

ווארפענד זייערע בליקען צום פריסטאַווס קעשענע, פון וועלכע עס נעשטעקט עטליכע שפּיצען פון רויטהע צעהנערלאך.

— ניט וועגען חאַבאַר, העררר פּריסטאַוו, — האט איהם דער איד, וועלכען דער פריסטאוו האט אנגערופען גרינבערג, געענטפערט — נור וועגען אן אנדער זעהר א וויכטינע זאך.

דער פריסטאוו האט איהם אריינגעפיהרט אין א בעזונדערען צימער און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעמאכט.

— וואס האט איהר מיר, גרינבערג, צו זאגען? — האט איהם דער פריסטאוו שטרענג נעפרעגט.

— איך האב אייך צו זאגען — האט איהם גרינבערג שארף געענטפערט — איך ניעב אייך אוועק מיין גאנצען פערמעגען אום איהר זאלט שרה פיינשטיין בעפרייען.

— אין וויפיעל בעשטעהט אייער פערמעגען? — האט איהם דער פריסטאוו רוהיג נעפרעגט.

— אין פינף און זיבציג רובעל בארעס געלד, וועלכע איך האב היינט אָפּ־צונעהמען ביי א געוויסע פירמא.

— חא, חא חא! — האט זיך דער פריסטאוו פארנאנדער געלאכט — זייט איהר שיכור, אדער איהר האלט מיך פאר שכור, אז איך זאל בעפרייען א מער־דערין פאר פינף און זיבציג רובעל.

— זיא איז אבער אונשולדיג — האט גרינבערג מיט א פעסטען טאָן ערווי־דערט — זיא האט קיין מאָרד בעגאנגען און זיא איז זאגאר ניט פעהיג צום קלענסטען פערברעכען, און פון א פאלשע בעשולדיגונג איז קיין מענש ניט זיכער, עס פאסירט א מאל אזא אונגליק אויך.

— אומזיסט אייערע רייד גרינבערג — האט איהם דער פריסטאוו שארף געענטפערט — דיא פינף און זיבציג רובעל וועל איך ביי אייך נעהמען אויב איהר ווילט אליין ניט זיין ארעטירט.... איהר קענט פאר בעהאלטען ביי זיך א פער־ברעכערין, און בעזאָנדערס נאך אזא פערברעכערין, חאפּען דריי יאהר ארעסטאנט־סקאיא ראָטא, אדער זיך זעהן מיט'ן קאלטען סיביר....

— נו, און וויפיעל פערלאנגט איהר פאר איהר אליין? — האט גרינבערג נאך א קליינעם נאכדענקען איהם נעפרעגט.

— איהר ווייסט דאך גרינבערג אז אזא זאך איז גאר ניט אפּצושאצען....

— אבער דאך העררר פריסטאוו — האט זיך גרינבערג געבעטען.

— ווייל פאר אייך, טויזענד רובעל.

גרינבערג האט זיך בעטראכט און איז איינינע מינוט געשטאנען וויא פער־שטיינערט ניט צו בעוועגען זאגאר מיט דיא אויגען.

— גוט! — האט ער פלוצלינג נאך א שטארקען זיפצען געזאגט — איהר בע־קומט. העררר פריסטאוו טויזענד רובעל — אבער איהר מוזט מיר אויף דעם געבען דריי טעג צייט.

(Iron, 8).

— איך גיעב אייך, הערר גרינבערג דריי טעג צייט — האט איהם דער פריסטאוו ליעבליך נעזאגט.

— איך פערלאנג אבער פון אייך, — הער פריסטאוו — האט גרינבערג עט־וואס מונטערער געזאגט — אז זיא זאל ארענטליך בעהאנדעלט ווערען.

— זיא וועט זיצען פערשפארט אין מיין פריוואט וואוינונג — האט דער פריסטאוו איהם נעענטפערט — אונטער מיין איינענער אויפזיכט, געפעהלט אייך דאס ?

— איך מוז זיין צופריעדען, — האט גרינבערג איהם נעענטפערט.

דער פריסטאוו האט דיא טהיר אויפגעמאכט און האט גרינבערג'ן ארויס־געלאזען, איהם דריקענד אייניגע מאל דיא האנד פאר פריינדשאפט און ערגעבענהייט.

א קלונג אין אפעראט פון קווארטאלנעם טעלעפאן האט באלד נאך גרינ־בערגס אוועקגעהן פערהילכט דעם פריסטאווס קאבינעט.

— ווער בעעהרט דעם פריסטאוו מיט זיין געשפרעך ? — האט דער פריסטאוו זיך שטעלענד ביים אפעראט געפרענט.

— דער נאטשאלניק פון דער געהיים־פאליציי אפענבאך — האט ער בעקומען אן אנטווארט — זייט איהר דער פריסטאוו ?

— איך.

— איהר זאלט באלד נאכפארשען ביי אלע פאליצייסקע פון אייער אוטשאס־טאק און אויך ביי פריוואט מענשען, צו האט יעמאנד געסטערן אבענד ביי נאכט, ניט בעמערקט ערגעץ געהענד דעם געוויסען געהיים־אגענט פאדליעצאוו. ער וואר נעקליידעט אין א אידישען אלטמאדישען קאסטיום און האט געטראגען א לאנגען גרויען בארד מיט לאנגע פאות און האט אויסגעזעהן וויא א מאן פון א יאהר זיבציג. ער האט אויך געטראגען א קליינעם פעקעל אין האנד, וואו עס האט זיך געפונען א מאסקע, א פארוק מיט א פאר דאמען קליידער. וואס אם שנעלסטען נאכפארשען און זאפארט ענטפערן.

דער פריסטאוו האט באלד צוזאמענגערופען אלע פאליצייסקע און ער האט זיי דאס נעמליכע געפרעגט.

— א, הערר פריסטאוו, — האט זיך איין אקאלאדטשני אפגערופען — איך האב געסטערן אום איינס אוהר ביי נאכט זיך מיט פאדליעצאוו'ן געזעהן. ער איז צו מיר צוגעגאנגען פערקליידעט און האט מיך געבעטען אז איך זאל איהם ארעטי־רען אלס אן אונגעמעלדעטען איד, צוליעב זיינעם א געוויסען ציעל.

— וואו איז דאס געוועהן ?

— אין זאראדיע לעבען אברהם גאלדבוים'ס וואוינונג. ער האט מיר נעזאגט אז ער לויערט דארט ווענען א וויכטיגע זאך און האט מיך געהייסען אז איך זאל איהם פריי לאזען ווען יעמאנד וועט איהם וועלען פון זיין ארעסט אויסקויפען. איך האב זיין וואונש ערפילט, און אז גאלדבוים איז מיט נאך צוויי אונבעקאנטע מענשען ארויסגעגאנגען פון זיין הויז, האט ער דעם ארעטירטען פאדלעצאוו ביי מיר אויס־

נעקויפט פיר צעהן רובעל און ער האט איהם גענומען אויף זיין פעראנטוואָרט-ליכקייט.

דער פּריסטאוו האט עס באלד מיט'ן טעלעפאָן געגעבען צו וויסען אָפּענבאכען.

— וואס אם שנעלסטען דעם אָקאָלאָדאָטשני צו מיר אין קאנצעלאַריע! — האט זיך געהערט אפענבאכס שטימע אין רעהרעל פון טעלעפאָן.

דער אָקאָלאָדאָטשני איז באלד פון פּריסטאוו'ס קאבינעט ארויסגעלאָפען.

— דוא ווייסט, מערזאוויצין — האט אפענבאך נאכ'ן טעלעפאָנירען געזאגט צו זיין פערטרויטען דעטעקטיוו — מיר שיינט אז אונזער פּאָדלעצאָוו איז שוין אויף יענער וועלט.

— וואס רעדט איהר, עקסעלענץ? — האט איהם מערזאוויצין פערוואונדערט נעפרעגט — מאלע וואס עס קען געשעהן ביי א געהיים-פּאָליציסט אז ער זאל ניט קומען צו דער בעשטימטער צייט? מעגליך אז עפּעס א נייער פּלאן וועגען א פערברעכער צווינגט איהם ערגעץ צו פערבלייבען.

— ניין, מערזאוויצין — האט איהם אָפּענבאך מיט א פעסטע שטימע געזאגט— אָפּענבאך פערשטעהט אן עסק. איך קען פּאָדלעצאָוו'ן וויא זיך אליין, און אז ער האט מיר פערשפּראָכען צו קומען אום דריי אוהר מאָרגענס און איז נאך אום צוועלף אוהר אויך ניטא, האט געוויס מיט איהם געטראפען אן אונגליק. איך ווייס אז זעהר א וויכטיגע זאך איז איהם פּאָרינע נאכט פּאָרגע'שטאנען, און אָבוואָהל ער האט מיר ניט געזאגט אום וואס עס האנדעלט זיך, וויא זיין כאראקטער איז שוין פון לאנג ניט צו זאגען זיינע פּלענער בעפאָר ער פיהרט זיי אויס, דאָך פערשטעה איך אז ער האט געוועבט א גרויסע נעץ אויף איינינע וויכטיגע פערברעכער, עס איז מעגליך, אז ער איז אליין איז אין דער זעלבער נעץ אריינגעפאלען....

— מעגליך אז ער וועט נאך קומען? — האט איהם מערזאוויצין געטרייסט.

— הלואי זאל עס געשעהן, אבער איך בין איבער איהם זעהר אונרוהיג, דען אויסער יענע זאך, האט ער נאך געהאט פאר זיך אן אנדער מיסיאָן, וועגען וועלכע ער האט ג ע מ ו ז ט אונבעדינגט אום אכט אוהר מאָרגענס זיך צו מיר מעלדען.

— באלד וועט קומען דער אָקאָלאָדאָטשני — האט איהם מערזאוויצין געזאגט— און וויא מיר שיינט וועט איהר דורך איהם קומען אויף א שפּור פון פּאָדליעצאָוו'ס פערשווינדונג.

— און דוא מערזאוויצין, נעה דערווייל ארויס איבערן שטאָדט עפּעס א שמעק טהאן וועגען דער גרויסער, פרעכער גניבה, וואס איז געשעהן ביי דעם רייכען מאַליך — האט איהם אפענבאך נאך א קליינע פּויזע געזאגט — איוואן מיט סטע-פאנען, וויא מיר שיינט, זיינען נאך פון מאסקווא ניט אוועקגעפאהרען, אויף דיא וואקזאלען שטעהען אונזערע אגענטען, און ניט אויסגעפינען אזא שווערע גניבה איז איינפאך א שאנדע.

— איך וועל עס היינטיגען טאג גוט נאכפאָרשען — האט איהם מערזאוויצין ערווידערט — אבער פּאָרלויפיג מוז איך ביי אייך פרעגען א ראטה, וויא זיך צ.

בעגעהן מיט גיטבן מאַריא אנדריאַנאַוונא, און ווען זאל איך איהר הויז נאך א מאל בעזוכען? דער אַרעסטאַנט וואסילי פעטראָוו איז שטום וויא א פיש, ער וויל ניט ענטפערען אויף קיין פראגע, און וויא באלד איך שפּיעל ביי דער גרעפין אין הויז פעטראָוו׳ס אָדער פּאָטאָמקין׳ס ראָליע, בעדאַרף איך דאָך וויסען אויף ריכטיג זיין גאַנצע לעבענסבעשרייבונג און אַלע איינצעלהייטען פון איהר ברודערס לעבען; דערצו נאך ווייס איך ניט דעם ריכטיגען ציעל פון זיין רייזע און איך קען דאַריבער פערלירען דעם צוטרויען פון איהר און איהרע קינדער, וועלכע קומען אונז פאַר זעהר פערדעכטיג.

— זיי, מערזאַוויצין זיכער אז אַלעס איז פערזאָרגט — האט איהם אָפּענבאַך שטאָלץ געענטפערט — עס איז שוין לאַנג אוועקגעגאַנגען א געהיימע דעפּעשע אין אירקוטסק און איך האָף אז נאך היינט, וועט אַלעס מיר ערקלערט ווערען. עס וועט קומען א ריכטיגע לעבענסבעשרייבונג פוןביידע שוואָגערס. און וויא ווייט מעגליך איז, וועט מיר ערקלערט ווערען דער צוועק פון פּאָטאָמקינס אדער פעטראָווס רייזע. קום צו מיר אום עלף אוהר אבענדס, וועל איך דיר ראַטהען ווען נאך א מאל דער גרעפין צו בעזוכען, אבער איך מוז דייטליך וויסען וויא זיא האט דיר עמפּפאַנגען און וויא האבען געקוקט אויף דיר איהרע קינדער.

— זיי האבען זיך גאר פון מיר ניט געקענט אפּרייסען! — האט מערזאַוויצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — און דערווייל האב איך אַרויסגעקריגען פון איהרע קינדער אז זיי האבען געוואוסט פון פעטראַאָווס רייזע אבער זיי האט געוואונדערט וואָרום האב איך (פעטראַוו אדער פּאָטעמקין) זיך אָפּגעשטעלט אין מאָסקווא און ניט געפאָהרען דירעקט נאך פּעטערבורג.

— נו, וואס האסט דוא זיי געענטפערט?

— איך האב זיי געזאגט אז מיר האלט דא אין מאָסקווא אָפּ עפּעס א וויכטיגע זאך, וואס אַנבעלאַנגט צו מיין פערזענליכקייט.

— וויא איך זעה — האט אָפּענבאַך נאך א קליינע נאכדענקען געזאגט — שפּיעלט זיך דא עפּעס א געהיימע וויכטיגע זאך.... אבער איך פערהאָף נאך היינט אַלעס צו ערפאַהרען.

— — — — — — — — — — — — — —

מיר זיינען ווידער ביי אברהם גאָלדבוים אין וואוינונג, ער ליעגט אויסגעצווינגען אויף א בעטעל אין זיין שלאָפצימער און עס שטעהט לעבען איהם זיין יונגע טאָכטער און לייגט איהם קאַלטע וואַסער צום קאָפּ. זיין געביינטע, פון צרות פערוועלקטע פּרוי שטעהט אין קיך און קאָכט פאר איהם ברוסט-טהעע. ער האט פאַריגע נאַכט אין קיהלען רעגען-וועטער זיך שטאַרק צוגעקיהלט, ער האט אביסעל וואַרעמקייט און הוסט אַלע ווייַלע צו.

— נו, גאָט זיי דאנק — האט גאָלדבוים צו זיין טאָכטער געזאגט — אונז האט דאך געלונגען צו רעטען א מענשען פון טוידט. ווען מען וואָלט איהם מיט א פאר שטונדען שפּעטער פון קאַנאָן אַרויסגעשלעפּט, וואָלט מען שוין פעשפּאָרט פאר איהם זוכען א וואוינונג.

— אבער דאפיר פאטער ביזט דוא שטארק הייזעריג — האט איהם זיין טאָכטער זיפצענד ערווידערט — וויא מיר פרעהט, וואס דוא האָסט מיטגעהאָלפען צו רעטען א מענשען פון טויט, דאך וואלט איך וועלען אז דוא זאָלסט אויך זיין געזונד.

— ניש־קשה, קיין בייז זאל ניט זיין — האט איהר גאָלדבוים געטרייסטעט איהר דריקענד דיא האנד — איך פיהל מיך שוין עטוואס מונטערער. אז איך וואָלט האבען כח, וואָלט איך געהן צו איהם געוואָר־ווערען, און זעהן וואס ער מאכט.

— באלד וועט קומען פון איהם אונזער יעפים — האט איהם דאס מעדכען געענטפערט — מיר דאכט זיך אז איך הער שוין זיינע טריט.

דיא טהיר האט זיך אין גאָלדבוימס וואוינונג אויפגעעפענט און עס איז אריין־געקומען אָן אָקאָלאָדאָמשני, און ניט ווארטענד א ווייל, איז ער באלד אריין צו גאָלדבוימען אין צימער.

דער פאטער מיט דער טאָכטער האבען אינסטינקטיוו א ציטער געטהאָן, ריכטיג וויא זיי וואָלטען וויסען וואס פאר אן אונגליק עס דראָהעט זיי.

— געסטערן, הערר גאָלדבוים — האט איהם דער אָקאָלאָדאָמשני שטרייננ געזאגט — האט איהר ביי מיר אויסגעקויפט אן אַלטען אידען פאר א צעהנרובעל־דיגע. איהר האט מיר פערשפּראָכען אז איהר נעהמט איהם אויף אייער פעראנט־וואָרטליכקייט, אַלזא איך בין יעצט צו אייך געקומען איהר זאָלט מיר זאגען וואו יענער איד געפינט זיך.

גאָלדבוים וועלכער האט געוואוסט פון דעם אלטענס ערצעהלונג, אז ער (דער אלטער) איז בעטראכטעט ביי דער רעגיערונג אלס א פערברעכער, ווייל ער האט געוואָלט דורך אן אויפברוך רעטען זיינע קינדער פון געפענגניס; האט זיך אויף א קליינע ווייל פערטראכט.

— איז מיר ערלויבט, הערר אָקאָלאָדאָמשני, צו וויסען וואס איהר האט איהם נייטהיג? — האט איהם גאָלדבוים נאך א קליינע פּאָזע געפרעגט.

— איך האב דאך אייך נאך געסטערן געזאגט — האט איהם דער אָקאָ־לאָדאָמשני ליסטיג געענטפערט, אז איין צעהנערל איז ווייניג.

— ער איז אוועקגעפאהרען — האט איהם גאָלדבוים שארף געענטפערט אום זיך אָפּצוטשעפּען פון דעם חאבארניק.

— איהר זאגט, גאָלדבוים א ליגען — האט איהם דער אָקאָלאָטשני רוהיג געענטפערט — זאגט מיר וואו האט איהר אהינגעטהאָ דעם אידען?

גאָלדבוים, וועלכער האט ווירקליך ניט געוואוסט וו הין דער איד איז פער־בליעבען ווייל מארטין מיט אסטראוו'ן האבען אפגערעדט איהם ארומצופיהרען ביז טאָג אונטערען שטאדט, האט יעצט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערען און האט זיך ווידער אויף א ווייל פערטראכט.

— וואו האט איהר אהינגעטהאָן דעם אידען?! — האט דער אקאָלאָדאָמשני טופענד מיט דיא פיס געליארעמט.

— איך ווייס ניט, — האט גאָלדבוים שוואך געענטפערט — איך האב איהם געלאָזען אויפ'ן גאס.

— ניין, איהר ווייסט יא — האט דער אַקאָלאָדאטשני ווילד אויסגעשריען — זאגט מיר וואו האט איהר אהיננעטהאן דעם אלטען?

— איך בין ניט פערפליכטעט אפצוהיטען אן אונבעקאנטען מענשען וואוהין ער געהט, — האט גאָלדבוים איהם ערווידערט.

— איהר האט דאך געזאגט, אז איהר וועט איהם אוועקפיהרען אין די שטאָדט-נומערן אויף ניקאָלסקאיא?

— ער איז אבער פון מיר אוועקגעגאנגען.

— איהר וועט, גאָלדבוים, שוין יא זאָגען וואו איהר האט איהם אהינגעטהאן! האט דער אקאלאדאטשני איהם פעסט ערגרייפענד פאר'ן האנד אויסגעשריען און ביים ענדיגען די לעצטע ווערטער, האט ער א פייף געטהאן מיט זיין בלייענע פייפעל.

אין הויז זיינען באלד אריינגעלאָפען דריי זשאנדארען, זיי האבען דעם-ער־קראנקטען גאָלדבוימען א נעהם געטהאן אין דער לופטען און ניט צולאָזענד צו איהם זיין דערשראָקענע ווייב און טאכטער, האבען זיי איהם פון זיין הויז וויא א באל ארויסגעטראָגען.

8טעס קאַפּיטעל.

די עהרליכע קעמפפער.

— א איד האט ערמאָרדעט א פּראוואָסלאוונעם! א איד האט ערמאָרדעט א פּראוואָסלאוונעם! — האבען אויף מאָרגען נאך גאָלדבוימס פערהאפטונג געליא־רעמט אלע מאָסקווער צייטונגען און דער בעוואוסטער אידען-פרעסער פּאסטוחאָוו, האט ערפילט זיין האלבע צייטונג „מאָסקאָווסקי ליסטאָק“ מיט שרעקליכע בלבולים אויף אלע מאָסקווער אידען, אז זיי בעשעפטיגען זיך נור מיט דיעבשטאלען, רויבע־רייען, מערדעריי און מאכען אונגליקליך די מאָסקווער בעפעלקערונג. דער גאָלאָווא אלעקסייעוו האט באלד געלאדען צו זיך דעם מאָסקווער אידישען ראבינער מיט נאך א פּאָר בערופענע מענשען פון דער אידישער געמיינדע און האט זיי פאָרגעוואָרפען פאר וואס זיי גיעבען ניט אכטונג אויף זייערע גלויבענס-גענאָסען, דאס זיי זאָלען אויפהערען אזוי צו בעשווינדלען און בערויבען די מאָסקווער איינ־וואוינער, און זיי זאלען זיך פון יעצט אן מיה געבען צו ערקלערען דעם אידישען פאָלק, אז צו ערמאָרדען א פּראוואָסלאוונעם איז אויך א זינד פאר גאָט, ווייל אלע מענשען זיינען ביי גאָט גלייך.

די אידישע פאָרשטעהער האבען זיך געפרופט צו פערטהיידיגען און אראָפּ־נעהמען פון גאָלדבוימען די בעשולדיגונג, וועלכע זיא האט קיינע גרינדע און קיינע בעווייזע, אז ער האט דעם מאָרד אויף פאָדלעצאָוו'ן בעגאנגען, אבער דער גאָלאָווא האט זיך גאָר ניט געלאָזט רייִדען. זיי זיינען מיט פערביטערטע הערצער פון אלעק־סעיעוו'ן אוועקגעגאנגען און האבען אויסגעווירקט ביי דעם פּראָקוראָר, אז ער זאל איינעם פון זיי ערלויבען, זיך צו זעהן מיט גאָלדבוימען. אין געפענגנים, פיעללייכט וועט איהם געלינגען פון איהם עטוואָס צו ערפאהרען וועגען פּאָדלעצאָווס זאָנדער־

בארע פערשווינדונג. עס האט גאָלדבוימען בעזוכט דער אידישער ראבינער, אָבער ער האט פון דעם אונגליקליכען גאר ניט ערפאהרען. גאלדבוים האט איהם געענט־פערט דאס זעלבע וואָס ער האט געקטערן געענטפערט אָפּענבאכע; אז ער האט דעם אלטען מאן דורך א צופאל איבערגעלאָזען אויפ'ן גאס. דער עהרליכער גאָלד־בוים האט נאך אלץ ניט געוואוסט דיא ריכטיגע אורזאכע פאר וואס ער איז פערהאפטעט, ער האט אלץ געמיינט, אז ער איז בעשולדיגט אין דעם וואס ער האט בעהאלטען א פערברעכער געגען דער רעגיערונג, וויא פּאָדלעצאָוו האט איהם איינגערעדט און דערצעהלט, אז ער אנטלויפט פון רוסלאנד, ווייל ער האט געוואָלט רעטען זיינע ביידע קינדער. ווען דער ראַבינער האט איהם פערטרויט דיא ריכטיגע אורזאכע און האט איהם ערקלערט, אז דער אלטער פערשוואונדענער איד, איז גאר געווען דער בעריהמטער געהיים־אגענט פּאָדלעצאָוו, איז ער אזוי איבערראַשט געוואָרען, אז ער האט איינינע מינוט קיין וואָרט געקענט אויסריידען. ער האט שוין גוט פערשטאנען, אז דאָ האבען עפּעס אָפּגעטהאָן זיינע נאכט געסט, וועלכע ער האט מיטגעהאָלפען צו רע־טען זאחארינען, אָבער דער עהרליכער, בראווער גאָלדבוים, האט דיא געשיכטע זאגאר דעם ראבינער ניט פערטרויט. נאר ער האט איהם געבעטען, אז ער זאָל זיין א פאָטער צו זיין אונגליקליכע פאמיליע און איידער ער וועט געהן אויף קאַ־טאָרגא זאָל ער זיך דיא מיה געבען אויסצו־ווירקען ביי דיא בעאמטע, אז מען זאל איהם ערלויבען זיך צו זעהן מיט זיין פאמיליע. דער ראַבינער, וועלכער האט זאגאר פריהער ניט געצווייפעלט, אז גאלדבוים איז אונשולדיג, האט איהם דאס פער־שפּראָכען און האט זיין געפעננניס פערלאָזען.

גאָלדבוימס אונגליק האט פעראינטערעסירט פאסט אלע אידען אין מאָסקווא און זיי האבען געזוכט מיטלען וויא גאלדבוימען צו בעפרייען ניט אזוי צוליעב איהם, נאר צוליעב דער גאנצער אידישער געמיינדע, זיא זאל ניט ליידען צוליעב איינעם, וועהרענד דער איינער איז אויך אונשולדיג.... נאר מעהר וויא אלע אידען, האבען זיך אין דעם אונגליקליכענס שרעקליכע לאגע, אינטערעסירט איינינע רוסען, און דאס זיינען געווען מארטין, אסטראָוו און דער יונגער איסטאָמין.

זיי האבען זיך צוזאמענגעקליעבען ביי גרעפין מאריא אנדריאנאוונא אין א וויטען אבגעזונדערטען צימער און האבען געפיהרט צווישען זיך א פייערינגען געשפרעך:

— וואו האט געקענט דער לומפּ פּאָדלעצאָוו אהינקומען? — האט געברומט מארטין ערגערליך — עס איז וואהר, אז זיין פערשווינדונג, האט אונז געדעטעט פון גרעסטען אונגליק, אָבער עס איז דאך אין אן אונגליק אריינגעפאלען אן עהר־ליכער, בראווער אונשולדיגער מאן, וועלכער האט איינפאך געאָפּפערט זיין לעבען צוליעב א וואהלטהאט.... איך בין אויסער זיך, איך געה פון זינען אראָפּ!

— איך וועל מיך מוזען צוליעב דעם אונגליקליכען איד גאלדבוים, אויסגע־בען! — האט אסטראוו ברעכענד מיט דיא הענד געזאגט — איך קען אזא אונרעכט, אזא מאָרד־טהאט ניט אריבערטראָגען. עס איז ביי מיר פערבליעבען, אז איך זאָל

זאגען דאס איך האב פּאַדלעצאָווען ערמאָרדעט און איהם אין טייך אריינגעלאָזען, אום דעם בראווען, עהרליכען נאַלדבוים צו בעפרייען.

— דאס בעדארפסט דוא אסטראָוו ניט טהאן — האט איהם איסטאמין געענטפערט.

— וואו איז גערעכטיגקייט ? וואו איז גלייכהייט פאר וועלכע מיר קעמפפען מיט דעם בלוטיגען רוסלאנד ? — האט ערוויערערט אסטראוו אויפגערעגט — ניין, איך מוז עס טהאַן !

— ניין, דוא בעדארפסט עס ניט טהאן — האט איהם איסטאמין קאלט און רוהיג געענטפערט — דאס בעדארף נאר טהאן דער, ווער עס האט פּאַדלעצאָווען ערמאָרדעט.

— אבער יענער טהוט דאך עס ניט — האט אסטראוו פערדריסליך געזאגט.

— פּאָרלויפיג ווייסט דוא דאך ניט צו פּאָדלעצאָוו איז ערמאָרדעט ! — האט איהם געענטפערט דער געמליבער.

— טא, וואו דען איז ער אהינגעקומען ?

— ווער קען א געהיים-אגענט פערשטעהן ?

— ניין, ברודער, אז ער וואלט לעבען, וואלטען מיר שוין אלע געזעסען אין קאזעמאט — האט מארטין ביטערליך געענטפערט — אויך זאכארין וואלט שוין אזוי רוהיג ניט געלעגען ביי גרינבערג'ן אויפ'ן בוידים.

— נו, טאָ וואס זאָלען מיר טהאָן ? — האט געפרעגט איסטאָמין גאנץ קאלטבליטיג.

— מיר מוזען ווארפען צווישען זיך גורל ווער פון אונז זאל געהן זאגען, אז ער האט פּאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט און אין טייך אריינגעוואָרפען, אום דעם אונגליקליכען נאלדבוים צו בעפרייען — האט אסטראָוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט.

— ניין מיר בעדארפען עס ניט — האט ערווידערט איסטאָמין.

— ווארום ? — האט מארטין אונרוהיג געפרעגט.

— ווייל מיר קענען עס מאכען אהן א גורל.

— אהן א גורל געה איך ניט ! — האט מארטין זיך אויסגעדריקט.

— און איך אויך ניט — האט ערוויעדערט אסטראָוו נאך א קליינעם נאכדענקען — מיר אלע דריי האבען אנטהייל גענומען אין זאכארינס רעטונג און דאמיט פעראונגליקט אן עהרליכע, בראווע און אונשולדיגע פאמיליע, מוזען מיר אלע דריי זיין איינשטימיג צו געהען אויפ'ן עשאפאט אום יענע פאמיליע צו רעטען, אבער דאס מוז געשעהן דורך א גורל.

— נו, לאָמיר ווארפען גורל ! — האט איסטאָמין געזאגט מיט דיא זעלבע רוהינקייט.

זיי האבען אויפגעשריבען זייערע נעמען אויף דריי גלייכע פּאפּירלאך און האבען זיי אריינגעלייגט אין א הוט, אין דעם צווייטען הוט האבען זיי אריינגעלייגט צוויי ליידיגע פּאפּירלאך און אויף דעם דריטען אן אויפשריפט : „געהט“.

— טרייסעל! — האט איסטאָמין געזאגט צו מארטינען און נאכהער צו אסטראוו'ן.

זיי האבען דיא הים פערדעקט מיט א שנופּ־טיכעל און פערנאנדער־געטרייסעלט.

יעדער פון זיי האט זיינע ביידע הענד ארייננעשטעקט אין ביידע היט און האט ארויסגעצוינען צוויי פּאפּירלאך.

דער גורל איז געפאלען אויף מארטינען.

מארטין האט א לייכטען שאקעל געטהאן מיט'ן קאפּ און האט רוהיג געזאגט:

— איך טהו עס!

— ניין! — האט איסטאָמין זיך אָפּגערופען — איך וועל עס טהאן.

— דוא? — האבען ביידע פריינדע איבערראשט אויסגעשריען — דוא האסט זאָגאר דאס רעכט ניט יעצט דאצו.

— איך האב אבער יא דאס רעכט דאצו! — האט שוין איסטאָמין יעצט א ביסעל אויפגערעגט זיי געזאגט — ווייל א י ך האב ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן!

— דוא האסט ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן?

— איך, מיט א שטיין פון קרעמעלשען טראָטואר! — האט איסטאָמין פאָר־געזעצט — איך בין יענע נאכט אומגעגאנגען ארום קרעמעל וויא מיר האבען אָפּ־גערעדט, איך האב געזעהן פאר'ן לאנטערנע שיין, אז איהר פיהרט אן אלטען מאן אראפּ אין'ם אונטערשטען קרעמעל; אָבער ווען איהר זייט ארויפגעגאנגען, איז אייך דער אלטער פון דערוויטענס נאכגעגאנגען און איז אריין אין דער גרויסער גלאָקע. ווען איהר האט זאבארינען געטראָגען צו גאָלדבוימען, האב איך בעמערקט וויא דער אלטער נעהמט פון דער גלאָקע ארוים און נעהמט אייך נאך און דאן האב איך איהם מיט דריי קלעפּ פערטיג געמאכט.

— דוא ביסט א העלד, איסטאָמין! — האבען זיינע קאָמעראדען מיט טרעה־רען אין דיא אויגען געזאגט — דוא בעדארפסט ניט שטארבען און טאָרסט ניט שטארבען! אזעלכע העלדען וויא דוא בעדארף יעצט אונזער פאָטערלאנד האבען.

— איהר בעדארפט קיינער ניט שטארבען! — האט זיי איסטאָמין רוהיג ערוויעדערט — איהר זייט ביידע אויך פון דיא ווארעמסטע פרייהייטס קעמפּפער, ווען אונזער געהיים־בונד האט נייטיג!

— אבער וויא רעטען מיר דעם אונגליקליכען גאלדבוים! — האט מארטין איהם פערצווייפעלט געפרעגט.

— מיר קענען איהם יא רעטען! — האט איסטאָמין זיי געענטפערט.

— וויא אזוי?

— אז דוא מארטין, זאלסט זיין דער סליעדאָוואטעל פון גאלדבוימס פּראָ־צעס! — האט איהם איסטאָמין ערוויעדערט.

— אָבער איך בין דאך נאר א סליעדאָוואטעל אין אן אנדער טהייל־שטאָדט!

— דאס קען א י ך שוין אויסווירקען! — האט איסטאָמין איהם געענטפערט. איך וועל דיך פאָרשטעלען פאר מיין פאָטער אלס א טיכטיגען, קלוגען און פּראַק־

טישען סליעדאָוואטעל און ער, אלס גענעראל און אופּראוויליאיושצי ביים מאָסקווער גענעראל־גובערנאטאָר, וועט ביי דעם אלטען דאָלגאָרוקאָוו אויסווירקען, אז מען זאָל דיר איבערגעבען גאלדבוימס פּראָצעס.

— דאס איז ווירקליך א פּאָרטרעפליכער פּלאן! — האבען זיינע ביידע קאָמעראדען איינשטימיג געזאגט.

— און וויא גלאט צו פערלייכטערן גאָלדבוים׳ס פּראָצעס — האט איסטאָמין ווייטער פאָרטגעזעצט — איז זעהר וויכטיג נאך איין זאך צו טהאן, אבער זאגט מיר נאר פריינדע, ווארום האט איהר מיר ניט געפרעגט, וואו האב איך אהינגעטהאן דעם געהרגעטען פּאָדלעצאָוו?

— וואס איבערראשונג קען מאכען! — האט מארטין אויסגעשריען שאָקלענ־דיג מיט׳ן קאפּ.

— ער ליעגט אין קאנאָן וואו זאכארין איז געלעגען — האט איסטאמין מיט א שמייכעל געזאגט — איך דענק אז באלד וועט קרעמעל פערגנינגען האבען פון דעם אנגענעהמען גערוך וואס וועט פון זיין לייבע זיך אפּגעבען.... אבער דאס אן א זייט פריינדע, מיין פּלאַן איז, אז מיר זאלען צו זיין לייבע אין קאנאן צו־ווארפען א קליינעם שריפט אז דיא ניהיליסטען האבען איהם ערמאָרדעט און דער שריפט זאל זיין אונטערשריבען מיט דיא צוויי ווערטער „געהיים־בונד״ און נאכהער וועלען מיר ארייגשיקען א בריעף מיט דעמזעלבען אונטערשריפט אין טרעטאָע אָטדעליעניע, אז פּאָדלעצאָוו ליגט אין קאנאָן — און דאן וועט דער גאנצער פערדאכט פון גאָלד־בוימען ארונטערפאלען, ווייל דיא בעסטיעס וועלען פערשטעהן אז ניט א פּופּצינ־יעהריגער סוחרישער איד, וואס וואוינט אויף זאראדיע האט אן אויפּטראג מיט דיא ניהיליסטען און איז פעהיג זא וואס צו טהאן.

— דיינע פּלענער, איסטאָמין, זיינען פּאָרטרעפּליך! — האבען איהם זיינע קאמעראדען געענטפערט.

— דאס מוז היינט אלעס געטהאן ווערען! — האט איסטאָמין זיי ענטשלאָסען געזאגט — אבער איידער מיר צוגעהען זיך, לאמיר זיך צוזאמענליינען מיט א סומע געלד אום צו שטיצען דיא אונגליקליכע גאָלבוים׳ס פאמיליע! אָט דאס איז פּאָר־לויפיג מיין נדבה! — האט ער געזאגט ארויסנעהמענד פון זיין בוזים־טאַש פיער נייע הונדערטער.

— און פינף הונדערט גיעב איך, — האט מארטין געזאגט.

— און צוויי הונדערט גיעב איך פּאָרלויפיג! — האט זיך אָסטראָוו אָפּגע־רופען.

— ביי דער גרעפין מיט איהרע קינדער וועלען מיר אויך עפּעס בעטען א נדבה, — האט מארטין זיי געזאגט, — איך דענק אז זיי וועלען באלד פון זייער אימעניע צוריק קומען.

— יעצט צו דער צווייטער זאך, — האט איסטאָמין זיי געזאגט — דיא גע־שילטע מיט מאריא אנדריאנאוונא און מיט אונזער אלגעמיינע לאנג ערוואַרטעטען גאסט סערגיי פּאָטאָמקין, קומט מיר זעהר זאנדערבאר פאָר. לויט דעם בעריכט

פון פעטערבורגער צענטראל־קאָמיטעט, האט ער אין מאסקווא ניט געטארט פער־
בלייבען בעפאָר ער האט זיך געזעהן מיט אונזערע פאָרטייטעהער אין פעטערבורג,
און וויא קומט עס דאס ער איז אין מאסקווא פערבליעבען אויף איינינע טעג?
לויט אונזער אנדריאנאוו האט מיר דערצעהלט אין זיין נאמען — האט סערגיי
פּאָטאָמקין דא אין מאסקווא עפּעס זיינע א איינענע זאך, וואס עס האלט איהם
אָפּ פון זיין רייזע, אבער דאס איז דאך געגען אונזערע געזעצע.

— מיר מוזען זיך מיט איהם זעהן — האט מארטין געזאגט — איך ווייס אז ער
זעהט עפּעס א שטערונג, וועלכע ער וויל עס ניט אנדריאנאוו׳ פּערטרויען.

— און דאס איז אויך מיין מיינונג — האט אָסטראָוו זיך אפּגערופען — אן
אירקוטסקער דעלעגאט בעדארף ניט זיין עפּעס אן איינגעל. אונזערע אלע מיטגלידער
אין אירקוטסק זיינען זעלטענע קלוגע און פּאָרזיכטיגע מענשען, און אז זיי האבען
אויסגעקליבען פון זיך א פּאָרשטעהער, מעג מען זיך אויף איהם אין אלע אינזיכטען
פערלאזען.

— איינער פון אונז מוז זיך יעדענפאלס מיט איהם זעהן — האט מארטין
נאך א קורצע פויזע געזאגט — אום צו בעריכטען דעם צענטראל קאמיטעט ווען ער
פאהרט פון מאסקווא ארויס, און פיעללייכט איז דיא זאך נוציג פאר איהם
פערזענליך.

— ער האט אנדריאנאוו׳ן געזאגט — האט איסטאָמין ערווידערט — אז היינט
אום אכט אוהר אבענדס וועט ער ווידער דער גרעפין׳ס הויז בעזוכען, אלזא ווער
פון אונז זאל זיך מיט איהם זעהן? אדער פיעללייכט זאלען מיר זיך אלע געגען
אבענד דא צוזאמענקלייבען?

זיי האבען זיך א קליינע ווילע בעראטהען, און עס איז צווישען זיי פער־
בליבען אז איסטאָמין זאל זיך זעהן מיט סערגיי פּאָטאָמקין ביי דער גרעפין אין
הויז, מארטין זאל בעזוכען זאכארינען און אָסטראָוו זאל דער אונגליקליכער פאמיליע
נאלדבוים אוועקטראגען דיא סומע געלד און נאכהער זאל ער ארייננווארפען דעם
שריפט אין קאנאַל און שיקען א בריעף אין טרעטאָע אָטדיעליעניע אז דער „געהיים
בונד" האט פּאָדלעצאָוו׳ן ערמאָרדעט, און ער ליעגט אין קאנאַל.

זיי האבען זיך פריינדליך פערעבשיידעט און זיינען איינציג־ווייז זיך צוגאנגען.

9טעם קאפּיטעל.

עדלע מענשען אין אונגליק.

פינף פערזאנען ווערען יעצט אין מאסקווא געזוכט פון דער געהיים־פּאָליציי:
זאכארין וועלכער האט מיט א פאר טעג צוריק געשאָסען אויף אלעקסייעוו׳ן, דער
אונבעקאנטער, וועלכער האט פארגעסטערען ביי נאכט דריי מאל אפּגעפייערט
זיין רעוואָלווער אויף אלעססייעוו׳ס עקיפּאזש, פּאָדלעצאָוו דער בעריהמטער געהיים־
אגענט, וועלכער איז פון יענע נאכט אן פערשוואונדען געוואָרען, און אונזערעביידע
פיינע יונגען איוואן און סטעפּאן, וועלכע האבען זיך ערבארעמט אויף מאדאם
מאללי׳ך׳ס ציערונג און האבען זיי אין קאנאַל ארייננעוואָרפען. עס געהען ארום איבער

מאסקווא פינף טיכטיגע אגענטען פון אָפּענבאַד׳ס חדר און יעדערער פון זיי האָט אַלץ אין זיין נעראַנק דיא פינף פּערברעכער און מאַכט פּלענער וויא אזוי צו פאַלען אויף זייערען א שפּור.

איינעם פון דיא שפּיאָנען, א געוויסען ש ו ר ק י ן, איז אויפ׳ן גאַס געוואָרען פּערדעכטיג א מאַן, וועלכען ער האט בעמערקט פּאַהרענדיג אין א קיביטקע גע־שפּאַנט צו א גוטען פּערד, ער איז דעם מאַן נאַכגעפּאַהרען אויף א דראָשקע און ער האט בעמערקט דאס דער מאַן געהט אריין אין א גרויסען וויין געשעפט. ער האט באַלד נאַכגעפּאָרשט ווער דער מאַן איז, און ער האט זיך ערקונדיגט אז ער הייסט אנטאָן איוואַנאָוו, און ער איז טאַקע אין יענעם געשעפט איינגעשטעלט אלס א הויפּט־פּריקאַזשציק; מיט א שטונדע שפּעטער האט ער זיך דערוואוסט אז ער איז דעם פּריסטאַוו׳ס, פון גאָראָדסקאָי אוטשאַסטאָק א לייבליכער ברודער, און ער וואוינט טאַקע ביי איהם אין הויז.

שורקין איז אוועקגעלאָפען צו איסטאָמינען און האט איהם געפּרעגט צו ער האט ניט א פּערזענליכען פיינד, וועלכער הייסט אנטאָן איוואַנאָוו, און אז איסטאָ־מין האט איהם געענטפערט ניין, האט ער באַלד בעזוכט אלעקסייעוו׳ן און האט אויך איהם דיא זעלבע פּראַגע געשטעלט.

— וועלכען איוואַנאָוו׳ן מיינט איהר? — האט איהם אלעקסייעוו געפּרעגט.

— דער וואס דיענט ביי דער גרויסער פירמאַ קוזמין און ער איז א ברודער פון דעם פּריסטאַוו איוואַנאָוו אין גאָראָדסקאָי אוטשאַסטאָק.

— יענער שורקע? — האט אלעקסייעוו אויסגעשריען—ער איז דאך מיר א בלוט־טיגער פיינד זייט איך האב איהם ענטזאגט פון זיין שטעלע אין ד ו מ ע (מאַגיסטראַט), ער האט זיך זאגאר איינינע מאָל אויסגעדריקט אז ער וועט פון מיר נעהמען ראַכע.

שורקין׳ס אויגען האבען אנגעהויבען צו פייערען וויא ביי א הונגעריגע טיגער ווען ער דערשמעקט א לעמעלע.

— האט ער דאס גערעדט אויף פּאַר זייטיגע מענשען? — האט איהם שורקין נאך א קליינע פּויזע געפּרעגט.

— פּאַר אלע בעאַמטע אין מיין קאַנצעלאַריע פון ראַטההויז, און אין דער וואַהרהייט, האב איך א לאַנגע צייט זיך פּאַר איהם געהיט וויא פּאַר א טייפעל, דען ער איז זייער א היציגער באַנדיט.

שורקין האט זיך פּערניינט און איז פון גאַלאָפּ אוועקגעלאָפען.

— גאָט האט מיר היינט צוגעשיקט א ווילדע מציאה! — האט שורקין צו זיך אַליין גערעדט ארויסגעהענד פון אלעקסייעוו׳ן און האט טייפעליש געשמייכעלט— דא וועל איך קענען ווייזען אָפּענבאַכען אז שורקין איז ניט קיין אינגעל, און ער קען אויך קוואַרטירען ביי אן אויסגעמאַכטען פּריסטאַוו אין הויז און דערגעהן א וויכטיגע געהיימניס. אָ, איך וואָלט מיך ווינשען דאס איך זאל קענען אויפּווייזען אז דער פּריסטאַוו אַליין האט אויך אנטהייל גענומען אין זיין ברודערס טהאַט. דען נור ביי א גרויסען הימעל־שרייענדען סקאַנדאַל קען א געהיים־אגענט זיך ערווערבען א נאָמען....

ער איז מיט ראַשע טריט אוועקגעגאנגען און איז באלד פערשוואונדען צווישען דעם גרויסען פובליקום אין א רוישענדע גאַס.

— — — — — — — — — — — — —

אין א קליינע קעמערעל אויף א בוידעם אין זאַראַדיע ליעגט א יונגער מענש אויסגעצויגען אויף צוויי ברעטער. זיין געזיכט איז בלייך וויא קאַלך און דיא ליפען פערדאַרט, וויא א טרוקענער לעדער. ער ליעגט אויף א קליינע קישעלע און האַלט דיא האנד אונטערן קאָפּ.

— מיר שיינט אז מיר איז שוין בעסער! — זאגט ער צו זיך אליין — איך קען שוין ריהרען מיט'ן פוס. אבער וואס דורשט זיך מיר אזוי אַלע ווײַלע?

ער נעהמט דאס בלעכ-קענדעל וואס שטעהט לעבען זיין צוקאָפּענס און טהוט א פּאָר זופּען.

— אָ, וואס פאר א פאלק דיא אידען זיינען! — האט ער ווייטער פאָרגעזעצט — יעצט זעה איך טאקע אז זאגאר זייערע פערטהיידינגער, זייערע בעסטע פריינדע דיא וואס קעמפּפען מיט דיא ניעדערטרעכטיגע באנדיטען, וועלכע ווילען זיי פערשמוצען מיט זייערע מיילער און פעדער, ווייסען נאך ניט א הונדערטע טהייל פון אַלע גוטע אידישע אייגענשאפטען. אָ, וויא בעדויערונגס־ווערטה איז דיעזער אונגליקליכער פאָלק, דאס עס איז ניטא אויף דער גאנצער ברייטער וועלט אײן קעניגרייך, וועלכע זאל זיך נעהמען צו דערגעהן דיא אידישע קריוודע פון דער טיראנישער, באַרבאַרישער רעגירונג וואס פּראַגליקט און פערניכטעט דיעזען עהרליכען, פיינעם און גוטהערציגען פאָלק, וועלכער האט אנגעצונדען א ליכט פאר אַלע פעלקער און זיי געלעהרענט גלייכהייט, גערעכטיגקייט, בארמהערציגקייט און טוגענד נאך מיט טויזענדער יאהרען צוריק, ווען טיראַניי און דעספּאָטיזמוס זיינען געווען דיא איינציגע הערשער פון דעם גאנצען ערד-קוגעל.

ער האט זיך א ווײַלע פערטראַכט און א זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— אָ, גאָלדבוים, גאָלדבוים! — האט ער נאך א קליינע פויזע ברעכענד דיא הענד געזאגט — דוא ביסט דאָך א מוסטער און וואהרער סימבאָל פון דיין אידישען נאציאָן, דוא האסט אויפגעאָפּפערט דיין לעבען אום צו רעטען אן אונגליקליכען וואהרהייטס קעמפּפער פון עוולען ליידען, דיין עהרליכעס בראַוועס הערץ האט דיר ניט דערלאָזען צו ענטזאגען א מענשען וועלכער בעט פון דיר שוץ פאר אן אונגליקליכען, און יעצט ווערסט דוא דערפאַר אָבגעצאהלט מיט פינסטערען קערקער און מיט שרעקליכע ארעסטאנסקע ליידען, און דיין צוקונפט איז סיביר און קאטערגא!.... אָ, טהייערער גאָלדבוים, דוא ביסט גוט, עהרליך, בארמהערציג און ליבעראל וויא דיין גאנצער נאציאָן, און צוגלייך מיט איהם ביסט דוא בעשולדיגט אין א מ אָ ר ד און ב ע ש מ ו צ ט וויא דער ניעדערטרעכטיגסטער שורקע.

ער האט זיך ווידער פערטראכט און זיינע שווארצע ברענענדע אויגען האבען געשאָטען פונקען.

— און דוא עדלער גרינבערג — האט ער נאך א לאנגען שטילשווייגען ווייטער

גערעדט — דוא, וועלכער האכט מיך באלד דעמזועלבען מאָמענט פון גאָלדבוימס הויז איבערגענומען און האסט מיר דיעזען שטילען בוידעם פאר א בעהעלטנים לאך אפּגענעבען, מיט וואס זאל איך דיר אבדאנקען? אָ, עדלער, עהרליכער מענש, ווארום האב איך דיך היינט נאך נאר ניט געזעהן?....

עס האט זיך געהערט א לייכטער גערויש ביים טהירעל "פון'ם קעמערעל, וועלכע האט זיך באלד אויפגעעפענט און א יונגער מענש פון עטוואס העבער אלס מיטיער וואוקס איז צו דעם לינענדען אויף דיא ברעטער צוגעגאנגען.

— אָ, טהייערער גרינבערג! — האט דער יונגער מענש איהם געזאגט — יעצט עבען האב איך מיך עראינערט, זייט מיר ווילקאמען טהייערער ענגעל! וואס מאכט איהר?

— וויא געהט עס אייך, ליעבער זאכארין? — האט איהם גרינבער בעטאָנענדיג דעם "אייך" געפרעגט.

— זעהר גוט! — האט איהם זאכארין מיט א פרעהליכע מינע ערווידערט. גרינבערג האט מיט בעדויערן א שאָקעל געטהאן מיט'ן קאָפּ.

— אייך געפעהלט פיעללייכט ניט, טהייערער ווירטה, מיין געלעגער וואס איהר שאקעלט אזוי מיט'ן קאפּ? — האט איהם זאכארין לוסטיג געזאגט — האט דעריבער קיין זארג; גליקליך איז דער מענש, וועלכער ליידעט פאר א הייליגער אידעע....

גרינבערג האט א זיפץ געטהאן.

— וואס זיפצט איהר, הערר גרינבערג? — האט זאכארין מיט דיא זעלבע פרעהליכקייט איהם געפרעגט — איהר זייט דאך א קינד פון דעם נאציאָן, וועלכער ליידעט אויך צוליעב א הייליגע אידעע, בעדארפט איהר דאך פערשטעהן און פיהלען אז איך שעץ מיך גליקליך דאס איך בין א קעמפפער פאר דיא ריינע וואהרהייט.

— איך בין מיט אייך איינשטימיג ליעבער זאכארין — האט איהם גרינבערג פינסטער געזאגט.

— היינט וואס־זשע זיפצט איהר? — האט איהם זאכארין מאכענד מיט'ן האנד' געפרעגט.

— אָה ברודערקע — האט איהם גרינבערג ביטערליך ערווידערט — איך בעדארף דאך אייך ניט ערקלערען אז אין מענשענס לעבען גיבען אמאל מאמענטען אין וועלכע ער מוז זיפצען ווען ער זאל זאגאר בעזיצען א שטיינערנע הארץ.

— איך זעה אן אייך, הערר גרינבער, אז מיט אייך איז עפּעס ניט גלאט — האט איהם זאכארין מיט אן ערנסטע מינע געזאגט.

— נאך וויא ניט גלאט! אבער וואס קען מען מאכען?

— היינט דערצעהלט־זשע מיר, הערר גרינבערג, וואס בעאונרוהיגט אייך, אויב מיר איז עס ערלויבט צו וויסען — האט זאכארין איהם ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט.

— מיט מיר איז א גאנץ לאנגע טרויעריגע געשיכטע, — האט גרינבערג

בעטריבט איהם ערווידערט — וואס יעצט איז קיין צייט זיא איבערצוערצעהלען. אבער קורץ און שארף נערעדט: איך פיהל מיך זעהר אונגליקליך.

— אונגליקליך?.... א מענש וועלכער איז מיט מיר איינשטימיג, אז ליידען איז דיא פפליכט פון יעדען עהרליכען מענשען — פיהלט זיך אונגליקליך?! א, טהייערער ווירטה, איהר מוזט מיר זאגען אין וואס בעשטעהט אייער אונגליק!

— אין א סומע געלד וואס אמאָליגע יאהרען איז עס געווען ביי מיר א שפיי, היינט אבער איז דאס ביי מיר א גאנצער שאץ.

— און וויפיעל?

— אין ניין הונדערט פינף און צוואנציג רובעל, מיט וועלכע איך קען יעצט רעטען א יונגע עהרליכע און אנשטענדיגע פרוי פון אייביגע קאטערגא אין סיביר.

— אָט באלד בעקומט איהר דיא סומע! — האט זאכארין איהם גאנץ רוהיג געענטפערט.

גרינבערג איז פאר איבערראשונג פון זיין שטעלע אפגעשפרונגען, ער האטביידע הענד אויפגעהויבען אין דער הויך און האט געפיהלפאָל ארויסגערעדט:

— א, גאָט, דוא שיקסט דיא רפואה פאר דער מכה.

— אָבוואָהל איך זעה אין אייך — האט זאכארין געזאגט — אז דא האנדעלט זיך אום זעהר א וויכטיגע זאך און דאס מאכט מיר זעהר נייגיעריג עטוואס דערפון צו וויסען, אבער איך וועל עס יעצט פון אייך ניט פערלאנגען; בריינגט מיר טינט און פעדער מיט פאפיר, איך וועל אויפשרייבען א קליין צעטעלע און איהר וועט דיא סומע בעקומען באלד וויא איהר וועט עס דעם אדרעסירטען פטרזאן איבערגעבען.

— בעפאָר איך טהו עס און ליידער געגען מיין ווילען — האט גרינבערג אויפ־געדעגט איהם ערווידערט — וועל איך אייך אין קורצע ווערטער דערצעהלען, אז יענע פרוי איז ביי מיר אין הויז פערהאפטעט געוואָרען ביי א בעפאל אין דער נאכט ווען איך האב אייך פון דעם אונגליקליכען גאָלדבוים איבערגענומען. אין אוטשאסטאָק האט מען געפונען ביי איהר אן אלטען פאספאָרט און מען האט זיך באלד געחאפט אז דאס איז דיא פרוי וועלכע דיא פאָליציי זוכט איהר שוין זייט צוויי יאהר פאר א מאָרדטהאט, אין וועלכען איך וויים אז זיא איז פאלש בע־שולדיגט, נור עס איז גאנץ שווער איהר אונשולד צו בעווייזען. דער פריסטאוו פון נאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק איוואנאָוו, האלט איהר פערשפארט אין זיין פריוואט וואוינונג און ווארט אויף טויזענד רובעל אויסקויף־געלד, וועלכע איך האב איהם פערשפראָכען צו בריינגען; וועהרענד מיין גאנצער קאפיטאל בעשטעהט אין פינף און זיבציג רובעל. איך זאג אייך אבער ליעבער זאכארין אז איך נעהם דאס געלד פון אייך געגען מיין ווילען, און ווען דא וואלט זיך געהאנדעלט וועגען מיין נפש וואלט איך גלייכער אליין געליטען איידער א צווייטען צו בעריהרען. אזוי איז שוין מיין כאראקטער, אבער פאר אן אונגליקליכע שוואכע פרוי מוז מען עס טהאן, זאנסט איז זיא פערלאָרען....

— ליעבער פריינד — האט איהם זאכארין גוטהערציג געזאגט — איהר דארפט זיך וועגען דעם גאר ניט בעאונרוהיגען, מיר זיינען לעבעדיגע מענ[illegible] אז גאָט

וועט אייך העלפען, זועט איהר א מאל דאס געלד אויף א צדקה זאך אפגעבען. געהט וואס שנעלער און ברענגט מיר טינט און פעדער מיט פאפיר און געהט רעטען אן אונגליקליכע.

גרינבערג האט איהם אין איינינע מינוטען ארום געבראכט דאס שרייב-געצייג.

זאכארין האט אויפגעשריבען א קליין בריעפעל און האט עס איהם איבער-געגעבען אין א פערמאכטען קאָנווערט.

— געהט און גיט דאס בריעפעל איבער — האט איהם זאכארין געזאגט — דאס מעדכען בערטהא מאלליך, איהר מוזט אבער מיט'ן בריעף זעהר פאָרזיכטיג זיין ער בעדארף גלייך אהן א פערמיטלונג, צו איהר אין האנד אנקומען אז קיינער פון מאלגנד'ס הויז זאל עס ניט בעמערקען. דאס בריעפעל אין אלגעמיין איז א טרפה סחורה ווייל איך בין אויף איהם אונטערשריבען.... אלזא, ליעבער גרינבערג, איך דארף שוין מיט אייך דאריבער פיעל ניט ריידען, איהר ווייסט שוין וואס אייך שטעהט דא פאָר.

— איך וועל שוין דיא זאך בעזארגען, אז א פויגעל זאל עס ניט זעהן — האט איהם גרינבערג מיט דאנקבארע טרעהרען אין דיא אויגען געענטפערט.

ער האט דעם בריעף אריינגעלעגט אין זיין בוזים-טאש און איז באלד פון'ם בוידים אראָפּגעקראכען.

10טעס קאפיטעל.

דיא מאָרד-ברענער.

טימאָפיי מיכייליאָווס טראקטיר אין פרעאָבראזשענסק, אם ענדע מאָסקווא, איז ביי פיעלע פון יענעם נאכבארשאפט בעוואוסט פאר א פלאץ, וואו עס קומען אריין ניט קיין גאנץ גלאטע מענשלאך. עס טראגט זיך צווישען דיא איינוואוינער פון יענעם געגענד א זאגע, אז דארט ווערען אין דערשטיל אפגעטהאן הימעל-שריי-ענדע פערברעכען; אָבער קיינעם איז ניט בעוואוסט אין וואָס דיא פערברעכען בע-שטעהען. טימאָפיי האט ניט לאנג געהאט א קליינעם פראָצעסעל פאר א געוויסען אנטלאָפענעם מערדער פון סיביר, וועלכען מען האט אין זיין טראקטיר געפונען ביי א גלאָז טהעע; אבער פיעלע פאָליצייסקע פון יענעם קווארטאל האבען אליין עדות געזאגט אויף טימאָפיי'ען, אז ער איז א בראווער, עהרליכער מאן; און אזוי וויא א מענש פון אן אָפענעם געשעפט, קען ווירקליך ניט וויסען ווער זיינען זיינע בעזוכער, איז טימאָפיי פאר אונשולדיג ערקלערט געוואָרען. פון דערטאפען א קליינעם גנב'על אין א טראקטיר, מאכט דיא פאָליציי קיין גרויסען ווענזען און ציהט ניט צו דעם ווירטה צו א פראָצעס; נאָר אזוי וויא פון טימאפיי'ס טראקטיר זיינען פאר דער לעצטער צייט ארויסגעפיהרט געוואָרען ביי א צוואנציג, פינף און צוואנציג גנבים, און גראָדע ניט קיין, קליינע — האט טימאפיי בעקומען א פאָרוואורף פון'ם פריס-טאוו.... דער פריסטאוו וויעדער האט פון טימאפיי'ען בעקומען א פערמאכטען קאָנווערט.. . און פון דאמאלס אָן, איז זאגאר איין קליין גנב'על אין זיין, טראקטיר ניט אויסגעפונען געוואָרען און דיא פאָליציי האט אין גאנצען אויפגעהערט א שמעק טהאן צו זיין טראקטיר, וויא זיי וואלט געגצליך פערגעסען אן זיין עקסיסטענץ.

אין א זייטיגען צימער פון יענעם טראקטיר זיצען יעצט אונזערביידע בעקאנ־טע פיינע יונגען איוואנקע מיט סטעפאנקען ביי א פלעשעל אצישישצעני (רייוועסקי) און ריידען איינער צום צווייטען אין דער שטיל און שמייכלען זיך צו.

— זיי האבען געחאפט א טהייערע אפיתוקי — האט געזאגט טימאפיי צו א הויכען דיקען פערזאן, וועלכער איז געשטאנען לעבען איהם ביים פולט און געקוקט פון דער וויטענס אויף דיא ביידע זיצענדע אין צימער — אבער זעה נאר וואס פאר אן אויסגעמאכטע יונגען דאס זיינען, אז זיי האבען זאגאר מיר ניט פערטרויט זייער געהיימנים! דיא ציימונגען שרייבען דאך, אז דער זשידאָווקעס ציערונג קאסטען איבער זעבציג טויזענד רובעל.

— דאס איז א פערמעגען וואס אזא מענשעל וויא איך בעדארף צוליעב איהם הונדערטער שלעסער אויפברעכער — האט דער הויכער פערזאן שטיל געזאגט צו טימאפיי'ען.

— און אז דוא, מיין ראזבאָיעוו, זאָלסט האבען שכל — האט איהם טימאָפיי שמייכלענד געזאגט — איז נאך היינט זייער שאץ ביי אונז.

— וועגען דעם קלער איך דאך טאקי — האט איהם ראזבאָיעוו געענטפערט.

— נו, טא מאך קיין שיהות — האט איהם טימאָפיי געזאגט — און נעה צו זיי צו, און טאפ אן דעם דופק, וואו דער שאץ געפינט זיך. אָבער זאלסט האבען שכל....

— אביסעל שכל קען איך נאך דיר, מיין שוואנעריל, פערקויפען — האט איהם ראזבאָיעוו שטאלץ געענטפערט.

— זאָל זיין אזוי, אבי דיא ביסעל צירונג זאל היינט זיין ביי אונז.

ראזבאָיעוו איז פון איהם אוועקגעגאנגען, ער האט זיך געזעצט ביי א טישעל לעבען זייער האלב־אפענעם צימער און האט זיך געהייסען געבען א פלעשעל בראנפען.

— עהע, איוואנושקא, צום וואהל זיין! — האט ראזבאָיעוו לויט אויסגע־שריען ארייַנשטעקענד זיין רויטהאָריגען קאָפּ אין טהיר — דוא ווייסט? היינט איז דאך מיין געבורטס־טאָג אויף לאנגע יאהר.

— נו, טא וואָס שווייגסט דוא? — האט איהם איוואנקע געענטפערט.

— וויא הייסט איך שווייג? זעהסט דוא דען ניט, אז איך זיין ניט ליידיג?

— אליין טרינקען איז נאך ווייניג — האט אים איוואנקע מיט א פארוואוּף געזאגט.

ווילסט דוא פיעללייכט, אז איך זאל עפיס הייכען רערלאנגען? — האט איהם ראזבאָיעוו תם'אָוואטע געפרעגט.

— געווים וויל איך — האט איהם איוואנקע געענטפערט.

ראזבאָיעוו האט א געשריי געטהאן צום ווירטה, אז ער זאל ארייַנשיקען אין צימער א פאר פיעשלאך מיט גוטען שנאפס און ער איז גלייך צו ביידע קאַמעראַ־דען אין צימער ארייַנגעגאנגען

— אָ, סטעפאנקע, דוא ביסט אויך דאָ? — האט ער זיך ווענדענדיג צו סטעפאנען געזאגט — איך האב געמיינט, אז איוואנקע איז דא אליין.

— אהן איוואנקען טהו איך מיך ניט א קעהר! — האט איהם סטעפּאנקע געענטפערט — זיץ ברודער, לאָמיר אריינגיסען לכבוד דיין געבורטס-טאג.

ראזבאַיעוו האט אָנגעגאָכען דריי גלעזלאך און אלע דריי קאָמעראדען האבען זיי מיט א פריינדליכען „לחיים" אין זייערע מיילכלאך איבערגעקעהרט.

ער האט באלד אָנגעגאָסען דיא גלעזלאך נאך אמאל און נאך אמאל און דיא פריינדע האבען געגאָסען וויא ניט אין זיך לכבוד זייער פריינדס געבורטס־טאָג.

— עהע טימאָפיי! — האט ראזבאָיעוו געשריען — נאך אפאָר פלעשלאך!

— גענוג ברודער! — האט איהם איוואנקע מיט א האלב־פערגליווערטען צונג געזאָגט — איך פיהל מיך שוין גוט בעטרונקען....

— דוא ביזט דאך עפּעס נאר א קאליקע! — האט איהם ראזבאיעוו מיט א פּאָרוואורף געזאגט — וויא ווערט עס א פּראוואָסלאַוונער בערוישט פון איין פלע-שעל וואָדקי? סטעפּאנקע איז שוין טאקי מעהר מענש פאר דיר, ער האט מעהר געטרונקען און דאך האלט ער נאך זיין קאָפּ גלייך.

— ניש-קשה איוואנקא — האט זיך סטעפּאנקע אפּגערופען — איין פלעשעל קען מען נאך אריינגיסען.

טימאָפּיי אליין האט א גרויסע פלאַש אריינגעטראָגען און ווינקענדיג צו ראז-באיעוו'ן שמייכלענד מיט דיא אויגען, איז ער פון'ם צימער ארויסגעגאנגען און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעמאכט.

ראזבאיעוו האט נאך אפאר גלעזלאך פון דער פרישער פלאש אנגעגאסען און דיא פריינדע האבען זיך פון דאס ניי פערנאנדער געטרונקען און געגאָסען „וויא אויף הייסע שטיינער".

— אָ, ראזבאָיעווקע קרוין, — האט איוואנקע געשטאמעלט וויא מיט א גע-לעהמטען צונג און זיינע רייטהע פערגאָכענע אויגען וויא מיט בלוט האבען איהם ווילד אָנגעקוקט — מיר דוכט זיך, אז איך זעה דארט א מענשען.... אי, וועה גע-שריען, איך זעה איהם! ... טהו נאר א קוק, אן אקאלאָדאָטשני!....

— טאקי, אויף מיין וואָרט — האט ראזבאָיעוו שמייכלענד געזאגט — אָ, איז דאס א מאכער!.... אבער איך זעה איהם גאנץ ווייט, און וואו איוואנושקא, זעהסט דוא איהם?

— אָט זיי טאקי, ברודערקע, דא לעבען קאנאָן!.... — האט איוואנקע ער-שראָקען געזאגט און האט זיך מיטביידע הענד אנגעהאפּט אָן ראזבאיעוו'ן.

— א ליגען זאָגסט דוא איוואנקא, — האט זיך דער שכור'ער סטעפּאנקא אפּגערופען — דא איז ניט „קרעמעל".... דא איז א באר!.... געוואלד א באָר!

— ניין, דא איז „קרעמעל" ! — האט ראזבאָיעוו איהם איבערגעשלאגען.

— געוואלד! — האט איוואנקע געשריען זיך אייפּהויבענד פון זיין שטוהל און פאלענד צוריק אויף איהם — לאמיר וואס גיכער אנטלויפען!....

— פון א באָר לויפט מען ניט, — האט סטעפּאנקע געשטאמעלט און האט זיין קאָפּ אראפּגעלאָזען צו דיא סניע.

— ניטאָ איוואנקא וואוהין צולויפען! — האט ראזבאָיעוו געשריען — קרעמעל איז פערשלאָסען....

— געוואלד ראטעוועט! — האט איוואנקע געליארעמט — ער וויל דאך אונז כאפען....

— און ער איז טאקי גאנץ גערעכט — האט ראזבאָיעוו געשריען — א קלוגער מענש טראגט ניט אזוי פיעל צירונג ביי זיך.

— קדחת איהם! — האט סטעפּאנקע זיך פּלוצלינג אוועקגעשטעלענד און זיך שאָקלענדיג הין און צוריק געשריען — ער וויס ניט וואו דיא צירונג? א קריינק וויס ער.

— אָי, ער וויס יא — האט איוואנקע ברעכענד מיט ריא הענד געשריען — זעהסט דוא ניט, אז ער געהט גלייך צום קאנאן!

— ער וועט ניט קענען ארויפקלעטערן — האט סטעפּאנקע געשטאמעלט.

— ניין ברודערקע — האט איוואנקע געשריען — זעהסט דאך, אז ער קלעטערט! אָי, וועה געשריען.

— ער קלעטערט גאר צו אנדערע קאנאָנען — האט ראזבאיעוו געזאגט.

— ניין, צום גרויסען! — האט איוואנקע ערשראקען געליארעמט — געוואלד רעטעט!....

— באלד זייט איהר גערעטעט! — האט ראזבאיעוו געשריען און זיינע אויגען האבען געפייערט וויא ביי א ווילדען טיגער.

ער האט באלד ארייגערופען טימאפּיי'ען און נאכהער וויא ער האט זיך מיט איהם איינינע מינוט גאנץ שטיל געסודעט, האבען זיי דיאביידע פיינע יונגען אוועקגעטראגען אין א הינטערשטען פליגעל אין דעם הויף פון טראקטיר און זיי פערשפּארט אין א פינסטערע קעמעריל.

— אום אכט אוהר אבענד מוז דער גאַנצער פליגעל זיין אין פלאמען! — האט טימאָפּיי געזאָגט צו ראזבאָיעווען, ווערענד זיי זיינען ביידע פון קעמערעל ארויסגעגאנגען.

— און אז דיא זשידאָווסקע פאמיליע, וועלכע וואוינט דאָרט ביי אונז, וועט פערברענט ווערען — האט זיך ראזבאיאוו אָפּגערופען — וועל איך אויך ניט זיין בדלות!.... אז מען האקט האלץ פאלען שפּענער....

— און וויא באלד זיי וועלען זיך רעטען, וועל איך שוין זעהן אז זיי זאלען אין'ם בראנד בעשולדיגט זיין! — האט איהם טימאפּיי געזאגט און זיינע גרינע אויגען האבען געשאָטען פייער — שוין צופיעל זשידעס אין מאָסקווא —

— — — — — — — — — —

גאנץ פארזיכטיג מיט זאכארינס בריעף אין'ם בוזים־טאש, איז דער ארעמער יאקב גרינבערג צוגעגאנגען צו דעם רייכען מאליך'ס הויז אויף „טווערסקאיא אוליצא“. ער האט זיך ארום דער שעהנער הויז וואס קוקט אויס וויא א קייזערליכער פּאַ־לאַסט, איינינע מאל ארומגעדרעהט, ענדליך איז ער צוגעגאנגען צום שווייצאר און האט איהם געפרעגט צו פריילין מאליך איז צו הויזע.

— מיט א האלבע שטונדע פריהער איז זיא אוועקגעפאָהרען — האט איהם דער שווייצאר נעענטפערט.

— אויף לאנג? — האט גר:בערג געפרעגט.

— דאס קען איך אייך ניט זאגען — האט איהם דער שווייצאר ערווידערט — זיא איז געפאָהרען אין פּרעאָבראזשענסקער אירענ-הויז, צו בעזוכען א קראנקען מענשען.

— אָ וואס פיר א נוטער צופאל! — האט זיך גרינבערג נעקלערט — איך וועל איהר אין פּרעאָבראזשענסק ווען זיא וועט ארויסגעהן פון דול-הויז אָפּווארטען, און וועל איהר זאכארינס בריעף איבערגעבען.

ער האט געדוננען א דראָשקע און איז גלייך אוועקגעפאָהרען נאך פּרעאָב־ראזשענסק.

באלד וויא ער איז צום דול־הויז צוגעפאָהרען, האט ער זיך דערוואוסט פון'ם נאס־וועכטער אז דיא שפּרעך שטונדע מיט דיא קראנקע איז צווישען 8 און 9 אוהר אבענדס, און אזוי וויא איהם איז פערבליבען ביז 9 אוהר גאנצע צוויי שטונדען, איז ער אריינגעגאנגען אין טימאָפייס טראקטיר, וועלכער איז ריכטיג געגענאיבער דעם אירענאנשטאלט און האט זיך געהייסען דערלאנגען א פּאָרציאָן טהיי אין א בע־זונדערן צימער.

— ראזובאָיעיו, — האט טימאָפיי שטיל געזאגט צו זיין שוואגער — גאט האט אונז צוגעשיקט א ווילדע מציאה, א זשיד זיצט דארט אין'ם צימער, אפשר איז א סברה אז ער זאל אין דער בראנד בעשולדיגט זיין?....

— און יענע זשידעס זיינען דען הינט? — האט איהם ראזובאָיעוו מיט א שמייכעל געפרעגט — דיא גאנצע וועלט זשידעס ווילסט דוא דען צוציהען צו דער בע־שולדיגונג?!....

— איך וויל, פערשטעהסט דוא מיך, אז יענע זשידעס זאלען אלע פערברענט ווערען — האט טימאָפיי געזאגט און זיינע אויגען האבען געפייערט — אז ניט קענען מיר נאך דורך זיי האבען א גאנצען עסק, דוא ווייסט דאך וואס זשידעס זיינען....

— דוא האסט באלד רעכט — האט איהם ראזובאָיעוו נאך א קורצען נאכ־דענקען געזאגט — זיי וועלען אונז געוויס אָנמאכען א חתונ'קע אז מיר וועלען זיך האבען צו קראצען.

— אלזא, אזוי בלייבט עס, — האט טימאָפיי בעשלאָסען געזאָגט — דוא ראזובאָיעוו מוזט זעהן אז זיי זאלען זיך ניט קענען רעטען, דער פייער מוז באלד דעם גאנצען פליגעל ארומנעהמען, און איך וועל שוין דא מאכען אז דער זשיד וואס זיצט דארט אין צימער, זאל אין דער גאנצער זאך בעשולדיגט זיין.

— דאס איז א פּאָרטרעפליכער פּלאן! — האט ראזובאָיעוו ענטציקט געזאגט — דוא ביזט ווירקליך, א קלוגער טייפעל

— אלזא ראזובאָיעוו — האט טימאָפיי רוהיג געזאגט — נעה נעהם דיא בענזין מיט אלע פייער-געצייג און שטעל זיך אוועק אין'ם פינסטערן קארערדאר ביי דעי

טהיר פון קעמערל וואו דער פייער בעדארף צוערשט אייסברעכען, אז דוא וועסט זעהן דורכ'ן פענסטערל לעבען דיא טרעפ אז דער זשיד געהט אין קארידאר אריין, זאלסט דוא דיין ארבייט אפטהאן.

— אבער וויא וועסט דוא נאר אן אונבעקאנטען מענשען אהין אריינגארערען?

— וועגען דעם זאלסט דוא שוין זיך ניט זארגען—האט איהם טימאפיי שטאלץ געזאגט—דוא ווייסט דאך אז מיר טויגען צו א נעשעפטעל.

— אלעס וועט אין פיינסטען ארדנונג אפגעטהאן ווערען—האט ראזבאיעוו איהם געלאסען געזאגט און איז באלד פון איהם אוועקגעגאנגען.

אויפגערעגט און אונגעדולדיג איז יאקאב גרינבערג געזעסען ביי א גלאז טהעע אין'ם צימער פון טימאפיי'ס טראקטיר און פינסטערע געדאנקען האבען זיין הערץ געדריקט. ער האט יעדע ווילע געזעהן זיין גאנצע פערגאנגענהייט אין טרויעריגע בילדער. ער האט זיך געזעהן אלס נייגצעהן יעהריגער יונגער מאן אין א הויז פון רייכע און עדלע עלטערען וואו ער האט בעקומען פון קינדהייט אן א שעהנע ערציהונג; ער פערליעבט זיך אין א יונגע זעכצעהן יעהריגע הימעל-שעהנעס מעדכען פון זעהר א שעהנע הויז און עהרליכע רייכע עלטערען. דיא מיידעל איז קלוג, עהרליך און העכסט געבילדעט, אבער זיא איז צו איהם קאלט און גלייכגילטיג; ער דערגעהט אז זיא ליעבט אן אנדער יונגען מענשען, וועלכער שטעהט אין אלע פאכען פיעל נידריגער פון איהם; דיא זאך פערדריסט איהם און ער זוכט מיטלען וו"א איהר יונגעס הערץ צו ערווערבען. ער ערפאהרט אז זיין געגנער איז גאר א געמיינער ניעדערטרעכטיגער ש:רקע, וועלכער פיהרט אין גוהיים א פערברעכערישע לעבען צווישען קארטען שפיעלער און איינפאכע בייטעל-שניידער.... ער פערטרויט עס זיין געליעבטער אוןווארנט איהר פון יענעם מענשען, ער זאגט איהר זיין מיינונג אז איהר געליעבטער הייראטהעט איהר צוליעב איהר געלד, אבער זיא נעהמט עס אן פיר א ליעבעס אינטריגע, און מיט א פאר מאנאט שפעטער געהער זיא שוין געזעצליך צו יענעם, געגען דעם ווילען פון איהרע עלטערען.... אין א פאר יאהר ארום בינגענט איהם זיין אמאליגע געליעבטע אויפ'ן גאס און וויינט פאר איהם מיט טרעהרען. זיא דערצעהלט איהם אז איהר געמאל בעהאנדעלט איהר טיראניש, ער האט איהר געלד פערשפיעלט אין קארטען און האט אריינגעבראכט אין איהר הויז א שעהנע פיאנא-לעהרערין צו וועלכער ער איז מיט לייב און זעעלע פערבונדען.... ער פאנגט אן צו האנדלען מיט איהר מאן וועגען א גט, אבער יענער נארט ביי איהם אויס א שעהנעם קאפיטאל און נאכהער דאנאסירט ער איהם אז ער האט פאלש דורכגעמאכט זיין פריזיוו.... ער זעהט זיך אלס סאלדאט אין מאסקווא און פיהלט זיך אונגליקליך, מען בעהאנדעלט איהם שלעכט צוליעב זיין אידישקייט, ער ווערט אפט געשלאגען און געווארפען אין קארצער גאר אהן אורזאכע, ער ווערט אבער, נאך פיעלע קאסטען און מיה פון זיינע עלטערען, אין א יאהר ארום בעפרייט און מען הייסט איהם פאהרען צוריק נאך ווילנא וויל ער האט ניט דיא רעכט צו וואוינען אין מאסקווא. איהם ווילט זיך ניט צוריק פאהרען נאך זיין היימאטה וואו ער דארף וויעדער זעהן דעם שארלאטאן וועלכער האט

איהם פערזאונליקט און פאר וועמען זיין אמאלינע געליעבטע און וועלכע ער קען גאר ניט פערגעסען ליידעט אזעלכע שמערצען, ער נעהמט זיך צו אן ארבייט און בעקומט אלס ארבייטער דאס רעכט צו וואוינען אין מאסקווא; ער הייראטהעט, זיין פרוי שיינקט איהם דריי שעהנע קינדער און ער פיהלט זיך שוין גאנץ גליקליך.

ער זעהט מיט איינינע טעג פריהער וויא א יונגע פרוי פערדעקט מיט א שווארצע טוך ביז דיא אויגען וואנדעלט איבער זאראדיע געגען אבענד און זוכט א שוץ פון דער פאליציי. „נור איין נאכט איבערנעכטיגען — זאגט זיא צו א אידען — אז ניט בין איך אונגליקליך”.... גרינבערג בעט איהר צו זיך אין הויז א ב...ד וויא זיא קומט אין שטוב אריין דערקענט ער זיין אמאליגער געליעבטע!....

ער ווערט נאך יעצט זיצענדיג ביי דער טהיר פון טראקטיר איבערראשט און ערציטערט זיך עראינערנדיג אן דיא איבערראשונג וואס ער האט געהאט אין דעם מאמענט ווען זיי האבען זיך איינער דעם צווייטען דערקענט, און זיין געזיכט ווערט פון מינוט צו מינוט פינסטערער, ווען ער דערמאנט זיך אן דער געשיכטע וואס זיא האט איהם דערצעהלט אז איהר מאן און איהר איינציג קינד האט דיא פיאנא-לעהרערין פערניפטעט און דער פערדאכט פון'ם שרעקליכען מארד איז געפאלען אויף איהר; צוליעב וועלכען זיא וואנדעלט שוין צוויי יאהר ארום און בעהאלט זיך פון דער פאליציי....

עס שטעלט זיך פאר זיינע אויגען פאר דער שרעקליכער בעפאל, וועלכען דער פריסטאוו איוואנאוו האט גראדע יענע נאכט געמאכט אויף זיין הויז. ער זעהט וויא מען שלעפט דער ערציטערטער שרה פיינשטיין ארויס פון איהר בעט און מען פיהרט זיא אוועק אין'ם קווארטאל.

אבער אויך א פרעהליכער געדאנק בעלעבט איהם און צוטרייבט וויא א ווינד דיא פינסטערע וואלקענס וואס ליגען אויף זיין געזיכט פון אמאלינע עראינע-רונגען. ער האפט באלד צו זעהן פרייליין מאלליך און בעקומען פון איהר דיא סומע מיט וועלכע ער קען דער אונגליקליכער אויסקויפען פון'ם פריסטאוו.

— גוטען אבענד, בארין — האט געזאגט טימאפיי ארייננעהענדיג צו איהם אין צימער — אויסער דיא אידישע פאמיליע, וועלכע וואוינט ביי מיר אין'ם הינ-טערסטען פליגעל, האב איך שוין לאנג אין מיין טראקטיר א אידען פאר מיינע אויגען ניט אנגעזעהן, דארום איז מיר זעהר אנגענעהם מיט אייך אביסעל צו פער-בריינגען.

— איז אין דיעזע געגענד גאר קיינע אידען דא? — האט איהם גרינבערג געפרעגט.

— זעהר וועניג — האט איהם טימאפיי געענטפערט — איך קען מעהר ניט וויא דיא אידישע פאמיליע, וועלכע וואוינט אין מיין הויז און איך האב פון איהר גרויס ענמת נפש, ווייל זיא איז נעבאך אזוי ארעם, אז זיא שטארבט אייגפאך פאר הונגער.

— האט דיא פאמיליע גאר קיינע בעשעפטיגונג?

— שוין זייט דריי מאנאט אז דער פאטער פון יענער פאמיליע ליעגט

IBOH

שטערבליך קראנק, זיין פרוי איז האלב וואהנזינניג פאר גרויס ארמוטה און ביידע קליינע קינדער זיינען איינפאך געשוואלען פאר הונגער.

— אָ, גאָט! — האט גרינבערג מיט א שארפען זיפץ אויסגעשריען.

— מיט וויפיעל איך האב געקענט — האט טימאָפּיי מיט א פרומע מינע נעזאגט — האב איך זיי געשטיצט, אבער מעהר קען איך ניט, עס איז נאנץ גענוג פאר מיר וואס איך בעט ניט פון איהר פאר וואוינונג שוין זייט דריי מאנאטען; ווייטער, ווייסט איהר דאך אז א מענש האט איינענע וועמען צו שטיצען און דערצו בין איך נאך א בעווארפענער מיט א גרויסע פאמיליע און דיא געשעפטען זיינען ניט אם בעסטען.

— עס איז פון אייך זעהר שעהן און ערהאבען וואס איהר האט מיט דיא אונגליקליכע ביז היינט געטהאן — האט גרינבערג מיט געפיהל געענטפערט — יעצט וועל א י ך מיך בעמיהען פאר דיא אונגליקליכע צו זארגען, און איך וועל וועגען זיי מעלדען דער אידישער געמיינדע.

— דארום טאקי האב איך מיט אייך פערפיהרט א געשפרעך — האט איהם טימאָפּיי ערווידערט — איהר בעדארפט אבער בארין וויסען, אז איין קינד האלט דארט איינפאך ביים שטארבען און מען מוז צו איהר באלד האבען א דאקטאר; איך קען מיר מיט זיי ניט צוזאמענריידען ווייל זיי פערשטעהן קיין רוסיש, און עס וואלט זעהר שעהן זיין פון אייער זייטע, ווען איהר וואלט זיך דיא מיה געבען מיט זיי זיך דורכצוועדען און מיר ערקלערען פיעללייכט איז מעגליך מען זאל דאס קינד אבגעבען אין האספיטאל.

— וואו וואוינען זיי? — האט גרינגבערג זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע נעפרעגט.

— אָט גלייך פון דיעזער טהיר ארויסגעהענדיג אין הינטערשטען פליגעל, אז איהר ווילט קען איך אייך ביז צו דער טהיר צופיהרען.

— קומט! — האט איהם גרינבערג מיט א פעסטען טאן געזאגט — אונגליק־ליכע מוז מען רעטען.

טימאפּיי האט איהם ארויסגעפיהרט אויפ'ן הויף און האט איהם אנגעוויזען מיט'ן פינגער וואוהין צו געהן.

גרינבערג איז צוגעגאנגען צו דער פראָנט־טהיר פון'ם הינטערשטען פליגעל, און איז גלייך אריינגעגאנגען אין דעם פינסטערן קארידאָר. ער האט זיך גענומען אָנ־רייבען א שוועבעלע — — אבער פלוצלינג איז איהם ליכטיג געווארען אין דיא אויגען פון א העללייטען פייער, וועלכער האט אין דיעזען מאָמענט אויסגעבראכען פון אלע פיער זייטען קאָרידאָר; ער איז מיט טוידט־שרעק הינטער זיך אפגעשפרונגען און איז אריינגעפאלען אין א פאָר גראבע הענד, וועלכע האבען איהם פעסט ערגריפען און א ווילדע שטימע האט אין זיינע אויערן געקלונגען:

— איך האב דיך דערטאפּט ניעדערטרעכטיגער, מאָרד־ברענער!

— געוואלד! געוואלד! פייער! פייער! רעטעט! רעטעט! — האבען זיך

נעהערט שרעקליכע קולוה פון׳ם הויז, וועלכע איז באלד נעשטאנען אומגערינגעלט מיט פלאמען.

— א מאָרד ! א מאָרד-ברענער ! — האט טימאָפיי האלטענדיג פעסט גרינ-בערגען אין זיינע גראָבע לאַפּעס געשריען — עהע ! פּאָליציי ! עס ברענט ! מענשען ! רעטעט !

— רעטעט ! רעטעט ! — האט ראַזבאָיעוו געשריען ארומלויפענדיג אויפ׳ן הויף — מענשען ווערען לעבעדיג פערברענט ! געוואלד רעטעט ! זיי ברענען ! לעבע-דיגע קליינע קינדערלאך ! ....

— קאַראַאול ! קאַראַאול ! קאַראַאול !

11טעס קאפּיטעל.

אַ טיגערין אין מענשען-געשטאַלט.

מיט צוועלף יאהר צוריק איידער אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אן, איז וואסילי פעטראָוו אדער סערגיי פּאָטאָמקין, נאך זיין יעצטיגען פּאספּאָרט, פערשיקט געווארען מיט זיינע אין איינערע שוועסטער נאך סיביר. פּעטערבורגער געהיים-פּאָליציי האט אויסגעפונען אז זיי זיינען ביידע געשטאנען אין פערבינדונג מיט א רוסישען ניהיליסט אין פאריז, ווייל אין א בריעף וואס מען האט ביי זיי אויסגעפונען, האט זיי דער פּ.א.ר.י.ז.ע.ר געבעטען זיך צו זעהן מיט איינעם א פּ ר ו ס א ק אָ ו ו וועגען י ע נ ע ם גענענשטאנד.... מען האט באלד וואסילי פּעט-ראָוו מיט זיין שוועסטער אננא ארייננעווארפען אין „פּעטראָ-פּאַוולאָווסקאיא קרע-פּאָסט״ און אנגעהויבען ביי זיי חוקר ודורש זיין ווער איז דער בריעף-שרייבער, ווער איז פּרוסאקאָוו און וואס איז י ע נ ע ר גענענשטאנד ? דיא אונגליקליכע האבען ערקלערט אז דער שרייבער אויס פּאריז איז א יונגער דאקטאר, וועלכער פערפּאָל-קאָמט זיך דאָרט אין דער מעדיצין, אז פּרוסאקאָוו איז א שרכן אויף „ליטייני פּראָספּעקט״ און י ע נ ע ר גענענשטאנד איז א מיידעל מיט פערציג טויזענד רובעל נדן. אויף „ליטייני פּראָספּעקט״ האט זיך טאקע אויסגעפונען א שדכן מיט׳ן נאמען פּרוסאקאָוו און דער שדכן האט דייטליך געזאגט אז וואסילי פּעטראָוו מיט זיין שוועסטער אננא, האבען איהם טאקע בעזוכט וועגען י ע נ ע ם גענענשטאנד, אבער דיא פּאליציי האט דערווייל ערהאלטען א בעריכט פון איהרען א שפּיאָן אין פּאריז, אז יענער יונגער דאקטאר, האט איינינע מאל בעזוכט א ניהיליסטישע קאַפע-הויז, און אין פּעטערבורגער כעמישען פּאקולטעט האט זיא גראדע אויסגעפונען נאך איינעם א פּרוסאקאָוו, ביי וועלכען זיא האט דערטאפּט א דינאמיט באָמבע מיט רעוואָלוציאָנערע פּראָקלעמאציאָנען.

דיא פאָרשטעהער פון מאָנארך, האבען זיך באלד צוזאמענגעקליבען אין „טרעטאיע אָטדעלעניע״, זיי האבען זיך אויף א קליינע ווייל פערטראכט און עס איז בעשלאסען געווארען אז דער יונגער דאקטאר אין פּאריז איז א ניהיליסט, פּרוסאקאָוו איז טאקע א שדכן; נור ניט פּרוסאקאָוו דעם שדכן נור פּרוסאקאָוו דעם באָמבע-מאכער האט ער דער ניהיליסט אין זיין בריעף געמיינט, און א בעוויי

דערצו איז אז דער בריעף-שרייבער איז א ז'אקטאר און פעטראוו איז אויך א דאקטאר. אלזא, זאל ער מיט זיין שוועסטער וועלכע זיינען געשטאנען אין פערבינדונג מיט א באַמכע מאַכער, געהן אויף פיער יאהר קאטערגא אויף סאַבאלין און נאכהער אויף אייביגע קווארטיר אין אירקוטסק.

דיא זאך איז אפּגעטהאן געווארען. דיא אונגליקליכע, ברודער און שוועסטער האבען דיא פיער יעהריגע קאטערגא קוים מיט'ן לעבען דורכגעמאַכט און זיי האבען זיך נאכהער בעזעצט אין אירקוטסק. דארט זיינען זיי בעקאנט געווארען מיט אנטאָן מאַראָזאָוו, גרעפין מאריא אנדריאנאוואַ'ס ברודער, און מיט א קורצע צייט שפּעטער האט ער געהייראַטהעט דער אונגליקליכער אננא פעטראוונא.

אנטאָן מאַראָזאָוו מיט זיין שוואגער וואסילי פעטראָוו, וועלכע האבען ביידע דורכגעמאַכט פּעטערבורגער מעדיצינישען פאַקולטעט, האבען זיך ערנעהרט אין אירקוטסק מיט געהיימע פּראַקטיקע ביי קראנקע און בעקאנטע עהרליכע הייזער. דיא רוסישע רעגיערונג האט פון זיי אוועקגערויבט דאס רעכט זיך צו בעשעפּטיגען מיט'ן מעדיצינישען פאַך. זיא טהוט עס געוועהנליך מיט אלע איהרע פּאָליטישע אָפּפער. איהר איז וועניג זייער קערפּערליכער טוידט אין דעם קאַלטען ווילדען סיביר, זיא טוידטעט זיי אויך גייסטיג; זיא זאָרגט זיך פּיעללייכט וועט אימיצער פון זיי מאכען א לעבען, און לעבען אין גלות טאָר מען ניט. אז מען לעבט דענקט מען, אז מען דענקט, טהוט מען; און פּירא טהאט ציטערט רוסלאַנד וויא אין פיבער און זיא פערשיקט איידער מען טהוט נאך עפּעס—אין דעם וייטען סיביר.

ביידע שוואגערס האבען זיך אין דער שטיל נעקויפט א נאמען פאר גוטע און ערפאהרענע ערצטע אין א געוויסען קווארטאַל פון אירקוטסק. פאָלקאָווניק אלעקסאנדראָוו, וועלכער איז געשטעלט אכטונג צו געבען אויף דיא פערשיקטע, האט דערפון געוואוסט; אבער ער האט עס פערשוויגען אבוואָהל ער האט געהאט א נאמען ביי דיא פערשיקטע פאר זעהר א שטרענגען און גרויזאמען טשינאָוניק. ער אליין פלעגט זאגאר קיינע-אנדערע ערצטע בעשעפטיגען אין זיין הויז, ער האט זיי נאך מאנכע מאל געלויבט פאר אנדערע טשינאָווניקעס, וועלכע האבען ווירקליך אויסגעפונען אז דיא ערצטע פערשטעהען גוט זייער פאך און געהמען צו א „קראנקהייט וויא מיט דער האנד".

מיט א האלב יאהר פריהער וויא אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אן, גאנץ שפּעט אין א פינסטערע נאכט, האט זיך געהערט א קלונג אין דער טהיר־גלאָקע פון אנטאָן מאַראָזאָוו'ס וואוינונג.

— וואס ניבער איהר מיט אייער שוואגער צום פאָלקאָווניק — האט איהם גאנץ שטיל געזאגט א מאן ווען ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

— וואס האט געטראָפען? — האט איהם מאַראָזאָוו איבערראשט געפרעגט.

— וואָס ניבער הערר מאַראָזאָוו, צום פאָלקאָווניק! — האט דער מאן פאָרטגעזעצט און האט שווער געאטהעמט — עס איז קיין צייט צו דערצעהלען.

מיט א פירטעל שטונדע שפעטער זיינען ביידע שוואגערס געשטאנען בײ׳ם פאלקאָווניק אין פאַרצימער.

דער פאלקאָווניק האט זיי באלד ארײנגעפיהרט אין א ווייטען אבגעלייגטען צימער פון זיין גרויסען וואוינונג, און פאר זייערע אויגען האט זיך פאַרגעשטעלט א שרעקליכער, הערצרייסענדער בילד: צוויי יונגע מענשען בלאסע וויא דיא קאלך זיינען געלעגען איינער לעבען אנדערען אויף צוויי בעטלאך און דיא ליילאכער אונטער זיי זיינען געוועזען בעגאָסען פון אלע זייטען מיט בלוט.

— רעטעט! — האט דער פאלקאָווניק מיט א שטילע אבער הערצריהרענדע שטימע צו זיי געזאגט — זיי זיינען ערשאָסען.

ביידע ערצטע האבען זיך באלד א נעהם געטהאן צו דיא קראנקע, און נאך א שטונדע שווערע ארבייט האבען זיי ארויסגעקריגען פון זייערע קערפער פיער רעוואלווער-קוגלען.

זיי האבען באלד אויף דיא וואונדען געלייגט א באנדאזש און ביידע פערוואונדעטע האבען געעפענט דיא אויגען.

— קיין געפאהר, הערר פאלקאָווניק, — האבען דיא ערצטע צו דעם צערשמעטערטען אלעקסאנדראָוו געזאגט. דיא בלוט פערלוסט איז זאָגאר א גרויסע, אבער זיי וועלען ביידע בלייבען לעבען און וועלען מיט דער צייט זיין געזונד.

דער פאלקאָווניק האט באלד נאכ׳ן בעפעהל פון דיא ערצטע, ארײנגעטראגען א פלעשעל קאָניאק און דיא דאָקטורים האבען אייניגע טראָפּען געגעבען דיא קראנקע.

— קען מען זיי דא אויף א פירטעל שטונדע אליין לאזען? — האט דער פאלקאָווניק געפרעגט דיא ערצטע.

— רוהע איז יעצט פאר זיי זעהר נעטהיג — האבען דיא ערצטע איהם ערווידערט.

— אלזא, לאמיר ארײנגעהן אין א צווייטען צימער, — האט דער פאלקאָווניק בעטריבט געזאגט.

זיי זיינען אלע דריי ארײנגעגאנגען אין אן אנדער צימער.

דער פאלקאָווניק איז א היבשע ווײלע געשטאנען אהנע בעוועגונג און זיינע אויגען האבען געפייערט, פלוצלינג האט ער א לייכטען ציטהער געטאהן און וויא ניט מיט זיין שטימע אויסגעשריען:

— איך דאנק אייך, אונגליקליכע, פון טיעפסטען הערצען, איך דאנק אייך אים נאמען דער מענשהייט און אים נאמען פון אונזער הייליגע אידעע צו פערניכטען ראָמאנאָוו׳ס קינדער און בעפרייען אונזער פאטערלאנד פון דער טיראנישער זעלבסטהערשונג!

ביידע דאקטוירים זיינען געווארען אויפגעציטערט, זיי האבען מיט ווילדע בליקען אנגעקוקט דעם פאלקאָווניק.

—איך ווייס ברידער, וואס ביי אייך אין הארצען קומט יעצט פאָר! — האט אלעקסאנדראָוו פייערינ געזאגט — איך ווייס וויא שרעקליך, וויא שידערהאפט

זעהט אייך הייגטינגע נאכט אוים, און וויא זאנדערבאר אוּן רעטהזועלהאפט עם קלינגען מיינע ווערטער אין אייערע אויערן! אבער ווייסט ברידער, אז אייערער א הייסער ברודער, א געפיהל־פאלער גענאָסע, וועלכער נעהמט דעם שווערסטען אנטהייל אין אייער אונגליק און אין דאס אונגליק פון אונזער גאנצען פאָלק שטעהט פאר אייך אין א מונדיר פון א פּאָלקאָווניק, אין א פעל פון א טיגער, אין א געפלעקטע הייטעל פון א שלאנג! איך בין ניט דער שטרעננער גרויזאמער פּאָלקאָווניק אלעקסאנדראָוו, פאר וועלכען דיא ארעסטאנטען ציטערן נעבאך, איך בין ניט דער ניהיליסטישער פערפאלגער און פערדעטהער, נאר איך בין דער וואַרעמער מענשענ־פריינד, דער הייסער אנהייננער פון דער הייליגער אידעע צו בעפרייען רוסלאנד פון דיא טיראנישע הערשונג, פריי צו לאזען הונדערט מיליאָן פערשקלאפטע, ניעדערגעשלאגנע און אין טיפען זומפּ פערזונקענע קנעכט פון דער פערברעכערישער געזינדעל, וועלכע פערפאלגט זיי און פעראכטעט זיי מיט אן אייזערנעם פויסט!....

— א, פּאָלקאָווניק! — האבען ביידע ערצטע מיט טרעהרען אין דיא אויגען געשטאמעלט.

— רופט מיך ניט פּאָלקאָווניק! — האט אלעקסאנדראָוו זיי קוקענד אין דיא אויגען מיט א מינע פון א פארוואורף געזאגט — דא אין מיין צימער בין איך ניט קיין טיגער, ניט קיין קראקאדיל, דא בין איך א מענש, א פרייהייטס־קעמפּפער מיט אלע עהרליכע מענשען צוגלייך!.... רופט מיך ברודער, רופט מיר גענאסע, ווייל דאס בין איך, ניט נור פון היינטינען טאג, זאנדערן שוין יאהרען לאנג, נאך בעפאר איך האב מיין שטעלע אלס טיגער בעטרעטען.

— א, גאט!

— א, אלמעכטינער!

— וואונדערט זיך ניט ברידער! — האט דער פּאָלקאָווניק וויטער פאָרטנעזעצט — דיא פּאָרזעהונג (השנחה) האט מיך אהער געבראכט, אום עטוואס צו פערקלענערען דעם גרויסען אונגליק פון אונזער פערשקלאפטען פאלק. זייט איך בין אויף מיין אמט אנגעשטעלט האט מיר געלונגען אביסעל צו פערלייכטערן דיא ביטערע לאגע פון דיא פערשיקטע אין דיעזען ווילדען געגענד. פיעלע ארעסטאנטען האב איך מיט מיין שטריינגע ראָליע און מיט געהיימע מיטעל גערעטעט איינפאך פון טוידט, און פיעלע האב איך געגעבען דיא מעגליכקייט צו אנטלויפען פון אייביגען ליידען אין דעם גיהנם׳דיגען סיביר. אט, ניט וויט פון אייך אין צווייטען צימער ליעגען אלס לעבעדיגע צייגע צוויי אונגליקליכע! ווייסט איהר ווער זיי זיינען? צוויי אנטלאפענע ניהיליסטען פון קאטארגא, וועלכע איך האב שוין לאנג אפּגעוואַרט אין אירקוטסקען ווּאלד, אום זיי צו רעטען. מיין עקיפּאזש מיט דריי פון אונזערע גענאסען, האבען זייט צעהן טעג ניט אויפגעהערט ארומצופאהרען דעם וואלד אום דיא אונגליקליכע צו עמפּפאנגען; צום אונגליק אבער האבען דיא אונגליקליכע ביי זייער אנקומען אין אירקוטסק, אויסגעשטאנען א קאמפּף היינט אום צוועלף ביי נאכט אין פינסטערן וואלד. אייניגע זשאנדארען האבען זיי צופעליג געטראפען און

האבען זיי פערוואונדעט. מיינע מענשען אבער, דיינען בעפאלען דיא ושאנדארע פון הינטען און האבען דיא אונגליקליכע פון זייערע הענד בעפרייט....

— איהר זייט גאטס אן ענגעל! — האבעןביידע שוואגערס מיט געוויין אויס־גערופען.

— ניין, איך בין א מענש! — האט דער פאלקאוניק ווייטער גערעדט — און פרייהייטס־קעמפפער, טארן נים ענטציקט ווערען פון א וואהלטהאט, וואס יעדער אנשטענדיגער, עהרליכער מענש איז פערפליכטעט צו טהאן.

— — — — — — — — — — — — —

פון יענער נאכט אן זיינען ביידע שוואגערס פערבונדען געווארען מיט לייב און זעעלע צו זייער נייעם געהיימען גענאסע. ער האט זיי באלד בעקאנט געמאכט מיט א געהיימע געזעלשאפט, וועלכע איז געשטאנען אין פערבינדונג מיט'ן צענטראל־קאמיטעט אין פעטערבורג און האבען געהאט א געהיימען בעשלוס צו ערמארדען דעם רוסישען דעספאט מיט א היב'שע טהייל פון זיין געזינדעל ביי זיין קאראנאציע אין מאסקווא.

צו דיעזען ציעל און נאך אנדערע וויכטיגע געהיימניספאלע שטרעבונגען האט פעטערבורגער צענטראל־קאמיטעט ארויסגערופען פון יעדע שטאדט, וועלכע האט מעהר אלס צעהן מיטגליעדער — איין דעלעגאט; און אזוי וויא אירקוטסקער געזעל־שאפט, האט געצעהלט מעהר אלס פינף און צוואנציג מיטגליעדער, האט זיא בע־דארפט ארויסשיקען איהרען א פארשטעהער צו פעטערבורגער געהיים־בונד. עס איז געהאלטען געווארען ביים פאלקאווניק אין הויז א ראטה און דיא געזעלשאפט האט ערוועהלט וואסילי פעטראוו'ן, אלס איהרען א דעלעגאט.

מיט גרויס פארזיכטיגקייט האט דיא געהיימע געזעלשאפט ארויסגעשיקט פעטראוו'ן פון אירקוטסק. זיא האט איהם געגעבען א פאספארט מיט א נייעם נאמען סערגיי פאטאמקין און אויסער דעם האט זיא איהם קיינע אנדערע דאקו־מענטען ניט מיטגעגעבען אויס פורכט פאר א שלעכטען צופאל. ער האט מיטגע־נומען א קליין בריוועל פון זיין שוואגער מאראזאוו, צו זיין שוועסטער, גרעפין מאריא אנדריאנאווא; אבער אין איהם איז קיינע געפעהרליכע זאכען ניט געשריעבען גע־ווארען. דער בריעף האט ענטהאלטען פאלגענדעס:

„ליעבע טהייערע שוועסטער!

„דיעזער מאן, העדר סערגעי פאטאמקין, איז מיין ווערטהער שוואגער איבער וועלכען איך האב דיר שוין אייניגע מאל געשריעבען. עס פרעהט מיך זעהר דאס דוא האסט דיא געלעגענהייט זיך צו זעהן מיט א מענשען, וועלכע זיין ווירדיגע שוועסטער האט פערזיסט מיין ביטערן לעבען אין גלות. איך גרים הערצליך דיינע טהייערע קינדער. דיין ברודער, אנטאן".

אויסער דיעזע אייניגע געצעהלטע ווערטער, האט דער בריעף ניט ענטהאל־טען. עס איז זאגאר נאכ'ן ווארעמען אויסרוף „ליעבע שוועסטער" נים געשריעבען געווארען איהר נאמען, און וואו זיא וואוינט איז אויפ'ן קאנווערט ניט עראינערט געווארען.

צוגעפארבט זיין בלאָנדען באָרד אויף שוואַרץ, און מיט א פרעמדען פּאַס־פּאָרט אין בוזים־טאַש, האט וואַסילי פּעטראָוו דורכגעמאכט דיא גרויסע רייזע פון אירקוטסק ביז ניזשני נאָווגאָראָד אהן בעזאנדערע צופעלע. ער איז מיט קיינעם זין דער וועגענס ניט בעקאנט געוואָרען און האט קיינעמס בעקאנטשאפט ניט געזוכט. אין ניזשני אבער איז ער אונוויל'ענד בעקאנט געוואָרען מיט א יונגע דאמע דורך א בעזאנדערן און ניט קיין גאנץ היימליכען צופאַל.

ער איז הערונטערגענאנגען פון דאמפּפער „קאָנסטאַנטין" אום פיער אוהר נאך מיטאָג, און אזוי וויא דער צוג פון ניזשני נאך מאָסקווא, געהט אפּ אום צעהן אוהר אבענדס, האט ער זיך בעשלאסען צו בעזוכען דעם זוהן פון דעם רייכען קאזאק אָבוחאָוו. וועלכער איז געווען א הייסער גענאָסע צו דער ניהילים־טישער געזעלשאפט און האט אין געהיים פערשוועגדעט פיעלע צעהנדליגע טויזענדער, צו פּראָפּאגאנדירען מיט דער הייליגער אידעע צווישען דיא בויערען ביי דער וואָלגא, נאך אין יאָהר 1873. ער האט געוואוסט, אז דער זוהן בעשעפטיגט זיך אין דער שטיל מיט דער אידעע פון זיין פערשטאָרבענעם פאָטער און ער איז א מיטגליעד צו פּעטערבורגער געהיים־בונד. פּעטראָוו איז מיט ראשע טריט דורכגענאנגען איי־ניגע שטילע גאסען, און פון דאָרט איז ער ארויף אויף מאָסקאָווסקאיא אוליצא, וואו ער האט גאנץ לייכט אויסגעפונען אָבוחאָווס גרויסע הויז. ער איז אריינגענאַנ־גען דורך דער פּראָנט־טהיר אין פּאר־הויז און האט געפרעגט דעם שווייצאר צו ער קען זעהן דעם ווירטה ניקאָליי אָבוחאָוו, דער שווייצאר האט א שטארקען זיפץ גע־טהאן און האט געענטפערט:

— וויא איך זעה, בארין, זייט איהר געווים אין ניזשני א גאסט.

— וויא אזוי זעהט איהר עס? — האט איהם פּעטראָוו אויפגערעגט געפרעגט.

— ווייל גאנץ ניזשני נאָווגאראָד קלינגט מיט מיין ווירטה'ס אונגליק — האט איהם דער שווייצאר זיפצענד ערוויעדערט — נעכטען אום דריי אוהר ביי נאכט, האט איהם דיא פּאָליציי פון'ם בעט ארויסגעשלעפּט און אריינגעוואָרפען אין פינ־סטערן קערקער.

פּעטראָוו איז ערציטערט געוואָרען און האט זיך באלד אומגעדרעהט צום טהיר.

— ניין בארין, — האט איהם דער שווייצאר מיט א בעדויערענדע מינע גע־זאגט — ניט דורך דיעזע טהיר בעדארפט איהר צוריק ארויסגעהן. אונזער הויז איז אומגערינגעלט מיט געהיימע אגענטען; קומט איך וועל אייך ארויספיהרען.

דער שווייצאר האט דורכגעפיהרט דעם ערציטערטען פּעטראָוו א לאנגען פינסטערן קארידאָר און איהם אריינגעפיהרט אין א גרויסען גאָרטען און נאכהער וויא ער האט דורך א שפּאלט פון פּארקאן בעקוקט דיא גאס, האט ער פּעטראָוו'ן דורך א קליינע טהירעל ארויסגעלאזען אויפ'ן גאס.

— געהט גלייך און קוקט זיך ניט ארום — האט ער איהם שטיל ביים ארויס־לאזען געזאגט — און גאט זאל אייך היטען.

צערשמעטערט און נידערגעשלאָגען אי, וואסילי פּעטראָוו אוועקגעגאנגען ניט

וויסענד וואוהין צוגעהן און וואס צוטהאן, אום אויסצומיידען דעם געפאהר פון גע־היימע פערפאלגער. ער האט אבער זיין פערשטאנד ניט פערלארען און זיין קאפ האט געארבייטעט פלענער, וואו זיך אהינצוטהאן ביז צעהן אוהר אבענד און וויא זיך צו רעטען פון דיא שפיער־הינד. ער האט געפאסט א בעשלוס, זיך אומקעהרען צום דאמפפער „קאָנסטאנטין" און אהין אריינגעהן מיט אן אויסרייד, אז ער האט דארט פערגעסען זיין רייזע־טאש.

ער איז צוגעגאנגען צו דער וואָלגא און איז מיט'ן ברעג טייך געגאנגען גאנץ נעלאסען ווארפענד זיינע בליקען אויפ'ן שטילען רוהיגען געגענד, וואו מען זעהט ניט זאגאר איין מענ'שען.

— איך דענק, אז איך בין געבליעבען אונבעמערקט — האט ער זיך געקלערט און האט אנגעהויבען ראשער צו געהן.

פלוצלינג האט ער דערזעהן פון דער ווייטען וויא א דאמע פון מיטלען וואוקס, פערהילט אין שווארצע קליידער, געהט צו מיט ראשע טריט צום ברעג טייך. זיא נעהמט ארויס א שטיקעל פאפיער פון איהר שווארצע קלייד און שרייבט אויף איהם מיט א בליי־פעדער. זיא ווארפט דאס שטיקעל פאפיער אויפ'ן באדען און אליין נעהמט זיא זיך ווארפען אין טייך אריין.

זיין הארץ האט אנגעהויבען שטארק צו קלאפען און ער האט האסטיג אנגע־פאנגען צו לויפען צו דער אונגליקליכער דאמע. דיא פרוי האט דערוויילע אריבער־געקראָכען דעם אייזערנעם צוים און האט זיך איינגעבויגט מיט'ן גאנצען קערפער אויסשפרייטענד איהרעביידע הענד אין דער הויך.

— האלט! — האט פעטראָוו אויסגע'שריען איהר ערגרייפענד פעסט פאר איהרע ראבען־שווארצע לאקען און ניט צו ווארטענד איין מאָמענט, האט ער זיא אריבערגעשלעפט צו זיך איבערן אייזערנעם צוים.

— מערדער! — האט דיא פרוי מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען.

— מעגליך, אז איך בין עס — האט איהר פעטראָוו אויפגערעגט ערוויעדערט. מעגליך, אז מיט מיין רעטען אייך, האב איך טאקי בעגאנגען א מארד; עס גיעבען אויף דער וועלט אונגליקליכע, וואס נור דער טוידט איז זייער בעסטער און גע־טרייסטער רעמבער; אָבער צו זעהן וויא א מענש ערמאָרדעט זיך, איז קיינער ניט אין שטאנד. דיא גערעכטיגקייט לעהרע״ אונז, אז מיר מוזען גאר אהנע נאכדענ־קען, צו מיר מאכען ערגער אדער בעסער — רעטען א מענשען פון'ם טוידט.

פעטראָוו האט ביים ענדיגען דיא לעצטע ווערטער זיך איינגעבויגט צום באָדען און האט אויפגעהויבען דאס אויפגעשריבען שטיקעל פאפיר.

דיא פרוי האט שווער געאטהעמט און וועהרענד ער האט געוואלט דעם שריפט דורכלעזען, האט זיא זיך ווידער א וואָרף געטהאן צום טייך.

— ניין, ווערטהע פרוי! — האט פעטראָוו איהר אנחאפענד פארן האנד געזאגט — אין מיין געגענווארט וועט איהר זיך דאס לעבען ניט נעהמען!

— איהר מאכט מיך אונגליקליך! — האט דיא דאמע וויינענד איהם גע־זאגט -- לאזט מיך אונבעקאנטער מאן זיך רעטען!

זואסילי פעטראָוו איז דורכגעלאָפען מיט דיא אויגען דיא איינציגע געשריבענע צייזלען אין דעם שטיקעל פאַפּיער.

— אַ גאָט! — האט ער איבערראשט אויסגעשריען — איהר זייט עס מאדאם אָבוחאָווא!

— פערשטעהט איהר שוין, אַז נור דער טוידט איז מיין איינציגער רעטער? האט דיא יונגע דאמע מיט אַ פאָרוואורף איהם געזאָגט.

— ניין, מאדאם אָבוחאָווא — האט איהר פעטראָוו העכסט אויפגערעגט ערוויעדערט — אַ מענש מוז קעמפּפען מיט'ן ביטערן שיקזאל, אַ מענש מוז ליידען און האָפען.

— האָפען? — האט דיא פרוי ביטערליך געלאַכט — מיין מאַן ווערט מאָרגען אום צוועלף אוהר אין קערקער געהאנגען.... איך ווער פון דיא טיראַנען געזוכט שוין איינינגע שטונדען און עס ערוואַרטעט מיך דער זעלבער גאַלגאַן...

דיא פרוי האט זיך פערהאַקט און אַ שטאַרקער הערצרייסענדער געוויין האט זיך אויסגעריסען פון איהר ברוסט.

פעטראָוו איז ערציטערט געוואָרען. עס האט איהם געוואָרפען אַ צאָהן און אַ צאָהן, ער האט פאר גרויס קלעמונג און קרענקונג ניט איין וואָרט געקענט ענטפערן.

— קומט! — האט ער מיט אַ ציטערענדע שטימע צו איהר נאָך אַ קליינע פויזע געזאָגט.

— אָ, ניין, אונבעקאַנטער מאַן — האט איהם דיא פרוי מיט אַ פעסטע שטימע ערוויעדערט — דאַ מוז איך שטאַרבען!

— ניין, מאדאם אָבוחאָווא! — האט פעטראָוו איהר ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאָגט — איהר האט נאָך צייט דערצו.... דאַ, ווען איהר ניעמאלס פערזאָמען, קומט מיט מיר, איך בין אויך אַן אונגליקליכער, לאָמיר ביידע דולדען און האָפען.

דיא פרוי האט מיט אַ ווייסע שנופּ־טיכעל אפּגעווישט דיא טרעהרען פון איהרע רונדע ראָזעווע באַקען און האט זיך פערטראַכט.

— קומט! — האט איהר פעטראָוו וויעדער געזאָגט — לאָמיר זיך אביסעל דורכריידען.

— איידער אריינצופאַלען אין דיא הענד פון דיא פּאָליציי־באַנדיטען — האט איהם דיא פרוי שוין עטוואָס רוהיגער געזאָגט — איז פיעל גלייכער דער טוידט. לאָזט מיך, עדלער מענש, שטאַרבען פרייוויליג.

— ניין, קומט מיט מיר! איך וועל זוכען פאר אייך אַ רעטונג, איך וועל מיך בעמיהען צו מאַכען פאר אייך דאס לעבען אנציהענד, אָבוואהל איהר זייט אונגליקליך. אונגליקליכע מענשען בעדאַרף אויך דיא מענשהייט האבען, זיי זיינען פיעל מעהר פעהיגער אלס גליקליכע עטוואָס גוטעס אויפצוטהאָן אין דער פערדאָרבענער וועלט.

און אום צעהן אוהר אבענדס האבען זיך צווישען אלע פּאַסאַזשירען אין צוו

האָס פיהרט נאָך מאָסקווא אריינגעזעצט צוויי בויערן מיט צופלאַכטענע צוקודעלטע בערד און מיט לאַנגע פּאָדיאָווקעס פערגאַרטעלט מיט רויטע גאַרטלען און זיינען נאָכן דריטען קלונג מיט אַלע צוגלייך אוועקגעפאָהרען.

ביידע בויערן האָבען דיא נאַנצע וועג איינער צום אַנדערן זעהר ווענינ נע־רעדט און אַז דער צוג האָט זיך אין מאָסקווע ביים וואַקזאַל אָפּגעשטעלט, האָבען זיי אַרויפגעלייגט זייערע זעקלאַך אויף דיא פּלייצעס און זיינען אַריין אין וואַקזאַל.

— דיא רייזע האָט אונז גוט אָפּגעגאַלטען — האָט דער העכערער בויער נאַנץ שטיל געזאָגט צום נידעריגערן — הלואי ווייטער....

— און איך האָב מיך מורא פאַר דיעזען זשאַנדאַר! — האָט דער קלענערער בויער איהם געענטפערט מיט אַ קלינגענדע פרויען שטימע אָנווייזענד מיט׳ן פינגער אויף אַ זשאַנדאַר, וועלכער איז ניט ווייט פון זיי געשטאַנען.

דער העכערער בויער איז לייבען־בלאַס געוואָרען און ער האָט מיט אַן ער־שטוינטען ערשראָקענע מינע אַ קוק געטהאָן אויף זיין קאַמעראַד און איהם געווינקט מיט דיא אויגען.

— איך ווייס ניט, וואָרום האָסט דוא זיך פּעטראָווּ, אַזוי ערשראָקען? — האָט דער בויער אַראָפּרייסענד פון זיך זיין באָרד אויסגעשריען — אַ פרייהייטס־קעמפּפער אין רוסלאַנד מוז זיין בעשלאָסען אויף אַלעס....

און אין דיעזען מאָמענט האָבען פּעטראָווּ׳ן אומגערינגעלט איינינע זשאַנדאַרען.

— בעזוכט דעם ישורקע! — האָט דיא פרוי געזאָגט מיט אַ שטרענגען טאָן.

— שלאַנג! — האָט זיך פון פּעטראָוו׳ס ברוסט אַ הערצרייסענדע שטימע אויסגעריסען.

— ניין, מאַדאַם אָבוכאָווא! — האָט דיא פרוי ניפּטינ געלאַכט.

דיא זשאַנדאַרען האָבען באַלד פון זיין בוזים־טאַש אַרויסגענומען אַנטאָן טאַראַזאָווס בריעף און זיין פּאַספּאָרט אויף סערגעי פּאַטאָמקינ׳ס נאָמען.

— פיהרט איהם אוועק! — האָט דיא יונגע דאַמע בעפוילען — און וואַרפט איהם אַריין אין פינפטען נומער, אונטער דער ערד!

מען האָט באַלד אַרויפגעוואָרפען אויף דעם אונגליקליכענס הענד שווערע קייטען, אויף דיא פיס אייזערנע קלעצלאַך, און מיט אַ ווילע שפּעטער איז פון׳ם וואַקזאַל אָפּגעפאָהרען אַ שוואַרצע קאַרעטע מיט גראָבע אייזערנע גראַטעס און איז גלייך פערשוואונדען.

12טעס קאַפּיטעל.

מען פייפט איהם אָן פון ביידע זייטען.

— זיא איז הימעליש שעהן! איך האָב נאָך וואָס אַזוינס אין מיין לעבען ניט געזעהן! ביי דיא זשידעס צו אַלע שוואַרץ יאָהר, זיינען דיא שעהנסטע פרויען א[ויף] דער וועלט! דיעזער פערפלוכטער, פערפאַלגטער פאָלק, האָט דער ערשטער אויף דער וועלט אויסגעקלערט שוואַרצע פייערינע אויגען מיט ראָזע באַקען!.... — א[זוי] האָט צו זיך אַליין גערעדט דער פּריסטאַוו איוואַנאָוו זיצענד אין׳ם קאַבינעט פ[ון]

זיין פריוואט וואוינונג, און זיינע קליינע טיפ־זיצענדע איינגען האבען געפינקעלט אין זיין רויט־האָרינען קאָפּ.

ער האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און האט נעמארשירט איבער'ן קאַבינעט הין און צוריק פערטיפט אין געדאנקען, פּלוצלינג האט ער א שמייכעל געטהאן.

— אָ, איז דאס א שעהנהייט! איז דאס א שעהנהייט! — האט ער ווייטער פאָרטגעזעצט — אבער איך גלויב אז זיא איז פון מיר ניט ווייט.... זיא וועט האַבען שכל און וועט זיך ניט וועלען אונגליקליך מאַכען.

ער האט זיך אוועקגעשטעלט לעבען שפּיעגעל און האט געקרייזעלט מיט דיא הענד זיינע לאַנגע רויטע וואָנצעס.

— איך בין נאך גענוג שעהן און אנציהענד — האט ער מיט א פערגניגטען שמייכעל צו זיך אליין ווייטער גערעדט און האט געגלעט זיין לאַנגען באָרד — איך קען נאך א פרוי גאַנץ שעהן געפעהלען; אבער וואס האב איך דא צו קלערען? זיא וועט מוזען וועלען, זיא איז עס געצוואונגען צו טהאן; סיביר און קאטאָרגא זיינען צוויי שרעקליכע זאכען.

ער האט זיך אויפ'ן שטוהל צוריק אוועקגעזעצט און האט זיך אבערמאלס פערטראכט.

— איז זיא ווירקליך א מערדערין? — האט ער נאך א קליינע פויזע ווייטער גערעדט — האט דען ווירקליך אזא שטהנעם, געטליבעס וועזען פערגיפטעט א מאַן מיט איהרעס אן אויגען קינד? ניין דאס קען ניט זיין! גרינבערג האט מיר געזאגט אז זיא איז אונשולדיג און דאס איז דיא איינצעלנע זאך וואס איך קען א אירען גלויבען.... אבער ווארום ברייננט ער ניט דיא טויזענד רובל?

א קלאפּ אין טהיר האט איהם זיינע געדאנקען איבערגעשלאָגען. דיא טהיר האט זיך באלד אויפגעמאַכט און זיין בעדיענטער יעוודאקים האט זיך געשטעלט אויפ'ן שוועל.

— וואס האסט דוא יעוודאקים צו זאגען? — האט איהם דער פּריסט[illegible] נעפּרעגט.

— איך מוז דיא מינוט אונטערקאָפּאהרע[illegible]

האט איהם יעוודאקים מיט [illegible]

אין [illegible]

[illegible] פוצען דיא שטיפעל [illegible]

. [illegible]עבּראַטענע ראַקעס? — דוא ווייסט [illegible]

[illegible] צו ראַקעס.... דער טייפעל ווייסט דיר, וואו האסט דוא זיך [illegible]

עס קונסט אויסגעלערנט, דיינע ראַקעס שמעקען דאך מיט א ריח גן עדן.

— אָ באַטיושקאַ, איהר מוזט מיר אויך עטליכע טעג אָפּלאזען; מיין [illegible]

מאמע האלט ביים שטאַרבען. (Iron, 5.)

— דער טייפעל וועט איהר ניט צונעהמען. עס איז שוין לאנג צייט געווען אז דוא זאלסט קיין מאמען ניט האבען — האט דער פריסטאוו לאכענד געזאגט.

— א, באטיושקא — האט יעוודאקים תם׳עוואטע איהם געענטפערט — אז אייער מאמע וואלט האלטען ביים שטארבען, וואלט איהר דען פאר׳ן טוידט זיא ניט וועלען זעהן?

דער פריסטאוו האט א שמייכעל געטהאן.

— מארגען! — האט ער נאך א קליינע פויזע זיין דיענער געזאגט.

— האט רחמנות, באטיושקא, ווארום ניט היינט?

— איך מוז דאך דערווייליג האבען אן אנדער דיענער! — האט איהם דער פריסטאוו מיט א שטרענגען טאן ערווידערט.

— דאס האב איך שוין פריהער בעזארגט! — האט איהם יעוודאקים מיט א פרעהליכע מינע געענטפערט — איך וועל אייך אויף מיין שטעלע איבערלאזען מיין שוואגער, וועלכער האט מיר דיא נאכריכט פון׳ם דארף געבראכט; ער וועט אייך איינפרעגלען אזעלכע ראקעס, אז איהר וועט פון זיי הנאה האבען מעהר אלס פון מיינע.... אונזער נאנ[illegible] אין [illegible]טער אין דיעזען פאך.

— א מיתה משונה זא[illegible] — האט [illegible] דער פריס־טאוו בייז געזאגט — פאהר צ[illegible] דיין מאמעס טוידט צו מיר [illegible]

— אויף מיינע נאמנות [illegible] מאל געזאגט — זאל איך אי[illegible]

— וואס דען? אהן א בעדיענטען וועט [illegible]

יעוודאקים איז ארויסגעלאפען און האט באלד אריינגעפיהרט [illegible] קאבינעט אונזער בעקאנטען שורקינען, געקליידעט אין א קורצע פאדיאווקא און פערגארטעלט מיט א רויטען גארטעל.

שורקין האט זיך ניט ווייט פון שוועל אוועקגעשטעלט און האט מיט עהרע־פורכט געהאלטען זיין היטעל אונטערן ארעם.

— וויא הייסט דוא? — האט איהם דער פריסטאוו געפרעגט.

— איך הייס איוואן פאלקין און בין געבארען אין יעוודאקימס דארף.

דער פריסטאוו האט א לייכטען שמייכעל געטהאן.

— קענסט זיא פרעגלען ראקעס?

— איהר וועט לעקען, באטיושקא דיא פינגער; ביי מיר געהט שוין א ראק פון סקאווראדע לעבעדיג ניט אראפ; ער קריכט אזוי לאנג הינטער זיך ביז דיא וואנצעס ווערען איהם פערסמאליעט און ער ציהט זיך אוים אויפ׳ן בויך און פרעגעלט זיך פאר נחת....

— דוא ביזט א מאלאדיעץ! — האט איהם דער פריסטאוו לאכענד געזאגט.

— אפי דוא פערשטעהסט! — האט זיך שורקין געקלערט.

דער פריסטאוו האט ביי איהם [illegible] א שפאגעל נייענקע פאספארט און האט געהייסען יעוודאקימען איהם אריינפיהרען אין זיין בעשטימטען צימער.

יעוודאקים.האט זיך פאר'ן פריסטאוו טיעף פערניינט זאגענדיג אייניגע מאל אדיע, און איז פון פריסטאווס קאבינעט מיט שורקינען ארויסגעגאנגען.

שורקין האט איהם אין האנד אריינגעשטעקט עטליכע רויטע פאפירלאך און יעוודאקים איז פון פריסטאווס הויז פרעהליך אוועקגעגאנגען.

— אָ, דיא זשיראָווקא, דיא זשידאָווקא! — האט דער פריסטאוו ווידער צו זיך אליין גערעדט — זיא מאכט מיר גאר דעם טוידט!.... איך בין שטערבליך אין איהר פערליעבט. א זיעבען און צוואנציג יעהריגע פרוי זאל אזוי זיין שעהן און בליהענד! מיין אלטע מכשפה איז שוין גאר א טראנטע! זיא איז פון אייביג אן געווען א גרויסע מיאוסקייט, און איך, נארר, האב געקוקט אויף איהר גרויסען פערמעגען! אבער ווער האט געוואוסט אז איך וועל אמאל זיין א פריסטאוו אין א זשידאווסקען קווארטאל?

— — — — — — — — — —

ווערהענד דער פריסטאוו איז געזעסען אין זיין קאבינעט און האט געראָמאנזירט, איז דיא יונגע פרוי שרה פיינשטיין געזעסען אין א פערטען צימער, ניט ווייט פון דער קיך און האט געוואָרפען ווילדע בליקען אויף דער פערשפארטער טהיר. איהרע שווארצע פייערינגע אויגען האבען געשאָסען פונקען, איהרע ראָזע באקען זיינען געווען פייכט פון טרעהרען און איהרע פולע פארבינגע ליפען האבען זיך שטיל בעוועגט.

— נור אונגליק, עלענד און נויטה פערפאָלגען מיך אויף יעדען טריט — האט זיא צו זיך אליין געברומט ביטערליך — מיין יוגענד איז פאריבער וויא א פינסטערער שאטען אויף א שווארצען פעלזע־בארג; דיא פינסטערנים געהט אוועק און דער פעלז בלייבט שווארץ און פינסטער וויא געוועזן. ניטא איין זאָגען שטראהל וועלכער זאל בעלייכטען אויף א ווייל מיין טרויעריגען, נאכט־שווארצען לעבען! מיין יונגעס הערץ האט געפיהלט ליעבע — אבער צו וועמען?.... גראדע דעם, וואס מען בעדארף פערדאמען און האסען! אפגעשטויסען פון זיך, האָב איך גראדע א ליעבעס־ווירדיגען, עהרליכען און בראווען מענשען, פיר וועלכען איך וואלט לעבען גליקליך און וועלכער וואלט זיך גליקליך געשעצט מיך פאר א פרוי צו האבען! היינט וואו איז דעם מענשענס הארץ איבער וועלכען דיא פילאזאָפען מאכען אזא וועזען און זאגען, אז אין איהם זיצט א פראָפעצייהונגס געפיהל (רוח נבואה) מיט א געוויסען אינסטינקט?....

— אָ גרינבערג, גרינבערג! — האט זיא נאך א קליינעם שטיל־שווייגען געזאגט — איך האב דיין ראטה ניט געפאלגט, דוא האסט מיך געווארנט פון אונגליק וויא א פריינד און איך, נארריש קינד, האב דיר בעטראכט פאר אן אינטריגאנט; איך האב גערייכט אז דיינע ליעבע געפיהלע צו מיר האבען דיך פערדראבען.

זיא איז פלוצלינג שטיל געווארען און האט זיך האסטיג פון איהר שטוהל אויפגעהויבען און איז צוגעלאפען צום פענסטער.

— צו הויך הערונטערצושפרינגען! — האט זיא ווייטער פאָרטגעזעצט, נאכהער וויא זיא האט דורכ'ן פאָרטעטשקע ארויסגעקוקט — איך מוז נאך לעבען און

בעדארף נאך לעבען! ראכע מוז איך נעהמען, ראכע פון דעם שלאנג, וועלכער האט מיין טהייער איינציג קינד פערניפטעט מיט זיין פאטער צוזאמען! ראכע פון דער פערפלובטער מערדערין, וועלכע האט זיך רייננעוואשען פון׳ם שרעקליכען פערברעכען, און דעם גאנצען שולד אויף מיר ארויפגעווארפען!

זיא האט זיך צוריק אויפ׳ן שטוהל אוועקגעזעצט און האט זיך פערטיפט אין טרויעריגע געדאנקען.

— אבער וואו בין איך דא? — האט זיא ביטערליך נאך א לאנגען שטיל־שווייגען געברומט — דאס אונגליק לאזט מיר אויף איין קליינע ווייל ניט צורוה! יעדען טאג א נייעס! איך האב געזוכט דער מערדערין און האב געפונען פיעללייכט.... דעם טויט! וואו ווערט דער אונגליקליכער גרינבערג נעהמען טויזענד רובל? און ווארום בעדארף ער עס טהאן? איך האב דאך איהם אמאל אפגעשטויסען! ער האט מיר שטערבליך געליעבט און איך האב געהייראטהעט א טויגעניכטס, און אויסוואורף, א דיעב און א קארטען־שפיעלער!.... און וואס וויל פון מיר דער פריסטאוו? — האט זיא ווייטער צו זיך גערעדט — ער נעהמט טויזענד רובל אויס. קויף געלט פון אן ארימען אונגליקליכען מענשען, און מיך פיינינט ער מיט ליעבעס ערקלערונג! דער טויגעניכטס ליעבט מיך. אך, וויא שרעקליך איז פאר א פרוי צו זיצען פערשפארט אין א צימער ביי א מענשען, וועלכער ליעבט זיא!.... און וואס וויל פון מיר זיין ברודער? אך, דאס איז שוידערהאפט!....

— אבער ניין! — האט זיא נאך א קליינע פויזע צו זיך ווידער גערעדט — מיט שלאנגען בעדארף מען וויסען וויא אומצוגעהן! דיא שווערע צרות האבען מיך שוין אויסגעלערנט וויא צו האנדלען מיט מענשען און אונמענשען.... איך זיץ דא פערשפארט אין א צימער ביי צוויי טהירען, וועלכע ווילען אויף מיר אויסאיבען זייערע ליידענשאפטליכע געפיהלע. איך וועל זיך מיט ריעזער געלעגענהייט בענוצען, פיעללייכט וועט מיר געלינגען פון מיין קערקער זיך צו רעטען.

אין דיעזען מאמענט האט זיך געהערט א לייכטער גערויש פון יענער זייט טהיר, עס האט זיך אין איהר געדרעהט א שליעסעל און דיא טהיר האט זיך באלד אויפגעמאכט.

עס איז אריין אין צימער דער פריסטאוו איוואנאוו און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעשלאסען. ער האט ניט בעמערקט וויא זיין נייער דיענער געהט איהם נאך און שטעלט זיך אוועק לעבען טהיר־פאסט.

— גוטער אבענד, פרוי פיינשטיין! — האט דער פריסטאוו מיט א ליעבליבע מינע צו דער יונגער ארעסטאנטין געזאגט — וויא פיהלט איהר זיך היינט?

— נאט זיי דאנק פריש און מונטער — האט איהם דיא פרוי פריינדליך ער־ווידערט — צו צרות קען א מענש גיך געוואוינט ווערען.

— פיהלט איהר זיך ווירקליך אונגליקליך? — האט איהר דער פריסטאוו מיט א בעדויערענדע מינע געפרעגט.

— וויא פערשטעהט איהר?

— וויא וואָלט שוין זיין, אז איהר וואָלט יעצט געלעגען אין א פינסטערען קאָזעמאַט און בעדאַרפען געהן אויף אייביגע קאַטערגאַ?

— גאָט איז באַרעמהערציג און טהוט נסים מיט פאַלש בעשולדיגטע.

— זייט איהר ווירקליך, פרוי פיינשטיין פאַלש בעשולדיגט?

— גאָט איז מיין עדות.

— אבער גאָט קריכט פון הימעל ניט אראָפּ עדות זאָגען אין דעם אונשולד פון פאַלש-בעשולדיגטע. דיא ריכטער בעדאַרפען האָבען מ ע נ ש ל י כ ע עדות.

— אין דעם עבען בעשטעהט מיין גאַנצער אונגליק — האָט דיא פרוי מיט א זיפץ ערווידערט — וואָס איך קען מיין אונשולד ניט בעווייזען. נור איין זאַך קען פון מיר דיא בעשולדיגונג אראָפּנעהמען, אבער דאָס וועט ניעמאַלס פּאַסירען.

— זאָגט מיר וואָס קען אייך פון דיא בעשולדיגונג ריין וואַשען, אפּשר וועל איך אייך קענען דערצו מיטהעלפען.

— עס איז ניטאָ דערצו קיין מיטעל.

— אבער דאָך, זאָגט מיר פרוי פיינשטיין! — האָט דער פריסטאַוו איהר געבעטען און זיין געזיכט האָט אנגענומען אן ערנסטע מינע.

— מיין אונשולד קען אנדערש ניט בעוואוסט ווערען, סיידען אז דיא מערדערין פון מיין קינד מיט זיין פאָטער, זאָל זיך מודה זיין.

— און ווער איז יענע מערדערין?

— א פיאַנאָ לעהרערין, וועלכע מיין מאַן האָט צו זיך אין שטוב אריינגענומען אויף קוואַרטיר און האָט געשפּיעלט מיט איהר א געהיימע ליעבע.

— א אידין אדער א קריסטין?

— א פּראַוואָסלאַוונע.

— וויא הייסט זיא?

— זיא הייסט מאַריא זלאַדייקינא.

דער פריסטאַוו האָט זיך א חאַפּ געטהאָן פאַר'ן קאָפּ און איז פון זיין שטעלע הינטער זיך אָפּגעשפּרונגען.

— וואָס זייט איהר אזוי, העהר פריסטאַוו, איבערראַשט געוואָרען? — האָט איהם שרה פיינשטיין ערשטוינט און אויפגערעגט געפרעגט.

— ווען האָט דיא זאַך פּאַסירט? — האָט איהר דער פריסטאַוו מיט אויפרעגונג געפרעגט, ניט צו שענקען אכטונג איהר פראַגע.

— מיט צוויי יאָהר צוריק.

— ווייסט איהר ווער מאַריא זלאַדייקינא איז? — האָט דער פריסטאַוו מיט איבערראַשונג איהר געפרעגט.

— איך ווייס מעהר ניט אז זיא האָט פערגיפטעט מיין מאַן מיט מיין קינד, אבער ווער זיא איז ווייס איך ניט.

— מאַריא זלאַדייקינא, איז היינט דיא גרעסטע שפּיאָנין ביי אונזער רעגיערונג — האָט איהר דער פריסטאַוו שאָקלענד מיט'ן קאָפּ געזאָגט — אין דיא

אבצעהן מאָנאטען וועלבע זיא איז אויף איהר פּאָסטען געשטעלט, האט זיא אויפ־געטהאן מעהר אלס צעהן שפּיאָנען אין צעהן יאהר.

פרוי פיינשטיין איז פון איהר שטוהל אפּגעשפּרונגען פאר איבעררעשונג.

— וויא זעהט זיא אויס? — האט איהר דער פּריסטאוו נאך א קליינע פּויזע שטילשווייגענד געפרעגט.

— זיא איז א דאמע פון מיטלען וואוקס, מיט א רונדעס שעהן געזיכט און מיט שווארצע לאָקען.

— דאס איז זיא! — האט דער פריסטאוו אויסגעשריען.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וואו זיא געפינט זיך? — האט איהם דיא פרוי מיט א פלעהענדע שטימע געפרעגט — איך האב געהערט אז זיא וואוינט דא אין מאסקווא, אבער איך בין אין דעם ניט איבערצייגט.

— מאריא זלאדייקינא, האט ניט קיין בעשטימטען וואוינונגס־פּלאץ, אבער איהר הויפּט בעשעפטיגונג, בעשטעהט אין דיא דריי שטעדט מאסקווא, פּעטערבורג און ניזשני נאָוואָגאָראָד.

— ווייסט איהר פּינקטליך וואו געפינט זיא זיך היינט?

— היינט איז זיא דא אין מאסקווא; אבער צו וואס דארפט איהר עס וויסען?

— וויסען שאדעט קיין מאל ניט — האט דיא פרוי שוואך ערווידערט און איהרע אויגען האבען געפייערט.

דער פריסטאוו האט געוואָרפען אויף איהר א ליידענשאפטליכען בליק און איז צו איהר נעהנטער צוגעגאנגען.

— זאגט מיר פרוי פיינשטיין, — האט ער צו איהר שמייכלענד געזאגט — וואו האט איהר גענומען אזעלכע שווארצע פלאמענדע אויגען?

— און איהר בעטראכט עס, הערר פּריסטאוו, פאר א מעלה? — האט זיא איהם מיט אן איראָנישען טאָן ערווידערט.

— טאַ וואס דען, פאר א חסרון זאל איך דאס בעטראכטען? אזעלכע אויגען קענען אייך אין א שטיינערנע הארץ ערוועקען ליעבעס געפיהלע....

— און אין אייער הארצען אויך? — האט דיא פרוי געפרעגט און האט זיך בעמיהט איהם צו ווייזען א פריינדליכע מינע:

— איהר דענקט דען אז מיין הערץ איז הארטער פון שטיין?

— מיר דוכט זיך אז אויך פעסטער פון שטאל.

— ווארום דוכט זיך אייך אזוי?

— ווייל א מענש מיט א ווייך הארץ איז ניט פעהיג צו האלטען א מענשען פערשפּארט אין א האלב פינסטערען צימער אוןווארטען ביז מען זאל איהם קומען אויסקויפען.

— איהר זייט דאך אבער בעטראכטעט פאר א מערדערין.

— א מערדערין פריי צו לאזען פאר געלד, איז דיא זעלבע זינד וויא אליין א מאָרד צו בעגעהן, און וויא באלד איך בין ווירקליך ביי אייך פערעכענט פאר א מערדערין, זייט איהר א פערדאָרבענער מענש, ווען איהר ווילט מיך פריי לאזען פאר

טויזענד רובעל, און א נאַרר איז דיא יענינגע פרוי, וועלכע גלויבט אַזאַ מענשען אין זיין ליעבעס ערקלערונג.

דער פריסטאוו איז געבליעבען שטעהן וויא א צודולטער; ער האט אין איהרע לעצטע ווערטער דערשמעקט עפּעס א קליינע האָפנונג צו בעפרידיגען זיינע ליידענשאַפטליכע געפיהלע. אַזעלכע מענשלאַך פערשטעהן א זאַך אויפ'ן וואונק.

— אָ, פרוי פיינשטיין — האט דער פריסטאוו איהר ערגרייפענד פאַר ביידע הענד אויסגעשריען — איך ליעב אייך שטערבליך.

— א מערדערין טאָר אַן עהרליכער מענש ניט ליעבען — האט איהם דיא פרוי קאַלט ערווידערט, און האט איהרע צאַרטע קליינע הענטלאַך פון זיינע לאַפּעס ארויסגעריסען.

— איהר זייט אַן ענגעל גאָטעס! — האט דער פריסטאוו ליידענשאַפטליך אויסגעשריען — פערפלוכט זאָל זיין דער יעניגער, וועלכער קען זאגאר איין מאָמענט אייך אַלס א מערדערין בעטראַכטען.

— אַלזאָ, בין איך ניט קיין מערדערין?

— אָ ניין, מיין ליעבע.... מיין טהייערע....

— טאָ וואָרום האַלט איהר מיך פערשפּאַרט אין געפענגניס?

— ווייל....ווייל — האט דער פריסטאוו געשטאַמעלט.

— ווייל איהר זייט א שלעכטער מענש! — האט פרוי פיינשטיין איהם אָנ־קוקענד פריינדליך און שאָקלענד מיט איהר רונדען שוואַרצהאָריגען קאָפּ צו איהם געזאגט.

— קען איך דען ערוואַרטען אייער געגענליעבע ווען איך וועל א גוטער מענש ווערען? — האט דער פריסטאוו איהר ווידער ערגרייפענד פאַר ביידע הענד געפרעגט.

— אייך מאַנספּערזאָנען טאָר מען ניט גלויבען, — האט איהם דיא פרוי לאַנגזאַם ארויסשלעפּענד איהרע הענד פון זיינע געזאגט — איהר זייט אַלע פאַלש.

— אַלע יאָ און איך ניט! — האט דער פריסטאוו פייערליך אויסגעשריען און האט איהר פעסט צו זיין ברוסט צוגעדריקט.

— אַוועק! — האט דיא פרוי געביטעריש אויסגעשריען און האט איהם מיט אַזאַ קראַפט פון זיך אַבגעשטויסען, אז ער איז הינטער־זיך ביז צו דער טהיר אַוועק־געפלויגען — אין א פערשפּאַרטען צימער און ביי אייך צו הויזע אין אַזאַ לאַגע, הייסט עס א געוואַלד־טהאַט, און פאַר מיין עהרע וועל איך קעמפּפען!

— און וויא הייסט עס ביי אייך ניט קיין געוואַלד־טהאַט? — האט איהר דער פריסטאוו געגרייצט און זיך ערנעהענד צו איהר געפרעגט.

— ליעבע ליעבט פרייהייט....ליעבע האַסט ליידענשאַפטליכע אומגעהנגע.... פערשטעהט איהר מיך?

— איהר האט רעכט מיין ליעבער זיסער ענגעל — האט איהר דער פריס־טאַוו פייעריג ערווידערט — אַבער וואו און וויא אַזוי זאָל אונזער ליעבע בעשטעהען?

— אין דער פרייער נאַטעס וועלט, דאמאלס הייסט עס ריינע, קיישע און אונגעצוואונגענע ליעבע.

— אבער אויף דער פרייער וועלט טאָרסט ד ו א דאָך מיין טהייערע זיך ניט ווייזען — האט דער פריסטאוו ל י ע ב ל י ך און בעזארגט איהר גענטפערט.

— ד ו א, אלס פריסטאוו, האָסט דאצו פיעלע מיטעלן — האט איהם דיא פרוי ל י ע ב ל י ך ערוויעדערט.

זיינע גרינע קאצען־אויגען האבען אנגעהויבען צו פייערן דערהערענד פון איהר מויל דעם וואָרט „דוא".

ער איז צוגענאנגען צו איהר, און האט איהר געוואָלט א קוש טהאן.

— ניין, מיין טהייערער! — האט איהם דיא פרוי מיט א גטביטערישען שטרענגען טאָן געזאגט — אלץ ניט דא אין פערשפארטען צימער! דאס הייסט געצוואונגען....

— מאָרגען פערשאַף איך דיר א פאספאָרט און א קווארטיר — האט איהר דער פריסטאוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — איז גוט?

— עס בעדאַרף גאר בעסער ניט זיין.

— זיין געזיכט האט אויסגעשטראהלט פאר פריידע.

— נור איין זאך וועל איך פון דיר פערלאנגען נאך היינט — האט איהם דיא פרוי געזאגט און האט איהם מיט א ליעבליכע מינע געקוקט אין דיא אויגען.

— זאָג מיין ענגעל וואס?

— אז דעם שליסעל פון טהיר זאלסט ד ו א מיר אָפּגעבען, ווייל איך האב פיינד צו שלאָפען ביי נאכט אין אן אָפענעם צימער.

— טרויסט דוא דען מיר ניט דעם שליסעל?

— ניין מיין טהייערער — איך האב פיינט אז דיא טהיר איז ביי נאכט פער־שלאסען פון יענער זייט. האלט זיך אלע טהירען אין דיין וואוינונג פערשלאָסען אבער דער שליסעל פון מיין צימער וויל איך אליין האבען.

— אדיע מיין ליעבע, דוא בעקומסט איהם — האט איהר דער פריסטאוו רייכענד דיא האנד געזאגט.

— געה געזונד — האט איהם דיא פרוי ליעבליך געענטפערט.

פון יענער זייט טהיר האט זיך געהערט א לייכטער גערוייש ווען דער פריסטאוו האט געזאגט „אדיע". דער נייער דיענער האט שוין מעהר ניט געוואָלט שטעהן אין א מקום סכנה.

— דיינע ראקעס, שורקין, געהען שוין פון סקאָברערע לעבעדיג ניט אראָפּ — האט דער נייער דיענער געקלערט אוועקגעהענד פון דער טהיר — און ער איז גלייך אריין אין זיין צימער.

13טעס קאפּיטעל.

דער קראקאָדיל אין נעץ.

העכסט אויפגערעגט איז געזעסען גענעראל אפּענבאך אין קאבינעט פון זיין קאנצעלאריא אין דעם אבענד ווען דער פייער האט אויסגעבראָכען אין דעם

הינטערשטען פליגעל פון טימאָפּיי'ס טראַקטיר. אויף זיין טיש זיינען געלעגען איינינע אויפגעמאכטע דעפּעשען, פּיעלע פּאַפּירען און אויפגעריסענע קאָנווערטען אויף וועלכע עס איז מיט רויטהע טינט אויפגעשריבען. „סעקרעטנאָע" (געהיימניס), אבער ער האט אויף זיי ניט געקוקט; ער האט זיך אויף א ווײַלע פערטראַכט.

— אלע מיינע אגענטען זיינען טויגעניכטסען — האט ער מיט אויפרעגונג צו זיך אליין גערעדט — פערברעכער טרייבען זיך אין מאסקווער גאסען פראַנק און פריי און קיינער קען זיא ניט אויסגעפינען, דאס איז גאר ניט געהערט געוואָרען, אז מען זאל שיסען אויף א מענשען צוויי מאל אנפאנג אבענד, און וואו, אין קרעמעל, און דער שיסער זאל ווערען פערשוואונדען וויא אין וואסער אריין. דוכט זיך אז מען האט באלד בעוואכט אלע טהיערען פון פעסטונג און דער מערדער האט ניט געהאט פון וואנען ארויסצולויפען, און דאָך איז ער ניטא. און וואו זיינען יענע ביידע שיסער פון דער קיביטקע? וואו איז איוואן מיט סטעפּאנען, און וואו איז פאָדלעצאָוו?

ער האט זיך ווידער פערטראכט און זיין געזיכט האט אנגענומען א שטרענגע און העבסט אויפגערעגטע מינע.

— איך פערשטעה גאר ניט דיא גאנצע געשיכטע מיט גאלדבוימען — האט ער נאך א קליינעם שטילשווייגען ווייטער גערעדט — וויא איך זעה וויים גאָלד־בוים פון אלעס; אבער ער שווייגט וויא א פיש, נור צו האט ער ווירקליך פאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט, דאס לייגט זיך מיר אויך עפּעס ניט אויפ'ן שכל.

— יא, ער האט איהם ערמאָרדעט, — האט ער נאך א קורצען נאכדענקען מיט א פעסטען טאָן אויסגעשריען, פונקט וויא ער וואָלט ריידען צו א צווייטען פערזאן — פאדלעצאָוו איז געווען דער שפּיאָן און דער פעררעטער פון ביידע גאָלד־בוים'ס קינדער, ער האט זיי אויפ'ן גאס פערהאפטעט. יעצט האב איך מיך עס עראינערט. אבער וואו האט גאָלדבוים דעם ערמאָרדעטען אהינגעטהאן, ווארום קען מען איהם ניט אויסגעפינען?

ער איז באלד אריינגעלאפען אין ארכיוו און האט ארויסגענומען פון א שראַנק א דיקען בוך מיט רויטהע טאָוולען און האט איהם אנגעהויבען צו בלעטערען.

— יא, איך האב קיין איהרטהום געמאכט, פאדלעצאָוו האט ביידע גאָלדבוים'ס קינדער פערהאפטעט — האט ער שטיל געמורמעלט און איז באלד צוריקאין זיין קאבענעט אריינגעלאפען.

ער האט זיך געזעצט אויף זיין שטוהל און האט אויף א קליין בויגעלע פּאַפּיר אויפגעשריבען איינינע צײַלען, און נאכהער וויא ער האט איהם איינגעפּאַסט אין א דיקען קאָנווערט וועלכען ער האט פערזיגעלט מיט טריפּוואקס און אויף איהם אויפגעשריבען „סעקרעטנאָע", האט ער א דריק געטהאן דעם ווייסען קנעפּעל אין זיין שרייב־טיש. אין קאנצעלאריע האט זיך געהערט א קלונג, און עס איז באלד אין קאבינעט אריינגעלאפען א סאלדאט.

— דיעזען בריעף — האט איהם אָפּגעבאך בעפוילען — זאלסט דוא גלייך אוועקטראגען צום פּראָקוראָר יזויף ניקיטסקאיא אוליצא.

און ריידענד האט ער דעם פערזינעלטען בריעף אריינגעלייגט אין א בוך, און האט איהם דעם סאלדאט איבערגעגעבען.

— סלושאיו׳ס, וואשע....—האט איהם דער סאלדאט מיט עהרענפורכט געזאגט, און איז באלד מיט׳ן בריעף אוועקגעלאפען.

א קלונג אין אפאראט פון טעלעפאן האט פלוצלינג צערשטערט די שטיל־קייט אין אפענבאך׳ס קאבינעט.

ער איז גלייך צום אפאראט צוגעלאפען און געפרעגט ווער עס טעלעפאנירט.

— פרעאבראזשענסקער פריסטאוו — האט ער באקומען אן אנטוואָרט.

— וואס האט איהר מיר צו זאגען?

— א שרעקליכער, שוידערהאפטער און הערצרייסענדער מאָרד־בראנד! — האט זיך געהערט א הילכענדע שטימע איבערן גאנצען קאבינעט — און אן ענדע־קונג פון א וויכטיגע געהיימניס. א איד פון א יאהר ניין און צוואנציג, דרייסיג, וועלכער וויל ניט זאגען זיין נאמען און וואו ער וואוינט, פלעגט אלע מאל בעזוכען א אידישע פאמיליע אין א געוויסען טימאפייעוו׳ס הויז. לויט וויא טימאפייעוו און זיין שוואגער ראזבאָיעוו, צוויי עהרליכע בראווע מענשען דערצעהלען, פלעגט זיך דער יונגער איד אלע מאל צאנקען מיט דער אי־דישער פאמיליע; היינט אום אכט אוהר אבענד, האט ער וויעדער יענער פאמיליע בעזוכט און האט זיך מיט איהר שטארק צוקריגט, און באלד וויא ער איז פון די טרעפ הערונטערגעגאנגען, האט א פלאם פייער מיט איין מאָל ארומגענומען די גאנצע הויז; קיינער פון דער אונגליקליכער פאמיליע האט זיך ניט געקענט רעטען און זעקס מענשען זיינען פערברענט געווארען אויף קויל. פון פיער פערזאָנען איז בעשטאנען די פאמיליע און די אנדערע צוויי מענשען זיינען געוועזען וואהרשיינליך צוויי אידען וועלכע האבען געוואוינט ביי זיי ניט צוגעשריבען.

— און וואו איז דער מאָרד־ברענער? — האט אָפענבאך איבערראשט געפרעגט.

— טימאָפיי מיט ראזבאָיעוו׳ן האבען איהם געכאפט ארויסלויפענד פון קאָר־רעדאָר מיט נאסע הענד פון בענזין, און ביי דער אונטערזוכונג האב איך ביי איהם דערטאפט א בריעף פון זאכארינען, וועלכען מיר זוכען שוין איינינע טעג פאר זיין שרעקליכען פערברעכען.

אפענבאך איז פון זיין שטעלע אפגעשפרונגען און זיינע אויגען האבען געפייערט וויא ביי א בלוטדורסטיגען וואָלף ווען ער דערשמעקט אן אָפפער.

— וואָס אם שנעלסטען דעם מאָרד־ברענער מיט׳ן בריעף מיט אלע צייגע צו מיר אין קאנצעלאריע! — האט אָפענבאך ווילד געלארעמט דורכ׳ן טעלעפאָן.

— סלושאיוס, וואשע תרעוואָסחאָדיטעלסטוואָ! — האט זיך געהערט דעם פריסטאווס שטימע — און אָפענבאך איז לאנגזאם צוריק צו זיין שרייב־טיש צוגע־גאנגען.

אין קאבינעט איז נאך א לייכטען אנקלאפען אריינגעגאנגען א בילד שעהנע דאמע פון א יאָהר אכט און צוואנציג, מיט א פאר פייערינע אויגען און מיט

שוואַרצע געקרייזעלטע לאָקען, וועלכע האָבען איהר אָראָפּגעהאַנגען וויא שוואַרצע זייד־קראַנצען אויף איהר שנעע ווייסע האַלז.

— אָ, ווענען זעה איך דא! — האָט אַפּענבאַך מיט פרייד אויסגעשריען זיך אויפהויבענד פון זיין שטוהל און איהר פריינדליך רייבענד זיין האַנד — פריילין זלאַדייקינא בעעהרט מיך מיט איהר בעזוך! ביטע פריילין זעצט אייך אַוועק! איך ליעב.... איך סימפּאַטיזיר אייך זעהר.

— וואָס האָט איהר זיך אַזוי פערכאַפּט? — האָט איהם זלאַדייקינא מיט א פריינדליכען שמייכעל געפרעגט זיך אוועקזעצענד געגען איהם אויף א שטוהל — פון ליעבען ביז סימפּאַטיזירען איז נאָך מיינער מיינונג א קליינער אונטערשיעד.

— אַלזאָ איז מיר ערלויבט צו זאָגען, אז איך ליעב אייך? — האָט איהר אפּענבאַך מיט א זיסען און ליעבען טאָן געפרעגט און האָט גלייך געקוקט אין איהרע רייצענדע פלאַמענדע אויגען.

— איך וועל עס אייך געוויס ניט פערוועהרען! — האָט זלאַדייקינא מיט א ליעבליכע מינע ערווידערט און האָט איהם קאָקעטיש אָנגעקוקט.

— און וויא וואָלט איהר מיר געענטפערט אז איך וואָלט מיר גענומען דיא פרייהייט אייך צו פרעגען צו איהר ליעבט מיך?

— ביי אזא פראַגע וואָלט איך געוויס געפונען אן אנטוואָרט — האָט איהם זלאַדייקינא מיט א האַלב ערנסטע מינע געענטפערט.

— נו, פריילין זלאַדייקינא — האָט אַפּענבאַך ווייטער גערעדט און זיין גע־זיכט האָט זיך פערוויטיגט — שטעלט אייך פאָר אז איך האָב עס אייך שוין געפרעגט.

— ענטפער איך אייך, אז איהר זאָלט פריהער אויסחלאַפּאַטשען אן ערלויבניס פון אייער אַלטער פּלונית׳טע. אייער באָבע האָט אויך עפּעס א שטיקעל דעה אין טיש.

אַפּענבאַך האָט וויא אונווילענד א לייכטען זיפץ נעטהאָן וועלכען ער האָט באַלד פערענטפערט מיט א שמייכעל.

— דיא אַלטע פּלונית׳טעס — האָט זלאַדייקינא ליסטיג געזאָגט — מאַכען אָן גרויסענע צרות! איז דאָס וואָהר, אייער עקסעלענץ?

— און דיא יונגע נאָך גרעסערע! — האָט איהר אַפּענבאַך שוואַך געענט־פערט ניט אראָפּנעהמענד פון איהר זיינע שאַרפע דורכדרינגענדע אויגען.

— אזא מיינונג האָט איהר עס וועגען דיא יונגע דאַמען? — האָט איהם זלאַדייקינא מיט א קאָקעטישע מינע געפרעגט און איהם א ציה געטהאָן פאַר׳ן אַרבעל.

— און איך האָב דאָס רעכט אזוי צו דיינקען.

— און איך האָב פאַר אזא בעליידיגונג דאָס רעכט אייך צו פרעגען, וואָרום? — האָט זלאַדייקינא לאַכענד איהם געזאָגט.

— ווייל דיא יונגע דאַמען מאַכען אונז העסליך דיא אַלטע! — האָט איהר אַפּענבאַך מיט א שמייכעל געענטפערט.

— טא ווער הייסט אייך מאנספערזאָנען האבען אזעלכע גרויסע אויגען?— האט איהם זלאַדייקינא האלב ערנסט, האלב שפּאַטיש פארגעווארפען און האט איהם אריינגעקוקט מיט א שמייכלענדע אבער פריינדליכע מינע אין זיין אריענטאַ־לישעס געזיכט.

— דאס איז שוין ביי אונז מאנספערזאנען אזא נאטור! — האט ער איהר שאָקלענד מיט'ן קאָפּ ערווידערט און האט איהר בעווארפען מיט ליידענשאפטליכע בליקען.

— און מיר פרויען טארען ניט זיין קיינע נאררען! — האט איהם זלאַדייקינא מיט א זינגענדען טאָן ערווידערט.

— אלזאָ טהוט מיר זעהר לייד וואס איך בין געצוואונגען דיעזען געשפּרעך מיט אייך צו אונטערברעכען.

— פילאָזאפירען האב איך אימער ליעב — האט זלאַדייקינא מיט א טייפעל־שען שמייכעל געזאגט און האט נעקרייזעלט איהרע שווארצע לאָקען.

— ניט אלץ וואס איינעם איז ליעב, איז דעם צווייטען אנגענעהם — האט אפענבאך פינסטער געענטפערט.

— און איך וואָלט מיך ווינשען, אז וואס מיר איז ליעב זאָל זיין אייך אנגע־נעהם — האט איהם דיא דאמע קאקעטיש ערוויעדערט.

— דאס קען ניט געשעהן.

— ווארום?

— ווייל איהר זייט ווענען ליעבע אנדערש געזאנען.

— אזוי בעדארף זיין געזאנגען יעדע אַ:שטענדיגע פרוי — האט זלאַדייקינא מיט אן ערנסטע מינע איהם געזאגט — זיא טאָר ניט לעבען לייכטזיניג, זיא טאָר ניט שענקען איהר הערץ א מענ׳שען, וועלכען ער געהערט צו אן אנדערע. אָן אנ־שטענדיגע פרוי מוז זיך קענען בעהערשען; אבוואָהל זיא פ י ה ל ט און זיא ליעבט.

— געפיהלע קען מען ניט בעגרענצען, ליעבע איז אונמעגליך אנצוטהאן א ציימעל! — האט אפענבאך צוהיצט איהר געענטפערט און זיינע אויגען האבען געפייערט.

— מיר פרויען קענען אלעס! — האט זלאַדייקינא שטאָלץ אויסגעשריען.

— ניין, נור אזא טייפעל וויא איהר קענט עס! — האט אפענבאך מיט א שמייכעל געזאגט — נאר א זלאַדייקינא וואס קען מיט איהר קליינע לאפקע חאפּען הונדערט ניהיליסטען וויא דיא פליעגע, קען אויך אויפהענגען אויף איהר הארץ א שלאָס!

— אָי, אָי, קען איך! — האט זלאַדייקינא מיט א שטאָלצען טאָן געזאגט און האט געשאקעלט מיט איהר שוואַרצהאָריגען קאָפּ.

— און פאר יעדען מענ׳שען אין דער וועלט? — האט איהר אָפענבאַך מיט אן אונמוטהיגע מינע געפרעגט און האט אנגעקוקט גלייך אין איהרע פייעריגע בעצויבערטע אויגען.

זלאַדייקינא האט א זיפץ געטהאן און האט איהם ניט געענטפערט.

און אין דיזען מאָמענט האט זיך געהערט א צווייטער קלונג אין טעלעפאָן. אָפּענבאך איז צוגעלאָפען צום טעלעפאָן און האט געפרענט ווער עס טעלעפאָנירט.

— א ניהיליסט! — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט.

ער איז פון זיין שטעלע אפּגעשפּרונגען פאר איבערראשונג און האט באלד צום אפּאראט צוגעפיהרט דער יונגער דאמע.

— הערט א פרעכהייט! — האט אָפּענבאך צו איהר געזאגט — א ניהיליסט רעדט צו אָפּענבאכען דורכ'ן טעלעפאָן.

זלאַדייקינא מיט אפּענבאכען, האבען בשותפות צוגעלעגט דיא אויערען צום אפּאראט.

— וואס ווינשסט דוא? — האט אָפּענבאך אין אפּאראט אריינגעשריען.

— דוא ביזט צו פרעך, אז איך זאל דיר פאר אזא ליעבליכקייט וויא „דוא" ענטפערן — האט געהילכט א שטימע אין זייערעביידענס אויערען — איך האב דיר א וויכטיגע זאך מיטצוטהיילען, אָבער נור מיט דער בעדינגונג, אז דוא זאלסט ניט ריידען מיט מיר פער „דוא".

— זאָגט וואס האט איהר מיר מיטצוטהיילען! — האט אפּענבאך העכסט אויפגערעגט געשריען.

— אָט אזוי רייד! — האט איהם דיא שטימע ערוויעדערט — יעצט וועל איך דיר פערטרויען א געהיימניס, אז איך האב דיין שפּיאָן פּאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט וויא א הונד און איהם אריינגעשטעקט אין א לאָך, וואו דיר קען עס גאר ניט איינפאלען!

ביידע שפּיאָנען ביים אפּפּאראט האבען וויא פון אן עלעקטרישען שטרום א ציטער געטהאן.

— וואו האסט דוא איהם פערשטעקט?

— זיי אזוי פריינדליך און רייד אביסעל העפליכער!

— וואו האט איהר איהם פערשטעקט?

— איהר האט דאך בודאי געהערט פון נאַפּאָלעאָן; דעם ערשטען, און אז ער האט איבערגעלאזען א גרויסען קאנאן אין אונזער היילינען קרעמעל ווייסט איהר דאך אויך; אלזא זאלט איהר אזוי גוט זיין און זיך בעמיהען צו זוכען אייער געפּגר'טען שפּיער־הונד אין יענעם קאנאן. אדיע, לעבען זיא וואהל!

— איך בין איבערראשט פון אזא פרעכהייט! — האט אפּענבאך העכסט אויפגערעגט צו זלאַדייקינא געזאגט — מיר מוזען דעם פרעכען קערל אויסגעפינען.

— איך פערהאָף אז איך וועל דעם חברה־מאן דערטאפּען! — האט זלאַדיי־קינא מיט אויפרעגונג אויסגעשריען — אוי, איז דאס א שורקע!

— איך וועל פאר אזא גרויסע מציאה אייך גלייך מעלדען צו זיין קייזערליכע האהייט — האט אפּענבאך געזאגט — און איהר וועט האבען א גרויסען ציקונפט.

— נאך היינט פאנג איך מיין טהעטיגקייט א', אבוואהל עס איז שוין באלד עלף אוהר אבענד — האט זלאַדייקינא מוטהיג איהם ערוויעדערט — אבער ווען נעהט איהר נאך קרעמעל?

— ווינשט איהר פיעללייכט אין דער אונטערזוכונג נעהמען אן אנטהייל?

— ניין, עס שטעהט מיר היינט פאר נאך פיעל אנדערע וויכטיגע זאכען — האט זלאַדייקינא געענטפערט — איך האב פיעלעס אויפגעטהאן אין ניזשני נאווגאראד פון וואנען איך קום און יעצט האב איך דערטאפּט אין מאסקווא עפּעס א גאנצע געשיכטע, און דאס עבען האט מיך היינט צו אייך געבראכט.

דיא טהיר האט זיך נאך א לייכטען קלאפּען אויפגעעפענט און א געהיים־אגענט האט געמעלדעט, אז מען האט געבראכט דעם מארד־ברענער.

— פיהרט איהם אריין! — האט אפּענבאך שטרענג אויסגעשריען.

עס זיינען אריינגעגאנגען אין'ם קאבינעט א פּריסטאַוו מיט צוויי אקאלאדאטשניקעס, וועלכע האבען געפיהרט דעם ערבלאַסטען גרינבערג'ן געשמידעט אין קייטען.

— וואו איז זאבארינס בריעף? — האט אפּענבאך דעם פּריסטאוו געפרעגט.

ער האט גלייך איבערגערייכט אפּענבאכען א בריעף אין אן אויפגעריסענעם קאנווערט.

אפּענבאך האט דעם בריעף אויפ'ן שרייב־טיש אוועקגעלעגט און האט אין איהם געלעזען פאלגענדעס:

„צו פריילין N. N. ביטע גיעבען זיי דיעזען עדלען מענשען טויזענד רובעל, וועלכע ער האט געטהין צו עהר א וויכטיגע זאך. אסיפּ זאבארין".

— ווער זייט איהר? — האט אפּענבאך דעם טאדעס־בלאַסען גרינבערג'ן געפרעגט.

— איך קען אייך יעצט מיין נאמען ניט זאגען! — האט איהם גרינבערג שוואך ערוויעדערט.

— צו וועמען איז דער בריעף געשריעבען? — האט אָפּענבאך איהם ווייטער געפרעגט.

— דאס קען איך אויך ניט אויסזאָגען.

— וואו איז אָסיפּ זאבארין? — האט אָפּענבאך טופּענד מיט דיא פיס געליאַרעמט.

— אומזיסט ערגערט זיך אייער עקסעלענץ — האט גרינבערג געלאַסען געענטפערט — טהוט מיט מיר וואס איהר פערשטעהט, און א צווייטענס געהיימניס וועל איך קיינעם ניט איבערגעבען.

מאַריא זלאַדייקינא האט דעם אונגליקליכען גרינבערג'ן שטאַרק אָנגעקוקט. ער איז איהר זעהר בעקאנט פאָרגעקומען, אבער זיא האט זיך ניט געקענט ערינערן, וואו זיא האט איהם אמאל געזעהן.

— אויס וועלכע גרינדע האבט דוא אזא שרעקליכען מאָרד־בראנד בעגאנגען? — האט איהם אָפּענבאך שטרענג און שטארק אויפגערעגט געפרעגט.

— נור אויף דאס איינציגע קען איך ענטפערן, — האט גרינבערג ציטערענד ביי אלע גליעדער שארף געזאגט — אז דאס איז א הימעל־שרייענדער מאָרד־טהאט פון דיעזע, וועלכע בעשולדיגען מיר אין דעם. איך בין איבערצייגט, אז דער טראק-

טירשציק מיט זיין קאָמעראַד, וועלכע זאגנען עדות אין דיעזען שרעקליכען פערברע-כען, האבען אליין דעם מאָרד-בראַנד בעגאנגען.

— דוא ביזט א פרעכער שורקע! — האט אויסגעשריען דער פּרעאָבראַזשענ-סקער פּריסטאַוו — איך קען טימאָפיי'ען מיט זיין שוואָגער ראַזבאָיעוו'ן פאר בראַווע עהרליכע מענשען!

— וואו זיינען ביידע שוואָגערס? — האט אָפּענבאַך דעם פּריסטאַוו געפרעגט.

— ראַזבאָיעוו איז קראַנק פאר שרעק — האט איהם דער פּריסטאַוו ער-ווידערט — און טימאָפיי שטעהט דא אין אייער קאַנצעליאַריע.

— רופט איהם אריין!

דער פּריסטאַוו האט אריינגעפיהרט אין'ם צימער א מאַן פון א יאהר פופציג מיט א דיקען רויטען פּנים און מיט קליינע פלאַמענדע אויגען, וועלכע זיצען אונטער געלב-האָריגע ברעמען און איבער א ברייטען פלאַטשיגען נאָז, מיט אוננאַטירליך ברייטע נאָז-לעכער.

דער מאַן האט זיך טיעף פערנייגט.

— זייט איהר עס טימאָפיי, ביי וועלכען דער מאָרד-בראַנד האט פּאַסירט? האט איהם אָפּענבאַך שטאַרק אָנקוקענד געפרעגט.

— טאַק טאָטשנאָ'ס! (אזוי איז עס).

— און וואו איז אייער שוואָגער?

— ער איז געבאַך קראַנק געוואָרען פאר גרויס שרעק.

— וואס האט איהר געגען דיעזען מאַן צו זאגען? — האט אָפּענבאַך אנווייזענד אויף גרינבערג'ן איהם געפרעגט.

— איך האב בעמערקט — האט טימאָפיי קאַלט און רוהיג געזאַגט — וויא דיעזער מאַן איז איינינע מאָל געקומען צו דער אונגליקליכער אידישע פאַמיליע, וועלכע האט געוואוינט אין מיין הויז און האט זיך שטאַרק געקריגט מיט'ן מאַן און זיין פרוי. היינט געגען אבענד, אין ער ווידער געקומען, ער האט ווידער פערפיהרט דאָרט א קריעג, און נאָכהער האב איך מיט מיין שוואָגער איהם דערטאַפּט ביי דעם בראַנד.

— זאָג מיר וויא הייסט דוא? — האט אָפּענבאַך געביטעריש געשריען צום אונגליקליכען.

— און ווארום פרעגט איהר מיר ניט, וואס איך האב געגען דיעזען א ונ-מ ע נ ש צו זאגען? — האט גרינבערג אָנווייזענד אויף טימאָפּייען צו אָפּענבאַכען געזאַגט.

— א מענש, וועלכער וויל זיין נאָמען ניט ענטדעקען, איז ניט בעגלויבט! גרינבערג האט זיך פערטראַכט.

— זיי וועלען דעם אונגליקליכען זאַכאַרינען ביי מיר אויפ'ן בוידים אויסגע-פינען — האָט ער זיך געקלערט. ניין, איך וועל מיין נאָמען ניט זאגען! ביז זיי וועלען מיין נאָמען אליין ערפאַהרען וועט שוין געווים דער אונגליקליכער דאָרט ניט זיין.

— אלזא, איהר זאגט מיר וויא איהר הייסט?

— ניין! — האט גרינבערג מיט א פעסטען טאן אויסגעשריען — איך פערהאף צו גאט, אז דיא וואהרהייט וועט ארויפשווימען.

— ער פלוידערט נאך דער שורקע וועגען גאט און וואהרהייט! — האט אפענבאך צארניג אויסגעשריען.

— דיעזער מאן קומט מיר פאר זעהר בעקאנט! — האט מאריא זלאדייקינא אנווייזענד אויף גרינבערג'ן צו אפענבאכען געזאגט — אבער איך קען מיך ניט ערינערן, וואו האב איך איהם ערגעץ געזעהן.

גרינבערג האט אויף איהר א קוק געטהאן און איהם איז אריבער א שוידער איבער דיא ביינער; ער האט איהר גראדע יא דערקענט, אז דאס איז דיא בעסטיע, וועלכע האט פערגיפטעט שרה פיינשטיינס מאן מיט איהר קינד, צוליעב וועלכער ער איז יעצט אין אזא אונגליק אריינגעפאלען, ווען ער איז געגאנגען זיא רעטען פון מערדערישען פריסטאוו איוואנאוו. דיא בעסטיע, וועלכע ער האט מיט זעקס זיעבען יאהר צוריק געזעהן ביי שרה פיינשטיין אין הויז, אלס מאטרעסע ביי איהר טיראנישען מאן, האט איהם נאך מיט א פינף יאהר אינגער אויסגעקוקט אלס דאמאלס.

— קענסט דוא דיעזע דאמע? — האט זיך אפענבאך פרובירט איהם צו פרעגען, פיעלייכט וועט ער עפעס דורך א זייטיגען מיטעל פון איהם דערגעהן.

— ניין! — האט גרינבערג געענטפערט און א שרעקליכער זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— פיהרט איהם אוועק אין געפענגניס און זעצט איהם אליין אין א צעלע אונטער א שטרענגע וואך! — האט אפענבאך בעפאהלען — ער וועט אונז שוין מיט גאטעס הילף אלעס ערקלערן.... לעבען זאל דיא קאזאצקע נאגייקא!

מען האט דעם אונגליקליכען באלד ארויסגעפיהרט.

און אין דיעזען מאמענט האט מען אריינגעבראכט א פערזינעלטע דעפעשע. אפענבאך האט איהר אויפגעמאכט און נאכהער וויא ער איז איהר דורכגעלאפען מיט דיא אויגען, האט ער ערפרייט אויסגעשריען.

— לעבען זאל שורקין! ער איז אין זיין זאך א קינסטלער.

— געוויס עפעס א פאליטישע זאך! — האט זלאדייקינא וויא צו זיך אליין געזאגט אונטער דיא ציינער און האט ליעבליך אויף אפענבאכען א קוק געטהאן.

— ניין! ער האט אויסגעפונען א מערדערין פון א מאן מיט איהרס אן איינגען קינד.

זלאדייקינא האט ערפיהלט א הארצקלאפען מיט א היץ אין קאפ, וועלבע עס האבען איהר אפגעהאלטען איינינע סעקונדען.

— איך האב ניעמאלס געגלויבט, אז פרויען זיינען זא־וואס פעהיג צו בעגעהן! — האט זיא מיט א תמ'אוואטע מינע געזאגט — אבער ליידער האב איך דיא לעצטע צייט אין דיא צייטונגען געפונען איינינע אזעלכע פעלע, און אלץ צווישען רוסישע פרויען.

— און דיעזע פרוי איז גראדע א אידישע — האט איהר אפענבאך געזאגט — איך דענק, אז דער נאמען שרה פיינשטיין איז אייך גוט בעקאנט, ווייל יעדער

היים־אגענט אין רוסלאנד, האט איהר אויפ'ן צעטעל צווישען אלע פערברעכער.

אפּענבאך האט ניט בעמערקט וויא ביי זיין ארויסריידען „שרה פיינשטיין איז אייך גוט בעקאנט”, האט זלאדייקינא א לייכטען ציטער געטהאן.

— יעצט צו אונזער זאכע — האט זלאדייקינא איהם געזאגט — איך בין צו אייך געקומען צוליעב זעהר וויכטיגע זאכען, וועלכע וועלען אונז ביידען א גרויסען נאמען פערשאפען.

און ביידע שפּיאנען האבען זיך שטיל געסודעט א היבשע ווײלע.

— — — — — — — — — — — — —

העהרענד אָפּענבאך האט געראמאנסירט מיט מאריא זלאָדייקינא אין זיין קאבינעט, און דיא שענדליכע פרוי האט גערעדט וועגען עהרליכקייט: אז אן אנשטענדיגע פרוי טאָר נוט ליעבען לייכטזיניג און טאר ניט שענקען איהר הארץ צו א מענשען, וועלכער געהערט צו אן אנדערע, און האט דאמיט אָפּגעבאָכען אפּגעשלאָגען דיא פליעגלען פון זיין ליעבע, אז ער האט נעבאך איהר ווירקליך בעטראכט פאר אן אונשולדיגעס מעדכען און האט זיך מעהר ניט געוואגט היינטיגען מאל וויטער צו ריידען.... האט זיך אסטראוו ארומגעדרעהט אין קרעמעל מיט א בריעף אין בוזים־טאַש, וועלכען ער האט געוואלט אריינוואַרפען אין קאנאן אים נאָמען פון מאָסקווער געהיים־בונד, אז דיא ניהיליסטען האבען ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן, אום דיא שולד פון דעם אונגליקליכען גאלדבוים ארונטערצונעהמען. אָבער ער האט געזעהן וויא ארום קאַנאָן דרעהט זיך אלץ ארום א הויכער, דיקער פּערזאָן און קוקט זיך אלע ווײלע ארום פון אלע זייטען; דיא זאך איז איהם ניט געפעהלען און ער איז פון קרעמעל דורכ'ן ספּאסקען טהויער ארויסגעגאנגען און געהענדיג אויף „ווארווארקא” האט ער זיך געטראָפען מיט'ן יונגען איסטאָמין, וועלכער איז געגאַנגען צוריק פון גרעפין מאריא אנדריאנאָווא.

— פּאָטאָמקין האט דער גרעפין ניט בעזוכט — האט ער גאנץ שטיל געזאגט צו אסטראָוו'ן — און דאס בעאונרוהיגט מיך זעהר, איך פירכטע צו איז ער ניט אריינגעפאלען....

— דאס איז א זאך אויף שפּעטער — האט איהם אסטראוו שטיל ערוויעדערט — אבער וואס טהוט מען מיט'ן בריעף, וואס מיר האבען אפּגערעדט דאָרט אריינצו־ווארפען? עס דרעהט זיך דארט ארום א מענש, וועלכער איז מיר זעהר פערדעכטיג.

— לאמיר געהן צוריק — האט איהם איסטאָמין געענטפערט.

— אבער וויא וועט זיין מיט דער אפּגערעדטער זאך?

— איך וועל טעלעפאָנירען וואוהין מען בעדארף פון געגעראל־גובערנאַטאָרס טעלעפאָן! — האט דער יונגער איסטאָמין איהם גאנץ שטיל מיט א שמייכעל ערוויצדערט — איך וועל מיך אריינכאפּען אין קאנצעליאריע צו מיין פאָטער, און וועל שוין דיא זאך צורעכט מאכען....

ביידע פריינדע האבען זיך פריינדליך פעראבשיידעט און זיינען זיך צוגעגאנגען

און דער הויכער דיקער פערזאָ, וועלכער האט זיך אין קרעמעל ארום קאַנאַן ארומגעדרעהט, דאס וואר ראזבאָיעוו, וועלכער איז נעבאך קראנק געווארען פאר שרעק פון דער גרויסער שרפה.

— ווייס דער טייפעל וואס מיר שרעקט זיך היינט אזוי דאס הארץ! — האט ראזבאיעוו זיך נעקלערט א קוקטהאנדיג אויפ'ן גרויסען שווארצען קאַנאָן, ווען אסטראָוו איז פון קרעכעל ארויסגענאנגען — מיר שטינקט עפּעס אונטערן נאז, וויא ווערימדיגע פליש אדער צו איז דאס דער ריח פון דיא פערברענטע זשידעס?.... אָ, דיא זשידעס! דיא זשידעס! האט ער גאנץ שטיל אונטער דיא צייהנער געוואָרטשעט, דאס איז א רויבער פאלק! זיי זיינען איינפאכע מערדער. זיי האבען נעקרייצט אונזער גאט און האבען זיין קאפּ בעדעקט מיט א דארענ־קראַנץ.... א בלוט ווייס ניסט זיך, אז עס נעהמט אן א גרויל צו זעהן....

— אָבער וואָס זיינען דיעזע זשידעס שולדיג? — האט ער ווייטער געקלערט און חאט נעוואָרפען זיינע בליקען צום ריזיגען קאנאָן — ווארום האב איך זיי פערברענט? זיי האבען דאך אונז, זייט זיי האבען ביי אונז געוואוינט, קיין מאל ניט בעליידיגט. אזעלכע שטילע רוהיגע מענשען האב איך פערברענט אויף אש! יעדען חדש האבען זיי דירה־געלט אפּגעצאהלט פארויס און א רובל פלעגט מען אויך ביי זיי אמאל בעקומען צו לייהען. עך, טשאָרט פאָבערי! האט ער פלוצלינג שארף ארויסגערעדט — זעכציג טויזענד רובל ברילליאַנטען! דאס איז דאך אן אוצר! א שאץ! מיר דרייסיג, איהם דרייסיג. דאס איז ווירקליך א גוטע חלוקה! איך וועל מאכען דער מאמען א פארטוך; לעבען דער „איווירסקער" היילינגער מוטער וועל איך צינדען א גאנץ יאהר ליכטלאך, און וואס וועל איך דא זארגען וועגען דיא זשידעס!

ער האט זיך ארומגעקוקט פון אלע זייטען און נאכהער א קוק געטהאן אויפ'ן קאַנאָן.

— אך, וויא שרעקליך דער קאנאן קוקט עפּעס אויס! — האט ראזבאָיעוו ווידער צו זיך גערעדט — עפּעס גיט זיך פון איהם אָפּ א שלעכטער ריח! סמאלענעס, וואס זשע? איך פערשטעה עס ניט.—אך דיא מיידעלע! איך האב נאך אזא שעהנע זשידאָוואָטשקא אין מיין לעבען ניט געזעהן. זיא פלעגט קושען און האלזען מיין קליין אנושקא'ן און פלעגט זיך צו מיר לאשטשען וויא א קליין קעצעלע, און איהר האב איך פערברענט! נור איהר איינער האט מען געפונען גאנץ, אונבערירט, פונקט וויא זיא וואלט געשלאָפען, אפילו איהרע בלאנדע הערעלאך זיינען ניט געוועזען פערסמאליעט. טפו! טייפעל! וואס איז היינט מיט מיר געווארען? — האט ראזבאָיעוו ווייטער צו זיך גערעדט מאכענד מיט זיינע גראבע לאפּעס הין און צוריק. נאַ דיר א נייעס! ראזבאָיעוו ווערט נאר פלוצלינג א פייגלינג! א בעל־רחמים! אבער ניט ראזבאָיעוו הייס איך יעצט! — האט ער ווייטער געמורמעלט אונטער דיא צייהנער — איך הייס וואסילי חאָמיאקאָוו! וויא באלד מען כאפּט. א שווינג!.... וואסילי חאָמיאקאָוו!... — דיא האלז נעשניטען ... א שווינ!.... וואסילי חאמיאקאוו!.... — שמייסען, רעדערען, קאטאָרגא — אבער פון חדר ניט א וואָרט!.... וואסילי חאָמיאקאָוו!....

ער האט זיך נאך אמאל ארומגעקוקט און נאכהער וויא ער האט זיך דריי מאל איבערגע'צלמ'ט, האט ער זיך ארויפגעחאפט אויפ'ן הויכען שטיינערנער טראַ-טאָאר.

— דוא זעהסט — האט גאנץ שטיל געזאגט א פערזאָן פון העבער אלס מיטלען וואוקס צו א העכערן וועלכע זיינען געגאנגען אין א זייט טראטאאר מיט שטילע טריט — דוא זעהסט, מערזאוועצין, וויא א מענש איז צוגעקראָכען צום קאנאָן?

— איך זעה, אייער עקסעלענץ! — האט איהם דער מאן גאנץ שטיל ערווי-דערט — מיר האבען דא דערטאפט, וויא איך דענק, דעם מערדער אליין!

— איך האב מורא צו האט ער דעם מארד נור וואס ניט בעגאנגען, אדער ער בענעהט איהם נאר יעצט — האט דער מאן געזאגט צו מערזאוועצינ'ען — דוא זעהסט וויא ער קלעטערט וויא א קאץ און ער ליעגט אין איהם שוין מיט אַהאלבען קערפער?

— זאָל איך א פייף טהאן?

— פייף!

מערזאוועצין האט געגעבען איינינע סיגנאלען

דער אנדערער האלבער קערפער איז באלד פערשוואונדען אין קאנאן און פון אלע זייטען האבען אנגעהויבען צו לויפען אָקאָלאָדאָטשניקעס מיט סאָלדאטען און ציוויל געקליידעטע מענשען.

און אין א פאר מינוטען ארום זיינען פון קאנאן ארויסגעשלעפט געווארען צוויי מענשענ-קערפער, איינער א טוידטער און דער צווייטער א לעבעדיגער.

14טעס קאפיטעל.

ווער איז אַלעקסעיעוו?

מאָסקווער נאָלאָווא ניקאָלאיי סערגייעוויטש אלעקסייעוו איז ביי אונזער ערצעהלונג דריי און פערציג יאהר אלט. זיין פאטער סערגיי איז געווען פון קינדוויים אן א מיטהעלפער ביי זיין טאטען אין קאבאק (שיינק) אויף „ניגליני פראָיעזד" אין מאסקווא. ווען אלעקסייעוו'ס טאטע סערגיי איז אכצעהן יאהר אלט געוואָרען, האט ער זיך פערליעבט אין זעהר א שעהן מיידעל, וועלכע ער האט דערזעהן ביי א גע-וויסען פריסטאוו בארנאָוויטש, וועמען ער פלעגט יעדען מאָנאט טראָגען „לא יחרץ געלד" אז ער זאל פערשווייגען דיא סקאנדאלען וואס טהוען זיך אפ אין זיין טאטענס שיינקעל.

סערגיי האט זיך דערוואוסט אז דיא מיידעל איז דעם פריסטאוו'ס טאכטער, און האט דאדורך אנגעהויבען אויפצוגעבען דיא האָפנונג צו בעקומען אזא מיוחסת פאר א ווייב; אבער דער פריסטאוו האט אנגעפאנגען סערגיי'ען שטארק מקרב צו זיין און האט אגב אלע מאל מיט איהם פערליינט א ס ט אָ ס ' ל , ביי וועלכען ער (געוועהנליך סערגיי) פלעגט יעדען מאל פערשפילען היבשע סומען.

דער פריסטאוו, וועלכער האט נעבאך צו קיין שפילער ניט געהאט קיין הצלחה וויא צו סערגיי'ען, און פלעגט פערבאקען ביי א נ ד ע ר ע דאפעלט וויפיעל

ער פלעגט געווינען ביי איהם, האט זיך ארומגעזעהן אז צו האבען אזא איידים וויא סערגיי איז גאר ניט קיין קרומע זאך. דערצו נאך האט ער געוואוסט אז דיא ערשטע ליעבע פון זיין טאָכטער איז גריילאך ניט געלונגען, און גאר אין קורצען וועט ער אם ירצה השם האבען אן אייניקעל וועלכען עס וועט פעהלען א פאטער. אלזא איז דער שדוך למזל טוב געוואָרען, און דער אלטער מחותן פון חתן׳ס צד האט פאר זיין זוהן סערגיי געקויפט א קליינע אימעניע אין א י ל י נ ק א ביי מאסקווא, פאר וועלכע ער האט אָפּגעצאָהלט פערציג טויזענד רובל.

סערגיי מיט זיין ווייבעל מאריא האבען זיך בעזעצט אין אימעניע און זיא האט איהם אין א מזל׳דיגע שעה געבארען א רויטהאָריגע זוהנעלע, וועלכער האט זיך צונעאיילט אויף דער וועלט צו ערשיינען פריהער מיט גאנצע פינף מאנאטען.

וויא כערגיי איז ניט געווען קיין גרויסער בעל חשבון, דאך האט ער עפּעס פערשטאנען.... אבער „אלע זינדע פערדעקט דיא ליעבע" און אזוי וויא מאריא איז געווען זעהר א שעהן ווייבעל און דערצו נאך א גאנץ קלוגע — האט סערגיי דערפון ניט געמאכט קיין גרויס וועזען און האט דעם אונצייטיגען זוהן א נאמען געגעבען „דמיטרי סערגייעוויטש!"

מיט א יאהר שפּעטער, האט דער באטיושקא צאר אלכסנדר דער צווייטער נעהאלטען דיא מאנעווערעס ביי א י ל י נ ק א לעבען מאסקווא, און ער מיט זיין סוויטע האבען אנגעטהאן דעם יונגען גוט-בעזיצער סערגיי גרויס עהרע — זיי האבען קווארטירט אין זיין אימעניע. דארט האט אלכסנדר דערזעהן דעם יונגען סערגיי׳ס ווייבעל, און אין זיין יונגע קייזערליכע הארץ האט זיך ערוועקט א ליעבעס געפיהל; זיין פליגעל אדיוטאנט האט באלד געמעלדעט דעם יונגען סערגיי אז זיין קייזער־ליכע מאיעסטעט פערלאנגט צו האבען זיין יונג ווייבעל ביי זיך אין פּעטערבורג פאר א הויף דאמע.

צו סערגייען האט דיעזע נאכריכט געפרייהט אדער ניט, דאס איז פאר אונ-זערע לעזער אלץ איינס, נור דאס שאדעט פאר זיי ניט צו וויסען, אז דיא יונגע גוט-בעזיצערין מאריא אלעקסייעוו, סערגיי׳ס ווייבעל, איז גלייך מיט אלכסנדרס אוועקפאהרען פון אילינקא פערשוואונדען געווארען.

סערגיי האט אין צוויי וואכען ארום בעקומען א בעפעהל, אז ער טאר ניט הייראטען אן אנדער פרוי אהן א קייזערליכע ערלויבניס, און אין צעהן מאנאטען שפּעטער איז געקומען אין זיין אימעניע א הויכגעשטעלטער גאסט מיט א קינד אין דיא וויקעלאך.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע האהייט — האט איהם דער טשינאווניק שטיל געזאגט מיט א שטרייננע שטימע — האב איך אייך געבראכט א קינד פון צוויי וואכען מיט א אם. דאס קינד מוז הייסען „ניקאָלאיי סערגייעוויטש אלעק-סייעוו".... דערצו האט זיין קייזערליכע מאיעסטעט אייך בעשיינקט מיטן טיטעל גענעראל און זיין גנעדינקייט צו אייך וועט פערעפענטליך ווערען אין „פּראוויטעל-סטווענ׳ וויעסטניק".

— אבער.... האט סערגיי געשטאמעלט.

— ש—ש—שא, ניט א ווארט!

סערגיי האט פערשטאנען אז דא איז טאקי ניט צו ריידען א ווארט, און ער האט דעם אינגעל מיט דער אם צוגענומען.

אין מאסקווא איז דערוויילע פריסטאוו באראנאוויטש, געווארען אן אבער-פאליצמייסטער און זיין ברוסט איז געווארען בעלייגט מיט ארדענס און מיט מעדאליען.

אז דער אינגעל ניקאלאי איז א יאהר אלט געווארען, האט סערגיי פלוצלינג בעקומען אן איינלאדונגס שריפט פון זיין שוויגערפאטער, דער אבער-פאליצמייסטער, אז ער זאל זיך דיא מינוט צו איהם מעלדען.

דער פאטער פון צוויי פרעמדע קינדער איז באלד צום פאטער פון זיין ווייבעל אוועקגעלאפען און האט דא גערעכענט דערוויילע פאר איהם זיין ביטערע הארץ אויסגיסען, אבער דער אבער-פאליצמייסטער האט איהם גאר ניט דערקענט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע האהייט—האט ער איהם מיט א שטרייננע מינע געזאגט — הייס איך אייך ביז מארגען אבענדס חתונה האבען מיט דער אם אננא מארטינאווא, וועלכע איז צונלייך מיט ניקאליען צו אייך אריינגעשיקט געווארען.

— סטייטש?.... — האט סערגיי געשטאמעלט — סטייטש?.... און נאך מיט אזא העםליבקייט דערצו?

— ש—ש—שא! ניט א ווארט!.. דאס קינד מוז האבען עלטערען....
ש—ש—שא!

סערגיי האט ווידער פערשטאנען אז דא איז ניט צו ריידען א ווארט און ער האט נאך דעם זעלבען אבענד געהייר. טהעט דיא שווארצע אם מיט דיא פינר-פוילטע שווארצע צייהנער.

מיט צוויי יאהר שפעטער איז סערגיי פלוצלינג געלאדען געווארען אין מאס-קווער קאזנאטשייסטווא.

דארט האט איהם עמפפאנגען א טשינאווניק און האט איהם אריינגעפיהרט אין א בעזונדערן צימער.

— וויפיעל האט איהר בעצאהלט פאר אייער אימעניע אין אילינקא? — האט איהם דער טשינאווניק געפרעגט.

— ווארום האט איהר עס נייטיג צו וויסען? — האט איהם סערגיי דרייסט געפרעגט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט – האט ער בעקומען אן אנט-ווארט — מוזט איהר מיר דאס זאגען! אבער אה, א ליגען.

— פערציג טויזענד רובל — האט סערגיי איהם געענטפערט.

— איז דאס וואהר?

— דאס איז א זאך וואס מען קען זיך איבערצייגען.

— אלזא — האט איהם דער טשינאווניק רוהיג געזאגט — נאט אייך א

שריפט און נעהט צום קאסע נאך דער סומע, דיא אימעניע פערבלייבט א קייזער־ליכע. אָט איז א פאפיר, שרייבט זיך אונטער.

— סטייטש? וואס איז דאס? וויא אזוי? — האט סערגיי אויסער זיך אויס־געשריען האלבע פראָזען.

— ש—ש—שאָ! ניט א ווארט! דיא אימעניע איז א קייזערליכע, און איהר נעהט גלייך צום פאָליצמייסטער.

סערגיי האט שוין דעם דריטען מאָל פערשטאנען אז דאָ איז ניט צו ריידען א וואָרט. ער האט דעם פאפיר אונטערגעשריבען, דאס געלט פאר דער אימעניע אָפגענומען און איז גלייך אוועק צום אָבער פאָליציי־מייסטער.

באראנאָוויטש האט ארויסגענומען פון שרייב־טיש א פאפיר און האט איהם אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט — האט באראנאוויט'ש שטרענג געזאגט — שרייבט זיך אונטער, אז איהר מוזט אין פערלויף פון א מאָנאט דיא אימעניע פערלאזען און אוועקפאהרען וואוינען אין פעטערבורג.

— און אין מאָסקווא צו וואוינען טאָר איך ניט? — האט סערגיי מיט א פערעכטליכע מינע געפרעגט.

— ניין, דיא קינדער מוזען ערצויגען ווערען אין פעטערבורג.

— דיא ק י נ ד ע ר! — האט סערגיי אויסער זיך פאר כעס אויסגעשריען — איז דען דער ערשטער יונג „דימיטרי" אויך א גרויסער מיוחס? איך וועל אייך איהם היינט ארייגשיקען.

— און דוא שורקע קענסט ד י י ן קינד א ל י י ן ניט ערציהען? — האט באַ־ראָנאָוויטש צאָרניג געליארעמט.

— מ י י ן קינד? ד מ י ט ר י איז אזוי מיינער וויא נ י ק אָ ל א י.

— לומפ! שורקע! טוינעניכטס! — האט באראנאָוויטש טופענד מיט דיא פיס געשריען — דוא וואגסט זיך צו בעליידיגען א הויף־דאַמע? — אין סיביר, אין קאטאָרגא.

סערגיי האט שוין דעם פּערטען מאל פערשטאנען אז מיט פייער טאָר מען זיך ניט שפּיעלען און אין צוויי וואָכען ארום האט ער זיך מיט זיין ווייב און מיטביידע פרעמדע קינדער בעזעצט אויף „ליטייני פראָספּעקט", אין פּעטערסבורג.

ביידע קינדער „דמיטרי" און „ניקאָלאי" האבען זיך „נעהאָדעוועט און נעוואק־סען וויא אויף הייוועז" אבער סערגיי האט פון ביידען קיין נחת ניט געהאט. דימיטרי האט צו זיין פערצעהן־יעהריגען אלטער דערשאָסען א דירעקטאָר פון גימנאזיום, וויל ער האט איהם געוואָלט פון גימנאזיום אויסשליסען צוליעב א פּאָלִש וואס ער האט געמאכט אום איבערצוגעהן אין פינפטען קלאַס. אלע צייטונגען האבען דאמאלס געקלונגען מיט דעם יונגען פערברעכער ד מ י ט ר י ס ע ר ג י י־ע ו ו י ט ש א ל ע ק ס י י ע ו ו, וועלכער איז נאכ'ן מאָרד פערשוואונדען וויא אין וואסער אריין און אלע האבען איינשטימיג בעהויפטעט, אז זיין פאטער ס ע ר ג י י

האט איהם בעהאלטען; וויא דיא זאך האט דעם **פ ר ע מ ד ע ן** פאטער געשמעקט, קען זיך יעדערער פארשטעלען; סערגיי איז פאר שמערצען און אומזיסטע שאנדע, שיעור פון זינען ניט אראפּ און האט א היבשע צייט אויפ'ן נאס זיך ניט געוויעזען.

זיין אינגערער זוהן ניקאלאיי (היינטיגער מאסקווער גאלאוואַ) האט איהם גאר אויף אן אנדער ארט צרות אויסגעטהיילט; וועהרענד ער איז נור זעכצעהן יאהר אלט געוועזען און איז נאך געוועזען א שילער אין זיעבעטען קלאס גימנאזיום, האט ער שוין געפיהרט א ליעבע פאר וועלכע ער האט בעדארפט אויף אייניגע יאהר אין געפענגניס אריינפאלען. עס האט געהאלטען ביי אן עפענטליכען סקאנדאל מיט א גרויסען פראצעס מיט וועלכען גאנץ פעטערסבורג וואלט געקלונגען, אבער דיא זאך איז צייטליך זיין **פ א ט ע ר** בעוואוסט געווארען און עס האט איהם געקאסט פיעלע טויזענדער אום דיא שענדליכע זאך אין דער עפענטליכקייט ניט צו בריינגען.

ביז זיין אכצעהן יעהריגען אלטער, האט ער נאך אייניגע אזעלכע ליעבעס דורכגעפיהרט, וועלכע עס האבען דעם אונגליקליכען סערגיי נאך א פאר שעהנע צעהנדליג טויזענדער געקאסט, און אלע שענדליכע פערברעכען זיינען געבליעבען פערדעקט.

ביי זיין ניינצעהן יעהריגען אלטער ווען ניקאלאיי אלעקסייעוו האט מיט גרויס שוועריגקייט אריינגעטרעטען אין ערשטען קורס אוניווערזיטעט — האט ער זיך גענצליך אומגעענדערט. ער האט זיך ארומגעזעהן אז א מענש וויא ער, וועלכער האט א שטארקע ליידענשאפט צו זיין א מאל א רעדעלפיהרער און א הערשער איבער שוואכערע, מוז זיין פארזיכטיג פון יעדער עפענטליכען סקאנדאל, וואס קען איהם שטערען צו ערגרייכען זיין ציעל. א קלוגער מענש — האט ער צו זיך אליין איין מאל געזאגט — קען אלעס טהאן אין דער פינסטער.... א קלוגער מענש דארף קענען אפנארען אז דער אפגענארטער זאל ניט פערשטעהן „וועלכע מאמע עס האט איהם געהאט". איך בין ליידענשאפטליך, איך בעזיץ הייסע געפיהלע. הוליע ניקאלאי וויפיעל דיין הארץ געלוסט, אבער האב שכל אז דיין בעפלעקטע נשמה זאל זיך ניט אפשפיעגלען אויף דיין שטערן. דיא מענשהייט ליידעט עס ניט, אבוואהל קיינער איז ניט בעסער פון מיר.

מיט דיעזען בעשלוס האט ניקאלאי אלעקסייעוו אריינגעטרעטען אין דער געזעלשאפט און דיעזע אונמענשליכע אידעע האט ער אימער מיט דיא גרעסטע פינקטליכקייט אין זיין לעבען דורכגעפיהרט.

ער איז אין אוניווערזיטעט בעקאנט געווארען מיט א יונגען סטודענט פון לעצטען קורס מעדיצין, דיעזער יונגער סטודענט האט געהייסען אנטאן מאראזאוו. ניקאלאי אלעקסייעוו האט געוואוסט אז ער האט א הימליש שעהנע שוועסטער, און דורך דיעזע בעקאנטשאפט האט ער בעקומען א צוטריט אין מאראזאוו'ס הויז, וואו ער איז בעקאנט געווארען מיט דער שעהנער רייצענדער און בליהענדער זיבצעהן יעהריגעס מעדכען מאריא מאראזאוו, ארום וועלכע עס האבען זיך ארומגעדרעהט אלע פעטערבורגער אריסטאקראטישע יונגע מענשען; דען אויסער איהר אונגעהייער

שעהנהייט, איז זיא נאך געווען זעהר רייך, געבילדעט און גוט ערצויגען. איהר פאַ־טער האט געשטאמט פון א הויכע אריסטאקראטישע פאמיליע און איז געווען אן ענטזאנטער גענעראל פון באטיושקא צאר ניקאָלאי, ווייל ער האט איהם וויא א פּראָפּעט פאָרגעזאגט, וויא דיא קרימער קריעג וועט זיך ענדיגען. ער האט דאפיר בעצאהלט מיט זיין אמט, אבער דעם אלטען מאָראזאָוו האט דיא זאך זעהר ווייניג געקימערט, ער איז געווען גענוג רייך אז ער זאל קענען לעבען אין פריידען אהנע צו זיין א גענעראל אויף דיא עלטערע יאהרען.

באלד וויא ניקאָלאי אלעקסייעוו האט דערזעהן דער יונגער מאריא מאראָ־זאָווא, האט ער אייפריג אנגעהויבען ארומצוטאנצען. ער האט געזעהן אז זיא סימפּאַ־טיזירט מיט איהם. אבער צוויי מענשען שטעהען איהם אין וועג; איינער א געוויסער יונגער גראף פעטער אנדריאנאוו וועלכער בעזוכט איהר טעגליך און פערברייננט מיט איהר גאנצע שטונדען אין געשפרעך און דער צווייטער איז איהר ברודער אנטאן מאָראָזאָוו אליין. דער לוסטיגער אלעקסייעוו האט געוואוסט אז אנטאן מאָראָזאָוו'ן שמעקט ניט איהם צו האבען פאר א שוואגער, ווייל דער יונגער אנטאן האט זיך דיא לעצטע צייט דערוואוסט פון אייניגע געהיימע ליעבעס, וואס ער (אלעקסייעוו) האט אפּגעשפּיעלט אין דער פינסטער און האט דאמיט פערראונגליקט אייניגע פאמיליען; אנטאן האט זאגאר געגעבען אלעקסייעוו'ן צו פערשטעהן אויף'ן וואונק אז דיא זאך מיט זיין שוועסטער וועט ניט געהן. אלעקסייעוו'ן האט עס זעהר געערגערט, אבער וואס מעהר אנטאן מאראזאוו האט זיך בעמיהט זיין נייעם קאמעראד אפּצושטויסען, דעסטאָ מעהר האט דער נייער קאמעראד אלעקסייעוו זיך צו איהם געלעקט און געחנפ'עט און האט זיך געוויעזען פאר איהם ל י ע ב ל י ך און פ ר י י נ ד ל י ך, אז דער עהרליכער בראווער אנטאָן פלעגט וויפיעל מאל בערייהען וויא קומט ער אזא נ ו ט ע ן פ ר י י נ ד אַנטהאן שמערצען, דאָך האט אנטאן אויף קיין פאל זיך ניט געקענט בעשליסען צו קוקען גלייכגילטיג אויף אלעק־סייעוו'ס ליעבע צו זיין שוועסטער, און האט זיך בעמיהט אין דערשטיל דיא זאך צו צערשטערען.

אבער עהרליכע מענשען געהען אין גראדען וועג און ווייסען ניט אז דיא פער־דאָרבענע, ניעדעריגע אויסווירפע, האבען טויזענד וועגען וויא צו ערגרייכען זייער ציעל.

איין מאל איז אלעקסייעוו צוליעב א רעגען־וועטער פערבליעבען גאנץ שפּעט אין דער נאכט אין מאָראָזאָוו'ס הויז און האט זיך פ ר י י נ ד ל י ך אונטערהאלטען מיט א נ ט א נ ע ן אין זיין צימער. זיי האבען אנפאנגס גערעדט וועגען וויסענ־שאַפטליכע זאכען און נאכהער וועגען פריינד און וועגען ליעבע; אלעקסייעוו האט דיעזען מאל אנטאנען זעהר שטארק געשמייכעלט און האט איהם בעשאָטען מיט פייערינע ליעבעס־פראזען און געקריייזעלטע קאָמפּלימענטען. „וויא א מענש זאל ניט זיין בראוו, עהרליך און גלייכגילטיג צו חנופה; דאך געפינט א שמייכלער א ווינ־קעלע אין זיין הארצען“ — האבען אונז קלוגע מענשען ערקלערט — און אזוי איז געווען אנטאן. אָבוואָהל ער האט שמייכלונג געהאסט, דאָך האבען אלעקסייעוו'ס

ווערטער אויף איהם שטארק געווירקט און ער האט איהם מיט ליעבע געענטפערט, דען ער איז טאקע געווען אזוי געזאָגען.

— ווייסט דוא אנטאן — האט פלוצלינג אלעקסייעוו געזאגט צו זיין קאמע־ראד — אז איך בין איבער דיא אויערען פערליעבט.

— ווארום זאל איך עס ניט וויסען? — האט איהם אנטאן מיט א פערבאָר־גענעם פערדרוס געענטפערט.

— אבער טרעף אין ווועמען?

— נו, אדרבא זאָג.

— דוא וועסט זיך כאפען פאר'ן קאָפּ.

— זאָל זיין אזוי, אבי זאָג.

— אין דער יונגער קניאגיניא שאחעווסקאיא.

אנטאן האט זיך טאקע א חאפּ געטהאן פארן קאָפּ פון איבערראשונג, וואס זיין שוועסטער מ א ר י א איז בעפּרייט געווארען פון א מענשען, וועלכען ער וויל ניט האבען פאר א שוואָגער, חאָטש ער איז מיט איהם בעפריינדעט.

— איך האב געוואוסט — האט אלעקסייעוו לוסטיג פאָרטגעזעצט — אז דוא וועסט זיך וואונדערען אויף אזא העזה פון מיין זייט.

— נעווים האָסט דוא עפּעס א האָפנונג.

— נאך וואָס פאר א האָפנונג — האט אלעקסייעוו פרעהליך אויסגעשריען: — פאר מיר בעמיהט זיך אין דיעזער זאך זעהר א הויכגעשטעלטע דאמע.

— וואס קען אין א ליעבע העלפען א דאמע?

— זיא איז אבער זעהר נאָהענט צו דער יונגער קניאגיניא.

— און אז צוואָנציג מאל נאָהענט?

— וויא פערשטעהסט דוא ניט נארוניו, — האט אלעקסייעוו מיט א שמייכעל געזאגט — אז דיא דאמע איז דיא יונגע קניאגיניא אליין.

— איך ווינש דיר גליק פריינד — האט אנטאן אויסגעשריען איהם רייבענד פריינדליך זיין האנד.

— דוא ביסט דער ערשטער וועמען איך האב עס פערטרויט — האט איהם אלעקסייעוו ליעבליך געענטפערט און איז אנטאָנען ארויפגעפאלען אויפ'ן האלז.

ביידע פריינדע האבען זיך צוקושט.... אין דיעזען מאָמענט האט זיך גע־הערט א שטארקער קלאפּען אין אלע טהירען, וועלכע זיינען באלד געעפענט גע־וואָרען און א זשאנדארמסקער פּאָלקאָווניק מיט זשאנדארען און געהיים־אגענטען זיינען אריינגעפאלען וויא הונגעריגע וועלף אין שטוב אריין.

— נעהמט איהם — האט דער פּאלקאווניק צו דיא זשאנדארען אויסגעשריען אנווייזענד אויף דעם ערשראָקענעם אנטאן מאראָזאָוו.

— א, פאר וואָס?! — האט אנטאן געשטאמעלט.

— דוא פרעגסט נאך פאר וואס? — האט דער פּאָלקאָווניק געליארעמט — קוב, אין פּעטראָפּאָוולָסקי קרעפּאָסט וועסט דוא שוין אלעס דערגעהן.

עס זיינען אין שטוב אריינגעלאפען זיינע עלטערן מיט זיין שוועסטער מאריא

טוידטערשראָקענע און זיינען פאר איבערראשונג נעשטאנען וויא געלעהמט, זייערע צינגער האבען זיך ניט גערירט.

— אָ, גאָט! — האט אלעקסייעוו ברעכענד מיט דיא הענד געיאָמערט — וויא אונגליקליך בין איך מיט דעם אונגליק פון מיין טהייערסטען און ליעבסטען פריינד! אָ, מיינע הערשאפטען, נעהמט מיך אנשטאט איהם, ער איז אונשולדיג, ער איז קיין פערברעכער.

— מיר ווייסען ווען מען צו נעהמען, — האט דער פּאָלקאָווניק שטרענג ערווידערט — מיר קענען יעדען איינציגען יונגען מענשען פערזענליך, און ווען איהר זאָלט אפילו זיך אליין אין פערברעכען בעשולדיגען, נעהמען מיר אייך אויך ניט.

און מיט א. האלבע שטונדע שפּעטער איז שוין אנטאָן מאראָזאָוו געלעגען אין א פינסטערע צעלע אין פעטראָפּאַוולסקאיא קרעפּאָסט.

אנטאָן מאראזאוו איז נאך א האלב-יעהרינען זיצען אין פעטראָפּאַוולסקאיא קרעפּאָסט פערשיקט געוואָרען אויף אייביגען סיביר אין אירקוטסק. עס האט ניט געהאָלפען דיא פיעלע טויזענדער וועלכע זיין אונגליקליכער אלטער פאטער האט זיך געלאזט קאָסטען, חאָטש זיך צו דערוויסען דיא אורזאכע פון זיין גרויסען אונגליק.

דערווייל האט אלעקסייעוו זיך אריינגעמאכט וואס מעהר און מעהר אין דער הויז פון דיא פעראונגליקטע עלטערען. איהם איז יעצט מעהר אין וועג ניט געשטאנען נור דער איין יונגער גראף אנדריאנאוו וועלכער האט מאריא'ן געליעבט ביז צום וואהנזינן. אבער אלעקסייעוו האט געהאט געגען איהם גוטע געוועהר, דאס וואר שווינדעל און בעטרוג.

פיעלע פון דער פעטערבורגער אריסטאקראטישע געזעלשאפט האבען געוואוסט אז דער יונגער ניקאלאי אלעקסייעוו האט א פרייען איינגאנג אין קייזערליכען הויף און ער איז זייער געאכטעט ביי אייניגע גראָספירסטען און הויף־דאמען. דיא אורזאכע דערפון איז געווען אונבעקאנט. עס זיינען געזאגט געוואָרען דאריבער פיעלע מיינונגען, אבער קיינעם איז דאס געהיימניס, וואס אונזערע לעזער ווייסען ניט געווען בעוואוסט. און דערמיט האט אלעקסייעוו דיא אונגליקליכע עלטערען מיט זייער טאָכטער פאר זיך געקויפט.

— איך וועל מיר דיא מיה געבען, — האט ער זיי פערשפּראָכען — אויסצורווירקען ביי איינע פון דיא גראָספירסטען, אז מען זאל אייער אונגליקליכען אנטאָן פריי רופען פון סיביר. און מיט אזעלכע פערשפּרעכונגען האט ער דער יונגער מאריא'ס פריינדשאפט ערוואָרבען. דיא פריינדשאפט איז אין א גאנץ קורצע צייט איבערגעגאנגען אין ליעבע און דיא ליעבע—אין ל י י כ ט ז י ן.

מאריא מאראָזאָווא האט באלד איינגעזעהן; אז זיא האט זיך בעגאנגען לייכטזיניג, דען מיט א קורצע צייט שפּעטער וויא זיא איז דורך אלעקסייעוו'ן פערפיהרט געוואָרען, האט זיא זיך דערוואוסט דורכ'ן יונגען גראף אנדריאנאוו, אז אלעקסייעוו האט איהר ברודער אונגליקליך געמאכט. א יונגע הויף־דאמע ארום וועלכער אלעקסייעוו האט ארומגעטאנצט, האט דעם גראף אנדריאנאוו פערטרויט, אז דורך אלעקסייעוו'ס א דאָנאָס איז אנטאָן פערשיקט געוואָרען אין סיביר. דיא

אונגליקליכע מאריא מאראזאווא איז פון איין פערברעכען געגאנגנען צו א צווייטען; זיא האט וואס שנעלער געהייראטהעט דעם יונגען גראף פעטער אנדריאנאוו אום דיא שאנדע פון איהר לייכטזיניגקייט זאל צייטליך פערדעקט ווערען.

זיא האט אין זעקס מאנאטען מיט איינינע טעג נאך איהר האכצייט געשענקט איהר מאן א צווילינג, א זוהן מיט א טאָכטער, און דאס איז געבליעבען פאר דער וועלט און זאגאר פאר אלעקסייעוו'ן אליין א געהיימניס — און אזוי איז אלעקסייעוו'ס נייער פערברעכען און מאריא אנדריאנאוו'ס לייכטזיניגקייט פערדעקט געוואָרען.

מאריא'ס הייראטה מיט גראף אנדריאנאוו, האט אלעקסייעוו'ן אזוי שטארק אויפגערעגט, אז ער איז שיעור ניט דערגאנגנען צו וואהנזינן; אויף אזא פלוצלינגען קלאפ האט ער זיך קיין מאָל ניט געריכט. צו ער וואָלט זיא געהייראטהעט נאך זיין פערברעכען, אדער ער וואָלט זיך מיט איהר בעגאנגנען וויא מיט יענע אָפּפער פון זיינע אמאָליגע ליעבעס. אין דעם האט ער זיך קיין רעכנונג ניט אָפּגעגעבען; אָבער עס האט איהם נעערגערט ביז צום טוידט, וויא קומט זיין נעגנער אנדריאנאָוו אויספיהרען, און וויא קומט מאריא נאך אזא נאָהענטע ליעבע איהם ווארפען וויא א געמיינעם שורקע. ער האט אויס גרויס פערדרוס און אייפערזוכט מעהר זיך ניט געקענט אָפּגעבען מיט לערנען. ער האט דעם אוניווערזיטעט פערלאזען, ווען ער איז געווען אויפ'ן צווייטען קורס, מיט דעם בעשלוס, ווען עס איז ביי א נעלעגענהייט צו נעהמען ראכע פון דעם יונגען פאָר פאָלק.

מיט צוויי יאהר שפעטער האט זיך איהם געמאכט דיא ריכטינע געלעגענהייט זיין ראכע אויסצואיבען, און אויף א גרויזאמען, מערדערישען ארט, וויא עס פאסט פאר א מיטגליעד פון ראָמאנאוו'ס פערברעכערישע געזינדעל.

ער האט זיך איין מאל געגען אבענד געטראפען אין יעקאטערינאוווסקי פארק מיט'ן יונגען גראף אנדריאנאָוו. דער גראף האט איהם געוואָלט אויסמיידען; אבער אלעקסייעוו האט איהם אפגעשטעלט מיט א פריינדליכען „גוטען אבענד". דער עהרליכער גראף האט איהם מיט דאס נעמליכע ערוויעדערט.

— אָ, וויא לאנג איך האב אייך ניט געזעהן, גראף — האט אלעקסייעוו געזאגט — שוין א געוויסע פאר יאהר, וויא מיר שיינט. — וואס מאכט איהר? וואס מאכט מאריא אסיפאָוונא?

— איך דאנקע — האט איהם דער גראף העפליך געענטפערט — אלעס איז אין דיא בעסטע אָרדנונג.

— און אייער מאריא אָסיפאָוונא איז טאקע ווירקליך געזונד? — האט איהם אלעקסייעוו מיט א שפּאָטישען טאָן געפרעגט — איך האב געהערט אז זיא בייגקט שטארק נאך איהר אמאליגען געליעבטען.

וויא א דאנערשלאג האט אלעקסייעוו'ס פרעכער ארויסטרעטען אויפ'ן יונגען גראף געווירקט, ער האט קראמפּפהאפט זיין פויסט אויסגעדריקט און איהם געריכטעט געגען אלעקסייעוו'ס געזיכט.

— דוא ביסט א לומפּ! — האט ער אויסגעשריען.

-- און דוא ביסט א בעטראָגענער פון אונטערייהייט — האט איהם אלעקסייעוו קאלט און רוהיג געענטפערט — שורקע וועל איך דיך ניט רופען.

— ארויס מיט דיין רעוואָלווער! — האט גראף אנדריאנאוו ארויסציהענד א רעוואָלווער פון זיין אבער־מאנטעל אויסגעשריען.

— איך טהו עס — האט אלעקסייעוו איהם געלאסען געענטפערט און האט זיך געכאפט צו זיין בוזים טאש — אבער דאָנער וועטער! איך האב דעם רעוואָלווער פערגעסען צו הויזע.

— וויא באלד דוא ברייננסט איהם ניט אהער אין א האלבע שטונדע צייט, ביזט דוא דער ערשטער לומפ אונטער גאָט'ס הימעל.

— אבער וואו וועלען מיר דועלירען?

— פון מיינטוועגען דא.

— דאָ איז קיין פלאץ דאצו.

— זאל זיין לעבען מאָסקאָווסקאיא זאסטאווא.

אלעקסייעוו איז אוועקגעלאפען און גראף אנדריאנאוו האט זיך אוועקגעזעצט אויף א באנק, ער האט ארויסגענומען זיין נאָטיץ־ביכעל און האט אין איהם אריינגעשריבען מיט א בליי־שטיפט איינינע צייל[en]ען.

אין א שטונדע ארום איז דער בעליידינטער אנדריאנאוו אראפגעשפרונגען פון א דראָשקע וועלכע האט זיך אפגעשטעלט לעבען מאסקווער זאָסטאוו, אלעקסייעוו איז אראָפ פון אן אנדער דראָשקע.ביידע זיינען נאך א קליין שטיקעל וועג צוזאמענגעקומען און זיינען מיט ראשע טריט און שוויינענד געגאנגען א היבשע ווײלע.

— נו, זאל זיין דא, — האָט אנדריאנאוו זיך אוועקשטעלענד געזאגט צו אלעקסייעוון.

— נאך א ביסעלע ווייטער — האט אלעקסייעוו אונטער דיא צעהנער ערווידערט.

ביידע זיינען ווייטער געגאנגען נאך א שטיקעל וועג. פלוצלינג האט אלעקסייעו'ס רעוואָלווער צוויי מאל אפגעפייערט און גראף אנדריאנאָוו איז געפאלען אין א טייך בלוט צו באדען.

— מיין ראכע איז אויסגעאיבט — האט אלעקסייעוו פייערליך געזאגט — יעצט וועט דיא קאנאליא וויסען, אז מיט אלעקסייעוו'ן שפאסט מען ניט.

ער האט זיך צום גראף'ס לייבע צוגעביינט און ווען ער האט זיך איבערציינגט דאס זיין אָפפער איז טוידט, האט ער איהם אנגענומען פאר דיא פיס און האט איהם אוועקגעשלעפט אין דעם נאָהענטען וועלעדעל. ער האט איהם אריינגעוואָרפען אין א גרוב און איז באלד מיט ראשע שריט אוועקגעגאנגען.

מיט צוויי יאהר שפעטער איז אלעקסייעוו געוואָרען גאָלאָווא אין מאסקווא, און באלד נאך דעם האט זיך מאריא אנדריאנאוונא, דאָרט בעזעצט אין א הינטער נאס מיט איהרע ביידע קינדער פאוועל און ליזא.

15טעס קאפיטעל.

בוידים געהיימניסע.

אויפגערעגט, ניעדערגעשלאָגען און צושמעטערט איז אָסיפ זאכארין געלעגען אויפ'ן בוידים אין דער נאכט וואס דאס אונגליק האט דעם עהרליכען גרינבערג געטראָפען. ער האט געוואוסט, אז גרינבערג מוז ניט שפעטער וויא אום צעהן אוהר אבענדס צוריקקומען ווייל שפעטער וועט ער דער פריילין בערטהא מאללין ניט קענען זעהן; אבער ער האט געהערט וויא דער זייגער אויף ספאסקער טהורעם האט שוין צוועלף מאל אָפּגעקלונגען און גרינבערג איז נאך ניטא. ער איז פון זיין געלעגער אויפגעשטאנען און האט זיך געפרובירט אוועקשטעלען אויף זיין קראנקער פוס; אבער ער איז נאך ניט געוועזן אין שטאנד אויף איהר איינצושטעהען.

— אך, וויא נעטהיג איך בעדארף יעצט דיא פוס האבען! — האט ער שטיל צו זיך גערעדט — מעגליך, אז איך מוז שוין פון דאנען ענטלויפען, מעגליך אז מיט גרינבערג'ן האט אן אונגליק פאסירט און דיא פערפלוכטע בעסטיעס געהען יעצט ארוים פון אָפּענבאכס קאנצעלאריע אדער פון „טרעטיע אָטדעלעניע” מיך ארויס־שלעפען פון מיין בעהעלטנים לאך.

ער האט ארויסגענומען א קליינעם רעוואלווער פון אונטער זיין גארטעל און האט פאר'ן שיין פון דאס ליכט וואס האט לעבען איהם געבלישטשעט איהם שטארק בעטראכט. ער האט איהם באלד צוריק בעהאלטען און זיך בעטריבט א ווארף געטהאן אויף דיא צוויי ברעטער.

דיא אוהר האט דערווייל צוויי מאל געקלונגען און זאכארין האט א לייכטען ציטער געטהאן.

— שוין האלב איינס, – האט ער אונרוהיג געמורמעלט — און גרינבערג איז נאך ניט געקומען! זאל ער שוין שלאפען און מיר ניט ברייגנען אן אנטוואורט? ניין, דאס איז אונמעגליך! ער איז צו בראוו און עהרליך דאצו. ער וואלט מיך אהן אלעמען שוין צוויי אדער דריי מאל בעזוכט ווען ער וואלט געקומען צו הויזע. ניין, איהם האט אן אונגליק פאסירט! א, וואס האב איך צו איהם געהאט? ווארום האב איך דעם עהרליכען מענשען געשטעלט אין געפאהר מיט א בריעף אויף וועל־בען מיין נאמען איז געשריעבען!

שרעקליכע, טרויעריגע געדאנקען האבען דעם אונגליקליכען אנגעהויבען צו מאטערען; פונקט וויא ער וואלט דיא געדאנקען געזעהן מיט דיא אויגען אין שוי־דערהאפטע בילדער. ער האט באלד דאס ליכט פערלאשען און האט זיין קאפ איינגענארעט אין זיין קישעלע; דערווייל האט דיא אוהר אויף ספאסקען טהורעם איינס אָפּגעקלונגען. זאכארין האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט און האט ווילד אנ־געקוקט דיא פינסטערניס וואס רינגעלט איהם אום וויא א בייזער שלאנג.

— גרינבערג'ן האט געטראפען אן אונגליק! — האט ער געברומט ביטערליך — דער בראווער גרינבערג וואלט מיר אן אנטוואורט געבראכט! א, וויא זעה איך זיין פרוי?

ער איז פון זיין נעלענער אָבערמאלס אויפגעשטאנען און האט געוואלט פון בוידים אין גרינבערג׳ס וואוינונג אראָפּשטייגען, אבער זיין קראנקע פוס האט איהם געשטאכען וויא מיט נאדלען, ער האט זאגאר א יין טריט אויך ניט געקענט מאכען.

ער האט זיך ווידער אויף דיא ברעטער א וואָרף געטהאן, אבער פינסטערע און טרויעריגע געדאנקען האבען איהם ניט געלאזט רוהען.

— איך געה פון זינען אראפּ! — האט ער זיך האלטענד מיטביידע הענד ביים קאָפּ בעטריבט געזאגט — מיט מיינע הענד האב איך אן עהרליכען מענשען אין אונגליק געשלײדערט! שוין דער צווייטער אָפּגעפאלט ביי מיין רעטונג! אבער וואָס הער איך עפּעס א גערויש? ווער קריכט עס אויפ׳ן לייטער לעבען טהירעל? איז דאס אפּט ניט גרינבערג, אדער פּיעלכייכט נאר דיא פּאָליציי?

— זאכארין! — האָט ער דערהערט אָ זאנפטע און בעקאנטע פרויען שטימע

— זאכארין, ליעבער, זיסער זאכארין, וואו ביזט דוא? לעבסט דוא, טהייערער זאכארין?

און באלד נאך דעם האט זיך געהערט א שטילער כליפּען.

— איך לעב מיין ענגעל! — האָט גלייך אָפּגעלויטעט זאכארינ׳ס שטימע.

ער האָט מיט ציטערענדע הענד אנגעצונדען דאס ליכט און פאר׳ן שיין האָט זיך געזעהן א שלאנקע דאמע עטוואָס העכער אלס מיטלען וואוקס, וועלכע איז באלד אין זיין האלב אפּענע קעמערל אריינגעלאָפען.

זיא האָט זיך פאר זיין געלענער אוועקגעשטעלט אויף דיא קניע און פער־בראכען מיט איהרע צארטע הענטלאך און געשטאנען אונבעוועגליך וויא א מרא־מאָרנע סטאטוע.

ביידע האָבען זיך אנגעקוקט און זייערע פלאמענדע אויגען אין וועלכע עס האט זיך געזעהן פאר׳ן ליכט׳ל א גלענצענדע פייכטיגקייט, האבען גערעדט מיט א שטומע שפּראכע, מיט א שפּראכע וועלכע נאר זיי ביידע זיינען געווען אין שטאנד צו פערשטעהן.

— אָ, זאכארין! — האט דיא דאמע איהם פאלענד פלוצלינג אויף׳ן האלז מיט אן אויפגעהאלטענעם און פערשטיקטען וויינען אויסגעשריען — וויא שרעקליך, וויא שוידערהאפט דאס קומט מיר אלעס פאָר! אבער שטיל! וואס מאכסט דוא? וויא פיהלסט דוא זיך?

— פאָלקאָמען פריש און מונטער! — האט איהר זאכארין מוטהיג ערווידערט און האט איהר געקיינקט א הייסען קוש אין איהר שנעע־ווייסען שטערן — איך דיינק אז מארגען וועל איך שוין קענען הערומגעהן.

— אָבער וואו? — האט דיא דאמע געזיפצט.

— טאקי אין מאָסקווא, מיין טהייערער ענגעל! — האט איהר זאכארין מיט א פעסטען טאָן ערווידערט — נאך אויסלאנד פאהרען פייגלינגע; איך מוז אבער פאר דער מענשהייט עפּעס אויפטהאן, איך מוז מיט דיא טיראנען קעמפּפען.

— ניין זאכארין! — האט איהם דיא דאמע אונרוהיג געענטפערט — דו:

קענסט פון אויסלאנד פאר דער מענשהייט אויף פיעלעס אויפטהאן! איך וועל אויך מיט דיר מיטפאהרען און דיין קראפט וועט זיך פערדאפּלען. אבער ווארום זאלען מיר יעצט דעריבער ריידען? דוא מוזט זיך נאך ערהאלען, דוא בעדארפסט צו זיך קומען, און צו דיעזען צוועק האב איך דיר בעזארגט א שטילען רוהיגען פלאץ וואו א גוטער ארצט וועט דיך בעהאנדלען אום דוא זאלסט שפעטער דיין קאמפף קע־נען פארטזעצען. מיר וועלען נאכהער אלעס בעשליסען, אבער פארלויפיג זיי געזונד און האב קרעפטען.

— האסט דוא צייטליך מיין בריעף ערהאלטען? — האט איהר זאכארין פלוצלינג א פרעג געטהאן.

— וועלכען בריעף? -- האט איהם דיא דאמע פערוואונדערט נעפרעגט — דוא האסט דאך אין אונזער ליעבע א בעזונדערן סיסטעם, אז אן אונגליק וואס דיך טרעפט, זאגסט דוא מיר ניט אָן, און ווען מ א ר ט י ן האלט מיר ניט פערטרויט וואו דוא געפינסט זיך, ווֹאלט איך דאס גליק ניט געהאט היינט דיך צו זעהן.

זאכארין האט מיט'ן גאנצען קערפער א ציטער געטהאן.

— אָ, וואס איז מיט דיר מיין טהייערער?

— ליעבע, זיסע בערטהא! — האט זאכארין ערגרייפענד איהרעביידע הענד געזאגט — האב מיטלייד מיט זיך און נעה גלייך נאך הויזע!

— אָ, וויא זאנדערבאר דיין ביטע קומט מיר פאר! — האט דיא דאמע אי־בערראשט אויסגערופען.

— גאר איינפאך, מיין ליעבע, איך גלויב, אז דיא פאליציי וועט באלד דיא גאנצע הויז בעלאגערן!

— אלזאָ ווילסט דוא, אז ווערענד דוא וועסט אין אונגליק אריינפאלען, זאל איך לעבען פריי און גליקליך?

— ליעבע בערטהא! — האט זאכארין מיט א ציטערענדע שטימע איהר געזאנט — אלס עהרליכער, בראווער מענש זאג איך דיר אז דוא זאלסט אן מיר פערגעסען! איך ליעבע דיך הייס און הייליג מיט'ן גאנצען פייער פון מיין יונגעס הערץ; אבער וויא הייס מיין ליעבע איז, זאָ הייס איז מיין מיטלייד מיט דיר עדלעס קינד. איך בין א נ י ה י ל י ס ט אין פאלען זינען, מיין לעבען שטעהט יעדע מינוט אין קאָן, ווען איך בין היינט גערעטעט, איז מעגליך דאס מארגען בין איך אויפ'ן עשאפאט, און דוא מיין טהייערע ביזט נאך א יונגעס צארטעס קינד, דוא האסט נאך קיינע פולע אכצעהן יאהר; ערצויגען ביזט דוא עדעל ביי פיעלע מיליאָנען, דיין נאציאָן איז דיא אידישע, וועלכע בעדארף ניט און טאָר ניט נעהמען אנטהייל אין דעם פערצווייפעלטען קאמפף פון דיא רעוואלוציאָנערען; ווייל וויא דיא זאך וועט זיך נאכהער אויסלאָזען, ווערט דערוויילע דיא גאנצע אידישע נאציאָן פערניכ־טעט צוליעב איינינע פרייהייטס קעמפפער. דער טיראן ליעבט ניט אידען און זוכט נור א פריטשעפּקע אום ער זאל קענען דעם גאנצען אידישען פאלק רואינירען און פערניכטען, — היינט ווארום זאלסט דוא זיך מיין טהייערע פערניפטען דיין לעבענס בעבער? היינט הייראטהעסט דוא און מארגען ביזט דוא א יונגע וויטווע, מארגען

זעהסט דוא וויא דער הענקער פערציהט א שטריקעל אויף דיין מאנס האלז און מען בענראבט איהם אונטערן גאלגאן!

— גענוג! — האט בערטהא מיט א פעסטען טאן געזאגט — איך האב עס אלעס פריהער געוואוסט; אבער מיט דיר איז מיר דער טוידט אויך אנגענעהם און זיס! מעהר קיין ווארט דאריבער, זאכארין!

— אה, מיין עדלעס קינד! — האט זאכארין איהר צודריקענד צו זיין ברוסט פייערליך געזאגט — צוליעב דיר מוז איך מיט מיין לעבען אויך פארזיכטיגער זיין, און דארום מוז איך שוין וויסען, וואס מיט מיין אונגליקליכען ווירטה יאקאב נרינבערג האט פאסירט! איך האב איהם צו דיר געשיקט מיט א בריעף נאך טויזענד רובל, וועלכע ער האט נעטהיג געהאט וויא דאס לעבען; דעם בריעף האסט דוא ניט ערהאלטען און ער איז צו מיר צוריק ניט געקומען. וויא קען איך מיך באלד ערוויסען וואס דא האט פאסירט?

— איך געה שוין ארא‍פ צו דער ווירטהין, וועלכע האט מיר צו דיר דעם וועג אנגעוויזען.

— און וויא באלד איהר מאן איז נאך ניט צו הויזע, — האט איהר זאכארין בעזארגט געזאגט — זאלסט דוא גלייך אוועקגעהן און אויפזוכען א מיטעל וויא מיך ביז מארגען פריה פון דאנען צו בעפרייען.

— איך דיינק אז מיט א פאר שטונדען שפעטער וועסט דוא שוין זיין ביי דאקטאר וואסיליעוו אין א צימער! — האט איהם דאס מערכען זיך מוטהיג אוועקשטעלענד ערווידערט — אדיע זאכארין.

— לעבע וואהל מיין ענגעל!

און קליננענדע קיסע האבען פערהילכט דאס קעמערעל.

— — — — — — — — — — —

וועהרענד אויפן בוידים האט זיך אפגעשפיעלט דאס הערצרייסענדע ליעבע, האט זיך ביי פריסטאוו איוואנאוו אין וואוינונג נאך עפעס אפגעשפיעלט.

ווען שרה פיינשטיין האט געהאט דעם שליסעל פון איהר קערקער, האט זיא שוין מעהר איין מינוט ניט געקענט רוהען; זיא האט זיך בעשלאסען דיא גאנצע נאכט ניט צו שלאפען און אויסרעכענען וויא דעם שליסען פריסטאוו אפצונארען. זיא האט גוט געוואוסט, אז דיא רוסישע טשינאווניקעס זיינען אויף זייער זאך נענוג קלוג, און וויא באלד ער האט איהר אפגעגעבען דעם שליעסעל, געוויס האט ער שוין גוט בעווארענט, אז זיא זאל אין דיעזער נאכט ניט קענען אנטלויפען.

אויף דיא פערשפראכענע בעפרייאונג האט איהר זעהר ווענינ געפרעהט, זיא האט פערשטאנען, אז אזא אויסגעמאכטער יונג וויא דער פריסטאוו וועט געוויס אויף איהר ווארט ווענינ שטעלען, און וויא באלד ער וועט איהר נעבען א פאספארט און דינגען א וואוינונג, וויא זיא האט מיט איהם אפגערעדט, וועט זיא אין קיין פאל פון איהם זיך ניט קענען רעטען. זיא האט דיא גאנצע נאכט איהרע קליידער פון זיך ניט אויסגעצויגען און אויף איהר בעטעל זאגאר זיך ניט צוגעשפארט; נור זיא איז צוגעגאנגען צום פענסטער און האט זיך אויף א שטוהל אניעדערגעזעצט;

געהאלטען איהר קליינעם שווארצ-האָרינען קאָפּ צווישעןביידע הענד און געטראכט.

— מיין רעטונג מוז היינט געשעהן! — האט זיא נאך א לאנגען נאכדענקען צו זיך אליין אונטער דיא צייהנער גערעדט — איידער א שענדליכען לעבען, איז שוין בעסער קאטאָרגא; אָבער ווען מען קען זיך פון קאטאָרגא רעטען, און קוים עס איז נאך פאראן זאגאר דיא שוואכסטע האפנונג, מוז מען אנווענדען מיטלען! אבער וואס פאר א מיטלען?.... מיין צימער קען איך לייכט עפענען, אבער וויא וועל איך דורכגעהן דיא איבעריגע צימערען? וויא וועל איך דורכגעהן דעם הויף, וואו איך זעה צוויי וועכטער ביי דער טהיר? איך האב דאך ניט לאנג בעמערקט וויא דער אויסוואורף האט מיט זיי גערעדט. אך, וויא שרעקליך איז מיין יעצטיגע לאגע! וואו וועט דער אונגליקליכער גרינבערג נעהמען טויזענד רובעל און ווארום זאל ער עס טהאן?.... און אז ער וועט עס שוין יא טהאן, וועט דען דער טיראַן אין גאנצען מיר פריי-לאָזען, נאכהער וויא ער האט שוין אויף מיר געוואָרפען אן אויג.... נאכהער וויא איך געפעהל איהם אויף צרות?....

א לייכטער קלאפּ אין טהיר האט איהר שטארק איבערראשט.

— איינס אוהר ביי נאכט א קלאפּ אין טהיר! — האט זיך דיא אונגליקליכע נעקלערט — און אין וועלכע טהיר? ביי א פּריסטאוו, וועלכער לויערט אויף מיר! ער געהט שוין ווידער! ניין, איך וועל איהם ניט עפענען! איך שלאף!

אין טהיר האט זיך געהערט א שטארקערער קלאפּ, באלד נאך איינער און א דריטער.

זיא איז אויף דיא שפּיצען פינגער צו דער טהיר צוגעגאנגען א...האט זיך איינגעקוקט דורכ'ן לעבעל פון שליסעל. זיא האט געזעהן א שטיקעל פּאָלע פון א וויסען רעקעל.

— דאס איז דער צווייטער שורקע, זיין ברודער צו אלע שווארץ יאהר! — האט דיא אונגליקליכע אויפגערעגט געברומט — איין טייפעל ארויס, דער צווייטער אריין!....

פלוצלינג איז מיט דיא שנעלינקייט פון א בליץ עפּעס א געדאנק אין איהר קאָפּ דורכגעפלויגען; זיא האט א לייכטען שמייכעל געטהאן און האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

— ענטשולדינט מיר ליעבע סאָנינקא, — האט איהר אנטאָן איוואנאָוו ליעבליך געזאגט, נאכהער וויא ער איז אין איהר צימער פרעך אריינגעגאנגען — ענטשולדינט מיר וואס איך בעזוך אייך זאָ שפּעט אין דער נאכט. איך וויים, אז איהר שלאָפט אם מיינסטען ביי טאג און ביי נאכט זיצט איהר און קלערט.... אך, וויא גליקליך וואלט איך זיין, ווען איך וואלט געווען דער סוביעקט, וועלכער בעשעפטיגט אייערע געדאנקען!

— פאר אזא גליק האָט איהר עס, ווען א זשידאווקא זאל וועגע טראכטען? — האט איהם שרה מיט א פריינדליכע מינע און מיט פער פעראכטונג געפרעגט.

-- מיינט איהר, סאנינקע, אז איך בין א יורענ־פּרעסער, וויא מיין ברודער? האט דער יונגער איוואנאוו מיט א געמאכטען פערוואונדערונגס טאן גערעדט — ניין, איהר מאכט אן אירךטהום, איך ליעב דיא אידען פייערליך און נאך מעהר, זייערע טעכטער....

— נו, ווארום הייראטהעט איהר ניט עפּעס א געטויפטע זשידאָווקא?

— וועגען דעם, מיין ליעבע סאָנינקע, בין איך צו אייך יעצט געקומען, — האט אנטאָן מיט א ליעבליכע מינע, איהר אָנקוקענד גלייך אין דיא אויגען געזאגט. איך האב מיך בערעכענט, אז פאר אייך וואָלט ניט קרום געוועז זיך צו טויפען.

— ביידע ברידער זיינען קראנק אויף איין קראנקהייט! — האט זיך שורקין געקלערט שטעהענדיג הינטער'ן טהיר — געוויס איז דיא זשידאווקא עפּעס א זעלטענע שעהנהייט; אָבער ראָמאנסירט ברידערלאך, איהר וועט זיך פון דיעזען ראָמאן האבען צו קראצען!....

— נו, וואס וועט שוין זיין, ווען איך וועל מיך טויפען? — האט איהם שרה נאאיוו געפרעגט.

-- דאמאלס וועל איך אייך בעטען, אז איהר זאלט זיין מיינע! — האט אנטאן פייעריג ערוויעדערט — איך וועל אייך האלטען טהייער און אייך פערהייליגען וויא א געטין.

— אויף אייך מאנספערזאנען איז זיך ווענינ צו פערלאָזען, — האט שרה רוהיג ערוויעדערט — היינט ליעבט איהר דיעזער אין מאָרגען אן אנדערע. איך גלויב אז אייער ברודער האט אויך א וויב, און דאך ראָמאנסירט ער ביי זיך צו הויזע מיט אן אנדערע און מעגליך גאר ניט ווייט פון זיין פרוי'ס צימער.

— דאפיר איז ער דאך א פּריסטאוו, — האט אנטאָן שפּאָטיש געזאגט — און א פּאָליציי־מאן קען זיך אלעס ערלויבען.

— אָה, אָה, ניהיליזמוס! — האט דער דעטעקטיוו שורקין הינטער דער טהיר זיך געקלערט — ער איז געוויס א ניהיליסט און האט אויף אלעקסעיעוו'ן געשאָסען אויך אויס ניהיליסטישע גרינדע!

— פאר אזוי פערדארבען האלט איהר עס דיא פּאָליצייסקע בעאמטע? — האט איהם שרה מיט א שמייכעל געפרעגט.

— וויא דיא רעגירונג, אזוי זיינען איהרע בעאמטע!

שורקין האט ארויסגעהאפּט פון זיין בוזים־טאש א קליין נאָטיץ־ביכעל און האט אנטאָן'ס פראזע, וואָרט אין וואָרט אָבגעקופּירט.

— אָבער וואס רעדט אייער ברודערס וויב, — האט איהם שרה שמייכלענד געפרעגט — ווען זיא זעהט, אז איהר מאן טרייבט זיך ארום מיט אנדערע פרויען?

— זיא רעדט גאר ניט! — האט אנטאָן לאכענד געזאגט.

— איז זיא געוויס פערדאָרבען וויא ער?

— אין געגענטהייל, זיא איז א גאנץ בראווע, עהרליכע פרוי.

— א בראווע עהרליכע פרוי, פערשווייגט אזא אונטרייהייט?

— ווייל זיא וויים ניט! — האט אנטאָן לאכענד געזאגט.

— איך גלויב, אז זיא מאכט זיך ניט ווּיסענדיג, — האט שרה ליסטיג אָן מיט א פריינדליכען שמייכעל געזאגט — ווייל זיא ווייס, אז זיא קען איהם דערפאר גאר ניט טהאן.

— חא, חא, חא! וויא הייסט זיא קען איהם גאר ניט טהאן? איהר גאנצער פערמעגען ליעגט אין באנק אויף איהר אייגענעם נאָמען.

— מעגליך, אז זיא איז ניט אזוי שטארק אייפערזיכטיג וויא אנדערע פרויען?

— גראדע פארקעהרט! — האט אנטאן גאנץ נאאיוו געענטפערט — זיא איז אזוי אייפערזיכטיג, אז זיא וואָלט איהם לעבעדיג פערברענט פאר'ן קלענסטען פערדאכט.

— איהר שפאסט עס, הערר איוואנאָוו, — האט שרה לאכענד געזאָגט — איז עס מעגליך, אז אייער שוועגערין זאל ניט וויסען, אז א יונגע דאמע זיצט דאָ פערשפארט ביי איהם אין א צימער און איהר מאן פערברייגגט לעבען דער דאמע גאנצע שטונדען.

— זיא ווייס, אָבער זיא האט ניט געזעהן וויא לאנג ער פערווייילט ביי אייך.

— סיידען זיא איז בלינד, — האט שרה ווייטער געלאכט — אדער זיא זיצט פון מיר אין א גאנץ ווייטען צימער.

— אין א ווייטען צימער? — האט אנטאָן איהר געהאלפען מיטלאכען — איז דען דער דריטער צימער פון דאנען ווייט?

— מיר שיינט, אז ווען מען האט מיך אהער אריינגעפיהרט — האט שרה ווייטער גערעדט — האב איך מעהר ניט געזעהן וויא דעם קיך צימער פון וואַנען איך בין געקומען.

— ניין, סאָנינקע, — האט אנטאָן ליעבליך געזאגט — געגען אייער צימער ענט־געגען איז דיא טהיר פון אונזער בעדיענטענס צימער און גלייך מיט אייער טהיר פיהרט א טהיר צוּ איהר צימער....

— איך הער עפּעס לעבען טהיר א גערויש — האט שרה ליסטיג געזאגט — און איך וואלט אייך ראטהען פון דאנען ארויסגעהן, ווייל איהר קענט זיך דא טרעפען מיט אייער ברודער.

— אָה, סאָנינקע, — האָט אנטאן פריינדליך געזאגט בעאונרוהיגט אייך ניט אומזיסט, ווען איך וואָלט וויסען, אז מיין ברודער קען יעצט צו אייך קומען, וואָלט איך אייך ניט בעזוכט.

— איהר האט דאך נאָר וואָס געזאגט, אז א פּאָליציי־מאן קען אלעס.

— אבער ניט פליהען מיט פליעגלען פון קווארטאל אין זיין פריוואט וואוינונג.

— אזוי שפעט זיצט ער אייער ברודער אין קווארטאל?

— יעצט איז פאר איהם דארט דיא בעסטע צייט, -- האט אנטאָן געלאכט— שפּעט אין דער פינסטער לאזען זיך פיש בעסער פאנגען און אויסער דעם האט דיא פּאָליציי צייט איינינע טעג צו טהאן מיט אלעקסעיעוו'ן.

— וועלכער אלעקסעיעוו? — האט שרה נייגיעריג געפרעגט.

— דער שורקע, וועלכער רופט זיך מאָסקווער גאָלאָוויא, האט אנטאָן געענטפערט.

— וואס האט דען די פּאָליציי מיט איהם צו טהאָן?

— לאנג לעבען זאלסט דוא, סאָנינקע, פאר דיין נייגירדע? — האט דער דעטעקטיוו שורקין ביי יענער זייט טהיר זיך געטראכט — דוא האסט דיעזע פראגע יעצט פון מיין מויל ארויסגעכאפּט, איך בעדארף טאקי וויסען אן אנטווארט.

— מען האט אויף איהם צוויי מאל געשאָסען.

— געשאסען?

— אָבער לײדער ניט געטראָפען.

שורקין האט ווידער עפּיס אריינגעשריעבען אין זיין ביכעל.

— און די שיסער האט מען דערטאפּט?

— אזוי לאנג קריינקט ער! — האט אנטאָן מיט א פרעהליכען טאָן ערוויעדערט — אבער גענוג וועגען זייטיגע זאכען צו ריידען! לאמיר הערען עפּעס פון דיר א ווערטעל וועגען אונזער ליעבע.

— ער וויל שוין מעהר ניט ריידען! — האט שורקין זיך געטראכט — אבער ער האט שוין גענוג גערעדט.... איך וועל מיט גאטס הילף נאך מעהר הערען!

שרה האט זיך פערגאנדער געלאכט.

— וואס בעדייטעט סאָנינקע אייער לאכען? — האט איהר אנטאן אויפגערעגט געפרעגט.

— איך לאך וואס א פּראוואָסלאוונער ליעבט א זשידאָווקא.

— נו, האב איך דאך אייך געמאכט א פּאָרשלאָג, אז איהר זאלט זיך טויפען.

— נאך היינטיגע נאכט?

— זייט איהר אבער גענאגען, ווען עס איז דאס צו טהאָן פון מיינטוועגען?

שרה האט איהם געענטפערט מיט א פריינדליכען שמייכעל.

אנטאָן איז צו איהר צוגעלאָפען און האָט איהר ליעבליך אומגעהאלדזט.

— אלץ נאכ'ן טויפען! — האט שרה איהם אפּשטויסענד פון זיך מיט פערראכטונג ערוויעדערט — דערווייל געהט שלאָפען, ווען איהר ווילט, אז איך זאל ניט מאכען א ליארעם!

— און איהר פערשפּרעכט מיר זיך צו טויפען? — האט אנטאָן זיך ערוויי-טערענד פון איהר אײניגע שריט געפרעגט און זיינע אויגען האבען געפייערט.

— אז איהר וועט מיר זיין געהארכזאם און געהן יעצט שלאפען, וועל איך אייך מאָרגען זאגען אנטוואָרט.

— איך טהו עס מיין טהייערער ענגעל! — האט אנטאָן ערפרעהט אויסגע-רופען און ער האט זיך באלד מיט איהר פריינדליך פעראבשיידעט און איהר צימער פערלאָזען.

— פּ-פּע, וויא ער חראָפּעט צום טייפעל! — האט אנטאָן געזאגט א קוק-טהאנדיג אויף שורקינען, וועלכער איז געלעגען אויסגעצויגען אויפ'ן בויד, ווען ער איז דורך זיין צימער דורכגעגאנגען — דאס איז עפּעס א מוזשיק נאר וואס פון'ם דאָרף ארוים!....

— דיא צייט פון מיין רעטונג איז געקומען ! — האט שרה נאך א גאנצע האלבע שטונדע נאכדענקען צו זיך אליין גערעדט — טוידט אדער לעבען !

זיא האט גאנץ שטיל איהר צימער אויפגעעפענט, זיא איז ארויסגעגאנגען און האט איהם פון אויסוויינינג פערשלאָסען, זיא איז אויף דיא שפּיצען פינגער צוגעגאנגען צו דער זייטיגער טהיר און האט איהר לאנגזאם אויפגעמאכט און פון אינעווייניג גלייך צוריק צוגעמאכט. פון דאָרט איז זיא אריין אין עס־צימער, וואו א טהיר פון נאך א צימער איז געווען האלב אָפען, און פארן רויטען שיין פון א הענג לאמפּע האט זיא דערזעהן א שלאָפענדע דאמע אין זעהר א רייך־פערפוצטע בעט. זיא איז שטיל אין צימער אריינגעגאנגען און האט דיא האלב־אָפענע טהיר לאנגזאם צוגעמאכט. אויף דיא שפּיצען פינגער איז זיא צו דער בעט צוגעגאנגען און האט זיך אוועקגעשטעלט.

— מיטלייד מאדאם איוואנאוו ! — האט זיא מיט א שטילע שטימע געזאגט — מיטלייד מיט אן עלענדע !

זיא האט דיא זעלבע וואָרטען אלע מאָל העכער גערעדט ביז דיא פרוי האט זיך פּלוצלינג אויפגעחאפּט און האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט אויפהויבענד איהרע ביידע הענד אין דער הויך און האט געעפענט איהר מונד אויסצושרייען : געוואלד !

— שרעקט אייך ניט טהייערע, ליעבע פרוי ! — האט שרה פיינשטיין פאלענד אויף דיא קניע און אויסשפּרייטענד איהרע קליינע צארטע הענטלאך מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען — איך בין דיא אונגליקליכע, עלענדע און פערפאָלגטע פרוי, וועלכע זיצט שוין צוויי טאג פערשפּארט אין אייער הויז אין א צימער ! איך בין צו אייך געקומען אום צו בעטען פון אייך מיטלייד.... רעטעט מיך עדלע פרוי פון מיינע פערפאָלגער, וועלכע ווילען זייערע ליידענשאפטליכע געפיהלע אויף מיר אויסאיבען.... איך בין אונגליקליך ! איך בין עלענד וויא א שטיין און בעזיץ קיינע קרעפטען צו קעמפּפען פאר מיין עהרע.... איך בין שוואך וויא א פליעג. און דא אין וואוינונג פון אן אנשטענדיגע, עהרליכע, עדלע פרוי וויא איהר זייט, וויל א מענש מיך צו א שענדליכען לעבען בריינגען....

— ווער ? — האט דיא פרוי ווילד אויסגעשריען — ווער וואגט זיך אייך צו בעריהרען ?

— אָה, איך קען עס אייך ניט זאגען !.... מיין געוויסען לאָזט עס מיר ניט !

— ניין, איהר מוזט מיר זאגען ווער ! — האט דיא פרוי אויסער זיך אויסגעשריען — איהר טאָרט פון מיר גאר ניט לייגנען ! איך מוז עס וויסען !

— עס טהוט מיר זעהר לייד אייך צו זאגען, אז דער יעניגער איז אייער מאַן אליין !

— מיין מאן ? — האט דיא פרוי ארויסשפּרינגענדיג וויא א ווילדע טיגערין פון איהר בעט אויסגעשריען — מיין מאן ? ער האט דאך אייך גאר פערשפּארט פאר א פערברעכען !

— אָה, ניין עדלע פרוי ! איך האב קיין פערברעכען בעגאנגען, אויסער וואָס גאט האט מיר געשענקט א שעהן געזיכט.... איז דאס דען מיין שולד ?

— און מעהר ניט?

— מעהר ניט, עדעלע פרוי, — האט שרה וויינענד ערוויעדערט — אייער מאַן האט מיך ביי א בעפאל דערזעהן און האט שוין צוליעב א געוויסען ציעל אויסגעקלערט אויף מיר פיעלע פערברעכען אום מיך ביי זיך אין וואוינונג צו פערשפארען.

— צוליעב וועלכען ציעל! — האט דיא פרוי העכסט אויפגעדעגט געפרעגט.

— ער האט געוואָלט, אז איך זאל איהם זיין ליידענשאפט נאכגעבען, און נאכהער וויא ער האט געזעהן, אז ער קען מיט מיר גאר ניט מאכען ביי זיך אין צימער, וואו איידך קען עס לייכט בעוואוסט ווערען, צווינגט ער מיך, אז איך זאל ארייינציהען אין א וואוינונג פאַר וועלכען ער וועט צאָהלען און ער וויל מיך דארט אפט בעזוכען!

— אָ גאָט! — האט דיא פרוי פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען — איך האב שוין לאנג אויף איהם געהאט עפּעס א פערדאכט; אבער איך האב ניט געוואוסט, אז ער איז מיר אזוי-ווייט אונטריי!

— אָט וויא איך דערצעהל אייך עדעלע פרוי!

— קענט איהר מיר נעבען עפּעס א בעוויז אין דעם? — האט דיא פרוי נאך א קליינעם נאכדענקען נעפרעגט.

— דער בעסטער בעוויז איז דיעזער שליסעל! — האט שרה איבעררייכענד דעם שליסעל פון איהר צימער געזאגט — אז איך האב איהם געזאגט דאס איך בין צופריעדען מיט איהם ערגעץ צו קווארטירען, האט ער מיר באלד האלב פריי געלאָזען

מאדאם איוואנאָוו האט זיך מיטביידע הענד א קלאפּ געטהאן אין קאָפּ.

— איך וועל איהם שוין אָנלעהרנען! — האט דיא פרוי וויטהענד געשריען — ער וועט שוין א „צעהנטען פערזאָגען” !

דיא פרוי האט ארויפגעוואָרפען איהר קלייד אויף זיך און האט זיך פערהילט אין א טוך.

— קומט! — האט זיא שרה'ן ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט — איך בע-פריי אייך פון דעם הולטיי!

זיא האט דער איבערראשטער שרה פיינשטיין ארונטערגעפיהרט פון דיא הינ-טערשטע טרעפּ, אליין האט זיא זיך אוועקגעשטעלט ביי דער טהיר און האט איהר געהייסען ארויסגעהן פון'ם הויף.

— נילזיא'ס מאטושקא! (מען טאָר ניט מאמעלע!) — האָבען איהר ביידע וועכטער שטרענג געזאגט, ווען זיא איז צום טהויער צוגעגאנגען.

מאדאם איוואנאוו איז באלד צו זיי צוגעלאָפען און האט יעדען פון זיי ארונ-געלאָזען צו פאָר הייסע פּעטש, אז זיי איז געפלויגען פייער פאר דיא אויגען.

— סלושאיום'ס! סלושאיום'ס! — האבען זיי ביידע אין איין קול אויף דיא פּעטש ערוויעדערט און האבען גלייך דיא טהירעל פון'ם טהויער אויפגעמאכט.

— איהר וועט דאָפּעלט בעקומען, ווען איהר וועט איהם איין ווארט פון

דער גאנצער געשיכטע אפדערצעהלען! — האט דיא מאדאם, נאכהער וויא שרה פיינשטיין איז אוועקגעגאנגען, צו דיא וועכטער געזאגט.

— סלושאיום׳ס! סלושאיום׳ס!

— — — — — — — — — — — — —

מיט ראשע טריט האט שרה פיינשטיין זיך ארומגעדרעהט אין פערשיעדענע הינטער-געסלאך גלייך וויא זיא האט פון איהר קערקער זיך ארויסגעחאפט. „צום אלטען פריינד גרינבערג״, האט זיא געפאסט ביי זיך א בעשלוס און איז באלד אין זיין וואוינונג אריינגעלאפען.

זיא האט לויפענדיג צו גרינבערג׳ן זיך פארגעשטעלט, וויא שווער און וויא געפעהרליך עס איז יעצט אום צוויי אוהר אין דער נאכט אין גרינבערגס וואוינונג זיך אריינצוחאפען. אבער צו איהר ערשטוינען האט זיא גאר ניט בעדארפט לאנג ארום זיין קווארטיר זיך ארומדרעהען; זיא האט געפונען דיא אונטערשטע טהיר האלב אפען, און ביי דעם ערשטען לייכטען אנקלאפען, האט איהר זיין פרוי דיא אויבערשטע טהיר אויפגעמאכט.

גרינבערגס פרוי אסתר, איז הינטער זיך אפגעשפרונגען פאר איבערראשונג ווען זיא האט שרה פיינשטיין דערזעהן. איהר בלאסע, טרויעריגע געזיכט איז רויט געווארען פאר ערשטוינען און פרייד. זיא האט א פאטש געטהאן מיט ביידע הענד איהר אנקוקענד שטום אין דיא אויגען.

דיא אונגליקליכע האט איהר אויך שטום אנגעקוקט און האט געזוכט מיט דיא אויגען הין און צוריק און א פערוואונדערטע מינע איז אויף איהר ערשראקענע געזיכט געלעגען, פונקט וויא זיא וואלט געוואלט אויסדריקען איהר ערשטוינונג, וויא קומט עס אזוי שפעט אין דער נאכט זאל דיאווירטהין ניט שלאפען און דער ווירטה ניט זיין צו הויזע.

— זייט איהר ווירקליך געראטעט? — האט אסתר גרינבערג מיט א פער־וואונדערטען און פרעהליכען טאן אויסגעשריען, ריכטיג וויא זיא וואלט ניט גלויבען איהרע אויגען, אז זיא זעהט פאר זיך דיא ארעטירטע פרוי.

— אה, טהייערע פריינדין, פארלויפיג יא! — האט שרה קוקענד צום טהיר מיט אן ערשראקענעם געזיכט ערוויעדערט.

— און מיין מאן וועט פון דעם פריסטאוו אויך באלד קומען?

— איז דען אייער מאן יעצט ביי דעם פריסטאוו?

— ער איז אנפאנג אבענד אוועקגעלאפען מיט א בריעף פון א וויכטיגען פערזאן צו איינע א רייכע פרוי, אום צו בעקומען פאר דעם פריסטאוו דיא פער־שפראכענע טויזענד רובעל אויסקויף געלט.

— און ער איז נאך ניט געקומען? — האט שרה חעכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— און איהר האט איהם גאר ביי דעם פריסטאוו ניט געזעהן? — האט אסתר מיט אן אונרוהיגע מינע געפרעגט.

שרה האט אנשטאט ענטפערן פערב־אבען מיט דיא הענד.

— ווער מיר ! וואס האט פּאסירט ? — האט אסתר מיט א ציטער׳ענדע שטימע אויסגעשריען.

— איך מוז אייך זאגען דיא ריינע וואהרהייט, — האט שרה אויפגערעגט איהר ערוויעדערט — אז איך האב מיך נאר אהן א פערמיטלונג, פון פּריסטאוו אליין גערעטעטעט.

— אַי ! — האט זיך אַ הערצרייסענדער קרעכץ פון אסתר׳ס ברוסט ארויסגע־ריסען און זיא האט זיך מיטביידע הענד אן שרה׳ס שולטערן אנגעכאפּט.

— איהר האט זיך גאר ניט וואס צו בעאונרוהיגען, — האט איהר שרה נאך א קליינעם נאכדענקען געטרויסטעט — אייער מאן וועט געוויס באלד צוריקקומען; עס איז מעהר ניט צו בעדויערן, וואס דער שורקע בעקומט פאר מיין זעלבסט בעפרייאונג טויזענד רובעל.

— וואס רעדט איהר ! — האט אסתר העכסט אויפגערעגט און אונרוהיג אויסגעשריען — אזוי שפּעט אין דער נאכט זאל מיין מאן זיין ביי דעם פּריסטאוו ? אַי, מיין הערץ שרעקט מיך זעהר, איך האלט עס גאר ניט אויס !

שרה האט איהר דערצעהלט אין קורצען איהר לאגע אין פּריסטאוו׳ס הויז און וויא אזוי זיא האט זיך גערעטעט פון איהר געפענגניס און האט געענדיגט מיט דיעזע ווערטער :

— און וויא באלד אייער מאן איז נאך ניט געקומען, איז דאס א בעווייז, אז דער פּריסטאוו האלט איהם אפּ ביז אין דער פריה, אום ער זאל אי דיא טוי־זענד רובעל קענען נעהמען און מיך ניט פערליערען.... דער שורקע וויל דאס געלד מיט׳ן נפש צוזאמען.

אסתר האט זיך מיט דיעזע ערקלערונג, וועלכע עס לייגט זיך לייכט אויפ׳ן שכל אביסעל בערוהיגט וועגען איהר מאן ; אבער זיא איז אונרוהיג געוואָרען וועגען דער אנטלאָפענער ארעסטאנטין וואס קען לייכט אין פּריסטאוו׳ס הענד צוריק אריינפאלען זיצענדיג ביי איהר צו הויזע.

— וויא באלד אזוי, ליעבע פריינדין, — האט אסתר נאך א קליינעם נאכ־דענקען געזאגט — מוז איך אייך בעזאָרגען אין אנדער בעהעלטניס, וואו איהר וועט זיין פיעל זיכערער וויא ביי מיר אין וואוינונג. ביטע ווארטעט א וויילע אויף, איך קום באלד צוריק.

זיא האט אנגעצונדען א ליכט און איז ארויסגעגאנגען או. מיט צעהן מינוטען שפּעטער, איז שרה פיינשטיין געזעסען לעבען אָסיפ זאכארין אויפ׳ן בוידים.

אונגליקליכע אסתר ! דוא רעטעטסט אונגליקליכע און דוא ווייסט ניט, אז דער שרעקליכסטער אונגליק האט דיך, ארימע פרוי, אליין געטראָפען.

— — — — — — — — — — — — —

— אַך, וויא פינסטערניס איז שרעקליך ! — האט שרה וויא צו זיך אליין גערעדט זיצענדיג אויף דער ערד ביי זאכארינען אין קעמערל, וואו דאס ליכטעל איז שוין לאנג אויסגעגאנגען.

— פינסטערניס איז ליעב און אנגענעהם פאר דיא וואס ווערען פערפאָלגט

פאר זייערע עהרליכע אידעען, — האט זאכארין רוהיג ערוויעדערט — איך זעה אייך ניט פרוי, און איך ווייס ניט ווער איהר זייט. נאר, אז דיא ווירטהין האט אייך היער בעהאלטען, פערשטעהע איך, אז איהר מוזט זיצען אין דער פינסטער; איך פערשטעהע אבער אן אייער שטימע און אן אייער אויסדריקען דיא פראזע „פינסטערנים איז שרעקליך“, אז ניט צוליעב עפּעס א שרעקליכען פערברעכען זיצט איהר אין דער פינסטער.... געוויס זייט איהר אויך עפּעס פערפאלגט פאר א אידעע, א געדאנק אדער זאגאר פאר אייער אַבשטאַמונג, ווייל איהר זייט א אידין....

שרה האט א קרעכץ געטהאן.

— א מאל איז א קרעכץ, א זיפץ אדער א טרויעריגע מינע, — האט זאכארין ווייטער גערעדט — דער בעסטער און דער קליגסטער אנטוואָרט. עס ניעבען א סך מאָמענטען אין מענשענ.ס לעבען אין וועלכע זיין איין זיפץ פערגרינגערט איהם טויזענד קוועלונגען און פערענטפערט טויזענד פראגען — דאָך אלס איינער פון דיא יעניגע, וועלכע פינסטערנים מוז זיי זיין ליעב און אנגענעהם, וואָלט איך ווינשען אנטהייל נעהמען אין אייערע שמערצען, וועלכע האבען אייך געצוואונגען צו זיצען גלייך מיט מיר אויף א פינסטערן בוידים. מעגליך, אז מיר ווערען ביידע פערפאָלגט פאר א יין אידעע און דאדורך קענען זיך אונזערע ביידע קרעפטען פעראייניגען.

— אָ פריינד, — האט שרה זיפצענד איהם געזאגט — קרעפטען פון אונגליקליכע און פערפאָלגטע זיינען געגליכען צו א צערבראָכענעם ראָד אין א וואגען. ער שטערט דעם וואָגען צו געהן, און ער אליין ווערט ביי זיין בעוועגונג נאך מעהר צובראכען.

— אייער פערגלייכען, פריינד, — האט זאכארין ערוויעדערט — איז זעהר טיפזיניג און פראַקטיש. איך זעה, אז לעבען מיר זיצט א מענש מיט וועמען איך מעג ריידען; אבער ניט אימער בעדארפען אונגליקליכע און פערפאָלגטע זייערע קרעפטען מיט אזא מיינונג בעטראכטען. דאס לעבען אין וועלכען פערשיעדענע קרעפטען ארבייטען, מוז האבען אויך קרעפטען פון אונגליקליכע און פערפאָלגטע. דיעזע מענשען ארבייטען פיעל ענערגישער און שטארקער. עס גיעבען פיעלע טהעטיגקייטען, וועלכע בריינגען נוצען דער גאנצער מענשהייט, און דאָך ווערען זיי בעטראכטעט פאר דיא גרעסטע פערברעכען. פאר פערברעכען ווייסען אלע, אז מענשען ווערען פערפאָלגט און אונגליקליך; היינט שטעלט זיך פאָר, וואס וואלט געוועזען ווען אלע ארבייטער פאר דער מענשהייט, דאס הייסט: דיא אונגליקליכע און פערפאָלגטע וואָלטען בעטראַכט זייערע קרעפטען פאר א צובראכענעם ראָד אין וואָגען? אבער מיר פערפאָלגטע טאָרען אזוי ניט טראכטען, מיר מוזען פאר דער מענשהייט ארבייטען אבוואהל מיר ווערען דאפיר פערפאָלגט, אבוואהל מען ווארפט אונז דערפאר אין געפענגניס אדער מען פיהרט אונז צום עשאַפאָט, צום גאַלגאָן....אבער זאגט מיר עלענדע פריינדין, ווער איהר זייט? — האט זאכארין, פלוצלינג אונטערברעכענד זיין געשפרעך איהר געפרעגט — מיין ווירטהין האט מיר מעהר ניט געזאגט, דאס איהר זייט אן עהרליכע פערפאָלגטע פרוי, און דאס פערשטעהע איך אן

אייערע נעצעהלטע ווערטער; אבער וואס פאר אן אונגליק האט אייך דא צו מיר געבראכט?

— א ניעדערטרעכטיגע פאלשע בעשולדיגונג! — האט איהם שרה ער־ווידערט.

— זייט איהר עס פיעללייכט דיא פרוי, וועלכע איהר זייט היער אין מיין ווירטה'ס וואוינונג ביי דעם פריסטאוו'ס בעפעהל פערהאפטעט געוואָרען? — האט איהר זאכארין העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— איך בין עס דיא אונגליקליכע.

זאכארין איז פון זיין געלעגער פונקט וויא א שלאנג וואָלט איהם א ביס געטהאן אויפגעשפרונגען.

— אָ גאָט! — האט ער ניט מיט זיין שטימע אויסגעשריען — טאָ וואו איז הערר גרינבערג?

— איך דענק אז ער איז נאך ביי דעם פריסטאוו מיט דיא טויזענד רובעל,— האט שרה איהם ערווידערט.

— מיט וועלכע טויזענד רובעל? — האט זאכארין ערשטוינט געפרעגט.

— מיט וועלכע ער האט גערעכענט צו בעקומען פון א הויכע דאמע, לויט וויא זיין ווייב האט מיר יעצט דערצעהלט.

— דורך א בריעף וועלכען מען האט איהם געגעבען?

— יא דורך א בריעף.

— איך אליין האב דאָך איהם דעם בריעף געגעבען! — האט זאכארין אי־בערראשט און שטארק אויפגערעגט אויסגערופען — אבער ליידער האט ער דאָך דאס געלד ניט בעקומען, וואס איז דאס? איך פערשטעה עס ניט!

שרה האט א ציטער געטהאן און האט פערבראָכען מיטביידע הענד.

— היינט וויא אזוי האט איהר זיך גערעטעט? — האט איהר זאכארין צו־רודערט געפרעגט — עפּעס דיא גאנצע געשיכטע קומט מיר זאָנדערבאר פאָר.

זיא האט איהם דערצעהלט איהר געשיכטע און וויא אזוי זיא איז פון פּריס־טאוו'ס צימער אנטלאָפען.

— מיט גרינבערג'ן האט געטראפען אן אונגליק — האט זאכארין ציטערענד מיט'ן גאנצען קערפּער געזאגט — יעצט בין איך איבערצייגט, אז ער איז אריינגע־פאלען צו דער פּאליציי מיט מיין בריעף וועלכער מאכט איהם אונגליקליך....יא, דאס איז ריכטיג, מיין פרוי נעבאך רעכענט אויך, אז ער איז ביי דעם פּריסטאוו.

שרה האט אויסגעבראכען מיט א געוויין.

— איך ראטה אייך אונגליקליכע פריינדין — האט זאכארין איהר אונרוהיג געזאגט — אז איהר זאלט דעם בוידים פערלאזען וואס אם שנעלסטען, דען נאכ־הער וויא גרינבערג איז מיט'ן בריעף אריינגעפאלען, זיינען מיר דא ביידע ניט זיכער,

— אבער וואוהין געהט מען? — האט שרה פערברעכענד מיט דיא הענד געיאמערט — איך בין אין דיעזער שטאדט פרעמד און האב קיינע בעקאנטע.

דיא טהירעל האט זיך אין דיעזען מאָמענט אויפגעמאכט און עס האט זיך געהערט שטילע שריט אויפ'ן בוידים.

— זאכארין, — האט ער דערהערט א גאנץ שטילע שטימע — מיר זיינען געקומען ד־ך רעטען.

— מארטין ? — האט זאכארין געפרעגט.

— מארטין, — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט — אָסטראָוו איז אונטען, זיא איז אויך דא.

— איך בין דא ניט איינער, — האט זאכארין געזאגט — איהר מוזט אויך רעטען נאך אן אוניקליכע פרוי, וועלכע מיין ווירטהין האט דא יעצט בעהאלטען.

מארטין האט אנגעצונדען א ליכט און דערזעהענד דער שעהנער פערוויינטער פרוי, האט ער זיך פאר איהר העפליך פערנייגט און האט איהר דאס ליכט איבער־געגעבען.

— מיט אונז, אונבעקאנטע דאמע, — האט ער איהר פריינדליך געזאגט — אייער ערשטער נוצען איז, אונז דעם וועג צו בעלייכטען.

ער האט זאכארינען אוועקגעשטעלט איהם ערגרייפענד אונטער דיא ארעמס, שרה איז געגאנגען פאָראויס מיט דאס ברענענדע ליכט'ל אין דער האנד; זיא איז פון לייטער ארונטערגעקראָכען; מארטין האט זאכארינען וויא עס איז אראפגע־פיהרט פון שטופע צו שטופע.

און אין איניגע מינוטען ארום, איז פון הינטער זאראדיע, לעבען „פּראָוואַ־לאָמאניך־וואראָט״ אוועקגעפלויגען א פערמאכטער עקיפּאַזש גליך מיט'ן וועג פון „מאָסקווא רעקא״ און איז פערשוואונדען געווארען וויא א שווארצער שאטען אין דיא פינסטערניס.

16טעס קאפּיטעל.

ער פיהרט זיי אַלע אין חדר.

אויפ'ן פינפטען שטאָק אין דעם בעריהמטען . מאסקוּוער געפענגניס אויף „טאגאנקא״ זיצען פינף ארעסטאנטען אין אן ענגע פינסטערע צעלע, איין קליין פענסטערל אין דאך וואס קוקט אויס וויא אן אויג פון א בר־מנן און איז בעדעקט מיט א גערדיכטע שטעכענדע אייזערנע גראטע, בעלייכטעט מיט א דונקעלן שיין דעם שרעקליכען צימער אין וועלכען עס איז ניט צו זעהן א בעטעל אדער א שטוהל. א לאַנגער טאפּטשאַן צוואמענגעשלאגען פון פיער ברייטע שמוציגע ברעט־טער, פערנעהמט א האלבען צימער. אויף איהם ליעגט א פערפוילטער עפּוש'דיגער שטרוי־זאק, אויף וועלכען דיא ארעסטאנטען זיצען דעם גאנצען טאג און רוהען ביי ביי נאכט. אונטער דעם טאפּטשאַן שטעהן פיער ליימענע טעפּלאך, וועלכע ווערען פון דיא וועכטער אנדערש ניט אויסגענאסען, סיידען אז זיי געהען שוין איבער און פערנעצען דעם דיעל פון איבעריגען שטיקעל צימער; דיא ווענט זיינען שווארץ און עס ליעגט אויף זיי א ווייסער מאָך וואס דער ווינטער לאזט נאך זיך איבער אלס אן אנדענקען פון דיא שרעקליכע ווילגאַטש. דאס קופּט איז פערפּעס־

טעט און געדיכט, דאס מען קען איהם אנטאפען מיט דיא הענד וויא אמאָליגע מצרים'דיגע פינסטערניס.

אין דיעזען גיהנם'דיגען צימער, פון וועלכען עס וועהט זיך א פעסט געשלאָסענע אייזערנע טהיר, זיצען אונזערע פיער בעקאנטע פערזאָנען אײנער איז, דער אירקוטסקער וואסילי פעטראוו, אדער סערגיי פאטאַמקין, דער צווייטער, איז אברהם גאָלדבוים, דער דריטער, יאקאב גרינבערג און דער פיערטער, וואסילי חאָמיאקאָוו (ראַזבאָיעוו).

דעם פינפטען האט מען יעצט צו זיי אין צעלע אריינגעוואָרפען און ער זיצט געשמידט צום וואַנט מיט א דיקע אייזערנע קייט.

— וואס איז נאך שרעקליכער וויא א מאָרד־ברענער? — האט זיך נעקלערט דער אונגליקליכער גרינבערג — און דאך זיץ איך פריי וועהרענד מיין נייער קאַמעראד איז געשמידט צום וואנט. אך, וויא שווידערהאַפט עס איז צו זעהן א געשמידטען מענשען. אבער געוויס ליעגט אויף איהם עפעס א שווערער פערברעכען, אבער מעגליך — האט זיך דער אונגליקליכער ווייטער געקלערט — אז ער איז אונשולדיג וויא איך. מעגליך, אז ער איז געלאפען רעטען א מענשען פון אונגליק; ער איז געגאנגען צו א וואהלטהעטיגע זאך און ער איז נאך אין א גרעסערן אונגליק אריינגעפאלען. אין רוסלאנד קען אלעס פאסירען. אבער וויא אזוי שמידט מען עס א מענשען זאָ טיראניש צו א וואנט? קען ער דען פון דיעזען פערשלאָסענעם גי־הנם אנטלויפען.

גרינבערג האט זיך פערטראכט ניט אראָפנעהמענד דיא אויגען פון אונגליקליכען ארעסטאנט. פלוצלינג האט ער זיך דערמאהנט אן זיין אונגליקליכע פרוי מיט זיינע דריי קליינע קינדערלאך און א הערצרייסענדער קרעכץ האט זיך פון זיין ברוסט ארויסגעריסען.

— שוין צוויי טאג אריבער — האט ער ביטערליך געברומט צווישען דיא צעהנער — זייט דאס אונגליק האט מיך בעגעגענט. מיין ווייב האט מיך אין אָפּענבאכס קאנצעליאריע אויסגעפונען; דאס קליין קינד אויף איהרע הענד האט געפיפטשעט וויא א פייגעלע: „פאפא" און האט זיך געצויגען צו מיר. א, וויא שרעקליך! אלע צייטונגען אין רוסלאנד קלינגען מיט יאקאב גרינבערגס מאָרד־בראנד. מיין פאטער וועט דאָרט שטארבען פאר שאנדע. מיין ווייב און קינדער פאר הונגער און שמערצען. אבער גאט זיי דאנק זאכארין און שרה זיינען געראטעט.

ער האט זיך ווידער פערטיעפט אין שרעקליכע געדאנקען און האט א קוק געטהאן אונווילענד אויף וואסילי חאָמיאקאָוו.

— אך, וויא בעקאנט דיעזער ארעסטאנט קומט מיר פאָר — האט ער ווײטער געטראכט — ער איז פונקט געראָטען אין יענעם מערדער, וועלכער האט דיא הויז אין פרעאָבראזשענסקי אונטערגעצונדען און מיך אין דעם מאָרד־בראנד בעשולדיגט. אבער וויא קומט ער צו הייסען חאָמיאקאָוו, וועהרענד יענעם האט דיע פריסטאוו פון פרעאָבראזשענסקען קווארטאל אנגערופען ראַזבאָיעוו?

ער האט זיך שטארק צו איהם צוגעקוקט און האט מיט'ן גאנצען קערפּער א ציטער געטהאן.

— זיי זיינען עהנליך וויא צוויי טראָפּפען וואסער! — האט דער אונגליקליכער ווייטער זיך געקלערט — זיינע אויגען פייערן וויא ביי א וואהרען מערדער; זיינע בליקען שטעכען מיר אין הערצען וויא שארפע פיילען. אבער ער איז דאך ניט דער זעלבער! איך וויים געוויס, אז יענער הייסט ראזבאָיעוו.

דער געשמידטער ארעסטאנט איז געזעסען אויפ'ן דיעל; זיין שווארצהאריגע קאָפּ איז געווען אראפּגעלאָזען צום ברוסט און ער האט שטארק געכראָפּעט.

פּאָטאָמקין האט זיין קאָפּ איינגענאָרעט אין שמוציגען שטרוי-זאק און האט געוויינט, גאָלדבוים איז געזעסען מרה-שחורה'דיג מיט האלב פערגלעזערטע אויגען און האט אנגעקוקט דיא שווארצע אייזערנע טהיר אום ער זאל ניט זעהן דעם גע-שמידטען מארטירער און חאָמיאקאָוו איז געזעסען און געוואָרטשעט אין דער שטיל וויא א טיגער אין א קליעטקע.

— אָ ליעבער גאָלדבוים! — האט גרינבערג צו גאָלדבוימען געזאגט מיט א ציטערענדע שטימע — ווער האט געקענט מיט א פּאר טאג פריהער זיך פאָרשטע-לען, אז מיר וועלען ביידע דא פוילען אין דעם פינסטערען שטיקענדען קערקער! וואס וועלען יעצט טהאן אונזערע פאמיליען? וואו וועלען אהינקומען אונזערע קינדער?

— ניט געזאָרגט ברודער! — האט גאָלדבוים מוטהיג ערווידערט — מיר וועלען עס נאך אמאל אין פריידען דדרצעהלען.

— גליקליך זייט איהר, ברודער, וואס איהר קענט נאך האָפען! — האט גרינבער טרויעריג ערווידערט — איך אבער זעה פאר קיין רעטונג גאר ניט ארויס. איך מוז יעדע האָפנונג אויפגעבען. איך זאג „איך מוז", ווייל אזוי איז מיין שרעק-ליכער צושטאנד, מענשען זאגען עדות, אז זיי האבען געזעהן וויא איך האב דעם מאָרד-בראנד בעגאנגען, א בריעף פון א געפעהרליכער פערזאן פאר דער רעגירונג האט מען אין מיין קעשענע אויסגעפונען, היינט וויא אזוי קען איך האפען און וואס האָב איך צו ערווארטען?

גאָלדבוים האט געוואלט דעם אונגליקליכען טרויסטען, אבער ער האט ניט געוואוסט וויא אזוי און מיט וואס. ער האט גוט פערשטאנען, אז מיט פוסטע רייד און מיט פערזיכערונג אויף געטליכע נסים, וועט ער דעם אונגליקליכען ניט בערו-הינגען, ווייל זיין בעשולדיגונג איז ווירקליך א שווערע.

— מיין אונגליק איז נאך שרעקליכער פון אייער'ן — האט גאָלדבוים נאך א קליינעם שטילשווייגען געענטפערט — איך בין אויך בעשולדיגט אין א מארד און דאך האב איך מיין האָפנונג ניט אויפגעגעבען; איך גלויב אין דעם קלוגען וואָרט פון אונזערע אמאָליגע געלעהרטע, אז פאלשקייט און ליעגען האבען קיינע פיס און דיא וואהרהייט מוז פון אונטער דער ערד ארויס-שפּראָצען.

— הראָפּע ניט אזוי צום טייפעל! — האט חאָמיאקאָוו צום געשמידטען ארעסטאנט פּלוצלינג א געשריי געטהאן און האט מיט זיין גראָבע פוס איהם א קלאָפּ געטהאן אין קניע — דוא ביזט ניט קראנק צו שלאָפען ביי נאכט!

פּאָטאָמקין איז פון זיין געלעגער אויפגעשפּרונגען און איז צו חאָמיאַקאָװן צוגעלאָפען.

— הונד! — האט ער צו איהם וויטהענד א געשריי געטהאן — פּערדריסט דיר וואס אן אונגליקליכער פּערגעסט א ווײלע זיינע שמערצען?

— פּערפלוכטער פּראנט! — האט חאָמיאַקאָװ זיך אוועקשטעלענד מיט א פויסט צו פּאָטאָמקינס געזיכט ווילד אויסגעשריען.

— איך וועל דיך באלד אַזוי מכבד זיין, אז דוא וועסט מיך האבען צו גע־דיינקען!

ער האט זיין שטארקען פויסט געוואָלט אראָפּלאָזען פּאָטאמקינען אין גע־זיכט; אבער גאָלדבוים און גרינבערג האבען איהם אָנגעחאַפּט פעסט פאר ביידע הענד.

— זשידאָװסקע מאָרדעס! — האט חאָמיאַקאָװ געקיארעמט — אום —און—אום זייט איהר פול. אפילו אין אסטראָג (געפענגנים) האט מען אויך פון אייך קיין רוה!

און שרייענדיג האט ער זיי פון זיך א שטויס געטהאן, אז זיי זיינען וויא דיא פליעגען פון איהם אָפּגעפלוינען און געפאלען הינטער זיך צום באָדען.

אין דער שווארצער אייזערנער טהיר האט זיך גלייך אויפגעמאכט א קליין טהירעלע און א סאָלדאטסקער רויטהאריגער קאָפּ האט צו זיי א געשריי געטהאָן:

— מאָלטשאט סוקיני דיעטי! א טאָ, ראָזגי! (שווייגט הינטישע קינדער, ווען ניט — ריטער!).

אלע זיינען באלד שטיל געוואָרען, נור דער געשמידטער ארעסטאנט האט שוואך און הייזעריג געברומט:

— רעטעט! א ביסעל וואסער!

פּאָטאָמקין האט איהם באלד דערלאנגט א ביסעל וואסער אין א שווארצען ערדענעם קריגעל.

דער ארעסטאנט האט דיא וואסער פאר איין מאל אויסגעטרונקען און האט מיט דאנקבאַרע בליקען און מיט טרעהרען אין דיא אויגען א קוק געטהאן אויף פּאָטאָמקינען.

— איך דאנקע! — האט ער שוואך צו איהם ארויסגערעדט און האט באלד זיין קאָפּ צו זיינע קניע אראָפּגעלאזען.

א בית חיים שטילקייט האט איינינע מינוטען געהעררשט אין פינסטערן צימער. דיא אונגליקליכע זיינען געזעסען שטיל און טרויעריג, יעדערער פון זיי האט געקוקט אין אן אנדער זייט אום זייערע בליקען זאלען ניט פאלען אויף דעם אונ־גליקליכען געשמידטען מארטירער.

— אָ, וואָס האבען זיי צו מיר געהאט? — האט פּאָטאָמקין ענדליך צו זיך אליין געברומט — ווארום האבען זיי מיך היינט פון מיין אונטעראירדישע צעלע ארויסגעשלעפּט? איז דען ניט בעסער צו זיטצען צווישען שטומע פיער ווענט, וויא איך בין פאָרהער געזעסען, איידער צו זעהן מיט דיא אויגען וויא א מענש געהט אויס אונטער אייזערנע שווערע קייטען אין א פינסטערע בעגרעבנים!

— מיין קאָפּ! מיין קאָפּ! — האָט פּלוצלינג דער אַרעסטאַנט מיט אַ פּער־שטיקטע שטימע געברומט און האָט ביידע הענד אויף זיין קאָפּ אַרויפגעלייגט.

פּאַטאַמקין איז צו איהם צוגעלאָפען און האָט איהם אַנגענומען ביים פּולס.

— אַ, איך דאַנקע אונגליקליכער ברודער! — האָט דער געשמידטער מאַר־טירער איהם אַנקוקענד מיט אַ דאַנקבאַרע מינע געזאָגט — אָבער וואָס קען מיר דאָ העלפען אייער אַנטאַפּען מיין דופק? ער וועט שוין לאַנג ניט שלאַגען, ער וועט זיך באַלד אין גאַנצען אָפּשטעלען.

— צום אונגליק ברודער, קלאַפּט ער גאַנץ נאָרמאַל! — האָט איהם פּאַ־טאָמקין מיט אַ זיפץ ערווידערט — דאָס צייגט, אַז אַ מענש איז שטאַרקער פון די אייזערנע קייטען. מעכטיגט אייך ברודער! אַ מענש מוז האָפען, ער בעדאַרף גלויבען אין זיין קראַפט, און דאַמאָלס קען ער אויך די שווערסטע קייטען געדול־דיג אַריבערטראָגען.

— האָפען? — האָט דער אַרעסטאַנט געברומט ביטערליך — ביים גאַלגאָן, ברודער, האָפט מען ניט.

— האַלט איהר דען, אונגליקליכער, ביים גאַלגאָן? — האָט איהם פּאַטאָמקין אויפגערעגט געפרעגט.

— נאָך ערגער, טהייערער ברודער! — האָט איהם דער אַרעסטאַנט זיפצענד ערווידערט.

פּאַטאָמקין האָט מיט אַ פערוואונדערטע מינע אויף איהם אַ קוק געטהאָן.

— וואָס וואונדערט איהר זיך? — האָט איהם דער אַרעסטאַנט שאָקלענד מיט'ן קאָפּ ביטערליך געזאָגט — גלויבט איהר דען, אַז ערגער וויא דער גאַלגאָן גיעבט עס ניט?

— אבוואהל אונזער אונטערהאַלטונג איז גענוג טרויעריג און שרעקליך — האָט פּאַטאָמקין מיט אַ פערביטערטע האַרץ געזאָגט — דאָך בין איך נייגעריג צו וויסען וואָס הייסט ביי אייך אונגליקליכער, ערגער וויא דער גאַלגאָן?

— געהן צום גאַלגאָן אהנע וואָס עפּעס גוטעס פאַר דער מענשהייט אויפצוטהאָן! — האָט איהם דער אַרעסטאַנט שאַרף געענטפערט און האָט זיין קאָפּ אויפגעהויבען.

— איך פערשטעה! — האָט פּאַטאַמקין מיט אַ ציטערענדע שטימע געענט־פערט — יעצט הער איך אין אייער אַנטוואָרט אַ שטימע פון אַ ברודער, אַ שטימע פון אַ מענשען, וועלכער איז געווים וויא איך צו די טיראַנען אַריינגעפאַלען. וויא הייסט איהר, טהייערער ברודער!

— לעוו סטעפּאַנאָוו! — האָט דער אַרעסטאַנט שאָקלענד מיט'ן קאָפּ ער־ווידערט.

פּאַטאָמקין האָט אַ ציטער געטהאָן מיט'ן גאַנצען קערפּער און איז הינטער זיך אַרויפגעפאַלען אויפ'ן טאַפּשאַן און גאָלדבוים מיט גרינבערג'ן האָבען זיך אַ כאַפּ געטהאָן פאַר די קעפּ.

פּאַטאָמקין איז אָבער באַלד פון זיין אָרט אויפגעשפרונגען, ער איז צוגעלאָפען

צום נעשמידטען מארטירער און האט זיך פאר איהם א וואָרף געטהאן אויף דיא קניע.

— ברודער! — האט ער צו איהם מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — איהר שטארבט וויא א העלד! איהר האט פיעלעס אויפגעטהאָן, נאך מעהר וויא מען קען פון א מענשען פערלאנגען! איהר בעדארפט ניט בעדויערן וואס איהר זעהט ניט אין דיא לעצטע מאָמענטען פון אייער לעבען פארטיגע פרוכט פון אייער טהעטיגקייט! דעם קאמפף וועלכען איהר האט געפיהרט איז ניט פאר איינציגע מענשען און ניט אין איינציגע יאהר אזוי לייכט אויסצופיהרען! דער געגנער איז צופיעל שטארק. דאס מוז דויערן יאהרען, ביז דיא מיטהעלפער צו אייער הייליגער אידעע וועלען זיך פערמעהרען דורך בילדונג און פראָפאָגאנדע! אבער דאס וואס איהר האט אנגעפאנגען, וועלען אייערע נאכפאלגער ענדיגען; איהר האט פערפלאנצט א בוים, אונטער וועלכער דער קינפטיגער דור וועט זיצען און זיך ערקוויקען מיט זיינע זיסע פריכטע און זיין אנגענעהמען שאטען און דאס מאכט אייך אונשטערבליך.

— דאס וועט ניעמאלס געשעהן! — האט דער מארטירער מיט א זיפץ געענטפערט — נאך מיין לאנג־יעהריגען קאמפף, בין איך ענדליך געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אונזער פאלק איז צופיעל ווילד און פערגרעבט, ער דענקט גאר ניט וועגען זיין זעלבסט־בעפרייהונג און איז גאר ניט פעהיג דעריבער צו דיינקען. ער איז פערזונקען אין ארמוטה, שכרות און פאנאטיזמוס איבער דיא אויערן, און דיא שענדליכע רעגיערונג, וועלכע זוכט איהרע נוצען, אז ראָמאנאָוו׳ס געזינדעל זאל אייביג רעגיערען — לאזט ניט הערריין איין ליכט־שטראהל אין דיא קליינע פענסטערלאך פון אידרע אבציג מיליאָן בעהערשענדע בויערן. זיא פערגרעבט זיי מיט פלייס אום זיי זאלען ניעמאלס עפענען דיא אויגען; זיא מאכט זיי פון יאהר צו יאהר ארימער מיט שרעקליכע פאָדאַטקעס (אָבגאבען); זיא פערשפרייטעט צווישען זיי שכרות און פאנאטיזמוס און דאס פאלק זינקט אלץ טיפער און טיפער, אז ער וועט קיין מאל פון זיין שרעקליכע לאגע ניט קענען ארויסקריכען, ווען ער זאל זאָגאר וועלען.

פאָטאָמקין האָט איהם געוואלט ענטפערן; אבער ער האט א קוק געטהאן אויף חאָמיאקאָוו׳ן און ער האט זיך דערפון אָפּגעהאלטען. ביידע אידישע ארעסטאנטען זיינען איהם נעפעהלען באלד וויא ער האט זיי דערזעהן. ער האט זיי באלד ליעב בעקומען און ער וואלט זיך אין זייער געגענווארט ניט געפירכטעט זיינע געדאנקען פריי ארויסצוריידען; אבער וואסילי חאָמיאקאָוו איז איהם שטארק ניט געפעהלען, זיינע ברענענדע אויגען וויא ביי א ווילדען טיגער האבען אויף איהם געמאכט זעהר א שלעכטען איינדרוק.

דער אונגליקליכער האט אָבער ניט געוואוסט, אז צווישען דיא פיער ארעסטאנטען געפינט זיך א פיעל ערגערער אלס וואסילי חאָמיאקאָוו מיט זיינע טיגרישע אויגען.

— מיר וועלען נאך דעריבער ריידען! — האט פאָטאָמקין דעם מארטירער

שוואך ערווידערט ווארפענד א פערדעכטיגען בליק אויף חאָמיאקאָוון.

דער געשמידטער ארעסטאנט האט מיט א געהיימען בליק א קוק געטהאן אויף פּאָטאָמקינען און חאָמיאקאָוו'ן און האט באלד צוריק אראָפּגעלאָזען זיין קאָפּ צו דיא קניע.

א לאנגער און שרעקליכער שטילשוויינגען האט געהערשט אין דער פינסטע-רער צעלע; חאמיאקאוו האט זיך אויסגעצויגען אויפ'ן טאפּטשאן און דיא איבעריגע דריי ארעסטאנטען זיינען געזעסען שוויינגענד אויפ'ן נאסען באָדען און האבען שטיל און טרויעריג אנגעקוקט דעם גרויסען רוסישען ניהיליסט, וועלכער האט מיט זעלבסט אויפאָפּפערונג געמאכט דיא מינע אונטערן קייזערליכען זימנעם דוואָרעץ, און נאָך דעם וויא עס איז איהם געלונגען צו אנטלויפען נאך אויסלאנד, איז ער אין דעם זעלבען יאהר ווידער צוריקגעקעהרט נאך רוסלאנד און ער האט אויסגעארבייט דעם גאנצען פּלאן, וויא אומצוברייינגען אלכסנדר דעם צווייטען.

אין דער אייזערנער טהיר האט זיך פּלוצלינג דערהערט א דרעה פון א שלי-סעל; זיא האט זיך באלד אויפגעמאכט און דער סמאָטריטעל פון טיורמא איז אין צעלע אריינגעגאנגען, נאך איהם איז אריין א זשאנדאר.

— טהו א קוק — האט דער סמאָטריטעל צום זשאנדאר געזאגט — וויא זיצט דארט סטעפּאנאָוו, צו איז ער דער שורקע גוט צוגעשמידט צום וואנט? אויב ער איז צו פריי זאלסט דוא איהם אָנטהאָן א קליין קייטל אויך אויף דיא הענד.

דער זשאנדאר איז צו סטעפּאנאָוו'ן צוגעגאנגען, ער האט זיך צו איהם צו-געבויגט און האט בעטאפּט דיא קייט אָן וועלכע ער איז געווען צוגעשמידט.

— חאמיאקאָוו'ן ארויס! — האט דער געשמידטער מארטירער גאנץ שטיל דעם זשאנדאר אין אויער א שעפּטשע געטהאָן.

— איך געפין, אז ער איז צו לויז געשמידט! — האט דער זשאנדאר צום סמאָטריטעל געזאָגט.

— עס איז דאָ נאָך א קייט, — האט דער סמאָטריטעל מיט א ניפּטינגען טאָן אויסגעשריען — מיר האבען זיי גענוג.

אלע דריי ארעסטאנטען האבען א ציטער געטהאָן.

— און אזוי וועט ער אנטלויפען? — האט פּאטאמקין זיך מעהר ניט קענענ-דיג בעהערשען מיט א פערעכטליכען טאָן דעם סמאָטריטעל געפּרעגט.

— מאָלטשאט סאָבאקא (שווייג הונד)! — האט דער סמאָטריטעל וויטהענד אויסגעשריען — דא אין קערקער גילט ניט מעהר ניהיליזמוס! דא פערענטפערן קייטען און ריטער אלע קשיות.

— איך פערשטעה! — האט פּאָטאָמקין שטיל געוואָרטשעט און האט באלד זיין קאָפּ אראָפּגעלאָזען.

— עה, הוא הונד! — האט דער זשאנדאר א צופּ טהאָנדיג חאָמיאקאָוו'ן פאר'ן האנד געשריען — דוא ליענסט זיך אויסגעצויגען וויא א גאנצער בעל-הבית! קום צום סליעדאָוואטעל!

(Iron, 8.)

אלע דריי ארעסטאנטען זיינען פרעהליכער געוואָרען, וואס זיי ווערען חאָטש אויף איינינע שטונדען בעפרייט פון דעם גרויזאמען קאמעראַר, פאר וועלכען זיי שרעקען זיך.

— אָבער מעהר זאלסט דוא מיך צו פראנטען און צו זשידעס ניט הערייני־ג'הרען! — האט חאָמיאקאָוו זיך אויפהויבענדיג פון זיין געלעגער צום זשאנדאר אויסגעשריען — אז ניט וועל איך דיר אלע צייהנער אויסשלאָגען.

— פופצינ שמיץ! — האט דער סמאָטריטעל ניט מיט זיין קול געלארעמט.

— אבי ניט צווישען זשידעס! — האט חאָמיאקאוו אויסגעשריען.

דער זשאנדאר האט אָנגענומען חאָמיאקאָוו'ן פאר'ן קארק און האט איהם פון צעלע ארויסגעפיהרט.

— אָט דאס איז רוסלאנד! — האט דער צונע'שמידטער צום קייט זיפצענד געוואָרטשעט, ווען דיא טהיר האט זיך פון יענער זייט צוגעשלאָסען — אומזיסט האב איך דיא בעסטע יאהרען פון מיין יוגענד פערבראכט, אין שרעקליכען קאמפף געגען דיעזער בעסטיע! זיא איז צופיעל שטארק און דערלאָזט ניט נייע קעמפפער פון איהר באָדען ארויסוואקסען, אדער זיא פערווערט זיי איידער זיי טהוען עפּעס אויף. אלכסנדר דעם צווייטען האבען אונזערע העלדען געטוידטעט; אבער רוסלאנד איז א שלאנג מיט טויזענד קעפּ, מען האקט איינעם אראָפּ און דער צווייטער פערנעהמט זיין שטעלע נאך מיט מעהר מוטה און ברוט.

סטעפּאנאָוו האט א קוק געטהאן אויף דער נייער קייט, וועלכע דער זשאנ־דאר האט איהם אָנגעטהאן אויףביידע הענד און א שרעקליכער זיפץ האט זיך פון זיין ברוסט ארויסגעריסען.

— אָ, ליעבער ברודער! — האט פּאָטאָמקין טרויעריג צו דעם אונגליקליכען געזאגט — איך וואלט קיין מאל ניט געגלויבט, אז דער גרויסער העלד ליעוו סטע־פאנאָוו זאל ענדליך אזא מיינונג וועגען זיך און זיינע מיטהעלפער ארויסריידען! איך וואלט מיר ניעמאלס פאָרגעשטעלט, אז איהר זאלט בערייהען אייער העלדענ־טהאט צוליעב אזא פאלישע איבערצייגונג, וויא איהר האט פריהער און יעצט זיך אויסגעדריקט. איך האב געהערט פון אייך א מיינונג, אז אונזער פאלק איז ניט פעהיג צו דעם וואס מיר ווילען איהם דערפיהרען און ער וועט ניעמאלס דאצו פעהיג זיין. אָ, ברודער וויא קען דער גרויסער סטעפּאנאָוו זאָ וואס זאגען? ווען אונזער פאָלק וואלט דאצו קיין פעהיגקייט געהאט, וואלט ער ניט געהאט היינטיגען טאָג אזעלכע סטעפּאנאָווס, הארטמאנס, שירייעווס, מיכיילאָווס, קיבאלטשיטשעס, סאָפיא פּעראָווסקעס און נאך פיעלע אנדערע העלדען! אן אויסגעטריקענטער און פערדאָרבענער באָדען קען ניט קיינע פרוכטבוימען, בלומען און ראָזען ארויסברייננען. וויא באלד ער בריינגט עס יא ארויס, איז א בעוויז, אז ער איז א פרוכטבארער באָדען, נור ער איז פערנאכלעסיגט. אונזער פּאָלק איז ניט ערגער פון אנדערע פעלקער, ער בעזיצט אלע גוטע און שלעכטע אייגענשאפטען וואס יעדער פאָלק בעזיצט; ער איז פעהיג אויך וויא יעדער אנדער נאציאָן צו פראָגרעסירען און ער־רייכען דיא גרעסטע שטופע פון בילדונג און טוגענד. א לעבעדיגען בעוויז דערצו

האבען מיר אונזער רייכע און שעהנע ליטעראַטור וואס האט זיך אין פערלויף נור פון איין האלבען יאהר־הונדערט אזוי ווייט אויסגעבילדעט. מיר האבען היינט אין רוסלאנד דיא גרעסטע מענשען, מיט וועלכע גאנץ אייראָפּא בעדארף זיך ניט שעהמען, אָבער זיי ליעגען בעגראָבען, קיינער זעהט זיי ניט ארויס, ווייל דאס טויג ניט פאר דער שענדליכער רעגיערונג, וועלכע בעמיהט זיך יעדע ליכט־שטראהל צו פערהילען אין א פינסטערן מאנטעל אום איהר גאנצען פאָלק, איהרע אלע הונדערט מיליאן בעהערשענדע שקלאַפען צו האלטען אין דער פינסטערנים. אבער איהר מאכט, ליעבער סטעפּאַנאָוו, אן אירטהום מיט אייער מיינונג, אז דאס פאלק וועט אימער בלייבען זיצען אין דער חושכ׳נ־יש. ניין ברודער, א לאָקאָמאָטיף קען מען מיט דיא הענד ניט אָבהאַלטען! דער מענש ציהט זיך צו ליכט און צו פרייהייט; ער שטרעבט, וויא גראָב ער זאל ניט זיין צו ערהאבענעס און העכערעס, און וואס מעהר מען ציהט איהם הינטער זיך, דעסטאָ מעהר רייסט ער זיך פאָרווערטס. אלזאָ, ווען דיא טיראַנישע רעגיערונג איז א שלאַנג מיט טויזענד קעפּ, זיינען אָבער איהרע געגנער, א שלאַנג מיט מיליאָנען קעפּ. זיא וועט טאקי פיעלע פון דיעזע קעפּ אראָפּרייסען, אבער דיא איבעריגע קעפּ, דיא מעהרערע, וועלען איהר פערניבטען און דאס פאָלק וועט עררייכען זיין ציעל.

סטעפּאַנאָוו האט א שטארקען זיפץ געטהאן און האט מיט א בעדויערענדע מינע א קוק געגעבען אויף פּאָטאָמקינען, פּונקט וויא ער וואָלט דערמיט וועלען אויסדריקען, דאס ער בעדויערט דעם מענשען, וועלכער פּריידיגט וועגען פרייהייט, ליכט, וועהרענד ער איז געוואָרפען אין געפענגנים און זיצט אין דער פינסטערנים.

— און וויא באַלד מיר וועלען אלע, ליעבער סטעפּאַנאָוו, זיין געזאָגען וויא איהר זייט יעצט — האט פּאָטאָמקין ווייטער פאָרטגעזעצט — האט דיא טיראַנישע רעגיערונג שוין געזיעגט מעהר וויפיעל זיא קען געווינען מיט איהרע שווערע קייטען און מערדערישע טיראַנייען, מיט וועלכע זיא אונטערדריקט איהר בעהערשטען פּאָלק. מיט אזעלכע אידעען קען א פּאָלק ניט פּראָגרעסירען און אהנע פּראָגרעס קען ער אזעלכע סטעפּאַנאָווס נאך א מאל ניט האבען, און ער פערבלייבט אויף אייביג אונגליקליך!

— אבער ווער זיינען יעצט אונזערע פרייהייטס־קעמפּפער? — האט סטעפּאַנאָוו געזיפצט — אויב ניט א קליינע צאהל יונגע און לייכטזיניגע מענשען? דיא רעגיערונג שרעקט זיך, זיא מיינט, אז זיא האט געגען זיך א שטארקע קראַפט, וואס איז ווירקליך אין שטאנד איהר צו פערניכטען; אבער ווען זיא וואָלט וויסען וויא איך, אז נור לייכטזיניגע און אונפּאָרזיכטיגע קינדער שטעהן אין דער שפּיצע פון דעם גאנצען געהיים־בונד אין פּעטערסבורג, מאָסקווא און אירקוטסק, וואָלט זיא געלאַכט אין דיא פויסטען. צווישען דיא אלע וועלכע עס האבען זיך אויסגעצייכענט ביי אלכסנדר דעם צווייטענס ערמאָרדונג, זיינען געוועזן נור איינינגע געזעצהאַלטע מענשען, דיא איבעריגע האבען ביי א האלב יאהר זיצען אין פּעטראָפּאַוולסקאַיא קרעפּאסט אויסגעפּלוידערט וואס זיי האבען געוואוסט, און האבען ארויסגעגעבען זייערע בעסטע פריינדע ווען זיי האבען דערזעהן א רוט

אדער א קאָזאַצקע נאגייקא. האט דען אונזער אונגליקליכער פאָלק פון אזעלכע מענשען וואָס צו ערוואַרטען? וואָלטען זיי חאָטש געווען א פּ ו ל ע, קען מען נאך עפּעס האָפען; אבער וויא מיר ווייסע, זיינען זיי זעהר ווענינ און דיעזע קליינע צאהל מענשען, זיינען אויך ניט אין גאנצען פעראייניגט; יעדער פון זיי טהוט וויא ער פערשטעהט. און אז עס קומט צו אן אונגליק, שלעפּען זיי נאך אריין אנדערע. איך צום ביישפּיעל בין געזעסען א פּאר יאהר אין אויסלאַנד און האב זיך ווידער אין דער שטיל פערגנב'עט אין רוסלאנד אום עפּעס געגען אלכסנדר דעם דריטען אויפצוטהאן; אבער איך האב אין פּעטערבורגער געהיים-בונד ניט געפונען א י י ן-העלד וועלכער זאל זיך אונטערנעהמען מיט מיר צוזאמען עפּעס א גרויסע זאך אויפצוטהאן. יעדער מיטגליעד ערוואַרטעט אלץ גרויסע זאכען פון דעם צווייטען, און דערוויילע ווערט גאר ניט געטהאן אין דער הייליגער אידעע צו פּערניכטען היינטינען טיראן ביי זיין קאָראָנאציע, וואס דאמאלס וועט זיין דערצו דער דיא בעסטע געלעגענהייט.... אין אירקוטסק צום ביישפּיעל האב איך זאגאר איינעם ניט געפונען מיט וועמען איך זאל מיך קענען פערטרויען, אבער אנשטאָט דעם, האב איך צוריק פאהרענד פון דאָרט מיט א צובראָכענעם הערץ, געטראפען אין ניזשני נאָוואָגאָראָד א יונגע פרוי, וועלכע איך האב בעטראכט פאר א הייסע ניהיליסטין, איך האב איהר מיין געהיימנים פערטרויט און באלד וויא איך בין מיט איהר אין מאסקווא אנגעקומען, האט זיא מיך איבערגעגעבען אין דיא הענד פון דער פאָליציי.

— זייט איהר געווען אין אירקוטסק און א פרוי האט אייך צוריק פאהרענד פערראטהען? — האט פאָטאָמקין העכסט ערשטוינט און איבערראשט געפרעגט.

— וואס וואונדערט איהר זיך אזוי אונגליקליכער ברודער? — האט סטעפּאַנאָוו איהם געפרעגט — אין רוסלאנד זיינען יעצט פרויען דיא בעסטע שפּיאָנען. דיא זעלבע פרוי האט אין ניזשני נאָוואָגאָראָד אונגליקליך געמאכט נאך פיעלע אנדערע; נור דיא צוויי לעצטע מערדערייען וואס זיא האט בעגאנגען, קען איך גאר ניט פערגעסען. אין אירקוטסק זיינען געגאנגען א פּארטיע ארעסטאנטען, צווישען זיי איז געווען א יונגע א י ד י ש ע מיידעל מיט איהרען א ברודער, וועלכע זיינען געגאנגען פון מאסקווא נאך אירקוטסק אויף איינינע יאהר „וואָלנאָיע פּאָסעלעניע", אבער יענע פערפלוכטע, ניעדערטרעכטיגע שפּיאָנין האט געגען זיי אויפגעוויעזען גאר נייע פערברעכען און אין „ניזשני נאָוואָגאָראָד" האט מען זיי איבערמאלס געריכטעט און פעראורטהיילט אויף צעהן יאהר קאטערגא.

גאלדבוים, וועלכער איז ביז יעצט געזעסען שטיל האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וויא יענע ברודער און שוועסטער הייסען? — האט גאָלדבוים סטעפּאנאוו'ן העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— וויא זיי הייסען ווייס איך ניט, — האט ער טרויעריג און תמ'אוועטע ערווידערט — אבער זייער פאמיליע נאמען איז מיר בעוואוסט, זיא הייסט „גאָלדבוים".

— אָ, אלמעכטינער! — האט דער אונגליקליכער נאָלדבוים אויסגעשריען און איז מיט זיין געזיכט צום באדען אניעדערגעפאלען.

פּאָטאָמקין מיט גרינבערג'ן האבען איהם אויפגעהויבען, און האלב טוידט אויפ'ן טאָפּטשאַן ארויפגעלייגט. זיי האבען אפּגעשפּריצט זיין געזיכט מיט וואסער און דער אונגליקליכער האט געעפענט דיא אויגען.

— זיצט אביסעל לעבען דעם אונגליקליכען — האט פּאטאמקין געבעטען גרינבערג'ן, און איך וועל אביסעל ריידען מיט מיין קאמעראד.

גרינבערג האט זיך לעבען נאלדבוימען אויפ'ן כאפּטשאן אוועקגעזעצט און האט איהם אלע ווילע גערריקט דיא שלייפען און געשפּריצט מיט וואסער, און פּאָטאָמקין האט העכסט טרויעריג, איבערראשט און ניעדערשלאגען זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן באָרען לעבען דעם געשמידטען מארטירער.

— און וואס האט נאך יענע בעסטיע פאר א מאָרדטהאט בעגאנגען! האט ער סטעפּאנאוו'ן טרויעריג און פינסטער געפרעגט.

— זיא האט נאך איינעם אזוי וויא מיר צום טוידט געפיהרט — האט סטעפּאנאוו מיט א זיפץ ערוויעדערט — איינער א געוויסער דאקטאר וואסילי פּעטראוו איז געפאהרען פון אירקוטסק צוליעב א געהיימע פּאָליטישע זאך נאך מאסקווא. זיא האט זיך פאר איהם פאָרגעשטעלט פאר אן אונגליקליכע פרוי פון א פּאָליטישען פערברעכער, פּעטראוו האט איהר געגלויבט און האט איהר זיין געהיימניס פערטרויט. יעצט זיצט ער ערגעץ אין לאָך אדער מען האט איהם שוין נאר אויפגעהאנגען.

פּאָטאָמקין איז שרעקליך איבערראשט געווארען פון סטעפּאנאוו'ס לעצטע ווערטער, ער האט זיך מיט אלע מעגליכקייטען איינגעהאלטען אז ער זאל ניט אויסברעכען מיט א געוויין.

— מיר וואונדערט ליעבער ברודער — האט איהם פּאָטאָמקין פינסטער געזאגט — וויא קומט איהר עס אלעס צו וויסען?

— הלואי וואלט איך עס ניט געוואוסט! — האט דער מארטירער מיט א זיפץ ערוויעדערט — פּעטראָוו'ס אונגליק קען איך זאגאר ביי'ם גאלגאַן ניט פערגעסען, ווייל ווען מען האט מיר זיין אונגליק דערצעהלט בין איך אליין אויך אונגליקליך געוואָרען. זייענדיג איינינע טעג אין אירקוטסק האב איך פון איינינע מענשען געהערט, אז דיעזער פּעטראָוו איז פון דיא בראווסטע, עהרליכסטע מענשען, וועלכע עס גיעבען היינטיגע צייטען. זיין שוואגער דאקטאָר אנטאן מאָראָזאָוו האט מיר זאגאר איבערגעבען צו איהם א ווארעמען גרוס און האט מיר געבעטען, אז איך זאל זיך זעהן מיט איהם אויב איך וועל בשלום אנקומען צו מיין געווינשטען פּלאַן. ער האט זעהר בעדויערט, וואס איך האב איהם ניט געטראפען אין אירקוטסק. איך בין אהין געקומען נור מיט דריי טאג שפּעטער נאך פּעטראוו'ס פעררייזען אין זיין מיסיאָן צו דיא איינינע רעוואָלוציאָנערען פון מאָסקווא און פּעטערסבורג, און אזוי וויא איך האב בעמערקט אז איך בין פערדעכטיג ביי איינינע שפּיער-הינד, און דיא פּאָליציי מאכט עפּעס א ווערען מיט מיין פאלשען פּאספּאָרט, אין וועלכע

איך האב נעהייסען **סוחאָקוראָוו**, האב איך מיך פון אירקוטסק ארויסגעחאַפּט ביי דער נאַכט, ניט צייט צו האבען זיך צו זעהן מיט דיא איינינע ניהיליסטען, וועלכע געפינען זיך דאָרט; דען וויא איהר ווייסט איז אויך פאר אונזערן א ברודער זעהר שווער זיך צו צושלאַגען צום געהיים־בונד בעפאָר מען איבערצייגט זיך אין זיין פערזענליכקייט; אבער וויא איך פערשטעה זיינען דאָרט זעהר ווענינ פון אונ־זערע ברידער איך בין געפאהרען מיט דיא שנעלסטע און זיבערסטע וועגען ווייל איך האב געוואָלט פעטראָוו'ן אניאגען; אבער ווען איך בין געקומען אין ניזשני נאָ־וואָגאָראָד, האט מיך באלד דער אונגליק געטראָפען. א יונגע דאמע האט זיך פאר מיינע אויגען געוואָלט אריינוואַרפען אין דער וואָלגאַ, אז איך האב איהר אנגעחאַפּט פאר'ן קלייד און האב זיא פון זעלבסט־מאָרד גערעטעט, האט זיא מיר דערצעהלט, אז זיא איז דיא בעוואוסטע רייכע פרוי **אָבוחאָווא**, וואס איהר מאַן ווערט אין קורצען געהאנגען ווערען אין קערקער פאר פּאָליטישע פערברעכען, און אזוי ווי א איך האב געוואוסט, אז אָבוחאָוו איז ווירקליך **אונזערער** א גענאָסע, האב איך איהר געגלויבט און האב זיא מיטגענומען נאך מאסקווא. נאכהער וויא זיא האט ביי מיר אויסגעפאָרשט פון וואנען איך פאהר, האט זיא מיר געפרעגט, צו איך קען א געוויסען דאקטאר אין אירקוטסק מיט'ן נאמען וואסילי פעטראוו, ווען איך האב איהר געענטפערט דאס איך האב וועגען איהם אין אירקוטסק געהערט, האט זיא זיך פארנאנדערגעלאכט. דיעזע פראגע וועגען וואסילי פעטראוו האט זיא מיר גע־שטעלט ווען דער צוג איז געווען אין גאנצען זיבען, אכט ווערסט פון מאסקווער וואקזאל.

— ווארום לאַכט איהר? — האב איך איהר פערוואונדערט געפרעגט.

— אז איך לאַך, געוויס האב איך וואס צו לאכען, — האט זיא מיר מיט א זאָנדערבארען טאָן געענטפערט.

איהר טאָן איז מיר ניט געפעלען, דען איך האב אין איהם ניט דערקענט דערזעלבער מאדאם אבוחאָווא, וועלכע איז דיא גאנצע רייזע געווען טרויעריג און ערנסט.

— איך בין זעהר נייגיעריג צו וויסען ווארום איהר לאכט? — האב איך צו איהר מיט א העכסט ערנסטע מינע געזאגט.

— איך לאך — האט זיא מיר פרעך געענטפערט — ווייל איך האב איהם אריינגענארט וויא א קאַץ אין זאַק אריין.

— איך פערשטעה אייך ניט, מאדאם אָבוחאָווא! — האב איך איהר בע־טראכטענדיג פאר וואהנזיניג געענטפערט.

— באלד וועט איהר מיך, הערר סטעפּאנאָוו פערשטעהן, — האט זיא מיט א הויכע שטימע אויסגעשריען.

הערענדיג מיין ריכטיגען נאמען סטעפּאנאָוו, בין איך אויפגעציטערט געוואָ־רען און האב איהר געגעבען א טאָרקע פאר'ן האנד, זיא זאל אזוי ניט שרייען.

— מאכט אייך ניט נאררייש, הערר סטעפּאנאָוו! — האט זיא העל און שארף אויסגעשריען — היער אין מאָסקווא וועל איך אייך סוחאקוראָוו ניט אָנרו־

פען. סוחאריקאָוו האט איהר געהייסען, ווען איהר האט אין מאָסקווא געגראָבען דיא מינע פאר אלכסנדר דעם צווייטען, יעצט פאהרט איהר נאך מאסקווא מיט'ן נאָמען סוחאָקוראָוו און איהר ווילט גראָבען א מינע פאר אלכסנדר דעם דריטען. אבער עס מוז דאך אמאל אן ענדע נעהמען צו דיא פאלשע פאספּאָרטען און דיא מינען!

— איהר קענט זיך פאָרשטעלען מיין שרעקליכע לאגע, — האט דער מאָר־טירער צו פאָטאָמקינען ווייטער גערעדט — דער וואגאָן איז געווען געפּאקט מיט מענשען, וועלכע האבען באלד אויסגעסטארטשעט דיא אויגען און האבען אונז ביידען אנגעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס און איך האב מיך אונווילענד גענומען צו מיין רעוואָלווער.

— האלט! — האבען צוויי מענשען צו מיר א געשריי געטהאן ווען איך האב דעם רעוואָלוועער פון מיין קעשענע ארויסגעצויגען. אין א פּאָר מינוטען שפּעטער בין איך געווען געשמידט אין קייטען און באלד וויא דער צוג האט זיך אָפּגעשטעלט, בין איך אהער אוועקגעפיהרט געוואָרען!

— וואלט אייך פרייען ווען איהר וואלט געהאט א געלעגענהייט זיך צו זעהן מיט פּעטראָוו'ן? — האט פאטאָמקין אויפגערעגט איהם געפרעגט.

— אָה, פריינד, — האט סטעפּאנאָוו מיט א ציטערענדע שטימע ערוויעדערט. וואס טויג אייך מיר צו שטעלען אזא פראגע? איך וועל זיך שוין מיט איהם זעהן דאָרט, וואו דיא בלוטיגע רעגיערונג האט שוין מעהר קיין מאכט....

— ניין! — האט פּאָטאָמקין אויסברעכענד מיט א געוויין אויסגעשריען — נאך איידער ער און איהר וועלען זיין אויף יענער וועלט, קענט איהר איהם נאך זעהן! אָט דא פאר אייערע אויגען זיצט וואסילי פּעטראָוו—איך בין עס!

גרינבערג מיט גאָלדבוימען האבען אויסגעבראָכען מיט א געשריי „אָי״!

— איהר זייט עס וואסילי פּעטראָוו? — האט דער מארטירער יאמערליך אויסגעשריען און האט זיך געוואָלט פון זיין שטעלע אויפהייבען אבער דיא קייטען האבען איהם ניט געלאזען.

— איך בין עס! — האט פּעטראָוו אויסגעשריען און האט מעהר ניט גע־קענט ריידען ווייל דיא טרעהרין האבען איהם געוואָרגען.

אין א ווייַלע ארום זיינען ביידע ארעסטאנטען געלעגען איינער דעם צווייטען, אויף דיא הערדזער און וויינענדע קיסע האבען פערהילכט דיא גאנצע צעלע.

אלע פיער ארעסטאנטען האבען ביטערליך געוויינט. נור איינעמס טרעהרען זיינען געווען וויא דיא טרעהרען פון א קראָקאָדיל, ווען זיין פערשלונגענער אָפּפער בלייבט איהם שטעהן אין האלדז און איהם איז שווער גענצליך פאר איין מאל איהם צו פערשלינגען.

אין יענער צייט איז נאר לעוו סטעפּאנאָוו געשטאנען אין ציריך אויף א פּלאטפּאָרם און האט דערצעהלט פאר'ן עולם אין א גרויסען האָל, וויא אזוי ער האט געפיהרט דעם געהיימען און געפעהרליכען קאמפּף מיט דיא רוסישע באר־באריזמוס.

17טער קאפיטעל.

מערזאַוצין'ס צווייטער בעזוך.

מאדאם אנדריאנאָווא מיט איהרע ביידע קינדער פּאוועל און ליזא, זיינען געווען אויסער זיך וואס זייער טהייערער גאסט וואסילי פּעטראָוו, אָדער סערגעי פּאָטאָמקין האט זיי גאנצע דריי טעג נאך זיין ערשטען בעזוך ניט אפּגעשטאטעט נאך א וויזיט. זיי זיינען פון מינוט צו מינוט ווענען איהם אונרוהיגער געוואָרען און האבען איבערגעקלערט שרעקליכעס.

— דער אונגליקליכער איז געווים מיט זיין פאלשען פּאספּאָרט אריינגעפאַלען — האט מאריא זיפצענד צו איהרע ביידע קינדער געזאגט.

— מעגליך, אז ער איז אוועקגעפאהרען נאך פּעטערבורג — האט פּאוועל געענטפערט — דען איך וויים וויא נעטהיג ער האט בעדארפט דארט זיין; אבער ווארום האט ער אונז קיין ווארט דאריבער געשריעבען? דיא זאך איז עפּעס ניט גלאט.

— אז ער איז אין פּעטערבורג ניטא — האט ליזא טרויעריג ערוויעדערט — דאס וויים איך דורך וואסיליעוו'ן, וועלכער האט היינט פון דאָרט א בריעף ערהאלטען. און איך דענק, אז אונזער מוטערס מיינונג איז ריכטיג

— באלד זועט דא זיין איסטאָמין, — האט פּאוועל אונמוטהיג גערעדט — און דאמאָלס וועלען מיר זיך בעראטהען וויא אזוי זיך צודערוויסען וואס מיט איהם איז געשעהן.

— ווייסט דוא, מוטער, אז צוליעב זאכארינען, איז נאך א מענש אין אונגליק אריינגעפאלען! — האט ליזא מיט א בעדויערענדע מינע איהר מוטער געפרעגט.

— איך וויים, טאָכטערקע — האט מאריא מיט א זיפץ ערוויעדערט — אבער וויא קומט עס, אז זאכארין זאל האבען אן עסק מיט א שענדליכען מאָרד-ברענער?

— און דארום טאקי, ווייל זאכארין האט מיט איהם א פערקעהר — האט ליזא געזאגט — גלויב איך טאקי ניט, אז ער איז א מאָרד-ברענער. דעם בריעף וואס מען האט ביי דעם אונגליקליכען אויסגעפונען, איז געווען אדרעסירט צו א פריילין .N. N, וועלכע איז מיין פריינדין מאלליך, און זאכארין וועט צו איהר דורך א מערדער קיין בריעף ניט שיקען.

— דער טראקטירשציק טימאָפיי מיכאילאָוו, — האט פּאוועל געזאגט — איז מיר דורך א צופאל בעוואוסט פאר א העכסט פערדאָרבענעם מענשען, ווייל איך האב איהם געזעהן אין א הויז פון א באנדיט און א רויבער, וועלכער שפּיעלט דא אין מאָסקווא א ראליע פון א בראווען עהרליכען מאן און דאריבער גלויב איך, אז טימאָפיי האט אליין דעם פייער צוליעב א געוויסען ציעל געמאכט.

— דוא מיין קינד, ביזט געווען אין א הויז פון א באנדיט און א רויבער? — האָט מאריא פערברעכענד מיט ביידע הענד אויסגעשריען.

— און גראדע מיט איינינע טעג צוריק! — האט איהר פּאוועל רוהיג געענטפערט — ער האט דא א ביוראָ, וואו מען בעקומט דיענער, געשעפטס-פיהרער,

בוכהאלטער און דיענסט־מיידלאך, און אליין איז ער א גוטער מאכער פון פאלשע פאספארטען.... א פערדאכט אויף זיינעם א פאספארט קען דיא פאליציי קיין מאל ניט האבען.

— אבער וויא קומסט דוא צו איהם? — האט איהם דיא מוטער אויפגע־רעגט אונטערבראכען.

— מיינסט דוא, מוטער, אז צו איהם איז א חרפה אריינצוקומען? — זיין קאנטאר אויף „פעטראווקא" פערנעהמט אכט גרויסע פענסטער צום גאס. און זיין נאמען „אסיפ וואסיליעוויטש חיטראוויצין", גלענצט מיט גאלדענע גרויסע בוכשטא־בען אויף א לאנגען שילד איבער אלע אכט פענסטער. איך בין אריינגעגאנגען צו איהם אין ביורא און נאכהער בין איך ארויף צו איהם אין פריוואט וואוינונג, אין מיט א פיערטעל שטונדע שפעטער האב איך פון זיין קאבינעט ארויסגעטראגען א שפאגעל־נייעם פאספארט פאר אסיפ זאכארין, אז עס איז פשוט א מחיה אויף איהם א קוק צוטהאן.

ליזא האט זיך פרעהליך פערנאנדערגעלאכט און האט איהר ברודער ליעבליך א גלעט געטהאן פאר זיינע דונקעל בלאנדע האאר, אבער זייער מוטער מאריא איז געבליעבען אונצופריעדען.

— אבוואהל דוא האסט מיין קינד, געטהאן א וואהלטהאט, — האט דיא מוטער איהם פינסטער נעזאגט — דאך וואלט פיעל גלייבער געווען, אז אן אנדע־רער וואלט עס געטהאן.

— און וואס וואלט גערעדט דעם א נ ד ע ר ע נ ס מוטער? — האט פאוועל מיט א שמייכעל געפרעגט.

— אן אנדערער וואלט עס גאר זיין מוטער ניט דערצעהלט! — האט ליזא זיך אפגערופען — און וויא באלד פאוועל איז אזוי עהרליך און אפענהערציג, וועסט דוא איהם געוויס מוטער פערצייהען.

וויא מאריא איז פון פאוועלס ערצעהלונג געווען אויפגערעגט, האט זיא אונ־ווילענדיג א שמייכעל געטהאן, אין וועלכען עס איז לייכט געווען צו זעהען אן אויסדרוק פון מוטער־ליעבע און פערצייהונג.

— וואסילי פעטראוו! — האט ליזא פלוצלינג אויפשפרינגענד פון איהר שטוהל, וועלכער איז געשטאנען ביים פענסטער, אויסגעשריען.

מאריא מיט פאוולען זיינען פאר פרייד אזוי איבערראשט געווארען, אז זיי האבען זיך א באפגעטהאן פאר דיא קעפ.

אין דער טהיר גלאקע האט זיך באלד געהערט א קלונג און מיט א פאר מינוט שפעטער איז שוין וואסילי פעטראוו, אדער סערגעי פאטאמקין, געזעסען אין דער געזעלשאפט פון דער גרעפין מיט איהרע קינדער.

— א, פריינד, — האט דיא גרעפין נאך איהר ערשטער איבערראשונג איהם ליעבליך געזאגט — איהר זייט איינפאך ביי אונז פון טוידט לעבעדיג, מיר האבען שוין געגלויבט, אז איהר געהט צוריק נאך סיביר און פיעללייכט נאך ווייטער....

— און דערביי גרעפין האט עס שוין טאקי געהאלטען, — האט פאטאמקין

מיט א זיפץ ערוויעדערט — אונזערע מענשען, קענען גאר ניט וויסען וואס היי־טער זייער רוקען טהוט זיך. מיר זיינען יעדע וויילע אונטערוואָרפען אונטער דעם גרעסטען געפאהר.... דוכט זיך, אז איך בין פריעדליך איבערגעקומען די גרויסע און שרעקליכע רייזע פון אירקוטסק ביז מאָסקווא, איז שוין גוט; ניין, דאס טויג נאך אלץ ניט. דעם פריסטאוו אין וועלכענס קווארטאל איך האב לאזשירט, איז מיין פאספאָרט ניט געפעהלען.... ער האט מיר גאנץ העפליך איינגע׳שפארט אין א שעהנעם צימער מיט אייזערנע גראטעס, וואו ביי דער טהיר זיינען געשטאנען צוויי אקאלאָדאָטשניקעס, און ווענען מיר און מיין פערזענליכקייט און מיין פאס־פאָרט, האט ער אָנגעפרעגט דורך א דעפעשע אין אירקוטסק. איהר קענט אייך, פריינדע פאָרשטעלען מיין שרעקליכע לאגע און וואס איך האב דורכגעפיהלט און איבערגעטראגען אין די דריי טעג פון מיין ארעסט! איך בין איינפאך שיער פון זינען ניט אראפ זיך פאָרשטעלענדיג מיין קינפטיגע לאגע אין ׳שרעקליכע פארבען; אבער גאט זיי דאנק, מיט א שטונדע פריהער איז אנגעקומען פון אירקוטסק ווענען מיין־פאספאָרט א גוטער אנטוואָרט און יעצט בעפאר איך פעררייז נאך פעטער־בורג אין מיין הייליגען מיסיאָן צו דער צענטראל קאָמיטיי, האב איך די עהרע אייך אָבערמאלס צו בעזוכען.

— וויא באלד אייך האט אזא וואונדער געטראָפען — האט מאריא איהם העכסט פרעהליך געזאָגט — לאָז איך אייך היינט ניט אוועקפאָהרען! איהר מוזט ביי מיר א פאָר טעג פערבלייבען און אונז געבען די געלעגענהייט זיך אביסעל צו פרייען מיט אזא טהייערען גייסט.

— ניין, טהייערע שוועסטער, — האט פאטאמקין פריינדליך און ערענסט ערוויעדערט — איך, אלס דעלעגאט צו פעטערבורגער צענטראל קאָמיטעע, טאר דא מעהר ניט פערווייל, דיא הייליגע אידעע, צו פערניכטען ראָמאנאָוו׳ס נעזינדעל און בעפרייען הונדערט מיליאָן אונגליקליכע פון עלענד, ארמוטה און אונטערדריי־קונג, איז ביי מיר הייליגער פון פאמיליען פריינדשאפט און פאר אלעם וואס פאר א מענשענס הארץ איז ליעב, טהייער און הייליג! איך האב דורך ראמאנאָווס נעזינדעל פיעלעס אין מיין לעבען געליטען און מיין ליידען האט מיר געגעבען א ריכטיגען בעגריף פון אונזער גאנצען פאָלקס שמערצען. דאהער איז ביי מיר א היי־ליגעם ספליכט פאר מיין אונגליקליכען פאָלק עפעס אויפצוטהאָן. צו דער קאָראָנא־ציע אין מאָסקווא איז נאך אין גאנצען איינינע מאָנאטען און מיר מוזען אונזער פלאן דורכפיהרען, אז דער באנדיט מיט א שעהנע טהייל פון זיין פערברעכערישע פאמיליע זאלען ביי דיעזער שענדליכער צערעמאָניע צופאלען וויא די פליעגען.

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפען און איסטאָמין איז נאך אן ערלויבניס, אין׳ם צימער אריינגעקומען.

— אָ, קריוואָסאָראָוו! — האט פאוועל פרעהליך צולויפענד צו איסטאמינען אויסגעשריען — אט איז אונזער טהייערער גאסט, ווענען וועלכען מיר האבען זיך אזוי פיעל געזאָרגט!

איסטאָמין האט זיך פריינדליך פערנייגט און האט פּאטאמקינען נערייכט זיין האנד.

— וויא איז אייער ווערטהער נאמען? — האט פּאָטאָמקין איהם פריינדליך איבערגעפרעגט.

— קריוואָסאָראָוו! — האט איסטאָמין דריקענד זיין האנד נעענטפערט — וואס מאכט איהר ברודער? וואס איז מיט אייך געשעה׳, וואס איהר פערווייל׳ט אזוי לאנג אין מאָסקווא? מיר האבען זיך שוין וועגען אייער פערשווינדונג שטארק בּעאונרוהיגט.

— אָהן אן אורזאכע — האט דער שפּיאָן פינסטער ערווידערט — פערווייל׳ט ניט אונזערער א ברודער איין מאָמענט. מיר ווייסען אונזערע פפליכטע, אבער עס זיינען פאראן אנדערע, וועלכע ווייסען אויך זייערע פפליכטע וויא א מענשען אונגליקליך צו מאכען.

און פּאָטאָמקין האט איסטאָמינען דערצעהלט דיא גאנצע געשיכטע וואס ער האט ניט לאנג איבערגעגעבען דער גרעפין מיט איהרע קינדער.

— אלזאָ, — האט איסטאָמין העכסט ערפרייט געזאגט — האט איהר נאך גוט אָפּגעשניטען, אבער ווען פאָהרט איהר יעצט נאך פּעטערבורג?

— מיט׳ן ערשטען צוג אום ניין אוהר אבענדס.

— מיר וואונדערט ווארום האט איהר זיך גאר אין מאסקווא אפּגעשטעלט?

— האט איסטאָמין איהם געפרעגט און האט געוואָרפען אויף איהם א פאָרשענדען בליק.

— איך האב דאך שוין אייך, הערר קריוואָסאָראָוו, געזאָגט, — האט איהם פּאָטאָמקין מיט אן ערנסטע מינע ערוויעדערט — אז אונזערער א ברודער טהוט ניט א זאך אָהן אן אורזאכע. א מענש מיט וועלכען איך בין בעקאנט געווארען ווען איך בין געפאהרען פון „ניזשני נאָווגאָראָד״ נאך מאָסקווא, איז מיר פאָרגעקומען זעהר פערדעכטיג, איך בין געווארען א שפּיאָן און האב איהם א גאנצען טאג נאכ־געשפּיערט און וועהרענד איך האב מיך איבערצייגט דאס איך מעג גאנץ דרייסט פאָהרען, בין איך הערייננעפאלען צום פריסטאוו מיט מיין פערדעכטיגען פּאספּאָרט.

— און וואס הערט זיך עפּעס אין אירקוטסק? — האט איהם איסטאָמין געפרעגט.

— דארט איז אלעס אין דער בעסטער אָרדנונג. אונזער געהיימער בונד בע־שטעהט פון פינף און צוואנציג טיכטיגע מענשען, וועלכע זיינען בערייט זיך אויפ־אָפּפערן פאר דער הייליגער אידעע. מיר האבען דיא גאנצע צייט געפיהרט א קאָראָספּאָנדענציע מיט׳ן פּעטערבורגער צענטראל קאמיטעט, און באלד וויא איך בין פון מיין געזעלשאפט ערוועהלט געווארען אלס דעלעגאט, בין איך אין דעם זעלבען טאג פון אירקוטסק ארויסגעפאהרען. מיין געזעלשאפט האט מיר קיינע שריפטליכע דאָקומענטען מיטגעגעבען, אויסער איין קליין בריפעל וואס מיין ליבער שוואגער האט מיר געגעבען פאר זיין ווירדיגע שוועסטער, און וויא צופריעדען בין איך וואס איך האב געהאט דיא געלעגענהייט זיך מיט איהר צו בעקענען און זעהן

איהרע ווערטהע, היער אנוועזענדע קינדער, וועלכע אנטאָן מאַראָזאָוו עראינערם טאג טעגליך, און קען גאר זיינע אויגען ניט אָפּרייסען פון זייערע בילדער, וועלכע שטעהען אין גאָלדענע ראַמען אויף זיין שרייב־טיש.

— ווייסט איהר אין פעטערבורג צו ווענדען זיך צו מעלדען?

— מיין נעזעלשאַפט האט מיר מינדליך איבערגעגעבען דעם נאמען פון א פערזאָן, וועלכער וועט מיך אין צענטראל קאָמיטעט אריינפיהרען און מיך אלס אירקוטסקער דעלעגאַט פאָרשטעלען; אבער זייענדיג אין „ניזשני נאָוואָגאָראָד" האב איך צו מיין בעדוירען זיך דערוואוסט פון אונזערן א גענאָסע, אז ער איז פון דער פאָליציי פערהאפטעט געוואָרען און ער זיצט פערשפּארט אין פעטראָפּאַוול־סקאיא. איך האב דעם גאנצען וועג פון ניזשני ביז אהער גאר ניט געקענט רוהען צוליעב דעם אונגליק וואס האט געטראָפען אונזער ווירדינגען ברודער דאנילאָוו, און יעצט בעדויער איך מעהר, וואס מיר איז דארט אונבעקאנט עפּעס אַן אנדער פערזאָן, דורך וועלכען איך זאל קענען אהן שווירינקייט אין דאָרטיגען געהיים־בונד הערַיינטרעטען.

— דאס וועלען מיר אייך שוין זאגען בעפאָר איהר וועט פערררייזען — האט איהם איסטאמין מוטהיג געענטפערט — איך וועל אייך היינט אום ניין אוהר אבענדס צום וואקזאל בעגלייטען און וועל אייך דעם נאָמען איבערגעבען.

איסטאמין האט שוין יעצט מעהר ניט געצווייפעלט אין דיא פערזעהנליכקייט פון וואסילי פעטראוו. ער האט געוואוסט, אז דאנילאָוו איז טאקע געווען פון דיא וויכטיגע פאָרשטעהער אין פעטערבורגער צענטראל קאָמיטעט, וועלכער איז מיט אייניגע טעג פריהער אין דיא הענד פון דער פאליציי אריינגעפאלען. ער האט אבער דאָך זיין וואהרען נאמען ניט געזאגט, ווייל דאס איז א פרינציפּ ביי דיא רוסישע ניהיליסטען, אז זאגאר נאהענטע גענאָסען ווייסען ניט דיא וואהרע נעמען פון זייערע פריינדע, אום זיי זאלען ביי איקוויזיציאָנע פייניגונגען אין דיא טורמעס, ניט אויסזאגען א נאמען און פעראונגליקען א פריינד.

איסטאָמין איז געווען נענוג פאָרזיכטיג — אבער ער האט נעבאך ניט געוואוסט, אז דער ריכטיגער וואסילי פעטראָוו, זיצט אין א פינסטערע צעלע אין געפענגניס שוין זייט אייניגע וואָכען, און דא גאר ניט לאנג האט דערזעלבער מאן וואס זיצט יעצט מיט איהם ביי דער גרעפין אונטער פעטראָוו'ס נאמען, פון פעטראָוו'ן אויסגעפאָרשט וויכטיגע געהיימניסע. דערזעלבער וואס פיגורירט יעצט פאר זיי אלס וואסיל פעטראָוו, איז פאר א ווייל צוריק געזעסען אין איין צעלע מיט דעם ריכטיגען פעטראָוו אלס דער מארטירער לעוו סטעפּנאָוו.

18טעם קאפּיטעל.

אַ ווייב אַ פאַטשערקע און אַ דיענער אַן עזות־פּנים.

פּיָעל ארבייט האט פריסטאוו איוואנאָוו געהאט אין זיין קווארטאל ווען שרה פיינשטיין איז פון זיין הויז אנטלאָפען. עפּעס אין יענער נאכט האט זיך פּאַנקע אנגע־שיכורט און פון אלע גאסען האט מען אנגעבראכט אין אוטשאסטאָק שיכורים מיט

צוקלאפּטע נעזיכטער און אונטערגעשלאָגענע אויגען, און ביז ער האט פאר זיי נעמאכט א פלאַץ וואו איבערצונעכטיגען, האט שוין דיא אוהר דריי מאל אפּנעקלונגען. דאמאלס האט ער זיך דערמאהנט, אז נאָט האט איהם צונעשיקט א שעהנע קעבס-ווייב, וועלכע ער דאַרף פאר איהר בעזאָרגען עפּעס א שעהנעם וואוינונג מיט פיינע מעבעל, און אזוי וויא צו א קעבס-ווייב בעדאַרף מען האבען אין מאסקווא וויא אין דער גאנצער וועלט א היבשען גראָשען, האט ער זיך מישב נעווען, אז יעצט איז דיא צייט צו מאכען אייניגע בעפאלען אויף אידישע הייזער. — ער האט מיטנענומען א פּאָר אָקאָלאָדאָטשניקעס מיט אייניגע דוואָרניקעס און האט זיך ארויסנעלאָזען אויף אַן אָבלאווא (יאגד). ער איז בעפאַלען איין הויז און האט ארויסגעשלעפּט צוואַנציג אידען מיט אידענעס פון דיא בעטען. ער האט זיי אוועקגעטריבען אין אוטשאַסטאָק און האט זיך באלד ארויסגעלאזען אויף א צווייטער „אָבלאָווא“. ער האט ווידער ארויסגעשלעפּט א צוואַנציג מענשען פון זייערע בעטען, ער האט זיי ווידער אין א פערדשטאַל אריינגעוואָרפען און איז דעם דריטען מאָל אויף אַן „אָבלאָוואָ“ ארויסגעגאנגען. ער האט אוועקגע'שלעפּט דיא לעצטע פּארטיע און אזוי וויא ער האט זיך אביסעל צונעהיילט היינטיגען מאל, ווייל ער האט זיך עפּעס א ביסעל בעאונרוהיגט וועגען דער קעבס-ווייב, טאָמער מאכט זיא חס־ושלום פּליטה, האט ער דיעזען מאָל געשטעלט אויף יעדער ארעסטאַנט א פּרייז פון פינף ביז זיעבען רובעל. ביז אכט אוהר מאָרגענס איז אין זיין קעשענע נעלעגען איבער דריי הונדערט רובעל. יעצט דאַן האט ער אנגעהויבען זיך מישב צו זיין, וואוהין זאל ער פריהער נעהן? זאָל ער געוואָר ווערען צו זיין טייבעלע אדער ער זאל פאר איהר פריהער בעזאָרגען א וואוינונג און איהר נלייך אהין אוועקפיהרען.

— א וואוינונג! — האט ער בּיי זיך בעשלאסען — דאס טייבעלע וועט שוין פון איהר צימער ניט ארויספליהען חאָטש זיא האט דעם שליסעל. איך האב דיא זאך גוט בעזארגט—וויא א פּריסטאוו.

ער האט זיך אויף א דראָשקע אוועקגעלאזען אויף טווערסקאַיא אוליצא. ער האט דאָרט אפּגעקליבען א רייכען צימער אין האָטעל „דרעזדען“, נעגענאיבער דעם נענעראל גובערנאַטארס וואוינונג, און נאכהער וויא ער האט דאָרט איבערגעלאזען פופצעהן רובעל האנדגעלד, האט ער אריינגעגאָסען א פּאָר ביער גלעזער „אָט־שיצשעני“ פון פּאָפּאָורס זאוואָד און האט זיך אוועקגעלאזען צו זיך אין וואוינונג.

— עך, איז דאס א זשידאווקא, איז דאס א זשידאווקא! — האט ער זיך נעקלערט ווען ער איז געפאהרען צוריק אויף א דראָשקע — איך האב נאך אזא גוט שטיקעל סחורה אין מיין לעבען ניט געזעהן. נור דיא זשידעס האבען אזעלכע שעהנע ווייבלעך. איך בין זיך פּשוט מחיה אויף זיי א קוק צוטהאן. זאנאר ווען איך שלעפּ זיי וויא דיא „צייג“ פון דיא בעטען ארויס, פערגעס איך מיך ניט א קוק צוטהאן אויף א שעהנע מיידעל אדער א ווייבעל. זיא שרעקט זיך און ווייגט, און איך האב דערוויילע הנאה... אבער וויא קומען זיי אלע צו דיעזער זשידאָווקא, זיא איז נאר אן אויסנאהמע. אָ, ווען מיין ווייבעל וואָלט עס געוואוסט, זיא וואלט מיר אלע צייהנער פון מויל אויסגע'שלאגען. אבער איך הער איהר וויא דער קאץ, זיא ווייס

נים פון איהר קאָפּ צו זאגען. פּריסטאוו איוואנאוו איז א קלוגער אינגעל. זאָל זיך ליעגען דיא געלד אויף איהר נאמען, וואס הארט עס מיר? קען איך דען ניט בע־קומען שעהנע זשידאָוועקס, וויא נאָט האט געבאָטען?

ער האט א לייכטען שמייכעל געטהאן און האט געהייסען דעם איזוואָשציק וואס שנעלער פאהרען.

נאך איידער דיא דראָשקע איז צו זיין וואוינונג צוגעפאהרען איז ער פון איהר אראָפּגעשפּרונגען און האט דערוויילע פערגעסען דעם איזוואָשציק אפּצוצאהלען. דער איזוואָשציק האט מורא געהאט ביי א פּריסטאוו בעטען געלד און איז אוועקגע־פאהרען. דערוויילע איז דער פּריסטאוו געלאפען וויא א פּטרסם'טער און האט געקוקט אין דער הויף צו דיא פענסטער וואו שרה פיינשטיין אין געווען ארעטירט.

— זיי זיינען גוט פערהאנגען, — האט ער שטיל געשעפּטשעט — אין צימער איז גוט פינסטער און דאס איז בעסער.

ער איז מיט ראַשע טריט אויף דיא טרעפּ אַרויפגעשטיגען און איז באלד ארייגעלאפען אין צימער וואו עס איז דיא טהיר פון דער זשידאווקא'ס צימער.

ער האט נאר אהן אנקלאַפּען זיך פּרובירט דיא טהיר צו עפענען, זיא האט זיך באלד אויפגעמאכט און ער האט מיט דעם שליסעל פון אינוועניג, איהר באלד צוגעשלאָסען. ער האט פון דעם ליכטיגען צימער אריינגעהענד אין דעם דונקעלען פאסט גאר ניט געזעהן, נור נאך א פּאר מינוטען איז איהם אין דיא אויגען עטוואס ליכטינער געווארען און ער האט געזעהן וויא זיא ליעגט אויפ'ן בעטעל צוגעדעקט מיט א רויטהע קאָלדרע.

— סאָנינקע מיין קריין, אזוי שפּעט שלאָפּסט דוא? — האט ער געהענד צום בעטעל אויסגעשריען — איך האב דאך שוין געדונגען א וואוינונג.

ער האט דיא קאָלדרע פון איהר אראפּגעריסען און פּלוצלינג האט ער דער־פּיעלט פּיער, פינף הייסע פעטש, וועלכע זיינען האסטיג געלאפען איינער נאכ'ן אנדערן אויף זיינע דיקע באקען, אז ער האט דערזעהן פייערינע קייקעלאך מיט פינטעלאך פאר דיא אויגען און דער גאנצער צימער האט זיך פּאר איהם גע־דרעהט א קאדרעל, וויא א פלאַמענדער ווינט־מיהל־ראָד.

— ער חאפּט גאר פון איהר פעטש — האט שורקין הינטערן טהיר מיט א שמייכעל געוואָרטשעט אונטער דיא צייהנער — דאס איז עפּעס א פייערינע זשידאָווקא.

— הולטאי! אונמענש! אויסוואורף! — האט דער פּריסטאוו דערהערט זיין ווייבס שטימע מיט א קוויטש — דוא נעהסט גאר צו מיר וויא מען געהט צו א....

זיא איז וויטהענד וויא א טיגערין פון בעט אויפגעשפּרונגען און איז צו איהם מיט פערקאשערטע הארבעל צוגעלאָפען.

פאר קיין זאך האט זיך א מאסקווער פּריסטאוו קיין מורא ניט אבער א ווייב קען אויך א פּריסטאוו צוכאָלען.

ער האט מיט זיין פּריסטאווקראפט דיא טהיר פון צימער אויפגעריסען און

ער איז האסטיג אין צווייטען צימער אריינגעלאפען. זיין פלונית'טע האט איהם נאכגעיאָגט מיט אויסגעצויגענע הענד.

— האלט! — האט שורקין זיך פרעך אוועקשטעלענד פאר'ן פריסטאוו אויס־געשריען — דיא זשידאָווקא זאל מיר דיא מינוט זיין!

— וו—וו—אָס?! — האט דער פריסטאוו וויא וואהנזיניג אנקוקענד זיין נייעם דיענער אויסגעשריען — וואס זאגסט דוא?

— שרה פיינשטיין זאל מיר דיא מינוט זיין! — האט שורקין געלארעמט טופענד מיט דיא פיס.

— שטריק! — האט דער פריסטאוו ווילד ניט מיט זיין שטימע געשריען.

— וואס איז דאס פאר אן אָנשיקעניש? — האט דיא מאדאם, זיך אביסעל אויסניכטערענד דורך דער נייער סצענע פון איהר צאָרן אויסגעשריען.

— דיא מינוט שרה פיינשטיין אהער! — האט שורקין העכסט אויפגערעגט און ניט מיט זיין שטימע געקווימ'שעט.

— טרופים! איוואן! — האט דער פריסטאוו אויף דיא אויבערשטע טענער געשריען — שטריק!

— איך וועל דיך פריהער בינדען! — האט שורקין טופענד מיט דיא פיס און קלאפענד מיט ביידע הענד אן טיש געליארמט — ווייסט דוא, הונד, ווער איך בין?

דער פריסטאוו האט פאר איבערראשונג פון דעם טיטעל „הונד" מיט וועל־כען זיין דיענער האט איהם געקרווינט, אראפגעלאזען זיין פרעכען דיענער א פאר פייערינגע פעטש, אבער שורקין האט איהם באלד מיט א פאר הייסע פעטש גע־ענטפערט און איז גלייך אריינגעקראכען אין זיין באָרד מיט ביידע הענד.

— געוואלד! רעטעט! רעטעט — האט דיא מאדאם געקוויטשעט, און אין דעם מאָמענט זיינען אריינגעלאפען אין צימער א פאר אָקאָלאָדאטשניקעס.

— ארעטירט איהם! — האט שורקין געשריען אנווייזענד אויפ'ן פריסטאוו— איך בין שורקין, דער בעוואוסטער שורקין....

— ער איז פון זינען אראָפ! — האבען דיא אָקאָלאָדאטשניקעס ארויפפאלענד אויף איהם אויסגעשריען.

דער פריסטאוו איז דערווייל ארויסגעלאָפען און געבראכט א לאנגען שטריק.

— שורקין דער געהיים־אגענט! — האט שורקין געשריען מיט א פער־שטיקטע שטימע פון אונטער דיא אָקאָלאָדאָט'שניקעס.

דיא אקאלאדאטשניקעס האבען געלאכט.

דער פריסטאוו האט דערווייל איהם געבונדען הענד און פיס.

— אייער לעבען וועט עס אייך קאָסטען.

— און דערווייל מוזט דוא ליעגען געבונדען! — האט דער פריסטאוו ווילד געליארמט — מיר וועלען דיך שוין דיין וואהנזין ארויס'שלאגען.

— וואו זאלען מיר איהם אהינטהאן? — האבען דיא אָקאָלאָדאטשניקעס דעם פריסטאוו געפרעגט.

— שטעקט איהם אריין א טיכעל אין מויל! — האָט דער פּריסטאוו בעפוילען — און פיהרט איהם אוועק אויף א דראָשקע אין אוטשאַסטאָק.

מיט א פיערטעל שטונדע שפּעטער האָט מען שורקינען האַלב פּער־שטיקט פון א דראָשקע לעבען טהיר פון קווארטאַל אראָפּגענומען.

— לאָזט איהם אַראָפּ אין אונטערשטען קעלער! — האָט דער פּריסטאוו צו די אָקאָלאָדאָטשניקעס געשריען.

זיי האָבען איהם אין א פינסטערען קעלער אראָפּגעלאָזען אַראָפּנעהמענד פון איהם די שטריק און איידער ער האָט צייט געהאַט א וואָרט ארויסצו־ריידען האָט די שווערע טהיר פון קעלער מיט א טראַסק זיך אראָפּגעלאָזען און איז געוואָרען פערשלאָסען מיט א גרויסען אייזערנעם שלאָס.

ענדע דעם ערשטען טהייל.

צווייטער טהייל.

19טעס קאפיטעל.

אַ קאַנדידאַט פאַר אַ פריסטאַוו.

אַסיפּ וואסילעוויטש חיטראָווצין איז א מאַן פון א יאהר צוויי דריי און ..ערציג מיט א ברייטען נאָז וואס זיין שפּיץ איז אביסעל פעררייסען און מיט קליינע שוואַרצע שווינדלערישע אויגען. נאך זיין ברייטען פעסטען קערפּער, זעהט אויס זיין קאָפּ צו קליין און צו שמאל; נור אז מיר זאָלען וועלען האבען טענות צו דער נאטור פאר דיעזען קליינעם פעהלער, האבען מיר דאס רעכט צו האבען אויף איהר נאך א גרעסערע קלאגע. ווארום האט זיא גאר דעם גאנצען חיטראָווצינען אויף דער וועלט געבראכט? זיא וואלט פיעל אָרדענטליכער זיך בעגאנגען, ווען זיא וואלט אונז אזעלכע חיטראָווצין'ס גאר ניט געגעבען, אדער זיא וואָלט זיי געטווידטעט בעפאָר זיי טרעטען אריין אין דער מענשליכער געזעלשאפט.

מיר זעהען אבער דאך פאר זיך חיטראַווצינען מיט זיין קליינעם שמאָלען קאָפּ און מיט זיין ברייטען געזונדען קערפּער און ער לעבט און איז געזונד, פריש און מונטער. לאָמיר װענען איהם אביסעל ריידען און איהם בעקאנט מאכען פאר אונ-זערע.וועַרטהע לעזער.

וואו חיטראָצין איז געבאָרען און ווער ער איז פון זיין קינדהייט? קענען מיר אויף ריכטיג ניט זאגען, ווייל זייט מיר קענען איהם, לעבט ער אלץ אונטער אנ-דערע נעמען און אויף פרעמדע פּאספּאָרטען. מיר ווייסען מעהר ניט דאס ער האט א מאל געוואוינט אין דער אימעניע „איוואנאָווקא" אין ניזשני נאוואָגאָראָדער גובערניע און איז געווען אן אופראווליאישצע ביי דעם גוט־בעזיצער בּאראָן געגע-ראלאָוו. דער באראן איז געווען א מאַן פון א יאהר פיער, פינף און דרייסיג, א שעהנער, שטארקער און קרעפטיגער פערזאן מיט א מילדעס געזיכט און אן עדלעס הערץ. ער האט געהאט א יונגע שעהנע ווייב מיט צוויי קליינע קינדער, א זוהן מיט א טאָכטער, און זיי האבען געלעבט רייך און גליקליך. אין א שעהנעם זומער פריה-מאָרגען אין יאהר . . 18, ווען איינער פון די גאָהענטע גוט־בעזיצער איז געקומען באראן געגעראלאוו אין אימעניע עפּעס װעגען א געשעפט, האט ער געקענט

אלע טהירעז אין באראן'ס וואוינונג איפגעבראכען, אויף זיין געשריי זיינען צוזאמענגעלאפען דעם בארא'נס דיענער פון דער אימעניע און אריינגעהענד אין זיין שלאפצימער, האט זיך פארגעשטעלט פאר זייערע אויגען א שרעקליכער שוידערהאפטער בילד: דיא אייזערנע קאסע, וועלכע איז געשטאנען אין בארא'נס שלאף-צימער איז געווען אויפגעבראכען און לעער. לעבען איהר אויפ'ן בארען זיינען געלעגען דעם בארא'נס מיט זיין ווייבס טוידטע קערפער, וועלכע זיינען ערמארדעט געווארען מיט א טומפעס געוועהר.

חיטראווצין, וועלכער האט דאמאלס געהייסען קאזלאוו, איז געלעגען אין א זייטיגען צימער געבונדען מיט דיא פיס צו זיין בעט, דיא הענד פעסט פערבונדען אויף הינטען און אין מויל האט איהם געשטעקט א ווייסע שנופּ-טיכעל, אויף וועלכע מען האט געפונען אויסגענעהטע בוכשטאבען L. M.

אויף דער פראגע, ווען האט ער געזעהן און ווער האט איהם געבונדען? האט ער געענטפערט, אז איינגע בעוואפענטע אידען האבען זיך ביי נאכט אין הויז אריינגעבראכען. איינער פון זיי האט געגען זיין ברוסט געהאלטען א געלאדענעם רעוואלווער און דער צווייטער האט איהם געבונדען און נאכהער, זיינען זיי מיט נאך צוויי אנדערע אידען אריינגעגאנגען אין בארא'נס שלאפצימער. עס איז געווען דייטליך צו זעהן, אז דער מארד איז געשעהן צוליעב געלד; אבער דאס וואר מערקווירדיג און רעטהזעלהאפט, דיא יונגע ניאניא מיט ביידע קינדער פון דיא ערמארדעטע זיינען פערשוואונדען געווארען, אהנע זיי אויסצוגעפינען.

דער פראצעס איז איבערגעגאנגען צום פראקוראר. עס האט זיך אנגעהויבען א שטרענגע אונטערזוכונג, און באלד איז פערהאפטעט געווארען דער איד ליב מאלכין, וועלכער האט געהאלטען א שענק אין'ם דארף קוריל‍א, ניט ווייט פון דער אימעניע איוואנאווקא. מען האט ביי איהם געפונען א האלב דוצענד שנופטיכלאך מיט דיא זעלבע אויסגענעהטע בוכשטאבען ל. מ. עס איז מעהר קיין צווייפעל ניט געווען, אז ליב מלכין מיט זיין ווייב און ביידע ערוואקסענע קינדער, האבען ערמארדעט דעם בארא'ן מיט זיין ווייב אין זייער וואוינונג. קאזלאוו (חיטראווצין) האט זיי גלייך דערקאנט און האט געזאגט, אז דיא מוטער מיט איהר טאכטער זיינען געווען ביים מארד פערמאסקירט מיט לאנגע בערד און פאות. דער פראקטישער סליעדאוואטעל האט אנפאנגס אביסעל פערדעכטיג געקוקט אויף קאזלאוו'ן, דיא פערשווינדונג פון דער ניאניא מיט דיא קינדער איז איהם זעהר זאנדערבאר פארגעקומען, ער האט אין דעם געזעהן עפעס א גאנצע בעפריעדיגונג צו זיין פערדאכט; אבער נאכהער וויא ער האט געמאכט געהיימע נאכפארשונגען וועגען קאזלאוו'ן אין טולא פון וואנען ער האט געהאט זיין פאספארט, און מען האט איהם געענטפערט, אז קאזלאוו איז א בראווער, עהרליכער מאן, איז דעם סליעדאוואטעלס פערדאכט פון איהם הערונטערגעפאלען און ער האט זיך באלד פעסט גענומען צו דער אידישער בעשולדיגטער פאמיליע. מען האט יעדען מיטגליעד פון דער אונגליקליכער פאמיליע, טעגליך געפיהרט צום סליעדאוואטעל פון אסטראג אונטערן קאנוואי (וואך), אבער יעדערער פון זיי האט געטענה'ט דאס ער ווייס

ניט פון וואָס צו זאָגען. עס האָט זיך מעהר ניט אָפּגעשטעלט וויא צו כשפּט'ען דיא אונגליקליכע נאָך דעם בעווייז פון דיא שנופּ־טיכלאך און דיא צייגניסע פון קאָזלאָוו'ן, און דאס איז אויך געווען געגוג, דיא פאמיליע מלבין זאל פערשיקט ווערען אויף א לאנג־יעהריגע קאטאָרגא נאָך סיביר.... נאר אזוי וויא דער גאנצער דאָרף האט זיך געשטעלט אין געריכט אלס צייגע, דאס דיא פאמיליע מלבין איז ניעמאלס אין קיין זאך ניט געווען בעשולדיגט און אייניגע האבען עדות געזאגט, אז אין דער נאכט פון'ם מאָרד האבען זיי געהוליעט און געטרונקען אין מלבינ'ס שענק ביז טאָג און דיא גאנצע פאמיליע האט זיך געפונען צו הויזע, האט דער געריכט געפונען פאר נעטהיג צו פערלייכטערן דיא שטראפע צוליעב א צווייפעל, און מען האט דיא גאנצע פאמיליע אוועקגעשיקט אויף אייביגע וואָלנאָיע פּאָסעלעניע אין אירקוטסק.

מיט צוויי יאָהר שפּעטער טרעפען מיר כיטראָווצינע'ן, דעם פריהערדינען קאָזלאָוו, אין ראסטאָוו ביי דעם דאָן אונטער דעם נאמען, גאָווריֿלאָוו. ער האלט א גרויסען האטעל אין א גרויסע, רוישענדע גאס. זיינע בעדיענטע ביים וואָקזאל ברענגען איהם דיא פיינסטע דורכרייזענדע; אבער זיין האטעל בעקומט א שלעכטען בערוף. אין דיא ערשטע אכט מאָנאטען פון זיין עקסיסטענץ, האבען אין איהם געטראָפען פיער זעלבסט=מאָרדען.

דיא זעלבסט־מערדער, וויא געוועהנליך, האבען נאכגעלאָזען איינגעהענדיגע שריפטען, אז מען זאל קיינעם אין זייער טוידט בעשולדיגען. אבער דאס וואר מערקווירדיג, דיא אלע זעלבסט־מערדער, זיינען געווען פון צו הויזע רייכע מענשען און האבען ניט געהאט, וויא עס האט זיך נאכהער אויסגעצייגט, דיא מינדעסטע אורזאכע זעלבסט=מאָרד צו בעגעהן....

נאך מעהר רעטהזעלהאפטער איז געווען דער לעצטער זעלבסט=מארד פון צוויי רייכע פּערזאָן, וועלכע זיינען פערפאהרען צו גאָווריֿלאָוו'ן אין'ם האטעל. זיי זיינען געווען זעהר בערופענע בראווע קויפלייטע אוים חארקאָוו און זיינען געשעפטס-מעסיג געקומען אין ראסטאָוו. אויף מאָרגען נאך זייער פערפאהרען אין האטעל, האט מען ביידע געפונען ערשאָסען אין א צימער; ביי יעדען אין האנד האט געשטעקט א רעוואָלווער און אויפ'ן טיש איז געלעגען א קליין שריפט אונטער דעם נאָמען: „קארטען=שפּיעלער טאָרען ניט לעבען". דער שריפט האט געלויטעט, אז ביידע האבען אויף זייער רייזע א גרויסע סומע פערשפּיעלט אין קאָרטען און זיי האבען קיין אנדער אויסוועג ניט, סיידען זיך ערמאָרדען.

עס זיינען פון חארקאָוו געקומען צופאָהרען זייערע ווייבער און קינ...
האבען מיט טרעהרען ערקלערט, אז זייערע מענער האבען ניעמאלס...
געשפּיעלט; אבער דא האט ניט געהאלפען קיין וויינען. דיא ריכטיג...
אונטערשריפטען האבען בעשטעטיגט עקספּערטען — און דיא זעלבס...
נען בעערדיגט געוואָרען.

מיט א יאָהר שפּעטער טרעפען מיר חיטראָווצינען אלס...
נאדזיראטעל אין א אידישען קווארטאל אין פּעטערבורג. ער...

פאפאוו. אידלאך טראגנע; איהם פינף־רובילדיגע פון אלע זייטען. ער רייסט פון טוידטע און פון לעבעדיגע. ער וואוינט אין זנאמענסקי פערעאולאק. אין זיין פינפ־צימער'דיגען וואוינונג קאכט טאג טעגליך וויא א קעסעל, א אידעל אריין א אידעל ארויס, מען שיט איהם אפ מיט גאלד.

מיר זעהען איינמאל פאפאוו'ן ביי א אידישען בעפאל אין א גרויסע הויז אום דריי אוהר נאך האלבע נאכט. עס איז אין דרויסען א פינף און צוואנציג־גראדיגער פראסט; ער שלעפט ארויס אידען, ווייבלאך, מיידלאך און קינדער פון דיא בעטען, ער פיהרט זיי האלב נאקעט ארויס אויפ'ן הויף און ער ניט זיי איבער דיא גאראדאוואיע (פאליסלייט) מיט דיא דוואָרניקעס אין דיא הענד. ער הייסט זיי דארט ווארטען אין דעם שטארקען פראסט ביז ער וועט אלע זשידעס פון דיא לעכער ארויסשלעפען. ער קעהרט זיך צוריק אין א קליינעם אידישען וואוינונג, ער טרעט צו צו א בעט פון א פינפטענינע קראנקע קינפעטארין און הויבט זיא אן צושלעפען. זיא פאנגט אן צוציטערן און בעקומט שטארקען פיעבער. עס נעהט צו איהר מאן און בעט איהם אום מיטלייד; אבער פאפאוו שטויסט איהם אפ הינ־טער זיך און שילט איהם מיט זיין גאט און זיין נאציאן. ער שלעפט דער קימפעט פרוי ווייטער. איהר מאן ווערט אויפגערעדט, ער לויפט צו איהר בעט און שטויסט דעם מערדער אפ אן א זייט. פאפאוו ווערט צארניג און וויטהענד, ער לאזט דעם אונגליקליכען אראפ עטליכע פויסטען איבער זיין קאפ, דער איד פאלט בעזינונגס־לאז צום באדען. עס פליסט איהם בלוט פון מויל און פון נאז וויא דורך א צאפען. מארגען פריה נעהט מען צו זיין לויה, אבענדס שטארבט אויך זיין ווייב. עס פער־בלייבען עטליכע קליינע יתומים'לאך. פאפאוו ווערט ענטזאגט פון זיין אמט מיט א שטארקען וויגאוואר (פארוואורף) פון אבער־פאליצמייסטער, און ער פאהרט אוועק פון פעטערבורג.

יעצט וואוינט אונזער חיטראָווצין, אמאליגער קאזלאוו, גאווריליאוו און פאפאוו, זייט איינינע יאהר אין מאסקווא און טרייבט גאנץ נייע געשעפטען. ער האט א פפאנד־הויז אויף „ארבאט", אין וועלכע עס פערקויפען זיך פער אקציאן פערשיעדענע קליידער, דיאמאנטען, פערלען, בריליאנטען און אלערליי שמוק מיט אנטיקלאך פון גאלד און זילבער, וועלכע עס ווערען ניט אויסגעקויפט פון דיא לייהער. אויף „פעטראוקא" האט ער, וויא אונזערע לעזער ווייסען שוין, א גרויסען קאנטאר פון דיענסט־מיידלאך, אמען, באנעס, גובערנאנטינס, בוכהאלטער, געשעפט־פיהרער און זא ווייטער, און אויף „יאקימאנקא", ביים ענדע דער שטאדט האט ער א קליין [...] אויף וועלכען עס הענגט א קליינער שילד פון פראנט און אויף איהם [...]־יעבען: „קנעפעל פאבריק פון א. וו. חיטראווצין".

[...] צייט ווען ביי גרעפין מאריא אנדריאנאוואַ איז געזעסען דער טהיי־[...]ון זיי האבען געפיהרט צווישען זיך פאר אונזערע לעזער דעם בעוואוס־[...] איז חיטראווצין געווען פערשפארט אין דעם צווייטען צימער פון זיין [...]קנעפעל פאבריק מיט נאך א פערזאן פון א יאהר פופציג און זיי [...]זיך גערעדט.

— אזוי ניט איינגעבען זיך א פּלאַן וויא היינטיגען טאָג, — האט צו חיטראָוויצינע דער מאן אונמוטהיג געזאגט — געדענק איך גאר ניט! דיא געשיכטע מיט מיין שוואָגער, איז זעהר א ביטערע....

— דאס איז אלץ, טימאָפיי, ווייל דוא פרענסט ביי חיטראָווצינען ניט קיין ראַטה! — האט דער ווירטה געענטפערט — וויא טהוסט דוא אזא זאך און ביזט זיך פריהער ניט מישב מיט מיר?

— עס איז ניט געווען קיין צייט דערצו, — האט טימאָפיי פינסטער ערוויעדערט — ביידע פיינע יונגען האבען געהאט ביי זיך א בעשלוס צופערררייזען נאך טיפלים.

— און אויף זייער רייזע וואָלט חיטראָווצין דעם שאָץ פון זיי ניט געקענט ארויסקריגען? — האט דער ווירטה מיט א שטאָלצע מינע געפרעגט.

— א בייזע שעה איז אויף מיר אנגעקומען! — האט טימאפיי געזיפצט — אזא זאך אפּגעטהאן, קיין הנאה ניט געהאט און איהם פערפאקט אין אסטראָג!

— וועט ער חאטיש האלטען מויל און וועגען דיר ניט אויספּלוידערן?

— ער איז זעהר א הארטער קערל און וויא באלד ער האט איינמאָל געזאָגט, אז ער הייסט וואסילי חאָמיאקאָוו, און אזוי איז אויך זיין נאמען אין פּאַספּאָרט, וועלכען דוא האסט מיר געגעבען. חאָטש צורעדער איהם וועט ער שוין אנדערש ניט זאגען! ער האט שוין געהאט אמאל אזא עסק אין ווארשוי, און דאמאלס האט ער אויך געהאט א פאַלשען פּאַספּאָרט.

— דוא ביזט טימאָפיי א שורקע! — האט חיטראָווצין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — נור־וואָס האסט דוא מיר געזאגט, אז דוא האסט קיין צייט געהאט מיט מיר וועגען דער זאך זיך צו בעראטהען, און מיט גאנצע צוויי טעג פריהער האסט דוא פאר איהם געמאכט ביי מיר א פּאַספּאָרט? וועגען וואס האסט דוא דאס געטהאן, איז ניט ווייל דוא האסט דעם פּלאן פריהער ביי זיך בעשלאָסען?

— ניין, ברודער — האט איהם טימאָפיי ערוויעדערט — דעם פּאַספּאָרט האב איך גאָר ביי דיר בעשטעלט פאר א פּאָליטישען פערברעכער; אבער אז איך האב איהם שוין געהאט, איז יענער פּלוצלינג נעלם געוואָרען און האט מיך מעהר ניט בעזוכט.

— און דיין ראזבאָיעוו איז יעצט אויך א פּאָליטישער פערברעכער! — האט חיטראָווצין טייפעלש געלאכט.

— זיין דיעלאָ איז אזוי פערפּלאָנטערט, אז דער סליעדאוואטעל מיט'ן פּראָקוראָר און אלע בעדיענטע אין געהיים־פּאָליציי צוברעכען זיך דיא קעפּ און קענען קיין טאלק ניט דערגעהן. ער ווערט בעטראכט אלס פּאָליטישער פערברעכער, ווייל מען האט פּאדליעצאוו'ן געפונען א טוידטען אין קאנאַן. צו ער האט איהם ערמארדעט אדער דער זשיד גאָלדבוים, איבער וועלכען מאָסקווער צייטונגען האבען אזוי פיעל געשריעבען? אין דעם איז ביי זיי א גאנצע פערדרעהעניש. היינט דרעהט זיך זיי דיא קעפּ וועגען דיא ציהרונג וואָס זיי האבען אין קאנאַן לעבען פּאָדלעצאָווס

לייבע געפונען. וויא קומט פּאָדלעצאָוו צו מאַלליד׳ס ציערונג? און וואו זיינען דיא ריכטיגע גנבים, איוואַן מיט סטעפּאַנען? און וויא קומט אין אלגעמיין פּאָדלעצאָוו מיט ציערונג אין קאַנאַן און ראַזבאָיעוו לעבען איהם?

— ווייסט דוא, טימאָפיי, וואוהין דיין שוואָגעריק וועט זיך צוליעב דיעזע פערדרעהעניש אוועקלאָזען? — האט חיטראָווצין לאַבענד געפרעגט.

— איך וויים מיט וואס דא שמעקט! — האט טימאָפיי מיט א זיפץ ער־וויעדערט — אבער צו וועל איך פון דיר ברודערקע עפּעס ניט ארויסקריגען א גוטען ראטה, וועלכער פּאסט פאר א ממזר׳שע קעפּעל וויא חיטראָווצינס?

— וועס דוא אבער מיין ראטה פּינקטליך ערפילען? — האט חיטראָווצין מיט א שמייכעל געפרעגט.

— איך בין דאך דאריבער צו דיר היינט געקומען.

— אבער מיין ראטה, וויא איך פערשטעה, וועט דיר ניט שמעקען.

— וואס דוא וועסט מיך ראטהען, דאס וועל איך טהאן, — האט טימאָפיי צורודערט געזאגט — מיין לאגע, וויא איך זעה, איז זעהר ניט א פרעהליכע. דער סליעדאוואטעל, לויט דעם פּרעאבראזשענסקען פּריסטאוו׳ס צייגניסע אין׳ם פּראָ־טאָקאָל, פּאָרדערט ראַזבאָיעוו׳ן אויף א פערהער וועגען דעם מאָרד־ברענער גרינ־בערגן. ראַזבאָיעוו ליענט אלס וואסילי חאָמיאקאָוו אין אסטראָג. אנפאנגס האב איך געזאגט, אז ער ליענט קראנק; אבער וויא איך פערשטעה אן פּריסטאוו׳ס רייד, וועט דער סליעדאָוואטעל מיט׳ן פּראָקוראָר אליין קומען צו ראַזבאָיעוו׳ן אין הויז, אום אויסצוהערען זיין ציתנים. היינט שטעלט זיך פאָר, וואָס וועט זיין, ווען זיי וועלען דעם קראנקען ניט געפינען צו הויזע?

— אַלזאָ, ווילסט דוא פון מיר א ראטה? — האט חיטראָווצין ערנסט געפרעגט.

— נאך וויא איך וויל א ראטה!

— טאָ לייג־זשע ברודערקע אוועק פינף הונדערט קערבלאך! — האט חיט־ראָווצין רוהיג געזאגט.

— ערבארעם זיך.... אזא סומע? דוכט זיך, אז מיר שטעהן דאך עפּעס אין פערבינדונג....

— האנדעלשאפּט, ברודערקע, איז ניט קיין ברידערשאפט, — האט דער ווירטה מיט אן ערנסטע מינע געזאגט — ווען דיר האט זיך געדוכט, אז דוא כאַפּסט אריין גאנצע זעכציג טויזענד רובל פאר איינמאָל, ביזט דוא צו מיר נאך קיין ראטה ניט געקומען, איך פערשטעה אפילו פאר וואס, אבער יעצט, אז דוא ביזט אריינ־געפאלען, און חיטראָווצינ׳ס ראטה איז דיר נעטהיג — טאק ראָשי דאוואי (גיעב געלט)!

— און וועניגער וועסט דוא ניט נעהמען? — האט טימאָפיי מיט א פלעהענדע און א פערוואונדערטע מינע געפרעגט.

— וועניגער ניט איין קאָפּיקע! — האט חיטראָווצין מיט א פעסטען טאָן געזאָגט — און דאָס, וויל פאר דיר.

— זעה חיטראָווצין, אז דוא האנדעלסט מיט מיר ניט וויא א גוטער ברודער! — האט טימאָפיי ארויס־שלעפּענד א דיקען פּאָרטעמענייי פון זיין בוזים־טאַש געזאגט.

— איך האב דיר שוין אייַנמאל געזאגט אז האנדעלשאפט איז ניט קיין ברידערשאפט — האט חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל ערווידערט — דערפאר, אז חיטראָווצין וועט קומען צו דיר נאך א ראטה, זאלסט דוא איהם דיא הויט אראפּשינדען!

— איך מוז, ברודערקע, געשטעהען, אז דוא ביזט צופיעל טייפעל און ביי טימאָפייען א ראטה וועסט דוא קיין מאל ניט פרעגען!

— אבי דוא פערשטעהסט! — האט חיטראָווצין מיט א שטאָלצען שמייכעל געזאָגט.

טימאָפיי האָט מיט ציטערענדע הענד אנגעהויבען צו שלעפּען גאנצע הונדערטער פון זיין דיקען פּאָרטעמענייי.

— איז אפשר גענוג פיער הונדערט? — האט ער מיט א רחמנות'דיגען פּנים'ל געפרעגט חיטראָווצינען ווען ער האט געהאַלטען ביי דער פערטער הונדערטער.

— ניט וויינינגער א קאָפּיקע! דיא געשעפטען זיינען היינט שלעכט, ברודערקע!

— נא, טייפעל! — האט טימאָפיי ארויפלייגענד פינף הונדערטער אויפ'ן טיש געזאָגט — זאָל דיר עס באָקאָם ארויס!

חיטראָווצין האט יעדע הונדערטער בעקוקט פון אלע זייטען און לאנגזאם זיי צוזאמענגעלייגט.

— דיר, דיינקסט דוא, וועל איך אויך געבען פאלשע? — האט איהם טימאָפּיי פערדריסליך געפרעגט.

— א קשיא אויף א מעשה! — האט חיטראָווצין לאַבענד געזאגט.

— זאָל דיך שוין, טייפעל, דיא העללע פערשלינגען! — האט טימאָפּיי מיט א פערדריסליכען שמייכעל אויסגעשריען — אלע טאָג ווערט ער מעהר טייפעל!

טימאָפּיי איז געוואָרען אויפמערקזאם און האט בעצייטענס געעפענט דיא מויל פון וועלבער עס האבען זיך ארויסגעזעהן לאנגע און דונקעל־גרינליכע צייהנער.

— נעהם און ראזיר זיך אָפּ דיין ברייטען און צופלאָכטענעם באָרד — האט צו איהם חיטראָווצין לאנגזאם געזאָגט — פארב זיך אָפּ דיינע געלב־רויטע האאר אויף שווארץ, ווארף אראָפּ דיין ספּאָדניצע און טהו זיך אָן וויא א פראנט מיט א צילינדער־הוט און מיט א פּאָר דונקעל בלאָנדע ברילען; קויף ביי מיר פאר הונדערט רובל א שפּאָנעל־נייעם פּאספּאָרט, דיענג זיך א קוואַרטיר ערגעץ אין א ווייטע גאס און שטעה פון ווייטען און קוק זיך איין אויף דעם פּראָצעס.

טימאָפּיי האט זיך א כאַפּ געטהאן פאר'ן קאָפּ.

— איז דאס חיטראָווצין דיין ערנסט? — האט ער נאך א לאנגע פערוואונדערונג העכסט אויפגערעגט איהם געפרעגט.

— יא טימאפּיי! — האט חיטראָווצין מיט א פעסטען טאָן ערוויעדערט.

— און דערפאר האסט דוא פון מיר גענומען פינף הונדערט רובל?

— איך האב דיר שוין דוכט זיך געזאָגט, — האט איהם חיטראָווצין מיט א

האלב ערנסטע און האלב לאכענדע מינע נעענטפערט — אז ווילע פאר דיר...
און מיין ניט אז איך שפאס. דוא בעדארפסט טימאָפיי וויסען, אז אין אזעלכע זאכען בין איך גאנץ ערנסט, בעזאנדערס נאך אז דאס אנבעלאנגט צו א גוטען פריינד.

טימאָפיי האט זיך פערטראכט.

— פאר אזוי געפעהרליך האלסט דוא עס מיין יעצטיגע לאגע? — האט טימאפיי נאך איינינע מינוטען נאכדענקען געפרעגט.

געפעהרליך צו געפעהרליך איז ניט גלייך! — האט איהם חיטראָוצין שארף געענטפערט.

— אין וואס בעשטעהט, נאך דיינער מיינונג, דער געפאהר?

— ניט אין דעם וואס דער סליעדראוואטעל וועט קומען ראזבאָיעוו'ן בעזוכען, — האט דער ווירטה געענטפערט — עס איז לייכט אנצושטעלען א גוטען ברודער, וועלכער זאל טראָגען ראזבאָיעוו'ס פאספאָרט אין קע'שענע, דערצו קען מען אונטערשמירען דיין פריסטאוו און אלעס קען ווערען רעכט. וועגען א פאלשע פערזענ־ליכקייט איז דאס קלענסטע געפאהר, אבער דאס וואס מען האט דערטאפּט אין קאנאָן פאָדלעצאָוו'ס טוידטען קערפער וועהרענד אפענבאך האט נעוואוסט אז ער איז נעגאנגען וועגען א פאָליטישע זאך — דאס איז זעהר א ביטערע געשיכטע. דען וויא באלד דיין שוואָגעריק האט אויף זיך דעם מינדעסטען פערדאכט אלס פאָליטישער פערברעכער, איז וויא הארט און וויא בעהאלטען ער זאל זיין, וועט מען דערגעהן פון איהם מיט דער צייט דיא גאנצע געשיכטע פון'ם מאָרד־בראנד. דערצו האט זיך דער ארעסטאנט גרינבערג אויף א מויל, און וויא מען וועט איהם ניט גלויבען, וועט אלץ אויף דיר א פערדאכט ארויספאלען, און אזוי וויא דוא ביזט דאך גלאָט אויך ניט קיין גאנץ כשר'ער קערל, קענסט דוא האבען מיט דער צייט, און פיעללייכט גאר אין קורצען, אן עסק פון וועלכען דוא וועסט זיך קראצען וואו דיר וועט ניט בייסען.

— איך פערשטעה ניט, — האט טימאָפיי צורודערט געזאגט — מיט וואס קען ווירקען דער פערדאכט אויף איהם אלס פאָליטישער פערברעכער, אז ער זאל דאס געהיימנים אויספּלוידערן.

— ווייל צו פאָליטישע פערברעכער ווערען אנגעווענדעט דיא שטרענגסטע און דיא קלינסטע מיטלען. און וויא באלד אז דיין ראזבאָיעוו האט אן אייזערנעם אָדער שטאָלענעם „וויא רופט מען דאס", אז קיין שמיץ זאלען איהם ניט נעהמען, איז פאראן גאר אנדערע מיטלען וויא מען פאָרשט אויס אלעס, וואס אונטער'ן נאָגעל. איך אליין בין געוועזן אמאל א געהיים אגענט און האב אויסגעפאָרשט גע־היימניסע פון קלינערע קעפּלאך אלס דיין שוואָגערס.

— איך זעה טאַקי, אז דוא ביזט א קלוגער מענש! — האט טימאָפיי נאך א קליינעם נאכדענקען ענטציקט אויסגעשריען — איך וועל דיין ראטה פאלגען, איך פערקויף באלד מיין טראקטיר!

— און אז דוא וועסט ווערען א פראנט, — האט חיטראָוצין שמייכלענד

געזאָגט — זאלסט דוא פון דעסטוועגען ניט פערגעסען צו מיר אמאָל אריינצוקומען, דוא בעדארפסט וויסען, אז דאמאָלס ועסט דוא קענען אָן געשעפטלאך פיעל מעהר פערדיענען אלס היינט. וועז דוא ביזט א טראַקטירשטשיק און דוא מוזט שפיעלען א פערמאסקירטע ראָלע צווישען דיינע נאכבארען. א ווינט־מענשעל, אָהן א הויז און אָהן א געשעפט, קען פיעל מעהר אויפטהאן און איז אימער אין א קלענערן געפאהר.

— דוא ביזט קלוג וויא דער טייפעל אליין! — האט טימאָפיי צופריעדען געזאָגט, און נאכהער וויא ער האָט מיט חיטראָוועצינען נאך איינינע מינוטען גערעדט וועגען זייערע געהיימע זאכען, איז ער פון איהם צופריעדען אוועקגעגאנגען.

אין דער טהיר פון חיטראָוועצינס צימער האט זיך געהערט נאך טימאָפיי'ס אוועקגעהן א לייכטער קלאפען.

— העריין!

באלד איז אריינגעגאנגען א מאן פון הויכען וואוקס מיט א לאנגלאבעס גע־זיכט און דונקעל־בלאָנדע לאנגע האָאר פערקאמט אויף הינטען צו זיין פאָטילניצע און האט זיך צו איהם לייכט פערנייגט.

— וואס האט איהר מיר אונבעקאנטער גאסט צו זאָגען? — האט איהם חיטראָווצין געפרעגט און בעקוקט דעם גאסט מיט זיינע קליינע אויגעלאך פון קאָפ ביז דיא פיס.

דער מאן האט ארויסגענומען פון זיין בוזים טאש א בריעף אין א פערמאכ־טען קאָנווערט און האט איהם חיטראָווצינען איבערגעגעבען.

חיטראָווצין האט דעם קאָנווערט אויפגעמאכט און האט דעם בריעף דורכ־געלעזען.

— אלזאָ, — האט ער צום גאסט געזאָגט — זעצט אייך, הערר פיליפאָוו און זאָגט מיר וואס האט אייך צו מיר געבראכט?

דער מאן, וועלכען ער האט נאך זיין דורכלעזען דעם בריעף אנגערופען מיט'ן נאָמען פיליפאָוו, האט זיך אוועקגעזעצט.

— איך פערלאנג פון אייך, הערר כיטראָווצין, — האט איהם דער מאן גע־זאגט — אז איהר זאלט מיר בעהילפיג זיין זיך צו דערשלאָגען עפעס צו א גוטע שטעלע, איך אליין בין פון אייער קאָמעראדס חדר פון וועלכען איך האב אייך דעם בריעף געבראכט. צוויי יאהר האב איך טריי געדיענט אין פעטערבורג און ניט איין אייזערנעם שלאָס האב איך אויפגעבראָכען; מיין נאכט־ארבייט האט זיך אבער דא ניט לאנג געענדיגט מיט א מארד און ניט מיט אן איינפאכיגען. איך האב זיך צוהיצט ווען איך האב דערזעהן, אז דריי מענישען האלטען מיך פעסט און ווילען מיך בינדען, און מיין מעסער האט מיך פון זיי בעפרייט. נאך אזא געשיכטע האב איך מורא געהאט צו פערבלייבען מעהר אין פעטערבורג, אָבוואהל דער דריי־פאכער מארד איז גאנץ שטיל אָפגעגאנגען. אייער קאָמעראד האט מיך אָפגעשיקט צו אייך אין מאָסקווא מיט דער פערזיכערונג, אז איהר וועט מיך גוט בעזאָרגען.

— זייט איהר דיא גאנצע צייט ביי דער פאָליציי ניט געוועזן פערדעכטיגט?
— האט איהם כיטראָוווצין רוהיג געפרעגט.
— ניט אויף א האאר, — האט איהם דער גאסט געענטפערט — זיא איז שטענדיג בעשעפטיגט מיט דיא ניהיליסטען און אויף אזעלכע זאכען האט זיא גאר קיין צייט ניט זיך ארומצוקוקען, זיא האט פון מיר דיא בעסטע מיינונג און איך בין ניעמאלס געוועזן אין עפּעס פערדעכטיגט.
— טאָ וויא קומט עס, אז איהר זאָלט זיין אזא פייגלינג און פון פעטערבורג אנטלויפען? — האט איהם דער ווירטה מיט א פערוואונדערטע מינע געפרעגט.
— איך בין שוין גאר קיין פייגלינג ניט, — האט דער מאן מיט א שטאָלציגע מינע געענטפערט — אבער איין פרוי, וועלכע איז געבליבען פון יענער ערמאָרדעטער פאמיליע לעבען האט געמעלדעט דעם פּראָקוראָר, אז זיא וואָלט דעם מערדער דערקאנט.
— און מיט וואס זייט איהר געזאנגען דא אין מאסקווא זיך צו בעשעפטיגען?
— האט כיטראָוווצין איהם מיט א שמייכעל געפרעגט.
— מיט וואס עס זאל זיך מאכען! — האט פיליפּאָוו מיט א טייפעלשען שמייכעל ערווידערט — איהר ווייסט דאך, העדר כיטראָוווצין, אז אונזערע מענשען טויגען צו פיעלע מלאכות, אבער וויא דיא וואהרהייט, האב איך א מיינונג עפּעס צו גאר א זאָנדערבארע זאך.
— איך בין עס ניינעריג צו וויסען.
— איך מוז אייך פריהער זאגען, אז איך האב אמאָל דורכגעמאכט א גימנאזיום, — האט פיליפּאָוו געזאגט — און איך בין גאנץ שעהן געבילדעט, איך בעזיץ א גאנץ פיינע רוסישע שפּראכע און האב א גוטע ידיעה אין זאקאָן.
— דאס איז זעהר פיין פון אייך! — האט חיטראָוווצין לאכענד געזאגט — אייך פּאסט גאר אין רוסלאנד צו ווערען א מיניסטער.
— און וואס מיינט איהר? — האט דער גאסט לאכענד ערוויעדערט — זיינען דען אונזערע מיניסטאָרען בעסער פון אונז?
— נו, זאָגט־זשע שוין, פיינער בריה, צו וואס פאר א זאך האט איהר א מיינונג? — האט חיטראָוווצין העכסט צופריעדען זיין גאסט געפרעגט.
— איך וואלט וועלען ווערען א פּריסטאַוו — האט פיליפּאָוו דרייסט אויסגערעדט.
— איהר זייט, העדר פיליפּאָוו, א וואוילער יונג! — האט חיטראָוווצין פרעהליך אויסגעשריען — אהער דיין לאפּקע ברודער. איך זעה, אז דוא ביזט פון אונזערע מענשען!
ביידע וואוילע יונגען האבען זיך געדריקט דיא הענד.
— און אז שוין יא ווערען א פּריסטאַוו, — האט פיליפּאָוו ווייטער גערעדט — מוז מען זיך דיא מיה געבען אנצוקומען גלייך אין א זשידאָווסקען קווארטאל. דא בעדארף מען מעהר קיינע אייזערנע שלעסער ברעכען און זיך שטעלען יעדע מינוט אין געפאהר, דאס געלט פליהט אליין אין קעשענע אריין.

חיטראָווצין האט זיך פאר פערגניגען צולאכט.

— איך וויס, חיטראָווצין, אז דוא ביזט אין מאסקווא זעהר א פיינער מענש — האט פיליפאָוו פאָרטגעזעצט — און וויא באלד דיין פראָטעקציאָן וועט ווירקען און פיליפאָוו וועט אָנטהאן א פריסטאָוו מונדיר, בעדארפסט דוא וויסען, אז א העלפט פון מיין איינקונפט וואס איך וועל האבען פון דיא זשידעס, וועט אריינפאַלען אין דיין קעשענע.

חיטראָווצין איז געוואָרען ערנסט און האט זיך פערטראכט.

— אזוי, אזוי! — האט דער גאסט שמייכלענד געזאגט — טראכט ברודערקע, וויא צו מאכען דעם גראָשען.

— ערשטענס ברודערקע, — האט חיטראָווצין נאך א קליינע פויזע געזאגט— מוזט דוא האבען א דוואריאַנסקען פאספאָרט און שפּעטער וועלען מיר זעהן.

— ער מוז אבער זיין פון ערגעץ א גאנץ וויטען געגענד — האט איהם פיליפאָוו אויפמערקזאם געמאכט.

— דאס וועט שוין רעכט ווערען, אבער צו וועמען זאל איך דיר רעקאָמאַנדירען? — האט ער אביסעל צושטרייט וויא צו זיך אליין געפרעגט.

— דוא וועסט שוין געפינען א מיטעל! — האט איהם פאָפאָוו קוקענד גלייך אין דיא אויגען מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט — איך האב וועגען חיטראָווצינען פיעלעס געהערט.

— גוט — האט חיטראָווצין פלוצלינג אויפשפרינגענד פון זיין שטוהל פרעהליך אויסגעשריען — אלעקסייעוו וועט עס דורכפיהרען.

— וועלכער אלעקסייעוו?

— דער מאָסקווער גאָלאָוא — האט חיטראצין ערוויעדערט — ער איז מיינער א גוטער ברודער.

— א ל ע ק ס י י ע ו ו איז דיינער א גוטער ברודער? — האט פאָפאָוו מיט ענטציקונג געפרעגט.

— פאסט דיר אפשר ניט? — האט חיטראָווצין לאכענד געפרעגט — ער ליעגט זאגאר ביי מיר אין לאפּע.

— ווייסט דוא פיעללייכט, וואו איז אהינגעקומען זיין גוטער ברודער דימיטרי? — האט איהם פאָפאָוו געפרעגט — איך האב א מאל וועגען איהם פיעלעס געהערט. מען האט מיר דערצעהלט, אז נאכהער וויא ער האט צו זיין פערצעהן־יעהריגען אלטער דערשאסען דעם דירעקטאר פון זיין גימנאזיום, איז ער געזעסען א לאנגע צייט אין פאריז, און האט נאך אינגעל־וויז דאָרט־אוי־געטהאן אזעלכע גנבישע שטוקעס, וואס מיר עלטערע מענשען בעדארפען זיך מיט זיי ניט שעהמען.

חיטראָווצין איז עפּעס אביסעל איבערראשט געוואָרען;

— פון וואנען ווייסט דוא דאס? — האט ער קוקענד זיין גאסט גלייך אין דיא אויגען געפרעגט.

— פון וואנען איך ווייס? האלטסט דוא מיר עפּעס פאר אן אינגעל? איך

געהער דאָך שוין זײט צװאַנציג יאָהר צום חדר.... איך װײס זאַגאר, אז „דמיטרי אלעקסײעװ“ איז הײנט ערגעץ אין רוסלאַנד אונטער א פרעמדען נאָמען און דרעהט גנבישע שטוקעס װיא אויף רעדלאָך; אבער איך קען פאר קײן פאל ניט דערגעהן, װאו ער איז און װיא ער הײסט ?

— דאס איז א זײטיגע זאַך — האט חיטראָװצין אװעקמאַכענד מיט׳ן האַנד געזאגט — קום צו מיר עפטערער אריין און בײ דער ערשטער געלעגענהײט װעל איך װעגען דיר מיט אלעקסײעװ׳ן דורכרײדען און איך דײנק, אז נאָר איז קורצען װעלען מיר האבען אין מאסקװא א פריסטאװ פון אונזערע ברידער.

— און דאס װעט זײן פאר אונזערע ברידער א לעבען — האט פאָפּאָװ צו־געלײגט.

זײ האבען אבגערעדט זיך יעדען טאָג פון הײנט אן צו זעהן און האבען זיך פריינדליך פעראבשײדעט.

20טעם קאַפּיטעל.

זײ חאַפּען זיך שפּעטלאַך.

„דורך דעם בעפעהל פון אונזער װערטהען מאסקװער גענעראל־גובערנאטאר דאלגארוקאװ — האבען מאסקװער צײטונגען געשריבען — איז דער פערהער פון בײדע שװערע אידישע פערברעכער גאלדבױם און גרינבערג און דעם דריטען פראװאָסלאװנעם פערברעכער װאסילי חאַמיאַקאָװ איבערגעגאנגען צו דעם בעריהמ־טען און טאַלאנטפאָלען סליעדאָװאטעל פעטער מ א ר ט י ן “.

דיא צײטונגען האבען דערװײלע געהאט א געלעגענהײט אויסצוגיסען אלע פּאָמוניצעס אויף דער מאסקװער אידישער געמײנדע, און פּאסטיבאָװ איז װיעדער ארויסגעגאנגען מיט א גרויסען ארטיקעל אין זײן „מאָסקאָװסקי ליסטאָק“ װעגען דעם שרעקליכען מאָרד־ברענער יאקאב גרינבערג און האט איבערצײגט דעם עולם, אז אלע אידישע יענקעלאָך זײנען געפעהרליכע מערדער און מורא׳דיגע ניהיליסטען, װעלכע שטעהען אין פערבינדונג מיט דיא געפעהרליכסטע מענשען װאס װילען רואינירען און פערניכטען רוסלאַנד מיט איהר גאָטס געזאלבטען הערשער.... אלעקסײעװ האט װיעדער דיא פאָרשטעהער פון דער אידישער געמײנדע געגעבען א שטרענגען פּאָרװאָרף און האט זײ געזאגט, אז ער װעט עס אין קורצען דער־צעהלען דעם באטיושקא אלכסנדר דעם דריטען. פיעלע פון אונזערע אידען האבען גוט געקענט גאלדבױמען מיט גרינבערג׳ן און זײנען געװעזען פעסט איבערצײגט, אז זײ זײנען פאלש בעשולדיגט; אבער מיט װערטער אלײן, אהנע בעװײזע — איז קײנער ניט אין שטאנד אזא שולד אָפּצוװאַשען.

דערװײלע איז דער פערהער פון דיא פערברעכער געגאנגען אין זײן אָרדנונג; אבער ניט דורך דעם סליעדאװאטעל מארטין אלײן, נור אויך דורך צװײ אנדערע. אײנער איז געװעזען פון מאסקװער געריכטסהויז אלס א מיטהעלפער צו מארטינען, און דער צװײטער א שותפות׳דיגער, פון אָבענבאַך׳ס געהײם־פּאָליצײ און „זשאנ־דארמסקע טרעטאָע אָטדיעלעניע“ — דאס איז דער געהײמער אגענט, װעלכען מיר

האבען ניט לאַנג געזעהן געשמידט צו א קייט אין אסטראָג אלס דער גרויסער פּאָליטישער פערברעכער — לעוו סטעפּאנאוו.

מאַרטין איז דורך דיזען צופאל בעקאַנט געוואָרען מיט דעם געהיימען פּאָ־ליציי־אַגענט מ ע ר ז א װ צ י ן, װעלכער האָט אין אסטראָג געשפּיעלט א ראָליע אלס סטעפּאנאוו און ביי גרעפין מאַריא אנדריאנאָװא אין הויז — אלס װאסילי פ ע ט ר א װ אדער סערגיי פּ אָ ט אָ מ ק י ן.

— אונזער דיעלאָ (פּראָצעס) מיט דיא דריי פערברעכער, — האָט מערזאָװצין געזאָגט צו מאַרטינען מיט א שטונדע שפּעטער וויא ער האָט דעם צווייטען מאָל בעזוכט מאַריא אנדריאנאָװא'ס הויז — איז זעהר אַן אינטערעסאַנטע. זיא איז אזוי פערדרעהט און פערפּלאָנטשעט, אז איך צווייפעל צו מיר וועלען זיך אזוי גיך דערשלאָגען צו א רעזולטאַט.

— נאָך מיינער מיינונג — האָט איהם מאַרטין געזאָגט — האָט װאסילי חאָמיאַקאָװ ערמאָרדעט פּאָדלעצאָװ'ן און דער זשיד גאָלדבוים איז ניט אזוי שולדיג וויא מען מיינט.

— איך מוז אייך פערטרויען א געהיימניס, — האָט איהם מערזאָװצין גאַנץ פערטרויט געזאָגט — אין דער נאַכט ווען מען האָט חאָמיאַקאָװ'ן ביי דעם קאַנאַן דערטאַפּט האָט אַן אונבעוואוסטער מענש טעלעפאָנירט צו אָפּענבאַכען, אז פּאָד־לעצאָװ ליעגט אַן ערמאָרדעטער אין קאַנאַן. דער מענש װעלכער האָט טעלעפאָ־נירט האָט געזאָגט, אָפּענבאַכען, אז ער איז א נ י ה י ל י ס ט, און ווען מיר זיינען געקומען דיא זאַך אונטערזוכען, האָבען מיר ביים קאַנאַן דערטאַפּט חאָמיאַקאָװ'ן. לעבען פּאָדליעצאָװ'ס קערפּער וויעדער האָבען מיר אויסגעפונען מאַלליך'ס ציערונג, היינט שטעלט זיך פאָר, הערר מאַרטין, וואס פיר א פערדרעהעניש דא איז?

— דיעזע נייעס, וועגען טעלעפאָנירען — האָט מאַרטין מיט א פאַלשע בע־גייסטערונג געזאָגט — איז פאַר מיר זעהר וויכטיג צו דעם פערהער, און דאס ער־קלעהרט מיר אז חאָמיאַקאָװ האָט טאַקע װירקליך פּאָדלעצאָװ'ן ערמאָרדעט.

— בעטראַכט איהר דיעזען אידיאָט פאַר א ניהיליסט? — האָט מערזאָװצין פערוואונדערט געפרעגט — ער איז דאָך אַן אונװויסענדער גראָבער מענש.

— מיר איז אויף אייך, הערר מערזאָװצין א װאונדער, אז איהר זאָלט עס זאָגען? — האָט מאַרטין מיט א חניפה'דיגע מינע איהם ערווידערט — ווייסט איהר דען ניט, אז דיא ניהיליסטען זיינען אויסגעמאַכטע יונגען, און וויא עס קומט א מאָל צו עפּעס, קענען זיי זיך פערמאַסקירען? מיר וויסען אלע, אז סאָפיא פּעראָװסקאַיא איז געווען א הויבגעבילדעטע דאַמע, און דאָך האָט זיא ביי'ם גראַבען אין אונזער מאַסקווא דיא מינע פאַר אונזער זעעליגען מאָנאַרך עליו־השלום, געשפּיעלט פאַר אלע איהרע נאָכבאַרען א ראָליע פון אַן אידיאָטישע רעליגיעזע פרוי, אז קיינעם וואָלט ניעמאַלס איינפאַלען, דאס זיא האָט א מאָל גענאָסען א הויכע בילדונג.

— דאס איז וואָהר, — האָט מערזאָװצין נאָך א קליינעם נאַכדענקען געזאָגט — אבער וואס איז דא מיט דיא ציערונג?

— מיין מיינונג וועגען דיא ציערונג, — האָט מאַרטין געזאָגט — איז גאַנץ

איינפאך. וויא מיר ווייסען איז פאדלעצאוו געוועזן א געהיים־אגענט. מעגליך, אז ער האט פיי דיא גנבים דיא ציערונג אויסגענארט פאר א קליינע סומע און איז געוועזן געזאָגען דאס איבערצוגעבען דער געהיים־פּאָליציי און דיא גנבים אויף מאָרגען צו פערהאַפטען, און דערווייל האט איהם חאָמיאַקאָוו ערמאָרדעט.

— טאָ וואָס האט געטהאָן האָמיאַקאָוו מיט איינינע טעג שפּעטער נאך פאדלעצאוו'ס פערשווינדונג ביים קאנאַן.

— איך גלויב, אז ער האט איהם ערמאָרדעט מיט איינינע טעג פריהער — האט מארטין ערוויעדערט — און ער האט זיין לייכע געהאלטען ביי זיך צו הויזע, נור דאמאלס האט ער איהם אריינגעווארפען אין קאנאַן.

— דאס ליינט זיך אפילו אויפ'ן שכל, — האט מערזאַוויצין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט – אבער ווער האט עס געקענט טעלעפאנירען צו אפּענבאַכ'ן?

— טאקע איינער פון זיינע קאמעראַדען; נור ער האט ניט געקענט אויס־רעכענען אויף דער מינוט, און דערווײלע איז חאמיאקאוו אריינגעפאלען.

— איך זעה, אז ניט אומזאנסט זייט איהר געריהמט פאר א טלאנאַטפאלען סליעדאוואטעל — האט מערזאַוויצין ענטציקט געזאגט — אייער מיינונג שיינט מיר אין דיא וואהרהייט, דיא ריכטיגקייט אליין. היינט זאגט־זשע מיר א מיינונג וועגען דעם גאלדבוימען, וועלכער האט אין דער נאַכט פון פאדלעצאוו'ס פערשווינדונג איהם ארויסגעפיהרט פון זאראַדיע און פון הינטען, לויט דעם אקאלאדאטשניק'ס ערצעהלונג, זיינען איהם נאכגעגאנגען צוויי מענשען?

— אבוואהל דיא זשידעס זיינען אויף אלעס פעהיג, — האט מארטין ליסטיג איהם ערוויעדערט — דאָך וויא מיט שיינט איז דא גאלדבוים אין גאנצען אונ־שולדיג. איהר ווייסט דאך, הערר מערזאַוויצין, אז דיא זשידעס זיינען איינער פאר דעם צווייטען „שטאָל און אייזען״; אין דיעזען גוטען אייגענשאפט, צייכנען זיי זיך אויס מעהר פון אלע פעלקער און דאריבער האבען זיי נאך ביז היינטיגען טאג א קיום. אלזא, איז דאך לייכט מעגליך, אז גאלדבוים, וועלכער האט בעטראכטעט פאָדלעצאָוו'ן אלס א אידען, האט איהם אויסגעקויפט פון דעם אָקאָלאדאטשני און האט איהם געוואָלט אפפיהרען ערגעץ אין א האָטעל; נור אזוי וויא פאדלעצאוו האט בעדארפט יעמאנדען נאכשפּיערען, האט ער זיך פון איהם אויסגעדרעהט. און איך גלויב אז יענע צוויי מענשען וועלכע זיינען פאדלעצאוו'ן נאכגעגאנגען זיינען אויך געוועזן אידען, מעגליך, אז זיי זיינען מיט'ן אקאלאדאטשני ניט געוועזן בעקאנט, זיינען זיי דאריבער אריינגעגאנגען צו גאלדבוימען, אז ער זאל דעם פערהאפטעטען אידען אויסקויפען..

מערזאַוויצין האט זיך פערטראכט.

— נור אזוי וויא דיא ז ש י ד ע ס זיינען אויף אלעס פעהיג, — האט מארטין ניט ווארטענד אויף מערזאַוויצין'ס אנטווארט ווייטער פאָרטגעזעצט — דארום וועל איך אין דיעזער זאך ניט שווייגען. איך וועל זעהן פון גאלדבוימען ארויסקריגען אלעס וואס אונטערן נאגעל. ניט אזוי גיך וועט זיך א ז ש י ד פון מיר אויסדרעהן. באלד

וועט מען איהם צו מיר אויפ'ן צווייטען פערהער ברייננגען און גרינבערג'ן וועט מען ברייננגען מיט א שטונדע שפעטער.

— איהר האט זעהר א גלייכען פערשטאנד, הערר מארטין, — האט מערזאווצין איהם נאך א קליינע פויזע ערנסט געזאגט — דאריבער וואלט איך וועלען הערען אייער מיינונג וועגען דעם צווייטען זשידאָווסקען פערברעכער גרינבערג.

— זעהט איהר, — האט מארטין מיט אן ערנסטע מינע איהם געענטפערט — מיט דעם גרינבערג'ן איז שוין עפעס אנדערש. מען האט איהם דערטאפט ביי א מארד-בראנד, וואו אן עהרליכער פראוואסלאווער וויא טימאָפיי מיביילאָוו זאגט עדות, אז ער פלעגט זיך אלע מאל צאנקען מיט דער אידישער פאמיליע, וועלכע עס האט ביי איהם געוואוינט. און זיין שוואגער ראזבאָיעוו זאגט, אז ער האט איהם מיט טימאָפייען צוזאמען געחאפט ביי'ם מאכען דעם פייער און דערצו נאך האט מען ביי איהם דערטאפט א בריעף פון א געפעהרליכען פאָליטישען פערברעכער, וועלכער האט צוויי מאל געשאָסען אויף אלעקסייעוו'ן. דאס איז שוין גאר אנדערש מיט איהם וועלען מיר זיך שוין רעכענען. אבער איין זאך וואונדערט מיר דאָ, — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען ווייטער גערעדט — ווארום ראזבאיעוו קומט ניט צום פערהער.

— לויט וויא זיין שוואגער האט געמעלדעט, ליעגט ער קראנק פון גרויס שרעק און קען ניט קומען, — האט מערזאווצין איהם ערוויעדערט.

— אבער איך האב בעמערקט — האט מארטין פארטגעזעצט — אז טימאָפיי איז שטארק צושראקען געווארען ווען איך האב איהם געזאגט דאס איך מיט'ן פראָקוראר ווילען דעם קראנקען בעזוכען. — איך אלס פראקטישער סליעדאוואטעל, קען פון איין מינע קומען צו אן אנדער געדאנק איבער דער גאנצער געשיכטע. אלזא, איז זעהר ראטהזאם, דאס איהר, הערר מערזאווצין, זאלט בעפאָר איך גער בעזוכען ראזבאיעוו'ן עפעס דאָרט א שמעק טהאן.... איך דארף אייך ניט לערנען וויא זיך צו בענעהן, איהר זייט דאך פון אָפענבאך'ס שולע.

— איך וועל עס היינט שוין בעזאָרגען! — האט מערזאווצין מוטהיג און צו-פריעדען פון מארטינס גלייכע מיינונגען ערוויעדערט — און אויב איך פאהר היינט אויף אייגינע טעג פון מאָסקווא אוועק, וועט שוין אן אנדערער אייך ברענגען אן אנטוואָרט.

— און וויא באלד איהר וועט עפעס דאָרט בעמערקען — האט מארטין גע-זאגט — זאלט איהר מיר גלייך טעלעגראפירען.

— געוויס! — האט מערזאווצין זיך אויפהייבענד פון זיין שטוהל געזאגט. ער האט זיך מיט'ן סליעדאָוואטעל פריינדליך געזעגענט און איז באלד אוועקגעגאנגען.

— איך וועל אייך אונגליקליכע אידען רעטען! — האט מארטין גאנץ שטיל צו זיך אליין גערעדט — און וועל אלע מערזאווצינס און לומפען אָנלערנען!

א קלאפ אין טהיר מיט א בעזאָנדערן טאָן, האט איהם געמעלדעט, אז יעמאנד פון זיינע קאמעראדען בעזוכט איהם.

— הערין! — און איסטאָמין מיט פאַוועל אַנדריאַנאָוו זיינען אריין אין זיין קאַבינעט.

— שאַדע, מאַרטין, — האָט איסטאָמין געזאָגט — וואָס דו ביסט אויך ניט געקומען מיט אַ פּאָר שטונדען פריהער צו גרעפין מאַריא אַנדריאַנאָווא. איך האָב זיך דאָרט געטראָפען מיט אונזער וואַסילי פּעטראָוו, וואָס פּערדרייזט אום ניין אוהר אָבענדס נאָך פּעטערבורג.

— אַך, וויא גליקליך! — האָט מאַרטין ערפרייהט אויסגערופען — מיין האַרץ האָט זיך שוין וועגען איהם געשראָקען, ווארום האָט ער דאָ אַזוי לאַנג פערוויילט?

— צוליעב אַ פערדאַכט וועגען זיין פּאַספּאָרט, — האָט פּאַוועל געענטפערט. ער איז געזעסען אונטער אַ וואָך ביי אַ פּריסטאַוו, ביז עס איז געקומען פון איר־קוטסק אָן אַנטוואָרט, אַז ער איז אָן עהרליכער מאַן.

— גליקליך אָפּגעשפּיעלט! — האָט מאַרטין פייערליך געזאָגט — נו וויא גע־פעהלט ער אייך?

— ער איז אַ טיכטיגער קלוגער און ערפאַהרענער מענש! — האָט איסטאָמין איהם געענטפערט — איך האָב באַלד פערשטאַנען, אַז אירקוטסקער געהיים־בונד וועט אויסקלייבען אַ וויכטיגע פּערזאָן.

— ווען ניט מיין מוטער וואָלט געוועזען געגען ניהיליזמוס צוליעב דעם וואָס זיא פירכטעט טאָמער וועל איך נעהמען אָן אַנטהייל — האָט פּאַוועל זיך אָפּגע־רופען — וואָלטען מיר מיט איהם פיעלעס געקענט ריידען, אָבער דיא גאַנצע צייט איז זיא בײַם טיש מיט איהם צוזאַמען געזעסען, און אַזוי וויא איך בין אין איהר נעגענוואַרט זעהר פאָרזיכטיג, דארום האָט אונזער געשפּרעך ניט געקענט ווייט דערגעהן.

— און איך בין גראַדע היינט שטאַרק בעשעפטיגט! — האָט מאַרטין גע־זאָגט — איך מוז דאָ עתּעס אויפטהאָן וועגען דיא רעטונג פון ביידע אָפּפער, וועל־בע זיינען ביי זאַבאַרינס רעטונג געפאַרען.... איך פערהאָף, אַז אויך גרינבערג וועט אַזוי שטאַרק ניט ליידען. איך וועל ביסלאַך־ווייז אָרויספיהרען אויף דעם, דאָס אַלע וועלען זיין איבערציינגט, אַז טימאָפּיי מיט זיין שוואָגער ראַזבאָיעוו, האָבען געמאַכט דעם פייער.... און פאַר אַ בריעף פון אַ פּאָליטישען פערברעכער, אין וועלכען עס איז גאַר ניט געשריעבען, קען ער בעקומען ניט מעהר וויא „וואָלגאָיע פּאָסעליעניע" נאָך סיביר.

— איך פירכטע אָבער, — האָט פּאַוועל געזאָגט — צו וועט מען דערווייל ביי גרינבערג'ן אין אַטטראַג ניט אויספאָרשען צו וועמען דער בריעף איז געוועזען געשריעבען.

— איך האָב געסטערן ביים ערשטען פערהער — האָט מאַרטין געענטפערט — מיט גרינבערג'ן גאָר ניט געקענט ריידען, ווייל מיין מיטהעלפער ניקאָלייאָן איז מיט מיר צוזאַמען דאָ אין קאַבינעט געזעסען; אָבער היינט וועל איך איהם שוין קענען בערוהיגען און וואָרנען.

— אַזאַ זייטיגער אונגליק וויא אַ בלבול אין אַ שרעקליכען מאָרד־כראָנד, —

האט איסטאָמין געזאָגט — איז א זעלטענער צופאל! זיין פרוי געהט פאסט פון זינען אראָפּ, און מיט דער סומע, וועלכע איך האב איהר געסטערן געבראכט, האב איך איינפאך איהר מיט איהרע קינדער גערעטעט פון הונגער!

— האסט דוא איהר וועגען איהר מאן בערוהינט?

— דיא אונגליקליכע איז גאָר אן אנדער מענש געוואָרען, ווען איך האב איהר געזאגט, דאָס מיר וועלען זעהן וויא ווייט מעגליך איהם צו רעטען פון אונגליק, — האט איסטאָמין ערוויעדערט — אבער צווישען זיך ריידענדיג, וויס איך ניט וויא אזוי? איז דען וואָלנאָיע פּאָסעליעניע א קליינינקייט?

— אז עס וועט שוין דערביי האלטען — האט מארטין נעענטפערט — וועלען מיר דאמאָלס שוין געפינען א מיטעל וויא אזוי ער זאל אין גאנצען אנטלויפען. דוא ווייסט דאך, אז א סליעדאָוואַטעל קען עס טהאן....

— יעצט בין איך רוהיגער! — האט איסטאָמין איהם פרעהליך ערוויעדערט. און מיר פרייהט זעהר וואס מיר האט געלונגען דורך מיין פאָטער דורכצופיהרען ביים גענעראל גובערנאטאָר, אז דער פערהער זאל געהן דורך דיר.

— מיט מאדאם מאלליך'ס ציערונג אין קאנאָן, — האט אנדריאנאָוו זיך פלוצלינג אָפּגערופען — איז עפּעס א מערקווירדיגע געשיכטע, און ווער קען עס זיין דער חאָמיאקאָוו?

— געווים עפּעס איינער פון דיא וואוילע יונגען! — האט מארטין מיט א שמייכעל ערוויעדער — איך וועל דיא זאך אזוי גוט דורכפיהרען, אז ער וועט בעטראכט ווערען פאר'ן מערדער פון פּאָדלעצאָוו'ן און דאדורך וועט דער פערדאכט פון דעם ארימען גאָלדבוימען גענצליך הערונטערפאלען.

— דאס איזווירקליך א שכל! — האט איסטאָמין ענטציקט געזאגט — אָבער דיא גאנצע געשיכטע אין קאנאָן מיט דיא ציערונג און חאָמיאקאָוו'ס פערהאפטונג איז אזוי רעטהזעלהאפט, אזוי קאָמיש און פערדרעהט, אז איך הייב דאס גאר ניט אָן צו פערשטעהן.

— און וואו זיינעןביידע מאלליך'ס דיענער? — האט אנדריאנאָוו מיט פערוואונדערונג געפרעגט — זיי האבען דאך דיא ציערונג געגנבעט. היינט וויא אזוי קומט דיא ציערונג צום טוידטען פּאָדלעצאָוו'ן אין קאנאָן? און וויא קומט דארט איינער א וואסילי חאָמיאקאָוו?

— איך גלויב, אז דאס האט א גרויסען אנהאנג מיט'ן מאָרד־בראנד — האט מארטין ערוויעדערט — לויט גרינבערגס ערצעהלונג אין וועלכען עס איז קיין צווייפעל, אז דאס איז ריכטיג, האט טימאָפיי מיט זיין שוואגער ראזבאָיעוו געמאכט דעם פייער. מעגליך, אז דיא גנבים האבען זיך ביי טימאָפייען אין טראקטיר אויפגעהאלטען, און אזוי וויא טימאָפיי האט געלעזען אין דיא צייטונגען, אז זיי האבען בעשטוילען מאדאם מאלליך אין א גרויסע סומע, האבען ביידע שוואָגערס דיא גנבים ערמאָרדעט, און נאכהער, אז זיי האבען ביי זיי גאר ניט געפונען און זיי האבען געוואָלט דעם מאָרד פערדעקען; האט דער פערברעכען זיך געענדיגט מיט

א בראנד אין וועלכען זיי בעשולדיגען יעצט גרינבערג׳ן, וועלכער איז צופעלינג דארט געזעסען אין טראקטיר. טימאָפיי האט דאך איהם אין׳ם הינטערשטען פליגעל אריינגענארט אום דער שולד זאל פאלען אויף איהם.

— אין דעם איז גאר קיין צווייפעל ניט! — האט איסטאָמין געזאגט — אבער וויא קומט דיא צירונג אין קאנאַן? און וויא קומט דארט איינער א חאַמיאַקאָוו?

— אז איך וואלט אלעס דא פערשטעהן, — האט מארטין געענטפערט — וואלט דאך שוין דיא זאך גאר אנדערש געשטאנען! אבער איך פערהאָף, אז איך וועל מיך אין קורצען צו דיא ריכטיגע וואהרהייט דערשלאָגען און דאמאלס וועט אלעס אנדערש ווערען.

— אלזא — האט אנדריאנאוו איהם געפרעגט — קענסט דוא מיט פעטראָוו׳ן פאר זיין פעררייזען נאך פעטערבורג זיך ניט זעהן?

— איך נעפין עס זאָגאר ניט פאר נעטהיג! — האט מארטין איהם געענט־פערט — אז ער וועט אַהער קומען צוריק פון פעטערבורג און מיר וועלען אלע צו־טרעטען צו דער זאך, דאמאָלס וועל איך מיט איהם בעקאנט ווערען.

— צו וועמען זאל איך איהם רעקאָמאַנדירען אין פעטערבורג? — האט איסטאָמין געפרעגט — ער האט דאך וויא געוועהנליך קיינע אדרעסען מיטגענומען און דער, וועלכענס אדרעס ער האט יא געהאט, איז ניט לאנג פערהאפטעט געוואָרען.

— גיעב איהם אויף פּילימאָנאָוו׳ס אדרעס — האט איהם מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — און ער וועט איהם שוין אין צענטראל קאָמיטעט אריינפיהרען —

— עס פאָהרט דיא שווארצע קארעטע! — האט אנדריאנאָוו פלוצלינג אויס־גערופען א קוקטהאנדיג דורכ׳ן פענסטער — מען פיהרט דיא ארעסטאנטען.

ביידע פריינדע זיינען באלד דורך א הינטער טהיר פון מארטינען אוועקגע־גאנגען.

צווישען צוויי סאָלדאטען פוןביידע זייטען און איינער פון הינטען, איז דער אונגליקליכער גאָלדבוים צוגעגאנגען דיא איינינע טריט פון קארעטע ביז דער טהיר פון מאַרטינס וואוינונג.

א דיענער האט באלד דיא טהיר געעפענט און דיא סאָלדאטען האבען איהם ביז מאַרטין׳ס קאבינעט דורך איינינע צימער צוגעפיהרט.

מארטין האט מיט א שטרענגע געזיכט דעם ארעסטאנט עמפפאנגען און האט איהם געהייסען אין זיין קאבינעט אריינגעהען.

צוויי סאָלדאטען מיט זייערע געלאָדענע ביקסען זיינען שטעהן געבליעבען פון דער אנדערער זייט טהיר און איינער איז איבער׳ן פאָר־צימער ארומגעגאנגען מיט׳ן ביקס אויפ׳ן שולטער.

מארטין האט דיא טהיר צוגעמאכט און האט דעם ארעסטאנט א וואונק געגעבען, אז ער זאל נאך איהם נאכגעהן אין א צווייטען צימער.

— דערקענט איהר מיר, ארעסטאנט, ווער איך בין? — האט מארטין איהם שטיל געפרעגט און האט זיך פאר איהם אוועקגעשטעלט.

— איהר קומט מיר פאָר זעהר בעקאנט, הערר סליעדאָוואטעל! — האט גאָלדבוים שוואך און צורודערט געזאגט — פון געסטערן אן קלעהר איך אלץ ווער איהר זייט און וואו האב איך אייך געזעהן, אָבער איך ווייס ניט.

מארטין איז צוגעגאנגען צו א שראנק, ער האט שטעהענדיג צו גאָלדבוימען מיט'ן רוקען עפּעס אויף זיין געזיכט אָנגעטהאן און איידער ער האט זיך צו איהם מיט'ן פּנים אומגעקעהרט האט ער איהם געזאגט, אז וויא באלד ער וועט איבער־ראַשט ווערען, זאל ער אויפ'ן קול ניט שרייען.

— וועט איהר עס ערפילען? — האט ער דעם פערוואונדערטען גאָלדבוימען געפרעגט.

— אייער וואונש איז מיר הייליג, הערר סליעדאָוואטעל!

מארטין האט זיך מיט זיין געזיכט צו איהם אומגעקעהרט.

— אָי! — האט גאָלדבוים מיט א פערשטיקטע שטימע אויסגערופען — הערר מארטינאָוו?....

— איך טהייערער פריינד, איך האב אייך אין דיעזען אונגליק אריינגעפיהרט! האט מארטין מיט א ציטערענדע שטימע געזאָגט.

— אָ, ליעבער פריינד! — האט גאָלדבוים איהם מיט טרעהרען ערוויעדערט. אונזער שולדיגקייט איז א מענשען צו רעטען פון אונגליק. מיר טאָרען ניט דענקען וואס שפּעטער וועט זיין. פון אונגליק זיינען מיר ניט זיכער, ווען מיר געהען זאָגאר אויף א גלאַט שטיקעל ערד אונטער א פרייען הימעל. מענשען צוברעכען זיך אמאָל דיא פיס, וואו אנדערע געהן זיכער! איהר האט קיין שולד וואָס איהר האט געוואָלט בעטען א פריינד, וויא איך האב קיין שולד אין פּאָדליעצאָוו'ס ערמאָרדונג. איהר זייט צו מיר געקומען אלס א פריינד פון מיינע פערשיקטע אונ־גליקליכע קינדער און מיך געבעטען צו רעטען א מענשען. איך האב אייך זאָגאר ניט געפרעגט ווער איהר זייט און איך האב מיר דאס אונטערנומען צו טהאן, ווייל רעטען א מענשען איז אונזער פפליכט, אונזער שולדיגקייט; מיר מוזען עס טהאן אהנע נאכדענקען.

— אָ, ליעבער גאָלדבוים! איהר זייט בראוו און עהרליך וויא אן ענגעל! — האט מארטין איהם צודריקענד צו זיין ברוסט געזאגט — איך וועל יעצט אלע מעגליכקייטען אנווענדען אייך צו רעטען. זאגט מיר אונגליקליכער ברודער, וויא געהט עס אייך אין געפענגנים? אז איהר ווילט קען איך קומען אויפ'ן פערהער צו אייך! דאס מעג יעדער סליעדאָוואטעל טהאן, אָבער דאָרט וועלען מיר גאר ניט קענען ריידען. אָ, וויא געהט עס אייך פריינד?

— ניט אם בעסטען ברודער! — האט גאָלדבוים טרויעריג געענטפערט — איך לייד דאָרט איבערנאַטירליך און ניט אזוי פון זיך אליין, נאר גאר פון אן אנדערן....

— פון אן אנדערן? ווער איז דער אנדערער?

— אָ, פריינד, — האט גאָלדבוים ביטערליך געזאגט — מען האט היינט אין דער פריה מיך אריינגעזעצט אין א צעלע מיט דעם אונגליקליכען גרינבערג'ן און מיט נאך איינעם א פּאָליטישען פערברעכער. נאכהער האט מען צוגעפיהרט נאך אן אונבעקאנטען ארעסטאנט עפּעס א חאָמיאקאָוו, נאר דאס וואלט נאך ניט געווען אזוי שרעקליך, ווען מען וואלט אין צעלע ניט צוגעזעצט נאך איינעם אן אונגליקליכען, געשמידט מיט א קייט צום וואנט, נאכהער האט מען איהם נאך א קייט אויףביידע הענד אויפגעהאנגען, אז איך בין שיער געשטאָרבען פאר צער.... יענער מאן איז א שווערער פּאָליטישער פערברעכער.

— אז איהר ווערט בעטראכט פאר א פּאָליטישען פערברעכער — האט מארטין מיט א זיפץ געזאגט — דאס ווייס איך, אָבער וויא קומט עס וואס מען האט אוועקגעזעצט איינינע פּאָליטישע פערברעכער אין איין צעלע? דאס פערשטעה איך ניט....

— מען האט מאקי דעם געשמידטען מארטירער פון אונזער צעלע היינט צוריק ארויסגעפיהרט — האט גאָלדבוים געזאגט — אבער איך קען מיך גאָר ניט פערגעסען זיין שרעקליכען ליידען.

— און ער איז א ניהיליסט? — האט מארטין טרויעריג געפרעגט.

— איינער פון דיא געפעהרליכסטע — האט גאָלדבוים מיט א זיפץ ערוויע־דערט — הערענדיג זיין נאָמען בין איך אויפגעציטערט געוואָרען.

— וויא הייסט ער? — האט מארטין ביטערליך געפרעגט.

— ער איז דער בעריהמטער לעוו סטעפּאנאָוו.

— לעוו סטעפּאנאָוו? — האט מארטין אויפשפרינגענד פון זיין שטעלע, מיט א ציטערענדע שטימע געפרעגט — ווער האט עס אייך געזאגט?

— ער אליין האט עס געזאגט, נאכהער וויא איינער אן אירקוטסקער פּאָלי־טישער פערברעכער האט זיך מיט איהם פארנאנדער גערעדט. דורך איהם האב איך ערפאהרען אויך דיא ביטערע נאכריכט, אז מיינע ביידע קינדער זיינען פון דאָס ניי אויף צעהן יאהר קאטאָרגא אין „ניזשני נאָווגאָראָד" פעראורטהיילט געוואָרען.

— הערר גאָלדבוים! — האט מארטין ציטערענד ביי אלע גליעדער איהם ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט — וויא גאט איז אייך ליעב, זאגט מיר צו האט איהר אדער גרינבערג פאר יענעם מארטירער זיך עפּעס ניט ארויסגערעדט?

— מיט מיר און מיט גרינבערג'ן איז איהם אויסגעקומען זעהר ווענינ צו ריידען; אבער דער סיבירער ארעסטאנט, האט איהם פיעלעס דערצעהלט.

— ווייסט איהר פיעללייכט וויא דער סיבירער ארעסטאנט הייסט?

— דאָקטאָר וואסילי פּעטראוו! — האט גאָלדבוים געענטפערט.

— וועה! — האט זיך פון מארטינס ברוסט א הערצרייסענדער קרעכץ ארויסגעריסען און ער האט זיך מיט ביידע הענד געריסען דיא האָר פון'ם קאָפּ.

— אָ, טהייערער פריינד, — האט גאָלדבוים איבערראשט און ערשראָקען

אויסגערופעי מיט א פערשטיקטע שטימע — וואס איז מיט אייך פלוצלינג געוואָ־רען? וואס איז דא עפעס פאר א געשיכטע?

— א פיעלפאכיגער אונגליק! — האט מארטין יאמערליך געברומט — דער געשמידטער מארטירער סטעפאנאווו, איז א שפיאָן!....

גאלדבוים האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער.

— און דארום האט מען אייך אלע אין איין צעלע אוועקגעזעצט, — האט מארטין טרויעריג און אויפגערעגט פאָרטגעזעצט — וויל מען דיינקט, אז איהר, גרינבערג און חאמיאקאָוו שטעהען עפעס אין א געהיימע פערבינדונג, וואס האט אן אנהאנג צום אירקוטסקער מארטירער.

— אבער פאָרלויפיג איז ער פון אונז גאר ניט דערגאנגען — האט איהם גאלדבוים געטרויסט — און ווייטער, וועט ער דאך געוויס גאר ניט דערגעהן!

— איך קען אייך פריינד גאר ניט זאגען, וואס דא איז שוין אָפגעטהאָן געוואָרען! — האט מארטין ברעכענד מיט דיא הענד געזאגט — אבער פערפאלען! יעצט אויב איהר וועט דעם אונגליקליכען ווידער זעהן זאלט איהר איהם גאנץ שטיל ערקלערן דיא טרויעריגע געשיכטע און איהר זאלט איהם זאָגען, אז זיינע פריינדע ווייסען שוין אין וואס פאר אן אונגליק ער געפינט זיך.... אבער קיין נאמען טאר ער ניט וויסען.

— איך וועל עס שוין וויא ווייט מעגליך בעזארגען! האט גאָלדבוים טרויעריג ערווידערט.

מארטין האט איהם אויסגעלערנט וואָס ער זאל וועגען זיך טענה'ען און נאכהער וויא דער סליעדראָוואטעל מיט'ן ארעסטאנט האבען זיך מיט הייסע טרעה־רען אין דיא אויגען צוקושט איז דיא שווארצע קארעטע מיט'ן ארעסטאנט אוועק־געפלויגען.

21טעס קאפּיטעל.

טיגערען צווישען זיך.

— איהר זייט פריילין זלאָדייקינא, הימל־שעהן! וויא א געטין פון שעהנהייט און סימפאטיע! — האט אָפּענבאך געפיהלפאָל געזאָגט צו דער שפּיאָניןּ, וועלכע ער האט בעזוכט אין רייכסטען מאסקווער האָטעל „ערמיטאזש" אין דער צייט ווען גאָלדבוים איז געשטאנען ביי'ם חריסטראָוואטעל אויפ'ן פערהער — איך וואלט מיך שעצען גליקליך אייער נענענליעבטע צו געווינען!

זלאָדייקינא האט אפּענבאריזן מיט אן אונשולדיגע מינע פון א קינד אָנגע־קוקט גלייך אין דיא אויגען און א זיפץ האט זיך פלוצלינג פון איהר „הערץ ארויס־געריסען.

— אָ, מיין ליעבער, טהייערער ענגעל, וואָס זיפצט איהר? — האט אפּענבאך טרויעריג איהר געפרעגט און האט איהר אָנגענומען פאר איהרע צארטע הענדלאך — קענען דען ענגלען אויך זיפצען?

— אָ, מיין טהייערער, — האט זלאָדייקינא פינסטער איהם געענטפערט —

וויא זאל איך ניט זיפצען, אז מיין ליעבע איז האָפנונגס-לאָז? איך ליעב איך און פערהיילינג איך, אבער וואס האב איך פון אזא ליעבע צו ערוואַרטען?

— דוא ליעבסט מיר? — האט אָפּענבאך פייערינג אויסגעשריען איהר צודריקענד פעסט צו זיין ברוסט — אך וויא אנגענעהם, וויא ליעב און וויא זיס זיינען מיר דיינע וואָרטען!

ער האט איהר בעשאָטען מיט קיסע, וועלכע האבען פערהילכט דעם גאנצען צימער.

באלד האט ער אויך דערפיהלט אפּאָר הייסע פייעריגע קיסע וועלכע האבען זיך געענדיגט מיט א פערשטיקטען כליפּען.

— אָה, מיין ענגעל! — האט אָפּענבאך איבערראשט אויסגעשריען — ווארום וויינסט דוא?

— ווארום זאל איך ניט וויינען? — האט זלאָדייקינא ווישענד איהרע אויגען געזאגט — קענען מיר דען אמאל געזעצליך הייראַטהען?

— וואס פאר א דומהייט? — האט אָפּענבאך אויסגערופען — וויא קומט ליעבע צו געזעצע? איך ליעב דיך, דוא — מיך, און דאס איז דער ריכטיגער ליעבעס געזעץ! מיר געזעץ־מענשען, וויסען גאנץ גוט אז אלע הייראַטהס־געזעצע זיינען מעהר ניט אלס א נאררישע צערעמאָניע פאר קינדער, וועלכע ווילען ליעבע פערהייליגען און איינבילדען דער וועלט, אז אין ליעבע צווישען צוויי געשלעכטער פערבאָרגט זיך א הייכער אידעאל. ניין, מיין טהייערע, מיר ערוואַקסענע און ענטוויקעלטע מענשען ווייסען גאנץ גוט דעם ריכטיגען זין פון ליעבע, מיר בעדאַרפען ניט זיין געבונדען מיט צערעמאָניע־געזעצע פון א קירכע און א גייסטליכען. דיא ליעבע איז פיעל שטאַרקער ווען זיא איז פריי און ניט געצוואונגען. לאָמירביידע פון יעצט זיך פערבינדען מיט דער וואַהרער ליעבע.... מיט דער אונגעצוואונגענער, און דוא וועסט פאַר מיר גליקליך לעבען און זיין אימער פריי.

זלאָדייקינא האט איהם דיא גאַנצע צייט ווען ער האָט גערעדט אנגעקוקט מיט א ליעבליכע און א נאַאיווע תמ'עוואַטע מינע וויא אן אונשולדיגע צעהן־יעהריגע מיידעלע.

— וויא גרוים דוא ביזט, אָפּענבאך, אין דיין פאך — האט זיך זלאָדייקינא געקלערט — אזוי קליין ביזט דוא אין'ם פערשטעהן דאס הערץ פון א דורכגעמאַכטע פרוי. דיין ליעבע וועט דיר שווער אָנקומען; דערפאַר אָבער וועט זלאָדייקינא'ן גרינגער זיין עפּעס אויספיהרען פאר זיך — דורך דיין גרויסען גענעראַלסקען קראַפּט.

— ניין, מיין ליעבער! — האט איהם זלאָדייקינא מיט א טרויעריגע מינע ערווידערט — איך, אלס אַנשטענדיגעס, עהרליכעס מעדכען, קען מיט דיין מיינונג וועגען ליעבע ניט איינשטימען. איך ליעבע דיך ענגעל מיט דעם גאַנצען פייער פון מיין יונגעס הערץ, אַבער איך קען ביי זיך ניט רעכטפּערטיגען צו מאַכען אזא פערברעכערישען אַנאַרכיסטישען שריט. מיר אליין פערדאַמען און פערפאָלגען אזעלכע מענשען, וועלכע ווילען אויף אזא אַרט דיא וועלט אויסבעסערן; מיר פיהרען זיי צום גאלגאָן, און ווארום דען? צוליעב געלט דען? זיינען מיר דען מערדער? ניין,

מיר טוען עס ווייל מיר זיינען עהרליך געזאָגען, ווייל מיר זיינען נענען אזעלכע שענדליכע אידעען, היינט זאל איך מיך בטשליסען אויף אזא שריט. וואו איז דאס געוויסען? דיא אלע זאכען וועלכע איך האב ביז היינט אָפּגעטהאָן מיט דיא ניהיליסטען, וועל איך דאך אנהויבען צו בעטראכטען פאר מערדערייען!

אָפּענבאך האט א קוועטש געטהאָן מיט דיא ברייטע אקסלען און האט בעוואונדערט דיא עהרליכקייט און דעם בראַווען כאראקטער פון דער שפּיאָנין.

— אלזאָ — האט ער צו איהר מיט א טרויעריגע מינע געזאָגט — מעג איך שוין מיך האלטען פאר אונגליקליך?

— ניין, מיין ענגעל! — האט איהם זלאָדייקינא ליעבליך און בארמהערציג געענטפערט — מיר קענען גאר ניט וויסען וואס דיא צייט קען מאכען? מיר זיינען מעהר ניט וויאַ מענשען און מיר בעזיצען הערצער פון פלייש און בלוט. — ליעבע ברעכט אויך אייזען, לאמיר אבער דערווייל דאס פּרובירען פערגעסען! לאמיר ליעבערסט ריידען וועגען דיא וויכטיגע געגענשטענדע וועלכע שטעהן אונז יעצט פאָר; מיר זיינען דאך דיא שיצער פון אונזער מאָנארכס לעבען, און מיר אינטערעסירט זעהר צו וויסען, אויב מערזאָוויצינען האט געלונגען צו דערגעהן עפּעס וויכטיגע געהיימניסע?

— נו, אז איהר פערלאנגט אזוי גיך אונזער פריהערדיגען געשפּרעך אונטערצוברעכען — האט איהר אָפּענבאך פערדריסליך געזאגט — טהו איך עס געגען מיין ווילען. עס וואלט מיר אָבער פיעל פרעהליכער געוועזען, ווען איך וואלט געהאט פון אייך עפּעס א פערשפּרעכען. — נור לאָמיר דולדען און האָפען!

— דולדען און האָפען זיינען דיא צוויי בעסטע זאכען אין מענשליכען לעבען!

— האט זיא זאנפט מיט א נאַאיווע מינע געענטפערט — יעצט זאגט מיר גור עקסעלענץ, צו האט מיין ראטה געבראכט עפּעס נוצען?

— איך מוז געשטעהן, אז איהר זייט פריילין א זעלטענע ערשיינונג — האט איהר אָפּענבאך פריינדליך ערווידערט — אייערע איינפעלע זיינען גראָסארטיג, מערזאָווצינען האט געלונגען פון וואסילי פּעטראָוו צו דערגעהן, אז ער איז א דעלעגאט פון א געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק וועלכע בעשטעהט פון פינף און צוואנציג מיטגלידער און ער פאהרט צו דעם צענטראל קאָמיטעט נאך פּעטערבורג זיך צו בעראטהען וויא דורכצופיהרען דעם בעשטימטען פּלאן צו ערמאָרדען דעם מאָנארך מיט זיין פאמיליע ביי דער קאָראָנאציע; אבער דאס וויכטיגסטע, ווער זיינען דיא מיטגליעדער אין ביידע שטעדט פון דעם געהיים בונד. דאס האט נאך מערזאָווצין קיין צייט געהאט צו דערגעהן און אין דעם זיינען מיר אליין שולדיג! נאכהער וויא איך מיט'ן גענעראל פון „טרעטיאָ אָטדעלעניע" האבען געהאלטען א ראטה וועגען דיא בעשולדיגטע אידישע פערברעכער און דעם רעטזעלהאפטען וואסילי חאָמיאקאָוו, האבען מיר זיך בעשלאסען אוועקצושטעצען אלע מיט פּעטראָוו'ן אין איין צעלע און דער פאלשער סטעפּאנאָוו זאל זיי ציהען פאר דיא צינגער, דען לויט וויא מיר פערשטעהען שטעהען זיי פאסט אלע אין איין פערבינדונג. מיר האבען ערווארטעט אלעס צו ערפאהרען אין איין שטונדע; אבער מיר האבען נע־

מאכט א גרויסען איינדרוק. מערזאוויצין דערצעהלט, אז חאָמיאקאָוו האט גאר פעטראָוו'ן געבאפט שלאָגען. זעלבסט פערשטענדליך, אין זיין נעגענווארט האט ער שוין ניט געוואָלט ריידען. ווען מען האט חאָמיאקאָוו'ן נאך מערזאוויצינ'ס א געהיימען צייכען הערויסגעפיהרט, האט פעטראָוו איהם דערצעהלט פון וואנען און צוליעב וואס ער פאָהרט, אבער וויא עס איז געקומען צו עפּעס האט ער זיך פערהאקט, געוויס צוליעב נאָלדבוים און גרינבערגן, ביידע לעצטע וויעדער זיינען געוועזן שטארק פאראינטערעסירט מיט ביידע ארעסטאנטען און מען האט פון זיי אויך גאר ניט געקענט דערגעהן. דערווייל האט מערזאוויצינען פערכאפּט דער אטהעם אין דער ענגער צעלע און מען האט איהם געמוזט נאך א געהיימען קלונג פון דאָרט ארויס־פיהרען.

ווען אָפענבאך האט דערמאָנט דעם נאָמען גרינבערג, האט זלאָדייקינא זיך געפיהלט עפּעס ניט אם בעסטען; אבער אין איהר געזיכט איז עס ניט געווען צו דערקענען.

— מיין טהעאָריע איז א גוטע, — האט זלאָדייקינא מיט א שטאָלצע מינע נעזאגט — נור דיא שלעכטע פּראקטיקא האט איהר פערדאָרבען.

אָפענבאך האט זיך געפיהלט פון איהרע לעצטע ווערטער שטארק בעליידיגט און האט אויף איהר א קוקנעטהאן מיט א פערדריסליכע מינע.

— איך מוז אייך זלאָדייקינא זאגען, — האט ער איהר פינסטער און פער־דריסליך געענטפערט — אז איהר האט דא אויך ניט זעהר פּראקטיש געהאנדעלט. ווען איהר וואָלט זיך אביסעל ניט צוגעאיילט וואסילי פעטראָוו'ן צו ארעטירען, וואָלטען מיר יעצט געוואוסט פון „פויגעל מילך". איהר האט לויט דעם ריינעם פערשטאנד, בעדארפט מיט אייער אפּפער זיך אונטערשפּיעלען וויא א קאץ מיט א מויז, דאמאלס וואלט ער אייך אריינגעפיהרט אין זיין נאָרע און מיר וואָלטען געקענט אלע מיוז דערשטיקען ביז איינעם. אז ער האט אייך שוין יא פערטרויט זיין נאָמען, וואָלט ער אייך שוין מיט א פּאר טאג שפּעטער דערצעהלט דעם וואהרען צוועק פון זיין רייזע און ער וואָלט אייך אין פעטערבורג געהיים־בונד אריינגעפיהרט.

וויא א דאָנער־שלאג, האט אויף דער שטאָלצער בעסטיע געווירקט אָפענ־באכס פאָרוואורף. זיא איז לייבענבלאס געוואָרען פאר פערדרוס און האט א ציי־טער געטהאן מיט איהר גאנצען קערפּער. אָפענבאך האט עס בעמערקט, און איהם האט עס געפרעהט.

— איך האב א נ ד ע ר ש מיט איהם זיך ניט געקענט בעגעהן! — האט זיא אביסעל צודולט ערוויעדערט.

— אנדערש האט איהר ניט געקענט? — האט אָפענבאך מיט א שמייכעל געזאגט — ווארום דען? האט איהר דען אויך געפירכטעט פאר אן ארעסט?

— פאר מיין לעבען! — האט זלאָדייקינא מיט אן ערנסטע מינע געענטפערט.

— פאר אייער לעבען? איך פערשטעה עס ניט....

— ווייסט איהר דען ניט, עקסעלענץ, אז דיא ניהיליסטען האבען אויך ש פּיאָנען?

— וויא באלד אזוי, בעדאַרף איך יעדע מינוט זיך שרעקען אויפ'ן גאס מיין נאַז ארויסשטעקען.

— איך האב אָבער בעמערקט אין וואנאָן — האט זלאָדייקינא, פערדריסליך ערוויעדערט — צוויי פערדעכטיגע מענשען, פאר וועלכע איך האב מיך שטארק געשראָקען.

— און אז איהר זייט איינמאָל דורכגעפאלען, — האט אָפענבאך מיט א טייפעלשען שמייכעל לאננזאם ציהענד יעדען וואָרט איהר ערוויעדערט — ווילט איהר גאר נים געשטעהן?

— אבער דאס וואָס איך זאג אייך איז דיא ריינע וואהרהייט! — האט זלאָדייקינא מיט א טאָן פון א פאָרוואורף אויסגעשריען.

— זאָל שוין זיין אזוי! — האט אָפענבאך א מאכטהאנדיג מיט זיין רעכטע האנד געזאגט — אבער איך בין זיך מודה, אז איך בין דיעזען מאָל דורכגעפאלען! איך האב בעדארפט אזא סטעפאנאָוו'ן צו יעדערן בעזונדער אין צעלע אריינזעצען, וואָלטען מיר שוין יעצט געוואוסט, וואו דיא הינד זיינען בעגראָבען.... אבער זאָגט מיר נאָר. פריילין זלאָדייקינא, האט איהר שוין עפּעס דערגאנגען וועגען דעם ניהיליסט, וועלכער האט אין אייער געגענוואַרט צו מיר טעלעפאָנירט וועגען דעם ערמאָרדעטען פּאָדלעצאָוו?

— ליידער האט זיך מיר דאס ניט איינגעגעבען! — האט זלאָדייקינא ער־וויעדערט — און נאך מיין מיינונג, האט עס געטהאן וואסילי חאָמיאקאָווס א קאָמעראד.

— האלט איהר דען חאָמיאקאָוו'ן פאר א ניהיליסט?

— פאר איינעם פון דיא געפעהרליכסטע! — האט זלאָדייקינא געענטפערט. אָפענבאך איז געוואָרען אויפמערקזאם; ער האט פון זלאָדייקינאָ'ן שטארק געהאלטען און האט געוואוסט, אז זיא איז אין דעם פאך א קאָפּ־מענש.

— ער האט אָבער אן אידיאָטיישעס געזיכט און האנדעלט וויא אן אידיאָט, — האט אָפענבאך איהר אונטערבראָכען.

— ווייסט איהר דען ניט, עקסעלענץ, אז פיעלע ניהיליסטען מאכען זיך פאר אידיאָטען, וויא עס קומט צו א פערהער?

— און ווער האט נאך אייער מיינונג ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן?

— חאָמיאקאָוו! — האט זלאָדייקינא פעסט איבערצייגט געענטפערט, פונקט וויא זיא וואָלט עס געזעהן מיט דיא אויגען.

— אבער פּאָדליעצאָוו'ס לייכע איז דאך שוין געווען צוגעפּוילט, ווען מען האט חאָמיאקאָוו'ן דערטאפּט ביים קאנאָן?

— ער האט איהם ערמאָרדעט אין דער זעלבער נאכט פון זיין פערשווינדונג, האט זלאָדייקינא מיט אן איבערצייגטע מינע געזאגט — און ער האט איהם גע־האלטען פערשטעקט ערגעץ ביי זיך צו הויזע. נור אזוי וויא ער האט געוואָלט פון דער טרפה סחורה פטור ווערען, האט ער איהם פערשטעקט אין קאנאָן.

— איך מוז געשטעהן, — האט אָפענבאך שמייכלענד געזאגט — אז איהר

האט זעהר א גלייכען שכל. אייער מיינונג איז קלוג און פאָרטרעפליך און דאריבער וואלט איך פון אייך וועלען הערען א מיינונג אויך וועגען דיא צירונג, וועלכע מען האט לעבען זיין טוידטען קערפער געפונען.

— וועגען דיא ציערונג האב איך צוויי מיינונגען, — האט זיא מיט א שטאָל־צע מינע ערוויעדערט — אדער דיא גנבים האבען דעם געשטוילענעם שאַץ אין קאנאַן בעהאלטען, אָדער פּאָדליעצאָוו איז געווען מיט זיי בעקאנט, ניט אלס גע־היים־אגענט און ער האט פון זיי דיא צירונג צוגענומען מיט אן אויסרייד זיי צו בעהאלטען, און איז געוועזן געצוואונגען צושטעלען דעם שאַץ אין געהיים־פּאָליציי און דיא גנבים נאכהער צו ארעטירען.

— אייער ערשטער מיינונג איז ריכטיגער, — האט איהר אָפּענבאָך נאך א קורצען נאכדענקען געענטפערט — אבער לאמיר זעהן וואס דער קלוגער סליעדאָ־וואטעל פּעטער מארטין מיט זיין מיטהעלפער ניקאָלאיאין וועלען דאָ אויפטהאָן! מערזאָווצין טהוט פון זיינער זייטע דאָס זייניגע; אבער ער האט אויף זיך נאך א מיסיאָן, וועלכע איהר מוזט עס, פריילין זלאָדייקינא, צוליעב געוויסע אומשטענדע באלד איבערנעהמען. דא קענט איהר אייער קונסט ווייזען און זיך פּאָרטרעפליך אויסצייכנען....

— און וואָס בעשטעהט מיין נייע מיסיאָן?

— ניט לאנג האט דער גאלאָווא אלעקסעיעוו מיר אויפמערקזאם געמאכט אויף איינע א געוויסע גרעפין מאריא אנדריאנאָווא, אז זיא מיט איהר זוהן פּאוועל נעהמען א גרויסען אנטהייל אין ניהיליזמוס; דערוויילע איז דורך אייך וואסילי פּעטראָוו אין אסטראָג אריינגעפאלען, און אזוי וויא מיר ווייסען, אז ער איז איהר ברודער אנטאָן מאראָזאָוו׳ס א שוואָגער, האבען מיר פערשטאנען פון דעם בריעף וועלכען מען האט ביי פּעטראָוו׳ן אויסגעפונען פון אנטאן מאָראָזאָוו, אז ער איז אדרעסירט צו מאריא אנדריאנאָוונא. מיט דיעזען בריעף האבען מיר זיך בענוצט, און נאכהער וויא איך מיט׳ן גענעראל פון „טרעטאָיע אָטדעליעניע״ האבען געהאל־טען א ראטה, האבען מיר אוסגעקיבען מערזאָווצינען, אז ער זאל דעם בריעף מאריא אנדריאנאָווא איבערגעבען און זאל זיך אין איהר הויז פארשטעלען אלס וואסילי פּעטראָוו, אדער סערגעי פּאָטאָמקין, נאך זיין פאלשען פּאסספּארט. מער־זאָווצין האט עס קונציג אפּגעמאכט, אבער ער איז באלד דארט דערגאנגען, אז אין פּעטראָוו׳ס רייזע פערבאָרגט זיך עפּעס א וויכטיגע זאך. פּאוועל צום ביישפּיעל האט איהם ביי זיין ערשטען בעזוך געפרעגט ווארום ער איז גליך אין פּעטערבורג ניט געפאָהרען און זא וויטער.... מערזאָווצין איז ניט קראנק אויפ׳ן שכל און האט געוואוסט וואָס צו ענטפערן. איך האב באלד געמאכט טעלעגראפישע נאכפאָר־שונגען אין אירקוטסק וועגען פּעטראָוו׳ס רייזע; אבער צו מיין בעדויערן, האב איך צו קיין טאָלק זיך ניט געקענט דערשלאָגען. איך האב מעהר ניט דערגאנגען וויא איינע בעשרייבונגען פון פּעטראָוו׳ס פּריוואט-לעבען, וואס דאס נוצט פאר מערזאָווצינען, אז מען זאל ניט צווייפלען ביי דער גרעפין אין הויז אין זיין פּערזענ־ליכקייט; אָבער דאס וויכטיגסטע, צוליעב וואָס און צו וועמען ער פאָהרט, האט

אירקוטסקער געהיים־פּאָליציי נים געקענט דערגעהן. אייער ראטה וועלכען איהר האט געבעטען ביי נאכט פּאַרגעשלאָגען, איז היינט אין דער פריה ערפילט געוואָרען און מערזאוויצין אלס סטעפּאנאווו איז דערגאנגען דעם צוועק פון פעטראוו'ס רייזע נאך פּעטערבורג. ער האט באלד בעזוכט דעם צווייטען מאָל גרעפין אנדריאנאָ־וואָ'ס הויז און האט מיר דא נים לאנג געבראכט אזא רעזולטאט: ער איז דארט אין הויז בעקאנט געוואָרען מיט א פייערינגען ניהיליסט קריוואָסאָראָוו, וועלכער וויים בעשטימט דעם צוועק פון פעטראָווס רייזע. פּאוועל אנדריאנאָוו וויים עס אויך און היינט אום ניין אוהר אבענדס וועט קריוואָסאָראָוו בעגלייטען מערזאוויצינען צום וואָקזאל, און וועט איהם איבערגעבען דעם נאָמען פון א ניהיליסט, וועלכער וועט מערזאוויצינען אין פעטערבורג אריינפיהרען אין צענטראל קאָמיטעע פון דער ניהיליסטישער געזעלשאפט.

זלאדייקינאס אויגען האבען אנגעהויבען צו פייערן וויא ביי א טיגערין ווען זיא דערשמעקט א שפּעלע.

— מערזאוויצין, — האט אָפּענבאך פּאַרטנעזעצט — מוז אונבעדינגט פּאָהרען נאך פּעטערבורג און פּערזענליך דאס איבערגעבען אין „טרעטאָיע אָטדעליעניע" און דאָרט וועט בעשלאָסען ווערען ווער זאל פּינורירען אלס וואסילי פּעטראָוו אין „צענטראל קאָמיטעע". אלזאָ בעדאַרף איך האבען א טיכטיגע פּערזאָן דאָ אין מאָסקווא, וועלכער זאל אָפּט בעזוכען מאריא אנדריאנאָוואָ'ס הויז און פריינדליך פּערבונדען ווערען מיט דער גרעפין, מיט פּאוולען און מיט דעם קריוואָסאָראָוו, וועלכער וויים פון פּויגעל מילך.... און דאס קען אויספיהרען נאר א פרוי וויא איהר, וואָס קען א מאנספּערזאָן לייכט נעפּעהלען און איז קלינער פּאר'ן טייפעל אליין....

אָפּענבאך האט דיא לעצטע ווערטער גענענדינט מיט א שמייכעל און האט דער שעהנער זלאָדייקינא ליעבליך א גלעט געטהאן פּאר'ן בעקעל.

— איך בין בערייט צו דיענען מיין קייזער און זיינע בעאמטע! — האט דיא בעסטיע מיט אן ערנסטע מינע אויסגעשריען — ווען איהר וועט מיר עקסעלענץ בעפעהלען, וועל איך עס טהאן.

— טאָקי היינט פאנגט אן דאריבער צו דענקען, וויל דאס מוז וואס גיכער געשעהן.

— איך וועל שוין געפינען א מיטעל וויא אין יענער הויז זיך אריינצומאכען! — האט זלאָדייקינא שטאָלץ געזאָגט.

— יעצט וועגען ליעבע! — האט איהר אָפּענבאך האלב ערנסט, האלב שמייכלענד געזאגט.

— ניין, מיין טהייערער, — האט זלאָדייקינא ערנסט ערוויעדערט — איך האב דאך אייך שוין געזאגט, אז מיר ווייסען נים וואס דיא צייט קען מאכען?

— ביי מיר איז יעדער טאג דיא צייט! — האט אָפּענבאך געלאכט.

— אבער נים ביי אונז פרויען! — האט זלאדייקינא מיט א פרומע מינע ערוויעדערט.

— נו, א קוש מיין ענגעל ! — האט אָפּגעבאַך זיך ערנעהערענד מיט זיין געזיכט צו איהרער נעזאנט.
זלאָדייקינא האט קאָקעטיש א שמייכעל געטהאָן.
אוןביידע שלאנגען האבען זיך ווארעם צוקושט.
22טעם קאַפּיטעל.

דער אַייזערנער מגן־דוד׳ל און דער גאָלדענער צלם.

ביי פרומע עלטערן אין א קליין ליטווישע שטעדטעל נים וויים פון ווילנא איז מיט דריי און פערציג יאהר צוריק געבאָרען געוואָרען דער מאסקווער אידישער מילליאָנער מאלליך. זיין טאטע איז געוועזן איינער פון די „חצות" אָבריכטער, תהלים זאָגער און משניות לערנער אין געלען בית־המדרש, וועלכער איז נים וויים געשטאנען פון מרחץ און פון פריץ׳ס מאיאָנטיק (גוט). ווארום הייסט יענער בית־המדרש דער גע ל ע ר ווייסען מיר ניט אויף ריכטיג. דער אלטער משומד, וועלכער האט געוואוינט ביי דעם פריץ האט דערצעהלט ווענען דעם נאמען גאנץ לאנגע היסטאָריעס ; נור אזוי וויא א משומד איז ניט בעגלויבט, לאמיר בעסער גלויבען מאנכע פון אונזערע אלטע זיידעס און באָבעס וואס דערצעהלען, אז דער וועלט־בעריהמטער אידי׳שער קינסטלער, וועלכער האט דער ערשטער אונז מזכה געוועזן מיט די טהייערע בילדער פון די „ארבעה בנים" אין די פסח׳דיגע הגדות, אום אונזערע קליינע קינדער זאָלען ווערען ענטוויקעלט אין קונסט און בעקומען א ריכטיגען בעגריף וואס הייסט מאלעריי ; דיעזער טאלאנטפאָלער קינסטלער — דערצעהלען זיי — האט נעפארבט דעם „זכר לחורבן" אויף׳ן וואנט פון בית־המדרש לעבען דער טהיר. ער האט די פארב וויא עס פאסט פאר׳ן חורבן געוואלט מאכען ריכטיג שווארץ נור אזוי וויא ער האט א טעות געהאט אין דעם בעמישען צוזאַמענשטעלונג (און וועלכער מענש איז ניט פעהיג צו בענעהן א פעהלער ?) איז דער זכר לחורבן ארויסגעקומען געל וויא וואקס. דארום הייסט ער היום יענער בית־המדרש „דער געלער" ; אבער ניט דאס בין איך אויסען, מאלליך׳ס טאטע איז געווען א פרומער איד און האט געלעבט פון „חצות" אפריכטען, פון תהלים זאגען און משניות לערנען אין יענעם געלען בית־המדרש און זיין ווייב דבורה יענטע־דבאָשעס זיא האט איהם מפרנס געווען. זיא האט זיך בעשעפטיגט מיט פיעל מלאכות, אבער האט געהאט ווייניג מזל וברכה. זיא פלעגט פערריידען די צייהן פאר דער לבנה, אפּשפּרעכען אן „עין הרע", מאכען סטאַטישקעס פון פעלד געמאָסטענע קנייטלאך. אמאל פלעגט זיא אָפּגיסען שרעקענים, פערשפּרעכען א רויז, אָבקוילען א „לופט" און איז נאך געווען דערצו א טוקערקע אין דער קהלשער מקוה און א קונציגע „נעגעל-שניידערקע".

מיט עטליכע טעג בעפאר דער מיליאָנער איז ביי די קבצנים געבאָרען געוואָרען, האט זיך זיין טאטע חייקל ברוך ארומגעטראגען מיט א חלום, פאר וועלכען ער האט זיך שטארק געשראקען. ער האט א פאר טאג געפאסט און האט געזוכט אין שטעדטעל עפעס א קלוגען עהרליכען איד ווער עס זאל איהם פותר חלום זיין,

און אבוואהל אלע אידישע שטעדטלאך זיינען א מאל בעשטאנען פון קלוגע עהרליכע אידען, דאך האט חייקל ברוך זיך ניט געקענט צוקלייבען א אידען נאך זיין הארץ נאך. ער האט זיך נעשראָקען, טאָמער איז איהם דער א שונא, טאָמער וועט זיך יענער ארויסריידען א נארישקייט און אזוי וויא אלע חלומות געהן נאכ'ן מויל, האט ער פשוט נעציטערט פאר אן אונגליק.

— געה צו אונזער רב, — האט איהם זיין ווייב געזאגט — דארפסט דוא דען האבען א כשר'ערען אידען וויא ער איז? ער איז דאָך א צדיק בן צדיק, הלואי אויף אונזערע קינדער געזאגט נעוואָרען א העלפט פון איהם.

חייקל האט נעפאָלגט זיין ווייב און האט זיך אוועקנעלאזען צום רב. ער האט דארט געפונען דעם רב מיט דער רבי'צין ביי איין טיש. דער רב איז געזעסען ביי א גמרא און זיא האט נעצירעוועט א זאָק און האט נעהאלטען ביי'ם צעהלען דיא אוינלאך.

— רבי — האט ער גאנץ שוואך ארויסגערעדט וויא ער וואָלט ציטערן פאר דיא ווענט — איך האב מיט אייך צו ריידען עפּעס א סוד־זאך.

— נו, רייד מיין קינד, — האט איהם דער רב נעענטפערט — א סוד בלייבט א סוד....

— מיילע, וואס איז שייך? — האט חייקעל ברוך נעשטאמעלט און א קוק נעטהאן אויף דער רבי'צין.

דיא רבי'צין האט זיך א קראַץ געטהאן פאר איהר אָפּגעקראָכענעם זיידענעם פּארוק וואס האט נעגרייכט ביז דיא ברעמען, און האט דיא זאָק ווייטער גע־צירעוועט.

— דארפסט מיין קינד נאר קיין מורא ניט האבען, — האט דער רב נעזאגט— א סוד בלייבט א סוד.—

— דאס איז אבער א חלום — האט חייקל ברוך ווייטער גערעדט און האט ווידער א קוק געטהאן אויף דער רבי'צין.

— איז בודאי געבט, — האט דער רב נעענטפערט — אפילו א פויגעל וועט פון איהם ניט וויסען.

— אבער וואס איז שייך? — האט חייקל ברוך ווידער נעשטאמעלט און האט נעוואלט מיט זיין קוקען אויף דער רביצין, דעם רב געבען צו פערשטעהן, אז ער וויל אין איהר נעגענווארט זיין חלום איהם ניט פערטרויען.

דער קלוגער רב האט עס ניט פערשטאנען, ער האט עס זאגאר ניט נעררינט פערשטעהן ווען ער וואלט איהם אפילו מיט'ן פינגער אויף זיין ווייב א וואונק גע־געבען. מילא וואס איז שייך? אלע אין שטעדטעל האבען נעוואוסט, אז דער רב מיט דער רביצין זיינען איין נשמה. און דער רב האט עס נאך פריהער נעוואוסט. היינט וויא אזוי זאל זיך נעפינען אן עזות־פנים וועלכער זאל זיך מורא האבען דעם רב צו פערטרויען עפּעס א סוד אין דער נעגענווארט פון זיין אשת־חיל?

— מיר וועלען דיר דיין חלום גוט אויסלייגען, — האט איהם דעם רב מיט א בארמאערציגע מינע געזאגט און האט א קוק נעטהאן אויף זיין ווייב, וועלבע

האט שוין דיא זאַק אוועקגעלייגט און איהרע גראָבע מעשענע שפּאַקולען אַרויפ־געררוקט אויף איהר זיידענעם פּאַרוק — האָסט זיך מיין קינד גאר ניט צו שרעקען, אלע חלומות געהען נאכן מויל, און נאך איידער דוא האָסט אונז דיין חלום דערצעהלט, זאג איך דיר, אז ער בעדייט אויף גוטעס.

חייקל ברוך האט איינגעזעהן, אז ער איז דא מיט זיין חלום אריינגעפאלען.

— מילא, וואס איז שייך? — האט ער זיך געקלערט — גאָט איז א טאטע וויא עס וועט זיין וועט זיין.

— מיר האט זיך געחלום'ט — האט חייקל ברוך מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — מיין דבורה האט געבאָרען א קינד מיט א פּאר אָקסענע הערנער.

— דאס איז א סימן, אז אייער ווייב וועט אם ירצה־השם בשלום איבער־קומען — האט דיא רביצין זיך ארויסגעחאפּט — און דער זוהן, וועלכער וועט אייך געבאָרען ווערען, וועט זיין א תלמוד חכם, וואס וועט זיך באָרען וויא אן אָקס מיט דיא הערנער אין אונזער הייליגער תורה.

— פון מיין מויל ארויסגעחאפּט — האט דער רב צופריעדען אויסגעשריען — א גוטער סימן, וויא איך בין א איד, דאס וועט איה"ש אנדערש ניט זיין. מיין ווייב איז א נביא'טע.

א צופריעדענע מינע האט זיך געוויעזען אויף חייקל ברוך'ס פרומען פּנים.

— דיא הערנער זיינען אבער ניט געווען קיין גלייכע — האט ער ווייטער פאָרטגעזעצט און געציטערט — איין האָרען איז געווען א גאָלדענער און דער צוויי־טער אן אייזערנער.

— דאס איז א סימן, — האט דיא רביצין ווייטער גערעדט מיט א פּרעה־ליכע מינע — אז ביי איהם וועט זיין תורה מיט גדולה צוזאמען. דיא גאָלד ווייזט, אז ער וועט זיין רייך און דער אייזערנער האָרען איז תורה.

— אָ, וואס פאר א חכמה א ווייב איך האב — האט זיך דער רב געקלערט און ליעבליך איהר אנגעקוקט — זיא איז דאך געראָטען אין דבורה הנביאה.

— פון מיין מויל אקאָרשט ארויסגעחאפּט — האט ער צו חייקל ברודן גע־זאגט — דוא ביסט גליקליך מיין קינד, הלואי אויף אלע אידען געזאגט געווארען.

חייקעל ברוך האט ווייטער געוואלט דערצעהלען; אבער ער האט א שטארקען זיפץ געטהאן.

— וואס זיפצט איהר? — האט איהם דיא רביצין פערוואונדערט געפרעגט— מען דארף דאך אייך מקנא זיין.

— אבער? — האט חייקעל ברוך געשטאמעלט און געציטערט.

— דערצעהל מיין קינד ווייטער — האט איהם דער רב געזאגט — אז דער ערשטער האלבער חלום איז גוט, מוז ער שוין אין גאנצען גוט זיין. דאס וועט איה"ש געשעהן.

— ביי דערצעהלען א חלום טאָר מען ניט זיפצען — האט דיא רעבעצין מיט א פרומע מינע געזאגט — איהר מוזט פרעהליך אלץ וואס אייך האט זיך געחלום'ט דערצעהלען און האָפען צו גאָט, אז אלעס וואס מען איז אייך פותר וועט געשעהן.

—ביידע שפיצען פון דיא הערנער, — האט חייקל ברוך טרויעריג געזאגט— מאכען מיר גאר משוגע. איך האב צוליעב איינעם פון זיי א גאנצען טאג געפאסט.

— זאגט וואס האט איהר געזעהן אויף דיא שפיצען? — האט איהם דיא רביצין מיט א העלדישע מינע געבעטען, פונקט וויא זיא וואלט זיך צוגרייטען צו א מלחמה.

— דער שפיץ פון אייזערנעם הארען — האט חייקל ברוך אונמוטהיג געזאגט — האט זיך געענדיגט מיט א קליינינטשקען „מגן־דוד'ל".

— אָ, וויא גוט, וויא גוט! — האט דער רב זיך טרייסלענד רעכטס און לינקס וויא א לולב ענטציקט אויסגעשריען.

— דאס איז א סימן, — האט דיא רביצין פרעהליך געזאגט — אז ער וועט זיין עפעס גאר איינער פון דיא גרעסטע גאונים. רבונו־של־עולם, הלואי אויף מיינע קינדער געזאגט געווארען. אָ, וואס פאר א געבענשטער בויך. צוליעב אזא חלום, — האט זיא זיך ווענדענד צו חייקל ברוך'ן געפרעגט — פאסט מען און מען איז טרויעריג? איהר דארפט דאָך טאנצען אין דיא גאסען.

— אבער דער אנדערער שפיץ — האט חייקל ברוך טרויעריג געזאגט — איך קען עס גאר ניט פון מיין מויל ארויסריידען.

— מילא וואס איז שייך — האט דער רב געזאגט — צוליעב איין שפיץ זאל זיך א מענש אזוי פיעל ענמת־נפש אנטהאן? א חלום קען דאָך ניט זיין אהן פוסטע זאבען.... אדרבא, ממה־נפשך....

— אלץ וועט זיין צו גוטען, — האט דיא רביצין אויסגעשריען — איהר זייט ר' חייקל ברוך א גליקליבער איד, אויף אלע אידען נעזאגט געווארען. זאָגט־זשע שוין, וואס איז געוועזן דער אנדערער שפיץ.

— דער שפיץ פון גאָלדענעם הארען — האט חייקל ברוך ציטערענד ביי אלע גליעדער שוואך געערעדט — האט זיך געענדיגט.... מיט א גרויסען.... צלם.

דער רב האט פערגלאָצט קעלבעריש מיט דיא אויגען, און ווארפענדיג מיט'ן קאפ הין און צוריק, האט ער שטיל אונטער דיא צייהנער געשעפטשעט:

— הוא אלהים! שמע ישראל!

דיא העלדישע רביצען איז אויך אויפגעצאפעלט געווארען און איהרע קליינע פייכטע אויגעלאך האבען זיך פעררריסען צום פאלאָפ.

— א גוטער סמן! א גוטער סמן! — האט זיא געשטאמעלט — א סמן, אז אין זיינע צייטען וועלען אלע תפלות כּיט דיא גאָלדענע צלמים אין דער ערד איינזינקען צוליעב דעם קליינעם אידישען מגן־דוד'ל. א סמן, אז משיח וועט קומען און דער קליין מגן־דודל וועט איבערלעבען אלע גוישע געטעטען.

— אָמן! — האט חייקל ברוך מיט פערגלאָצטע אויגען אויסגעשריען און ער איז האלב צופריעדען, האלב אונצופריעדען אהיים אוועקגעגאנגען.

חייקל ברוך האט מורא געהאט א קוק צו טהאן אויף זיין ניי־געבאָרענעם אינגעל וועלכען זיין דבורה האט איהם אין איינינע טעג נאך'ן פותר־חלום זיין

נעשיינקט. ער האט אלץ נעציטערט, טאמער ווי
אויפן שטערן.

— איז ער אָהן א שום מום? — האט ער דעו
זיין געבאָרען ווערען.

— א יונג מיט ביינער, אז דיא שכינה רוהט
פיינעל דיא זאָנערקע וועלכע איז אויך געוועזען א „בא
אידישע קינדער געזאנט געוואָרען! — אז ער האט
וויל ער אז זיינע קינדער זאָלען אויך קאליקעס געבאָ

— און דער שטערן איז ביי איהם א גלאטער

— אלע בייזע חלומות צו דיא גויישע קעפּ!

וואס דען ווילט איהר? ער זאל האבען הערנער?
דערהערענדיג „הערנער" האט חייקל ברוך זיך

— אָ, פוינעלע קרוין! — האט ער אויסער זיך אויסגעשריען — זאגט מיר
דעם אמת, איך שטארב, איך האלט עס ניט אויס!

— מען בעדארף אייך, ר' חייקל ברוך, פיהרען צו א גוטען אידען! — האט
פויגעל זיך האלטענדיג אונטער דיא זייטען פאר געלעכטער געענטפערט — זייט איהר
אָפּט ניט משוגע געוואָרען?

— פייגעלע קרוין, איך בין ניט משוגע! — האט חייקל ברוך מיט א רחמנות-
דיגען קעלבערנעם פנים צו איהר געזאגט — איין זאך זאלט איהר מיר נור זאגען,
וויא נאָט איז אייך ליעב, צו איז טאקי ביי איהם דער שטערן א גלאטער?

פייגעל דיא זאָגערקע האט זיך געקייקעלט אויפ'ן בויך פאר געלעכטער.

— ניין, מיט הערנער! — האט זיא איהם שפּאָטיש ערווידערט נאכהער וויא
זיא האט זיך גוט אויסגעלאכט.

— געוואלד איך שטארב! איך בעגראָב מיך א לעבעדיגער! — האט חייקל
ברוך פערברעכענד מיטביידע הענד אויסגעשריען.

— ווילט איהר אז איך זאל שיקען נאך א טאָטער? — האט פייגעל איהם
פערוואונדערט און לאכענד געפרעגט — זייט איהר שכור אָדער משוגע? אבער
וואָס האב איך דא מיט אייך צו ברייען? אייער ציג, אייער פעטשערע. געהט אי
טהוט א קוק, וועט איהר זעהן.

— אייך פייגעלע איז גרינג צו לאכען, ווייל איהר ווייסט ניט וואס דא אי
נעשעהן, און איך זאג אייך דעם אמת, אז איך האב מיך מורא אויף איהם א קוי
צו טהאן.

און ער האט זיך טאקי ווירקליך מורא געהאט אויפ'ן קינד א קוק צו טהא
ער האט זיך אין איינינע טעג נאך זיין חלום איינגעבילדעט, אז דאס קינד מוז דוק
געבאָרען ווערען מיט הערנער.

— און איך האב מיך מורא מיט אייך אין איין שטוב צו זיין! — האט פייגע
שוין ערנסטער איהם געענטפערט — מען בעדארף אייך פשוט בינדען און ניס
קאלטע וואסער אויפ'ן קאָפּ

— חייקל, חייקל! — האט ער דערהערט זיין ווייבס שטימע פון צווייטען צימעל — וואס איז דארט מיט דיר געווארען?

פייגעל איז צו דער קימפעטארען אין צימער אריינגעגאנגען און איז גלייך מיט'ן נייגעבארענעם אינגעל אין שטוב אריינגעלאפען.

— נאט זעהט הערנער! — האט זיא לאכענד איהם געזאגט פערקאשערענדיג דעם קינדס שטערן — זעהט וויא לאנג זיי זיינען! עס נעהמט אן פשוט א מורא!

— אי, נאט צו דאנקען! — האט חייקל אויסגעשריען און האט פערגלאצט דיא אויגען צום הימעל — געלויבט איז זיין ליעבער נאמען. נו, מילא וואס איז שייך? שרעק צו שרעק איז ניט גלייך. אבער געלויבט איז השם יתברך, נאך גוט אפגעשניטען!

— — — — — — — — — —

דער אינגעל האט זיך ביי זיינע פרומע און קלוגע עלטערן, אין א גוטע שעה אויפגעהאדעוועט, און דער רב, וועלכער האט פון חלום גאר ניט געקענט פערגעסען, האט דעם אינגעל געהאלטען וויא אן אייגען קינד, ער פלעגט אויף איהם אכטונג געבען, אז ער זאל דאוונען און לערנען. ווען ער איז געווארען בר מצוה האט דיא גאנצע שטעדטעל געקלונגען מיט זיין דרשה, וועלכע דער רב האט איהם אויסגעלערנט, און דיא שדכנים האבען שוין אויף איהם געשארפט דיא צייהנער, בעצייטענס אימעצען צו מזכה זיין מיט דעם וואויל לערנער, וואס דער רב אליין האט זיך אויף זיין ערציהונג דיא גרעסטע מיה געגעבען. מיט דריי יאהר שפעטער איז דער בחורל משה'קע מאלליך געווארען א חתן מיט'ן שקלאווער מגיד'ס א מיידעל. ז'א איז געווען א גאנץ שעהנענקע מיידעלע, אבער דיא פרומע אידישע טעכטער האבען איהר געהאלטען פאר א פרוצה.

דער שדוך איז למז"ט גאנץ גרינג געווארען. דער רב אליין האט געשריבען דיא תנאים און דיא רביצען האט דעם ערשטען טאפ מיט איהר אייגענע האנד צובראכען.

אבער אין א פאר וואכען ארום האבען זיי ביידע חרטה געהאט אויף דער גאנצער געשיכטע! דער שמש פון געלען בית מדרש איז ארויפגעגאנגען דורך א עופאל אויפ'ן „בית־שני”, וועלכער איז דעם גאנצען יאהר געשלאסען און עס ווערט אין איהם געדאווענט נור ימים־נוראים, און ער איז געווארען א פערצאפעלטער א קוק טהאנדיג וויא משה'קע מאלליך זיצט אויף צוויי גרויסע רוסישע ביבער און לערנט מיט אזא התמדה, אז ער האט איהם גאר ניט בעמערקט אריינגעהענדיג.

— משומד, גוי, ממזר! — האט דער שמש מיט א קוויטש אויסגעשריען און האט פערבראכען מיט דיא הענד — גויישקע טריף־פסל'ען אין געלען בית מדרש! אלע קינדער אין שניפישאק וועלען דאך אויסשטארבען! געוואלד ראטעוועט אידען!

דער שמש האט משה'קען א נעהם געטהאן אונטער דיא ארעמס, ער האט איהם אראפגעטראגען וויא א צוויי יעהריגעס קינד פון אלע טרעפ און איהם אזוי ארויסגעטראגען אויפ'ן מארק.

(Iron. 11).

אין איין מינוט זיינען גאנץ שניפּעשקער אידען, בחורים, בעלי־ביתלאך, ווייבלאך, מיידלאך און קינדער נאכגעלאפען דעם לאנגען שמש, וועלכער האט גע־טראָגען דעם חתן משה'קע מאלליך אין דער לופטען און געשריען:

— גוי, ממזר, משומד, צום רב, צו בית־דין!

— וואס איז דא עפּעס פאר א מעשה? — האט דער פריץ, וועלכער איז גראדע צו יענער צייט אין מארק דורכגעפאָהרען אויף זיין קיביטקע, געפרעגט א אידען וועלכער איז פערהאסעוועט געלאָפען אויפ'ן בייז־וואונדער.

— געווים א גנב! — האט דער איד איהם געענטפערט און איז באלד אוועק־געלאָפען.

דער פריץ האט זיין פערד א טרייב געטהאן און האט דעם שמש אָנגעיאָגט. שניפּישקער פריץ האט געקענט אלע אידען פון שטעדטעל מיט זייערע נעמען און האט זאָגאר געקענט ריידען אידיש וויא א בעלי־בתישער איד.

— וואס שלעפּסט דוא משה'קען? — האט דער פריץ מיט א פערוואונדער־טען טאָן דעם שמש געפרעגט.

— אָ, אדוני פריץ! — האט איהם דער שמש אראָפּלאזענדיג משה'קען נור איהם האלטענדיג פעסט פאר'ן האנד רעספּעקטפאָל געענטפערט — איך האב איהם נעכאָפּט....

— געכאפּט? מיט א גניבה, וואס?

— נאך ערגער, אדוני פריץ!

— נאך ערגער וויא מיט א גנבה? מיט וואָס־זשע האסט דוא איהם געכאפּט?

— מיט צוויי טריף־פסל'ען! — האט דער שמש געענטפערט.

— ט—טערף פסעלין? — האט דער פריץ זיך געבראכען דיא צייהנער — וואס איז דאָס אזוינס?

— צוויי רוסישע ביכער — האט דער שמש געענטפערט.

— רוסישע ביכער? נו, כאָ וואס איז דאָ אזונס?

— אין געלען בית מדרש — האט דער שמש וו׳יטער גערעדט.

— רייד קלאָרע ווערטער וואס איז דאָס אזוינס! — האט דער פריץ איהם געביטעריש געזאגט — ערקלער מיר אום וואס דאָ האנדעלט זיך?

— ביי אונז אידען, — האט דער שמש דעם פריץ ערקלערט — טאר מען אין טרפה'נע ביכלאך מיט גויישקע אותיות ניט אריינקוקען.

דער פריץ האט פערקאשערט דיא ארבעל און האט א נעהם געטהאן דעם שמש פאר'ן באָרד.

— הונד! זשידאָווסקע מאָרדע! — האט דער פריץ געליארעמט און האט צטרייסעלט זיין געלען קאָפּ וויא א לולב — דוא ביזט עס גאטס א פאָרשטעהער? וואו ווייסט עס וואס מען טאר און וואס מען טאָר ניט?

משה מאלליך איז צום פריץ צוגעפאלען און האט איהם געבעטען, אז ער אָל דעם נאררישען שמש אָפּלאזען.

— איהם צוליעב טהו איך עס! — האט דער פריץ אפּלאזענדיג דעם צר

שראָקענעם שמש געזאָגט — ער איז אן עדעל קינד, ער בעט מיטלייד פאר זיין פיינד. — און דוא משה'קע — האט ער צום בחורל געזאגט — זעץ זיך מיט מיר אריין אין קיביטקע, דיא זשידעס וועלען דיר נאך היינט פערשטיינען. קום מיט מיר, איך וועל שוין בעזאָרגען, אז א האָר פון דיין קאָפּ זאל דיר ניט געמינערט ווערען!

ער האט משה'קען אנגענומען פארביידע הענד און האט איהם אריינגע־וואָרפען וויא א באָל אין זיין קיביטקע, און איז פון צווישען דער גרויסער מאסע, וועלכע האט זיך ארום שמש פערזאמעלט מיט משה'קען אוועקגעפאהרען.

— — — — — — — — — —

— פערשטעהסט דוא שוין גוט רוסיש? — האט דער פריץ משה'קען געפרעגט.

— מיין אויסשפּראַכע איז ניט אם בעסטען! — האט איהם משה געענטפערט — אבער דיא גראמאטיקע בין איך שוין דורכגעגאנגען און איך פערשטעה שוין דעם שווערסטען בוך.

— און וואס דיינקסט דוא יעצט צו טהאן? — האט איהם דער פריץ גע־פרעגט — האסט דוא זיך גאר קיין מורא ניט צו פערבלייבען אין שניפּישאָק?

— אין שניפּישאָק פערבלייב איך אונגליקליך! — האט משה מיט א זיפץ איהם געענטפערט — איך וועל מיך אויפ'ן גאס ניט קענען ווייזען.

— און וואס איז מיט דיין שדוך? אז דיין כלה איז א פיין מיידעל און א שטרעבענדע צו וויסענשאפט וויא דוא, ווייס איך; אבער דער שדוך וועט דאך יעצט געווים בטל ווערען!

— אָ, ניין, הערר מיצקעוויטש! — האט איהם משה געענטפערט — מיר זיינען פערליעבט!

— פערליעבט? אין שניפּישאָק פערליעבט? — האט דער פריץ געלאכט — ווייסען דען אידען אויך וואס ליעבע איז? נור געגנוג, דוא ביסט א וואוילער יונג. איך זעה, אז דיין ערציהונג צווישען ווילדע מענשען האט אויף דיר ווענִיג געווירקט. אלזאָ, בעדארף מען זעהן דיך ראטעווען. — פון דיר וועט דא אין שניפּעשאָק גאָר ניט ווערען; אבער זאָג מיר נור, צו וועסט דוא פאָהרען וואוהין איך וועל דיר הייסען?

— מיט פערגניגען! — האט משה מיט א דאנקבארע מינע ערווידערט — נור איין זאך וועל איך אייך בעטען, אז איהר זאלט מיר בעהילפיג זיין ווען עס איז, מיין ליעבער צירלען צו מיר אָפּשיקען.

— וועגען דעם זאלסט דוא שוין ניט זאָרגען, — האט איהם דער פריץ גע־ריהרט געזאגט — איך וועל מיך שוין דיא מיהע געבען, אז איהרע עלטערן זאלען איהר ניט פערשלייערן מיט אן אנדערן, און ווען דוא וועסט מיר שרייבען אז דוא קענסט חתונה האבען, וועל איך דיר דיין כלה צושטעלען.

— איך דאנקע, ווערטהער הערר מיצקעוויטש! האט משה מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט — איך וועל אייער וואהלטהאט קיין מאל ניט פערגעסען.

— איך וועל דיר געבען א בריעף צו מיין שוואָגער דעם פּאָלקאָווניק, וועל־כער שטעהט יעצט מיט זיין לאגער לעבען ראדאָם, און אויב דוא וועסט טויגען צום

נעשעפט, וועסט דוא מיט דיין פערשטעהן דיא רוסישע שפראך זעהר גוט מאכען. ער שטעהט דארט אין פערבינדונג מיט אידישע פּאָדראַטשיקעס, וועלכע פער־שטעהען ניט איין וואָרט רוסיש און זיי מאכען אָפּ דיא גרעסטע געשעפטען אויפ'ן וואונק וויא געבאָרענע שטומע, און אז דוא וועסט אהין קומען וועסט דוא זיין א גליקליכער מענש.

און נאך אין דעם זעלבען טאָג גענען אבענד האט מיצקעוויטש אָפּגעשיקט משה'קען נאך ראדאָם.

— — — — — — — — — —

מיט צוויי יאָהר שפּעטער, האט זיך דער יונגער אכצעהן־יעהריגער מאלליך גערעכענט פאר דעם בעסטען אין עהרליכסטען פּאָדראַטשיק ביי דעם פּאָלק פון מיצקעוויטשעס שוואָגער און ער איז זעהר געאכטעט געווען ביי פיעלע גענערעלער, וועלכע עס האבען זיך אין איהם אנגעטרויט וויא אין אן אייגענעם ברודער. ער האט שוין דאמאלס געהאט א קאפּיטאל פון איבער צעהן טויזענד רובל און האט יעדען מאָנאט געשיקט זיינע אָרעמע עלטערען פופציג רובל. דיא תנאים האט דער שקלאָווער מגיד באלד נאך משה'ס אוועקפאָהרען זיין מחותן אריינגעשיקט צוריסענע; אבער צירל האט זיך גאר ניט געקענט צוקלייבען א זתן. מיט וועמען מען פלעגט איהר פּאָרשלאָגען א שדוך, פלעגט זיא געפינען אנדערע חסרונות, און אזוי וויא איהר פאָטער האט מורא געהאט מיט איהר זיך צו קריגען, אום דאס זאל זיך ניט צוטראגען איבער'ן שטעדטעל, האט ער געהאלטען דעם צונג אונטער דיא צייהנער, און אין יעדער שדוך וואס זיין טאכטער האט ענטזאגט, האט ער גענומען דיעם שולד אויף זיך. פּלוצלינג אין א מיטען העלען מיטוואך, איז צירעל פון זיין הויז פערשוואונדען געוואָרען. אין צוויי וואכען ארום איז אנגעקומען א בריעף מיט א הערצליכען מזל־טוב צו ביידע אלטע מחותנים פון משה'ן מיט צירלען. זיי האבען געשריעבען אין דעם בריעף, אז זיי האבען ביידע חתונה געהאט כדת משה וישראל אין ראסטאָוו ביים דאָן. אין'ם בריעף איז געלעגען אן אָנווייזונג אויף הונ־דערט רובל אויף ווילנער באנק פיר גימפעל דעם שמש, מיט א הערצליכען דאנק פון משה מאלליך צו נימפלען פאר וואס ער האט איהם מיט צוויי יאָהר צוריק, געטראגען מיט אזא אימפּעט אויפ'ן גאס צוליעב דיא צוויי „טרף־פסלען", ביי וועלכע ער האט איהם אויפ'ן „בית־שני" דערטאַפּט. נימפל איז שיער ניט אין חלשות גע־פאלען לעזענדיג דעם בריעף און זעהענדיג דעם שעהנעם אָנווייזונג.

— א אידישע הארץ! א אידישע הארץ! — האט ער שאָקלענד מיט זיין געלען קאָפּ הין און צוריק אויסגעשריען, און זיין פרומער אידיאָטישער פּנים מיט דיא זומער שפּרינקלען, האט געגלאנצט פאר ענטציקונג און פרייד, וויא א קוגעל־טעפּעל פון א רייכען שניפּעשאַקטר „על הבית.

23טעס קאפּיטעל.

מוסר פון זיין אייגענע טאָכטער.

משה מאַלליך איז מיט צוויי יאהר שפּעטער געוואָרען א מאַטפּיי און א בעל מטופל פון א פּאָר מאל הונדערט טויזענד רובל; ער האט מיט זיין ענערגיע און פלייסיגקייט אין'ם פערלויף פון א פיער יאהר זיך ארויפגעארבייטעט פון א קליינעם דאַלמאַטש'ל ביי א קליין אידישען פּאָדראַטשיקעל, אויף א גרויסען זעלבסטשטענ-דיגען פּאָדראַטשיק מיט א גרויסען נאמען. דיא גענערעלער און פּאַלקאָווניקעס אין ארמעע, האבען איהם א נאמען געגעבען „דער קלוגער איד" און ער איז טאקי ווירקליך געווען זעהר א קלוגער יונגער מאן. דיא גוויישע קעפּ פון דיא גענערעלער, פלעגען זיך גאר קיין עצה ניט קענען געבען וויא צו פערגלעטען עפּעס א גרויסע גנבה, אז דיא רעגיערונג זאל עס ניט דערטאַפּען. זיי פלעגען גנב'ענען פון האבער, פון היי, פון קלייהען און פון דיא בעשטימטע פּראָוויאנט פאר דיא סאָלדאטען; אבער זיי האבען בשום אופן ניט געקענט פערשמירען דיא גרויסע לעבער אז זיי זאָלען אזוי שטארק ניט אנקענטיג זיין פאר דיא קאנטראָליארען וואס קומען אויף א רעוויזיע. פיעלע פון דיא נאטשאלסטוואָ האבען דאפיר בעצאהלט מיט זייערע עמטער און זיינען נאך געשטאנען „פּאָד סוד" — אבער זייט דער שניפּישאָקער משה'קע פון „געלען בית מדרש" איז מיט זיי בעקאנט געווארען איז אלץ אנדערש געוואָרען.

— גנב'ענען טאר מען ניט! — האט ער איינמאל געזאגט צום דיוויזיאָנעם גענעראל וועלכער איז ארומגעגאנגען וויא א צומישטער צוליעב דער גרויסער לאָך, וואס ער האט אנגעמאכט אין א פערלויף פון א פּאָר מאָנאטען, און האט איהר ניט געקענט פערשמירען — פאר גנב'ענען ניט מען איבער דיא הענד.

— אבער וואס דען טהוט מען? — האט איהם דער גענעראל צורודערט גע-פרעגט.

— מען איז א סוחר און מען פערדיענט כשר דעם גראָשען — האט איהם משה מיט א שמייכעל געענטפערט — פון פערדיענסט ווערט מען ניט בדלות און קיין לאָך וואו א גענעראל קען אריינפאלען קען בשום אופן ניט ווערען.

— נו, אדרבא, מאטפּיי, זאָגט מיר וויא ווערט מען א סוחר?

— דיא סוחר'שע וועלט — האט משה רוהיג ערוויעדערט — וויים פון אל-ערליי סאָרטען סחורות, איהר קענט זיך מאכען, צום ביישפּיעל, א זיידענעם מאנטעל פאר הונדערט רובעל, און אז איהר ווילט, האט איהר א זיידענעם מאנטעל מיט'ן אייגענעם גלאַנץ און מיט'ן אייגענעם פארב פאר פינף און צוואנציג רובעל; פארן אויג איז דאס גלייך, און ווער דארף דא אריינקריכען אין מבינות צו דער זייד איז אזוי געוועבט אדער אנדערש? וויא איז אבער אז איהר ווילט זיך מאכען א זיידע-נעם מאנטעל פאר הונדערט רובעל, נור אזוי וויא איהר ווילט פון איהם פינף און צוואנציג אפּשפּארען, געהט איהר און איהר מאכט איהם נור מיט איין פּאָלע און א גאנצע פּאָלקע איז ביי אייך ניט צוגעדעקט. וואס פאר א צורה האט דער מאנטעל און וויא קוקט איהר פאר דער וועלט אוים?

— איהר זייט מאַטפּיי, א קלוגער מענש — האָט דער גענעראַל ענטציקט אויסגעשריען — איך זעה אַז איך האָב מיט וועמען צו ריידען און איהר פערשטעהט גאַנץ גוט אַז איך האָב ביז יעצט אַזעלכע מאַנטלען אין מיין אַרמעע גענעהמ.

— לעדער צום ביישפּיעל — האָט משה ווייטער גערעדט — איז אין דער אַרמעע איינער פון די נויטהינסטע זאַכען, אַז איהר לאָזט געהן די סאָלדאַטען באָרוועס ווערהענד יעדער סאָלדאַט דאַרף האָבען דריי פּאָר שטיפּעל, איז דאָס אַ מאַנטעל אהן אַ פּאָלע. וויא איז אָבער, אַז יעדער סאָלדאַט טראָגט טאַקע שטיפּעל אהן לאַטעס און אהן לעבער, און ער האָט נאָך צוויי פּאָר שטיפּעל אין זאַפּאַס, זייט איהר אין עהרליכער מאַן וועלכער ערפּיעלט ריכטיג דעם זאַקאָן. און איך קען אייך ווייזען אַ רעכנונג אַז איהר זאָלט אין יעדער פּאָר שטיעפּעל פּערדיענען אַ האַלבען רובעל, און קיין לעבער אין שטיפּעל און אין דער קאַסע זאָלען מעהר ניט זיין.

משה מאַלליך איז אין אַ פּאָר וואָכען אַרום דורכ'ן גענעראַל פּאָרגעשטעלט געוואָרען פאַרן גראַספּירסט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש, און איז געוואָרען אויך אַ פּאָדריאַדטשיק פון לעדער פּאַר דער רוסישער אַרמעע.

מיט איניגע יאָהר שפּעטער איז משה אויסגעוואַקסען און איז געוואָרען אַ פּיעל פּאַכינגער מיללי אָנער. ער האָט זיך בעזעצט אין מאָסקווא, וואו זיין ווייב צירעל, וועלכע האָט זיך אַ נאָמען גענעבען „ציציליע כריסטיאַנאָווא״ (דער שקלאָוועד מגיד האָט געהייסען טאָדרעס) האָט זיך גענומען בויען אַ הויז נאָך פּאַריזער אַרכיטעקטוריע. זיא האָט אין גאַנץ רוסלאַנד ניט געפונען אַן אַרכיטעקטאָר נאָך איהר געשמאַק און האָט אַזעלכען אויסגעשריעבען פון פּאַריז, וועלכער האָט איהר די הויז אויף „טווערסקאַיא אוליצא״ אויסגעבויט.

מאַטפּיי יעפימאָוויטש מאַלליך און זיין ווייב ציציליא כריסטיאַנאָווא, האָבען אָנגעהויבען צו פיהרען אין עכט אַריסטאָקראַטישען לעבען. זיי פּלעגען געבען בעלער פּאַר די רוסישע מאָסקווער אַריסטאָקראַטען. זיי זיינען באַלד בעקאַנט געוואָרען מיט'ן מאָסקווער גענעראַל גובערנאַטאָר [?]אַז דאָלגאָרוקאָוו, מיט זיין הויפּט סעקרעטאַר גענעראַל ניקאָלאַי איסטאָמין, מיט'ן גאָלאָווא אַלעקסייעוו און מיט נאָך אַנדערע גרויסע און קליינע טשינאָווניקעס.

וויא מאַטפּיי יעפימאָוויטש האָט זיך געוואָלט פּערגעסען אין זיין רייכען צושטאַנד און זיין שניפּעשאַק מיט איהרע אידען און פון אַלע אידען אין אַלגעמיין, האָט דאָך געקלייעט אין זיין האַרצען דער אידישער פונק, און ער האָט זיך פון זיין פּאָלק אין גאַנצען ניט געקענט אָפּרייסען. עס פּלעגט איהם נאָך ציהען צו אַ בית-המדרש, אַ שוהל און צו זיינע ברידער, צווישען וועלכע ער איז געהאָדעוועט און ערצויגען געוואָרען, און דאַריבער פּלעגט ער נאָך אַ מאָל אום יום-טוב אין שול זיך אַריינכאַפּען, און פּלעגט מנדר זיין אַ הונדערטער פּאַר אַן עליה און זיך לאָזען ערקענען צו זיינע אַרימע ברידער. זיין ווייב אָבער איז געוואָרען אַ וואָהרע רוסין און האָט אין איין קול געשריען, אַז אידען מוזען זיך אַסעמעלירען מיט'ן רוסישען

פאלק און ווערען פּראוואָסלאַוונע בירגער, און ווען ניט — וויל זיא זיי גאר ניט קענען. זיא האט זיך מיט אלע מעגליכקייטען געחנפ'עט צום רוסישען אדעל און האט זיך דיא גרעסטע מיה געגעבען זיך אויסצופיינען פאר דיא רוסען אז זיא איז פּראוואָסלאַוונע נ ע ז אָ נ ע ן, און דאהער האט ז'א אויף איהר מאן אויסגעווירקט, אז ער זאל געבען גרויסע נדבות אויף צערקוועס און זאל נעהמען אן אנטהייל אין מאסקווער שטאדט־אינטערעסען וועלכע בעלאַנגען צו אונטערשטיצען פּראוואָסלאַוונע.

מאטפיי יעפימאָוויטש איז מיט דער צייט אין גאנצען אומגעענדערט געוואָרען, און זיין טאַטענס א מאָליגער חלום איז מקוים געווארען. פאר זיינע ארימע אידישע ברידער איז ער געווען א קליינער אייזער:נער „מגן־דוד'ל" און פאר דיא רוסען — א גרויסער גאָלד-צלם. וואו ער פלעגט געבען דער אידישער געמיינדע, פאר איהרע אינטערעסען צעהן רובעל, האט ער זיך געלאזט קאָסטען אויף צערקוועס פאר דיא רוסען צעהנדליגע טויזענדער רובעל*). גוטע שמעלען אין זיין גרויסען געשעפט האבען פערנומען נור פּראוואסלאַוונע, און קליינע פּלעצער, פון וועלכע מען קען זיך קוים ערנעהרען מיט ברויט און וואסער, האט ער אפּגעגעבען דיא ברידער פון זיין נאציאָן, און דאס — ניט אין מאסקווא, אום דיא רוסען זאלען ניט זאגען אז ער פיהרט א ז ש י ד אָ ו ו ס ק ע ן געשעפט. פריהער האט ער עס צוליעב געטהאן זיין ווייב, דעם שקלאָווען מגיד'ס טאָכטער, און נאכהער איז דיא געוואוינהייט געווארען ביי איהם א נאַטור — און צירעל ט אָ ד ר ע ס אָ ו נ אַ האט געקוואָלען.

ציציליע האט געשיינקט איהר מאן צוויי זיהן מיט א טאָכטער. דאס איז דיא שעהנע בערטהא מאטפייעוונא, וועלכע מיר האבען ניט לאנג געזעהן ביי'ם אָבער־פּאָליציימייסטער קאָזלאָוו אויפ'ן באַל, און מיט א פאר טאג שפּעטער ביי יאקאב גרינבערג אויפ'ן בוידים לעבען דעם קראנקען זאכארינען.

אין דעם טאג ווען מערזאווצין האט דעם צווייטען מאל בעזוכט דער גרעפין מאריא אנדריאנאווא, איז בערטהא אונמוטהיג און ניעדערשלאַגען געזעסען אין איהר שעהנעם קאבינעט און האָט ערוואַרטעט איהר פריינדין ליזאַ אנדריאַנאָווא, וועלכע האט איהר פערשפּראָכען אום דריי אוהר נאך מיטאג צו בעזוכען.

דיא טהיר האט זיך פּלוצלינג אויפגעמאַכט און איהר מוטער איז אריין אין צימער

— וויא שעהמסט דוא זיך ניט בערטהאַ, גאַנצענע טעג צו זיצען אדער ארומגעהן אנגעבלאזען? — האט איהר דיא מוטער פערדריסליך געפרעגט — דוכט זיך, אז עס איז שוין גענוג וואס דוא האָסט דיין פערוואונדעטען פאטער פאר דיא לעצטע פּאר טעג מעהר אלס א י י ן מאל ניט בעזוכט. דוכט זיך, אז עס איז שוין גענוג וואס דוא האָסט דיינע עלטערען אזוי בעליידיגט ביי'ם אָבער פּאָליציי־מייסטער אויפ'ן באַל, וואס דוא האָסט אלעקסייעוו'ן זיין פּאָרשלאַג ענטזאַגט, און נאַכ-

*) דער לעזער זאל ניט מיינען אז איך שרייב דאָ עפּעס אַ פאַנטאַזיע. איך פערזיכערע איהם אַז דיעזע גאַנצע ערצעהלונג איז ריכטיג, וואהר און גאָר ניט איבערטריבען.

הער האָסט דאָ נעטאַנצט מיט א יונגען שנעקעל אַן אָפיציער; עפּעס וויא אַלעק־סייעוו׳ן און מיר אויף צו להכעיס. ענדליך קומט דיר נאָך א רעשטע אַרויס און דו בלאָזט זיך נאַנצענע טעג וויא אַן אינדיג.

— איך וועל ניט בייטען יענעם אפיציערס פּאָדעשווע אויף אַלעקסייעוו׳ס קאָפּ — האָט בערטהא ניט קוקענד אויף איהר מוטערס געזיכט מיט א פעסטען טאָן געענטפערט — דו מיינסט, אז א י ך בעדאַרף זיך א ו י ף בוקען פאַרן מאַסקווער גאָלאָווא?

זיא האט אזוי שטאַרק בעטאָנט דעם „איך" און דעם „אויף" אַז ציציליא כריסטיאַנאָווא האָט שטאַרק ד ע ר פ י ה ל ט וועמען איהר טאָכטער מיינט.

— דו ביסט צו פרעך מיין קינד! — האָט דיא מוטער צאָרניג אויס־געשריען.

— מיט וואָס מוטער? — האָט איהר בערטהא מיט א רוהיגע מינע גע־פרעגט — מיט דעם וואָס איך בעזיץ עהרענגעפיהל? מיט דעם וואָס איך האָב פיינד לאַקייסטווא און שקלאַפעריי?

— דיין פרעכהייט איז איבערנאַטירליך! — האָט ציציליא וויטהענד גע־קוויטשעט — דו ביסט טאָכטערקע, צופיעל פון דער העזה אַרויס.

— אומזיסט מוטער ערגערסט דו זיך אזוי — האָט איהר דיא טאָכטער מיט דיא זעלבע רוהיגקייט וויא פריהער ערוויעדערט — אַז דיינער א לייבליכער אָנקעל אַן עהרליכער מענש, געהט אַרום איבער מאַסקווא, עלענד, בארפוס, נאַקעט און הונגעריג, און דו לאָזט איהם ניט צו צו זיך מיט א ן א ו ד י ע נ ץ, ווייל ער טראָגט לאַנגע פאות, וועהרענד דו שיינקסט אויף צערקוועס פערציג טויזענד רובעל פאר א י י ן מאָל ווייל דיין טאָכטער האָט בעליידיגט אַן אויסוואורף א שלאַנג, וועלכער איז ניט ווערטה, אַז אַן אָרדענטליכער מענש זאָל זיין נאָמען דערמאָנען; דאַרפסט דו זיך פאַר א לייכטען אַנגרייפען גאָר ניט בעליידינען.

ציציליא כריסטיאַנאָווא איז געוואָרען רויטה וויא א ראַק און האָט אויפגע־דריקט איהר רעכטע האַנד אין א פויסט.

— פון קנייפען ביז שלאָגען, — האָט בערטהא מיט א שמייכעל געזאָגט — איז א קליינער אונטערשיעד. און פערקעהרט, שלאָג מיך בעסער דאָ אין צימער צעהן מאָל מיט׳ן פויסט, איידער איין מאָל מיך א קניפּצוטהאָן אין א גרויסען זאַל, וואו הונדערטער לאָמפּען לייכטען און צעהנדליגע אויגען קוקען....

— דו האָסט מיך אויפ׳ן באַל נאָך ערגער וויא געקניפּט און געשלאָגען — האָט איהר דיא מוטער צאָרניג געענטפערט.

— אַז דו בעטראַכסט מיין ענטזאָגען אַן אונמענש פון א טאַנץ פאַר ערגער וויא געקניפט און געשלאָגען, — האָט איהר דיא טאָכטער שאַרף ערוויעדערט — ווייס איך שוין ניט וואָס איך זאָל דיר, מוטער ענטפערען?

— דו דאַרפסט טאָכטערקע וויסען דיין צרה, אַז דו ביסט א אידיש קינד — האָט דיא מוטער ערניעדערנד איהר שטימע, ריכטיג וויא זיא וואָלט איהר פערטרויען א געהיימניס געזאָגט — און דו דאַרפסט האַלטען פאַר אַן עהרע,

ווען דער גרויסער אלעקסייעוו, מאָסקווער גאָלאָווא, וועלכען דער קייסער קושט אין געזיכט, לאַדט דיך, אידישע טאָכטער, חייקל ברוך׳ס אן אייניקל צום טאַנץ.

— אָט אין דעם ליעבע מוטער, — האט בערטהא זיפצענד איהר געענטפערט — אָט אין דעם בעשטעהט דיא שקלאָפעריי. חאָטש איך האָב מיין זיידען חייקעל ברוך׳ן ניט געקענט, דאָך זאָג איך דיר איך קען דיר ביי אלע הייליגקייטען שווערען, אז ער איז געווען א פיעל שעהנערער און עהרליכערער מענש וויא דיין אלעקסייעוו און אלע רוסען צו וועלכע דוא וואָלסט וועלען, אז דיין טאָכטער זאל זיך קניען און בוקען ווייל זיא שטאַמט פון אידען.... אבער מיר האבען דאריבער ניט וואס צו ריידען. עס טהוט מיר זעהר לייד וואס צווישען מיר און דיך איז אזא ווייטער אונטערשיעד; אבער ווען אונזערע כאראקטערען זיינען יא אזוי פערשיעדען, בעט איך דיך, ליעבע מוטער, אז דוא זאלסט אריינגעהן אין מיין לאַגע און זאלסט פערשטעהן, אז אן אכצעהן-יעהריגען מענשען איז שוין גאנץ שווער צו ביינען.... ווען איך וועל יא א מאל בעגעהן א זאך געגען מיין עהרע געפיהל, זאָלסט דוא וויסען אז איך טהו עס ג ע צ וו א ו נ ג ע ן, ווייל איך אכטע מיינע עלטערן. אבער דוא דאַרפסט מיך צו דעם ניט בריינגען און דאַן, וועלען אלע אונאַננעהמליכקייטען צווישען אונז אונטערבראָכען ווערען.

— איך קען עס גאָר ניט אריבער-טראגען, — האט ציציליא בריסטיאנאווא זיך א וואָרפטהאָנדיג אויפ׳ן דיוואן מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — איז דאס מיין בערטהא? איז דאס מיין איינציגע טאָכטער?

— דוא קענסט, מוטער, צו דיין טאָכטער גאָר ניט האָבען — האט איהר בערטהא דרייסט און מוטהיג געענטפערט — דיין טאָכטער איז בראוו און עהרליך און ליידט ניט קיין זעלבסט-ערניעדערונג. דיין בערטהא שטאָלצירט מיט איהר נאציאָן פון וועלכען זיא שטאַמט, און ווייס און אנערקענט, אז ער שטעהט פיעל העכער אין יעדער בעציהונג פון דעם פאָלק וועלכער שטיקט איהם און דריקט איהם. מיר טאָרען ניט שפייען אין דעם ברונען פון וועלכען מיר טרינקען, און מיר טאָרען ניט פעראַכטען דאס פאלק פון וועלכען מיר שטאַממען.

— יעצט האָסט דוא ריכטיג געזאגט, — האט איהר דיא מוטער אונטער-בראָכען — וויא באַלה, אז מיר לעבען ביי דיא רוסען טאָרען מיר זיי ניט פעראַכטען. ווען ניט — שפייען מיר אין דעם ברונען פון וועלכען מיר טרינקען.

— מ י ר לעבען פון דיא רוסען? — האט בערטהא שפּאָטיש אויסגעשריען — דוכט זיך, אז זיי לעבען פון אונז. האָסט דוא דען מוטער א י י ן געשעפטס-פיהרער, א י י ן בוכהאלטער אדער איין פריקאזטשיק, וועלכער זאָל ניט זיין א רוסע? ארעמע אידען שטארבען פאר הונגער, און אונזערע בלוטיגע פיינדע, וואס וואָלטען אונז אין א לעפעל וואסער דערטרונקען פערנעהמען אין אונזער געשעפט דיא בעסטע שטעלען.

— דוא ביסט מיין קינד צו ווייט פערקראָכען! — האט איהר ציציליע מיט א זיפץ ערוויעדערט — עס איז שוין לאַנג צייט געווען, אז דיא „יודען פראגע" אין רוסלאנד זאל אין גאנצען אויפהערען און דאס קען אנדערש ניט געשעהן סיידען,

אז דיא אידען זאלען זיך מיט'ן רוסישען פאָלק אויסמישען און זאלען ווערען איין נאציאָן.

— וואָלסט דוא דאמאלס געוועזען צופריעדען צו טהאן א שדוך מיט אלעקסעיעוו'ן ? — האט בערטהא איראָניש נעפרעגט — דאס וואָלט געוועזען א יחוס שדוך כ'לעבען....

— נאך וואָס פאר א יחוס שדוך ! — האט ציציליע כריסטיאַנאָווא האלב גיפטיג און האלב ערנסט געענטפערט.

— אי, ער איז א שארלאטאן און לאָזט קיין אנשטענדיגע מיידעל אויפ'ן גאס ניט דורכגעהן ? — האט בערטהא ספּאָטיש איהר מוטער נעפרעגט — און דיין פאָטער איז גאָר געווען א פרומער עהרליכער איד, וועלכער האט געוויס אויף א פרעמדע פרוי ניט א קוק געטהאן.

ציריל טאָדרעסאָוונא האט זיך געקראַצט וואו עס האט איהר ניט געביסען.

— דוא זאָגסט מיר, טאָכטערקע היינט עפּעס צופיעל מוסר, — האט איהר דיא מוטער אויפגערעגט געענטפערט — און איך האב עס פיינד צו הערען !

— בעפאָר איך וועל אנשווייגען ווערען — האט בערטהא רוהיג און קאלט געזאגט — וויל איך דיר, מוטער, עפּעס פערטרויען.... ווערסט דוא עס אבער הערען ?

— וואָס גלייך איז, הער איך אימער, — האט ציציליא מיט אויפמערקזאמקייט ערוויעדערט.

זאגסט דוא מיר מוטער צו, אז דאס וועט פערבלייבען ביי דיר א געהיימניס ?

— דאס זיינען איבעריגע ווערטער ! — האט זיא איהר פערדריסליך געענטפערט.

— אלזא זאלסט דוא מוטער וויסען, — האט בערטהא שטיל געזאגט — אז דיעזער אלעקסעיעוו, פאר וועלכענס זוהן דוא וואָלסט מיט פרייד דיין טאָכטער חתונה געמאכט, ווען ער זאל נאר וועלען זיך ערניעדערינגען צו טהאן מיט דיר א שדוך, אז דיעזער אלעקסייעוו, האט דיין טאָכטער שרעקליך בעליידיגט....

— אלעקסעיעוו האט דיך בעליידיגט ? ווען ?

— מיט דריי טאג פריהער איידער ער האט מיך געלאדען צום מאזור־טאנץ.

— וויא אזוי ? פאר־וואָס ? און וואו ?

— וויא אזוי און וואו, דאס וויים איך, אבער פארוואָס וויים ער, און יעדער מענש קען עס פערשטעהן....

— איך בין עס זעהר נייגיעריג צו וויסען.

— איך בין געגאנגען אום זיעבען אוהר אבענדס פון'ם ביבליאָטעק — האט בערטהא אויפגערעגט דערצעהלט — און האב געטראָגען א בוך אונטערן אָרעם, פלוצלינג איז מיר אלעקסעיעוו אנגעפאהרען אנטקעגען אויף א קיביטקע. ער האט באלד דעם פערד אפּגעשטעלט. ער האט מיך פריינדליך און העפליך בעגריסט און מיך געפרעגט וואָס מאכען מיינע עלטערן.

— איך, דאנקע, נאט זיי דאנק געזונד — האב איך פריינדליך ערוויעדערט.

— אזא גרויסע שטרעקע וועט איהר עס בערטהא מאטפייעוונא געהן צו פוס? — האט ער מיר פריינדליך געפרעגט — זעצט אייך ארויף, איך וועל אייך נאך הויזע אָפּפיהרען!

איך האב מיך אביסעל געלאָזט בעטען; אבער מיר האט ניט געפּאסט דעם מאָסקווער גאָלאָווא צו ענטזאגען אין אזא העפליכע ביטע און איך האב מיך אויף זיין קיביטקע אוועקגעזעצט.

ער האט דעם פערד א טרייב געטהאן און איז געפלויגען וויא א ווינד. איך טהו אבער א קוק, אז ער פיהרט מיך גאָר אין אן אנדער געגענזייטיגען געגענד.

— איהר מאכט, הערר אלעקסעיעוו אן איררטהום — האב איך געזאָגט — איהר פאהרט דאך גאר פארקעהרט.

— מיין פערד איז עפּעס היינטיגען טאָג גאר משוגע געוואָרען, — האט ער מיר רוהיג געענטפערט און איז געפלויגען ווייטער.

— און איך האב מיך פאר א משוגענעם פערד שטארק מורא, — האב איך אונרוהיג געענפערט — זעהט, הערר אלעקסייעוו, שטעלט איהם גלייך אוועק.

— באלד, באלד! — האט ער מיר געענטפערט — אז ער לויפט זיך אביסעל איין, ווערט ער רוהיגער.

און דערווייל האט ער איהם מיט אלע קרעפטען געטריבען ווייטער דורך פערוואָרפענע הינטער געסלאך פון וועלכע עס האט זיך שוין ארויסגעזעהן דער פרייהער פעלד.

אין ציציליעס געזיכט האבען זיך געוויעזען אכערלייא פארבען, ווען איהר טאכ־טער האט עס איהר דערצעהלט. זיא האט שווער געאטהעמט, וויא א שטיין וואלט איהר געלעגען אויפ׳ן הארצען.

— הערר אלעקסעיעוו — האב איך צו איהם שטרענג געזאגט — וויא באלד איהר שטעלט דיא מינוט דעם פערד ניט אָפּ, מאך איך א ליארעם.

— צו שפּעט, — האט ער מיר מיט א שמייכעל ערוויעדערט — מיר זיינען שוין אויסער דער שטאָדט.

— גוואלד! רעטעט! רעטעט! — האב איך ניט מיט מיין קול אויסגעשריען און האב פון קיביטקע געוואָלט אראָפּשפּרינגען.

דער לומפּ האט מיך אבער א נעהם געטהאן מיט זיין רעכטער האנד פעסט אונטערן טאליע און איך האב זיך מעהר ניט געקענט בעוועגען....

— אָי, וועה איז צו מיר! — האט דיא מוטער פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען — דערצעהל מיר גיכער וואס איז געווען דיא ענדע.... איך שטארב! איך האלט עס ניט אויס!

— זעהסט דוא שוין ווער אלעקסעיעוו איז? — האט צו איהר דיא טאָכטער מיט א שמייכעל געזאגט — גיעב גיכער פערציג טויזענד רובעל אויף א צערקאָוו לכבוד דעם לומפּ!

— האב רחמנות דערצעהל שוין דיא ענדע! — האט דיא מוטער זיך געבעטען.

— דיא ענדע איז געווען א גוטע, נאר אונערוואַרטעט, — האט בערטהא ווייטער דערצעהלט — ווערענד איך האב מיך מיט׳ן באנדיט געראנגעלט, איז איהם איין לייטשע פון האנד ארויסגעפאלען. דער פערד האט זיך צוקלאפט מיט׳ן קאָפ אן א בוים, דיא קיביטקע האט זיך איבערגעקעהרט און מיר זיינען ביידע פון איהר ארויסגעפאלען.

בערטהא האט זיך פערהאקט און האט אויסגעפּלאצט מיט א געלעכטער.

— האב רחמנות, דערצעהל ווייטער! — האט זיך דיא מוטער ביי איהר געבעטען.

— ווערסט דוא אבער ווייטער לאזען מיין פאטער אוועקפאהרען צו אלעקסעיעווין אויף א פראָפּעראנס? — האט זיא מיט א שניידענדען טאָן איהר געפרעגט.

— אָ, וואָס פאר א צולהכעיס׳ניצע דוא ביסט מיין טאָכטערקע! — האט ציציליע ליעבליך און פערדריסליך אויסגעשריען — דוא האסט מיך היינט פערמאטערט; אבער איך גלויב, אז דוא האסט באלד רעכט.

— נו, גאָט צו דאנקען! — האט בערטהא אויפהויבענד איהרע צארטע הענטלאך אין דער הויך אויסגעשריען.

— אבער דערצעהל שוין דיא ענדע!

— עס וואָלט ווידער געהאלטען זעהר שלעכט, — האט בערטהא פאָרטגעזעצט — עס איז שוין געווען ווייט פון הייזער און פון מענשען; אבער פּלוצלינג זיינען וויא פון׳ם הימעל אראָפּגעפאלען צוויי מוזשיקעס מיט זעקלאך אויף דיא פלייצעס. דער לומפּ האט זיך ארויפגעחאַפּט אויפ׳ן קיביטקע און איז אוועקגעפלויגען. פאר א רובעל האבען מיך ביידע מוזשיקעס צוגעפיהרט ביז א גאַס, וואו איך האב געדונגען א דראָשקע און בין געקומען צופאָהרען נאך הויזע, און פון דער גאנצער מלחמה האב איך מעהר ניט פערלאָרען וויא דעם בוך, פאר וועלכען איך האב שוין אין ביבליאָטעק צוויי רובעל אפּגעצאָהלט.

— און דיעזער לומפּ איז אזוי אונפערשעהמט און האט נאך געהאט א העזה דיר קוקען גלייך אין דיא אויגען און דיך לאדען צו א טאנץ? — האט דיא מוטער וויטהענד און פערוואונדערט אויסגעשריען.

— היינט זעהסט דוא שוין, אז מיין זיידע חייקל ברוך עליו השלום, איז געווען א שעהנערער מענש פון איהם? — האט איהר בערטהא שניידענד געפרעגט.

דיא מוטער איז ארויפגעפאלען איהר טאכטער אויפ׳ן האלדז און האט איהר בעשאָטען מיט הייסע קוישען און בעגאָסען מיט ווארעמע טרעהרען.

— פאר דיין עהרע, עדעל קינד, וועל איך קעמפּפען! — האט זיא מיט א בליפענדע שטימע אויסגעשריען.

— ניין, מוטער, — האט איהר בערטהא רוהיג געענטפערט — מען האט שוין פאר מיין עהרע געקעמפּפט, אבער דאס האט ניט געלונגען.... דער לומפּ לעבט און איז פריש, געזונד און מונטער.

— ווער האט פאר דיין עהרע געקעמפּפט? — האט איהר דיא מוטער נייגיעריג געפרעגט.

— עס לוינט ניט מוטער, דאריבער מעהר צו ריידען! — האט איהר בערטהא א מאכטהאנדי: מיט׳ן האנד געזאגט — עס איז דיר גענוג צו וויסען, אז נים נור איך איינע אין מאסקווא בין פון דיעזען לומפ זא שרעקליך בעליידינט געוואָרען. באלד וועט דא זיין ביי מיר מיינע א פריינדין, גרעפין ליזא אנדריאנאָווא, א בעוואוסטע שעהנהייט, וועלכע דער לומפ האט גאר מיט געוואלד אויף זיין קיביטקע ארויפגעכאפט, אבער מיט איהר האט זיך איהם אויך זיין פלאן ניט איינגעגעבען. ער האט דאס זעלבע געטהאי מיט א געוויסען קאלצאָווס א שוועס־טער, וועלכע האט זיך מיט א רעוואָלווער פון איהם גערעטעט. הייגט וויפיעל זיינען נאך דא אין מאסקווא דאמען, וועלכע ער האט ווירקליך פערגונגליקט און זיי שעהמען זיך אויסצוזאגען?

ציציליא כריסטיאנאָווא איז מיט א פערביטערטעס הארץ און מיט וואנקענדע קניע פון איהר טאכטערס קאבינעט ארויסגעגאנגען.

24טעס קאפיטעל.

אַ בייזע בעגעגניש.

שטארק אויפגערעגט און צערשמעטערט איז אונזער טראקטירשציק טימאפיי מיביילאָוו, איבער מאסקווער גאסען ארומגעלאפען, נאכהער וויא ער האט חיטראָוו־צינס פאבריקעל פערלאָזען.

— איך שטעה ווירקליך אין א גרויס געפאהר, — האט ער זיך געקלערט — אבער וויא אזוי זאל איך מיין הויז און מיין טראקטיר אין איין טאָג פארקויפען? דיא סכנה איז צו מיר זעהר נאָהענט. מעגליך, אז באלד וויא איך קום צו הויזע וועך איך ארעטירט! ראזבאָיעוו איז ווירקליך א ביטערער יונג; אבער ער האט דאך ניט קיין קופערנעם „וויא רופט מען דאָס”. אז מען דערפיהלט דארטען, דרעהט זיך דער ציינגעל דא און מען פלוידערט מיט געוואלד עפעס אויס. בפרט נאך, אז ער איז גאָר בעטראכט פאר א פאָליטישען פערברעכער! און וואס טהו איך מיט זיין ווייב, וועלכע זיצט און וויינט איבער מיין קאָפ? פון איהר קען מען דאך טאקי אלעס ערפאהרען! גענוג אז זיא זאל זאגען, אז איהר מאן איז פער־שוואונדען געוואָרען און באלד דערגעהט מען ווער איז וואסילי חאָמיאקאָוו!....

מיט אזעלכע טרויעריגע געדאנקען איז דער פיעלפאכיגער מערדער ארומ־געלאָפען צוועק־לאָז איבער מאָסקווער גאסען און פון ווייטע צו ווילע איז אנגע־פאלען אויף איהם אזא שרעק, אז ער האט זיך מורא געהאט געהן נאך הויזע.

— ניין, טימאָפיי! — האט ער זיך פלוצלינג א קלעהר געטהאן — ווער עס קען קיין פולווער ניט שמעקען, טאר אין מלחמה ניט געהן. איך בין דערזעלבער טימאָפיי וואָס אמאל! ניט טרוס, ניט קיין פייגלינג! צעהן טויזענד רובעל וועל איך ניט לאזען פאלען. מיין טראקטיר קען איך אין פערלויף פון צוויי דריי טעג פערקויפען. לעבען זאלען דיא זשידאָווסקע מעקלערס ביי דער בערזע. זיי מאַ־כען עס אפ איינס, צוויי, דריי, וועהרענד ביי אונזערע רוסען געוועהרט עס גאנצע מאָנאטען. איך קען נאך פיעללייכט מאָרגען מיין הייזקע מיט׳ן טראקטירל פערקוי־פען און אין איין נאכט אדער צוויי וועט דער טייפעל טימאָפייען ניט כאפען!

ער האט זיך אוועקגעזעצט אויף א דראָשקע און איז צוגעפאָהרען צו דער בערזע.

באלד אויפ'ן טראָטואר פאר דיא טרעפ האט ער זיך געטראָפען מיט א גרויסע קופּע אידעלאך, וועלכע מען לאָזט אינוועניג ניט אריין און זיי שטעהען אויפ'ן גאס און שמעקען. ער האט גראדע באלד דארט דערזעהן א בעקאנטען אידישען מעקלער, דורך וועלכען ער האט מיט דריי יאהר צוריק דיא זעלבע הויז געקויפט און האט אויף איהם א קוק געטהאן.

— געשעפט ? — האט דער מעקלער געפרעגט.

— געשעפט, — האט איהם טימאָפּיי געענטפערט.

אוןביידע זיינען באלד אוועקגעגאנגען און זיינען אריין אין דעם גרויסען טראקטיר געגען דער בערזע. זיי זיינען אריינגעגאנגען אין א בעזאנדערן צימער און נאכהער וויא מען האט זיי דערלאנגט א פּאָרציאָן טהעע, האבען זיי דיא טהיר צוגעמאכט.

— נו, וויא געהען עס, מיכיילאָוו, דיא געשעפטען ? — האט איהם דער מעקלער געפרעגט — זייט איהר מיט אייער הויז צופריעדען ? וויא איך פערשטעה, ווילט איהר שוין קויפען נאך איינע.

— ניין, פריינד, — האט טימאָפּיי געענטפערט — איך וויל ניט קויפען, נאר פערקויפען. איך בין געזאָנען זיך צושטיפטען עפּעס א באנק-געשעפט, און דעם טראקטיר אין גאנצען אויפגעבען.

— וויאפיעל פערלאנגט איהר פאר אייער הויז מיט'ן טראקטיר ?

— איהר ווייסט דאך, הערר שטיין, וויעפיעל עס קאָסט מיר. עס וואלט ניט שאדען, אז איך זאל נאך א פּאָר טויזענד רובעל פערדיענען.

— דער הינטערשטער פליגעל, וויא מיר שיינט, איז דאך ביי אייך אין גאנצען אפּגעברענט געוואָרען ? — האט שטיין עפּעס וויא מוטה-לאָז געזאָגט.

— וויעפיעל איז דאָס ווערט געווען יענע הילצערנע חאלופּע ?

— אבער דאך קוקט מען ביים פערקויפען, אויף דעם גאנץ אנדערש — האט שטיין געענטפערט — זייט איהר חאָטש געווען פערזיכערט (אינשורט) ?

— ליידער ניין, — האט טימאָפּיי מיט א זיפץ געענטפערט — דיא פייער-פערזיכערונגס קאָמפּאניע, נעהמט ניט אן קיין סטראחאָווקא אויף א הויז לעבען א פאבריק.

— זעהט איהר, הערר מיכיילאָוו, דאס איז אויך ביי'ם פערקויפען א גרויסער חסרון ! אָ, וואָס פאר א באנדיט דער גרינבערג איז געווען ! .

— אַ באנדיט צו א באנדיט איז ניט גלייך ! — האט טימאָפּיי שאָקלענד מיט'ן קאָפּ געזאגט — אויסער מיין שאדען, האט ער דאך אומגעבראכט זעקס נפשות !

— וואס האט ער איינענטליך צו זיי געהאט ? — האט שטיין מיט א תמ'אוואטע מינע א פרעג געטהאן — אזא מאָרד-טהאט איז דאך נאר אין דער וועלט ניט פערלאָפען געוואָרען !

— ווייס איהם דער טייפעל! — האט טימאָפּיי טרויעריג געזאגט — עפּעס א פּאָר מאל אין דער וואָך פלעגט ער קומען צו דער אידישער פאמיליע און אהן צאנקען זיך מיט איהר איז ער קיין מאל ניט אוועקגעגאנגען. איך בין שטענדיג בעשעפטיג מיט מיין פערפלוכטען טראקטיר און איך האב ניעמאלס צייט געהאט זיי א פרעג צו טהאן, וואס וויל דער באנדיט פון זיי האבען? מאנכע מאל פלעגט מיר אויפקלעמען אין הארצען זעהענדיג וויא ער שימפּפט און זידעלט אזעלכע עהרליכע מענשען און איך האב איהם שוין געוואָלט מיט א שטעקען אראפּטרייבען פון'ם הויף; אבער וויא איך בין פון'ם טראקטיר ארויסגעגאנגען, איז ער שוין געוועזן אויפ'ן אנדערן זייט טראָטואר.

שטיין האט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— און ווער זיינען געוועזן יענע צוויי פערברעכער, וועלכע מען האט געפונען אין א זייטיגע קעמערל? — האט שטיין א פרעג געטהאן מיט א נייגיערינע מינע — לויט דיא צייטונגען שרייבען, זיינען זיי געלעגען גאָר אין דעם אונטערשטען שטאָק, וואו דיא פאמיליע האט ניט געוואוינט.

— זיי זיינען געווים צוויי אידען, ויעלכע האבען ניט געהאט קיין ערלויבנים צו וואוינען אין מאסקווא, — האט טימאָפּיי רוהיג ערוויעדערט — דען מיט א פּאָר וואכען פריהער, האט דיא אידישע פאמיליע ביי מיר אויך יענע קעמערל אפּגעדונגען און איך האב איינינע מאל בעמערקט, וויא א פּאָר פרעמדע פּערזאָנען קומען אריין אין'ם הויף גאנץ שפּעט ביי דער נאכט. און אזוי וויא איך האב אימער מיטלייד מיט אידישע מענשען, וועלכע ליידען געבאך אזוי שטארק פון דער פּאָליציי, האב איך זיך געמאכט ניט וויסענדיג.

— דאס איז גאָר אין דער וועלט ניט פערלאָפען געוואָרען! — האט שטיין אבערמאלס אויסגעשריען — שניידען פון אזא באנדיט שטיקער פלייש איז נאך פאר איהם ווייניג! נאָר דאָס איז מיר א חידוש, — האט ער ווייטער מיט א נאאיווע מינע פּאָרטגעזעצט — וויא קומט אזא מערדער ניט וועלען אויסזאגען פאר דער פּאָליציי זיין נאָמען, אום מען זאל דערוויילע ניט דערטאפּען ביי איהם אין הויז א מענשען, וועלכער האט זיך דאָרט בעהאלטען?....

— האלט איהר דאס פאר אָן עהרליכקייט פון איהם?

— עהרליכער קען גאר ניט געבען! ווען יעמאַנד זאל אפילו ביי זיך אין הויז בעהאלטען דעם גרעסטען מערדער, און ער גיט איהם ניט ארויס ביי דיא ערגסטע אומשטענדע, וועהרענד ער ליידעט אליין, איז יענער אן עהרליכער מענש. דיא עולה איז, וואס מען גיט א מערדער שוץ; אבער אז מען גיט איהם שוין יא, איז זעהר פיין פון זיין שיצער וואס ער גיט איהם ניט ארויס. דיא צייטונגען שרייבען, אז אפילו צו וועמען דער בריעף איז געשריעבען וויל ער ניט אויסזאגען. היינט שטעלט אייך פאר וויא פיין איז דאס פון איהם! איך וואלט עס ניעמאלס פון אזא באנדיט ערווארטען!

— לאמיר דאס אָפּלייגען אן א זייט! — האט זיך טימאָפּיי אפּגערופען — האט איהר א בעלן אויף מיין הויז?

— בעלנים זיינען דא א פולע, אבער איהר מוזט הערר טיכיילאָוו אביסעל ערניעדערינגען דעם פרייז! איהר ווייסט דאך, אז פון קויפען ביז פערקויפען איז א גרויסער אונטערשיעד.

— גיט מיר נאר א בעלן, וועלען מיר שוין דורכקומען.

— אין איינינע טעג ארום ברענג איך אייך א קונה.

— און מאָרגען קענט איהר עס ניט?

— איך קען עס אייך טהאן אויך מאָרגען; אבער דאמאָלס וועט שוין זיין דער פרייז א גאנץ אנדערער, ווייל יענער קונה וואָס איך האב געמיינט איז פער־רייזט נאך פעטערבורג און וועט יעצט קומען איבערמאָרגען און דער, וועמען איך דענק צו ברייננען צו אייך מאָרגען, איז א שווערער קערל אויף דער מטבע און אז ער וועט זעהן, אז איך אייל איהם, וועט ער מיט דיעזער געלעגענהייט זיך וועלען בענוצען און עס קען אייך קאָסטען א פּאָר טויזענד רובעל.

— דער געשעפט, וועלכער שטעהט מיר יעצט פאר קען מיר מיין שאָדען. נאך מיט פערדיענסט אָפּגעבען, — האט טימאָפיי נאך א קורצען נאכדענקען גע־זאגט — אלזא, אזוי וויא דא האנדעלט זיך אום דער צייט, זאלט איהר, הערר שטיין, זעהן וואָס אם שנעלסטען מיך מיט א קונה צוזאמענפיהרען. עס וועט ניט שאדען, זאגאר היינט.

— דוא איילסט זיך עפּעס צופיעל! — האט זיך שטיין נעקלערט — דוא האסט דעם עהרליכען גרינבערג אין אונגליק געוואָרפען, און יעצט, וויא מיר שיינט, ווילסט דוא מאבען פליטה.... נישקשה, שטיין האט דיא זאך גוט פערשטאנען. איך וועל נאך מעהר וועגען דיר נאכפאָרשען און וועל זעהן דעם אונגליקליכען גרינבערג רעטען! מאראָזאָוו וויא מיר שיינט וועט מיר דאס ניט ענטזאגען!

— וויא באלד איהר מוזט צוליעב דעם נייעם געשעפט מיט'ן אלטען באלד אפּענדיגען — האט שטיין נאך א קורצע פויזע געזאָגט — נעה איך אריין אין אייער לאגע און איך וועל אייך נאך היינט מיט א קונה צוזאמענפיהרען.

און ריידענדיג האט ער אויף איהם געוואָרפען א פאָרשענדען בליק.

— וועל איך אייך דאפיר דאפּעלט בעצאָהלען, — האט איהם טימאָפיי ער־פרייט געענטפערט — מיר שטעהט יעצט פּאָר א גאָלדענער געשעפט און איך מוז האבען גלייך דאס געלד. שאדע וואָס עס איז שוין שפּעטלאך, ווען ניט וואָלט איך נאך היינט געמאכט אן אנלייע אין פּאָליאקאָווס באנק.

— און מיט פּאָליאקאָוו'ן טאקי וויל איך אייך באלד צוזאמענפיהרען, — האט שטיין איהם געענטפערט — ביי איהם ווערט עס איינס, צוויי און דריי, און מאָרגען איז אייער הויז פערקויפט און איהר האט דיא גראָשענס אין קעשענע.

— קענט איהר מיר נאך היינט מיט איהם צוזאמענפיהרען?

— יעצט אום זעקס אוהר איז דיא בעסטע צייט דערצו! — האט איהם שטיין געענטפערט. נאר אזוי וויא מיר דוכט זיך, אז ער איז יעצט אין מאראָזאָווס קאנטאָר, וועל איך געהן דאס געוואָר ווערען און איך ברענג אייך באלד אן אנט־וואָרט. ווילט איהר דא פערבלייבען און ווארטען אויף מיר ביי א האלבע שטונדע!

— א ברירה האב איך דען? — האט טימאָפיי מיט א פריינדליכע מינע שטיינ'ען ערוויעדערט.

— און טאָמער פערשפעטיג איך נאך אויף א האלבע שטונדע? — האט שטיין תס'אוועטע גענפרעגט.

— אבי עס זאל פיהרען צום ציעל! — האט טימאפיי גענענטפערט.

שטיין האט זיך אויפגעהויבען און איז האסטיג ארויסגעגאנגען, לאָזענדיג דיא טהיר פון צימער האלב אָפען און איז גלייך פון טראקטיר פערשוואונדען ווייא א ווינד.

— דיא זשידעס, נאר דיא זשידעס; זיי זיינען בריות, מחבלים און קלוגע קעפּלאך! — האט זיך טימאָפיי נאך שטיין'ס אוועקגעהען געקלערט — ער האט זיך אנגעגאָסען א גלאָז טהעע און געטרונקען און אריינגעקוקט אין א ציישונג.

— אָ, וועמען זעה איך דא? — האט טימאפיי דערהערט באלד נאך שטיינס אוועקגעהן לעבען זיך עפּעס ווייא א בעקאנטע שטימע.

ער האט דיא ציישונג אוועקגעלייגט און האט דערזעהן פאר זיך אן עלעגאנט געקליידעטען מאן מיט א לאנגלאבען געזיכט, מיט דונקעל-בלאָנדע באקען-באָרד און מיט פערקאמטע האר אויף הינטען.

— ווער זייט איהר? — האט ער דעם פרעמדען עפּעס צורודערט געפרעגט.

— זעהט נור וויא ער דערקאנט מיך שוין גאר ניט! — האט דער מאן מיט א זאנדערבארען טאָן אויסגעשריען — וואסילקי דערקאנט מיך ניט?

טימאָפיי'ס רויטהע צורה איז לייכענבלאס געוואָרען. ער האט זיך באלד פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און האט דיא טהיר פון צימער צוגעמאכט.

— זעהסט דוא שוין וואסילקי, אז דוא האסט מיך דערקאָנט! — האט דער מאן איהם קוקענדיג גלייך אין דיא אויגען מיט א טייפּעלשען שמייכעל געזאגט — זעקס יאהר זיינען ניט זעכציג....

— שטילער פיליפּאָוו אביסעל! — האט טימאָפיי צערשמעטערט און ער-שראקען געזאגט — זעץ זיך אניעדער.

— איך קען, מיין טהייערער וואסילקי, בעשטעהן! — האט איהם פיליפאָוו מיט א שניידענדען טאָן גענענטפערט — אז מיר האט אזא גליק געטראפען זיך פּלוצלינג מיט וואסילקין צו בעגעגענען, מעג איך שוין אפילו שטעהן אויף איין פוס.... וואס זאגסט דוא וואסילקי בין איך גערעכט?

— איך קען דיר פון אמאל פאר א גוטען ברודער — האט טימאפיי עטוואָס קומענדיג צו זיך געזאגט — אלזא זעץ זיך פיליפאָוו אוועק און זיי א ביסעל געלאַ-סענער.... דא איז אן אָפענענע הויז, יעדער וואנט האט אויערן — און דאס טויג ניט פאר אונז ביידען.

— ניין, וואסילקי, נאר פאר דיר טויג עס ניט! — האט פיליפאָוו העל אויס-געשריען — איך בין א ריינער מענש.

— דוא ביזט ניט ריינער פון מיר! — האט טימאָפיי מיט א שטילע ציטער-

'רענדע שטימע געענטפערט — אבער דוא ביסט פיליפּאָוו א גרויסער מופקר!....
דוא שטעהסט ניט אום דיין לעבען.

— אז איך האב מיך אבערמאלס געטראפען מיט וואסילקין, — האט פיליפּאָוו ווייטער מיט דער זעלבער שטימע געדעדט — וויל איך מיט איהם צוזאמען שטארבען! ער איז א גוטער ברודער, טוידטערהייט קען ער גאר ניט טהאן.

טימאפיי האט זיך אויפגעהויבען, ער האט פיליפּאָוו'ן אנגענומען פאר ביידע הענד און האט צו איהם מיט א פלעהענדע שטימע געזאגט:

— פיליפּאָוו, מיר וועלען דורכקומען, זעץ דיך אניעדער, בערוהיג דיך, מיר בעדארפען נאך ביידע לעבען....

— האנד־געלד! — האט פיליפּאָוו געליארעמט.

דיא טהיר האט זיך אויפגעמאכט און א דיענער איז אריינגעלאָפען.

— אהער דיא האנדגעלט! — האט פיליפּאָוו ווייטער געשריען גאר ניט קימערענדיג זיך וועגען דעם פרעמדען פערזאָן.

— דוא בעקומסט! — האט טימאָפיי ארויסשלעפּענדיג זיין גרויסען פּאָרטעמעניי פון זיין בוזים טאש געזאָגט און האט געציטערט ביי אלע גליעדער.

— מיינע הערען — האט צו זיי דער דיענער רעספּעקטפאל געזאגט — אים נאמען פון מיין ווירטה, בעט איך אז איהר זאלט אזוי ניט שרייען, דיא געסטע קענען עס ניט ליידען.

— גוט! — האט טימאָפיי געענטפערט — און דער דיענער איז באלד ארויסגעגאנגען.

— צעהל אָפּ צוויי טויזענד רובל! — האט פיליפּאָוו שוין שטילער אבער נעביטעריש געזאגט, האלטענדיג זיין רעכטע האנד אויס־געצויגען און האט געוויזען מיט'ן פינגער אויפ'ן פּאָרטעמעניי — דאס איז דערוויל האנדגעלט און ווייטער וועלען מיר ריידען.

מיט ציטערנדע הענד האט טימאָפיי אָפּגעצעהלט צוואנציג נייאינקע הונדערטער, און דער גראָבער בויך פון פּאָרטעמעניי איז געוואָרען איינגעשרומפּען.

— איז דאס ריכטיגע געלט? — האט איהם פיליפּאָוו ניפּטיג געפרעגט.

— דוא קענסט יעדער הונדערטער בעקוקען וויפיעל דיין הארץ גלוסט.

ער האט יעדער הונדערטער בעקוקט פון אלע זייטען און אויפלייגענדיג זיי אין איין פּעקעל — האט ער זיי אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאש.

ער האט זיך באלד לעבען טימאָפייען אוועקגעזעצט און האט איהם אריינגעקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— איידער מיר הייבען אָן וועגען עפּעס צו ריידען — האט צו איהם פיליפּאָוו שפּאָטיש געזאָגט — וויל איך האבען דיא עהרע צו וויסען מיט וועמען איך רייד? זאָג מיר נור „וואסילקי״ וויא הייסט דוא היינט אין מאָסקוואָ?

— בעדארפסט דוא דאָס נעטהיג וויסען? — האט איהם טימאָפיי ניפּטיג געפרעגט — איז דען וועניג פאר דיר דאס פּעקל וואס דוא האסט וויא דיא העלע נור וואס פערשלונגען?

— און דו וואסילקי מיינסט, אז דו האסט מיר שוין דעם אלטען חוב אפּגעצאָהלט? — האט פּיליפּאָוו מיט א פּרעכען טאָן איהם געפרעגט — מיינסט דו אז איך וועל דיר שיינקען יענע ירושה? האלטסט דו עפּעס פּיליפּאָוו'ן פאר אן אינגעלע? דו האסט מיך איינמאָל אָפּגענארט און בעטראָגען; אבער דעם צווייטען מאל וועט עס שוין מעהר ניט געהן. אז גאט האט אונז שוין יא צוזאמענגעפֿאָרט נאכהער וויא איך האב מיך שוין פון דיר מיאש געווען, וועסט דו מיר נאך היינט אָפּצאָהלען צעהן טויזענד רובל, און דאס איז נאך אויך ניט אפילו קיין דריטעל חלק פון דער ירושה וועלכע דו האסט דאמאלס נעחאפּט. דער באטיושקא איז געווען א בעל מטופל מיט הונדערט טויזענד רובל. פופציג יאָהר נאך אנאנד האט ער אלץ פערצייהעט זינדע און געריסען פון טוידטע און פון לעבעדיגע, ביזט דו געקומען און איהם אָפּגעשיקט אויף יענער וועלט און האסט זיין גאנצען פדיון פאר איינמאל צוגעלאטחעט. פיליפּאָוו שטעהט ביים פּארקא און ווארט; ער דערשטעכט וויא א הונד דעם באטיושקא'ס א דיענער אום מציל צו זיין וואסילקין פון א בעפאל; פיליפּאָוו שטעהט ביז דיא קניע אין בלוט און ווארט. ער ווארט און ער ווארט; אבער וואסילקי איז ניטא! ענדליך הערט פיליפּאָוו אין דער בריה אז דער באטיושקא איז ערמאָרדעט, זיין גאנצער פערמעגען פערשוואונדען און וואסילקי איז אלץ ניטא, וואס זאגסט דו וואסילקי אויף דיעזער געשיכטע?

— אפילו א גראשען האט וואסילקי אויך ניט געהאט פון דער גאנצער מעשה! — האט טימאָפּיי שטיל און אויפגערעגט ערוויעדערט.

— דו ביזט וואסילקי א ליגנער, א כזבן! אויב דו ווילסט קען איך דיר צוזאמענפיהרען מיט דעם באטיושקא'ס א טאכטער, און זיא וועט דיר שוין זאגען וויפיעל דו האסט צוגעלאטחעט.

— פאר אזוי שלעכט האב איך דיר פיליפּאָוו קיין מאל ניט געהאלטען! — האט טימאָפּיי מיט א רחמנות'דיגע צורקע צו איהם געזאגט — דו פערצאפּסט מיר מיין בלוט אזוי וויא וואסער.

— און וואס דו האסט געטהאן האסט דו זיך גאר פערגעסען? — האט איהם פיליפּאָוו גיפטיג געענטפערט — דאס וואלט דאך ניט געטהאן אפילו דער נידריגסטער זשיד, זיך בעהאלטען און ניט געבען א קאָמעראד א חלק אין ירושה! דאס קען נור א וואסילקי.

— אלזא ברודער, — האט טימאָפּיי מיט א פריינדליכע מינע געזאָגט — לאמיר עס שוין פון יעצט אן פערגעסען, יעדער מענש קען בעגעהן אמאל א זינד.

— פערררייד מיר ניט דיא צייהנער! — האט פיליפּאָוו שטרענג געזאגט — נאך אכט טויזענד רובל מוזט דו מיר נאך היינט געבען, דאמאלס וועלען מיר זיין פריינדע אדער ברידער. און אויב דו טהוסט עס ניט, האסט דו מאָרגען דעם גלח'ס טאָכטער מיט זיין ברודער אין מאָסקווא.

— און פאר זיך אליין שרעקסט דו זיך גאָר ניט?

— זעהסט דו דאָך, אז איך האָב אפילו מיין נאמען ניט געענדערט! איך בין דער זעלבער פיליפּאָוו וויא מיט זעקס יאָהר צוריק אין טולא; דו ביזט אָבער

בעוואוסט אלס א מערדער און עס פעהלט מעהר ניט, אז מען זאל דיך דערקענען, אז דוא ביזט יענער וואסילקי נור מיט אן אנדער פאספארט.

טימאפיי האט געקריצעט מיט דיא צייהנער און האט מיט דיא הענד גערי־סען דיא גראבע פלייש פון זיינע פיס.

— ערגער זיך היינט, ערגער זיך מארגען, — האט פיליפאוו קאלט און רוהיג גערעדט — נאך אכט טויזענד רובל מוזט דוא מיר באלד שאפען!

טימאפיי האט זיך פערטראכט.

— דיינקסט דוא לאנג צו פערבלייבען אין מאסקווא? — האט ער איהם נאך א קורצע פויזע געפרעגט.

— איך רעכען דא אין גאנצען צו פערבלייבען, — האט פיליפאוו געענטפערט — אבער גענוג וואס פרעגסט דוא עס מיר?

— ווילסט דוא פיעללייכט ווערען א טראקטירשטשיק?

— דיין פראגע קומט מיר עפעס זאנדערבאר פאר!

— איך וויל דיר פאר'ן אלטען חוב, — האט טימאפיי איהם געענטפערט — אוועקשיינקען מיין הויז מיט מיין טראקטיר פאר וועלכע איך האב בעצאהלט צעהן טויזענד רובל. דיא צוויי טויזענד, וועלכע איך האב דיר געגעבען וועסט דוא מיר אפגעבען צוריק. דוכט זיך, אז יעצט בעדארפסט דוא שוין זיין צופריעדען.

— און קיין בארעס געלט ווילסט דוא מיר ניט געבען?

— גלויב מיר זיכער, אז איך בין א קבצן, אזעלכע געלדער האבען קיינמאל קיין מזל ברכה. דוכט זיך אז דוא ווייסט עס אויך, איך גיעב דיר אוועק דאס לעצטע און לאז מיך צופרידען.

— וואו האסט דוא דיין הויז מיט דיין טראקטיר?

— אין פרעאבראזשענסק — האט טימאפיי מיט א זיפץ געענטפערט.

— הייסט דוא אפט ניט היינט טימאפיי מיכיילאוו? — האט פיליפאוו אי־בערראשט געפרעגט.

— פון וואנען פאלט עס דיר איין? — האט איהם טימאפיי פערוואונדערט געפרעגט.

— פון יענער געשיכטע וואס איך האב געלעזען אין דיא צייטונגען וועגען דעם מארד־בראנד! — האט פיליפאוו געענטפערט.

— איך פערשטעה ניט וואס פאר אן אנהאנג דאס האט?

— דאס האט שוין א גרויסען אנהאנג! — האט פיליפאוו שארף און שניי־דענד איהם געענטפערט — דיא גאנצע געשיכטע מיט'ן מארד־בראנד האט זיך מיר עפעס גלאט ניט געלעזען, און אז וואסילקי האט א טראקטיר אין פרעאבראזשענסק, ליינט זיך אויפ'ן קאפ, אז ביי איהם האט עס בעדארפט פאסירען.

טימאפיי האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער. ער האט שוין מורא געהאט אנצוקוקען פיליפאוו'ן גלייך אין דיא אויגען.

— אלזא מעג איך דיך פון יעצט אן אנרופען מיכיילאוו? — האט איהם פיליפאוו שארף געפרעגט.

— איך בין עס, — האט טימאָפיי שוואך ארויסגערעדט — אבער אין יענער געשיכטע בין איך גאנץ אונשולדיג.

— דאס וועסט דוא דערצעהלען ביי דיין באבען אויפ'ן קבר! — האט איהם פיליפּאָוו מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — אבער פון דיעזער געשיכטע וועסט דוא מיר קיין קאראָבקע געלט ניט בעדארפען צאהלען; אהער דיא איבעריגע אכט טויזענד רובל!

— קום און בעקוק מיט מיר מיין הויז און מיין טראקטיר — האט טימאָפיי ביי איהם זיך געבעטען — דוא וועסט אליין זאגען, אז זיי זיינען זאגאר פופצעהן טויזענד רובל ווערטה פאר א מציאה.

— אלס אלטע בעקאנטשאפט טהו איך עס! — האט פיליפּאָוו נאך א קורצען נאכדענקען איהם געענטפערט און האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען.

טימאָפיי האט אויפגעשריבען א קליין צעטעלע פאר'ן מעקלער אברהם שטיין, אז צוליעב א געוויסע אורזאכע מוז ער נאך היינטיגע נאכט זיך בעראטהען וועגען דעם פערקויף פון זיין הויז, און נאכהער וויא ער האט דעם צעטעלע איבערגעגעבען א בעדיענטען פון טראקטיר, איז ער מיט פיליפּאָוו'ן אוועקגעגאנגען.

25טער קאפּיטעל.

דער פּאַטשער בעדאַרף אָנקומען צו דער פּאַטשערקע.

— איך ליעג יעצט אכטצעהן איילען אין דער ערד, — האט פריסטאוו איוואנאָוו געזאָגט צו זיין ברודער אין איינינע שטונדען וויא ער האט שורקינען אראָפּגעלאָזען אין'ם אונטערשטען קעלער פון זיין קווארטאל-הויז — איך האב איהם געהאלטען פאר שכור אדער משוגע; יעצט אבער בין איך טאקי איבערציינט, אז דאס איז שורקין אליין; שורקין, איינער פון דיא בעסטע אָפּענבאכס געהיים-אגענטען. איך האב אין זיין פעקל קליידער, וועלכער איז ביי מיר אין הויז פערבליעבען, געפונען זיין פּאָליציי-מעדאליאָן, און יעצט בין איך אונגליקליך! וואָס טהוט מען? וואָס הייבט מען אָן?

— דאס איז א ביטערע געשיכטע, — האט זיין ברודער טרויעריג געענטפערט — דאָ שמעקט מיט סיביר.

— אַלץ דיא זשידעס! — האט דער פריסטאוו קריצענד מיט דיא צייהנער ארויסגעשריען — אלע צרות מאכען זיי אונז אָן. עס איז פון זיי גאָר ניט פּטור צו ווערען! האסט דוא געהערט א ביסעל? ביי פריסטאוו איוואנאָוו אין הויז א דע-טעקטיוו? דאס האבען געוויס דיא זשידעס מיר אָפּגעטהאן! דאס איז זייערער א שפּיצעל, וויא יעצט איז טאג אויף דער וועלט? אויף אזא צרה האב איך מיך גאר ניט געריכט! ער וויים דאך יעצט, אז איך האב ביי זיך בעהאלטען א מערדערין!

— אָט דאס איז טאקי דיא צרה, — האט אנטאָן איהם מיט א זיפץ געענט-פערט — איך וויים, אז יעצט בין איך אליין אויך אין געפאהר. איך האב מיט איהר גערעדט וועגען אלעקסייעוו'ן, און מיר שיינט, אז דיא זשידאָווקא האט געוואוסט, אז ביי אונז צו הויזע איז דאָ א געהיים אגענט.

— וויא אזוי קען דאס דיר איינפאלען? האט איהם דער פריסטאוו טרויער'ג און פערוואונדערט געפרעגט — פון וואנען האט זיא עס געקענט וויסען?

— ניין, ברודער, זיא האט עס יא געוואוסט! — האט אנמאן מיט א פעס־טען טאָן איהם ערוויעדערט — ווען עס איז אויסגעקומען אין א געשפרעך וועגען אלעקסייעוו'ן, האט זיא מיר עפּעס געצווינגען פאר'ן צונג. איך בין גאָר אויסער זיך! איך פערשטעה דאָ ניט דיא גאנצע געשיכטע! וויא קומט זיא צו א געהיים אנענט? א מויז מיט א קאַץ אין איין זאק....

— ניין! — האט איהם דער פריסטאוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאָגט, — דוא מאכסט ברודער אן אירטהום; איך גלויב אז צוליעב איהר טאקי האט זיך שורקין ביי מיר צו הויזע געפונען.... געוויס האט דער מארד־ברענער גרינבערג עפּעס אויסגעפּלוידערט, אָדער אן אנדער זשיד האט מיך דאָנאָסירט.

— אָבער וואס דענקסט דוא ברודער יעצט צו טהאן? — האט אנטאָן ניעדערשלאגען געפרעגט — ער זיצט דאָך פערשפּארט אין א לאָך, און דאס קען דיר נאך מעהר פעראונגליקען וויא דיין בעהאלטען א מערדערין ביי זיך צו הויזע.

דער פריסטאוו האט זיך געקראצט אין קאָפּ מיט ביידע הענד און עס איז לייכט געוועזן צו דערקענען, אז ער קראצט זיך נעבאך וואו עס בייסט איהם ניט.

— דיא זשידעס! דיא זשידעס! — האט ער וויא א ווילדער טיגער געברומט — אלע חלאת'ן שיקען זיי אויף אונז אן. זיא האט מיך בעטראָגען און אָפּגענארט וויא א געמיינעם שורקע, און ענדליך האט זיא מיך אין גרעסטען אונגליק געווארפען. איך געפין מיך גאָר יעצט קיין ראטה וויא אזוי זיך צו רעטען. לאָז איך איהם פון לאָך ארויס, בין איך אין דעמזעלבען מאָמענט ארעטירט און זענען זיך אָפּ אויף אייביג מיט מיין שטעלע און מיט מאָסקווא; האלט איך איהם דאָרט ווייטער — בין איך נאך אונגליקליכער. דיא זאך מוז בעוואוסט ווערען און סיביר וועט נאך פאר מיר ווענינ זיין.

ער האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און איז וויא א ווילדע חיה אין א שטייג הין און צוריק איבער זיין צימער ארומגעלאפען.

— רעכט אויף דיר אונמענש! — האט זיך פלוצלינג געהערט זיין ווייב'ס שטימע פון צווייטען האלב־אָפענעם צימער — דוא ביסט א הולטיי א טויגעניכטס. דוא האָסט פערשווארצט מיין ביסעלע יאהרען מיט דיין הולטייסקען לעבען. זייט איך האב אין א פינסטערע שעה מיט דיר חתונה געהאט, האב איך קיין מנוחה שעה געהאט. אלע טאג אנדערע צרות. ער מיינט, אז איך האב ניט געוואוסט וויא ער הולטייעט אָפּ גאנצענע טעג און נעכט; אבער היינט האב איך דיר געחאפּט פאר'ן האנד. היינט ליעגסט דוא שוין אין דער ערד וויא א בארג. ניטאָ מעהר קיין שעהנע ווייבעלעך....אין אָסטראָג, אין אָסטראָג — דאָרט איז פאר דיר דער ריכ־טיגער פּלאַץ. דאס איז דער סוף פון אלע הולטייעס און טויגעניכטסען.

און באלד האט דער געפּאטשטער פריסטאוו, דערזעהן פאר זיך אין צימער זיין ווייב דער פּאטשערקע, און עס איז איהם פינסטער געווארען אין דיא אויגען.

— איך בעט דיך לאָז מיך היינטיגען טאָג צופריעדען — האט ער איהר מיט

א פלעהענדע שטימע געבעטען — וועגען הולטאַיסטוואָ, ווּעלען מיר שוין דערנאָך דורכקומען, דערווייַלע אבער האַנדעלט זיך דא וועגען סיביר. דאס וועט דיר, מיין ווייב, אויך ניט זעהר גוט שמעקען. איך גלויב, אז וויא דיין מאַן איז אַ הולטיי, וועסט דוא איהם אַלץ ניט ווּעלען האבען אין סיביר....

— קאַטערגאַ איז נאָך פאר דיר וועניג! — האט דיא פרוי וויטהענד געשריען— דוא האָסט גענוג אין דיין לעבען בעגאַנגען פערברעכען. שלעפּען שוואַנגערע פרויען און קליינע קינדער ביי נאַכט פון דיא בעטען און זיי ארויסשטעלען נאַקעט און באָרוועס אויפ'ן גאס ביי דרייסיג גראַדיגע פרעסט איז נאָך פיעל ערגער פאַר הולטאַייסטוואָ. איך האב דיר געגעבען א פערמעגען פון זעכציג טויזענד רובעל, א שטעלע האָסט דוא דורך מיין פאטער אויך א גוטע. דוא האָסט געקענט אהן מאָרדטהאטען אויך זעהר פיין לעבען, און דוא שמוציגער געלד־גייץ, האָסט בעפלעקט דיינע הענד אין אונשולדיגע בלוט — און וואו איז דיין געלט? דוא האָסט עס פערהולטייעט און אין קארטען פערשפּיעלט צווישען ציגאַנקעס און אַקטריסעס. ניין, דוא ביסט מעהר ניט מיין מאַן! שלאָג זיך קאָפּ אן דער וואַנט, פון מיין געלט וועל איך איין קאָפּיקע ניט געבען דיך יעצט פון בלאָטע ארויסצושלעפּען. איך האב שוין גענוג געליטען.

דער פּריסטאַוו איז אַזש גל געוואָרען פאר פערדרוס. ער האט זיך פאר זיין ווייב אייבּיג געשראָקען, ערגער וויא א מאָסקוואער איד פאר א בייזען פּריסטאַוו. זיא איז געווען א פרוי מיט לאַנגע הענד, מיט א ברייטע מיילכעל און מיט דינע בלויע ליפּען, און ווען זיא פלעגט ווערען אין כעס, האט זיך באלד אין זייערע ווינקלען געזעהן א ווייסער אויפגעקאָכטער שוים, פאַר ווּעלכען ער פלעגט ציטערען וויא פאַר פייער. יעדע פינטעלע פון דיעזען שוים, ווען עס פלעגט פאַלען אויף זיין געזיכט, בשעת זיא האט זיך מיט איהם „איבערגעווערטעלט”, פלעגט זיך איהם אויסדוכטען, אז זיא ברענט איהם אויס, וויא פּיטעריאַל א לאָך אין פנים. יעצטיגען מאָל איז ער גאר געווארען א צומישטער. פיינשטיינס אנטלויפען, דיא פריה־מאָרגענדיגע פּעטש, שורקינס שפּיאָנירען אין זיין הויז און זיין זיצען יעצט אין לאָך, און דערצו נאך זיין ווייב'ס ברוך־הבא, האבען אלע צוזאמען וויא א דאָנערשלאג אויף איהם געווירקט.

ער האט זיך וויא א שווערער שטיין א וואָרף געטהאַן אויף דער ווייכער זאָפע און האט מיטביידע הענד פערשטעלט זיין געזיכט, און עס איז לייכט געווען צו דערקענען, אז ער האט זיך מורא א קוקצוטהאַן אויף זיין ווייב'ס געשליפענע מיילכעל, ווּעלכע שיט מיט „פּריסיק”.

— גענוג, — האָט ער א וואָרטשע געטהאַן נאכהער וויא איהר מיילכעל האט זיך ביי א האלבע שטונדע ניט צוגעמאכט און ער איז פון צימער וויא געיאָגט פון דעם מלאך־המות ארויסגעלאָפען.

מיין ברודער אנטאן, ווּעלכער האט דיא גאנצע צייט געשוויגען און האט זיך ניט אריינגעמישט אין דעם פּאָר־פּאָלקס אנגעלעגענהייטען, איז איהם נאָכ־געלאָפען.

— איך מוז ערשטענס דער מערדערין אויסגעפינען — האט דער פריסטאוו געזאגט צו זיין ברודער זיצענד מיט איהם אין א פערשלאָסענעם צימער פון זיין אוטשאסטאָק, נאכהער וויא ער איז פון זיין ווייב אנטלאפען — דערנאך וועל איך מיך בעראטהען וואס צו טהאן מיט'ן פערשפארטען שפיאָן.

— אָ, ברודערקע, — האט איהם אנטאָן מיט א זיפץ געענטפערט — סאָנקע איז שוין אזא פייגעלע וועלכע עס איז ניט לייכט אויסצוגעפינען; זיא איז צו קלוג צו טהאן אזא נאררישקייט און זיך לאָזען דערטאַפּען.... וויא שעהן זיא איז, איז זיא נאך דאָפּעלט ליפטיג....זיא האט אונזביידען גוט אָפּגענארט און ווער ווייסט וואו דיא פייגעלע איז שוין אוועקגעפלויגען.

דער פריסטאוו האט א קרעכץ געטהאן, אין דעם מאָמענט האט זיך דער־הערט א קלינג אין אפּאראט פון טעלעפאָן.

דער פריסטאוו איז ניט טוידט ניט לעבעדיג צו איהם צוגעלאפען.

— זייט איהר דער פריסטאוו?

— איך, פריסטאוו איוואנאָוו.

— איך בין אָפּענבאך — האט פון אפּאראט אָפּגעקלונגען אין צימער א העלע שטימע — איך פערלאנג פון אייך דאס איהר זאלט נאכפארשען וועגען דעם געהיים־אגענט שורקינ ען, וועלכער האָט אויסגעפונען דער בעוואוסטער מערדערין שרה פיינשטיין, לויט וויא ער האט מיר געגעבען צו וויסען. ער האט זיך נאָך צו מיר ביז יעצט ניט געמעלדעט. ער האט פונקט אום אכט אוהר מאָרגענס בעדאַרפט זיין אין מיין קאנצעלאריא, יעצט איז שוין דיא אוהר נאך דריי. וואָס אם שנעלסטען נאכצופאָרשען.

דיא קניע האבען ביי'ם פריסטאוו געזונקען נור ביי'ם הערען דעם נאמען שורקין, און וואס אין טעלעפאָן האט זיך ווייטער גערעדט, איז ער אלץ מעהר אויפגערעגט און איבערראשט געוואָרען, אז ער האט אָהנע שוידערען מיט אלע גלידער לעבען איהם ניט געקענט איינשטעהן.

— וואָס גיכער ראטה מיר ברודער, וואס צו ענטפערן! — האט ער אנטאָנען געבעטען — קוים איך זאָג באלד ניט אויס וואו ער געפינט זיך, ווערט עס אנגערו־פען אז איך האב געלייקענט און וואס דא שטעהט מיר פאָר ווייסט דוא....

— דוא האָסט קיין אנדערע ברירה ניט, — האט איהם אנטאָן העכסט אויפגערעגט געענטפערט — א צרה איז בעסער אָפּצולייגען אויף שפּעטער.

— איך מאך באלד א שטרענגע נאָכפאָרשונג! — האט דער פריסטאוו אין רעהרעל אריינגעשריען און איז פון טעלעפאָן אוועקגעגאנגען.

— יעצט איז אלעס אויסגעשפּיעלט! — האט דער פריסטאוו פערצווייפעלט געזאָגט — סיידען איך זאל שורקינען ערמאָרדען.

— און איך גלויב, אז מען ווייס שוין דאָרט אלעס! — האט אנטאָן בעזאָרגט געזאגט — נור א מענשעל וויא אָפּענבאך וויל זיך מיט דיר אביסעל אונטערשפּילען.

— מעגליך, אז דאס איז אויך וואהר! — האט דער פריסטאוו טרויעריג גע־זאָגט און האט א קוק געטהאן אויף דער טהיר, פונקט וויא ער וואָלט שוין ער־

ווארטען זיין ארעסט — זעה נור וויא גיך דער שורקע האט שוין נעגעבען אָפּענבאַכען צו וויסען וועגען שרה פיינשטיין! אָבער וויא איבערציינגט מען זיך צו דיין מיינונג וועגען אָפּענבאַכען איז ריכטיג?

— דוא קענסט עס לייכט דערגעהן, — האט אנטאָן נאָך א קורצען נאַכדענ־קען געזאגט — פאַרשט נאך ביי אַן אנדער פריסטאַוו פון אַן אנדער קווארטאל, צו אָפּענבאך האט אויך צו איהם וועגען שורקינען טעלעפאָנירט?

— דאָס איז ווירקליך זעהר א קלוגער ראטה! — האט דער פריסטאַוו ער־פרייהט געזאָגט — איך טהו עס דעם זעלבען מאָמענט.

— אָבער קלוג! — האט איהם דער ברודער געזאָגט.

— וועגען דעם זאָרג זיך שוין ניט.

ער איז צוגעגאנגען צום טעלעפאָן און האט אָנגעפרעגט א בעקאנטען פריס־טאַוו צו האט ער אין זיין קווארטאל ערגעץ ניט בעמערקט שורקינען, וועלכער האט זיך צו אָפּענבאַכען אין דער בעשטימטער צייט ניט געמעלדעט.

— איך האב שוין זייט א שטונדע ארויסגעשיקט וועגען איהם נאַכפאָרשען, — האט ער בעקומען אַן אנטוואָרט — אָפּענבאך איז דאריבער שטארק אויפגערעגט. איוואנאָוו'ס פינסטערע געזיכט איז ערהייטערט געוואָרען.

— ער וויים קרחת, — האט ער זיין ברודער ערפרייהט געזאגט — יעצט מוזען מיר זיך בעראַטהען וואס טהוט מען מיט שורקינען?

— איך קען דא אויך צוליעב איהם שטארק ארייגפאלען! — האט אנטאָן מיט א פינסטערע מינע געזאגט — אָבער וואס קען מען מיט איהם מאכען?

— ערמאָרדען! — האט דער פריסטאַוו קאלט און רוהיג געזאָגט — א דאנה, איין הונד ווענינער.

— ניין, ברודער! איך אליין וועל דיר ביי אזא טהאט ארויסגעבען, — האט אנטאָן מיט א שטרענגע שטימע געזאָגט — בלוט פערגיסען וועל איך דיר אויף קיין פאל ניט דערלאָזען!

— אלזאָ, ווילסט דוא אז איך זאל געהן אויף קאטערגא? — האט איהם דער פריסטאַוו צאָרניג געפרעגט.

— איך אליין בין אויך ניט גאנץ זיכער! — האט אנטאָן איהם געענטפערט — איך האב מיך וועגען אלעקסייעוו'ן זעהר שלעכט אויסגעדריקט, און וויא באלד שורקין האט עס געהערט, קען ער מיר נאך צוציהען צו דיא בעשולדיגטע שיסער, בעזאָנדערס נאָך, אז איך האב מיך אמאל זאָ־וואס אויסגעדריקט, ווען דער לומפּ אלעקסייעוו האט מיך פון מיין שטעלע ענטזאגט.... דאך וועל איך דיך אויף קיין פאל ניט דערלאזען צו ערמאָרדען א מענשען. דוא בעדארפסט אויך וויסען, אז דיא זאך וועט ארויפשווימען. צוויי אָקאָלאָדאָטשניקעס האבען איהם פון דיין הויז געבונדען ארויסגעפיהרט, צוויי האבען געווים געזעהן וויא דוא האסט איהם אין קעלער ארייננעוואָרפען, און אויסער דעם שרעקליכען פערברעכען וויא צו ערמאָרדען א מענשען, קענסט דוא זיך דאדורך מיט א געוויסען טוידט בעזאָרגען.

דער פריסטאַוו האט זיך פערטראכט.

— זיא! זיא! — האט ער פּלוצלינג אויסגעשריען — זיא מאכט מיך אונגליקליך!

— וועמען מיינסט דוא? סאָנקען?

— ניין, זיא האט מיך שוין אונגליקליך געמאכט — האט דער פּריסטאַוו זיפצענד געזאגט — אָבער איך מיין מיין אַרורה, זאל איהר דיא ערד צונעהמען!

— יעצט האסט דוא זיך ארומגעזועהן? — האט איהם זיין ברודער מיט א שפּאָטישען טאָן געפרעגט — מיר שיינט אז דוא ווייסט שוין פון לאנג, אז פאר א קוק טהאן אויף א שעהן מיידעל אדער ווייבעל, וואָלט זיא דיך פערברענט א לעבעדיגען! אויסער דעם פעהלער איז זיא א גאנץ עהרליכע, אנשטענדיגע פרוי.

— אזא יאהר אויף איהר! — האט דער פּריסטאַוו געברומט — ווען איך וואָלט ניט מורא געהאט פאר איהר טאטען מיט'ן גענעראלסקען מונדיר, וואלט איך זיא שוין לאנג דערוואָרגען וויא א צויג, אבער וויא קריגט מען יעצט פון איהר ארויס א צעהן טויזענד רובל?....

— צו וואָס בעדארפסט דוא גראדע יעצט אזא סומע?

— מיר איז איינגעפאלען א פּלאן שורקינען אונטערצוקויפען! — האט דער פּריסטאַוו איהם געענטפערט — וויא באלד ניט א בלייענער קוגעל אין שטערן, גלויב איך, אז אזא סומע זאל מיך דא אויסהעלפען.

— דאס איז ווירקליך א גוטער פּלאן! — האט אנטאן ערפרייהט געזאגט — אבער האָסט דוא דען ניט אזא קליינע סומע אין דיין אייגענעם קאַפּיטאל? דוכט זיך אז דוא שארסט הויפענס גאָלד פון דיא זשידעס.

— איך בין א גרויסער בעל הוצאה! — האט דער פּריסטאַוו איהם געענט־פערט און האט געגען זיין ווילען א שמייכעל געטהאן.

— אז דוא ביזט אזא פּאטשער, — האט אנטאן איהם לאכענד געזאָגט — מעג שוין אויך דיין ווייב זיין א פּאטשערקע.... און וויפיעל זיא פּאטשט איז נאך אלץ ווענינ. א פּריסטאַוו וויא דוא וואס שארט גאָלד, מוז ביי א נויט האבען אזא סומע; און ווען ניט, בעדארפסט דוא אויף דיין פּלונית'טע גאָר קיין פערדרוס ניט האבען, און דוא מוזט זיך יעצט פון איהר לאזען אביסעל אויספּאַטשען, אום דוא זאלסט וואס גיכער דיא צעהן טויזענד רובל בעקומען. איך גלויב אז אזא סומע וועט אויף שורקינען זעהר גוט ווירקען, און ער וועט שטומען וויא א פּיש.

דער פּריסטאַוו האט פערביסען מיט דיא צייהנער.

— איך מוז בעצייטענס ווענען דער סומע מיט איהר אָנהויבען צו האנדלען! — האט ער ביטערליך געברומט — דוא, ברודער, וועסט מיר מוזען אין דעם בע־הילפיג זיין.

— וויפיעל איך וועל נור זיין אין שטאנד, — האט אנטאָן איהם געזאגט — אבער הלואי זאל עס אונז געלינגען!

— ניש־קשה! — האט דער פּריסטאַוו נאך א קורצען נאכדיינקען געזאָגט — זיא וועט מיט נאט'ס הילף בעסער ווערען, איך ווייס וויא מיט פרויען צו האנדלען.

— אָבער ניט מיט אן אייגענע! — האט אנטאָן איראָניש זיך אויסגעדריקט.

— צו אַן אייגענע זיינען נאָך דאָ פּיעלע אַנדערע מיטלען! — האָט דער פּריסטאַוו זיך אַליין געטרייסטעט — זיא איז אַפּילו אַ שלעכט ווייבעל און זיא האָט מיך דאָ געכאַפּט ביי דער האַנד; אָבער פּריסטאַוו איוואַנאָוו איז ניט קיין אינגעל! דאָ וועט וויינען און געבען.... אַז ניט — וועל איך אַליין נעהמען.... צווישען זיך וועט עס פּערבלייבען!....

26טעס קאַפּיטעל.

אין אַלעקסייעוו'ס קאַבינעט.

אין דעם טאָג ווען פּיליפּאָוו האָט בעזוכט חיטראָוואָצינען, איז אַלעקסייעוו געזעסען אין זיין רייכען קאַבינעט אויף אַ ווייכע זאָפע, לעבען איהם איז געלעגען אויסגעצויגען זיין גרויסער בערנאַרדיאַנער הונד „נערא" און האָט געהאַלטען זיינע גראָבע לאַפּעס אונטער זיין ברייטע מאָרדע און אָנגעקוקט מיט זיינע גרינע אויגען דעם מאָסקוועער בעל־הבית, וועלכער האָט גערויכט אַ גוטען ציגאַר און איז געווען אַ ביסעל פערטראַכט. איבער זיין קאָפּ איז געווען דער פּאָרטרעט פון אַלעקסאַנדר דעם דריטען אין אַ גרויסען פאָרמאַט, געפאַסט אין אַ גאָלדענע ראַם און זיינע טינערשע אויגען האָבען זיך יעדע ווייַלע בעגעגענט מיט דיא פייעריגע בליקען פון דעם גרויסען הונד „נערא", נור אַנשטאַט וואָס אין נעראַ'ס אויגען איז געווען צו בעמערקען עפּעס אַ מילדקייט, אַ פריינדליכקייט, איז אין זיין קאַמעראַד'ס אויגען, וועלכענס בילד הייננט אויפ'ן וואַנט, זיך ניט געפונען אַיין מילדער אויסדרוק. זיי האָבען אויסגעזעהן וויא אויגען פון אַ ווילדע חיה וואָס איז צוגעשמידט צו אַ קייט. נערא האָט אַלע ווייַלע אַ לייכטען האַווקע געטהאָן, ריכטיג וויא ער וואָלט זיך געשראָקען פאַר יענע גרויזאַמע אויגען וואָס קוקען איהם אַזוי שטריינג אָן, און דריקען אויס אַ ראָמאַנאָוו'ס „ביט פּאָ סעמוי" מיט דריי גראָבע אויסרופצייכענס!

אַלעקסייעוו האָט אַלע מאָל אַ גלעט געטהאָן זיין הונד פאַר זיין געדיכט־האָריגען קאָפּ און האָט גערויכערט זיין ציגאַר, פון וועלכען עס האָבען זיך אויפגע־הויבען הימעל־בלויע קייקעלאַך און איינע נאָך דער צווייטער זיך אַרויסגע'גנב'עט דורך דער האַלב־אָפּענער פאָרטעטשקע אין דעם גרויסען גאָרטען הינטער זיין קאַבינעט, פּונקט וויא זיי וואָלטען מורא געהאַט צו זיין אין איין צימער מיט דיא דריי גרויסע באַנדיטען וויא אַלכסנדר, אַלעקסייעוו און זייער קאַמעראַד „נערא" וועל־כער איז ווירקליך ניט געוועזן איינער פון דיא גוטע הינד וואָס זיינען יוצא מיט'ן בילען אַליין....

נערא האָט זיך פּלוצלינג אַ הייב געטהאָן, האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו דער טהיר און האָט איינינע מאָל אויסגעהויקעט מיט אַ באַסאָווע האַלב־הייזעריגע שטימע.

— רוהיג! — האָט איהם זיין ווירטה בעפוילען און דער הונד האָט זיך אַ ביסעל בערוהיגט.

אין דער טהיר האָט זיך געהערט אַ לייכטער אָנקלאַפּען און זיין דיענער איז אין קאַבינעט אַריינגעגאַנגען.

— א מאן, א איד — האט דער דיענער האלב־שמייכלענד געזאגט — ווינשט אייך צו זעהן, און דער דיענער האט איהם דערלאנגט א קליין וויזיט־קארטעל אין וועלכע אלעקסייעוו האט א ווילע אריינגעקוקט.

— הייס איהם אריינגעהן — האט ער דעם דיענער שוואך געזאגט — און באלד איז אין קאבינעט אריינגעקומען א מאן פון א יאהר זעכציג מיט אן עכט אידישעם געזיכט און מיט א שעהנעם גרויען בארד.

ער האט באלד דערקענט דעם אידישען ראבינער ראַנים, וועלכען ער האט מיט א פּאָר טאג צוריק געלאדען צו זיך און איבערגעגעבען דורך איהם א שטריי־נען פאָרוואורף דער אידישער געמיינדע, פאר וואס זיא האָדעוועט אויף אזעלכע שעדליכע גאָלדבוימס....

— ווער זייט איהר? — האט איהם אלעקסייעוו קאלט געפרעגט פונקט וויא ער וואָלט איהם ניעמאלס געזעהן.

— איך בין ראַנים, דער ראַבינער פון מאָסקווער אידישער געמיינדע — האט ער אלעקסייעוו'ן ערוויעדערט.

— וואס האט איהר מיר צו זאָגען? — האט ער שטריינג געפרעגט.

— א היילינע זאך האט מיך בעוועגט זיך צו בעעהרען און בעזוכען אונזער שטאדט־ווירט — האט איהם דער ראבינער געזאגט — פיעלע רוסישע אונטערטהא־נער פון פערשיעדענע נאציאָנען, וועלכע וואוינען אין מאָסקווא, האבען יעדערער זייערע געבעט־הייזער. מיר יודען אבער, וועלכע דער גנעדיגער מאנארך האט ערלויבט צו שטיפּטען אין מאָסקווא פערשיעדענע וואָהלטהעטיגע אנשטאלטען, וועלכע טראָ־גען אויף זיך דעם נאמען פון דער אידישער געמיינדע, האבען ליידער ניט ביי היינטיגען טאג אן אנשטענדיגען טעמפעל, וואו מיר זאלען בעטען גאט פאר דאָס גליק פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט און זיינע הויכגעשטעלטע בעאמטע. מיר האבען נור איינגע „מנינים“ וועלכע זיינען ווייניג פאר דיא אידישע בעפעלקערונג אין מאָסקווא —

— אלזאָ ווילט איהר נאך האבען אין מאָסקווא אויך א שוהל? — האט איהם אלעקסייעוו מיט א פערוואונדערטען טאָן אונטערבראכען.

— מיר צווייפלען גאָר ניט אז אייער הויכגעשטעלטע פּערזענליכקייט וועט אונז בעהילפיג זיין דיעזען היילינגען געדאנק דורכצופיהרען, — האט דער ראבינער ניט אראָפּפאלענד פון מוטה ערוויעדערט — יעדער פערנינפטיגער מענש ווייס, אז געבעט־הייזער זיינען דיא בעסטע מיטהעלפער צו מאָראליזירען מענשען און זיי מאכען ניצליך פאר זייער קייזער און פאטערלאנד. געבעט־הייזער מאכען מענשען פאר גלויבינע און עדלען אויס זייערע געפיהלע צו גאט און צו דער מענשליכער געזעל־שאפט....

— און ווילנער און קאָוונער שוהלען האבען דען אונז ווייניג מזכה געווען מיט אזעלכע שעהנע אידלאך וויא גאָלדבוים און גרינבערג? — האט איהם דער גאָלאָווא מיט א שניידענדען טאָן א פרעג געטהאָן.

— ווען אלע פעלקער — האט דער ראבינער אויפגערעגט ערווידערט — וואָל־

מען בעדארפט פעראנטוואָרטליך זיין פאר זייערע פערברעכער, וואלט ביז היינטיגען טאג איין לעבעדיגער מענש אויף דער וועלט מעהר ניט עקזיסטירט. איך בעדארף אייער עקסעלענץ ניט דערצעהלען, אז פערהעלטניס מעסיג זיינען ביי אונז וועניגער פערברעכער אלס ביי אנדערע נאציאָנען; דיא סטאטיסטיק איז פאר יעדערן אָפען און מען קען עס נאכזעהן; דאך זעהען מיר אז אלע פעלקער ליידען ניט צוליעב איינינע אויסווירפע, און ווארום זאלען פיער מיליאָן אידען בעטראכטעט ווערען פאר איין גוף און איין נשמה, און אז איינער בעגעהט א פערברעכען זיינען אלע אידען שולדיג? מעגליך אז יענע ביידע אידען זיינען טאקי פערברעכער, אבער וואס האט עס צו מאסקווער אידישער געמיינדע, אז דאס זאל איהר עראינערט ווערען ווען א היילינער געדאנק בעגייסטערט איהר און זיא איז געזאָגען צו בויען פאר גאָט א היילינען טעמפעל, וואו מענשען גיסען אויס זייערע געפיהלע צום אלמעכטיגען און דאנקען איהם פאר וואס ער לאָזט זיי לעבען און גיט זיי צום לעבען און בעטען פאר זיינע פאָרשטעהער דיא אירדישע געטער, אז ער זאל זיי בעגליקען און בעפריידינען אום זיי זאלען קרעפטען האבען צו רעגירען און בעגליקען דער מענשליכער געזעלשאפט?

— אומזיסט אייערע רייד! — האט איהם אלעקסייעוו שארף געענטפערט — מאָסקווא בעדארף קיין אידישע שוהל, וויא גאנץ רוסלאנד בעדארף ניט קיינע אידען.... מיר וועלען זיך דיא מיה געבען אז דאס זאל ניעמאלס געשעהן, ווייל מיר בעדארפען אין אונזער היילינער מאָסקווא אין אלגעמיין קיין אידישע געמיינדע.

א שטילער זיפץ האט זיך ארויסגעכאפט פון ראבינערס הערץ, ער האט זיך לייכט פערניינט, און אזוי וויא ער איז דיא גאנצע צייט פון זייןריידען, גאנץ נאהענט געשטאנען צו דער טהיר, איז ער מיט צוויי טריט הינטער זיך שוין געשטאנען פון יענער זייט. דער הונד האט זיך נאָכ'ן ראבינערס אוועקגעהן פערקוקט אויף זיין ווירטה, ריכטיג וויא ער וואלט וועלען אויסדריקען „גאָט צו דאנקען, געפטרט א אידען"....

נאך א לייכטען אָנקלאפען איז אריינגעקומען צו איהם אין קאבינעט א הויכער דיקער פערזאָן פון א יאָהר פערציג, מיט א לאנגען שווארצען באָרד וועלכען מיר האבען געזעהן ביים אָבער־פּאָליציימייסטער אויפ'ן באל.

— אָ, איסטאָמין! — האט אלעקסייעוו פרעהליך אויסגעשריען — וואס מאכסט דוא? איז שוין דיין לאפע אויסגעהיילט?

— איין לייכטען ארבעסעל — האט איסטאָמין לאבענד געזאָגט — האט נאך היינט דאָקטאָר וואסיליעוו פון דאָרט ארויסגעשלעפט. איך טראג א באנדאזש, אבער צו א פראָפעראנס קען עס ניט שטערן.

— ווייסט דוא ניט וואָס מאכט מאלליך?

— דער טייפעל וועט א זשיד אזוי גיך ניט צוכאפען! — האט איסטאָמין שמייכלענד געזאגט — עס איז נאך בעשערט אז ער זאל ווייטער מאָסקווא ברלות שטעלען. ער לעבט און ער איז געזונד וויא א מויער.

— וואס פאר א גליק זיי האבען דאס! — האט אלעקסייעוו געזאגט — דיא גנב'עטע צירונג איז אויך אויסגעפונען געווארען!

— איך האב דיר וועגען דיא זשידעס ניט קיין גאנץ פרעהליכע נייס געבראכט!
— האט איסטאָמין נאך א קורצע פויזע איהם געזאגט — מיין אלטער דאָלגאָרוקאָוו איז געזאָנען זיי צו געבען אן ערלויבניס, צו בויען אין „ספּאסאָ־גאָלינישעסקי פּעֿרעאולאָק״ א גרויסע שוהל!

— וועה! — האט זיך פון אלעקסייעוו'ס ברוסט א שטימע אויסגעריסען ריכטיג וויא א שלאנג וואלט איהם א ביס געטהאן.

— דוא קענסט עס אָבער ניט דערלאזען — האט איסטאָמין איהם מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט.

— וויא געהט מען אָבער געגען דעם אלטען גענעראל־גובערנאטאָר? דיעזער טייפעל איז ביי זיך זעהר שטאָלץ, און אז איך וועל איהם זאגען ניין, וועט ער גראדע זאָגען יא.

— דערצו איז נור איין ראטה, אז דוא זאָלסט פאָהרען צום מאָנארך מיט אן אוריענץ — האט איהם איסטאָמין געזאגט — דוא קענסט עס נאך צייטליך פערכאפּען.

— איך בין יעצט פאָריגע וואך ביי איהם געוועזן, שאדע וואס איך האב עס ניט געוואוסט!

— אלזאָ ווייסט דוא עס יעצט — האט איסטאָמין מיט אן ערנסטע מינע געזאָגט — אין וויא באלד דוא ביזט נור ניט פויל, קענסט דוא דאָס פערהיטען.

— מיר וואונדערט זעהר — האט אלעקסייעוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — וויא קומט יעצט דער זשידאָווסקער ראבינער מיר בעזוכען וועגען דער שוהל, וועהרענד דיא זשידעס האט שוין געלונגען דעם אלטען נארר איבערצוריידען? ווייסען זיי דען ניט אז מיר איז שווער געגען איהם צו געהן?

— דאָ ליגט א זשידאָווסקער שפּיצעל! — האט איסטאָמין איהם געענטפערט — זיי ווייסען אז דוא קענסט זיי גאר אָן א זייט א צרה אנמאכען, דארום האבען זיי געשיקט צו דיר דעם ראבינער, אום דיך פאר זיך צו געווינען; און דערווייל וועט דיא הייליגע פּראוואָסלאוונע שטאָדט מיט איהרע וועלט בעריהמטע קירכעס האבען א זשידאָווסקע שוהל!

— דאָס וועט ניט געשעהן! — האט אלעקסייעוו צאָרניג אויסגעשריען און איז פון זיין שטעלע אויפגעשפּרונגען — נאך היינטיגע וואך פאהר איך דאריבער עקסטרא נאך פּעטערבורג! איך וועל דעם אלטען אליין אויך פאר אונזער מאָנארך פאָרשטעלען אין זיין ריכטיגען אויסזעהן.... ווייסט דוא, איסטאָמין, אז ער איז מיט אלע אידישע מיליאָנערען איין אויער?

— איך קען מיין דאָלגאָרוקאָוו'ן זעהר גוט! — האט איסטאָמין מיט א שמייכעל געענטפערט — ער איז א זשידאָווסקער פערטהיידיגער און שטעהט פאר זיי שטאָל און אייזען. אז א פּריסטאוו אָדער דער אָבער־פּאָליציימייסטער אליין שרייבט אָן א אידען „נא וויעזד״, וועגדעט ער זיך גלייך צום אלטען דאָלגאָרוקאָוו, און ער

בעקומט פון איהם אן ערלויבנים צו פערבלייבען אין מאָסקווא וויא לאנג זיין הארץ גלוסט. ער האט דיא זשידעס פערפלאדזשעט אין מאסקווא וויא דיא וואנצען און מיט דער צייט, וועלען זיי אונז אלעמען פערניכטען און מאסקווא וועט פערבלייבען א אידישע שטאדט וויא ווילנא אדע בערדיטשעוו. ווייסט דוא אבער, אלעקסעיעוו, צוליעב וואס איז מיין אלטער גענעראל־גובערנאטאָר אזא יודען־פריינד? גאר איינ־פאך צוליעב דער מטביע! ער בעקומט אָפט א גמילות חסד פון פאָליאקאָוו׳ן אדער פון מאלליך׳ן, ער האט ניט פון וואנען דיא געלד אפצוגעבען, ווייל ער פערלעבט פינף מאל אזוי פיעל וויא זיינע אייַנקינפטע. און דערווייַלע בלייבט ער דיא זשידעס א בעל חוב און ער צאהלט זיי אפ מיט גוטע בעהאנדלונגען געגען זייערע ברידער, און גאנץ מאסקווא איז שוין בעזעצט מיט זשידעס!

— מיין ניט, איסטאָמין, אז איך ווייס עס ניט — האט אלעקסעיעוו געענט־פערט — אבער איך וועל דעם אלטען הולטיי אזוי בעגראָבען, אז ער וועט מיך האבען צו געדענקען. איך וועל עס טהאן ביסלאך־ווייז, ווייל ער איז זעהר ביי דעם מאנארך געאכטעט! אבער א שוהל אין מאסקווא וועלען דיא זשידעס אויף קיין פאל ניט דערלעבען צו זעהן! אזוי ווייט וועל איך נאך פועל׳ן ביי אונזער מאָנאַרך, חאָטש דאָלגאָרוקאָוו זאל צוואנציג מאל זיך אונטערשרייבען אויף דער ערלויבנים.

— יעצט בין איך שוין רוהיג! — האט איסטאָמין מיט א פרעהליכע מינע נעזאגט — אבער דוא בעדארפסט זעהן וואס אם שנעלסטען פאהרען נאך פעטער־בורג; דיא זשידעס בעדארפען גאר ניט דערלעבען צו האבען אן ערלויבנים אין קעשענע, און צו פערהיטען א זאך איז פיעל לייכטער איידער איהר צו פערניכטען ווען זיא איז שוין אפגעטהאן.

— זיי איסטאָמין זיכער, אז איך וועל עס שוין בעזאָרגען! — האט אלעק־סייעוו מיט א שטאָלצען טאָן איהם געענטפערט — און פאָרלויפיג וואָלט ניט גע־שאדעט, אז איינער פון אונז זאל זיך זעהן מיט פאסטוחאָוו׳ן און איהם אונטער־העצען ארויסצוטרעטען מיט א פייערינגען ארטיקעל וועגען דיא זשידעס אין זיין „מאָסקאָווסקי ליסטאָק" און אויפווייזען, אז זייערע שולען זיינען דיא אורזאכע פון אלע זייערע גנבות און שמוציגע טהאטען, ווייל זיי דיענען פאר זיי אלס ראטה־הייזער, וואו זיי האלטען אפ זייערע געהיימע פערזאמלונגען און בעראטהען זיך וויא צו בעטריגען און בעשווינדלען אונזער ארעמען פאלק.... איך וועל דאס בלעטעל געבען דורכלעזען אונזער מאנארך און איך וועל ניט בעדארפען פיעל ריידען!

— ועסט דוא פיעללייכט היינט לאדען פאסטוחאָוו׳ן צו זיך? — האט איהם איסטאָמין געפרעגט — דיין פלאן איז א גוטער און עס וואָלט זעהר גלייך געווען, אז מאָרגען זאל שוין דער ארטיקעל זיין אפגעדרוקט; איך פון מיינער זייטע וועל דאס בלעטעל אונטעררוקען מיין דאָלגאָרוקאָוו׳ן, און מעגליך, אז דאס זאל איהם אפהאלטען פון דער גאנצער געשיכטע.

— איך טהו עס זאָפאָרט! — האט אלעקסייעוו נאך א קליינעם נאכדענ־קען געזאָגט.

ער האט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שרייב-טיש און נאכהער ווי ער אויפגעשריבען איינינע צייל׳ען אויף זיין וויזיט קארטעל, האט ער א דריקנעטו א קנעפעל לעבען זיין שרייב-טיש. עס איז באלד אריינגעלאפען א דיענער.

— דיעזען בריעף — האט ער דעם דיענער געזאגט אריינלייגענד דאס קארטעל אין א קאנווערט — זאלסט דוא גלייך אוועקטראגען צו פאסטוחאוו׳ן, און אויב ער וועט דיר גאר ניט זאגען, זאלסט דוא איהם בעטען א שריפטליכען אנטווארט.

— סלושאיו׳ס וואשע פרעוואסחאדיטעלסטווא ! — האט דער דיענער זיך פערנייגענד געזאגט און איז גלייך מיט׳ן בריעף אוועקגעגאנגען.

— ווער קען עס זיין דער נייער שיסער ? — האט אלעקסייעוו נאך א קורצע פויזע ווי צו זיך אליין געפרעגט — איך גלויב, אז מיר האט מען עס געמיינט.

— אין דעם איז גאר קיין צווייפעל ניט — האט איסטאמין ערוויעדערט — אבער מיך וואונדערט וואס דוא זאגסט דער „נייער שיסער״, פונקט ווי איינער וואלט געזעסען אין דער קיביקטע. איך האב געזעהן צוויי, און דער אנטרייבער דוכט זיך איז אויך קיין הונד ניט.

— זיי זיינען געווים זאכארינ׳ס קאמעראדען ! — האט אלעקסייעוו געזאגט — נאר איך וויים ניט, וואס האט זאכארין אליין צו מיר געהאט ? ער איז גאר א סטודענט פון לעצטען קורס יורידיטשעסקי פאקולטעט וועלכען איך האב גאר ניעמאלס געזעהן פאר דיא אויגען און ווען ער זאל אפילו שוין זיין א ניהיליסט, וואס האט ער צו מיר ? איז דען פאר דיא ניהיליסטען ניטא וויכטינערע פערזאנען אויף וועמען צו שיסען ? דוכט זיך, אז סאבאקאוו דער גענעראל פון „טרעטאיא אטדע-לעניע״ אדער אפענבאך דער אנפיהרער פון געהיים-פאליציי, זיינען פאר דיא ניהיליסטען פיעל געפעהרליכער אלס איך !

— דא איז עפעס א פערזענליכקייט ! — האט איסטאמין געענטפערט.

— איך האב דיר שוין געזאגט, אז איך קען גאר ניט דעם זאכארינען און האב איהם קיין מאל ניט געזעהן. זיין מוטער אננא זאכארין וואוינט נאר אין פעטערבורג און קיינע אינטריגען צווישען מיר מיט איהר זיינען גאר ניעמאלס פארגעקומען, זיא איז שוין זייט איינינע יאהר האלב-געלעהמט און האט ניט מיט קיינעם קיין פערקעהר. מיר איז יעצט געסטערן בעוואוסט געווארען ווער זיין מוטער איז און מיר וואונדערט זעהר וואס האט איהר זוהן צו מיר ?

— האט זיא ניט פיעללייכט עפעס א שעהנע טאכטער ? — האט איסטאמין מיט א שמייכעל געפרעגט.

— ניין, איסטאמין, — האט אלעקסעיעוו האלב ערנסט און האלב שמייכלענד ערוויעדערט — איך האב ערפאהרען, אז זאכארין איז איהר איינציג קינד... טא וויא קומט עס, אז ער זאל מיך דערהיטען ארויסגעהענדיג פון „אוספענסקי באזאר״ אין „קרעמעל״ און אויף מיר צוויי מאל שיסען ?

— מעגליך, אז זאכארין האט ערגעץ א שעהנע בראוט, וועלכע איז דיר געפעלען געווארען.... — האט איסטאמין געשניטען.

— און דוא איסטאָמין ביזט גאר א צאצקע! — האט אלעקסעיעוו פערדריס-ליך געזאגט — און ווען מען זאל טאקי פאר א „שטיף" אלץ אזוי שיסען, האסט דוא שוין מיין טהייערער, לאנג ניט בעדארפט לעבען.

— טא וויא דען איז דאס? — האט איסטאָמין שפּאָטיש געפרעגט — איך וועל פרעגען דיא איינענע קשיא וואס דוא: האבען דען ניט דיא ניהיליסטען וועמען צו שיסען אויסער אלעקסייעוו'ן?

— דוא האסט דאך מיר אליין געזאגט, אז ז'אס שטאמט פון דיא זשידעס? האט אלעקסעיעוו נאך א קורצען שטילשווייגען זיך אָפּגערופען.

— דאס איז אפילו א סברה — האט איסטאָמין געענטפערט — נאר איך האב מיך בערעכענט, אז זיי זיינען צו גרויסע פייגלינגע אזא זאך צו טהאָן.

— גענוג, אז זיי נעהמען אין דעם נאר אן אנטהייל — האט אלעקסעיעוו געזאגט — זיי זיינען אויסגעמאכטע יונגען און האבען ליעב צו שיסען דורך אנדערע.

— אין דעם צווייפעל איך גאר ניט — האט איסטאמין געענטפערט — אבער ווער קען עס זיין דיא אנדערע שיסער מיט א מעת לעת שפּעטער? האסט דוא פאר דער לעצטער צייט נאָר ניט געזינדיגט? דוא האסט דאך עפּעס ניט לאנג נעשלעפּט א שעהן מיידעל אין דיין קיביטקע....

— פאר דער לעצטער צייט אפילו דריי — האט אלעקסעיעוו מיט א שמייכעל געזאגט — אבער וויא קומט זאכארין? וויא קומען דריי מיט אמאל אין איין קיביטקע?

— ווארום זאלסט דוא ניט גלויבען, אז דריי ברידער פון יענע מיידלאך האבען זיך צוזאמענגעלייגט דיר צו שענקען א בלייענע נדבה? — האט איסטאָמין לאבענד געפרעגט.

— דאס איז זעהר וויטלויפיג — האט אלעקסעיעוו געענטפערט — וייל צוויי פון זיי, וויים איך בעשטימט, אז זיי קענען מיך ניט פערזענליך און איינע איז א זשידאָווקא און איהרע ביידע ברידער שטודירען נאר אין פּעטערבורג. אויסער דעם, ווייסט דוא דאך, אז אונזער סיסטעם אין דעם פאך איז זעהר א גוטער — וויא דיא זאך געשעהט, צו עס געלינגט אדער ניט, שעהמען זיך דאך דיא מיידלאך אויסצוזאגען.

— וויא קלוג דוא ביסט, — האט זיך איסטאָמין געטראכט — ביסט דוא אין אזעלכע זאכען, וואו דיין ליידענשאפט בעהערשט דיך, ניט „איבערשפּיציג" אדער דוא מאכסט זיך צום נארר.

אין דער ווילע האט איהם א דיענער געמעלדעט, אז טימאפיי חיטראָווצין ווינשט איהם צו זעהן.

איסטאָמין האט זיך מיט'ן מאסקאווער גאָלאָווא ברידערליך פעראבשיידעט און איז אוועקגעגאנגען.

— אָ, וואָס מאכט איהר פריינד? — האט אלעקסעיעוו חיטראָווצינען געפרעגט ביי זיין אריינגעהן אין'ם קאבינעט און האט איהם געררייכט זיין האנד.

— איך דאנקע ! — האט איהם חיטראָווצין מוט זיין נעווענליבען שמייכעל נעענטפערט און האט זיך גאנץ היימיש גענען איהם אויף א שטוהל אוועקגעזעצט.

— איך האב אייך טאקי וועגען פיעלע זאכען זעהר נעטהיג בעדארפט זעהן — האט צו איהם אלעקסעיעוו געזאגט — איך האב אייך היינט נעוואלט בעזוכען. נו, אז איהר זייט אליין צו מיר געקומען איז נעוויס רעכט.

— איך בין בערייט אייך צו דיענען ! — האט חיטראָווצין ליעבליך געענטפערט.

— איך האב מיך מיט אייך וועגען פיעלע זאכען צו בעראטהען — האט אלעקסעיעוו פאָרטגעזעצט — נאר דיא זאך וואס איך פאנג יעצט אָן מיט אייך צו ריידען איז פערבונדען מיט זעהר אן אלטע געשיכטע און דאס מוז ביי אייך פערבלייבען א שטרענגע געהיימניס.

— חיטראָווצין זאגט פון חדר ניט אויס ! — האט דער גאסט מיט א שטאָלצע שטימע געענטפערט.

— און איך פערטרוי עס אייגענטליך אייך — האט אלעקסעיעוו ווייטער געזאָגט. ווייל איהר זייט חיטראָווצין, און איך דענק, אז איהר וועט מיר געבען א גוטען ראטה, דען איהר זייט מיט אזעלכע זאכען אויסגעבונדען און איך טרעט שוין צו צו דער געשיכטע :

מיט איינינע און צוואנציג יאהר צוריק האב איך געהאט א טהייערען ברודערקע אין פעטערבורג, מיט וועלכען איך בין צוזאמען ערצויגען געוואָרען, — האט אלעקסעיעוו עטוואָס ערניעדערנדיג זיין שטימע גערעדט — ער האט געהייסען „דמיטרי" און איז געווען א פיין אינגעל. וועלכער האט צו זיין פערצעהן־יעהריגען אלטער דערשאסען דעם דירעקטאָר פון זיין גימנאזיום און האט באלד געמאכט פליטה. אלע צייטונגען האבען דאמאלס געקלונגען מיט דעם יונגען מערדער און מיין פאָטער סערגעי האט געהאט אזעלכע חרפות ביושים, אז ער האט זיך א לאנגע צייט אויף דער גאס ניט געקענט ווייזען. איך אליין ווען איך בין שפעטער עלטער געוואָרען, האב דאדורך זעהר פיעל געליטען. ווער עס פלעגט זיך מיט מיר צו־ווערטלען, האט ער מיד באלד אויפגעוואָרפען דיא חרפה אז דמיטרי איז מיינער א ברודער.... מיט דער צייט אבער איז דאס פערגעסען געווארען און מיין פאָטער האט שוין גאר וועגען זיין אנטלאָפענעם זוהנעלע ניט געטראכט און ניט גערענקט. שטעלט אייך אבער הערר חיטראָווצין פאָר, וויא איבעררראשט איז מיין פאָטעו געוואָרען, ווען פאָריגע וואָך, האט ער פלוצלינג ערהאלטען פון דמיטרין א בריעף אויס קיעוו, אין וועלכען ער בעט איהם דאס ער זאל איהם וואס אם שנעלסטען ארויסשיקען צוואנציג טויזענד רובעל און ווען ניט, גיט ער זיך איבער צו דער פאָליציי, און גאנץ רוסלאנד וועט אויף דאס ניי קלינגען מיט דמיטרי דעם מערדער און דיא צייטונגען וועלען אבערמאלס האבען א געלעגענהייט צו עראינערן מיין פאטער ביי אזא שמוציגע זאך.

— דאס איז שרעקליך ! דאס איז שרעקליך ! האט חיטראָווצין ווארפענד מיט זיין קאפ רעכטס און לינקס מיט אן ערשטוינטע מינע געזאגט.

— דעם בריעף האט מיר מיין פאטער פון פעטערטבורג ארייגעשיקט — האט אלעקסייעוו ווייטער פארטגעזעצט — און ער פרעגט ביי מיר א ראטה וואס זאל ער יעצט טהאן. שטעלט אייך אבער הערר חיטראָוויצין פאָר, וויא ערשטוינט און איבערראשט בין איך געוואָרען, אז נעסטערן האב איך אליין פון מיין ברודערקע אויס קיעוו א בריעף ערהאלטען, אין וועלכען ער פערלאנגט פון מיר אויך צעהן טויזענד רובעל אום מיין נאמען זאל דורך איהם ניט בעשמוצט ווערען מיט דעם וואס ער וועט זיך צו דער פאָליציי איבערגעבען, אין פאל אז איך וועל איהם דיא סומע ניט ארייננשיקען.

— דאס איז עפעס א טייפעל! — האט חיטראָוויצין ערשטוינט אויסגעשריען.

— ניט א טייפעל, נור דער אשמדאי אליין, — האט אלעקסייעוו אויפגערעגט געזאגט — איך וואָלט גערען וויסען פון וואגען וויים „דמיטרי" פון מיינע שטרענגסטע געהיימניסע? ער איז פלוצלינג וויא פון דער ערד ארויסגעשפרונגען און ער האט מיך מיט זיין שרייבען אזוי צערשמעטערט אז איך בין נאָר אויסער זיך. ער וויים אפילו, וואס איך האב מיט אכט טאג צוריק געטהאן מיט דיא גרעסטע פאָרזיכטיגקייט. פון דיא אלטע אמאָליגע געשיכטען איז גאָר קיין רעדע ניט. איך בין אזוי דערפון ערשטוינט און איבערראשט, אז איך גנעה שיער פון זינען ניט אראָפּ. ער איז אנטלאָפען ווען ער איז פערצעהן יאהר אלט געווען און איך — צוועלף. מיין פאטער האט געהערט אז ער געפינט זיך אין פאריז, און אין איינינגע צוואנציג יאהר ארום — נא דיר א „דימיטרי" וועלכער וויים וואס עס טהוט זיך אפילו היינט ביי מיר אונטערן נאגעל.

— דאָס איז א מערקווירדינע געשיכטע! — האָט חיטראָוויצין מיט א פערוואונדערטע מינע געזאגט.

— קענט איהר פיעללייכט אין קיעוו עפעס א פיינעם יונג, וועלכער איז פעהיג צו אזעלכע טייפעלשע שטוקעס? — האט איהם אלעקסייעוו העכסט אויפגערעגט געפרעגט. איך דיינק אז „דימיטרי" איז היינט עפעס איינער פון דיא גרעסטע פיינע־בריות וואס מען פרעגט זיך אויף זיי.

— ליידער שטעה איך ניט אין קיעוו מיט קיינעם אין פערבינדונג — האט איהם חיטראָוויצין ערוויעדערט — איך האב דאָרט אין אלגעמיין קיינע בעקאנטע.

אלעקסייעוו'ס געזיכט האט אנגענומען א פינסטערע מינע. ער האָט ערווארטעט דורך חיטראָוויצינען עפעס זיך ערקונדיגען וועגען זיין טהייערען ברודערקע אין קיעוו; ענדליך איז דאָרט חיטראָוויצין מיט קיינעם ניט בעקענט.

— אלזאָ — האט אלעקסייעוו טרויעריג געזאגט — וואָלט איך וויגשען צו הערען אייער ראטה, וויא מיין פאטער און איך זאָגען זיך יעצט מיט דמיטרי'ן בעגעהן? איך גלויב אז ער וועט ניט זיין אזא נארר און זיך איבערגעבען צו דער פאָליציי, און דאס איז מעהר ניט וויא געדראָהעט.

— דאס קענען מיר בעשטימט ניט וויסען — האט חיטראָוויצין נאך א קורצען נאכדענקען ערוויעדערט — מעגליך אז „דמיטרי" געפינט זיך אין א גרויסע פערלעגענהייט, און נויטה קען א מענשען ברענגען צו אלעס

— רעטען א מענשען פון נויטה — האט אלעקסייעוו ווייטער גערעדט — קען מען אויך מיט הונדערט רובעל. וואו איז עס געשריעבען אז מען זאל איהם שיקען דוקא ד ר י י ס י ג טויזענד רובעל?

— און זיינע בריעף? — האט חיטראָווצין שמייכלענד איהם אונטערבראָכען — און אז ער בעט דרייסיג טויזענד, ווייס איך ניט צו אזא פיינער יונג, וועט עס לאזען פאר בילינגער.

— אלזאָ, איז אייער ראמה אז מיר זאלען איהם דיא גאנצע סומע ארייג־שיקען? — האט אלעקסייעוו איהם טרויעריג געפרעגט.

— ביי מיר האט איהר געפועל'ט זאנאר איין קאָפּיקע איהם ניט צו שיקען — האט חיטראָווצין רוהיג ערוויעדערט — אבער אז איהר פרעגט ביי מיר א ראַטה, זאג איך מיין מיינונג אז מען קען דאָ גאָר ניט גוט אָפּשניידען.... מאלע וואָס אזא וואוילער יונג קען אָפּטהאָן? ער זעהט אויס צו זיין עפּעס גאָר ניט קיין נארר, און אז ער ווייס פון אזעלכע געהיימניסע, פּאסט איהם טאקע ווירקליך דער נאמען א ש מ ד י מיט וועלכען איהר האט איהם געקרוינט.

— לאָמיר נור הערר חיטראָווצין בערעבענען, וואס קען ער מיר דא טהאָן? — חאט אלעקסייעוו זיך קנייטשענד געפרעגט.

— אז דער מאָסקווער גאָלאָווא זאל איין מינוט ניט בעדארפען איבער־טראכטען טאָמער גיט ער זיך ווירקליך איבער צו דער פּאָליציי — האט איהם חיטראָווצין אונטערבראכען — איז דאס אליין שוין פאר איהם ווערטה צעהן טויזענד רובעל, און ווייטער פערשטעהט אליין.

אלעקסייעוו האט זיך שטארק פערטראַכט.

— איהר האט הערר חיטראָווצין, רעכט — האט ער נאָך א לאנגען נאכ־דענקען איהם געענטפערט — איך זעה אז „דמיטרי" איז עפּעס א פייערדיגער קערל און מיט פייער וויל איך מיך ניט שפּיעלען. ער איז אזא מופקר אז ער האָט זיך נעהייסען שיקען דאס געלד דורך אן אנווייזונג אויף דער קייזערליכען באנק.

— און טאקע אויף זיין ריכטיגען נאמען „דמיטרי סערגייעוויטש"? — האט איהם חיטראָווצין מיט א תמ'אוואטע מינע געפרעגט.

— פאר אזא נארר זאָלט איהר איהם האלטען? — האט איהם אלעקסייעוו געפרעגט — ער שרייבט זיך טאקע אין זיינע בריעף אונטער „דמיטרי" אבער דאס געלט האט ער זיך געהייסען שיקען אויף א פרעמדען נאמען. איך פערשטעה, אז אזוי הייסט ער טאקע היינט לויט זיין פּאספּאָרט

— און ער האט זיך דא טאקע גאר ניט מורא צו האבען — האט חיטראָוו־צין וויא צו זיך אליין גערעדט — ער ווייס אז איהר אדער זיין פאטער וועלען איהם ניט דאָנאָסירען. אָ, איז דאָס א קלוגער טייפעל.

אלעקסייעוו האט א זיפץ געטהאן. ער האט געוואוסט, אז ער מוז באלד דעם דאָזיגען טייפעל ארויסשיקען א היבשע סומע.

— פון דערמיט איז שוין אָפּגערעדט — האט אלעקסייעוו נאך א קורצען

שמילשווייגען א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאָגט — דאס וועט איהם א מאָל, ביי א געלעגענהייט באָקאָם ארויס.... יעצט צו דער צווייטער זאכע. זאָגט מיר נור הערר חיטראָווצין, קענט איהר מיר מאכען אדער פערשאפען עפעס א גוטע באָמבע?

— א באָמבע? מיט דינאמיט מיינט איהר? — האט איהם חיטראָווצין פערוואונדערט געפרעגט.

— טאָ וואס דען? מיט זאמד? — האט איהם אלעקסייעוו מיט א טייפעל־שען שמייכעל געפרעגט.

חיטראָווצין האט זיך אביסעל פערטראכט און זיין שמאָלער אָביעזאנע־שטערן האט זיך בעדעקט מיט פאלדען.

— חיטראָווצינגען איז קיין זאך ניט צו שווער — האט ער נאך א קורצען נאכדענקען מיט א שטאָלצע מינע איהם געענטפערט.

— און ווען קען איך דיא באָמבע בעקומען?

— אָט דאָס קען איך אייך שוין ריכטיג ניט בעשטימען — האט איהם חיטראָווצין געענטפערט — נור אין א פערלויף פון אכט אדער צעהן טאג בעקומט איהר א באָמבע מיט אלע פיצעלאך....

— און פריהער קענט איהר עס ניט בעווייזען?

— איך וויל מיר דיא מיה געבען צו בעקומען דעם קניידעל וואס פריהער; אבער ווען איך וועל איהם בעקומען, קען איך ניט וויסען. דאס מוז אייניגע טעג געדויערען.

— און וויפיעל וועט מיר דער קניידעל קאָסטען?

— מיר וועלען שוין דורכקומען.

— האנדעלשאפט איז ניט קיין ברידערשאפט — האט איהם אלעקסייעוו מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט — איידער איך קויף א סחורה וויל איך וויסען וויפיעל איך בעדארף פאר איהר בעצאהלען.

— איהר בעקומט דעם קניידעל פון מיר אין גאנצען אלס געשאנק — האט חיטראָווצין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט.

— אלס געשאנק? — האט אלעקסייעוו געפרעגט — ווארום זאלט איהר מיר שיינקען א זאך וואס איך וויל אייך געבען פאר איהר אייניגע הונדערט רובעל? מיינט איהר אז צוליעב דיא צעהן טויזענד רובעל וואס „דמיטרי“ שלעפט יעצט ביי מיר ארויס, וועל איך שוין א קבצן?

— איך מיין עס גאר ניט, גאָלאָווא — האט איהם חיטראָווצין מיט א שמייכעל געענטפערט — איך וויל אייך דיא באָמבע שיינקען, ווייל איך האב צו אייך א ביטע....

— דאס איז גאר צוויי בעזונדערע זאכען — האט צו איהם אלעקסייעוו ליעבליך געזאגט — א טובה א גוטען ברודער דארף מען טהאן און איהם בעצאהלען פיר א זאך וואס קאָסט איהם אליין געלד, דארף מען אויך.

— ווענען דער קניידעל וועלען מיר שוין דורכקומען — האט חיטראָווצין

פריינדליך געזאגט — און יעצט וועל איך אייך, הערר גאלאווא, עפעס פארשלאגען.

— איך בין בערייט אייך צו דיענען.

— איך האב דא אין מאסקווא א בעקאנטען גוטען ברודער אויס קאווקאז מיט'ן נאמען „יורקאווסקי" — האט חיטראווצין געזאגט — ער איז זעהר א געבילדעטער יונג און זעהר א קלוגער. ער זוכט דא א שטעלע זייט איינינע וואכען און בעקומט ניט. פיעללייכט איז מעגליך אז איהר זאלט מיר טהאן די געפעלינקייט און איהם זעהן פראטאזשירען אז ער זאל בעקומען די שטעלע אלס א פריסטאוו אין א אידישען קווארטאל. איך זאג „אין א אידישען" ווייל איך ווייס אז ער איז א גרויסער יודענפרעסער, און זייט איינינע מאנאטען וועט ער אלע זשידעס פון זיין קווארטאל אויסראטען וויא די וואנצען, אז עס וועט פון זיי קיין שריד ופליט ניט פערבלייבען.

— ווייסט איהר עס געוויס? — האט אלעקסייעוו מוטהיג געפרעגט.

— מיר האבען נאך אזא צורר היהודים אין אונזער לעבען ניט געזעהן — ער קען נאר א זשידאווסקען נאמען ניט הערען, און אז ער בעגעגענט א זשיד אויפ'ן טראטואר קעהרט ער זיך אפ אן א זייט, וויא ער וואלט בעגעגענט א טייפעל. הלואי וואלטען אלע מאסקווער פריסטאווס געווען וויא ער, וואלטען מיר שוין לאנג פון א שעהנע טהייל זשידעס פטור געווארען.

— ביי דער ערשטער געלעגענהייט, זעה איך אז ער זאל ווערען א פריסטאוו — האט איהם אלעקסייעוו געענטפערט -- וויא הייסט ער?

— ער הייסט מאטפיי יורקאווסקי — האט חיטראיוצין געזאגט — ער איז געבארען אין קאווקאז און שטאמט פון א שעהנע קאזאצקע פאמיליע.

אלעקסייעוו האט ארויסגענומען זיין נאטיץ-ביכעל, און האט דעם נאמען פון דעם נייעם קאנדידאט פאר פריסטאוו, מיט א בליי-שטיפט פערשריעבען.

— עך פיליפאוו! — האט זיך חיטראווצין געטראכט — מזל טוב דיר מיט דיין נייעם נאמען און מיט דיין נייער שטעלע. די געשעפטלאך וועלען יעצט געהן וויא אויף פוטער.

— איך דאנקע גאלאווא — האט חיטראווצין פריינדליך אלעקסייעוו'ן געזאגט — איך וועל עס מיין פריינד יורקאווסקי'ן איבערגעבען, און ער וועט אייך בעצייטענס אנהויבען דאנקבאר צו זיין.

— אלזא ווען בעקום איך די באמבע? — האט איהם אלעקסייעוו א פרעג געטהאן.

— וויא נור מעגליך פריהער, — האט איהם חיטראווצין געענטפערט.

— יעצט האב איך מיט אייך וועגען נאך עפעס צו ריידען — האט אלעקסייעוו געזאגט — איך וויל עפעס אפטהאן א שפיעל, אז די צייטונגען זאלען וועגען איינע א רייכע זשידאווסקע מיידעל האבען צו ריידען, און געוויס פערשטעהט איהר אז ניט קיין גוטעס....

— איהר ווילט איינפאך, אז זיא זאל האבען חרפות ביושים?

— אז גאנץ מאסקווא זאל וועגען איהר ריידען און זיא זאל פאר חרפה

איהר זשידאָווסקע נאָז אויף דער גאס ניט קענען ארויסשטעקען.... אבער דאס מוז קונציג אבגעטהאן ווערען, אז זיא זאל קיינעם ניט קענען אין א בעליידיגונג פערקלאגען.

— דאס הייסט — האט חיטראָוויצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — אז דיא בעליידיגונג זאל האבען געוויסע גרינדע און זיא זאל ניט זיין קיין פאלשע פערליימדונג.

— איהר פערשטעהט א זאך זעהר גוט — האט איהם אלעקסייעוו מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט — אבער זיא מוז אין א ש מ ו צ י ג ע זאך בעשולדיגט זיין וואס זאל שטארק בעריהרען איהר ע ה ר ע....

— און וואס עס קען שאדען א מיידעל צו א שדוך....האט חיטראָוויצין געלאכט.

— איהר זייט חיטראָוויצין א קלוגער ממזר און פערשטעהט אן עסק אויפ'ן וואונק, — האט צו איהם אלעקסייעוו ליעבליך געזאגט.

— איך קען עס אייך בעזארגען — האט חיטראוויצין נאך א קורצען נאכ־דענקען ערפרעהט אויסגעשריען — אין דערזעלבער ווילע האט זיך געהערט א קלאפ אין טהיר.

— דאס איז פאסטוחאָוו'ס א קלאפ — האט אלעקסייעוו שטיל צו חיטראָוו־צינען געזאגט און ער האט איהם באלד דורך אן אנדער טהיר דורכגעלאזען.

— מיר זעהען זיך מאָרגען אבערמאלס — האט חיטראוויצין ביי זיין ארויס־געהן פריינדליך געזאגט און ער איז גלייך אוועקגעגאנגען.

27טעס קאפיטעל.

ניט קיין פרעהליכעס.

דער יונגער דאקטאר פעטער וואסיליעוו איז איינער פון דיא בעוואוסטע דאָקטוירים אין מאָסקווא. מיט צוויי יאהר צוריק האט ער געענדיגט דעם מעדיציני־שען פאקולטעט מיט א גאָלדענעם מעדאל. דאָך וואָלט עס איהם גאר ניט געהאָלפען, און ער וואָלט בעדארפט וויא אלע יונגע ערצטע נעגוג ארבייטען אום א נאמען זיך צו ערווערבען און גוטע פראקטיקא צו האבען; אבער א גליקליכער צופאל האט איהם מיט א י י ן מאל בעוואוסט געמאכט. דער זשאנדארמסקי גענעראל סאבא־קאָוו איז מיט א יאהר צוריק דורכגעגאנגען אין א שטילען פערעאולאָק אויף „ארבאט״, פלוצלינג האט זיך געהערט א קנאק און באלד נאך איינער־און סאבא־קאָוו האט געחאפט צוויי ווארימע קוגלען אין זיין הינטער פעלכעל, וועלכע עס האבען איהם באלד אוועקגעלייגט צום באָדען אין א לוזשע בלוט. א גאָראָדאָוואָי מיט א דוואָרניק, וועלכע האבען דעם קנאק דער־הערט, זיינען באלד צו דעם פער־וואונדעטען צוגעלאפען, און האבען איהם גלייך אריינגעטראגען אין וואסיליעוו'ס לעטשעבניצע (דיספענסערי), וועלכע ער האט דאמאלס געהאט אין יענעם פערע־אולאָק. דער יונגער ארצט האט באלד סאבאקאָוו'ס הינטערפעהלכעל וויא א לעבל ברויט צושניטען, און האט איהם דערלאנגט אין האנד צוויי בלייענע דרעהדלאך,

וועלכע האבען זיך זעהר שטארק נעלאזט בעטען פון זייער מקום מנוחה ארויסצר נעהן.... מיט צוויי וואָכען שפּעטער האט שוין סאבאקאוו געקענט אָהן שמערצען זיצען אויף זיין פערהיילטע: לייב און אין איינינע טעג ארום איז ער פאָלקאָמען געזונד פון וואסיליעוו׳ס פריוואט־האָספּיטאל ארויסגעגאנגען.

דער יונגער ארצט האט דערמיט זיך ערוואָרבען סאָבאקאָוו׳ן פאר א גוטען פריינד, אז ער וואָלט פאר איהם זיין האלז זיך געלאָזט שניידען, און דערווייל איז ער אין גאנץ מאָסקווא פאר איינעם פון דיא בעסטע אָפּעראַטאָרס בעוואוסט געוואָרען, ער האט בעקומען א גרויסע פּראַקטיס, און כאבאקאוו׳ס הינטערפעלכעל האט איהם אזוי מצליח געווען, דאס אין פערלויף פון א קורצע צייט, איז ער געווען אין שטאנד זיך צו שטיפטען א גרויסען פריוואט האָספּיטאל אויף „פּאָקראָווקא“ מיט איינינע און פופציג בעטען פאר קראנקע.

און אין א הינטערשטען פליעגעל פון זיין האָספּיטאל אין דער אבטהיילונג פאר וואהנזיניגע, וואו דיא פענסטער זיינען געמאכט מיט אייזערנע גראטעס, געפינט זיך יעצט אונזער אָסיפּ זאַכארין.

עס בעדיענט איהם דאָרט א יונגע „פעלשערין“ מיט א פּאר שוואַרצע רייצענדע פייערינע אויגען און מיט רונדע ראָזע באקען, וועלכע איהר ווייסע מיץ אויף איהר שוואַרצהאָריגען קאָפּ און איהר לייננער רייננער פאַרטוך אונטער איהר הויכער בעוועגענדער ברוסט גיעבען איהר צו א בעזאנדערע רייצענדע סימפּאטיע. זיא קוקט אויס הימליש שעהן און בליהענד וויא א ראָזע, זיא איז פריש, מונטער און לעבהאפט ; עס איז שווער צו דערקענען, אז דאס איז דיא זעלבע טרויערינע, ניעדערשלאָגענע שרה פיינשטיין, וועלכע מיר האבען ניט לאנג געזעהן פערשפּאַרט ביי׳ן פריסטאוו איוואנאָוו אין א צימער און ביי דעם אונגליקליכען יאַקאָב גרינבערג אויפ׳ן בוידים.

אויך זאַכארין איז פיעל מוטהיגער און לעבהאפטער. אין זיין שעהנעם געזיכט איז שוין צו זעהן עטוואס א ראָזע פּאַרב און זיין הויכער שלאַנקער וואוקס איז שוין ניט אזוי געבייגט און נעבראָכען, ער געהט שוין אונגעשטערט ארום איבערן צימער און זיין קראנקע פוס איז שוין כמעט אין גאנצען אויסגעהיילט. ער פיהלט נאך מאנכע מאל אין איהר א שטיך וויא מיט א נאָדעל ; אבער דאס געהט אוינעגבליקליך פאָראיבער.

— אלזא — האט זאַכארין געזאגט צו שרה׳ן אין איינינע טעג ארום וויא זיי האבען זיך דאָרט געפונען — האט אונזער געהיימע געזעללשאַפט נאך א מיטגליעד געפונען, דאס פרעהט מיך זעהר. מיר טרעטען באלד צו צו אונזער הייליגע ארבייט, און פון היינטיגען טאג אן וועט איהר הייסען מאטילדא האָפמאן.

— מיט וואס אבער קען איך שוואכע פרוי, — האט פיינשטיין מיט א זיפץ געזאגט — אייך בעהילפיג זיין אין אייער הייליגער אונטערנעהמונג ? איך בין פון מיין יוגענד אן געוואָגען געגען דער רוסיישער טיראניי און בארבאריזמוס, איך בין א א י ד י ן, און דאס אליין איז שוין גענוג אויף מיר צו ווירקען ביי א געלעגענהייט, אז איך זאל מיט לייב און זעלע זיין איבערגעגעבען צו ניהיליזמוס. רוסישע

טיראַניי געגען אידען איז נאָך פיעל שטאַרקער און שרעקליכער וויא צו איהרע פערשקלאַפטע רוסען; אבער מיט וואס קען איך אייך דיענען? וואס קען איך אייך עפּעס אויפטהאן, אז עס זאל דער היילינער אידעע בריינגען עפּעס נוצען? איך בין בעלעזען און האב געגאָסען א שעהנע בילדונג און ערציהונג; אבער וויא קום איך צו אייך הויכגעבילדעטע מענשען, וועלכע האבען בעענדיגט אוניווערזיטעטען?

— יעדער טרייער מיטגליעד אין א געזעלשאַפט, — האט איהר זאַכאַרין פריינדליך ערוויעדרט — בריינגט זיך זיינע נוצען. מיר מעסטען ניט אונזערע מיטגליעדערס בילדונג אויפ׳ן שפּאַן. עס גיעבען טהעטיגע מענשען גאר אהן בילדונג, און הויכגעבילדעטע מענשען זיינען מאַנכע מאָל אונפעהיג דאס מינדעסטע אויפצוטהאַן. עס טרעפט נאָך א מאָל, אז זיי שטערען אונז אין פיעלע גוטע זאַכען.... אלזא מאַטילדא, זייט ניט ביי זיך געפאלען, און איהר דאַרפט שטאָלצירען דערמיט וואס איהר האט א געלעגענהייט אנטהייל צו נעהמען אין דיא רעטונג פון הונדערט מיליאָן אונטערדריקטע שקלאַפען.

— איך בין דערמיט העכסט צופריעדען — האט איהם פיינשטיין געפיהלפאָל נעענטפערט — אייערע אלע ערקלערונגען פאר ד״א איינינע טעג וואס מיר געפינען זיך ה׳ער, האבען אויף מיר אזוי געווירקט, אז איך בין בערייט אויפצראָפּפערן מיין לעבען פאר דער היילינער אידעע; אבער ווען פאַנגט איהר אן עפּעס צו טהאן און אין וואס איינענטליך וועט בעשטעהן אייער טהעטינקייט?

— עס איז שוין לאַנג ביי אונז בעשלאָסען, — האט איהר זאַכאַרין געזאגט— צו מינירען ק ר ע מ ל, וואו דער באַנדיט וועט געקרוינט ווערען. מיר זיינען געיאנען, אויך א מינע צו מאכען אונטער דעם אייזענבאַהן לעבען ניקאָלאיעווער וואקזאל, וואו ער מיט זיין גאנצער פאמיליע בעדארפען אונבעדינגט דורכפאהרען. מיר ווארטען נור אויף א בעפעהל פון פּעטערבורגער צענטראל־קאָמיטעט, וועלכער האט צוזאמענגערופען דעלעגאטען פון אלע שטעדט וואו מיר האבען געהיימע געזעלשאפטען; אבער מיר וואונדערט זעהר, וואס פאר דער גאנצער צייט, וועלכע איך געפין זיך דא, האט מיך נאָך איינער פון מיינע קאמעראדען ניט בעזוכט? דאס בעאונרוהיגט מיך זעהר, און פון דאס מעדכען, וועלכע איהר האט דא איינינע מאל ביי מיר געזעהן, קען איך גאר ניט דערגעהן. זיא שטעהט ווייט פון דער גאנצער בעוועגונג און ווייס ניט וואס דא קומט פאָר חאָטש זיא קען פיעלע פון מיינע קאמעראדען און ווייס אז מיר זיינען ניהיליסטען און האבען עפּעס אין זינען אויפצוטהאן.

— און דאקטאר וואסיליעוו נעהמט עפּעס אן אנטהייל? — האט איהם שרה געפרעגט.

— ער איז אויך א הייסער מיטגליעד אין אונזער געזעלשאַפט; אבער זיין טהעטינקייט איז נאָר אן אנדערע. ער בעהאַלט ביי זיך „גוטע ברידער״ ביי אן אונגליק, און ביי איהם איז מען זיכער וויא אויף דער לבנה, ווייל ער איז זעהר געאַכטעט ביי אונזערע פערפאָלגער. נור ניט אייביג קען ער געבען שוין; עס גיעבט

מאנכע מאל וואס זיין גאנצער האספיטאל און אויך דיעזע אבטהיילונג וואו מיר געפינען זיך יעצט, איז פערנומען מיט קראנקע.

אין דער טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפּען און שרה האט איהר באלד אויפגעמאכט.

— אָ, מארטין! — האט זאכארין אויסער זיך פאר פרייד און איבערראשונג אויסגעשריען דערזעהענדיג דעם הויכען פערזאן, וועלכער האט דעם שוועל איבער־געטרעטען — איך קוק דיר שוין אויס פון יענער נאכט אָן.... וואָס איז מיט אייך געוואָרען, וואס קיינער האט מיך ביז יעצט ניט בעזוכט? האט עפּעס פּאסירט?

מארטין האט זיך פריינדליך בעגריסט מיט שרה פיינשטיין און האט זאכא־רינען געדריקט ליעבליך זיין האנד.

— דיעזע דאמע, — האט איהם זאכארין געזאגט — איז מיט מיר דאמאָלס געזעסען אויפ'ן בוידים און היינט האבען מיר זיא ערוואָרבען פאר א טרייען מיט־גליעד אין אונזער געזעלשאפט. זיא האט שוין דיא ערשטע שבועה אונז געגעבען און זיא געהערט שוין געגצליך צו אונזער היילינער אידעע.

— עס פרעהט מיך זעהר! — האט מארטין איהר רייכענד זיין האנד גע־זאגט — איך האב נאך דאמאלס, איך ווערטהע דאמע געזאגט, אז אייערע ערשטע נוצען וועלען זיין אונז צו בעלייכטען דעם וועג.

— דאס איז פאר מיר א צו גרויסער קאָמפּלימענט, — האט שרה פיינשטיין דעמיטהיג ערוויעדערט — גענוג, אז איך זאָל זעהן אליין וויא צו געהן און ניט טאפּען אין דער פינסטער.

— דיא צייט וועט עס אונז אלץ ווייזען, — האט מארטין פריינדליך ערוויע־דערט און האט זיך לעבען איהר און זאכארינען אוועקגעזעצט.

— וויא געהט עס זאכארין! — האט מארטין געפרעגט — האסט דוא שוין קרעפטען ארומצוגעהן?

זאכארין האט זיך פון זיין געלעגער אויפגעהויבען און איז דעם צימער איינינע מאָל דורכגעגאנגען.

— יעצט גלויב איך דיר, — האט מארטין מיט א שמייכעל געזאָגט — נו, וויא פיהלסט דוא זיך אזוי?

— פריש און מונטער!

— ביזט דוא אין שטאנד עטוואָס אויך ניט פרעהליכעס איבערצוטראָגען?

— אזא קראפט מוז א פרייהייטס־קעמפּפער אימער בעזיצען! — האט זאכארין רוהיג געענטפערט — אונזער לאגע אין אונזער קאמפּף איז שוין אזעלכע.... אז איך זאל האבען היינטיגען טאג א פאָטער, צום ביישפּיעל, מיט מיינע געזינונגען און זאלסט מיר קומען אנזאָגען, אז מען האט איהם נאָר וואָס אויפגעהאנגען, מאכט עס אויף מיר זעהר א שוואכען איינדרוק. דאס איז ביי מיר קיין נייעס, איך האב מיר אלעס פריהער פאָרגעשטעלט און ערווארטעט און וויא באלד עס געלינגט ניט, מוז אזוי געשעהן.

שרה פיינשטיין איז ערשטוינט געוואָרען מיט זאכארינ'ס אנטוואָרט און מיט

זיין רוהיגקייט. זיא האט יעצט אנגעהויבען צו פערשטעהן, וואס הייסט א רוסישער ניהיליסט און וויא בעדארף ער אויסזעהן.

— אלזא, — האט צו איהם מארטין טרויעריג געזאגט — זאלסט דוא וויסען, אז דער אירקוטסקער דעלעגאט וואסילי פעטראוו איז ארעסטירט.

— ווען איז עס געשעהן? — האט איהם זאכארין קאלטבליטיג געפרעגט.

— נאך מיט איינינע וואכען צוריק.

— איך פערשטעה עס ניט, — האט זאכארין פערוואונדערט געזאגט — ווען איסטאמין האט מיך מיט אייניגע טעג צוריק בעזוכט אויפ'ן בוידים, האט ער דאך מיר דערצעהלט, אז וואסילי פעטראוו איז בשלום אנגעקומען אין מאסקווא און האט בעזוכט דער גרעפין.

— דאס איז געווען א שפיאן! — האט מארטין ערווידערט.

שרה פיינשטיין האט זיך א כאפגעטהאן פאר'ן קאפ.

— און ער איז דערווייליע אלעס דערגאנגען? — האט זאכארין שוין עטוואס אונרוהיג מארטינען געפרעגט.

מארטין האט איהם דערצעהלט דיא געשיכטע וואס אונזערע לעזער איז שוין בעוואוסט און האט געענדיגט מיט פאלגענדעס:

— איסטאמין האט זיך ביי זיין צווייטען בעזוך פאר איהם פארגעשטעלט מיט'ן נאמען קריוואסאראוו און האט איהם געוואלט פערטרויען א נאמען פון אונזערן א קאמעראד אין פעטערבורג, וועלכער זאל איהם אין צענטראל קאמיטע אריינפיהרען; נאר אזוי וויא דיא זאך איז מיר דורכ'ן אונגליקליכען ארעסטאנט גאלדבוים בעוואוסט געווארען, בין איך צו אונזערע קאמעראדען אוועקגעלאפען און מיר האבען אפגעטהאן דעם שפיאן א שפיצעל, וועלכער וועט איהם קאסטען זיין לעבען. איסטאמין האט איהם טאקי געזאגט א נאמע', און צו גלייך מיט'ן שפיאן זיינען אין פעטערבורג אוועקגעפאהרען אונזערעביידע קאמעראדען אסטראוו מיט קאלצאוו'. אסטראוו וועט זיך פאר איהם פארשטעלען מיט יענעם נאמען און קאלצאוו וועט דערווייליע בעזארגען איהם אריינצופיהרען אין א צענטראל-קאמיטע, פון וואנען ער וועט שוין לעבעדיג צוריק ניט ארויסגעהן.

— דער פלאן איז א גוטער, — האט זאכארין טרויעריג געזאגט — אבער איסטאמין און דיא גרעפין מיט איהרע קינדער זיינען פערלארען.

— איך מוז ליידער געשטעה', אז דוא מאכסט ניט קיין אירטהום! — האט איהם מארטין מיט א זיפץ געענטפערט — איסטאמין ווייזט זיך שוין מעהר ניט אויפ'ן גאס און איך ראטה איהם, אז ער זאל פערטרויען זיין פאטער, אז ער איז א ניהיליסט און אזוי וויא ער איז ביי איהם איין איינציג קינד, וועט געוויס דער אונמענש זעהן א ראטה וויא איהם צו שיצען פון יעצטינער קריטישער לאגע. סאבאקאוו מיט אפענבאכע האבען זיך פערקליידעט און זיינען ביי דעם שפיאנ'ס אוועקפאהרען, געשטאנען פון דער ווייטען אין וואקזאל און האבען געזעהן וויא דער יונגער איסטאמין גיט איהם איבער דעם אדרעס.

— ווארום האט ער נאך דעם שפיאָן בעדארפט בעגלייטען ? — האט זאכאַ־ריין אויפגערעגט איהם געפרעגט.

— אט אין דעם בעשטעהט דאך זיין גאנצער אונגליק! — האט מארטין טרויעריג ערוויעדערט — מיר איז דיא זאך שפּעטלאך בעוואוסט געוואָרען. איך בין צו איסטאָמינען אַוועקגעלאָפען ווייל איך האב געוואוסט, אז ער בעדארף איהם אין וואָקזאל ברענגען דעם אדרעס, אָבער איך האב איהם, צו מיין בעדויערען, ניט געטראָפען צו הויזע. איך בין אויף א דראָשקע אוועקגעפאָהרען צו אָסטראָוו'ן און מיר האבען דעם פּלאַן אפגעמאכט, אז ער מיט קאָלצאָוו'ן זאלען אלס שפּיאָנען נאך דעם שפּיאָן נאכפאהרען. איך בין ווידער געלאָפען צו איסטאָמינען און איך האב איהם אלץ ניט געטראָפען. לויפען צו דער גרעפין איז שוין געוועזען צו שפּעט, אלזא איז מיר מעהר ניט אויסגעקומען וויא. איסטאָמינען צו דערהיטען ווען ער וועט פאהרען צום וואָקזאל, און אזוי איז געווען. איך האב זאגאר קיין צייט געהאט דיא גאנצע געשיכטע איהם צו ערקלערען, נאר מיט קורצע ווארטען האב איך איהם איבערגעגעבען אין וואָס פאר א געפאהר ער מיט אונזער גאנצער געזעל־שאפט שטעהען דא. ער האט פערשריעבען דעם אויסגעקלערטען נאָמען און ניט האבענדיג קיין אנדער אויסוועג איז ער גלייך צום וואָקזאל צוגעפאהרען.

— דיא געשיכטע איז זעהר א טרויעריגע! — האט זאכארין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — דיא גרעפין מיט איהרע קינדער וויא אויך איסטאָמין, זיינען פערלאָרען, אהן האפנונג!

— מיר וועלען זוכען און אָנווענדען מיטלען! — האט מארטין געזאגט — היינט וועלען מיר אפּהאלטען אין אונזער געהיים־בונד א ראטה וואס צו טהאן און וויא זיי צו רעטען, ווען נור מעגליך איז, פון אונגליק.

— איך זעה ניט ארויס קיין האפנונג! — האט זאכארין אונרוהיג געזאגט — פיעלייכט איז מעגליך, אז דאקטאר וואסיליעוו זאל דא עפּעס אויפטהאן? מיר שיינט, אז ער איז גוט בעקאנט מיט ליזאַ'ן.

— ער ווייס שוין פון אלעס — האט מארטין ערוויעדערט — און נאר פון איהם קען מען דא עפּעס ערווארטען, אבער מיר וואונדערט ווארום בעטראגט ער זיך אזוי קאלט צו דער גאנצער געשיכטע? איך ווייס זיכער, אז ער איז אין ליזאַ'ן שוין זייט דריי יאהר שטערבליך פערליעבט, נאר צווישען זיי שפּיעלט זיך דא עפּעס א געהיימע אינטריגע, וועלכע איז מיר גענצליך אונבעוואוסט —

— איך זעה איהם! איך זעה איהם! אָט איז ער! אָט איז ער! — האט זיך פּלוצלינג אין צימער דערהער'ט עפּעס א פערשטיקטע שטימע וויא פון יענער זייט וואנט.

מארטין האט אונווילענדיג מיט זיין גאנצען קערפּער א ציטער געטהאן.

— וואָס איז דאס? — האט ער מיט א שטאמעלענדע שטימע געפרעגט.

— דאס איז נעבאך אן אונגליקליכער וואהנזיניגער איד! — האט זאכארין מיט א זיפץ געענטפערט — ער זיצט אין א גאנץ ווייטען צימער — אבער אז ער

שרייט זיך פערנאנדער : „איך זעה איהם“, „אָט איז ער“ — הערט מען זיינע קולות אין אלע צימערן.

— איך שרעק מיך ביי נאבט איינצושלאָפען ! — האט שרה ברויערינג זיך אפגערופען — מיין צימער איז דער דו טער פון זיינעם און אז ער שרייט זיינע צווי געוויסע פראזען, נעהמט מיך אן א גרויל צו הערען.

מארטין האט זיך אביסעל בערוהיגט.

— רוף מיר אהער ארייו דאָקטאָר וואסיליעוו — האט איהם זאכארין נאך א קורצע פויזע געזאגט — איך וויל איהם פרעגען צו איך קען שוין דעם האָספּיטאל פערלאָזען.

— דוא האסט זיך זאכארין ניט וואָס צו היילען ! — האט צו איהם מארטין געזאגט — מיר מוזען דאָ זעהן וויא דיא זאך וועט זיך ענדיגען.

— איך דענק אבער, אז ווען איך וועל ניט זיצען פערשפּארט — האט זאַכארין בעטריבט געזאגט — וועט מיר פּיעללייכט געלינגען צו רעטען דיא אונגליקליכע פון געפאהר.

— האסט דוא דען עפּעס א מיטעל ?

— וואס פאר א מיטעל קען דא געבען ? אבער דאך פּיעללייכט וועט מיר עפּעס איינפאלען.

— פּאַרלויפיג ביזט דוא נאך מיט זיך אליין אויך ניט זיכער — האט איהם מאַרטין פינסטער ערוויעדערט — רוה זיך אביסעל אויס, און מיר וועלען שוין וואס מעגליך איז עפּעס אויפטהאן. אבער וואס האט צו מיר דער אונגליקליכער מיט זיין ביטערן שרייען „איך זעה איהם“ ? איך בין גאר אויסער זיך און קען עס ניט הערען !

— יעדע קראנקהייט האט אן אורזאכע ! — האט זאכארין אונמוטהיג געזאָגט — געוויס וואָלטען גוטע אומשטענדע, דעם אונגליקליכען דערצו ניט געבראכט.

— מען קען עס גלויבען ! — האט מארטין זיפצענד געזאגט — און מיט איינינע מינוט שפּעטער איז ער שוין געווען פון יענער זייט הויז.

28טעם קאפּיטעל.

צוויי וואָכען אַנשטאָט צוויי יאָהר.

אין דער צייט ווען מארטין איז געזעסען ביי דאָקטאָר וואסיליעוו אין איררען־הויז לעבען זאכארינען, האט ליזא אנדריאנאָווא געהאט ביי זיך אין קאבינעט : גאסט, וועלכער האט איהר שוין זייט א לאנגע צייט ניט בעזוכט ; דאָס איז געווען דאָקטאָר פעליקס סאָבאקאָוו, וועלכער איז מיט איהר שוין זייט א פּאָר יאָהר בעקאנט געוואָרען אויף א באל. באלד מיט זיין ערשטען דערזעהן דער יונגער שעהנ־הייט ליזא אנדריאנאווא, האט ער זיך אין איהר פערליעבט און האט אנגעהויבען אָפט צו בעזוכען דער גרעפינס הויז, וואו ער האט זיך אָפט בעגעגענט מיט זיין קאָלעגא דאָקטאָר וואסיליעוו ; וואסיליעוו האט שוין דאמאלס געענדיגט זיין שטודיום, און ער, פעליקס, איז נאך געווען אין דריטען קורס. ער האט גלייך פערשטאנען אז זיין קאָלעגא פּעטער וואסיליעוו בעזוכט דער גרעפינס הויז צוליעב דער שעהנער

ליזאַ'ן, און ער האט איהם פון דעם ערשטען בעגעגנען אָן, בעטראכט פאר זיינעם א קאָנקורענט אין ליעבע ביידע יונגע קאַמעראַדען, וועלכע זיינען געווען צווישען זיך בעפריינדעט נאך פון גימנאזיום אָן, האבען אָנגעהויבען איינער אויפ'ן צווייטען קרום צו קוקען. ליזא האט עס געוואוסט, און וויא א קלוגעס, גוט-ערצויגענעס מעדכען, האט זיא צו ביידען גלייך געאייסערט איין סימפאטיע און האט זיך נעהאלטען גלייכ-גילטיג, אבוואהל דאקטאר וואסיליעוו איז איהר זעהר געפעהלען און זיא האט איהם הייס געליעבט.

— איך בין נאך יונג, און פאר צוויי און צוואנציג יאָהר וויל איך גאר וועגען ליעבע ניט דיינקען — דאס איז געווען איהר אנטוואָרט צו ביידען ווען זיי האבען זיך ערקלערט פאר איהר אין ליעבע.

זיא האט גוט קענען געלערנט אין א קורצע צייט דיא כאראקטערע פון ביידע פערליעבטע, און זיא האט גוט געוואוסט דעם עולם'ס ווערטעל: „ניט ווייט פאלט דער עפעל פון בוים" איז אויך געזאגט געוואָרען אויף דעם יונגען פעליקס סאָבאַ-קאָוו, וואס זיין פאָטער איז דער הויפט רעדעל פיהרער אין „זשאנדארמסקאָיע טריעטאָיע אטדעלעניע". זיא האט אין איהם דערקענט א פוסטען לייכטזיניגען פראַנט, וועלכער איז פעהיג צו בעגעהן פערברעכען גענען זיין געוויסען אום זיין ציעל צו ערדייכען און איז וויעדער פעהיג אָפצושטעהן מארגען פון א זאך, צו וועלכער ער איז היינט געווען פערבונדען מיט לייב און זעעלע. זיא האט זיך פאר איהר נייעם ליעבהאבער שטארק געשראָקען און האט אויך שטארק געציטערט פאר וואסי-ליעווען, אז ער זאל ניט ליידען עפעס אן אונגליק דורך סאָבאָקאָוו'ס אייפערזוכט און לייכטזין, און דארום האט זיא איהם אימער פריינדליך עמפפאנגען, און האט זיך פון זיין ליעבעס ערקלערונג אָפגעוועהרט מיט דעם אויסרייד אז פאר צוויי און צוואנציג יאָהר איז איהר הארץ געשלאָסען. זיא האט זיך אין סאָבאָקאָווס געגענ-ווארט גאנץ קאלט און גלייכגילטיג בענומען צו זיין קאָמעראד דאָקטאר וואסיליעוו, און דאס האט ווירקליך מיטגעווירקט, אז סאָבאָקאָוו זאל אויפהערען צו זיין איי-פערזיכטיג אויף וואסיליעוו'ן און נאך דער צופאל וואס האט מיט א יאָהר צוריק געטראָפען זיין פאָטער, אז דאקטאר וואסיליעוו האט צוויי קוגלען פון זיין לייב ארויסגעקריגען און איהם אויסגעהיילט פון א געפעהרליכע פערלעצונג, האט מיט-געהאלפען אז ביידע אלטע פריינד זאלען אויף דאס ניי בעפריינדעט ווערען און פעליקס האט געגלויבט אז אמאליגער קאָנקורענט וועט איהם מעהר ניט שטעהן אין וועג ער האט דאס געזעהן אין ליזא'ס פריינדשאפט צו איהם, און איהר קאלטער בענעמונג צו וואסיליעווען און בעזאָנדערס אין וואסיליעוו'ס אָפשטעהן פון דער גאנ-צער זאך. עס זיינען מאָנאטען פאָראיבער און ער האט ניעמאלס מעהר געטראָפען וואסיליעוו'ן אין דער גרעפינס הויז.

פאר דער לעצטער צייט, האט אבער אויך דאקטאר פעליקס אויפגעהערט צו בעזוכען זיין געליעבטער ליזא'ן. ליזא איז געווען העכסט צופריעדען, ווען זיא האט צו איהר ערשטוינען דערהערט, אז פעליקס סאָבאקאָוו האט אנגעהויבען ארומצוטאַנצען ארום איהר פריינדין, דער שעהנער בערטהא מאלליך. און אָבוואהל

זיא האט געוואוסט, אז פעליקס איז א לייכטזיניגער מענש און ער איז פעהיג זא וואס צו בעגעהן, דאך איז עס איהר פארגעקומען זעהר זאנדערבאר. זיא האט עקסטרא מיט איהר פריינדין דאריבער פערפיהרט א געשפרעך און זיא האט צו איהר פערוואונדערונג פון איהר געהערט, אז אין פערלויף פון א מאנאט, האט פעליקס דריי מאל זיך ערקלערט פאר איהר אין הייסע ליעבע.

ביידע פריינדינען האבען זיך געהאלטען ביי דיא זייטען פאר געלעכטער, ווען זיי האבען זיך איינער פאר דער צווייטער ערקלערט אום וואס דא געהט.

וויא איז ליזא יעצט ערשטוינט און איבערראשט געווארען, ווען פלוצלינג האט זיא דערהערט אין טהיר פון איהר קאבינעט א לייכטען אנקלאפען און, ווען דיא טהיר האט זיך געעפענט האט זיא דערזעהן פאר זיך דעם יונגען פעליקס סאבאקאוו.

— א, וואס פאר א גאסט! — האט זיא מיט א פערוואונדערטען שמייכעל געזאגט איהם רייכענד קאלט איהר האנד — זעצט אייך פעליקס וולאדימיראוויטש.

פעליקס האט פעסט איהר האנד געדריקט און האט זיך באלד לעבען איהר אוועקגעזעצט.

— ענטשולדיגט מיר, מיין ענגעל, — האט ער צו איהר ליעבליך געזאגט — פערצייהעט מיר וואס איך האב אייך, מיין טהייערע, אזוי לאנג ניט בעזוכט. געוויס ווייסט איהר דאך וויא שווער עס איז צו ענדיגען דאקטאר. שוין זייט צוויי מאנאטען אז איך בין פון מיין צימער ניט ארויסגעגאנגען. איך בין אזוי געווען פערנומען מיט דיא לעצטע עקזאמענס, אז איך האב דיא ווייסע וועלט ניט אנגעזעהן. יעצט אבער, גאט זיי דאנק, האב איך מיין שטודיום מיט גרויס ערפאלג דורכגעמאכט.

— איך גראטולירע! — האט איהם ליזא שמייכעלהאפט אונטערבראכען — איהר האט געוויס געכאפט א גאלדענעם מעדאל פאר אזא פלייסיגקייט?

— כאפט זיי דער טייפעל מיט זייערע גאלדענע מעדאליען! — האט פעליקס א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — איך האב פיינד זיך נאכצויאגען נאך אזעלכע פוסטע זאכען, דאס פאסט פאר פראנטען. איך האב אויך געזאלט בעקר מען א מעדאל, נור צו וואס נוצט עס מיר?

— דאך דיינק איך, אז דאס האט עפעס צו זאגען! — האט ליזא מיט א נאאיווע מינע געזאגט.

— דאס איז א גראשען ניט ווערטה! — האט פעליקס איהר געענטפערט — נו. וואס מאכט איהר, מיין ענגעל! וויא געהט עס אייך? ווען וועט שוין קומען אמאל דיא גליקליכע צייט, אז איך זאל שוין אנשטאט „אייך" קענען זאגען „דוא"? נאך אלץ ביז צוויי און צוואנציג יאהר?.... א, וויא שווער עס איז צו ווארטען!

און ריידענדיג האט ער איהר ערגריפען פאר'ן האנד.

— געדולד, פעליקס וולאדימיראוויטש! — האט ליזא ארויסגעהמענדיג מיט א געהיימע פעראכטונג איהר האנד פון זיינער איהם געענטפערט.

— אייך איז גרינג צו ריידען! — האט איהר פעליקס מיט א זויערע מינע געזאגט — פרויען איז זעהר גרינג אויף דאס הארץ א שלאס אויפצוהייגען.... די

זינען אזוי נעריהמט מיט זייער עמפפינדליכקייט און ווארימע געפיהלע; ענדליך אבער לאָזט זיך נאר אויס בוידים מיט פּאָליצע!

— מענליך אז דיא פּסיכאָלאָגיע און דיא מענשענ־קענער מאכען נאר אן אירטהום — האט איהם ליזא קאלט געענטפערט.

— אויף אייך, מיין טהייערע א קוק צו טהאן, — האט איהר פעליקס ער ווידערט — מוז איך עס געשטעהן. וויא הייסט עס א מענש זאל זיינע געפיהלע ביז א צייט קענען פערשליסען פונקט וויא פליעגען אונטער א גלאָז?

— זעהט איהר דאך אז איך קען עס.

— סיידען איהר ליעבט מיך ניט! — האט איהר פעליקס אויפגערעגט ער־ווידערט.

— צו איך ליעב אייך יא אדער ניין, האב איך אייך נאר קיין מאל געזאגט.

— האט איהם ליזא רוהיג געענטפערט.

— היינט טא וואָס־זשע פיהרט איהר מיך פאר'ן נאז? — האט איהר פעליקס פערדריסליך געפרעגט.

— איך פיהר אייך פאר'ן נאז? וואס מיינט איהר מיט דעם?

— שוין צוויי יאָהר, אז איך ווארט! — האט פעליקס צאָרניג אויסגעשריען — און נאך צוויי יאהר הייסט איהר מיר ווארטען!

— סיידען איהר מאכט זיך הערר סאָבאקאָוו צום נארר, — האט ליזא פער־דריסליך איהם ערווידערט — האב איך אייך דען געזאגט אז איך ליעב אייך? איך האב אייך ביי אייער ליעבעם ערקלערונג געענטפערט, אז פאר צוויי און צוואנציג יאהר, נעהם איך ניט אן קיין פאָרשלאָג און וויל נאר ווענען דעם ניט דענקען. יעצט האט איהר מיך אויך אזוי פערשטאנען, און איהר האט זיך בעקלאָגט אויף פרויען, אז זיי קענען זיך בעהערשען און אויפהענגען אויף זייער הארץ א שלאָס. פלוצלינג מאכט איהר זיך עפּעס וויא איהר פערשטעהט ניט.

— קורצע ווערטער ליזא, — האט פעליקס שארף איהר געענטפערט — איך וויל מיט אייך ווענען דעם פיעל ניט דעבאטירען, דאס איז צו שווער פאר מיין געפיהל־פאָלעס הערץ, ווערכע ליענט אייך ביז צום וואהנזין. איך מוז אייך פער־טרויען א געהיימניס, אז איהר, אייער מוטער און אייער איינציגער ברודער שטעהן אויפ'ן שוועל פון דעם קאלטען סיביר. נור איין זאך קען איך אלעמען רעטען, אז איהר, ליזא, זאלט מיר שיינקען אייער הערץ....

אָבוואהל ליזא האט שוין פון געסטערן אבענד געוואוסט, אז זיא מיט איהר פאמיליע שטעהן אין געפאהר, דאך האט זיא מיט'ן גאנצען קערפּער א ציטער געטהאן. — פון וויסען ביז הערען איז א גרויכער אונטערשיעד. פעראורטהיילטע צום גאלגאן ווייסען זייער ביטערע ענדע, דאך פיהלען זיי א שוידער דורך דיא ביי־נער, ווען מען זאגט זיי אָן דאס באלד פיהרט מען זיי צום עשאפאָט. אין אזא לאגע איז יעצט געווען ליזא אנדריאנאָווא.

איהר שטאָלץ מיט איהר עהרע־געפיהל האבען זיך אין דעם מאמענט ער־וועקט און זיא איז געווען געזאָגען דעם ניערערטרעכטיגען שורקע, וואס צווינגט

איהר איהם צו ליעבען, א שפיי צו טהאָן מיט פּעראַכטונג אין געזיכט; אָבער זי האָט זיך דערמאָנט אָן איהר מוטער מיט איהר אונגליקליכען ברודער; אָן איהר געליעבטען וואסיליעוו וועלכער איז אין דיעזער ווײלע טויזענד מאָל העכער אין איהרע אויגען געשטיגען. זי האָט זיך אויף א ווײלע פערטראַכט.

פעליקס האָט א ווײלע פון איהר די אויגען ניט אַרונטערגענומען, פּונקט ווי ער וואָלט וועלען זעהן, וואָס עס טהוט זיך יעצט אָפּ ביי איהר אין הארצען.

— קענט איהר מיר פעליקס וולאַדימיראָוויטש געבען 2 וואָכען צייט ?— האָט איהם ליזא נאָך איהר גרויסען אינערליכען קאַמפּף מוטהיג און מיט א שמייכעל אויף איהרע ראָזע ליפּען געפרעגט.

— דאָס איז אַביסעל צופיעל ! — האָט איהר פעליקס ערוויעדערט.

— פון צוויי יאָהר ביז צוויי וואָכען איז דאָך אָן אונטערשיעד ? — האָט איהם ליזא מיט א געצוואונגענעם שמייכעל געפרעגט.

— נו, זאָל זיין אזוי!—האָט ער נאָך א קורצען נאָכדענקען איהר געזאָגט.

— און דערווײלע מעגען מיר זיין גאַנץ רוהיג ? — האָט איהם ליזא ווייטער געפרעגט.

— איך שטעה אייך דאַפיר גוט ! — האָט פעליקס מיט א פריינדליכע מינע געזאָגט — אָבער איהר מוזט יעצט פאָרזיכטיגער זיין און זיך היטען מיט א וואָרט אָדער מיט א טהאַט.

— גוט, איך דאַנקע ! — האָט איהם ליזא מיט א זאָנדערבאַרען טאָן געענטפערט.

— אַדיע ! לעבט וואָהל, ליזא ! — האָט פעליקס איהר רייכענד זיין האַנד געזאָגט — אויף ווידערזעהן !

פעליקס איז אַרויסגעגאַנגען בעגלייטעט מיט ליזא׳ס א פערעכטליכען, גיפטיגען בליק.

29טעס קאַפּיטעל.

זיי ווערען מושוה.

שורקין זיצט שוין פיער טעג פערשפּאַרט אין א פינסטערען קעלער אונ־טערן „גאָראָדסקאָי אוטשאַסטאָק", און זייט דריי טעג אַז ער ווערט שטרענג געזוכט דורך אָפּענבאַך׳ס געהיים־פּאָליציי. עס געהען ארום איבער מאָסקווא עטליכע צעהנדליג געהיים־אַגענטען און שמעקען פון אַלע זייטען. פּאָדלע־צאָוו׳ס ערמאָרדונג האָט ביי זיי אָנגעמאַכט א גרויסען פּאַניק. זיי גלויבען אַז דאָס נעמליכע האָט אויך געטראָפען מיט שורקינען. זיי האָבען איהם שוין געזוכט אין גרויסען קאַנאַל, אין „מאָסקווא־רעקא" און אין אַלע לעכער וואו מען קען פערשטעקען א טוידטען קערפּער ; נור אַז ער געפינט זיך א לעבע־דיגער ביי א פּריסטאַוו אין אַ קעלער איז קיינעם ניט איינגעפאַלען.

בער פּריסטאַוו האָט פון מינוט צו מינוט אַלץ מעהר פאַר זיין פעהלבעל

אנגעהויבען מורא צו האבען, ער האט דייטליך געזעהן, אז לאנג קען ער זיך דאָ ניט האלטען מיט דער לעבעדיגער „טרפה כחורה“. ער וואלט זיין ברודער ניט געפּאָלגט און וואָלט שורקינען ערמאָרדעט אדער געלאזט שטארבען פאר הונגער און פאר דורשט; אבער ער האט געוואוסט, אז צופיעל מענשען אין זיין אוטשאסטאָק וויסען דערפון און ער קען נאך דאָ מעהרער אריינפאלען.

— טהו נור א קוק אויף מיין רשעת צו איז זיא עטוואס אויפגעליינט? — האט ער בעטריבט געזאגט צו זיין ברודער מיט א פּאָר טאג שפּעטער וויא ער האט מיט איהם וועגען שורקינען גערעדט — איך וויל מיך פּרובירען עפּעס א טהו צו טהאן וועגען דיא צעהן טויזענד רובל. איך געה יעצט אריין צו מיין ווייב אין צימער איך וועל זיך צו איהר נעהמען; נור ווען איך וועל זעהן, אז איך דארף דיר האבען דוא זאלסט מיר העלפען איהר איבעררייידען, זיא זאל מיר דאָ ארויסהעלפען, וועל איך א הוסט טהאָן, און דוא זאָלסט באלד אריינקומען.

דער פּריסטאוו האט זיך געמאכט הארץ און מיט וואנקענדע קניע איז ער אריין צו זיין ווייב אין צימער. ער האט איהר געפונען זיצען ביי'ם טיש און לעזענדיג א בוך.

— אננא פּאוולאָוונא! — האט דער פּריסטאוו מיט א געמאכטע ציטערענדע שטימע צו זיין ווייב געזאגט — איך בין געקומען דיך בעטען אום פערצייהונג.

— פערצייהונג? חא, חא, חא, — האט אננא גיפטיג געלאכט — האסט דוא עפּעס געזינדיגט.

— יא מיין טהייערע! — האט איוואנאוו זיך אוועקשטעלענד אויף דיא קניע און איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד געזאָגט.

— אין וואס בעשטעהט דען דיין פערברעכען? — האט זיא קאלט און רוהיג איהם געפרעגט ריכטיג וויא זיא וואלט גאר ניט וויסען אום וואס דא געהט יעצט פאָר.

— ווילסט דוא נאָך אז איך זאָל ווידערהאלען דיא זאך וואס דיר איז שוין בעוואוסט? — האט דער שטאָלצער פּריסטאוו ביטערליך געפרעגט — איז דען וועניג פאר דיר וואס איך בערייהע און פערשפּרעך דיר, אז מעהר זאל עס ניט געשעהן.

— מיר איז שווער צו גלויבען מעהר אין דיין עהרליכקייט! — האט איהם זיין ווייב געענטפערט, און האט איהרע הענד ארויסגעריסען פון זיינע.

— אז דוא וועסט מיר נאָך אמאָל כאפּען — האט איוואנאוו מיט א פלעהענדע שטימע געזאָגט — זאָל מיין נאָמען ניט הייסען איוואנאוו.

— וויל דוא דיינקסט שוין צו זיין קלינער און פאָרזיכטיגער! — האט איהם זיין ווייב מיט א גיפטיגען שמייכעל געענטפערט.

— ניין, מיין ליעבע אננא! איך שווער דיר ביי אלער הייליגקייט; אים נאמען פון דער „איווערסקער באָזשיע מאטערי“ און אלע הייליגע נאָטס מארטירער.

און באלד האט ער זיך ביי א זיבען מאל איבערגע'צלמ'ט.

— און צו דער אקטריסע אין האטעל, וועסט דוא שוין מעהר ניט געהן?

— אָ, וואס רעדסט דוא? צו וועלכער אַקטריסע? — האט דער פּריסטאַוו אויפגערעגט און עטוואס ערשראָקען איהר געפּרעגט,

— צו פּאולינאַ'ן מיין איך, — האט זיין ווייב מיט א שוואכע שטימע איהם אריינקוקענד גלייך אין דיא אויגען געזאָגט.

דער פּריסטאַוו איז געווארען אַן אויפגעציטערטער. ער האט ניט געגלויבט, אז זיין ווייב זאל עס וויסען.

— זעהסט דוא שוין מיין טהייערער, — האט איהם דיא ווייב מיט א טיי־פעלשען שמייכעל געזאָגט — זעהסט דוא שוין, אז דיין ווייב ווייס פון אלעמען. איך האב זיך אין דיא לעצטע דריי טעג דערוואוסט פון „פויגעל מילך״.

— ניין, מיין ליעבער ענגעל! — האט דער פּריסטאַוו ביטערליך איהר געזאָגט — זאלען מיר מיינע פיס אָפּדארען אויב איך וועל שוין צו איהר מעהר געהן.

— אהער דיין האנד! — האט איהם זיין פלונית'טע געזאגט.

דער פּריסטאַוו האט איהר גערייכט זיין האנד און האט איהר געשוואָרען, אז מעהר זאל זיין פוס ניט קומען צו קיין אַקטריסע, צו קיין זשידאָווקא, צו קיין ציגאַנקע און צו קיין רוסין....

— און צו קיין פרוי אין דער וועלט? — האט איהם זיין ווייב געפּרעגט.

— ביי גאָט, ביי זיינע הייליגע אַפּאָסטאָלען און זיין מאַמען מיט איהר זוהן, אז ניט צו קיינער אין דער וועלט! — האט דער פּריסטאַוו געשוואָרען און האט זיך אבערמאלס ביי א זיעבען מאל איבערגעקרייצט.

— נו, פערצייהע איך דיר! — האט זיין פרוי מיט א זאנפטע שטימע געזאגט.

דער פּריסטאַוו האט זיך פון באָדען אויפגעהויבען און האט איהר א קוש געגעבען אין שטערן.

— יעצט, מיין טהייערער ענגעל, — האט ער איהר ליעבליך געזאָגט זיך אוועקזעצענד לעבען איהר — מוז מען עפּעס זעהן א מיטעל וויא זיך צו רעטען פון'ם אונגליק. שורקין איז ווירקליך א געהיים אגענט און דא שמעקט מיט סיביר.

— און ער זיצט נאך אַלץ פערשפּארט אין קעלער?

— וואס דען? אז ער וואלט פריי ארומגעגאנגען, וואלט איך שוין לאנג גע־זעסען אין פינסטערן אסטראָג.

— מיט וואס קענסט דוא זיך דא העלפען?

— איך דיינק, אז א סומע פון צעהן טויזענד רובל — האט דער פּריסטאַוו צו איהר געזאגט — וואלט ער צוגענומען מיטביידע הענד און ער וואָלט מאכען א שוויג.

— נו, ווארום האסט דוא דאָס ביז יעצט ניט געטהאן? — האט איהם זיין ווייב מיט א תמ'עוואטע מינע געפּרעגט — ווייסט דוא דען ניט, אז וואס ער זיצט לייגגער ווערט ער אַלץ מעהר אויפגערייצט?

— ווענען דעם מוז איך שוין מיין ליעבער ענגעל צו דיר אָנקומען, — האט איהר דער פּריסטאַוו א גלעט טהאנדיג פאר איהרע דונקעל־רויטהע האר געזאגט.

— צו מיר? און אין דיין קאָפּ געפינט זיך ניט אזא סומע?

—ליידער נים! — האט דער פּריסטאַוו מיט א זיפץ איהר ערוויעדערט.

— ביזט דוא נים ווערטה, אז מען זאל אויף דיר רחמנות האבען! — האט איהם דיא ווייב מיט א שטריינגען טאָן געענטפערט.

— וואס געוועזען איז שוין געוועזען, — האט דער פּריסטאַוו ביטערליך איהר געענטפערט — פון יעצט אָן וועל איך שוין פיהרען אן עהרליכען לעבען.

— ניין, מיין טהייערע, פון מיין קאַסע בעקומסט דוא נים איין קאָפּיקע — האט איהם זיין ווייב רוהיג געענטפערט — דאס קען איך נים טהאָן.

דער פּריסטאַוו האט געטהאָן א שטאַרקען הוסט.

— אָ, מיין ענגעל, — האט ער זיך געבעטען — איז דיר אנגענעהם צו האבען א מאַן אויף קאַטערגא אין סיביר?

און אין דער ווילע איז אויך אַנטאָן אריינגעגאנגען אין צימער.

— אויף אזעלכע מענשלאַך דאַרף מען נים רחמנות האבען! — האט זיין ווייב ווייטער גערעדט.

— היינטיגען מאל, אננא פּאַוולאָוונא, — האט אנטאָן זיך אריינגעמישט אין זייער געשפּרעך — מוזט איהר עס איהם טהאָן, חאָטש איך אליין געשטעה, אז ער איז דאס נים ווערטה.

— ניין, זאל ער געהן אויף קאַטערגא! — האט אננא שטריינג געזאָגט.

— איך קען אייך גאר נים פאר אזא שלעכטע פרוי — האט אנטאָן ווייטער גערעדט — אז איהר האט מיטלייד מיט פרעמדע, בעדאַרפט איהר מיט זיך אליין געווים מיטלייד האבען. אייך וועט נים פרעהען צו האבען א מאַן אין סיביר און איך גלויב, אז איהר וועט נים איינמאל ווייגען און קלאָגען. איך וויים, אז איהר ליעבט איהם, ווייל איהר זייט אן עהרליכע און אנשטענדיגע פרוי, און אז ער האט איינמאל בעגאַנגען געגען אייך א פערברעכען, וועט ער עס שוין ווייטער נים טהאָן.

אננא פּאַוולאָוונא האט זיך פערטראַכט און דערווייל האט איהר שוואָגער אנטאָן ווייטער געשניטען און האט איהר מיט אלערליי חניפות אויפגעהויבען ביז דעם זיעבעטען הימעל און דער פּריסטאַוו איז געזעסען אין געהאַקטע וואונדען און געוואַרט אויף דער מטביע.

— אז איהר ווילט שורקינען געבען געלד, — האט זיא ערווייכט געזאגט — בעדאַרפט איהר דאך פריהער וויסען צו וועט ער גאר וועלען געהמען?

דעם פּריסטאַוו'ס פינסטערע געזיכט איז ערהייטערט געוואָרען פאר פרייד דערהערענדיג ענדליך זיין ווייבס נוטען אנטוואָרט.

— אלזא געה איך מיט איהם דורכריידען — האט ער זיך אויפהויבענד פרעה־ליך פון זיין שטוהל געזאָגט.

— זאָלסט אבער באלד אזא גרויסע סומע איהם נים אָנבאָטען — האט איהם זיין ווייב געלערנט.

— וואס און וויא צו טהאן וויים איך שוין, — האט דער פּריסטאַוו געזאָגט.

ער האט איהר ליעבליך אנגעהאלדזט און נאכהער וויא ער האט איהר מיט

הייסע קושען בעשאטען איז ער פון צימער האסטיג ארויסגעלאָפען און זיין ברודער אנטאן איז איהם מונטער נאָכגעלאָפען.

— ווארט, נאך איין פראָבע וועל איך מיט דיר מאכען! — האט זיין ווייב צו זיך אליין גערעדט ווען זיא איז אליין אין צימער פערבליעבען — נאך היינט וועל איך וויסען צו מיר לוינט צו האבען פריסטאוו איוואנאָוו פאר א מאן, אָדער גלייכער איהם צו האָבען אין סיביר און פערשפאָרען אפפינסטערן מיין ביסעל יאָהרען!

זיא האט זיך פיין אָנגעצוינגען און האט איהר הויז גלייך פערלאָזען.

— — — — — — — — — —

— פינסטער! ארום און ארום פינסטער! — האט שורקין געברומט ליגענדיג ניט טוידט ניט לעבעדיג אויסגעצויגען אויפ׳ן באָדען פון נאסע; קעלער מיט זיינע ביידע הענד אונטער׳ן קאָפּ — דאס הייסט ארייגעפאלען! עפּעס אזעלכע דיקע ווענט צום טייפעל, איך האב שוין פערלארען מיין שטימע שרייענדיג, אין ברוסט חאָרחעלט מיר וויא ביי א גוסס׳ן, און ניטא קיין פוס פון א לעבעדיגען מענשען. — עפּעס ליג איך שוין דא אזוי לאנג. געוויס א צעהן צוועלף טאָג און וויא לאנג נאך וועל איך דאָ ליגען? איך פיהל מיך זעהר שוואך. דער טוידט גערט אלץ נעהענטער און נעהענטער. ניין, איך וועל שוין פון דאגען לעבעדיג ניט ארויסגעהן. דער שורקע וויים מיט ווטמען ער האט דא געהאט צו טהאן! אך, וויא שרעקליך עס איז צו שטארבען אין דער פינסטער! דורך אויס נאכט, — האט שורקין ווייטער געברומט — ניטא איין ליכט־שטראל. וועלכער טייפעל האט מיך צו אזא טיראן פערטראָגען? ראס הייסט ארייגעפאלען. אזא אונגליק, האב איך קיין מאל ניט ערווארטעט!

ער האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט און האט מיט ביידע הענד געטאפּט דיא פייכטע ווענט.

— ניין איך בין פערלאָרען — האט ער נאך א לאנגען שטיל־שווייגען ווידער גערעדט — דאָ וועל איך שטארבען, און רעכט אויף מיר. וויפיעל מענשען אין מיין לעבען האב איך עס פעראונגליקט!? וויפיעל יונגע, בליהענדע און קרעפטיגע מענשען, פול מיט האָפנונג און לעבען האב איך אין אזעלכע פינסטערע ליכער ארייגעוואָרפען. וויפיעל זיינען דאָרט צושטאָרבען? וויפיעל האבען זיך מיט זייערע אייגענע הענד דיא אָדערן פון זייערע העלזער אויפגעריסען אום בעפרייט צו ווערען פון דיא שרעקליכע פינסטערניס אין וועלכע איך האב זיי ארייגעפיהרט? און וואס האב איך געטהאן אין דעם טאָג וואס דער טייפעל האט מיך אנגערעדט צו פערקריכען צום פערפלוכטען פריסטאוו? נאך דריי מענשען פעראונגליקט! און צוליעב וואס? וויל איך בין געגען זיי און זייערע אידעען? ווייס איך דען אליין ניט, אז דיא גרויסע באנדיטען, צוליעב וועלכע איך פעראונגליק דיא בעסטע קינדער פון אונזער לאנד, שטעלען דער וועלט בדלות און לעבען אויף אונזער רעכענונג? נור צוליעב וואס האב איך ביז היינט אזעלכע שרעקליכע פערברעכען בעגאנגען? צוליעב דעם פערפלוכטען גראָשען! איז דאס רעכט? איז דאס עהרליך? האב איך מיר דען אן אנדער לעבענסמיטעל ניט אויסגעפונען? — ניין, רעכט אויף מיר! איך בין אפּ־

נעצאהלט געוואָרען נאך מיין פערדיענסט.... נאך א טאג, און איך בין פארטיג. מיינע שטונדען זיינען געצעהלטע!

ער האט זיך צוריק אויסגעצויגען אויפ'ן פייכטען באָדען און האט ליענענדיג זיך איינינגע מאל איבערגעצלם'ט און א בערייהונגס־זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען. פלוצלינג איז ער פון זיין געלעגער אויפגעשפרונגען. ער האט דער־הערט א שטימע:

— שורקין! שורקין!

— ווער זייט איהר? — האט ער מיט א הייזעריגע שטימע און האלב ער־שראָקען געפרעגט.

— איך בין אנטאָן איוואנאָוו און בין געקומען אייך פון מיין מערדערישען ברודערס הענד צו רעטען, — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט.

— איך וועל אייך דאפיר אימער דאנקבאר זיין — האט איהם שורקין גע־ענטפערט.

— מיין ברודער האט אייך מערדעריש בעהאנדעלט, — האט אנטאָן ווייטער גערעדט — און נאכהער וויא איהם איז בעוואוסט געווארען, אז איהר זייט ווירקליך, הערר שורקין, האט ער דאָך געוויס מורא געהאט אייך צו בעפרייען; יעצט אבער קוק איך ניט וואס מיט מיין ברודער וועט דאדורך געשעהן און איך בין געקומען אייך פריי צו מאכען פון אייער געפענגניס.

— איהר זייט אן עדעלמאן — האט איהם שורקין געענטפערט.

— און ווייל איך בין אן עדעלמאן, — האט אנטאָן ווייטער גערעדט — וואָלט איך וועלען דיא זאך אזוי ווייט ברייגנען, אז איהר, הערר שורקין און מיין לייבליבער איינציגער ברודער, חאָטש ער איז א טיראן, זאלעןביידע פערבלייבען צופריעדען. קען איך עס ערווארטען?

— איך וואָלט גערען הערען אייער פלאַן — האט איהם שורקין געענטפערט.

— מיין פערמעגען בעשטעהט אין פינף טויזענד רובעל, — האט אנטאן פאָרט־געזעצט — איהר בעקומט פאר אייער בעליידיגונג יעדעס מאנאט טויזענד רובעל אין קייזערליכען באנק אויף מיינעם אן אנווייזונג, גאנצע פינף מאנאטען נאָכ־אנאנד.

דא האט זיך צוריק ערוועקט אין שורקינען דיא שלויהייט און דיא ליסטיג־קייט פון א שפּיאָן.

— דאס איז ברודערקע וועניג, — האט איהם שורקין ערוויעדערט.

— איך וועל נאך פון מיין ברודער אויך נעהמען א פאר טויזענד רובעל, — האט איהם אנטאָן געענטפערט.

— דאס בעקום איך — האט איהם שורקין געזאגט — פאר אריינקריגען אזא גרויסען העכט וויא אייער ברודער אין מיין נעץ, היינט טאָ וואס פערדיען איך דאָ פאר מיין זיצען אזא לאנגע צייט אויף ברויט מיט וואסער אין אזא פינסטערע לאָך? אן עדעלמאן וויא איהר בעדארפט דאָך האבען איינזעהעניש.

— אלזא ליעבער שורקין, — האט אנטאָן געזאגט — איך פיהל מיט אייך

מיט, און איך פערשטעה וויא גרויס אייער בעליידיגונג איז געוועזן. איהר בעקומט גאנצע צעהן מאָנאטען צו טוױזענד רובעל א מאָנאט אויף מיינעם א „טשעק״ אין דער קייזערליכע באנק.

— איך בין צופריעדען — האט איהם שורקין נאך א קורצען שטילשווייגען ערוויעדערט.

— אלזא, אדיע הערר שורקין, — האט אנטאָן געזאגט.

— טאָ וואס לאָזט איהר מיך דא איבער? — האט שורקין איהם געפרעגט— דיא זאך איז דאָך שוין אָפּגעמאכט.

— וויא באלד אז איהר בעקומט ניט היינט דיא ערשטע טויזענד רובעל — האט אנטאָן געזאגט — פערבלייבט איהר ביי אונז ביז מאָרגען; אבער ניט דא אין קעלער, מען וועט אייך שוין ביי נאכט פון דאנען אין א ליכטיגען צימער ארויס־נעהמען.

— אבער אין גאָטעס נאמען, לאזט מיך דא לאנג ניט זיצען, — האט זיך שורקין געבעטען.

— איך גלויב, אז היינט וועט עס נאך געשעהן — האט איהם אנטאָן גע־ענטפערט און ער האט זיך דורך א געהיימע טהירעל פון קעלער ארויסגעכאפּט.

— דיא זאך וויא מיר שיינט איז אָפּגעמאכט — האט אנטאָן געזאגט צו זיין ברודער ארויסגעהענד פון קעלער — דאס געלד בעקומט ער ניט פאר איין מאָל, וויא מיר האבען אפגערעדט. און איך גלויב, אז ער וועט זיך קוואפּען אויף אזא גרויסע סומע און וועט זיין שפּיאָן ניט ארויסווייזען.

— עס איז שוין אבער נאכט, — האט דער פריסטאוו אנטאָנען געזאגט — און אזוי וויא איהר געלד איז אין באנק מוז עס שוין דויערן ביז מאָרגען.

— האָסט דוא דען ניט דיא ערשטע טויזענד רובעל?

— איך האב ביי א זעקס הונדערטער; אבער דא נעהט ניט אום דיעזעס. בעפאָר איך האב דיא גאנצע סומע פון איהר ניט ארויסגעקריגען, קען איך איהם ניט בעפרייען. איך קען אזעלכע חברה־לייט זעהר גוט. איך וועל נאך גוט אָפּשנייּ־דען, אז נאך זיין בעפרייאונג וועט ער זיין צופריעדען דיא גאנצע סומע פאר איינ־מאל צו נעהמען, מיט׳ן אויסצאהלען דאס געלד ראטענווייז, האבען מיר דאך מעהר ניט וויא איהם פּרובירט צו דער עסק וועט געהן, און ווער קען וויסען וואס ער טראַכט זיך אין הארצען? מעגליך אז איך וועל גאר דארפען מ א כ ע ן פּ י ס פון מאָסקווא און אהן אזא סומע קען איך מיר גאר ניט ריהרען.

— דוא האָסט רעכט — האט איהם אנטאָן געענטפערט — אבער מיר טאָרען איהם מעהר ניט אויפרייצען. דוא מוזט זעהן איהם פון קעלער ארויסנעהמען און אריינזעצען ערגעץ אין א פערשפּארטען צימער, עפּעס מיט פרישערען לופט.

דער פריסטאוו האט זיך פערטראכט.

— גוט, — האט ער צו אנטאנען געזאגט — געה נאך הויזע און זעה אז זיא זאל דערוויל קיין חרטה ניט האבען. איך קען מיין בעסטיע זעהר גוט, איך וועל שוין דא אלעס בעזאָרגען.

אנטאן איז אויפגעגאנגען און דערווײלע האט פריסטאוו איוואנאָוו מיט זיינע ביידע פערטרויטע אקאַלאַדאַטשניקעס ארויסגענומען שורקינען פון קעלער. ער איז זיך גאנץ רוהיג נעגאנגען צווישען אלע דרייען, און האט זיך געלאָזט ארייג- פיהרען אין א קאזעמאט פאר ארעסטאנטען, אבוואהל ער האט געהאט א ברירה צו מאכען אויפ׳ן הויף פון׳ם אוטשאַסטאָק א לארעם.

דער היינזעריגער שורקין איז געווען אין גאנצען נעראָטען אין יענעם וואָלף, וואס האט ניט צוריסען מעהר קיין שעפסען, ווען ער האט פערלארען די צעהנער.

— אלזא הערר פריסטאוו — האט ער שטיל צו איוואנאוו׳ן געזאגט נאכהער וויא ער איז מיט איהם אליין אין קאזאמעט פערבליבען — איהר האט מיך גוט אנגעלערנט.

— איהר ווערט, הערר שורקין, פאר אייער בעליידינונג גוט בעפריעדינט ווערען — האט איהם דער פריסטאוו פריינדליך ערוויעדערט — אז איך וואָלט אייך דאמאלס ניט געהאלטען פאר שיכור אדער משוגע, וואָלט איך אייך אזוי ניט בע- האנדעלט. יעצט וויעדער, אז איהר זייט שוין אריינגעפאלען, און איך האב מיך דערוואוסט וועמען איך האב אזוי נעטהאָה, האב איך איינפאך פאר זיך אליין נעציטערט. אבער ניש-קשה, צעה טויזענד רובעל איז ניט אזא קליינע סומע. איהר וועט נאך פון מיר אָפט בעקומען גרויסע פרעזענטען און איהר וועט אין מיר האבען דעם בעסטען גוטען פריינד.

— אבער ווארום טהיילט איהר מיר אויס קצבה געלט? — האט א׳חם שורקין תמ׳אוואטע געפרעגט — בין איך ניט ווערט די גאנצע סומע פאר איין מאל?

— איהר זייט עס ליעבער שורקין ווערטה, — האט איהם איוואנאָוו געענט- פערט — אבער וויא וואָלט איהר אויף מיין שטעלע געהאנדעלט? איהר פער- שטעהט דאך עס אליין.

— איך פערלאנג א העלפט יעצט און די צווייטע העלפט אין א מאָנאט ארום — האט שורקין שוין מיט א העכערען טאָן געזאגט.

— מיר וועלען שוין דורכקומען — האט איהם איוואנאוו געענטפערט און איז פון קאזאמעט ארויסנעגאנגען אויפהענגענד אויפ׳ן טהיר א גרויסען אייזערנעם שלאָס.

30טעס קאפיטעל.

נאָר פון אַ זייט.

אברהם שטיין, וועלכען מיר האבען געזעהן מיט דעם טראקטירשציק טימאָ- פיי מיבייל‌אָוו אין טראקטיר לעבען מאָסקווער בערזע, און ער איז דאמאלס אוועק- געלאָפען זיך זעהן מיט פאָליאקאָוו׳ן וועגען דעם פערקויף פון טימאָפיי׳ס הויז, איז געווען איינער פון די פארנעהמסטע מעקלער ביי דעם שוועל פון מאָסקווער בערזע, וואו ער פלעגט אפמאכען די גרעסטע געשעפטען ניט איינמאל אנצוזעהן די אינער- ליכע וועגט פון יענער הויז, וועלכע איז געשלאָסען פאר א אידען אהן אן ערשטע גילדע. ער איז געווען א קלוגער אויסגעמאכטער אידעל, וועלכער האט ניט נעקוקט

אויף קיין כבוד, און אז דער אקאלאדאטשני פלעגט איהם אראפלאזען אין קארג ווען ער האט זיך מיט איין פוס ארויפגעשטעלט אויף דעם ערשטען טרעפ פון מאסקווער האנדעלס=הויז, האט ער דיא פוס פון׳ם טרעפ׳ל אראפגענומען און האט ווייטער געשמועסט וועגען געשעפט מיט דיא וואס זיינען ארום איהם געשטאנען. און אין אזא לאגע, האט ער דאך פערדיענט דורכ׳ן יאהר, מעהר וויעפיעל צעהן אקאלאדאטשניקעס נעהמען געהאלט אין צוויי יאהר. גאט האט עשו׳ן געשענקט גראבע לאפעס, דערפאר אבער האט דער קליין יעקב׳ל א קלוגע אידישע קעפעלע. ער ווייס, אז ער איז אין גלות און אז מען איז מקבל א קלאפ בעדארף מען האנדלען ווייטער. א גרויסען פערמעגען פון אזעלכע גרויסע פערדיענסטען האט שטיין ניט געהאט, דאס לעבען אין מאסקווא קאסט זעהר טהייער, דער פריסטאוו נעהמט בעזונדער, דיא אקאלאדאטשניקעס פאר דיא קלעפ בעזונדער, און דערצו איז מען דאך עפעס א איד וואס האט פאר זיך א געמיינדע מיט פיעלע וואהלטהעטיגע אנשטאלטען, וואס האט א שוהל, וואו ער דאווענט און מען מוז זיך לאזען דערקענען, און שטיין אלס בראווער עהרליכער איד מיט אן עדעלען כאראקטער, האט אומעדום זיך געלאזט קאסטען גוטע געלד. ח״י מאל ח״י רובעל פאר אן עליה איז געווען ביי איהם וויא אויך ביי אנדערע מאסקווער אידען איינע פון דיא קלענסטע זאכען. דערפאר האט ער זיך ערווארבען זעהר א גוטען נאמען און איז געווען אויסגעבונדען מיט דער גאנצער מאסקווער אידישער געמיינדע און האט געהאט אן איינגאנג אין דיא רייכסטע און שעהנסטע הייזער. אויך ביי פיעלע רוסען, וועלכע יעדערער פון זיי האט זיך זיין אידעל, „וואס איז ניט קיין שווינדלער, ניט קיין רויבער און בייטעל=שניידער וויא אלע איבעריגע זשידעס״, איז געווען שטיין זעהר געאכטעט. ער האט ביי יעדען איינעם פון זיי געהייסען „זיין אידעל״ פאר וועלכען ער וואלט זיך געלאזט דיא האלדז שניידען.

שטיין, וועלכער האט גוט געקענט זיין גלויבענס=גענאסע גרינבערג נאך פון צוהויזע, און ער האט געוואוסט, וואס פאר א שעהנע עלטערן ער האט נאך היינטיגען טאג אין קאוונא, האט אויף קיין פאל געגלויבט, אז דיעזער עהרליכער גרינבערג, זאל פלוצלינג בעגעהן אזא שרעקליכען פערברעכען און אונטערצינדען א הויז אום ראבע צו נעהמען פון א פאמיליע מיט וועלכע ער פלעגט זיך אפט צאנקען. אלס מעקלער פון הייזער און פאבריקען איז ער אויך געווען גוט בעקאנט מיט מאסקווער פארשטאדט פרעאבראזשענסק און האט געוואוסט, אז טימאפיי מיכיילאוו איז בעקאנט ביי פיעלע פון זיינע נאכבארען פאר זעהר א פערדעכטיגען מענשען, אז אין זיין טראקטיר ווערען אפגעטהאן שמוציגע זאכען וואס ווערען אפגעוואשען מיט חאבאר ביי פרעאבראזשענסקען פריסטאוו מיט זיינע מיטהעלפער.

באלד וויא דער שרעקליכער מארד=טהאט איז בעוואוסט געווארען, האט איהם דער מיליאנער מאראזאוו, ביי וועלכען ער איז געווען זעהר געאכטעט, דיא זאך פארגעווארפען. ער האט זיך עדעל אויסגעדריקט, אז אידען אין מאסקווא וויסען זיך ניט וויא צו האלטען און ער בעדויערט דאס זיי בעשמוצען זיך מיט אזעלכע טהאטען.

— ניין, הערר מאָראַזאָוו, — האט שטיין געענטפערט — אבוואהל מיר זיינען ניט פערזאנטוואָרטליך פאר יעדען געמיינעם פערברעכער און מיר קענען ניט נוט זאגען פאר דער גאנצער אידישער נאציאָן, אז זיא זאָל זיין דורכאויס ריין און עהר־ ליך, אבער אז גרינבערג איז אונשולדיג, קען איך ביי אלער היילינקייט שווערען. איך קען דעם מאן נאך פון קינדהייט אן און איך ווייס, אז אזא בראווען עהרליכען מענשען איז גאר שווער היינטיגע צייטען צו געפינען.

— אבער דיא בעווייזע שמייסען דאך זיינע פערטהיידיגער גלייך אין געזיכט, האט מאָראַזאָוו געענטפערט.

— וועלכע בעווייזע? — האט איהם שטיין רוהיג געפרעגט — טימאָפיי מיט זיין שוואָגער ראזבאיעוו זיינען צייגע, אז זיי האבען איהם ביי׳ם מאָרד־בראנד געכאפט; אָבער ווער איז עס זיי מחויב צו גלויבען? איך האב געהערט גאנץ בע־ שטימט, אז טימאָפיי איז אן אויסוואורף, און זיין טראקטיר איז אן ערמעל, וואו מען זעצט אפּ אלע גנבות פון שטאדט. איך קען אייך דערצו ברענגען לעבעדיגע עדות פון זיין נאכבארשאפט. איז דאך זיכער צו גלויבען, אז טימאָפיי האט עס אליין געטהאן צוליעב א געוויסען ציעל, וועלכער איז אונז אונבעקאנט.

— אויב אזוי, — האט מאָראַזאָוו געענטפערט — טאָ וואָס־זשע שווייגט איהר? דערצעהלט עס וואו מען בעדארף, פיעללייכט וועט דער גאנצער פּראָצעס אננעהמען אן אנדער ווענדונג.

— איך שווייג טאקי ניט, — האט שטיין געענטפערט — איך האב מיך היינט דאריבער געזעהן מיט פּאָליאקאָוו׳ן און ער האט מיר געראטהען, אז איך זאָל מיך בעמיהען צו פערשאפען מעהר בעווייזע מיט וועלכע מען קען עפּעס אויפטהאן און איך בין געזאנגען צו זאמלען שריפטליכע מיינונגען וועגען טימאָפייען מיט זיין שוואָגער פון זיינע נאכבארין.

— דאס איז ווירקליך אַ גוטער פּלאן! — האט מאָראַזאָוו געזאגט — איך ווינש אייך ערפאָלג, עס וועט מיך אויך פרעהען און איך וועל דערביי אויך אין מאנכע אינזיכטען ניט ליידען.

— איהר? ליידען? — האט שטיין פערוואונדערט געפרעגט — וואָס מיינט איהר מיט דעם?

— אייך, הערר שטיין, וועל איך עס פערטרויען, — האט מאָראַזאָוו מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט — אלעקסעיעוו האט מיר שוין איינינע מאל פּאָרגעוואָר־ פען, פאר וואס איך האלט פיעלע אידען פאר פּריקאשציקעס (קלערקס) אין מיינע געשעפטען אויפ׳ן פּראָווינץ. איך האב איהם אפענהערציג ערקלערט, אז איך האב נאר ניט נענען אידען וואס אויסצוזעצען. ער אבער וויל מיר יעדען מאל איבער־ ציינען, אז אידען זיינען געמיינע פערברעכער, שווינדלער, בעטריגער און דעם גלייכען. יעצט אז ביידע מאָרדטהאטען זיינען פּאָרגעקומען, אין וועלכע צוויי אידען זיינען בעשולדיגט, איז שוין אלעקסעיעוו הייטע אין דער פריה ביי מיר געוועזן, און האט מיך געוואָלט איבערציינען, אז דיא גאנצע אידישע געמיינדע שטעהט מיט ביידע פערברעכער אין פערבינדונג און ער האט זיך ניט געשעהמט מיר צו בעטען

אים נאמען פון דער הייליגער פּראוואָסלאווּיע, אז איך זאל אננעהמען רוסען אויף דיא פּראָווינצען פאר מיינע געשעפטס=פיהרער. ער האט אויך אויף מיר אָנגעשיקט דעם פּרעזידענט פון מאָסקווער בערוּע נאדיאָנאָוו׳ן און דיאביידע בערעכענען גאָר ניט וויא אונטאקטיש דאס איז, זיך ארייננצומישען אין יענעמס אנגעלעגענהייטען.

שטיין האט א זיפץ געטהאן און האט זיך אויף א ווײלע פערטראכט.

— הערר מאָראָזאוו, — האט ער נאך א קורצע פּויזע מיט א פלעהענדע שטימע געזאגט — איך וועל פון יעצט אן, אלע מעגליכקייטען אנווענדען אויפצוווייזען דאס אונשולד פון דעם אונגליקליכען גרינבערג׳ן. איך טהו עס צוליעב מיין עלענדען אונגליקליכען פּאָלק, וועלכע מען מאכט פעראנטוואָרטליך פאר יעדער איינציגען וואס טראגט זיין נאמען; אבער צו קען איך מיר נעהמען דיא דרייסטקייט און בעטען פון אייך עפּעס א געפעלינקייט?

— מיט׳ן בעסטען פערגניגען! — האט מאָראָזאוו געריהרט ערוויעדערט.

— איך וייס, — האט שטיין ווייטער גערעדט — אז טימאָפּיי׳ס נאכבארען וועלען ווענען איהם שריפטליכע מיינונגען ניט וועלען געבען. זיי האבען זיך פאר איהם מורא און מאנכע ווילען מיט א נאכבאר ניט איינרייסען, דארום מוז איך דא אנווענדען אן אנדער מיטעל. איך וועל מיט ליסטיגקייט צוזאמענקלייבען מינדליכע מיינונגען, אבער איך מוז דערצו האבען זעהר אן אנשטענדיגען, בעגלויבטען און געאכטעטען מענשען, וועלכער זאל דיא מיינונגען מיט זיינע אויערן הערען, אום איך זאל ביי א געלעגענהייט איהם האבען אלס ציינע (עדות) פאר׳ן פּראָקראָר און פאר׳ן געריכט. קען איך עס אייך, הערר מאראזאוו, אנמוטהען?

מאראזאוו האט זיך אויף א ווײלע פערטראכט.

— דערצו איז נאר גוט א געהיים=אגענט, — האט מאראזאוו פריינדליך ערוויעדערט.

— איך קען זעהר גוט דיא אלע באנדיטען — האט שטיין געענטפערט — און ביי מיר איז קיין צווייפעל ניט, אז טימאפּיי וועט זיי בעשטעכען (אונטערקויפען) און דיא גאנצע זאך וועט געהן קאפּוט.

— איז דאך דיא בעסטע זאך, אז איהר זאלט זיך ווענדען צו פּאָליאקאָוו׳ן אדער צו מאלליך׳ן — האט צו איהם מאראזאוו געזאגט.

— איהר פערשטעהט דאך אליין, — האט שטיין פארטגעזעצט — אז וויא באלד דיא גאנצע אידישע געמיינדע איז בעשולדיגט דאס זיא שטעהט מיט דיא פערברעכער אין פערבינדונג, וועלען דאך אונזערע פיינדע זאגען, אז דא שטעקט א אידישער שווינדעל און ווען גרינבערג וועט אפילו ערקלערט ווערען פון׳ם געריכט פאר אונשולדיג, וועט אלץ דאס שולד ביי דער עפענטליכער מיינונג פון איהם און פון אלע אידען ניט הערונטערפאלען; אבער ווען איהר, הערר מאראזאָוו, וועט אלס ציינע ארויסטרעטען, האט איהר געטהאן א מענשען-פפליכט און אונזערע פיינדע וועלען בלייבען אהן לשון. דיא גאנצע זאך בעשטעהט דא גאר אין א קלייניגקייט, איך וועל אייך שוין ברענגען צופיהרען מענשען, וועלכע עס וועלען אייך אלעס דערצעהלען, זייערע נעמען וועלען ביי מיר פערשריעבען ווערען און איהר

װעט אייער צייגניסע איבערגעבען דעם סליעדאָוואטעל אדער דעם פּראָקוראָר. איהר װעט אפילו אין געריכט ניט בעדארפען געהן, אייער צייגניסע וועט אויפ'ן פּראָקוראָר אדער סלידאָוואטעל מאכען אזא ווירקונג, אז זיי וועלען זיך אליין נעהמען אין יענער נאכבארשאפט נאָכצופאָרשען װעגען טימאָפּייען און דאס וועט שוין זיין גענוג. אין א טויזענדען פאל, קען יא טרעפען, אז איהר זאלט אלס צייגע בעדארפען ארויסטרעטען אין געריכט, אבער אייער עהרע הערר מאָראָזאָוו, וועט דערביי גאָר ניט ליידען.

— איך וועל מיך דאריבער בעראטהען — האט מאראזאוו געענטפערט — אין לעצטען פאל, אז איהר וועט קיין אנדערן פון אונזערע רוסען ניט געפינען, זאלט איהר זיך ווענדען צו מיר.

אברהם שטיין איז פון מאראָזאָוו'ן צופריעדען אוועקגעגאנגען און האט זיך באלד גענומען אין טימאָפּיי'ס געגענד ווענען איהם נאכצופאָרשען. ער איז צו זיין ערשטוינען וואס שרעקליכעס דערגאנגען, אבער איידער ער האט ביי זיך בעשלאסען א פּלאַן, וויא דיא זאך דורכצופיהרען, האט ער זיך דערוויילע געטראָפען מיט טימאפייען ביי דער בערזע, מיט וועלכען ער איז אין טראקטיר וועגען געשעפט אריינגעגאנגען און וויא איבערראשט איז ער געוואָרען, אז טימאָפּיי האט איהם געבעטען, אז ער זאל איהם שאפען וואס אם ניכסטען א קונה אויף זיין הויז! דאָ האט ער דייטליך געזעהן, אז טימאָפּיי האט עפּעס צוליעב א געהיימען ציעל דעם מאָרד בעגאנגען און ער איילט זיך פון זיין הויז און זיין טראקטיר פטור צו ווערען, אום ער זאל קענען מאכען פּליטה איידער מען קוקט זיך ארום.

ער איז באלד פו'ם טראקטיר צו מאָראָזאָוו'ן אוועקגעלאפען און האט איהם געפונען אליין אין זיין קאבינעט.

— הערר מאראָזאָוו, — האט צו איהם שטיין געזאגט — מיר האט זיך איינגעגעבען צו דערגעהן וועגען טימאָפּייען נאר שרעקליכעס. פאָריגעס יאהר האט מען אין א זייט הויף פון זיין טראקטיר געפונען אין ערמאָרדעטען רייבנעקליידעטען מענשען און דער פּריסטאוו פון זיין אוטשאסטאָק האט איינגעשריעבען אין פּראָטאָקאָל, אז ער האט יענעם מענשען געקענט פאר א פּיאניצא, וועלכער האט געפיהרט א שענדליכען לעבען. אין דעם ערמאָרדעטענס בוזם־טאַש האט דיא פּאליציי אויסגעפונען א פּאספּאָרט מיט'ן נאמען אנטאן קורילאָוו, און אייניגע נאכבארען האבען עדות געזאגט, אז דיעזער אנטאָן, האט זיך אין יענעם געגענד דעמזעלבען אבענד ארומגעדרעהט מיט צוויי אונבעקאנטע פּרויען. דיא פּאליציי האט קיינע וויטערע נאכפאָרשונגען געמאכט, און מען האט איהם בעערדיגט. אין „פּאָליצייסקי ליסטאָק" איז געקומען א קליינער בעריכט, אז א געוויסער טרעמפּ קורילאָוו איז אין בעטרונקענעם צושטאנד ערמאָרדעט געוואָרען דורך צוויי אונבעקאנטע נאכט־פרויען. אבער דיא נאכבארען ווייסען, אז דער יעניגער וואס האט דעם ערמאָרדעטען אויף טימאָפּיי'ס הויף געפונען אום זעקס אוהר מאָרגענס, האט פון זיין פינגער ארונטערגענומען א גרויסען גאָלדענעם רינג מיט אויסגעקריצטע בוכשטאבען. דאס צייגט, אז דער ערמאָרדעטער איז ניט געוועזען קיין טרעמפּ, נור עפּעס א רייכער מאן, און

ביי מיר איז גאר קיין צווייפעל ניט, אז טימאָפיי האט איהם ערמאָרדעט און האט ביי איהם א גרויסען פערמעגען צוגענומען.

ווען שטיין האט גערעדט איז מאראָזאָוו געוואָרען יעדע ווילע אלץ מעהר אויפמערקזאמער, און ווען ער האט געענדיגט דיא לעצטע ווערטער האט ער זיך אויף א ווילע פערטראכט.

— האט איהר געזעהן דעם מאן וועלכער האט פון זיין פינגער דעם רינג ארונטערגענומען? — האט איהם מאראָזאָוו פעראינטערעסירט געפרעגט.

— איהם אליין האב איך ניט געזעהן, — האט שטיין געענטפערט — אבער איך האב געזעהן זיינעם א קאמעראד, וועלכער האט עס מיר פערטרויט אלס א געהיימניס ביי א פלעשעל „וואָדקא"

— האט ער אייך פיעללייכט געזאגט וועלכע בוכשטאבען זיינען אויפ'ן רינג געווען גראווירט.

— איך האב שכל געהאט איהם דאס צו פרעגען; אבער ער האט מיר גע-ענטפערט אז ער געדענקט ניט.

— ווייסט איהר אויך ווער איז דער מענש וואס האט דעם רינג פון ערמאָר-דעטענס פינגער ארונטערגענומען?

— ער האט מיר געזאגט, אז ער וואוינט היינט אין מאסקווא, און ער ארבייטעט ביי א שניידער אויף „ניגליני פראָיעזד" נומער 7.

מאראָזאָוו'ס געזיכט האט אנגענומען זעהר אן ערנסטען אויסדרוק.

— ווייסט איהר וויא ער הייסט?

— זיין נאמען איז חאַחלאָוו. דיא „וואָדקי" האט אין זיין קאמעראד'ס מויל גערעדט גאנץ דייטליכע ווערטער.

— האט איהר שוין פיעללייכט זיך מיט איהם געזעהן?

— איך האב מיר מיט פלייס בעשטעלט דאָרט געהען א פאָר הויזען און איך האב געבעטען דעם ווירטה, אז זיין מיטהעלפער חאַחלאָוו זאָל זיי שטעפען. חאַחלאָוו האט זיך פון צווישען פופצעהן ארבייטער ארויסגעהאפט און האט מיר אנגעקוקט מיט א פריינדליכע מינע.

— איהר זייט, העררע שטיין א מאַלאַדיעץ! — האט איהם מאראָזאָוו א קלאפּ-טהאַנדיג אויף דיא שולטערן געזאגט — איך זעה אז נור א י ד ע ן טאקע טויגען צו אלעס; אבער זאגט מיר נור העררע שטיין, פיעללייכט איז מעגליך אז איהר זאלט באלד דעם חאַחלאָוו'ן ברייננגען צו מיר?

— אזוי ווייט פעראינטערעסירט עס אייך? — האט איהם שטיין פערוואונ-דערט געבערענט.

— איך קען אייך פאָרלויפיג גאר ניט זאגען אום וואס דא האנדעלט זיך, — האט מאראָזאָוו עטוואס אויפגערעגט געזאגט — נור דאס זאג איך אייך, אז איך האב זעהר נעטהיג דעם חאַחלאָוו'ן צו זעהן.

— אזוי ווייט האלט עס? — האט שטיין ערשטוינט וויא צו זיך אליין גע-פרעגט.

— איך מוז איהם נאך היינט זעהן! — האט מאראזאוו מיט א פעסטען טאן געזאגט.

— איך וועל שוין זעהן נאך היינט איהם אהער צו ברייננען — האט שטיין מיט אן אינערליכע פריידע און פערוואונדערונג איהם געענטפערט — און וואס עס אנבעלאנגט צו היינטיגען מארד, קען איך אייך זאגען אז טימאפיי וויל פלוצלינג פערקויפען זיין הויז און ער פערלאנגט, אז דיא זאך זאל נאך היינט געשעהן. איך האב איהם געלאזען אין בערזון-טראקטיר און איך בין געקומען אייך מאכען א פארשלאג, אז איהר זאלט ביי איהם דיא הויז אפקויפען; זיא שטעהט טאקע ניט ווייט פון אייערן א פאבריק, און אויסער וואס איהר קענט זיא קויפען פאר א האלבען פרייז, איז פאר דעם פראצעס פון דעם אינגליקליכען גרינבערג, זעהר וויכטיג, אז היינט אדער מארגען זאל טימאפיי'ס הויז פערקויפט ווערען. איך וויל דא זעה וואס וועט זיין דיא ענדרע נאכ'ן פערקויף. איך וועל איהם שוין היטען נאך מעהר אלס טויזענד שפיאנען.

— דיא גאנצע געשיכטע מיט טימאפייען — האט מאראזאוו געזאגט — האט יעצט גענומען נאר אן אנדער ווענדונג. איך מוז אונבעדינגט זעהן חאחלאוו'ן און אויב איך וועל מיט איהם נאך היינט ריידען, וועל איך אייך זאגען גלייך אן אנט-ווארט, צו מען דארף דיא הויז אפקויפען, אדער עס וועט נאך אזוי פיעל בעסער זיין.

וויא שטיין'ען איז יעצט געווען דיא גאנצע טרויעריגע געשיכטע אונגעאייד אינטערעסאנט, דאך האט איהם זיין טאקטיק ניט געלאזען, אבערמאלס צו פרעגען אום וואס דא געהט.

— איך וועל איהם וואס גיכער, וויא נור מוגליך צו אייך אהער ברייננען — האט מאראזאוו געזאגט און איז גלייך אוועקגעגאנגען.

ער האט זיך דורכגעהענדיג אריינגעחאפט אין בערזון-טראקטיר, וואו ער האט טימאפייען געלאזען ווארטען אויף אן אנטווארט; אבער א דיענער האט איהם איבערגעגעבען טימאפיי'ס א בריעפעל, וועלכען ער האט איבערגעלאזען ווען ער איז אוועקגעגאנגען מיט זיין בייזע בעגעגעניש, פיליפאוו'ן, איהם צו ווייזען זיין הויז, פיעללייכט וועט ער איהר אננעהמען פאר'ן אלטען חוב פון א מאלינער ירושה.

— א בריעפעל מיט טימאפיי'ס האנדשריפט וועגען פערקויף פון זיין הויז, — האט זיך שטיין געקלערט, — קען מיר דא, אויך זעהר ניצליך זיין, און ער איז גלייך פון טראקטיר ארויסגעגאנגען און אין א ווייلע ארום פערשוואונדען געווארען צווישען דער גרויסער מאסע מענשען, וועלכע געהען שוין צוריק פון דיא ווערק-הייזער און געשעפטען נאך הויזע.

31טעס קאפיטעל.

ווער זיינען דיא אידישע און ניהיליסטישע פערפאלגער?!

אין דע. צייט ווען שטיין האט גערעדט מיט מאראזאוו'ן דאס וואס אונזערע לעזער איז שוין בעוואוסט, איז חיטראווצין געזעסען פערשלאסען אין א זייטיגען צימער פון זיין ביורא און האט געפיהרט מיט א מאן פון א יאהר פינף און פערציג א שטילען געשפרעך.

— איך מוז אייך, הערר חיטראָווצין זאגען, אז איהר האנדעלט מיט מיר ניט וויא מיט א גוטען ברודער, — האט צו איהם דער מאַן געזאגט — איהר האט זיך געשטעלט פאר דער שטיקעל ארבייט א צו גרויסען פרייז. אלס אַן אלטען בעקאנטען נאך פון פאריז, האט איהר עס בעדאַרפט לאזען פאר פיעל בילינגער....

— איהר מאַכט אייך, הערר פאַסטוחאָוו, אומזיסט נאַרריש — האט איהם חיטראָווצין מיט אַן ערנסטע שטימע געענטפערט — איהר זייט גאָט צו דאַנקען היינט א מיללִיאָנער, אייער „מאָסקאָווסקי ליסטאָק” קאָסט מיר אליין אויך עטליכע רובעל א יאהר, און אז א י ה ר זאָלט ניט בעצאהלען פאר אזא שטיקעל ארבייט אַן ארענטליכען פרייז, איז שוין גאר דיא וועלט קיין וועלט ניט.

— עפעס וויא איך זעה — האט פאַסטוחאָוו צורודערט געזאגט — האלט איהר מיך פאר א מערדער, פון וועמען מען דאַרף רייסען א פאַס. גלויבט מיר זיכער, אז זיא איז פלוצלינג געשטאָרבען פון אפאָפּליעקסיע און, אז איך זאל וועלען, קען איך זיא נאך היינט בעערדיגען גאַנץ אָפען פאַר דער וועלט....

— דאס איז טאקע דאס בעסטע, — האט איהם חיטראָווצין רוהיג געענטפערט — ווארום זאלט איהר עס אפמאַכען אין דערשטיל, פונקט וויא איהר וואָלט זיא אליין פערגיפטעט? מען קען עס א מאל ערפאהרען, און דער רעדאקטאר אַן הערויסגעבער פון בעוואוסטען „מאָסקאָווסקי ליסטאָק”, אין וועלכען ער פריידיגט מאָראַל און שרייט, אז נור דיא „זשירעס” זיינען מערדער, וועט גאר אליין אלס מערדער בעטראַכט ווערען.

פאַסטוחאָוו'ס רויטהע געזיכט איז געל געוואָרען וויא וואַקס.

— איהר ווייסט אבער ניט, — האט פאַסטוחאָוו מיט א שוואכע און ... ציטערענדע שטימע צו איהם געזאגט — וויא ווייט אונגליקליך איך בין דורך אזעלכע פיינדע וויא דיא „זשירעס”. איך ווייס בעשטימט, אז באלד וויא דיא זאך וועט דורך אן עפענטליכע בעערדיגונג ווערען בעוואוסט, וועלען זיי אונטערקויפען דעם פראָקוראָר מיט אלע געריכטס בעאמטע, און עס וועט פאלען אויף מיר א פערדאכט דאס איך האב איהר פערגיפטעט*).

— דאס איז א דומהייט, — האט חיטראָווצין א מאַכנעבענד מיט'ן האנד איהם געענטפערט — ווייסט איהר דען ניט, אז ערצטע קענען אין א טויטען קערפער אויסגעפינען צו ער איז פערגיפטעט אדער ניט?

— דאס אונגליק איז אבער דא — האט פאַסטוחאָוו מיט א תם'אוואטע מינע געזאגט — וואס זיא פלעגט אָפט איינגעהמען גרויסע דאָזען אַרסעניק, וויל זיא האט זיך געפיהלט בלוט-ארעם. ביי מיר אליין איז אויך א צווייפעל צו האט זיא דיעזען מאל ניט איבערגעכאַפּט דיא מאָס.

— אבער וועמען וועט עס איינפאלען צו האבען אויף אייך א פערדאַכט? —

*) אַז ביי פאַסטוחאָווין איז אַ גאָווערנאַנטין געשטאָרבען פון פערגיפטונג איז אַ פאַקט וואָס איז געשעהן אין יאהר 1882 אַם ענדע אויגוסט, ווען זיין ווייב איז געוועזן אין אויסלאַנד, און זיא אַליין מיט איהם האבען זיך אין וואויגונג געפונען.

האט איהם חיטראָװוצין מיט א נאַאיװע מינע געפרעגט — אלע קענען אייך פאר א בראַװען עהרליכען מאַן, און מאַלע וואָס א נאָװערנאַנטין פערגיפטעט זיך אָדער שטאַרבט דורך א הערצשלאַג?

— איך האָב דאָך אייך שוין געזאָגט, — האט איהם פּאַסטוכאָװ פערדריסליך און אונרוהיג געענטפערט — אז דיא „זשידעס" װעלען דא ניט שװיינען. זיי זיינען אין מאָסקװאַ א גרױסע קראַפט. פּאָליאַקאָװ איז א גענעראַל און איז מיט'ן גענע־ראַל־גובערנאַטאָר איין אױער. אלע אידען זיינען דאָ מילליאָנערען און אױסגע־בונדען מיט דער פּאָליציי און מיט אלע בעאַמטע, און דיא זשידאָװסקע שטוקעס איז דאָך אייך גוט בעקאַנט. בעזאָנדערס קענען זיי דא אױפשפּיעלען מיר א חתונ'קע מיט דעם, װאָס מיין װייב איז פערריזט נאָך אױסלאַנד.

— אלזאָ װילט איהר הערר פּאַסטוכאָװ, פון דאָס טריף שטיקעל סחורה פּטור װערען אין דער שטיל? — האט איהם חיטראָװוצין א פרעג געטהאָן.

— איך האָב דא קיין אנדער אױסװעג; אבער איהר נעהמט מיר א צו גרױסע מאָס....

— נו, אלס אלטע בעקאַנטשאַפט, — האט חיטראָװוצין פריינדליך געזאָגט און האט א מאַכגעטהאָן מיט ביידע הענד — װעט עס אייך קאָסטען צעהן טױזענד רובעל.

— נאָך א ל ץ צו טהייער — האט פּאַסטוכאָװ בעטאָנענדיג דעם „אלץ" געזאָגט.

— ניין, פריינד, ניט װייניגער איין קאָפּיקע.

— און װען זאָל עס געשעהן?

— מאָרגען נאָך צװעלף אוהר ביי נאַכט.

— ניין, — האט פּאַסטוכאָװ בעטריבט געזאָגט — דאָס מוז נאָך היינט גע־שעהן. פאר אזא סומע קענט איהר עס נאָך היינט טהאָן.

— נו, זאָל זיין היינט — האט איהם חיטראָװוצין געענטפערט — אבער א האַלבע סומע מוז איך ש ו י ן בעקומען.

פּאַסטוכאָװ האט פאר פערדרוס געביסען מיט דיא צייהנער זיין אױ־בערשטען ליפּ.

— אָ, האַנדעלט איהר עס עדעל? — האט ער פערדריסליך איהם געזאָגט.

— אזוי איז עס שוין באַטיושקאַ, — האט איהם חיטראָװוצין רוהיג ערװיע־דערט — יעצט האַנדעל איך ניט מיט פּאַסטוכאָװ דעם ר ע ד א ק ט אָ ר, נור מיט פּאַסטוכאָװן װאָס קען לייבט בעשולדיגט זיין אין א מאָ־ד, און איך מוז אייך פּאָראױס זאָגען, אז דיא אנדערע האַלבע סומע װעט איהר דאַרפען געבען באַלד װיא מיינע מענשען װעלען קומען צו אייך אין הויז אריין.

— נאָך פרעמדע מענשען דענקט איהר צו מיר שיקען?! — האט איהם פּאַסטוכאָװ העכסט אױפגערעגט געפרעגט.

— טאָ װאָס דען האט איהר געמיינט? — האט איהם חיטראָװוצין שטאָלץ געפרעגט — איך אליין װעל מיך אָפּגעבען מיט אזעלכע געשעפטען?

פאסטוהאָוו איז אויסער זיך געוואָרען פאר אויפרעגונג, ער האט דאָ געפיהלט א גרויסע בעליידיגונג.

— איך בין אויף קיין פאל ניט איינשטימיג, אז אונבעקאנטע מענשען זאלען ביי אזא לאגע מיין הויז בעזוכען! — האט צו איהם פאסטוהאָוו מיט א שטרענגען טאָן געזאגט.

— טהוט אייך באטיושקא, וואס איהר ווילט, — האט איהם חיטראָווצין קאלט געענטפערט — אז איהר ווילט ניט זיין אנגעטרויט אין מיינע פערטרויטע מענשען, ווענדעט אייך צו וועמען איהר פערשטעהט. איך וועל אייך ניט ארויסגעבען.

פאסטוחאָוו האט זיך פערטראכט און אין זיין געזיכט האבען זיך אין איין ווײלע געביטען אלערליי פארבען.

— און איהר אליין, — האט ער איהם נאך א קורצע פויזע געפרעגט — קענט מיין הויז ניט בעזוכען?

— אפילו ניט פאר א מיליאָן! חיטראָווצין בעשעפטינט זיך ניט מיט א-זעלכע זאכען!

פאסטוחאָוו האט א זיפץ געטהאן.

— זייט פאסטוחאוו זיכער, — האט צו איהם חיטראָווצין געזאגט — אז אלעס וועט געטהאן ווערען וויא פאר א גוטען ברודער.

— איך מוז שוין אויף אזא ארט זיין צופריעדען! — האט איהם פאסטוחאָוו געענטפערט — אבער ה י י נ ט ביי נאכט מוז עס געשעהן!

— ניט שפעטער אלס אום צוויי אוהר. זייט שוין אין דעם זיכער.

— און א האלבע סומע פערלאנגט איהר טאקע באלד אויף דיעזער שטעלע?

— אָהן דעם הייבט זיך גאר ניט אן.

פאסטוחאָוו האט ארויסגענומען פון זיין בוזם-טאַש א גרויסען לעדערנעם פּאָרטעמענעע, ער האט אוים גרויס אויפרעגונג ניט בעמערקט, אז ארויסנעהמענ-דיג איז איהם פון טאש ארויסגעפאלען א קאָנווערט, וועלכען חיטראָווצין האט באלד פערדעקט מיט זיין פוס.

ער האט אָפּגעצעהלט פינף טויזענד רובעל און נאכהער וויא ער האט מיט איהם נאך אייניגע מינוטען פערבראכט אין א שטילען געשפרעך איז ער פון זיין צימער ארויסגעגאנגען.

— א נייער גאָלד-גרוב! — האט חיטראָווצין צו זיך אליין אונטער דיא וואָנצעס גערעדט אויפהייבענדיג דעם קאָנווערט פון באָדען — עה, חיטראָווצין דוא ביסט א גרויסער מוצלח! דוא האלסט אלע גרויסע ביי זיך אין לאפּע. אין רוס-לאנד קען אלעס געשעהן, לעבען זאלען דיא קעפּלאך וואס האבען אויסגעקלעהרט פּאספּאָרטען, היינט דא, מאָרגען דאָרטען און דיא געשעפטען געהן וויא אויף פּוטער!

פלוצלינג האט ער דערהערט אין טהיר א לייכטען אנקלאפּען.

— הערריין! — האט ער העל אויסגעשריען און האט דעם קאָנווערט ארונטער-געלייגט אונטער'ן גרינעם טישטוך.

עס איז אריין אין צימער א זעלטען שעהנע יונגע דאַמע זעהר עלעגאַנט געקליידעט נאך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און האט זיך לייכט פּערניינט.

חיטראָווצין האט אויף איהר א קוקגעטהאן און האט דערפיהלט א לייכטען הערצקלאַפּען מיט א היץ אין קאָפּ.

— האב איך דיא עהרע צו זעהן הערר חיטראָווצינען אליין ? — האט דיא דאַמע מיט א קלינגענדע שטימע איהם געפרעגט.

— יא, מאַדאַם דאס בין איך ! — האט ער אין גאנצען אומענדערינדיג זיין שטימע איהר געענטפערט — מיט וואָס האב איך אייער בעזוך צו פערדאַנקען ?

דיא דאַמע האט איהם עפּעס אייניגע מאָמענטען שטאַרק אנגעקוקט, ריכטיג וויא זיא וואלט אין איהם וועלען דערקענען אן אלטען בעקאַנטען.

— איך בין אליין א געהיים-אַגענטין — האט דיא דאַמע גאך א קליינע פּויזע געזאַגט — און מיר האט צו אייך געבראַכט זעהר א וויכטיגע זאַך.

— ביטע ! ביטע ! זעצט אייך מאַדאַם ! — האט חיטראָווצין גאַנץ העפליך געזאַגט איהר אנווייזענד א שטוהל לעבען זיך.

דיא דאַמע האט זיך אוועקגעזעצט.

— רופט מיך פריילין, הערר חיטראָווצין, — האט דיא דאַמע מיט א שמייכעל געזאַגט — איך בין נאך גאָר ניט אזוי אלט.

— ענטשולדיגט מיר פריילין, -- האט חיטראָווצין געענטפערט — מיר עלטערע מענשען זיינען שוין אביסעל קורצזיכטיג. אָ, ענטשולדיגט מיר, איהר זייט נאך ווירקליך זעהר יונג, איך האב געמאַכט אן אירטהום.

— איך האב אייך מעהר ניט וויא אויפמערקזאם געמאַכט, — האט דיא דאַמע לאַבענד געזאַגט — אבער איך האב צו אייך גאר ניט. יעצט לאָמיך ריידען צו דער זאַך. איך בין אליין א געהיים-אַגענטין פון דער פּאָליציי און אזוי וויא מען האט מיר געזאַגט, דאס איהר האט דא גאר ניט לאַנג אויך געדיענט אין דער געהיים-פּאָליציי, בין איך אים נאָמען דעם געזעצעס געקומען פון אייך בעטען א געפעלינקייט.

— ווען נור מעגליך, בין איך עס בערייט צו טהאָן, — האט חיטראָווצין געענטפערט.

— זעהר א וויכטיגע זאַך בעוועגט מיך אריינצוטרעטען אין א הויז וואו איך האב צו דערגעהן פיעלע געהיימניסע — האט דאָס פריילין ווייטער גערעדט — איך האב מיך בעשלאָסען דערצו אנצו-ווענדען דעם אלטען שפּיאַנישען מיטעל : אין יענער הויז אנצוקומען אלס אן עקענאָמקע אדער אלס בעדיענטע, און ווען ניט דיא ביידע, גאר אלס איינפאַכע קעכין. און אזוי וויא איהר האט דיא גרעסטע ביוראָ אין מאָסקווא פאר מענשען וועלכע זוכען אזעלכע שטעלען, פערלאַנג איך פון אייך, אז איהר זאלט זעהן וויא ווייט נור מעגליך איז, מיך אין יענער הויז אריינצופיהרען ; אין לעצטען פאַל קען איך מיר נעהמען א ראָליע פון א פּיאַנא לעהרערין אדער א וועשין.

— איך וואָלט עס זעהר גערן אייך געטהאָן, — האט חיטראָווצין מיט דער

זעלבער קינסטליך אומגעענדערטע שטימע געענטפערט — אבער איהר פערשטעהט דאך אליין, אז אין מיין ביוראָ קומט מען נאר נעהמען בעדיענטע און אז איך זאָל אנמוטהען צו נעהמען דיענערשאַפט אין א הויז, געהט דאך ניט.

— דערצו איז אויך דא א מיטעל, — האט דאס פרייליין פּאָרטנעזוצט — און ער איז גאר אן איינפאכער. מען בעדארף דאָ זעהן, אז דער אלטער בעדיענ־טער אדער בעדיענטע זאל זיך ענטזאגען און זאל אליין רעקאָמאנדירען אן אנדערע.

— דאס איז ווירקליך א גוטער פּלאן! — האט חיטראָווצין געזאגט — אבער איך מוז דאך וויסען אין וועלכע הויז איהר ווילט אלס בעדיענטע אָנקומען?

— און אז איך וועל אייך זאגען, וועט איהר עס טהאן?

— דאס איז דאס פּפליכט פון יעדער מענשען וועלכער איז טריי זיין קיסר.

— און אייך בעטען, אז דאס זאל פערבלייבען א געהיימניס בעדארף איך דאך געוויס ניט! — האט דאס פרייליין מיט א שטרייננגליכען טאָן צו איהם געזאגט, אין וועלכען עס איז לייכט געווען צו דערקענען א דראָהונג.

— זעלבסטפערשטענדליך, — האט איהר חיטראָווצין רוהיג געענטפערט.

— נו, טא זעהט־זשע, — האט זיא מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט.

— איהר בעדארפט מיך גאר אזוי פיעל ניט אויפמערקזאם מאכען, מאַ־דאַם, — האט חיטראָווצין געענטפערט — אבער ענטשולדיגט מיר, האט ער זיך פּלוצלינג פערכאַפּט, איך האב געמיינט פרייליין. זעלבסטפערשטענדליך, אז דאָס וועט פערבלייבען ביי מיר א געהיימניס!

— אלזאָ וועל אין אייך פרעגען צו קענט איהר היער אין מאָסקווא גרעפין מאַריא אנדריאַנאָווא?

— גרעפין מאַריא אנדריאַנאווא? — האט חיטראָווצין איבערגעפרעגט — זיא האט דאך אן עקענאָמקע פון מיין ביוראָ.

— אך, וואס פאר א גליקליכער צופאל! — האט דיא מאַדאַם אדער דאס פרייליין ענטציקט אויסגעשריען.

— דא איז קיין צופאל, — האט חיטראָווצין רוהיג ערוויעדערט — דיא עדעלע מאַדאַמען נעפינען אלץ צופעלע אין יעדער געוועהנליכע זאך. מיין ביוראָ איז איינ־פאך דיא ערשטע און דיא עהרליכסטע אין מאָסקווא פון וואנען אלע גראַפען און קניאַזען פערשאַפען זיך בעדיענטע, און וואס פאר א צופאל איז דא צו זעהן?

— איך האב, הערר חיטראָווצין, ניט געוואוסט דאס איהר זייט אזוי עמפּ־פינדליך! — האט דיא פרייליין געפונען זיך בעליידיגט צו איהם שארף געזאגט — דאס פּאַסט עפּעס פאר א פּראַנט; אבער ניט פאר אן אנשטענדיגען מענשען.

— ענטשולדיגט מיר, מאדאם! — האט חיטראָווצין שטאַרק בעטאָנענדיג דעם „מאַדאַם” ליעבליך געזאגט — איך האב אייך ניט געמיינט צו בעליידיגען.

— און דאס אליין וואס איהר נענט מיך מאַדאַם, נאכהער וויא איך האב אייך אין דעם אויפמערקזאם געמאכט, איז דען פאר אן אנשטענדיגעס מעדכען קיינע בעליידיגונג?

— און דו מאריא זלאַדייקינא — האט חיטראָווצין זיך אויפהויבענד פּלוצ־לינג פון זיין שטוהל אויסגעשריען שוין מיט זיין נאטירליכע שטימע — ביזט אן אנשטענדיגעס מערכען?

— אי! — האט זיך א געשריי פון מאריא׳ס ברוסט ארויסגעריסען און זיא האט זיך מיטביידע הענד אן טיש אנגעחאפּט

— וואָס האסט דו זיך בעסטיע אזוי דערשראָקען? — האט איהר חיטראָוו־צין רוהיג געפרעגט — איך בין דאך דיין אמאלינער געליעבטער.... האסט דו שוין קאָזלאָוו׳ן פערגעסען? אָט איז ער דאך! נעדענקסט דו דיא געשיכטע אין דער אימעניע „איוואנאָווקא”?....

— אָי, איך שטארב! — האט זלאדייקינא מיט א פערגליווערטען צונג גע־שטאמעלט.

— איין מאל שטארבען איז נאך פאר דיר וועניג! — האט חיטראָווצין שארף און שניידענד געזאגט — דו האסט מיך אנגערעדט דעם באראָן געגעראַלאָוו׳ן מיט זיין פרוי צו ערמארדען, דאס געלד פון דער אויפגעבראָכענער קאסע, האב איך דיר אוועקגעגעבען און פון דאמאלס אן ביזט דו פערשוואונדען.... אוואו האסט דו חאטש אהינגעטהאן ביידע יתומים?.... לעבען זיי נאך אדער דו האסט זיי, וויא דיין מעטאָדע איז, פערגיפטעט?

— ניין, איך האב זיי ניט פערגיפטעט! — האט דער שלאנג געשעפּט׳שעט— איך האב זיי געלאָזען אין א גרוב....

— און וואו ביזט דו אהינגעקומען? — האט חיטראָווצין שטרענג געפרעגט. מיין ניט, אז דו וועסט פון דאנען לעבעדיג אוועקגעהן אויב דו וועסט מיר זאָגען נאר איין ליגען! חיטראָווצין וועט שוין הֵיינעם א ליגען אנטאַפּען מיט דיא הענד.

— אָי, וואס איז דאס פאר א בעגעגעניש! — האט זלאָדייקינא ווילד אויס־געשריען.

— שטילער שלאנג! — האט חיטראָווצין ארויסחאפּענדיג א רעוואָלווער פון זיין טיש־קעסטעל וויטהענד צו איהר געזאגט — אז ניט דערשיס איך דיר וויא א צוינ! איך צוטרעט דיך וויא א וואָרים!

דערזעהענדיג דעם רעוואָלווער אין חיטראָווצין׳ס האנד האט זיך זלאָדייקינא פון׳ם שטוהל אראָפּגעלאָזען. זיא האט זיך אוועקגעשטעלט אויף דיא קניע און האט אויפגעהויבען איהרע ביידע הענד אין דער הויך איהם אנקוקענד מיט א שטומע מינע, וואס האט אויסגעדריקט א ביטע אום מיטלייד אזוי איז זיא פאר איהם געשטאנען אונבעוועגליך, וויא א מראמאָרנע סטאטוע.

— דו ביזט נאך צו דיא צרות א גוטע אקטריסע! — האט חיטראָווצין קאלט געזאגט — ווייז נור מיר ערשטענס אהער דיינע בריליאנטענע רינגען. זיא איז גאר געוואָרען א גאנצע מיליאָנערשע! אויף אלע פינגער אזעלכע טהייערע רינגען!

ער האט איינציג־ווייז אראפּגענומען דיא בלישצענדע רינגען פון איהרע אלע פינגער און האט זיי לאנגזאם אויפ׳ן טיש אוועקגעליינט.

— יעצט הייב נור אויף דיין קעפעלע, — האט ער געלאסען געזאגט איהר אנגעהמענד מיט ביידע הענד פאר איהרע שווארצע לאָקען — לאמיר נאר א קוק-טהאן וואס טהוט זיך אויף דיין ווייסע העלדזעלע.

— אָה, אָה! וואס פאר א פיינע פערעלאך! — האט ער ווייטער גערעדט — געוויס נאך פון דער באראָנעסע געגעראלאָוו!

ער האט לאנגזאם אפגעשפּילעט דעם הינטערשטען שלעסיל און האט פון איהר האלדז אראָפּגענומען זעקס שניערלאך גרויסע פערלען און האט זיי צווישען דיא רינגען אויפ'ן טיש אוועקגעליינט.

זלאָדייקינא איז געשטאנען אויף דיא קניע און האט פיבעריש געציטערט. עס האט זיך געהערט איבערן שטילען צימער איהר ראשענדער הערצקלאפּען און מאנכע מאל א קנאקען פון איהרע צייהנער ווען דיא אויבערשטע מיט דיא אונ-טערשטע האבען זיך פאר ציטערנים בעגעגענט.

— יעצט מיין קעצעלע, — האט חיטראָווצין ווייטער פארטגעזעצט — לאָמיר נאר א קוקטהאן וואס טהוט זיך אויף דיין בריסטעלע.

ער האט זיך גאנץ היימיש וויא א בעל-הבית אין זיין הויז זיך א נעהם געטהאן צו איהר הויכגעראָסירטען בוזים. ער האט באלד פון איהם אראָפּגעשלעפּט א גרויסען ברילִיאנטענעם קרעבס און האט איהם פאר איהרע אויגען צווישען איהרע אלע צירונג אויפ'ן טיש אוועקגעליינט.

— נישקשה מיין טייבעלע, — האט ער רוהיג געזאגט דוא האסט א שעהן פנים'על, ער וועט דיר אין קורצען דיין שאָדען אומקעהרען!....

— אָ, מיטלייד, קאזלאָוו! — האט זלאָדייקינא שוואך געשטאמעלט.

— חא, חא, חא! — האט חיטראָווצין טייפעלש געלאכט — זלאָדייקינא בעט מיטלייד! גיב נור מיר, קעצעלע, אוועק אויך דיין ביסעלע מזומנים! האסט דוא א פולע קעשענע?

ער האט איהר א הייבנעטהאן פון באָדען טאקי וויא א קעצעלע, און נאכ-הער וויא ער האט איהר אויף א שטוהל אוועקגעזעצט, האט ער זיך א נעהם געטהאן צו איהרע קעשענעס. אין איין מינוט זיינען זיי אלע געווען איבערגעקעהרט מיט דיא נעט ארויף.

— וואו האלסט דוא, מיין טהייערע, דיין אפּיתיקו? — האט איהר חיטראָוו-צין מיט א פריינדליכע מינע געפרעגט און האט זיך גאנץ קאלטבלוטיג און געלא-סען דעם רעוואָלווער געגען איהר ברוסט אנגעשטעלט.

זיא האט אריינגעשטעקט איהר ציטערענדע האנד אין בוזים און האט פון דאָרט ארויסגענומען א שעהן טייסטער'ל אויף וועלכען עס וואר אויסגעשניצט א לייבען-קאָפּ.

— אזוי, אזוי, מיין קעצעלע, — האט חיטראָווצין צונעהמענדיג דעם טייסטער געזאגט — הייב תאָטש אן ביסלאך-ווייז אָפּצוגעבען.

ער האט דאס טייסטערל געעפענט און האט זיך פארנאנדער געלאכט.

— א פינף רובעלדינע! חא, חא, חא!

זלאַדייקינא האט איהם אנגעקוקט מיט א פלעהענדע מינע און האט געוואָר־פען אויף איהם רחמנות בעטענדע בליקען.

חיטראָוועין האט זיין גראָבע הענטעלע אין איהר בוזים אריינגעשטעקט און האט באלד דאָרט עפעס דערטאפט....

— אָ, מיין ליעבער, מיין טהייערער קאָזלאָוו! — האט זלאַדייקינא צודריקענד מיט איהרעביידע הענד זיין לאפע צו איהר ברוסט מיט א פערשטיקטע שטימע געזאנט — עראינער דיך אן אונזער אמאָליגער ליעבע! האב מיטלייד, ערבארעם זיך! לאמיר איינער דעם צווייטען זיין וואס מיר זיינען אמאָל געווען!

— באלד, באלד מיין טהייערע, — האט חיטראָוועין מיט א טייפעלשען שמייכעל איהר ערוויעדערט ארויסשלעפענד פון איהר בוזים א ברייטען פאָרטעמעניי — לאמיר נור פריהער זעהן וואס פאר א פרעזענט מיין אמאָליגע געליעבטע האט מיר היינט נאך אזא לאנגע צייט געבראכט... און ריידענדיג האט ער דעם פאָרט־מאָניי אויפגעעפענט און האט פון איהם ארויסגענומען א פעקעל מיט הונדערטער.

— בעדארף איך עס נאך, מיין טהייערע, איבערצעהלען? — האט איהר חיטראָוועין געלאסען געפרעגט, — אדער דוא ווערסט מיר אליין מיין טייבעלע זאגען וויפיעל דאָ געפינט זיך? איך גלויב דיר, מיין קעצעלע, אויפ׳ן וואָרט.

— ליעבער טהייערער ענגעל! — האט זלאַדייקינא פאלענד פאר זיינע פיס אויף דיא קניע געזאָגט — איך האב דיך אימער שטערבליך געליעבט, איך וועל דיך נאך היינט ליעבען! לאָמיר שליסען פון יעצט אָן פריעדען און לעבען וויא מיר האָ־בען אמאָל געלעבט! איך וועל דיך האלטען טהייער וויא מיין אויג אין קאָפּ.

— אָ, מיין קעצעלע, — האט חיטראָוועין ליעבליך איהר געענטפערט — שוין צושפעטלאך אביסעל. איך בין שוין א בעווייבטער. מיין ווייב איז אייפערזיכטיג און קען מיך נאך פאר אזא פערברעכען פערפאָלגען! און צו וואס מיין קעצעלע האסט דוא מיך אזוי נעטהיג? זעה נור וויפיעל קארטעטשקעס אין דעם פאָרטעמעניי גע־פינט זיך. אלע זיינען פון געליעבטע! אָט איז אָפענבאך; אלעקסעיעוו; איסטאָמין; דאקטאר פעליקס סאָבאָקאָוו; פאסטוחאָוו און אָט זיינען נאך הונדערט געליעבטע. היינט צו וואָס בעדארפסט דוא האָבען דיין אמאָליגען קאָזלאָוו׳ן? ער איז שוין אלט און אויסגעוועבט, נא דיר מיין טהייערע דיינע קארטעטשקעס צוריק און געה זיך געזונדטער־הייד מיין קעצעלע.... פאר מיר איז שוין גענוג מיין אלטע באָביצע.

— ליעבער טהייערער ענגעל! -- האט זלאַדייקינא איהם אנגעהמענד פאר ביידע הענד און איהם פאלענד אויף זיין האלדז זיך געבעטען — דוא האסט מיך געלאזען בלויז און נאקעט, איך בין יעצט ארעמער פאר אלע ארעמע, האב אויף מיר רחמנות און זיי צו מיר וואס אמאָל! איך וועל דיר זיין טריי און ערגעבען.... דוא ווערסט אליין זעהן, אז איך וועל אויסקויפען מיין אמאָליגען פערברעכען מיט טרייהייט און ליעבע....

— ניין, מיין טהייערע, — האט איהר חיטראָוועין אונטערבראָכען — איך בין

פון דיא מענשען, וועלכע קענען נאך דער ערשטער יוגענד ניט לעבען.... געה צו יענע, זיי וועלען דיר מיט גאָטס הילף דיין שאָדען אומקעהרען.... אבער האב איינזעהעניש און ברייננ מיר אלע מאָל עפּעס א חלק. דאס וועט זיין צו מיר דיין נייע ליעבע און טרייהייט און איך וועל מיך דיא מיה געבען, אז דיינע אמאָליגע מעשים זאלען ניט פערעפענטליך ווערען.

— דוא בעהאנדעלסט מיך גרויזאם! — האט זלאַדייקינא מיט א ציטערענדע שטימע און מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט — איך האב זאָגאר יעצט ניט פאר מיין וואוינונג און עסען צו בעצאהלען. מיר קומט אויס פון בריק אין וואַסער.

— ניש־קשה, מיין קעצעלע, — האט איהר חיטראָווצין ליעבליך ערווידערט — א מענש מיט א שעהן פּנים'על וויא דוא, קען זיך לייכט ארויפּארבייטען.... אבי געזונד!

— לאָזט דוא מיך אזוי פון דיר אוועקגעהן? — האט זלאַדייקינא וויינענד איהם נעפּרעגט.

— אביסעל שטילער, מיין טייבעלע! — האט חיטראָווצין געזאגט — דיינע טרעהרען זיינען אונגעזאלצען, היינט טאָ וואס טויגען דיא קולות? געה, מיין ענגעל געזונדער־הייד, גאט וועט דיר דיין שאדען צוריקקעהרען.

ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט און ערגרייפענד דער ציטערענדער מאריא זלאַדייקינא פאר'ן האנד, האט ער זיא פון זיין קאבינעט ארויסגעפיהרט.

— צום ווידערזעהן מיין טייבעלע! — האט ער צו איהר מיט א טייפּעלשען שמייכעל געזאגט — איך פערהאָף, אז דוא וועסט ניט אויספּלוידערן וואס פאר דיר טויג ניט....

— אויסוואורף! טיראַן! — האט זלאַדייקינא אונטער דיא צייהנער געברומט און האט מיט ראשע טריט, ניט טוידט ניט לעבעדיג, פון זיין ביורא זיך ארויס־געכאפּט.

32טעס קאפּיטעל.

ער מאכט אַ „ויברח“.

אונזערע לעזער וויסען, אז דעם סליעדאָוואטעל מארטין איז ניט געוועז; נע־פעהלען וואס טימאָפיי האט זיך אביסעל צושראָקען, ווען ער האט דערהערט אז דער סלעדאָוואטעל איז געזאָגען צוזאמען מיט'ן פּראָקוראָר בעזוכען זיין קראנקען שוואָגער ראזבאָיעוו'ן, וועלכער איז געווען אנגעשטעלט אלס דער צווייטער צייגע אין גרינבערגס מאָרד־פּראנד בעשולדיגונג. מערזאָווצין האט דעם סליעדאָוואטעל פערשפּראָכען אום ניין אוהר אבענדס טימאָפיי'ס הויז צו בעזוכען און דארט א שמעק טהאן ווענען דער גאנצער געשיכטע, נור אזוי וויא מערזאָווצין איז דעם זעלבען אבענד אוועקגעפאהרען אלס וואסילי פּעטראָוו נאך פּעטערבורג, האט ער דיא זאך איבערגעגעבען זיינעם א קאָמעראד, דעם געהיים־אגענט וויאטקין. וויאטקין האט זיך אום אכט אוהר אבענדס געזעהן מיט מארטינען, ער האט זיך מיט איהם ביי א צעהן מינוט בעראטהען, און ער האט זיך אום ניין אוהר אוועקגעלאָזען צו

טימאָפּיי'ען. ער איז אלס מוזשיק וואס קומט יעצט פון דארף, נעגאנגען געבויגט אונטער א זעקעל, צו וועלכען זיינע גראָבע שטיפעל מיט לאנגע חאָליעוועס זיינען געווען צוגעבונדען, און אויף דיא פיס האט ער געטראגען א פּאָר האָלצ-געפלאָכ-טענע פּאנטאָפּעל אונטער גראָב-פערוויקעלטע אָניצעס ביז דיא קניע, און האלטענדיג אין האנד א לאנגען שטעקען, איז ער זיך צופוס צו טימאָפּייען אוועקגעגאנגען. ווען ער האט זיך פערנומען אויף באָסמאַנאיא אוליצא, איז לעבען איהם פארבייגעפאה-רען א דראָשקע מיט א דיקען פאסאזשיר אין וועלכען ער האט דערקענט דעם רייכען חיטראָווצינען, וועלכער האט ניט לאנג אויך געדיענט אלס געהיים אגענט אין אָפּענבאכם חדר.

— ער האט זיך עס אביסעל ארויפגעארבייט! — האט זיך ווזיאטקין געקלערט — הלואי אויף מיר געזאגט געוואָרען. אין גאנצען האט ער איין יאהר געדיענט און יעצט האט ער אזא גרויסע ביורא אויף „פּעטראָווקא"! איך האב נאך געהערט, אז ער האט אויך א קנעפּעל-פאבריק, און פון וואנען איז ער פּלוצלינג אזוי רייך גע-וואָרען?.... געוויס ווייל ער האט געהאט שכל און האט געוואוסט וויא זיך מיט זיין אמט צו בענוצען.... ער איז א קלוגער טייפעל דער חיטראָווצין, ער האט געוויס געכאפּט א שעהנע מטבע פון דיא ניהיליסטען און נאך פון אנדערע פּער-ברעכער פאר כאפּען א שווייג. אך, איך וואלט אויך וועלען מיך אזוי ארויפארביי-טען; אבער דער טייפעל וויים, מיר האט זיך נאך ניט געמאכט איין גוטער צופאל! איך האב אלץ עסקים מיט שלעפּערס, אז איינער איז גרעסער פאר'ן אנדערן! ווידער א גנב'ל, אבער א גנב'ל און עפּעס א פּעטער אינדיק, פון וועלכען מען זאל קענען אָפּלעקען א ביינדעל, האט זיך מיר וויא אויף צולהכעיס קיינמאל ניט גע-מאכט. אויך אלע ניהיליסטען, וועלכע זיינען דורך מיר ארייגעפאלען, זיינען אויך עפּעס געווען אזעלכע מורא'דיגע קבצנים. זיי האבען מיין אָנצוהערעניש פערשטאנען און האבען מיר געשטעקט אין האנד נור דרייערלאך אדער פינפערלאך. נא דיר א נדבה פאר בעפרייען א מענשען פון קאטערגא אדער פון'ם גאלגאן! א שעהנער מוצלח איז דאס ווזיאטקין, אזא יאהר אויף מיינע שונאים'ס קעפּ, און אָפּענבאך מיט סאָבאקאָוו זיינען נאך אלץ ניט צופריעדען! גיעב זיי וואלפיש! ברייננ זיי צושלעפּען לייבען מיט טיגערען פאר דיא ווידלען, און פאר וואס? פאר פערשי-סענע זעכציג רובל א מאָנאט —

— צום טייפעל דוא מוזשיק! חאחאָל! אָבעדראנעץ! — האט ער דערהערט א פרויען שטימע, וועלכע ער האט פערטראכטער-הייד אנגעטראָטען אויפ'ן קלייד און האט איהר מיט זיינע שווערע פאנטאָפּעל אפגעריסען א האלבע זייט שלעפּע. ער האט איהר אויף באלד דערזעהן און זיא איז גלאט איהם עפּעס געפעהלען גע-וואָרען, חאטש זיא איז געווען אין כעס. דאס איז געווען א דאמע פון מיטעלער וואוקס, מיט א פּאָר ברענענדע אויגעלאך און שווארצע געקרייזעלטע לאָקען האבען זיך ארויסגעזעהן פון אונטער איהר הויכען פערפּוצטען שטרוי הוט.

— ווינאָוואט, מאַטיושקא! — האט צו איהר דער שפּיאָן געזאגט.

— אלע קראנקהייטען זאל אויסגעהן צו דיין קאָפּ פערשטונקענער חאחאָל!

— האט דיא דאמע וויטהענד געשריען ווען זיא האט דערזעהן, אז א האלבע שלע=פּע איז איהר אָפּגעריסען — איך הייס דיך דיא מינוט ארעטירען, ביזט ניט קראנק צו געהן און קוקען וויא דוא געהסט. האסט דוא געהערט אביסעל? ער מיינט, אז ער איז אין דאָרף צווישען חאחאלעס! וואס טהוט מען יעצט? וואס הויבט מען אָן?

זיא האט איהר שלעפּע פון באָדען אויפגעהויבען און האט זיך געהאלטען ביים הינטען ניט אויפהערען צו שילטען דעם מוזשיק.

— ניטשעוואָ'ס מאַטושקאַ! — האט דער מוזשיק אראָפּנעהמענדיג זיין היטעל תם'עוואטע געזאָגט — זעצט אייך מאטושקא אויף א דראשקע, איך וועל דעם איז=וואָזטשיק אפּצאָהלען. מאלע וואס עס טרעפט? האט מאטיושקא קיין פעראיבעל ניט....

— מוזשיק! חאחאָל! אָבעדראַנעץ! — האט דיא פרוי געלאַרעמט — האסט דוא קיינע אויגען אין קאָפּ?

דער מוזשיק האט איהר ניט געענטפערט און האט געוואָלט געהן ווייטער, אבער וויא זיא האט זיך גוט ארומגעקוקט אויף איהר שלעפּע און האט דערזעהן דעם גרויסען ריס, האט איהר אזוי פערקלעמט אין הארצען, אז זיא האט אנגעהוי=בען צו רופען פון דער ווייטענס צו אַן אקאָלאָראַטשני.

דער מוזשיק האט זיך צו איהר מיט'ן פנים אומגעקעהרט און נאכהער וויא ער האט איהר נאך אמאל געבעטען אום פערצייהונג האט ער איהר געראטהען אז זיא זאל דאס ניט טהאָן.

— ניין, אין אסטראָג וועל איך דיך לומפּ אריינברינגען! — האט דיא פרוי געקוויטשעט — איך מוז דיך דאפיר אָנלערנען.

— אלזאָ מאדאם, — האט דער מוזשיק שוין ניט מיט א בויער שפּראכע געזאגט — איך מוז אייך אויפמערקזאם מאכען, אז איך בין א געהיים=אגענט און איהר וועט דאָ גאָר ניט אויספיהרען. און ריידענדיג האט ער איהר געוויזען זיין מעדאַליאָן.

דיא פרוי איז אין גאנצען אומגעענדערט געוואָרען.

— ענטשולדיגט מיר פאר מיין גראבהייט, — האט איהם דיא פרוי מיט אַן ערוויכטען טאָן געזאָגט — איהר פערשטעהט דאך, ווען איך וואלט געוואוסט ווער איהר זייט, וואלט איך אייך אזוי גראָב ניט אָנגעקומען, חאָטש דאס איז מיר א וועהטאג אין הארצען, און ריידענדיג האט זיא איהם אנגעוויעזען אויף איהר קלייד.

— יעצט איז פינסטער, — האט וויאטקין געזאגט — נעהמט און פערשפּילעט דעם ריס מיט א פּאָר שפּילקעלאך, וועט עס קיינער ניט בעמערקען, אז איהר ווילט קען איך אייך עס העלפען. זיא האט וויא עס איז ארויסגעקריגען א פּאָר האר=שפּילקעס פון איהר קאפּ און וויאטקין האט איהר געהאלפען פערשפּילען איהר שלעפּע.

— איך דאנקע! — האט זיא געזאגט נאכהער וויא ער איז מיט איהר קלייד פערטיג געווארען — דאס איז עפּעס געוועזען א בעגעגעניש! געהיים אגענטען זאלען זיך אויף אזא ארט צוזאַמענטרעפען, דאס איז גלאט עפּעס א מאָדנער צופאל!

- זייט איהר דען אויך א געהיים אגענטין? — האט איהר וויאטקין פער־וואונדערט געפרעגט.

זיא האט איהם געוויזען א פּאָליציי מעדאליאָן.

— אָ, וואס פאר א צופאל! — האט וויאטקין ערשטוינט געזאגט.

— דאס לעבען איז גאנצען בעשטעהט פון צופעלע! — האט דיא פרוי שוואך ארויסגערעדט — קענט איהר מיר זאגען אייער ווערטהען נאמען?

— איך הייס וויאטקין — האט איהר דער מושיק געענטפערט.

— און איך בין מאריא זלאָדייקינא — האט זיא עפּעס אונמוטהיג געזאגט.

— אָ, ווענען האב איך דיא. עהרע צו זעהן! — האט וויאטקין אויסער זיך פאר ערשטוינען געזאָגט — אייער נאמען איז מיר גוט בעקאנט; אבער עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס דורך אזא צופאל זיינען מיר בעקאנט געוואָרען!

— נעווים איז עס שוין אזוי בעשערט! — האט זיא איהם מיט א לייכטען שמייכעל געזאגט — און פיעללייכט קען נאך אמאל אונזער בעגעגנען זיך פאר אונזביידע ניצליך זיין. בעקענט ווערען שאדט קיינמאל ניט.

— מעגליך — האט איהר וויאטקין געענטפערט — האט איהר היינט פריילין זלאָדייקינא עפּעס א מיסיאָן?

— היינט איז ביי מיר זעהר אן אונגליקליכער טאָג! — האט איהם זלאָדייקינא ערוויעדערט און א זיפץ געטהאן — מיר האט געטראָפען אן אונגליק וואס איך שעהם מיך אויסצוזאָגען און דא ניט לאנג איז עס געשעהן.

— אייך אן אונגליק? — האט איהר וויאטקין פערוואונדערט געפרעגט.

— טאָ ווענען דען, אז ניט אונזערע מענשען? — האט איהם זלאָדייקינא מיט א טרויעריגע שטימע ערוויעדערט — מיר זיינען דאך יעדע וויילע מעהר אלס אנדערע אונטערוואָרפען אונטער אלערליי געפאהרען.

— איך זעה, אז מיט אייך האט עפּעס זאָנדערבאַרעס פּאַסירט, און מיין נייגיערדע איז אזוי צורייצט, אז איך שעהם מיך ניט אייך צו פרעגען וואָס מיט אייך איז געשעהן, אבוואהל דאס איז פון מיינער זייטע זעהר אונטאַקטיש.

— אלס געהיים אגענט וועל איך עס טאַקי אייך פערטרויען, — האט איהם זלאָדייקינא אונמוטהיג ערוויעדערט — מיר זיינען מענשען וועלכע ווערען אין איין ווילע בעקאנט מעהר אלס אנדערע אין צעהן יאהר, און מיר האבען זיך איינער פאר'ן אנדערן גאר ניט וואס צו זשענירען. איך האב מיט א האלבע שטונדע פריהער געליטען א בעפאל און צוויי רויבער האבען פון מיר צוגענומען א סומע פון אכט טויזענד רובל געלד, אויסער צירונג וואס האט אויך בעטראָפען אונגעפעהר א דריי טויזענד רובל.

וויאטקין האט זיך א חאפּ געטהאן פאר'ן קאָפּ.

— וואו האט עס אייך געטראָפען? — האט ער איהר העכסט איבערראשט געפרעגט.

— אויפ'ן שאָסע לעבען סאקאָלניקי, וואו איך האב נאכגעשפּיערט צוויי פערדעכטיגע פּערזאָנען.

— וועט איהר פיעללייכט דיא רוּיבער זיין אין שטאנד צו דערקענען, ווען מיר וועלען זיך דיא מיה געבען איינינע מענשען צו ארעטירען?

— איך צווייפעל — האט איהם זלאָדייקינא מיט א זיפץ געענטפערט — דאס איז געשעהן אין א פינסטערע אלעע לעבען שאָססע און דיא רוּיבער וויא מיר שיינט זיינען געווען פערמאסקירט.

— דאס איז א פרעכע רוּיבעריי! — האט וויאטקין העכסט אויפגעבראכט געברומט — סאקאָלניקי איז דער איינציגער אונזיכערסטער פּלאץ אין גאנץ מאָסקווא.

— איך דאנק נאך גאט וואס זיי האבען מיך ניט ערמאָרדעט! — האט זלאָדייקינא ווייטער גערעדט — איינער האט געהאלטען א רעוואָלווער גענגען מיין ברוסט און דער צווייטער האט אלעס פון מיר ארונטערגענומען, אז זיי האבען מיר איין קאָפּיקע פון מיין גאנצען פערמעגען ניט איבערגעלאָזען. איך זאג אייך הערר וויאטקין דיא ריינע וואהרהייט, אז איך קען צוריק אין מיין האטעל ניט קומען. ערשטענס, ווייל אלע ווייסען אז אָהנע צירונג געה איך אויפ׳ן גאס ניט ארויס און צווייטענס, גאר איינפאך, ווייל איך האב ניט אין פערמעגען איין קאָפּיקע און קען פאר מיין לאָזשי און עסען ניט אָפּצאָהלען. איך האב נאך גראדע היינט אפּגעגוּ־מען מיין געהאלט אין נעהיים פּאָליציי און קען דארט ביז דעם אנדערן מאנאט גאר ניט בעקומען, און דאס דערצעהלען אָפּענבאכען שעהם איך מיך וויא א גנב. אז מיר זאל עס טרעפען, איז דאס ווירקליך א שאנדע.

— אָפּענבאך וועט ווירקליך לאַכען, — האט איהר וויאטקין געריהרט ערוויע־דערט — ער פערלאנגט צופיעל פון זיינע אגענטען. ער וויל אז זיי זאלען אלע זיין מלאכים אדער טייפלען. ער בערעכענט גאר ניט אונטער וואס פאר א געפאהר זיי שטעהען.

— אָט דאס איז טאקי דיא צרה, — האט זלאָדייקינא געזאגט — און דארום נעפין איך מיר יעצט גאר קיין ראטה ניט וואס צו טהאן? איך געה עפּעס ארום וויא א צומישטע, אלע מיינע פלענער וויא זיך צו רעטען פון מיין קריטישער לאגע גיבען זיך מיר ניט איין, און וויא דיא וואהרהי־ט, בין איך יעצט גאר ניט פעהיג נאכצודיינקען. איך בין נאך איבערראשט און צושראָקען פון דעם בעפאל, אז איך בין נאָר אויסער זיך.

וויאטקין האט זיך פערטראכט.

— איך האב א פארטרעפליכען פּלאן! — האט ער זיך אויף א ווילע אָפּ־שטעלענד איהר געזאגט — ער איז אפילו אביסעלע גענגען געוויסען; אבער אין א נויט קוקט מען דאך ניט שטארק אויף יושר. זייט איהר מיט דיעזער אידעע איינ־שטימיג?

— נויט ברעכט אייזען! — האט זלאָדייקינא אויפגערעגט געענטפערט.

— אלזא — האט וויאטקין געזאגט — ראטה איך אייך, אז איהר זאלט צוריק אין אייער האטעל אונבעמערקט אריינגעהן, אין דער פריה זאל זיך דיא טהיר געפינען אָפען און איהר זאלט מאכען א ליארעם דאס מען האט אייך בע׳גנב׳עט.

— איך מוז געשטעהן, אז וואו שפּיאָן דארט איז שמד־שטיק! — האט זלאָ־דייקינא איהם ערווידערט.

— ניש־קשה — האט ווזיאטקין געזאגט — דער איינגענטהימער פון׳ם „ערמי־טאזש“ איז נענוג רייך, דער טייפעל וועט איהם ניט צונעהמען, ווען אייער קוואר־טירען אין זיין האטעל וועט איהם קאָסטען א פופצעהן טויזענד רובל; ער וועט וויינען און געבען. ער וועט איינפאך ניט וועלען, אז זיין האטעל זאל בעקומען א שלעכטען נאמען. דערצו נאך איז א ווירטה פאר זיין האטעל פעראנטווארטליך.

— אייער פּלאַן איז פאָרטרעפליך! — האט זלאדייקינא געזאגט — איך האב קיין אנדער אויסוועג ניט. נויט ברייננט צו אלעס.

— איהר בעדארפט זיך פריילין זלאדייקינא גאר ניט אזוי פיעל פערענט־פערן. איהר קענט זאגען, אז מען האט אייך אויף צוואנציג טויזענד רובל בעגנב׳עט. דיא רייכע מענשען זיינען ניט קראנק צו בעצאהלען, און אגב בעדארף ווזיאטקין פון אזא מעשה אויך עפּעס אָפּלעקען א ביינדעל.

— אויסער מיין ערגעבענהייט צו אייך, — האט איהם זלאָדייקינא געזאָגט — וועט איהר נאך בעקומען א האלבע סומע. זאל א קאָלענא אויך עפּעס געניסען.

זיי האבען דיא זאך אָפּגערעדט וויא און וואָס, און מאריא זלאָדייקינא איז נאך א פריינדליכען אבשיעד פון איהם אוועקגעגאנגען זיך טאפּענדיג אלע ווײלע ביי איהר צוריסענע שלעפּע.

— עך, ווזיאטקין, נא דיר א צופאל! — האט זיך דער פּאָליצייסקער שפּיאָן געקלערט זיך ארויפועצענדיג אויף א דראָשקע — אבי דוא האסט זיך שוין פון א גוטען צופאל כמעט מיאש געווען! יעצט נא דיר געלט און נאך פיעללייכט — — ליעבע! ....

— — — — — — — — — —

— וואס ביזט דוא טימאָפּיי אזוי צופלאָכטען? — האט געפרעגט א פערזאָן מיט אן אפּען־שטערן און מיט ברייטע שולטערן זיצענדיג מיט איהם פערשטארט אין א זייטיגען צימער פון זיין טראקטיר.

— דוא פרעגסט מיך נאך היינט וואס איך בין צופלאבטען? — האט טימאפּיי מוטהלאָז געענטפערט—ווייסט דוא דען ניט וואס פאר א צרה איך האב אויף זיך? דוא חיטראָוונין האסט דאך מיר אליין געראטהען דאס איך זאל מיין הויז פערקוי־פען ווייל מיר שטעהט פאר א געפאהר? איך רייד שוין ניט וואס דוא האסט ביי מיר דערפאר גענומען פינף הונדערט רובל, זאלסט דוא זיי אויסקריינקען; אָבער מיר פערדריסט אויף דיר, ווארום האסט דוא נאך אָנגעשיקט גאר א נייע צרה.

— איך האב אנגעשיקט אויף דיר א נייע צרה? — האט איהם חיטראָווצין וויא פערוואונדערט געפרעגט — אדרבא זאג לאמיך הערען.

— קענסט דוא פיליפּאָז׳ן? — האט איהר טימאָפּיי א פרעג געטהאן.

— געגען וואס פרעגסט דוא עס מיר?

— ווייל ער האט מיר דערצעהלט, אז דוא האסט איהם געזאגט דאס איך געפין מיך אין מאָסקווא.

— נו, טא וואס איז דא אזוינס? — האט איהם חיטראָווצין תמ'עוואטע גע־פרעגט — ער איז דאך וויא מיר שיינט א גאנץ עהרליכער מאן.

— אזא יאהר אויף דיר מיט איהם! — האט טימאפיי בייז געזאגט — ער האט דאך מיר היינט נאר בדלות געשטעלט!

— ער האט דיך נאר בדלות געשטעלט? וואס האט ער צו דיר געהאט?

— זעהט נור וויא ער מאכט זיך גאר ניט וויסענדיג — האט טימאָפיי פער־דריסליך געברומט.

— איך וועל באלד צו דיין נאררישען קאָפּ אויסבטל'ען בייזע חלומות — האט חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — זאלסט דוא אזוי וויסען פון דיין קאָפּ צו זאגען וויא איך וויים וואס דוא פּלוידערסט דא.

— ער האט דאך מיט א שטונדע צוריק ביי מיר צוגענומען מיין הויז! — האט ער ביטערליך געזיפצט.

— דיין הויז? פאר וואס?

— ער האט מיך געצוואונגען מיט א דראָהונג פון אן אלטע געשיכטע, אז איך זאל איהם ארויסגעבען פאר צעהן טויזענד רובעל וועקסלען; אויסער וואס ער האט נאך פון מיר גענומען צוויי טויזענד רובל בארעס געלד. ווייסט דוא חיטראָוו־צין ווירקליך ניט פון דער גאנצער געשיכטע?

— גלויב מיר זיבער אז יעצט הער איך דאס פון דיין מויל, — האט איהם חיטראָווצין מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט — אבער געווים האסט דוא איהם טימאָפייעשקע אמאל גוט אָנגעפייפט. צו גלייכע ווענט טשעפעט מען זיך ניט!

— אבער ווארום האסט דוא איהם געזאגט, דאס איך בין אין מאסקווא?

— עס איז געקומען צו רייד וועגען „וואסילקין" האב איך איהם געזאגט אז וואסילקי געפינט זיך היינט אין מאָסקווא; אבער דוא הייסט דאך טימאָפּיי מיכיי־לאָוו, און וואו דוא וואוינסט האב איך איהם ניט געזאגט. ער האט עס זאגאָר ביי מיר ניט געפרעגט, ווייל ער איז א קלוגער טייפעל און ער האט עס וויא מיר שיינט געלאזען אויף אן אגדער מאָל.

— נו, דאס איז שוין אָפּגערעדט — האט איהם טימאָפּיי נאך א שווערען זיפץ געענטפערט — יעצט פרעג איך דיר וואס זאל איך טהאן?

— חיטראָווצין קייט ניט צוויי מאל זיינע ווערטער! — האט איהם חיטראָוו־צין מיט א שמאלצע מינע געענטפערט — איך האב דיר איין מאל געראַטהען; וואס צו טהאן, דיר האט עס געקאסט פינף הונדערט רובל, היינט טהו וויא דוא פערשטעהסט?

— זאל איך טאקע דאָ פערבלייבען אין מאָסקווא?

— ווארום דען ניט? א נייער פּאספּאָרט מיט א נייעם נאָמען זיינען דיא איינציגע שיצער אין רוסלאַנד פיר אלע מערדער! דיין קאָלטענעוואטען באָרד זאלסט דוא אין גאנצען אָפּראזירען, דיינע האָר אָפּפּארבען און זיך טראָגען וויא א פּראַנט, וועט דיך דער טייפעל אליין ניט דערקענען. קיין „דאגת פרנסה" וועסט דוא אויך ניט האבען. דוא בעזיצסט א גרויסען קאפּיטאל, און אויסער דעם, קענסט דוא אלע

מאל האבען לייכטע שטיקלאך ארבײט, וועלכע וועלען דיר איינטראָגען טויזענדער. מאסקווא איז א גרויסע שטאָדט, עס מאכען זיך שוין „געשעפטלאך״ גאר אונער־ווארטעט. — היינט צום ביישפיעל איז דא א לייכטע „בעשטעלונג״ ארויסצוטראגען א „זעקל״ פון א רייכע הויז און דערביי קענסט דוא פעררינען דריי טויזענד רובל, און דאריבער טאָקי בין איך צו דיר געקומען, ווייל מיר איז ליבערשט דיר אָפּצו־געבען א שטיקעל ארבײט איידער אַן אנדערן.

— איך זעה טאקע ברודער, אז דוא ביזט א געטרייער קאַמעראד, — האט טימאָפּיי פריינדליך געזאגט — וואו האסט דוא עס פאר מיר דאָס שטיקעל ארבײט?

— אז דוא וועסט דערביי האלטען וועל איך דיר שוין זאגען — האט חיט־ראָווצין ליעבליך ערוויעדערט.

— דריי טויזענד רובעל געהן ניט צופוס! איך וועל געוויס דיא בעשטעלונג פינקטליך און עהרליך ערפילען. זאג מיר נאר וואָס האב איך צו טהאן?

— דוא בעדארפסט אריינגעהן אין א הויז, וואו דוא וועסט אלע טהירען געפינען אָפען, און פון דארט ארויסטראָגען א זעקעל און איהם אריינלאָזען אין „מאָסקווא־רעקא״ נאכהער וויא דוא וועסט צו איהם אנבינדען א שווערען שטיין.... א קארעטע וועל איך דיר שוין געבען.

— מען בעדארף געוויס א לעבעדיג שטיקעל סחורה אויסלערנען שווימען? האט איהם טימאָפּיי מיט א שמייכעל געפרעגט.

— דאס שטיקעל סחורה איז שוין שטום וויא א פיש, — האט חיטראָווצין רוהיג געענטפערט — זעהסט דוא וואָס פאר א גרינגע ארבײט דיר שטעהט פאַר!

— דאס איז אפילו אביסעל ריזיקאליש, — האט טימאָפּיי געענטפערט — אבער איך וועל עס געוויס טהאן.

— אלזאָ בעשטעל איך דיר היינט צו מיר אום איינס נאך האלבע נאכט — האט חיטראָווצין געזאגט.

— און ווען זאל איך אנהויבען צו שפּילען מיין נייע ראָלע? — האט טימאָפּיי געפרעגט.

— יעצט, אז דוא האסט שוין זאָ־וויא־זאָ ניט דיין הויז, — האט חיטראָווצין געענטפערט — בעדארפסט דוא עס טהאן וואס שנעלער. דיין ווייב און קינדער האסט דוא בעגראָבען בעצייטענס, דוא ביסט א מענש אליין, ווארום זאלסט דוא יעדע ווײלע שטעהען אין געפאהר? מיינסט דוא דען, אז דיא פיהרער פון גרינבערגס פראָצעס שלאָפען? מיינסט דוא, אז דיא זשידאָווסקע געזינדעל אין מאָסקווא זוכען ניט קיינע מיטלען איהם צו בעפרייען און דעם גאנצען שולד אויף דיר ארויפ־ווארפען? דיא זשידעס זיינען ליסטיגע (חיטרע) יונגען און זיי טהוען געוויס אין דער שטיל וואס זיי קענען.

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אָנקלאפּען. טימאָפּיי האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און האט דיא טהיר אפגעשלאָסען.

עס איז אריין איינער פון זיינע בעדיענטע און האט איהם געמעלדעט, אז

א מוזשיק פון דאָרף „בורלאַוקאַ“, וועלכער איז נאר וואס פון דאָרט געקומען פרענט זיך אויף איהם.

טימאָפיי איז ארויסגעגאנגען און איז אריין אין פאָר־צימער פון זיין טראַקטיר.

ער האט פאר זיך דערזעהן א געבויגטען מוזשיק מיט גראָבע פאַנטאָפעל, געקליידעט אין אן אלטע קורצע פאָדיאָווקא און פערגאַרטעלט מיט אן אָפּגעקראָ־בענעם רויטען גאַרטעל אויף זיין גראָבע טאַליע.

— ווער ביסט דוא און וואָס בעדארפסט דוא דא? — האט איהם טימאָפיי גראָב געפרעגט

— איך בין אייער ראַזבאָיעווס א פעטער, — האט דער מוזשיק האַלטענדיג זיין היטעל אין האנד רעספעקטפאָל געזאגט — איך האב איהם געבראַכט א בריעף פון זיין ברודער וואס א פערד האט איהם צובראָכען א פוס ניט ווייט פון „בור־לאַווקאַ“, אין גאנצען צוויי אדער דריי ווערסט פון דארט אדער פיעללייכט אפשר מעהר, דאָס קען איך שוין ניט וויסען.

טימאָפיי, וועלכער האט געוואוסט, אז זיין שוואָגער ראָזבאָיעוו וואוינט נאר אויף א פרעמדען פאַספאָרט אין מאָסקווא און יענער ראַזבאָיעוו פון'ם דאָרף „בורלאַווקאַ“ איז שוין לאנג פערפוילט אין דער ערד, האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער. ער האט פערשטאנען, ווער איז דער מוזשיק וואס שטעהט פאר איהם.

— זעהר אנגענעהם, — האט טימאָפיי מיט א געצוואונגענע רוהיגקייט געענט־פערט — זעץ זיך אויף א ווײלע אניעדער, איך געה עס איהם זאגען.

דער מוזשיק האט זיך אוועקגעזעצט און האט געוואָרפען שארפע בליקען אויף יעדער טימאָפיי'ס בעוועגונג.

טימאָפיי איז גלייך ארייננעלאפען צו חיטראָוויצינען.

— ברודער א געהיים־אגענט! — האט ער שטארק אויפגערעגט און זעהר שטיל געזאגט.

— וואס האט ער מיט דיר גערעדט?

— ער האט מיר געזאָגט, אז ער איז מיין ראָזבאָיעווס א פעטער און ער איז געקומען צו איהם מיט א בריעף פון זיין ברודער. און דוא האסט דאך איהם דאַ־מאָלס געמאכט דעם פאַספאָרט אויף א נאָמען פון א געשטאָרבענעם?

— זעהסט דוא שוין טימאָפיי, אז דיא זשידעס שווייגען ניט, — האט חיט־ראָוויצין געלאסען געזאגט.

— אבער וואס זאל איך יעצט מיט איהם טהאן? ער וועט געוויס וועלען זעהן ראַזבאָיעוו'ן, זאל איך פאר איהם פאָרשטעלען אן אנדער פערזאָן אלס מיין שוואָגער?

— דורך א הינטער טהיר! — האט איהם חיטראָוויצין דיא האנד ארויפליי־גענד אויפ'ן נאַז געזאגט — ניטא מעהר קיין טימאָפיי מיכיילאָוו! פערשטעהסט דוא?....

— דוא האסט רעכט! — האט טימאָפּיי נאָך א קורצען נאכדענקען געזאגט. ג זעה איך טאקי וויא קלוג דוא ביזט.

— פערווייל ניט איין מאָמענט! — האט חיטראָוועצין זיך אויפהויבענד פון ין שטעלע געזאגט — קום לאָמיר ביידע אוועקגעהן, איך נעהם דיך צו מיר ביז לעס וועט אפּגעטהאן ווערען.

און טימאָפּיי איז נאָך חיטראָוועצינען דורך א הינטער טהיר באלד אויפ'ן גאס ארויסגעגאנגען.

— גוטען אבענד! — האט זיך א מאן ווענדענדיג צו טימאָפּייען געזאגט — איך האב א קונה אויף אייער הויז און איך לויף עס טאקי צו אייך, הערר מיביילאָוו.

— איך האב דאך אייך, הערר שטיין, א בריפעל איבערגעלאָזען, — האט טימאפּיי געהענדיג ווייטער מיט ראשע טריט געענטפערט — אז איך מוז מיך נאָך היינטיגע נאכט דאריבער בעראטהען.

— איך האב געדיינקט, — האט שטיין נאכלויפענד געזאגט — אז איהר ווילט מיר פּיעללייכט ניט האבען פאר קיין מעקלער.

— וואָרום דען ניט? — האט טימאָפּיי געענטפערט — איך קען אייך פאר פיעל א פעהיגערען מאן אלס אנדערע, קומט אריין צו מיר מאָרגען, יעצט האב איך קיין צייט ניט.

ער האט געחאפּט א דראָשקע און האט זיך מיט חיטראָוועצינען אויף איהר אוועקגעזעצט און זיי זיינען באלד אוועקגעפאָהרען.

— זאלסט וויסען טימאָפּיי, — האט חיטראָוועצין פאהרענדיג געזאגט — אז דער זשיד מיט וועלכען דוא האסט יעצט גערעדט געפעהלט מיר נים. איך זעה אן איהם, אז ער איז א שפּיאָן!

— דיעזען מאל מאכסט דוא חיטראָוועצין, אן אירדטהום! — האט טימאָפּיי געענטפערט — איך קען דעם מאן זעהר גוט. ער איז א שווינדלער וויא אלע זשידעס, אבער קיין געהיים-אגענט געווים ניט.

— זאלסט חיטראָוועצינען ניט לערנען קיין שכל! — האט חיטראָוועצין מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט — ווען דוא זאלסט מיר אפילו געבען א מיליאָן נעהם איך דיך ניט יעצט צו מיר נאָך הויזע, טהו נאר א קוק פון הינטען און זעה צו קיינער פאָהרט דיר ניט נאָך.

טימאפּיי האט זיך אומגעקוקט.

— איך זעה עפּעס פון דער וויטען הינטער אונז צוויי דראָשקעס איינע נאָך דיא אנדערע.

— אלזא זאלסט דוא טימאָפּיי וויסען, אז צוויי שפּיאָנען אדער מעהר פאָה־רען דיר נאָך, — האט חיטראָוועצין עטוואס צורודערט געזאגט — איך קען דא אויף צוליעב דיר אריינפאלען.

— טא וואס טהוט מען? — האט טימאָפּיי צושראָקען געפרעגט.

— חיטראָוועצין וועט שוין געפינען א מיטעל! — האט ער שטאלץ געענט־פערט — לאמיר נור א ווייל א קלעהר טאהן.

חימראָוזצין האָט זיך פערטראַכט.

— איזוואָזשציק! — האָט ער פּלוצלינג אויסגעשריען — צום גָאָלאָווא אַהעק־סעיעה!

— סלושאַיוס, באַרין!

און דיא דראָשקע האָט זיך באַלד פערנומען אין א זייט.

— מהו נור טימאָפּיי נאָך אמאל א קוק! — האָט ער צו טימאָפּייען שטיל געזאָגט.

טימאָפּיי האָט זיך אומגעקוקט.

— ביידע דראָשקעס פון הינטען פאָהרען אונז יעצט אויך נאָך! — האָט טימאָפּיי העכסט צושראָקען געזאָגט.

— האָסט זיך שוין ברודערקע ניט וואָס צו שרעקען, — האָט חימראָוזצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — דוא פאָהרסט מיט חימראָוזצינען!....

— איך גיעב מיך יעצט אין גאַנצען צו דיר איבער, — האָט טימאָפּיי מיט א שוואַכע שטימע געזאָגט.

— א ברירה האָסט דוא? — האָט חימראָוזצין לאַכענד געזאָגט — עה, איז־וואָזשציק, פּאָהר אביסעל שנעלער! „נא וואָדקי, גריווענניק“! (א צוואַנציגער אויף בראַנפען).

33טעס קאַפּיטעל.

פּאַר אידישע בלוט.

— הערר פּריסטאָוו א דעפּעשע! — האָט געזאָגט צו איוואַנאָוו׳ן זיין סעק־רעטאר נאָכדעם וויא דער פּריסטאָוו האָט מיט שורקינען דיא זאַך האַלב אָפּגעמאַכט און ער איז פון קאַזעמאַט אין אוטשאַסטאָק אויף א ווילע אריינגעגאַנגען, און ריידענדיג האָט ער איהם איבערגעגעבען א פערזיגעלטע דעפּעשע.

דער פּריסטאָוו האָט איהר אויפגעעפענט און האָט גאַנץ שטיל דורכגעלעזען פּאָלגענדעס:

„איך פערצייהע דיר, מיין ליעבער, פאר דאס גראָב ווערטעל, געוויס האָסט דוא ניט געמיינט מיך צו בעליידיגען. קום גלייך אויף א האַלבע שטונדע, מיר לאַנגווײלט; אבער אין נומער פינף, איך האָב מיך אהין איבערגעטראָגען.

פּאַאולינא“.

— זיא לאַדט מיך וויעדער, — האָט דער פּריסטאָוו אַרויסגעהענד פון אוטשאַסאָק פרעהליך צו זיך אליין גערעדט — איך האָב פריהער פערשטאַנען, אז אהן מיר וועט זיא איין טאָג ניט קענען לעבען.... אך, מיין ענגעל, וואָלסט דוא אבער וויסען וואָס פאר א צרות איך בין דיא לעצטע טעג אויסגעשטאַנען!

ער איז פון דיא טרעפּ אראָפּגעגאַנגען און האָט זיך אביסעל פערטראַכט.

— א האַלבע שטונדע פערגניגען נאָך אזעלכע געברענטע ליידען — האָט ער זיך געקלערט — איז מאַקע ווירקליך פאר מיר זעהר נעטהיג; מען דאַרף אבער שוין פאָרזיכטיג. מיין ארורה צו אלע שווארץ יאָהר, האָט זיך דאס דערוואוסט,

און פון וואנען ? וויס איהר דער טייפעל ! סיידען זיא האט מיר נאכגעשפיערט. אבער וואו וועט זיא מיר יעצט נאכשפיערען ? דיא קליפה, זאל איהר דיא ערד צונעהמען, גלויבט אין מיין שבועה !

ער איז לאנגזאם אוועקגעגאנגען און האט זיך אלע מאל אומגעקוקט.

— דאס געלט איז וויא אין קעשענע, — האט ער זיך געקלערט — א נארר וועט זיא זיין, זיא וועט לאזען געהן איהר מאן אויף קאטערגא !

ער איז צוגעגאנגען צום האָטעל „מעטראָפּאָל", געגען דעם קליינעם טהעאטער און נאכהער, וויא ער האט זיך פון אלע זייטען אומגעקוקט האט ער זיך דורך א הינטער טהיר דאָרט אריינגעגנב'עט.

ער האט זיך ארויפגעחאפט אויפ'ן צווייטען שטאָק און האט לייכט אין טהיר פון נומער פינף אנגעקלאפט. איהם האט זיך געדוכט, אז ער הערט א שטימע „העראיין" און ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט זיך אריינגעהענד גאנץ היימיש אין צימער.

— וואו ביסט דוא דאָרט מיין ענגעל ? — האט ער געפרעגט ניט זעהענדיג פאר זיך קיין לעבעדיגען מענשען.

— אָט בין איך ! — האט ער פּלוצלינג דערהערט א קוויטשענדע שטימע און פון אונטערן פאראוואן איז ארויסגעלאָפען א געלבהאריגע פרוי מיט א פאר בלויע דינע ליפעלאך און מיט א מיילכעל ביז דיא אויערען — דערקענסט דוא ניט דיין ווייב „אננא פּאוולאָוונא"?!

דער פריסטאוו האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער און איז פאר שרעק און איבערראשונג ארויפגעפאלען הינטער זיך אויף דער ווייבער זאָפע.

— נו, וואס זאגט איהר יעצט, הערר פריסטאוו ?! — האט איהם זיין פרוי זיך אוועקשטעלענד געגען זיין ערבלאסטע געזיכט שניידענד געפרעגט — וועט איהר יעצט אויך זיין אזא נארר און בעטען ביי אייער ווייב צושטייער אויף א י י ע ר ע שארלאטאנעריי ?!

דער פריסטאוועלכער האט אנפאנגס פערשטעלט זיין געזיכט מיטביידע הענד און איז אזוי געלעגען אנגעלענט מיט'ן קאָפּ צום וואנט, ער האט זיך פּלוצלינג א שטעל געטהאן אויף דיא קניע און האט נאך זיין אלטער מאָדע אנגעהויבען צו בעטען אום פערצייהונג ; אבער זיין ווייב האט זיך פון איהם אפּגעקעהרט.

— אדיע הערר פריסטאוו ! — האט זיא מיט א בעזאנדערען שניידענדען נגון געזאגט — לעבען זיי וואהל און גליקליך !

און איידער ער האט צייט געהאט צו זיך צו קומען איז שוין דער צימער געווען לעער.

— אָ, האט זיא מיר א מאָס גענומען ! — האט דער פריסטאוו קריצענד מיט דיא צייהנער געברומט — ראכע מוז איך נעהמען ! ראכע פון ביידע שלאנגען, פון מיין פערפלוכטער אננא און פון דעם אויסוואורף שרה פיינשטיין !

און מיט דיעזע ווערטער איז ער מיט וואנקענדע קניע פון צימער ארויסגעגאנגען.—

— אומזיסט ברודערקע אונזער מיה! — האט ער נעזאגט אנטאנען וועלכע ער האט געטראפען אויפ'ן הויף פון אוטשאסטאק — איך האב מיין שטעלע פערלא־רען און איך מוז באלד אנטלויפען וואו דיא אויגען וועלען מיך טראגען.

— וואס רעדסט דוא? — האט איהם זיין ברודער ערשטוינט געפרעגט — זיא האט דאך דיר פערשפראכען צו געבען דיא גאנצע סומע; איך האב מיט איהר נאך א מאל דאריבער ניט גערעדט, ווייל איך האב איהר צו הויזע ניט געטראפען; אבער וואס פאר אן ענדערונג האט דא אין דער שטונדע געקענט ווערען?

דער פריסטאוו האט זיך געשעהמט זיין ברודער צו דערצעהלען דעם נייעם אונגליק וואס איהם האט דא יעצט געטראפען און האט א מאך געטהאן מיט'ן האנד.

— איך מוז ברודערקע אנטלויפען, — האט ער בעטריבט געזאגט, אבער וואו נעהמט מען עפעס געלד?

— האט שורקין חרטה געהאט? — האט זיין ברודער איהם צורודערט גע־פרעגט — זאג מיר וואס איז דא געשעהן?

— וואס עס איז שוין איז שוין! — האט דער פריסטאוו ביטערליך געזאגט— איך מוז נאך היינט זעהן אביסעל געלד צו פערשאפען, אז ניט, בין איך אונגליקליך.

— אום גאטעס ווילען, זאג מיר, וואס דא איז געשעהן? — האט איהם זיין ברודער אננעהמענד פארביידע הענד געזאגט — איך וויים דאך, אז דוא ביסט מאנכע מאל אביסעל אונבעזאנען און דוא קענסט אפטהאן א זאך, וועלכע זאל דיך פעראונגליקען, וועהרענד דוא קענסט זיך נאך פיעלייכט אן עצה געבען.

— קורץ און שארף, זיא גיט מיר ניט א י י ן קאפיקע — האט דער פריסטאוו צורודערט איהם געענטפערט — און איך וועל שוין זיך גאר ניט פרובירען איהר דאצו אנצומוטהען.... זיא איז א בעסטיע, זיא איז א שלאנג און איהרע געלד איז יעצט ביי מיר טריף!

— נו, דארף מען שוין דאריבער אנטלויפען? — האט איהם אנטאן גע־לאסען געפרעגט.

— וויא הייסט? ער וועט דאך מיך אונגליקליך מאכען.

— און דוא קענסט שוין גאר ניט מאכען אן אנלייע? איז שוין קיינער ניטא אין מאסקווא וועלכער זאל פריסטאוו איוואנאוו'ן אויסלייהען צעהן טויזענד רובעל? ווייסען דען אלע, אז דאס געלט ליעגט אין באנק אויף א י ה ר נאמען?

— דאס איז ווירקליך א פלאן — האט דער פריסטאוו נאך א קורצען נאכ־דענקען ערפרעהט געזאגט — איך דיינק, אז ביי דיא ז ש י ד ע ס וועל איך קריגען אזא סומע אויף מיינעם א וועקסעל. — זיי וועלען אפילו רייסען א גרויסען פראצענט; אבער איך וועל דורך א י י ן בעפאל היינטיגע נאכט דעם פראצענט זיך ארויס־שלאגען.

— האסט דוא שוין עפעס אן אויסזיכט וואו דיא סומע צו בעקומען? — האט איהם אנטאן געפרעגט.

— איך לאז מיך שוין אוועק צו פישקא דעם פראצענטניק — האט דער

פריסטאוו איהם נעענטפערט — לאַנג לעבען זאלסט דוא פאר דיין איינפאל. מיר איז דאס נאר פון זינען ארויס צוליעב דיא געברענטע ליידען. איך צווייפעל גאר ניט, אז איך וועל ביי פישקאַ׳ן דיא סומע באלד קריגען.

— לאַז מיך אריין דערוויילע אין קאזעמאט צו שורקינען, — האט איהם זיין ברודער געזאגט — איך וועל אביסעל מיט איהם פלוידערען און אָנטאפּען דעם דופק און אויב דוא וועסט בעקומען דאס געלד, זאלסט דוא איהם אנדערש ניט געבען, סיידען איך וועל דיר א ווינק טהאן מיט דיא אויגען.

— נאַ דיר דעם שליעסעל — האט דער פריסטאוו געזאגט — אבער זיי זעהר פאָרזיכטיג. ביידע אָקאָלאָדאָטשניקעס זאלען זיך געפינען אין פאָרצימער פארן קאזעמאט און דוא זאלסט זיצען מיט איהם פון אינווענינ פערשלאָסען.

— בערארפסט מיר ווענען דעם גאר ניט זאגען, — האט אנטאן צונעהמענד דעם שליסעל געזאגט — אויסער וואס מיר זיינען ברידער, ארבייט איך נאך דא אויך פאר זיך אליין. דוא ווייסט דאָך, אז איך קען דא אויך אין אונגליק אריינ־פאלען.

דער פריסטאוו האט א זיפץ געטהאן און איז מיט ראשע טריט אוועקגע־גאנגען.

פישקא דער פראָצענטניק איז געוועזן א מאל אין דער קליינער שטעדטעל קנישין, גראָדנער גובערניע א שוחט און דערצו א חזן. ער איז אבער ניט געוועזן דאָרט איינער. קנישין איז אונבעשרייענד א קהילה פון פינף הונדערט אידען און וויא האבען עס ניט פינף הונדערט אידען א דריי רבנים מיט א פינף שוחטים? און אזוי האט זיך טאקע אויסגעלאָזען; קנישין האט זיך אין פערלויף פון איין האלב יאָהר פערשאפט צו איהר אלטען רב, נאך צוויי רבנים און צו איהרע ביידע שוחטים נאך דריי. דיא קאָנקורענציע איז געווארען זעהר גרויס, דיא צדדים פון דיא רבנים מיט דיא שוחטים האבען זיך אין דיא בתי־מדרשים געפאטשט יעדען מאָנטאג און דאנערשטאג, דיא קיה פון דיא עטליכע צדדים זיינען געבליעבען מיט אָפגעשניטעניע ווידלען; פעטש זיינען געפלויגען וויא האָלץ אין דיא בתי־מדרשים; ביי ט אָ נ און ביי נ א כ ט האָט מען אין דיא שטאלען געשניטען ווידלען פון דיא קיה (וויא בעוואוסט האט יעדער איד אין קנישין איין קוה אָדער צוויי).

פישקאַ, וועלכער איז געוועזן אין שטעדטעל איינער פון דיא ערשטע צוויי שוחטים, האָט זיך ארומגעזעהן, אז ער האָט זעהר א שוואכען צד אין טיש און אין שטעדטעל רעדט מען שטארק ווענען איהם אז ער איז „מאכל טריפות" און זינגט וויא א „כאָר־חזן" „גויישקע" נגונים, און אזוי וויא ער האט מורא געהאט פאר „שמיץ" וויל ער האט געוואוסט, אז אין קנישין קריגט א מאָל א שוחט אריינגעשמיסען, האט ער זיך אין א מיטען העלען מיטוואָך פון קנישין ארויסגעחאפּט און איז זיך גלייך אוועקגעפאהרען אין מאסקווא. זיין באסאָווע שטימע האט דורך א צופאל דערהערט דער דירעקטאָר פון קייזערליכען טהעאטער, זיא איז איהם שטארק געפעלען געוואָרען און ער האט איהם צוגענומען צום כאָר פאר זיין טהעאטער. ער האט דאדורך בעקומען דאס רעכט צו וואוינען אין מאָסקווא, און פון זיין פופצינ־רובעלדינען

געהאַלט יעדען מאָנאט, האט ער א העלפט אפגעשפּארט און איז מיט דער צייט געוואָרען א מלוה ביי דיא אַקטיארען פון טהעאַטער. ער האט נאך זייענדיג אין קנישין געוואוסט, אז דיא אַקטיארען זיינען גרויסע שאַרלאַטאַנעס, און אז זיי דאַרפען א רובעל אויף דער מ י נ ו ט צאָהלען זיי נאכהער פאר איהם אָפּ פינף. און אזוי וויא אונזער פישקא איז געווען אן אויסגעמאַכטער יונג און האט געוואוסט, אז שאַרלאַטאַנעריי דארף קאָסטען דיא שאַרלאַטאַנעס ט ה י י ע ר, האט ער פון זיינע „קונדען" גערייסען א פּאַס. פון דיא ערשטע הונדערט רובעל וועלכע ער האט צוזאַמענגעקליבען עסענדיג א לאַנגע צייט נור ברויט מיט וואַסער און לעבענדיג וויא א הונד — האט ער אפּגענומען פינף בלאַנקע הונדערטער, און א ז ו י איז ער זיך בעגאַנגען מיט אלע זיינע „קונדען" דיא ל ע ב ע־י ו נ ג ע ן, אז אין פערלויף פון צעהן יאהר האט ער זיך דערשלאַגען צו א גאַנץ גרויסען קאַפּיטאַל, און דיא אלע זידלערייען אויף איהם און אויף אלע אידען אין אלע מאַסקווער צייטונגען, האבען איהם אזוי גוט אַדווערטייזט און אזוי בעוואוסט געמאַכט דאס ער האט אנגעהויבען צו בעקומען נאָר ז י י ט י נ ע „קונדען", איין שאַרלאַטאַן גרעסער פאַרן אנדערן, און פישקא איז פון טאָג צו טאג געוואַקסען.

— נוטען אבענד, אַלטער בעקאַנטער! — האט פּריסטאַוו איוואַנאָוו געזאָגט צו פישקאַ'ן איהם טרעפען ביי'ם טיש ביי א פּעקעל מיט הונדערטער — וויא געהט עס אייך? ווארום האט איהר זיך פון מיין אוטשאַסטאָק אזוי גיך ארויסגע־קליבען? אין גאַנצען, וויא מיר שיינט, האט איהר דאָרט געוואוינט איין מאָנאט אָדער צוויי.

— ביטע הערר פּריסטאַוו זעצט אייך אַניעדער, — האט פישעל העפליך גע־זאָגט — מיך פרעהט זעהר אייך צו זעהן.

דער פּריסטאַוו האט זיך לעבען פישלען אוועקגעזעצט.

— יעצט וועל איך אייך זאָגען ווארום איך האב פון אייער קוואַרטאַל ארויס־געצויגען, — האט פישעל מיט א שמייכעל געזאָגט — איך האב מיך איינפאך מורא געהאַט פאר אַ בעפאַל. איך וויים דאך, אז איהר זייט זעהר א שטרענגער מענש און האט ליעב.... צו היטען דעם זאַקאָן.

ער האט זיך ביי דעם וואָרט „ליעב" אויף א ווײַלע פערהאַקט און צוגעשמיי־כעלט. ווער עס האט געקענט פישעלס כאַראַקטער האט געקאָנט לייכט מערקען, אז ער טראַכט זיך: „איך וועל דיר שוין היינט רייסען דיא פּעהלכבעל, ווייל דוא אליין האסט אויף ליעב דיא מטביע און דוא רייסט פון טוידטע און פון לעבעדיגע".

— עס איז היינט ברודערקע געוואָרען זעהר שטרענג, — האט דער פּריסטאַוו מיט אן ערנסטע שטימע ערוויעדערט — איך בין דאך מעהר ניט וויא א שטעקען אין דיא הענד פון געזעץ; אבער דאס אן א זייט, איך בין צו אייך פישקא געקומען מאַבען א קליינע אַנלייע. מיר פעהלט אויס א קליינע סומע צו קויפען אן אימעניע, און וועלכע איך האנדעל א ווילדע מציאה.

— וויפיעל פעהלט אייך אויס? — האט פישעל געפרעגט.

— אין גאַנצען צעהן טויזענד רובעל.

— איז דאס ביי אייך א קליינע סומע?

— וואס דען א גרויסע? ווייסט איהר וויפיעל איך צאהל אָפּ פאר דער אימעניע? טרעפט אקאָרשט, פישקא?

— מעגליך, אז ביי אייך איז דאס ווירקליך א קליינע סומע, — האט פישעל רוהיג געענטפערט — אבער ביי מיר איז צעהן טויזענד רובעל א גרויסער פערמעגען.

— נו, אז א גרויסער? איהר זייט דאך דארויף א מלוה.

— דאס וועט אייך הערר פריסטאוו קאָסטען צו טהייער! — האט פישעל נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט.

— איך וואלט וועלען וויסען, וואס הייסט ביי אייך טהייער.

— אויף וויא לאנג בעדארפט איהר דאס געלד?

— אין גאנצען נור אויף איין מאָנאט, ביז איך וועל זיך קענען אפשפּארען א ביסעל צייט און מאכען אויף דער אימעניע אן אנלייע אין באנק.

— ווילע פאר אייך, הערר פריסטאוו, וועט עס אייך קאָסטען פיער טויזענד רובעל.

— דאס איז הערר פישקא, צו טהייער! — האט דער פריסטאוו ניט וועלענד באלד ארויסווייזען זיין צופריעדענהייט איהם געענטפערט.

— אז ניט האב איך אויף דאס געלד אן אנדער בעלן, — האט איהם פישקא מיט א נעקנייטשטע צורה געענטפערט – איך קען זאגאר נעהמען פינף טויזענד; אבער ווילע פאר אייך....

— דיא אימעניע איז אזא מציאה, — האט דער פריסטאוו נאך א קורצען נאכדענקען איהם ערוויעדערט — אז איך מוז מיט אזא פראצענט אויך זיין צופריעדען אבוואָהל איהר שינדט מיר היינט דיא הויט, הערר פישקא.

— דאס איז שוין הערר פריסטאוו, מיט איינזעהעניש, — האט איהם דער פראָצענטניק פריינדליך ערוויעדערט.

— נו, וואס קען איך טהאן? — האט דער פריסטאוו א מאכטהאָנדיג מיט'ן האנד געזאגט — „לעבען און לעבען לאסען" דאס איז אייביג מיין רעגעל; ווייזט אהער פישקא וועקסלען.

— אויף זיי מוז אבער אויך אייער ווייב זיין אונטערגעשריבען — האט איהם פישקא רוהיג ערוויעדערט.

וויא א דאנערשלאג האבען פישקא'ס לעצטע ווערטער אויף איהם געווירקט. ער האט מורא געהאט טאָמער דערקענט פישקא אן זיין געזיכט וואס ביי איהם אין הארצען טהוט זיך יעצט אָפּ. ער האט זיך פארנאנדערגעהוסט אויף א היבשע ווייל.

— און מיינעם א וועקסעל נעהמט איהר ניט אָן? — האט איוואנאוו מיט א פערוואונדערטע און אויך ליעבליכע מינע איהם נעפרעגט.

— היינט באטיושקא זיינען גאָר אנדערע צייטען, — האט איהם פישקא זיך קנייטשענד געענטפערט — אידען אין מאסקווא היינגען אויף איין פוס און מיר

מוזען אימער זיין זיכער מיט אונזער קאפּיטאל. איך צווייפעל ניט, אז אייערער א וועקסעל איז קוראנט; אבער אזוי איז עס שוין.

דעם פריסטאוו'ס געזיכט האט אנגענומען א פרעהליכען אויסדרוק פון א געדאנק וועלכער איז אין זיין שווינדעל־קאפּ אין דעם מאָמענט דורכגעלאפען.

— ווילט איהר טאקע אנדערש ניט, אז איך זאל בעמיהען צוליעב אזא קליינע סומא מיין ווייב? — האט איהם דער פריסטאוו מיט א פערדריסליכען טאָן געפרעגט.

פישקא איז ניט קיין גרויסער פריץ און אויב פאר אייער ווייב איז שווער צו קומען אהער, וועל איך מיט אייך, הערר פריסטאוו, געהן צו איהר — האט פישקא מאכענד מיט ביידע הענד ערוויעדערט.

— ביי מיר זיינען יעצט פיעלע געסט, — האט דער פריסטאוו געענטפערט — און גלייכער איז אז איך זאל ברייננען מיין ווייב אהער אויב דאס וועט מיר נור געלינגען, און ווען ניט, מוז דאס האבען געדולד ביז מאָרגען אדער איבערמאָרגען. איך וועל שוין מאכען, אז דיא אימעניע זאל דערווייל ניט פערקויפט ווערען צו אן אנדערן.

— טהוט וויא איהר פערשטעהט — האט פישקא קאלט געזאגט.

— אלזא, — האט דער פריסטאוו נאך א קליינע פויזע שטילשווייגען געזאגט זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע — איך געה ברייננען צו אייך מיין ווייב. מעגליך, אז דיא געסט זיינען שוין אוועקגעגאנגען און ווען זיי זיינען אפילו דאָ וועט דאס אויך פיעל צייט ניט נעהמען און דערווייל וועט זיי אונטערהאלטען מיין ברודער.

— אבער מעהר וויא א שטונדע זאלט איהר ניט פערווײלען — האט איהם פישקא ערנסט געזאגט — איך מוז נאך היינט וועגען א געשעפט אוועקגעהן.

— דאס וועט זאגאר א האלבע שטונדע ניט דויערן — האט איהם דער פריסטאוו געענטפערט — אין גאנצען האב איך דא א פּאָר קליינע גאסען דורכצו־פאהרען. צום ווידערזעהן הערר פישקא.

— צום ווידערזעהן! צום ווידערזעהן! — האט איהם פישקא געענטפערט, און דער פריסטאוו איז אַרויסגעגאנגען.

— מיין טהייערע פּאאולינא וועט מיך דא רעטען! — האט דער פריסטאוו זיך אוועקזעצענד אויף א דראָשקע געדעדט צו זיך אליין אונטער דיא וואָנצעס — דיא זעקס הונדערט רובעל וועלכע איך האב יעצט ביי זיך, וועל איך איהר פאַרן אונטערשרייבען מיין ווייב'ס נאמען אוועקגעבען, זיא וועט עס געוויס טהאן אויך אויס ליעבע....

אבער טאָמער קען ער איהר דער הונד? — האט ער זיך פּלוצלינג א קלעהר געטהאן — טאָמער קען ער איינער פון זיי ביידען?

ניין! — האט ער אונווילענד דייטליך ארויסגערעדט — מיין ארורה ווייזט זיך זעלטען אויפ'ן גאס. פּאאולינא איז נאָך אן אקטריסא אין קארשא'ס פריוואט־טהעאטער און ער איז א „כאָריסט" אין קייזערליכען; דאס איז זעהר ווייטלויפיג.

— — — — — — — — — — — — —

— דער שורקע צאפט פון מיר וויא פון א צאפּען! — האט פּאולינא גע־ברומט זיצענד אליין אין איהר צימער וועהרענד דער פריסטאוו איז צו איהר יעצט געפאהרען — האָסט דוא געהערט א ביסעל? א פרוי זאל צאָהלען פּאר ליעבע געלד? דאס איז נור אין מאָסקווא א מאָדע! דוכט זיך א פארטיגער דאָקטאָר, א פאטער א גענעראל פון „טרעטאָיע אָטדעליעניע", ענדליך צאהל איהם נאך צו! איך האב דא אנגעמאכט אן אינטריגע ביז דעם זיעבעטען הימעל, און צוליעב וואס? צוליעב דעם פערפלוכטען פעליקס סאבאקאָוו מיט זיין שעהנער צורה'קע!.... זיא וועט איהם געוויס א לעבעדיגען אויפעסען. דאס איז עפּעס א פרוי מיט בלויע ליפּעלאך און מיט א געשליפענע מיילכעל! ניט זינדיג איז דער, ווער עס פאלט אין יענעם גי־הנם אריין.... און וואו איז דיא דריי הונדערט רובעל וואס זיא האט מיר דאפיר געגעבען? אָ, פערפלוכטער סאבאקאָוו! דוא צאפּסט פון מיר אוים דעם לעצטען גראָשען און וויא איך פערשטעה, וועסט דוא מיך ענדליך אוועק־ווארפען. אבער ניט זינדיג וועסט דוא זיין! איך וועל דיר נאך בעסער אפּצאהלען וויא מאדאם איוואנאוו האט אפּגעצאהלט איהר מאן.... איך קען מיר פּאָרשטעלען וואָס פאר א פּאָרציע ער וועט דאָ היינט פון איהר חאפּען! אָ, איז דאָס א פרוי מיט א מיילכעל! אָבער ווער קלאָפּט עס אין טהיר? איז דאָס אָפּט ניט פעליקס? אָ, איך ליעב איהם דאָך....

— העריין! — האט זיא נאך א פּאָר שטארקע קלעפּ אין טהיר אויסגעשריען.

דיא טהיר האט זיך אויפגעעפענט און פריסטאוו איוואנאָוו איז אריין אין צימער.

דיא אקטריסא איז געווארען אויפגעציטערט. זיא האט געמיינט, אז דער פריסטאוו האט זיך דערוואוסט וואס זיא האט איהם הינטערן רוקען אָפּגעטהאן און ער איז איהר געקומען דערפאר אָפּצאָהלען; אבער זיא האט באלד געפאסט מוטה פון אן אקטריסא און האט איהם פריינדליך בעגעגענט.

— אָ. וואס מאכסט דוא, מיין ענגעל? — האט זיא העל אויסגעשריען — שוין אזוי לאנג ניט געוועזן?

— גרויסענע צרות! — האט איהר דער פריסטאוו מיט א טרויעריגע מינע געזאָגט.

— אָ, וואס איז מיט דיר מיין ענגעל? — האט איהם דיא דאמע פאלענד אויפ'ן האלדז געפרעגט — וואָס ביזט דוא אזוי ניעדערגעשלאָגען? איך האב דאך עס געשפּאסט. דוא מיינסט טאקי ווירקליך, אז דיין ליעבע פּאאולינא האט גע־מיינט דיך צו בעליידיגען? ווייסט דוא דען ניט, אז איך קען אָהן דיר איין טאָג ניט לעבען? אָ, מיין טהייערער, וואס ביזט דוא אזוי צוטראָגען, אזוי מוטהלאָז? איך שטארב אויף דיר א קוק צו טהאן, איך האלט עס גאר ניט אוים!

— איך בין צוליעב דיר מיין טהייערע, הייליגער ענגעל — האט איהר דער פריסטאוו טרויעריג געזאָגט — אריינגעפאלען איבער דיא אויערן.

— צוליעב מיר אריינגעפאלען? — האט דיא אקטריסא אויסגעשריען און האט

ויך מיט ביידע הענד א כאפּ געטהאן פאר'ן קאָפּ — געוואלד, זאָג מיר ניכער וואס איז געשעהן? יעדע מינוט איז ביי מיר א יאָהר אין גיהנום, אין כף-הקלע.

— זיא האט זיך דאך דערוואוסט פון אונזער ליעבע.

— וו—וו—ווער? — האט דיא אקטריסא מיט א העכסט פערוואונדערטען טאָן איהם געפרעגט און האט איהרע ביירע הענד האסטיג ארויפגעלייגט אויף איהר חויכען בוזים.

— זיא, מיין בעסטיע, זאל איהר דער טייפעל צונעהמען!

— אַ', וועה געשריען! — האט פּאאולינא צודריקענד מיט איהרע הענדביידע זייטען פון איהר בוזים א קווישש געטהאָן.

— מילא, דאס איז שוין א זאך וואס איז פערפאלען, — האט דער פּריסטאוו א מאך טהאָנדיג מיט'ן האנד איהר געענטפערט — ווילסט דוא מיך מיין טהייערער ענגעל יעצט רעטען פון א שרעקליכען אונגליק?

— אין פייער וועל איך, מיין ליעבער, פאר דיר לויפען! אַ, זאג מיר שוין מיין טהייערער מיט וואס קען איך דיך רעטען.

— אַט, האסט דוא פון מיר א געשאנק! — האט איהר דער פריסטאוו גע-זאָגט ארויסלייגענדיג אויפ'ן טיש זעקס נייענקע הונדערטער — און דיא טובה זאָלסט דוא מיר באלד טהאָן.

— דוא בעליידיגסט מיך מיין ענגעל! — האט פּאאולינא מיט א פאלשע פערדריכליכע מינע געזאגט — וויא הייסט דוא צאָהלסט מיר אָפּ פאר א טובה? נעהמען געלט ווייסט דוא, אז איך לאז מיך ניט בעטען, א פרוי וויא איך בעדארף פיעל האבען, אבער אז דוא טוטהסט מיך אָן צו נעהמען געלט פאר א געפעהליג-קייט בעליידיגסט דוא מיך!

— איך גיעב דיר עס אלס געשאנק פיר אלטע און נייע ליעבע, — האט איהר דער פּריסטאוו ליעבליך געענטפערט — אבער אין דער געפעהליגקייט טאָרסט דוא זיך ניט ענטזאגען.

— איך האב דאך דיר שוין געזאגט, אז איך וועל לויפען פאר דיר, מיין ליעבער, אין פייער און אין וואסער.

— אויב אזוי, קום מיט מיר אונטערצושרייבען אויף א וועקסעל מיין ווייבס נאָמען! — האט דער פּריסטאוו איהר ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאָגט.

— א פאָדלאָג מיינסט דוא? — האט פּאאולינא געשטאמעלט.

— און ווארום דען ניט? איך וואָלט עס דען פאר דיר ניט געטהאָן?

פּאאולינא האט זיך פערטראכט און האט געוואָרפען געהיימע בליקען אויף דיא זעקס רענען-בויגען קאָלירטע פּאפּירלאך, וועלכע זיינען געלעגען אויסגעלייגט וויא א שלאָס-טם אויף איהר קליין טישעל.

— איז דאָס אויף א גרויסע סומע? — האט זיא נאך א קורצע פּאָווע איהם געפרעגט, שטארק בעטאָנענדיג דעם וואָרט „גרויסע".

דער פּריסטאוו האט זיך דא אויף עפּעס געשטויסען. ער איז געווען א גע-איבטער חאבאַרניק און האט פערשטאנען אזעלכע זאכען אויפ'ן וואונק.

— דוא ווערסט נאך פון מיר בעקומען מאָרגען א פּרעזענט — האט ער איהר נעגענטפערט — וואס דוא האסט נאך קיינמאל אין דיינע אויגען ניט געזעהן.

— דוא בעליידינגסט מיך שוין דעם צווייטען מאָל! — האט פּאאולינא מיט א פּערדריסליכע מינע איהם פאָרגעוואָרפען.

— מאך זיך ניט נאַרריש, — האט דער פּריסטאוו ערוויעדערט — מיינסט דוא טאקי, אז וויל מיר זיינען פערבונדען מיט ליעבע בעדארפסט דוא אזא זאך טהאָן אומזיסט?

ריידענדיג האט ער דיא זעקס הונדערטער פון טיש אראָפּגענומען און האט זיי אריינגעשטעקט צו איהר אין קעשענע.

— געדיינק מיין ענגעל, דוא בעליידינגסט מיך, — האט זיא געזאגט ארויפּליי־גענדיג א פינגער אויפ'ן נאָז. זיא האט באלד אָנגעצויגען איהר אויבערמאנטעל און אנגעטהאן אויף איהר קאָפּ א דריי־שטאָקיגע הוט מיט געדרעהטע פּליעגלען און איז מיט איהם אוועקגעגאַנגען.

דער פּראָצענטניק איז געזעסען וויא אויף שפּילקעס. חאָטש ער האט געהאט א בעלן וועלכער האט איהם אָנגעבאָטען פינף טויזענד רובל פאר דער סומע, נור פון דעם פּריסטאוו'ס וועגען, לאזט ער אראָפּ גאנצע טויזענד רובל; דאך האט איהם דאס הארץ געשראָקען טאמער קומט ער ניט. אבער פּלוצלינג האט זיך דיא טהיר פון זיין צימער נאך א לייכטען אָנקלאפּען אויפגעמאכט און דער פּריסטאוו מיט זיין קעבס ווייב זיינען אריינגעקומען.

דיא אַקטריסע האט זיך גלייך אוועקגעזעצט און האט שווער געאטהעמט, פּונקט וויא זיא וואָלט זיך פערמאטערט אויף דיא טרעפּ ארויפגעהן און דער פּריס־טאוו איז צוגעגאַנגען און האט ארויפגעלייגט זיין האנד אויף פישעלס שולטער.

— נו, פּישקא — האט ער צו איהם רוהיג געזאגט — אָט איז מיין ווייב, פּטרט מיך וואָס שנעלער אָפּ וויל דיא געסטע זיצען און ווארטען אויף אונז.

דער פּראָצענטניק האט אין דער קרים געוואָרפען א געהיימען בליק אויפ'ן פּריסטאוו'ס ווייב, ווייל זיא איז איהם געזעסען אָן א זייט. ער האט ארויסגענומען א בלאַנקען וועקסעל פון זיין טיש־קעסטעל און האט פאר'ן פּריסטאוו אוועקגעלייגט.

— נאט שרייבט אייך אונטער — האט ער צו איהם געזאָגט.

— איך וועל פריהער דעם וועקסעל אויספּיהלען — האט איהם דער פּריסטאוו נאך א קליינעם נאָכדיינקען געזאָגט.

— פּיהלט איהם אייך אויס, — האט איהם דער פּראָצענטניק רוהיג געענט־פערט — אבער ער זאל זיין געשריבען אין „מעהרצאהל“ ווייל צווייא פּערזאָנען זיינען אונטערגעשריעבען.

דער פּריסטאוו האט דעם וועקסעל אויסגעפּיהלט און האט אונטערגעשריבען זיין נאָמען.

ער האט איהם דערלאנגט דער אַקטריסא און זיא האט זיך אויף איהם אויך אונטערגעשריעבען.

דער פּראָצענטניק האט דעם וועקסעל לאנגזאם איבערגעלעזען און וויא ער

איז געקומען צום צווייטען אונטערשריפט, „אננא פאוולאָוונא איוואַנאָווא“ האט ער זיך אויף דער דאמע שטארק פערקוקט.

— טא שרייבט־זשע שוין אויך צו „פּאאולינא גריגאָריעוונא קאָזאקאָווא“!— האט פישעל רוהיג געזאגט — מילא, אז איהר האלט שוין ביים שרייבען, טאָ שרייבט־זשע ווייטער....

דער פּריסטאוו מיט זיין קעבס־ווייב האבען א שטאַרקען ציטער געטהאן, עס האט זיי אָנגעהויבען צו טרייסלען וויא אין א פיעבער.

— וואס האט איהר זיך אזוי צושראָקען? — האט פישעל ווייטער גערעדט — מאלע וואס עס טרעפט? נור אידען זיינען שווינדלער, נור דיא „זשידעס“ זיינען בעטריגער און איהר זייט אלע פיינע לייטע, איך האב פיינד צו ריידען!

ער האט דעם וועקסעל אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאש און האט זיך גע־נומען געהן צו דער טהיר.

— דער וועקסעל זאל מיר באלד זיין צוריק! — האט געלארעמט דער פּריס־טאוו זיך אוועקשטעלענד געגען פּראָצענטניק מיט צוויי אויפגעדריקטע פויסטען און האט געטופּעט מיט דיא פיס, אז ניט בלייבסט דוא באלד ליגען טוידט אויף דער שטעלע, זשידאָווסקאיא מאָרדא!

— ער וועט געהן וואו מען דארף! — האט איהם פישעל געלאסען געענט־פערט בעריהרענדיג א קנעפּעל אין דער וואנט — ראכע פאר אידישע בלוט! ראכע פאר אונשולדיגע נפשות וועלכע זיינען דורך דיר, מערדער, אומגעקומען!....

עס האט זיך געהערט א גערויש פון יענער זייט טהיר און דריי הויכע קרעפּ־טיגע מענער זיינען אין צימער אריינגעלאָפען.

— פּאָליציי! — האט פישעל עפענענדיג א פענסטער געשריען און האט געהייסען דיא מענער דעם פּריסטאוו צוהאלטען.

פּאאולינא איז מיט א שרעקליכען קרעכץ אין אָהנמאכט געפאלען און דער פּריסטאוו האט זיך געכאפּט אנטלויפען.

— נייך, הערר פּריסטאוו! — האבען צו איהם דיא מענער געזאגט — איהר וועט פון אונז ניט אנטלויפען; וויא באלד מען וועט אנערקענען, אז מיר האבען אייך אומזיסט בעליידיגט, וועלען מיר אונזער שטראפע מיט פריידען אָננעהמען; אָבער דערווייל זייט איהר אונזער ארעסטאנט....

— זשידעס! — האט דער פּריסטאוו ארויסכאפּענד א רעוואָלווער געשריען.

אבער דיא זשידעס האבען איהם א נעהם געטהאן פון הינטען פאר ביידע הענד, ער האט זיך געראנגעלט וויא אן אָקס; אבער ער האט ניט געקענט זיך ארויסרייסען, און מיט צוויי מינוט שפּעטער, זיינען אלע דורך דער פּאָליציי אָפּגע־פיהרט געווארען צו אָפּענבאכען אין חדר.

34טעס קאפּיטעל.

דיא מאַרטירער פון דער רוסישער טיראַניי.

מיט א פערוואונדעטעס הערץ האט זיך דער אונגליקליכער אברהם גאָלד־בוים א ווארף געטהאן אויפ'ן טאפּטשאן פון זיין פינסטערע צעלע, ווען ער איז נאכן

צוויטען פערהער צום סלעדראָוואַטעל, צוריק אין דער שוואַרצער קאַרעטע אפגע־פיהרט געוואָרען אין אָסטראָג. ער האט אין דער האלבער שטונדע פאַהרענדיג, זיך בערעכענט אין וואס פאר אן אונגליק דער מארטירער וואסילי פּעטראָוו האט זיך אליין געוואָרפען מיט דעם וואס ער האט פאר דעם פאַלשען סטעפּאַנאָוו אויסגעזאגט פיעלע פון זיינע געהיימניסע. ער האט געדענקט, אז ער וועט יעצט איהם קענען ווארנען אום ער זאל חאָטש ווייטער עפּעס ניט אויספּלוידערן און דערמיט פעראונגליקען א גרויסע צאהל פון זיינע קאַמעראַדען; אבער צו זיין גרעס־טען בעדויערען האט מען איהם שוין מעהר אין דערזעלבער צעלע צו פּעטראָוו'ן ניט אריינגעזעצט. ער האט אויך ניט געזעהן מעהר גרינבערג'ן און האט זיך גע־פונען גאר צווישען אנדערע דריי ארעסטאנטען, וועלכע זיינען געזעסען און גערעדט וועגען פערשיעדענע מערדער און מאָרדטהאטען, אז א שוידער איז איהם אריבער איבער דיא ביינער.

— אונגליקליכער פּעטראוו! — האט ער זיך געקלערט — דיא טיראנען וועלען שוין יעצט פון דיר אלע דיינע געהיימניסע אויסזויגען און וועלען דיך נאכהער פיהרען צום גאַלגאַן!

ער איז אונבעוועגליך געלעגען אויפ'ן הארטען טאפּטשאַן און אלטע, פער־געסענע ערעינערונגען האבען זיך פּלוצלינג אין שווארצע בילדער פאר זיינע אויגען פאָרגעשטעלט. ער האט זיך דערמאהנט אן זיין אמאליגען שטילען און רוהיגען לעבען צווישען זיינע ברידער אין ווילנא און דאס בילד פון א דריי יעהריגען שעהנעם אינגעלע האט זיך פאר איהם פּלוצלינג וואהר לעבעדיג פאָרגעשטעלט. ער האט איהם דייטליך געזעהן מיט זיין הויכען ווינקעלדיגען שטערענדעל, מיט זיינע שווארצע פייערינ אויגעלאך, מיט זיין רונדע צורה'קעלע און מיט זיין קליין געטאָקטע מיילכעלע און איהם האט זיך אויסגערוכט, אז ער הערט זיין קלינגענדע שטימע: „פּאפּא, וואו ביסט דוא דא?!"

גאלדבוים האט זיך א צאפּעל געטהאן און האט געוואָרפען ווילדע בליקען אויף דיא שווארצע ווענט פון זיין קערקער, פונקט וויא ער וואָלט געזוכט דאס קינד דא אין אסטראג.

— אָי! — האט זיך א שרעקליכער זיפץ פון זיין ברוסט ארויסגעריסען און ער האט איינגענאָרעט זיין געזיכט אין פערפוילטען ווערימדיגען שטרוי־זעקעל.

— דוא ביסט ניטאָ מיין קינד, — האט ער אהן א שטימע געברומט — מען האט דיך פון מיר אוועקגעשטויקען און צוליעב דיר בין איך אין דעם גרויסען לויבענגרוב — מאסקווא אריינגעפאלען.

וועה מיר! ווארום בין איך דא פערבליבען צווישען ווילדע טהיערע, צווישען טיגערען און שלאנגען, וואו דיא לופט איז פערפעסטעט מיט מענשען־האס און ניעדערטרעכטיגקייט? וואו בלוטדורשטיגע וועלף שלעפּען אונשולדיגע שעפעלאך אין אלע גאסען און קיינער דערגעהט ניט זייער קריוודע, קיינעם הארט עס ניט און קיינעם טשעפּעט עס נים!

ווארום האב איך באלד דיא ווילדע קאצאפען־שטאדט ניט פערלאזען און זיך צוריקגעקעהרט צו מיינע ארעמע ברידער, וואו עהרליכקייט, גערעכטיגקייט, בארעמהערציגקייט און טוגענד געהען האנד אין האנד געשלאָסען?

פאר ווען האב איך דא אויפגעהאָדעוועט קינדער? פאר ווען האב איך דאָ אזוי געהאָרעוועט?

וואו זיינען יעצט מיינע ליעבע, זיסע, גוטע און עהרליכע קינדער?! צוויי זיינען אין סיביר און פאר וואס? פאר א וואָרט, פאר א געדאַנק און פאר לעזען עפעס א ביכעל! — און צוויי זיצען נעבאך אין א פערשטיקטע קעמערל אויף „זאראדיע״ און בעוויינען מיט זייער אונגליקליכער מוטער זייער שוועסטער און ברודער מיט זייער פאטער!

מיט וואס האבען מיר פערזינדיגט? אין וואס בעשטעהט אונזער פערברע־כען? אָ נאָט, דוא ווייסט דיא ריינע וואהרהייט!

אָ, וואו זיינען אמאליגע גוטע און רוהיגע יאהרען צווישען מיינע ברידער? וואו זיינען דיא שעהנע ערהאבענע שבתים, וועלכע מיר האבען פערבראַכט אין דיא אידישע עהרליכע קוואַרטאלען, וואו עס איז ניט צו זעהן איין בעטרונקענעם, ניט צו הערען קיין הויך קול פון א בעליידיגטע פרוי, אדער א פערפאָלגטען פון רויבער אינ׳ם מיטען העלען טאָג! וואו זיינען אמאָליגע רוהיגע און מאָראל־פאָלע ימים־טובים, וועלכע מיר האבען דורכגעלעבט אין עהרליכקייט, אין וואָהלטהאטיגקייט, אין ליעבע און אין פריעדען? צו האב איך עס שוין זייט צוואַנציג יאהר אנגעזעהן אין דער פערפלוכטער קאצאפען־שטאָדט? וויא ווערט דא אפגעריכט א קאצאפישער שבת אדער יום־טוב, אז ניט אין שכרות, אין גנבות, גזלות און מאָרד־טהאטען?—און מיר טויגען ניט! מיר זיינען מערדער, רויבער און בלוט־זויגער!

נאלדבוים האט זיך בעוואשען מיט הייסע טרעהרען און ער האט אנגעהויבען שטארק צו כליפען.

— מאלטשאט סאבאקא! — האט איינער פון דיא ארעסטאנטען א געשריי געטהאן — וואו מען ניט זיך א קעהר זיינען דיא זשידעס!

גאָלדבוים האט זיך געמעכטיגט שטיל צו ווערען; אבער ער האט געגען זיין ווילען געוויינט. זיינע שווערע ליידען האבען געכליפעט.

— לאז איהם צורוה דעם הונד, — האט זיך איין אַרעסטאנט אפגערופען — ער זיצט דא מיט אונז דער זשיד, וויל ער האט געווים דערהרגעט א פליי און ער האט נעבאך חרטה....

און איך וועל איהם באלד וויא א פליי צוקנאקין, — האט זיך דער ערשטער ארעסטאנט אָפגערופען — סיי־וויא־סיי אויף קאטערגא, זאל שוין זיין נאך א זשיד.

נאלדבוים האט זיך צוגעדריקט צום וואנט און האט מיט ביידע הענד צו־געדריקט זיין מויל אום זיין כליפען זאל זיך ניט הערען.

— לאָמיר בעסער ביי איהם נעהמען ביער געלד און איהם צונעהמען אין חברה! — האט זיך אָפגערופען דער דריטער ארעסטאנט — עה, זשיד! וויז נאר עפעס אהער א פאָר קערבלאך!

דער ארעסטאַנט האָט זיך אויפגעהויבען און איז צו גאָלדבוימען צוגעגאַנגען.

— איך וואָלט עס געוויס געטהאָן, — האָט גאָלדבוים צושראָקען געענט־פערט — ווייסט איהר אבער ניט, אונגליקליכער, אַז ביי ארעסטאַנטען נעהמט מען צו אַלעס וואָס זיי האָבען?

— דוא ביזט אַ חיטרער זשיד! — האָט דער ארעסטאַנט געזאָגט — דוא האָסט אין וועמען צו געראָטען זיין; אבער אונז ברודערקע וועסט דוא ניט אָפּנאַ־רען, מיר זיינען ניט אַזוי קלוג וויא דיא זשידעס, דאָך האָבען מיר געלד זיצענדיג דאָ אין צעלע. וויז נאָר אהער עטליכע קערבלאָך!

ער האָט גאָלדבוימען אנגענומען פאַר'ן האַנד און האָט איהם אַ טרייסעל געטהאָן.

— גלויבט מיר זיכער, אַז איך האָב ניט איין קאָפּיקע! — האָט גאָלדבוים מיט אַ פלעהענדע שטימע געזאָגט — מעגליך, אַז איך בין קלוג; אבער איך זיץ צום ערשטען מאָל אין אַסטראָג און איך האָב ניט געוואוסט וויא מען קען עטליכע רובעל אריינגנבענען.

— לאָז איהם צורוה דעם זשיד! — האָט דער פריהערדיגער ארעסטאַנט צו זיין קאַמעראַד געזאָגט — זעהסט דוא ניט, אַז ער איז עפּעס אַ קאַליקע צום טייפעל? איך פערשטעה ווירקליך ניט, וואָרום זעצט מען איין אַזעלכע קאַליקעס אין אַסטראָג?

— מיר איז דאָס טאַקי אינטערעסאַנט צו וויסען! — האָט זיך זיין קאַמעראַד אָפּגערופען — עה זשיד, זאָג מיר נאָר וואָרום האָט מען דיך דאָ איינגעזעצט?

— צוליעב אַ פאַלשען קופּאָן — האָט גאָלדבוים געענטפערט, וועלענדיג פון איהם זיך בעפרייען.

— אָ, ברודערקע, ביזט דאָ דאָך עפּעס אַ גאַנצער מאַכער! — האָט דער ארעסטאַנט געזאָגט — וויז נאָר אהער עטליכע קופּאָנטשיקעס!

— לאָזט מיך צופריעדען! — האָט זיך גאָלדבוים ביי איהם געבעטען — איך האָב דאָך אייך שוין געזאָגט, אַז איך זיץ צום ערשטען מאָל אין אַסטראָג.

— אַ מאַכער פון פאַלשע קופּאָנען — האָט דער ארעסטאַנט ווייטער גערעדט אַ נעהמטהאַנדיג גאָלדבוימען וויא אַ צוויי יעהריגען קינד אין דער לופטען, ווייס געוויס וויא געלט איך'ם אַסטראָג אריינצושמוגלען! אהער דיא מטביע!

— געוואַלד רעטעט! — האָט דער אונגליקליכער ניט מיט זיין שטימע אויס־געשריען.

— לאָז איהם קודריאַווצין צורוה! — האָט זיין קאַמעראַד לאַבענד צו איהם געזאָגט — דוא זעהסט דאָך מיט וועמען דוא האָסט דאָ צוטהאָן!

— ווען ער זאָל אפילו פיינקען — האָט קודריאַווצין געשריען — מוז ער אונז באַלד עטליכע קופּאָנטשיקעס אָוועקלייגען! אַ האַלבער רובעל אַ גלעזעל שנאַפּס איז ניט קיין קליינינקייט! איך האָב אפילו ניט מיט וואָס דיא ליפּען צו בעלעקען.

ער האָט גאָלדבוימען אוועקגעלייגט אויפ'ן באָדען און האָט זיך גענומען צו זוכען ביי איהם קופּאָנען.

— קאראאול! קאראאול! — האט דער אונגליקליכער מיט אלע קרעפטען געשריען.

אין דער אייזערנער טהיר האט זיך געעפענט א טהירעלע און א שווארצ־האריגער קאפ האט אין צעלע אריינגעשריען:

— רוהיג פערפלוכטע הינד!

— דער זשיד מאכט דא גרויסע סקאנדאלען! — האט קודריאווצין געשריען. ער וויל מיך דערווערגען.... און דערווײלע האט ער גאלדבוימען געשטיקט פאר'ן האלדז.

זיינע קאמעראדען האבען זיך צולאכט.

— רעטעט! — האט דער אונגליקליכער מיט א פערשטיקטע שטימע קוים אויסגערעדט.

— עה, זשיד! — האט דער קאפ דורכ'ן טהירעל געשריען — מיין ניט אז דוא ביזט אויף זאראדיע!

גאלדבוים האט ניט געקענט ענטפערן, ער האט זיך נור קראמפפענהאפטיג געווארפען מיט דיא פיס.

דער ארעסטאנט, וועלכער האט געהייסען גאלדבוימען צורוה לאזען איז צו קודריאווצינען צוגעגאנגען און האט איהם שטיל געזאגט:

— לאז דעם זשיד אפ, מיר קענען דא פאר אזא מעשה ניט גוט אפשניידען.

— ניט ערגער אלס קאטערגא, — האט קודריאווצין געענטפערט ניט אראפ־געהמענדיג זיין לאפע פון גאלדבוימס האלדז.

דער ארעסטאנט האט קודריאווצינען אן א זייט אפגעשטויסען.

— איך וויים שוין פון לאנג, אז דוא ביזט א זשידען־פריינד, — האט קוד־ריאווצין פערדריסליך געזאגט.

— איך בין א פריינד צו זיך אליין און צו מיינע קאמעראדען! — האט דער ארעסטאנט געענטפערט — און מיר קענען דאדורך פערלירען א געלעגענהייט צו אנטלויפען.

גאלדבוים האט שווער אויפגעאטהעמט און האט זיך מעהר פון'ם באדען ניט געקענט אויפהויבען.

— אביסעל וואסער! — האט ער שוואך ארויסגערעדט אננעהמענדיג זיין פערטהיידיגער פאר'ן האנד.

— זעהסט דוא אז ער איז שוין האלב טוידט! — האט ער קודריאווצינען געזאגט — דוא ביזט א טויגעניכטס.

ער האט דערלאנגט גאלדבוימען אביסעל וואסער.

— זיי ניט קיין נארר און הייב זיך אויף! — האט ער צו דעם אונגליקליכען געזאגט — ער האט דאך עס נור געשפאסט.

דער דריטער ארעסטאנט איז צו גאלדבוימען צוגעגאנגען און האט איהם בעקוקט.

— א שעהנער שפּאס! — האט ער מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — זיינע אלע פינף פינגער זיינען בלוי אויסגעמאלט אויף זיין האלדז.

זיי האבען דעם אונגליקליכען ארויפגעלייגט אויפ'ן טאפטשאן און ער איז אביסעל צו זיך געקומען.

— — — — — — — — — — — — — —

וועהרענד אין דיעזער צעלע האט זיך אָפּגעשפּיעלט דיא טראַגעדיע, איז אין אן אנדער צעלע נאך עטוואס הערצרייסענדערעס פאָרגעקומען: איין ארעסטאנט איז געווען צוגעשמידט מיט דיא קניע צו א דיקע ברעט און לעבען איהם איז געשטאנען א הויכער שלאנקער פערזאָן מיט גרויע האָר אין קאָפּ, געקליידעט אין א גענעראלסקען מונדיר און האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— וועסט דוא ניט זאָגען ווער דיינע קאָמעראדען זיינען אין אירקוטסק און אין פעטערבורג? האט דער מאן געפרעגט.

דער ארעסטאנט האט ניט געענטפערט.

— איך קען דיר דיין שטראפע פערלייכטערן, — האט צו איהם דער מאן געזאגט — מיר זיינען ניט קיין מערדער, אבער זאג ווער האט דיך נאך פעטערבורג געשיקט און ווער זיינען דיינע קאמעראדען אין מאָסקווא?

— אומזיסט, גענעראל אייערע רייד! — האט איהם דער ארעסטאנט רוהיג געענטפערט — מעהר אלס אייער פערפלוכטע שפּיאָנין איז פון מיר דערגאנגען, וועט איהר ניט דערגעהן.

— דוא וועסט חרטה האבען פעטראוו! — האט דער מאן ארויפלייגענד דעם פינגער אויף דער נאז שטרענג געזאגט.

— ערגער וויא שטארבען גיט עס ניט.

— און דוא וועסט באלד זעהן ערגערעס, — האט דער גענעראל קאלט געענטפערט.

— הייב נור דארט אביסעל אונטער דיא ברעט! — האט דער גענעראל א געשריי געטהאן.

דיא ברעט האט זיך ביסלאך־וויוז פון דער זייט פון געשמידעטענס געזיכט אויפגעהויבען. דער ארעסטאַנט האט זיך געוואָלט אנחאפּען אָן איהרע ביידע זייטען אום זיין קערפּער זאל ניט בלייבען הייגגען אין דער העלפט; אבער ער האט פון גענעראל געקרינגען א שמיץ איבער דיא הענד. דיא ברעט האט זיך גלייך אויפגעשטעלט און זיין קערפער איז געבליעבען אין דער לופטען, אָנגעהאנגען אן ביידע געשמידעטע קניע, וועלכע זיינען באלד פערלאָפען מיט בלוט.

— ווער איז דיא געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק? — האט געפרעגט רוהיג דער גענעראל זיך אוועקשטעלענד נעגען דעם מארטירערם קאפּ, וועלכער איז געווען פערוואָרפען אויף הינטען פון זיין הייגגענדען קערפער.

— א גרויסע קראפט, וועלכע וועט פערניכטען ראָמאנאָווס געזינדעל מיט איהרע אלע הינד! — האט דער קאָפּ מיט אלע קרעפטען געענטפערט.

דער גענעראל האט זיך א צאפעל געטהאן און האט געקריט'שעט מיט דיא ציינער.

— איך וועל דיר אזוי לאזען שטארבען! — האט ער וויטהענד אויסגעשריען צו דעם קאפ, וועלכער איז פון מאָמענט צו מאָמענט געוואָרען רויטער און רויטער.

— איך — — — דאנ — — קע! — האט זיך פון פעטראָוו'ס מויל געהערט א שוואכע שטימע.

— ווער איז דיא געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק? — האט דער גענע-ראל ווייטער געפרעגט.

— א קרא — אפט . . . צו אויס — ראָ — — טען אל — — ע בעסט — — יעס! האט דער קאפ שטיל געשעפטשעט.

— ווער איז דער צענטראל קאָמיטע אין פעטערבורג?

— העלדען! פריי — — הייטס קעמפ — — קעמפפער. . . .

מעהר האט דער אונגליקליכער ניט געקענט ענטפערן. זיין געזיכט איז גע-וואָרען דונקעל רויטה, דיא פערגלאָצטע אויגען פערגאָסען וויא מיט געדיכטען טינט און פון דיא נאָז-לעכער האט אנגעהויבען צו שפריצען בלוט.

— גענוג! — האט דער גענעראל א געשריי געטהאן און דיא ברעט האט זיך צוריק אראָפגעלאָזען.

עס זיינען באלד אריינגעלאָפען צוויי מענשען. דיא קייט פון מארטירערס קניע איז פלינק אָפגעשפילעט געוואָרען און זיי האבען דעם אונגליקליכען פון צעלע ארויסגעטראָגען.

— — — — — — — — — — —

אין א דריטע צעלע וויעדער, שוין זעהר א ליכטיגע מיט דריי פענסטער צום הויף פון אסטראָג איז געלעגען א האלב נאקעטער קערפער געשמידט צו א לאנגע באנק מיט'ן געזיכט צום באָדען, פון ביידע זייטען זיינען געשטאנען צוויי סאָלדאטען מיט לאנגע בינדלאך ריטער אין דיא הענד. אויף א שטוהל לעבען דעם געשמיר-טענס קאָפ איז געזעסען א דיקער פערזאן מיט א ברייטע צורה און מיט א רויטע נאָז.

— וואו איז אָסיפ זאכארין? — האט ער געפרעגט דעם מארטירער און זיינע גרינע, טיפזיצענדע פייערינע אויגען האבען געשאָסען פונקען.

— איך ווייס ניט, — האט דער מאַרטירער געענטפערט.

— ניין, דוא ווייסט יא! — האט דער דיקער באנדיט געשריען — זאָג, וואו איז אסיפ זאכארין!

דער מארטירער האט ניט געענטפערט.

— צעהן מאל פון ביידע זייטען! — האט דער דיקער צו דיא סאלדאטען א געשריי געטהאן.

דיא סאלדאטען האבען מיט אלע קרעפטען געשמיסען מיט דיא לאנגע טער דעם מארטירער פון ביידע זייטען רוקען און דיקער האט געצעהלט.

דאס געזיכט פון ארעסטאנט איז געוואָרען געל און זיין לייב האט בעקומען דונקעל בלויע קווייטען פערלאָפענע מיט בלוט.

— צו וועמען האסט דוא געטראָגען זאכארינ'ס בריעף? — האט דער דיקער שטרענג געפרעגט.

— צו וועמען ער האט געהייסען! — האט דער מארטירער געענטפערט.

— צו וועמען האט ער געהייסען? — האט דער באנדיט צאָרניג געפרעגט. דער מארטירער האט ניט געענטפערט.

— זאָג, גרינבערג, צו וועמען האסט דוא געטראָגען זאכארינס בריעף? — האט דער דיקער זיך אוועקשטעלענד געשריען — דוא וועסט פיעל בעסער מאכען.

— קיין בעסערעס פערלאנג איך ניט! — האט דער אונגליקליכער שוואך געענטפערט — ניטא פון שלאָגען וואָס צו ערווארטען.

— מיר וועלען דיך אין גאנצען פריי־שפּרעכען! — האט דער דיקער מאן מיט אן ערווייכטע שטימע געזאָגט — אבער זאג מיר צו וועמען האסט דוא זאכארינס בריעף געטראָגען?

— מאכט אייך ניט נאַרריש — האט איהם גרינבערג גאנץ רוהיג געענטפערט — מיינט ניט, אז איהר האט דא געטראָפען א אינגעלע, איהר וועט אויף אזא ארט איין וואָרט פון מיר ניט דערגעהן.

— איך הייס דיך באנדיט פערשמייסען ביז צום טוידט!

— דעסטאָ בעסער! — האט גרינבערג געענטפערט.

— צעהן מאָל פון ביידע זייטען! — האט דער דיקער ווידער א געשריי געטהאָן.

דיא סאָלדאטען האבען גשמיסען, דער דיקער האט געצעהלט איינס, צוויי, דריי. גרינבערג האט אויך געצעהלט; אבער גאנץ אנדעריש, ער האט אָנגעהויבען פון „אל מלך נאמן"; דער „שמע ישראל" האט זיך נאך פון זיין מויל ארויסגעלאָזען גאנץ זאכט, פונקט וויא ער וואָלט שטעהן און דאוונען אין שוהל; אָבער דעם „אחד" האט ער שוין מעהר ניט געקענט ארויסריידען און איז געבליעבען ליעגען אונבעוועגליך.

— גענוג! — האט דער באנדיט אויסגעשריען — און מען האט באלד פון צעלע א פערבלוטיגטען קערפּער אדויסגעטראָגען.

— — — — — — — — — — —

דריי קראנקע און אלע גיזפעהרליכע זיינען אין יענעם טאג אריינגעבראכט געוואָרען אין האספיטאל פון אסטראָג אין דריי קליינע צימערלאך איינער לעבען אנדערן; א דאָקטאר האט זיי אונטערזוכט און האט אנגעשטעלט א פעלשערין זיי צו בעדיענען און זיי איינגעבען דיא פערשריעבענע מעדיצין און אליין האט ער זיי ביז אויף מארגען ניט בעזוכט. זיי זיינען דיא גאנצע נאכט געלעגען אין שרעקליכען פיבער און דיא פעלשערין האט זיי וויא א מיטער צערטליך און טריי בעהאנדעלט זיא האט מיט קיין אויג ניט צוגעטהאָן ביז אם מאָרגען און איז פון איין צימער אין דעם צווייטען ארומגעלאָפען און געלייגט צו זייערע קעפּ קאלטע וואסער און האט

איינגעריבען זייערע קערפּערס מיט דיא פּעראָרדענטע זאלבען. דאס וואר א יונגעס שעהן מערכען פון הויכען שלאנקען וואוקס מיט א מילדעס געזיכט און מיט א פּאָר בלויע אויגען, וועלכע האבען אימער אויסגעדריקט ליעבע, פריינדשאפט און גוטהערציגקייט. דיא קראנקע וועלכע זיינען אונטער איהר בעאָבאכטונג פעראָרדענט געוואָרען, פלעגען זיך פיהלען גליקליך און האבען איהר בעטראכט אלס אן ענגעל גאָטעס אין דער העלע. פיעלע פון דיא וועכטער האבען איהר געהאסט פאר איהר גוטהערציגקייט און טרייהייט צו דיא קראנקע. זיי האבען איינינע מאל זיך גערופט איהר צו פערליימדען ביי דיא נאָטשאלסטוואָ אז זיא איז צופיעל ליבעראל, צופיעל גוטהערציג און ווייך; אבער זיא האט געשטאמט פון א גאנץ הויכע אריסטאָקראטישע פאמיליע, און אלס פעלשערין אין האָספּיטאל פון אסטראָג, האט איהר רעקאָמענדירט גענעראל וולאדימיר סאָבאקאָוו אליין, ער איז מיט איהר בעקאנט געווארען ביי דעם יונגען דאָקטאר פעטער וואסיליעוו, וועהרענד ער איז געלעגען מיט א יאהר צוריק אין זיין פריוואט האספּיטאל נאכדעם וויא ער האט פון זיין לייב ביידע קוגלען ארויסגעקריגען. — דיא יונגע פעלשערין האט איהם דאמאלס טריי און צערטליך בעהאנדעלט, און אויף דער ביטע פון איהרען אָן אָנקעל א פאָלקאָווניק, האט דער גענעראל סאָבאקאָוו איהר געגעבען דיעזע שטעלע אלס פעלשערין אין האספּיטאל.

— וויערא אלעקסאנדראָווא איז א זעלטען גוט מיידעל! — האט סאָבאקאָוו איינמאל געענטפערט דעם סמאָטריטעל פון אסטראָג, ווען ער האט אויף איהר אויפגעבראכט א רכילות אז זיא בעדיענט צו טריי דיא קראנקע ארעסטאנטען — זיא האט איינפאך מיר ביי מיין לעבען דערהאלטען מיט איהר גוטהערציגקייט און טרייהייט אין מיין געפעהרליכען צושטאנד.

— אבער זיא איז צו גוט און ווייך — האט דער סמאָטריטעל געזאָגט.

— דעסטא בעסער — האט סאבאקאָוו געענטפערט — זאלען דיא קראנקע גיכער געזונד ווערען אום מיר זאלען קענען פון זיי וואס גיכער עפּעס דערגעהן!

וויערא אלעקסאנדראווא פלעגט פיר אלע נאטשאלניקעס אין דיא אויגען ארויסווייזען איהר טרייהייט און פריינדשאפט צו דיא קראנקע ארעסטאנטען; אָבער דאס איז פון זייער זייטע בעטראכטעט געוואָרען פאר אן אונשולדיגע אָפענהערציגקייט פון א תמ'עוואטע, נאאיווע און עהרליך מיידעל און דאס האט אויף איהר קיין פערדאכט ניט ארויפגעצויגען זאָגאר פון דעם רויהען, הארטהערציגען און שלויהען סמאָטריטעל מיט זיינע וועכטער. זיי האבען איהר גוט דיא ערשטע צייט נאכגעשפּיערט און זיינען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דיעזע גוטע און בארמהערציגע מיידעל טהוט קיין מאל קיין זיפץ ניט, ווען זיא זעהט זאגאר א געשטאָרבענעם מארטירער דורך זייער געהיימער אינקוויזיציאן.... און דאס וואס זיא איז אזוי גוטמיטהיג און בארעמהערציג, איז שוין גלאט ביי איהר אזא נאטור!

וויערא אלעקסאנדראָווא איז געוועזען אויסער א גוטע, אויך א קלוגע מיידעל און האט געוואוסט וויא איהר ראָלע צו שפּיעלען!

אום צעהן אוהר מארגענס איז געקומען דער דאקטאר און האט דורכגעלאָ-

פען מיט די אויגען דעם געשריבענעם ראפּאָרט פון דער יונגער פעלשערין.

— וואָסילי פּעטראָוו פערציג גראַד־היץ? — האָט ער איהר געפרעגט.

— נאָך מיט דריי צעהנטעל — האָט וויערא געענטפערט און האָט איהם אנגעוויזען דעם ציפער אויפ'ן ראפּאָרט.

— און וויא איז ביי איהם דיא טעמפּעראַטור יעצט?

— אויף א גאַנצען גראַד געפאלען.

— געברויכט דיא זעלבע מיטלען, — האָט ער צו איהר געזאָגט — איך האָב קיין צייט איהם צו בעזוכען.

— און יענער, דער גרינבערג, — האָט איהם וויערא אויפמערקזאם געמאַכט — איז אין גאַנצען צו־וואונדערט.

— כאַפּט זיי אַלע דער טייפעל! — האָט דער דאָקטאָר א מאַך געהאנדיג מיט'ן האנד געזאָגט — איין מינוט רוה האָט מען ניט פון זיי.

— זאָל איך איהם מיט דעם זעלביגען זאַלב שמירען, אדער איהר וועט זיך הערר דאָקטאָר בעמיהען אויף א ווייל דיא וואונדען צו בעקוקען? — האָט איהם דיא מיידעל מיט א תם'עוואַטע מינע געפרעגט.

— אַלעס, אַלעס דאָס זעלבע! — האָט דער דאָקטאָר בעפוילען און האָט געוואָלט פון'ם צימער ארויסלויפען.

— און וואָס מאַכט מען מיט דעם גאָלדבוימען? — האָט איהם וויערא נאָכ־לויפענד געפרעגט — ער האָט א שטאַרקען הארצ־קלאַפּען, אז מען הערט איבער'ן גאנצען צימער און זיין פּולס שלאָגט דריי און נייגציג?

— קאַלטע קאָמפּרעסען צום ברוסט! — האָט דער דאָקטאָר איילענד ארויס־גערעדט און איז גלייך פערשוואונדען געוואָרען.

— געבילדעטער טיראַן! — האָט דאָס מעדכען צווישען דיא צייהנער געברומט און א פּאָר גלענצענדע טרעהרען האָבען זיך פון איהרע הימעל־בלויע אויגען ארויס־געוועלצט. וועלכע זיא האָט פון איהרע ראָזען־פאַרבינע באַקען שנעל אפּגעווישט — דרעסירטער אונמענש, וואָו נעהמט מען אזוי פיעל פייבטינגקייטען אין מויל אום דיין מערדערישע געזיכט צו בעשפּייען? דוא געהסט שפּיעלען אין קאָרטען און אונשול־דיגע מענשען־אָפּפער ליעגען און פּאָכען מיט דער נשמה? אָ, ווען וועלען שוין אמאָל קומען יענע גוטע און גליקליכע צייטען וועלכע מיר ערוואַרטען?

דאָס מעדכען האָט זיך אומגעקוקט אויף דיא ווענט, זיא האָט זיי גוט בע־בעטראַכט פּונקט וויא זיא וואָלט מורא געהאַט צו דערזעהען זיא ניט אין זיי עפּעס א פּאָר אויגען אדער אויערן, און זיא איז באַלד פון'ם צימער ארויסגעגאַנגען.

— וויא פיהלט איהר אייך, הערר פּעטראָוו? — האָט זיא דעם אונגליקליבען געפרעגט איהם אנגעהמענד פאַר'ן פּולס — מיר שיינט, אז אייך איז פיעל בעסער?

— דיא קניע — האָט דער מאַרטירער שוואַך ארויסגערעדט.

— עס דריקט אייך געוויס דער באַנדאַזש? — האָט איהם דיא מיידעל מיט א באַרמהערציגע שטימע געפרעגט.

— עס דריקען אמאליגע עראינערונגען — האט דער קראנקער שוואך ערוויע-דערט — עס דריקען היינטיגע, עס דריקט דאס לעבען.

— האָפּט! — האט דאס מעדכען מיט א זאָנדערבארע שטימע געזאָגט און האט זיך הין און צוריק ארומגעקוקט — עס לעבען אייערע פריינדע, עס לעבען אייערע קאָמעראדען.

פעטראוו האט אויף איהר מיט א פערוואונדערטע מינע א קוק געטהאן און א שטארקער זפּיץ ניט נאך זיינע קרעפטען האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— האָפּט הייליגער מארטירער! — האט וויערא שטיל געזאגט און האט געשיינקט דעם קראנקען א הייסען קוש אין שטערען, וועלכער האט באלד בעקומען א צייכען — האָפּט, איהר וועט לעבען און זעהן.

א שוויים האט זיך באלד נאך דיעזען קוש ארויסגעגאסען אויפ'ן גאנצען לייב פון דעם מארטירער; זיין אויפגעפּלאַמטעם געזיכט איז פון מינוט צו מינוט געוואָרען נאַסער און נאסער און זיינע האלב פערגלעזערטע אויגען — פרייהער און פרייהער.

וויערא האט מיט א וויסע טיכעל זיין געזיכט אלע ווייל אפּגעווישט און האט בענעצט זיינע טרוקענע ליפּען מיט וויין.

— איך דאַנקע! — האט דער קראנקער מיט א דאנקבארען בליק שוואך ארויסגערעדט.

— דאנקט מיר ניט! — האט דאס מעדכען מיט א שטילע זאנפטע און ריהרענדע שטימע געזאגט און האט איהם פארן פולס ערגריפען — מיר קומט קיין דאנק דערפאר, וויא אייך האט ניט נעקומט אייער שטראפע.

— ענגעל אין דער העלע — האט דער קראנקער געשעפּטשעט און זיינע אויגען זיינען פייכט געוואָרען.

— שטיל!! — האט דאס מעדכען איהם א דריקטהאנדיג פארן האנד געזאגט.

פעטראוו האט א מאך געטהאָןמיט דיא אויגען וועלענדיג דאמיט אויסדריקען אז ער פערשטעהט.

— אדיע פ ע ט ר א ו ו, אויף ווידערזעהן! און דאס מעדכען איז באלד ארויסגאנגען.

35טעס קאפּיטעל.

פון איין צרה האַלב אַרויס אין דער צווייטער האַלב אַריין.

ליעבע אָדער סיביר? — דאס איז פאָרגעשטאנען ליזא אנדריאנאוואַ'ן ווען דאקטאָר פעליקס סאבאקאוו האט איהר קאבינעט פערלאָזען. זיא האט פערבראכט פיעלע שטונדען אין שרעקליכע ליידען און האט עס פאר איהר מוטער און ברודער ניט פאָרגעבראכט; נור אויף מאָרגען, ווען זיא איז אביסעל צו זיך נעקומען, איז זיא מונטער ארונטערגעגאנגען צו איהר מוטער אין קאָבינעט וואו זיא האט גע-טראָפען אויך איהר ברודער און האט זיך לעבען זיי אוועקגעזעצט.

זיי האבען זיך א לאנגע ווילע שטום אנגעקוקט און זייערע אויגען האבען גערעדט שרעקליכעס.

— מוטער און ברודער, — האט זיך ענדליך ליזא אפּגערופען — אונזער לאנגע

וויא איהר ווייסט, איז א טרויעריגע. וואסילי פעטראָוו זיצט אין פינסטערן קערקער און מיר האבען זיך פאר א ניעדערטרעכטיגען שפּיאָן אויסגעגעבען, געגוג איז פאר דיא באַנדיטען צו וויסען, אז מיר האבען איהם מיט אונגעדולד ערוואַרטעט און מיר האבען געוואוסט ווענען וועלכען ציעל ער פאהרט פון אירקוטסק נאך פעטערס-בורג.... פערהיטען דאס אונגליק קענען מיר ניט. מיר ווייסען בעשטימט, אז מיר שטעהען אויפ׳ן שוועל פון אונגליק און מענליך, אז אָט אָט קומט ער.... זאגט מיר, מיינע ליעבע, וואס פערבלייבט ביי אונז צו טהאן?

— איך האב אייך אימער, מיינע קינדער נעראטהען זיך צו האלטען ווייט פון דער ניהילעסטישער בעוועגונג, — האט דיא מוטער בעטריבט געזאגט — יעצט האלטען מיר שוין גאנץ הייט. דאס איז שוין ניש-קשה׳דיג פערקראָכען, אזש אין דעם ווייטען סיביר!

— יונגע מענשען זאלען אין בארבארען־לאנד זיך האלטען ווייט פון ניהי־ליזמוס! — האט פּאוועל נעברומט — און ווער איז אין רוסלאנד ניט קיין ניהיליסט, אויב ער האט נור נענאָסען עפּעס בילדונג און פערשטעהט דיא לאגע פון אונזער ארעמען פאָלק!

איך ווייס מוטער וויא עהרליך, וויא עדעל און אנשטענדיג דוא ביסט, זאג מיר דיא ריינע וואהרהייט צו דוא אליין ביסט ניט נ י ה י ל י ס ט י ש געזאָנען? ביי מיר איז קיין צווייפעל, אז דוא ווערסט פו דיין מונד קיין ליגען ניט ארויסלאזען און איך וויל עס פון דיר הערען.

מאריא האט א זיפץ געטהאן.

— אלע פערנינפטיגע מענשען, — האט פאוועל פאָרטגעזעצט — מוזען זיין ניהיליסטען ביי אזא פיהרונג אין לאנד! דיא טיראַניי פון דער בלוטיגער רעגיערונג האט ערדרייבט דיא לעצטע שטופע פון לומפעריי און ניעדערטרעכטיגקייט; אבער עס גיעבען מענשען ד י י נ ק ע ר און עס ניעבען ק ע מ פ פ ע ר. דיא ע ל ט ע ר ע, וועלכע פיהלען זיך שוואַך — ד י י נ ק ע ן און דיא א י נ נ ע ר ע ביי וועלכע דיא געפיהלע זיינען הייסער, דיא קרעפטען זיינען יונג און ש ט א ר ק ע ר דיעזע ק ע מ פ פ ע ן.

— האט פאוועל ניט ריכטיג געזאגט, ליעבע מוטער? — האט ליזא איהר גע־פרעגט.

דיא עהרליכע פרוי האט א קוק געטהאן אויף איהרע ביידע קינדער און א שטראָם פון טרעהרען האט זיך פון איהרע אויגען ארויסגעגאָסען.

— דיא עלטערע מענשען, — האט פאוועל ווייטער געגעדט — וויינען ביי אן אונגליק און דיא איננערע קעמפפען ווייטער....

— וויא איז אבער אז דיא שווערע קייטען לאזען ניט? — האט דיא מוטער ביטערליך געפרעגט.

— מוז מען זעהן אז דערצו זאל ניט קומען, ווען מען האט נאך א געלעגנ־הייט זיך צו פערהיטען.

— איך וואָלט געוואָלט וויסען וואס דענקסט דוא צו טהאן? — האט דיא מוטער פערצווייפעלט געפרענט.

— וואס אנדערע קעמפפער טהוען, — האט פּאוועל מיט העלדענמוטה איהר געענטפערט — האלטען דעם שווערד אין האנד און טראגען א מאסקע אויפ׳ן געזיכט.

— ניין מיין קינד, איך וויל עס נים.

— דוא ערלויבסט עס מיר ניט, ווייל איך בין דיינס א קינד און דוא מיינע א מוטער, — האט פּאוועל כּאַרטנעזעצט — דיא אנדערע קעמפּפער האבען אבער אויך געטרייע מיטער און דאָך געהען זיי פון שלאַכטפעלד ניט אראָפּ....

— פאר יענע זאלען זארגען זייערע עלטערן — האט מאריא זיפצענד געענט־פערט — און איך וועל עס מיינע קינדער ניט ערלויבען; סיידען זיי זאלען געהן נעגען מיין ווילען.

— היינט זאָג־זשע אונז מוטער, וואס דענקסט ד ו א צו טהאן? — האט ליזא איהר אונטערבראָכען.

— אנטלויפען! — האט דיא מוטער טרויעריג געענטפערט.

— דאס פּאַסט ניט פאר פרייהייטס־קעמפּפער! — האט פּאוועל העכסט אויפגעבראכט ערוויעדערט — דער קאמפּף, וועלכער שטעהט אונז פאָר, איז א הייליגער. ער איז ניט פאר זיך אליין צוליעב איינעגליעבע, וועלכע מען קען אין א נויטה ברעכען; ער איז פאר הונדערט מיליאָן פערשקלאַפטע און ניעדערשלאגענע קנעכט....

— ניט אלע קעמפּפער — האט דיא מוטער געענטפערט — שטעהען אויס־געשטעלט אין פראָנט אויפ׳ן שלאַכטפעלד; מען נעברויכט סאָלדאַטען אויך פון הינטען... דער וואס זיצט און שלייפט דיא שווערדען אדער פוצט דיא פיילען, איז אויך בעטראכט פאר א קעמפּפער וויא דער וואס שטעהט פון פראָנט.

— דאס איז אויך א פּלאַן! — האט ליזא נאך א קורצען נאכדיינקען אויס־גערופען.

— קיין אנדער אויסוועג האבען מיר נים — האט דיא מוטער מיט א בע־שלאָסענעם טאָן געזאגט.

— און אז איך זאל פערבלייבען אין מאסקווא ווילסט דוא מיר ניט ערלוי־בען? — האט איהר פּאוועל פערדריסליך געפרענט.

— אויב דוא ווילסט האנדלען נעגען מיין ווילען, זאָלסט דוא עס טהאן.

— און דער לומפּ אלעקסייעוו זאל בלייבען לעבען?

— מיין האנד וועט איהם טוידטען!

— פון וואנען? פון אויסלאנד? — האט איהר פּאוועל אויפגעבראכט גע־פרעגט.

— מיט זיין טויט וועט ער ניט שטארבען... נור איך טהו נים א זאך איבעראייכט.

— און דיין טאָכטערס עהרע?

— דאס מוז האבען נעדולד. ער האט אנדערע פרויען נאך פיעל מעהר בעד לײדינט, און דאך לעבט ער נאך.

— האפען אן עהרליכעס מעדכען אין א קיביטקע, איז דיא גרעסטע בעלײ דינונג! — האט פאוועל אויסער זיך געזאגט.

— ביסט נאך יונג מיין קינד — האט איהם דיא מוטער ביטערליך ערוויע־ דערט — און דוא ווייסט ניט וויא ווייט א בעליידינונג פון אן אויסוואורף קען דערגעהן....

— אלזא מוטער, — האט ליזא זיי אונטערבראָכען — פערבלייבט ביי דיר, אז מיר זאלען אנטלויפען נאך אויסלאנד.

— אונבעדינגט,

— און ווען דיינקסט דוא עס צו טהאן?

— וואס אם שנעלסטען און מיט גרויס פאָרזיכטיגקייט.

— און אונזער הויז מיט אונזער אימעניע (גוט)?

— דאס קען איך נאך היינט אפשרייבען אויף מיין אָנקעל און ער וועט שוין דעם איינקונפט אונז אָפּשיקען.

— מיר האבען נאך מוטער גאנצע דרייצעהן טעג צייט, — האט ליזא מיט א טרויערינען שמייכעל זיך אפגערופען — פעליקס סאבאקאוו האט געסטערן פון מיר פערלאנגט מיין האנד און האט מיר געגעבען צוויי וואָכען צייט זיך צו בעדיינ־ קען וואס לוינט פאר מיר ניבער — געהערען צו איהם אדער צו דיא סיבירישע מינען?

מאריא מיט פאוולען זיינען אויפגעציטערט געוואָרען.

— אזוי ווייס שוין דער טויגעניכטס אויך פון אונזער אונגליק?! — האט מאריא זיפצענד געפרעגט.

— נאך פריהער פון אלע, — האט ליזא טרויעריג ערווידערט — ער איז דאָך וולאדימיר סאבאקאוו׳ס א זוהן און זיין פאטער איז דאָך דער הויפט אינקוויזיטאָר אין „טרעטאָיע אָטדעליעניע״.

— און ער וויל זיך יעצט מיט דיעזער נעלעגענהייט בענוצען? — האט דיא מוטער העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— דיא טיראנען איז קיין זאך ניט צו שווער! — האט ליזא שאָקלענד מיט׳ן קאָפּ איהר נעענטפערט — ער האט עס מיר פאָרגעלײגט וויא איך האב דיר פריהער דערצעהלט. איך האב מיך קוים ביי איהם איינגעבעטען מיר צו געבען צוויי וואָכען צייט.

פאוועל איז דיא גאנצע צייט געזעסען וויא א צודולטער און האט געהאלטען דעם קאָפּ אנגעלענט צווישעןביידע הענד. פלוצלינג איז ער פון זיין שטעלע אויפ־ געשפרונגען.

— דאָ וועט איהם קאָסטען זיין לעבען! — האט ער גרימהענד אויסגעשריען און זיינע אויגען האבען געפייערט.

— נעלאָפען מיין קינד — האט מאריא איהם אנגעהמענד פאר ביידע הענד נעזאגט — דאס נעהער ניט צו דיר.

— אַלֿץ ניט צו מיר? — האט פאוועל בעטאָנענדיג דעם „אַלֿץ״ געשריען — אלעקסייעוו׳ן טאָר איך ניט וויא א הונד דערשיסען און דעם אויסוואורף סאַבאקאָוו איז מיר אויך ניט ערלויבט וויא א וואָרים צו טרעטען — היינט ווער דען זאל פאר אונזער בעלײדינונג קעמפפען. ווער וועט זיך אננעהמען פאר מיין שוועסטערס עהרע?

– דאָקטאָר פעטער וואסיליעוו, אויב ער וועט עס געפינען פאר נויטהיג — מוטער איהם רוהיג געענטפערט.

- קומט דאָך שוין מעהר ניט צו אונז! — האט פאוועל פערדריסליך

מט ניט ווייל ער האט ניט בעדארפט קומען — האט דיא מוטער

ַטעה ניט אזא פאָליטיק.

ר עס ברודער ערקלערען, — האט ליזא זאנפט נעזאגט — ערוואָרבען וולאדימיר סאבאקאוו׳ס פריינדשאפט און צו

מיט ... יוהן׳עלע זיך ניט געטאָרט רייצען.... ווייסט דוא דען זיין פערדעכטיג? ער האט דאָך אין האָספּיטאל פון

... ייסע ניהילים טין פאר א פעלשערין.

ט פאוועל זיך אפגערופען — וואָלט דאָך זעהר וואסיליעוו׳ן בעראטהען וועגען אונזער גאנצער

כ

... נעקענט זעהן, — האט איהם ליזא געענט

פערט דעם ניט שוויינען; ער וויים שוין אונזער

לאנגע נ י׳ס פאָרשלאג וועל איך זיך באלד מיט

איהם זעה

אין כ נקלאפען און דער גרעפינס דיענער

איז אריין אין

— מאטו י דער גרעפין נעזאגט — עס

טהוט מיר זעהר ו ר מיט אייערע ליעבע קינדער

שמעהן אין געפאהר. י געגען זיין אלטע ווירטהין

ניט בעגעהן!.... איך עדיין ... א, גאָט, וואס פאר א

גוטע בעהאנדלונג איך ה האט. עס האט מיר

קיין זאך ניט געפעהלט. א ז אין דאָרף אריין

און יעדען זאנטאג האט איה ען. יעוורושין

איז ניט קיין אויסוואורף....

— וואס איז געשעהן? יעוו זונדערט און

ערשראָקען געפרעגט.

— האט איהר געהערט אז יער נע

רעדט — איך זאל צוליעב הונדערט רובּ׳ל זיך ענטזאגען פון מיין ווירטין׳ס הויז און זאל איהר רעקאמאנדירען אן אנדער דיענער ?

— זאָג גיכער יעוורושין וואס דוא מיינסט מיט דעם ? — האט איהם מאריא אנדריאנאווא געפרעגט — דיינע ווערטער זיינען מיר אין גאנצען אונפערשטענדליך.

— אָ, מאַטושקא, וויא אזוי קענט איהר פערשטעהן דיא פערדאָרבענהייט פון א ניעדערטרעכטיגען לומפּ ? — האט יעוורושין ווייטער גערעדט — ער איז צו מיר געקומען און האט מיר אנגעבאָטען הונדערט רובעל אום איך זאל מיך פון מיין שטעלע ענטזאגען און איהם רעקאָמאנדירען פאר מיינעם אָנקעל אלס דיענער צו אייך אין הויז.... דארף מען דען יעוורושינען שטעקען א פינגער אין מויל ?.... פערשטעהט דען ניט יעוורושין אז דאס איז עפּעס א שפּיאָן, א טויגעניכטס ?

מאריא אנדריאנאווא מיט איהרע ביידע קינדער האבען זיך [illegible]יל געטהאן און זייערע געזיכטער זיינען געוואָרען פערוואָלקענט.

— נו, וואס האָסט דוא איהם געענטפערט — האט אי[illegible] געפרעגט.

— יעוורושין איז ניט קיין אינגעל — האט דער די[illegible]
איך האב איהם געלאָזט שטעהן אין קיך און האב איהם [illegible]
אן ערלויבנים מיך צו בעפרייען, ווייל איך מוז אוועקפא[illegible]
צוריק און איהם זאגען, אז מיין ווירטהין ערלויבט מי[illegible]
גלאט אָפּגעהן און איהר יועט דערוויילע וויסען ווא[illegible]

— קענסט דוא יענעם מענשען ? — האט [illegible]

— פון וואנען זאל איך איהם קענען ? - [illegible]
עהרליכער מענש האט עסקים מיט א שפּיאָן ?

— פון וואנען ווייסט דוא אז ער א[illegible] [illegible]זאקע
פאר דיעזער סומע א שטעלע בעקומען ?

— צו באָרשץ דארף מען ניט [illegible] נעענט-
פערט — ער האט מיר אויסדריקליך [illegible] ארום מען
איך קומען און ער וועט מיר דיא [illegible]

— איך בין א בעלן איהר [illegible]ויבענד פון זיין
שטוהל געזאגט.

— ווארט, לאָמיר זיך [illegible]יפגערעגט זיך אָפּ-
גערופען. זיא האט געהייר[illegible]אכדעם וויא זיי האבען
ביי א פּיערטעל שטונדי[illegible] איז יעוורושין ארויסגע-
גאנגען און באלד איז [illegible] בעקאנטער וו ז י א ט ק י ן
געקליידעט אלס לא[illegible]לויע און קורצע פּאָדיאָוועקא
(ספּאָדניצע) און [illegible] חאָליאַוועס ביז דיא קניע,
וועלכע זיצען אי[illegible] רונדע פאלדען וויא געטאָקט.

— דו ביסט יעוורושינס אן אָנקעל? — האט איהם די גרעפין רוהיג נעפרעגט.

— אזוי איז עס, מאמעלע קרוין, — האט איהר וואיאטקין רעספעקטפאָל גע־ענטפערט האלטענדיג זיין היטעל אין דער האנד.

— קענסט דו גוט אנטרייבען א פערד?

— נאך וויא, מאטושקא! אין דאָרף וואו איך בין פאר א יאהרען געווען, בין איך אלץ ארומגעגאנגען ארום פערד.

— קענסט דו אויך גוט רייטען?

— וויא א קאָזאק מאטושקא.

— מיינער א דיענער, — האט די גרעפין געזאגט — מוז טאקע קענען רייטען וויא א קאָזאק; איך האב ניט ווייט פון מאסקווא אן אימעניע וואוהין איך דארף יעדען מאל מיין דיענער שיקען.

— איך וועל עס, מאמעלע, פינקטליך ערפילען.

— מעגליך, אז דו מיינסט נור דאָס דו ביסט א גוטער רייטער? — האט די גרעפין איהם געפרעגט.

— ניין, מאמעלע, איך בין איינער פון די בעסטע.

— קען מען דיך פרובירען?

וואיאטקין האט זיך א קראַץ געטהאן אין קאָפּ.

— פאר וואָס ניט מאטושקא? — האָט ער נאך א קליינע פויזע א מאכ־טהאָנדיג מיט דער האנד געענטפערט.

די גרעפין האט א דריק געטהאן א ווייסען קנעפעל אין וואנט און באלד איז אין צימער אריינגעלאָפען יעוורושין.

— דיין אָנקעל – האט איהם די גרעפין געזאגט — וויל ווייזען זיין קענטנים אין רייטען; נעה און פיהר ארויס פון שטאל דעם „שימעל” זאל ער זיך אויף איהם אביסעל דורכפאהרען. מיר וועלען זיך צוקוקען דורכ'ן פענסטער.

— קום ליעבער אָנקעל מיט מיר, — האט יעוורושין ליעבליך געזאגט — איך וויים דאָך שוין פון לאנג וואָס פאר א פלינקער רייטער דו ביסט. די גרעפין האט מיר ניט געוואלט גלויבען, אז דו רייטסט בעסער פון מיר; יעצט זאל זיא זעהן.

ער האט אנגענומען דעם שפיאָן פארן האנד און האט איהם ארויפגעפיהרט אויפ'ן הויף.

יעוורושין האט באלד נעעפענט א האלבען טהויער פון א שטאל און האט פון דאָרט ארויסגעפיהרט א הויכען „שימעל” מיט א הויכע געבויגענע האלז וויא א דוגע און מיט לאנגע שמאלענקע פיסעלאך.

דאס פערדעל איז געגאנגען אין דער קרים און האט געוואָרפען מיט זיין הינטער־חלק.

— קום אהער ליעבער אָנקעל, — האט יעוורושין געזאגט צו וואיאטקינען

וועלכער איז געשטאנען און האט אנגעקוקט דאס פערדעל עפּעס מיט א זויערע מינע.

וויאטקין איז מיט א נעמאכטען דרייסט צו איהם צוגעגאנגען.

— נאך א פינף און צוואנציגער, אבי מיט חסד! — האט ער שטיל יעוורו־שינען געזאָגט.

— קענט איהר, באטיושקא, גאר נים רייטען?

— איך קען יא; אבער וואס איז דאס עפּעס פאר א פערדעל?

— א גאנץ געוועהנליכער, באטיושקא, — האט איהם יעוורושין איינגערעדט און האט איהם אונטערגעהויבען ביי'ם ארויפקריכען פאר דיא פיס.

וויאטקין האט זיך פלינק אויפ'ן פערד ארויפגעכאפּט און יעוורושין האט דעם פערד געגלעט ביי דיא נאָז־לעכער.

— אויפ'ן גאס! — האט דיא גרעפין דורכ'ן פענסטער א געשריי געטהאן.

יעוורושין האט דעם פערד אויפ'ן גאס ארויסגעפיהרט און האט איהם פּלוצ־לינג אָפּגעלאָזען.

דאס פערדל האט זיך לוסטיג אָנגעהויבען צו טאנצען מיט דיא הינטער פיס און פון איין טאנץ צום צווייטען איז וויאטקין געפאלען אויפ'ן בויך איבער'ן פערדס רוקען, אז ער איז אזש נעל געוואָרען פאר שרעק און פאר וועהטאָג.

— פעסטער פאר'ן צוים! — האט פּאוועל געשריען דורכ'ן פענסטער.

וויאטקין האט דעם צוים פעסט אנגענומען און דער פערד האט זיך פּלוצ־לינג א שטעל געטהאן אויףביידע הינטערשטע פיס, אז וויאטקינס ברייטע מאָרדע איז געבליבען שטעקען אין פאָרדערשטען שפּיץ פון דעם זאָטעל.

— רעטעט! — האט וויאטקין מיט א פערשטיקטע שטימע א געשריי געטהאן.

ווען דער פערד האט דערפיהלט וויאטקינס האלבען קערפּער לעבען זיין ווידעל האט ער א שפרונג געטהאן מיט דיא הינטערשטע פיס, אז דער רייטער האט זיך אין איין מאָמענט געפונען מיט'ן גאנצען קערפּער לעבען פערד'ס האלדז.

— הא, הא, הא, — האט זיך געהערט א געלעכטער דורך דיא פענסטער פון דער גרעפינס וואוינונג.

— הא, הא, הא, חי, חי, חי! — האבען געלאכט דיא קאצאפּעס וועלכע זיינען זיך צוזאמענגעלאפען אין גאס אויפ'ן בייז וואונדער.

דער פערד האט זיך פּלוצלינג פערנאנדערגעלאָזען אין א ווילדען טאנצענדען גאלאָפּ און דער רייטער איז געבליעבען מיט איין פוס אין דער אייזערנער „סטרעמיא" (שטייגבינעל) און מיט איין האנד האט ער זיך געהאלטען אן דער לאנגער גריווע פון דעם שימעלס האלדז און היינגענדיג מיט'ן רוקען צום באדען, האט זיין לאנגע פוס זיך געשלעפּט אויף דער ערד און האט זיך געהאקט אן דיא שטיינער.

דער פערד האט זיך ענדליך פערהאקט אן א סלופּ פון'ם טעלעגראף און וויאטקין איז מיט א צולעבערטען קאָפּ און א צוריסענע פוס געבליעבען ליגען אויפ'ן באָדען.

— דיא צייט איז קורץ! — האט מאריא אנדריאַנאָווא געזאגט צו איהרע

IRON

קינדער נאכהער וויא יעוורושין האט איהר נעבראכט דיא נאכריכט אז דער שפיאן איז האלב־טוידט אפנעפיהרט געווארען אין אוטשאסטאָק — מען מוז זעהן וואס ניכער פון אונגליק זיך צו רעטען. איך דיינק גאר אנדערש ניט, וויא צו פעררייזען נאך אויסלאנד, אויב דאס וועט זיך אונז איינגעבען.

— איך דיינק אבער מוטער, — האט איהר ליזא טרויעריג ערווידערט — אז אונזער הויז איז ארומגערינגעלט מיט שפּיאָנען; א בעוויז דערצו איז יעצטיגער נאסט, און ווער ווייס וויפיעל אזעלכע מענשלאך שפּיערען אונז יעצט נאך?

— ערגער וויא שלעכט קען ניט זיין! — האט דיא גרעפין אויפגערעגט גע־זאגט — געה ליעבע טאָכטער, אין גרויסען ביבליאָטהעק, און איך וועל שוין בעזאר־גען דורך יעווירישענען אז דוא זאלסט זיך דאָרט בעגעגנען מיט וואסיליעוו'ן.

— און איך, מוטער, וועל געהן געוואָר ווערען צו ניקאָלאַי איסטאָמין — האט פּאוועל איהר געזאָגט — ער איז יעצט אין דעם זעלבען געפאהר וואס מיר אלע. סאָבאקאָוו מיט אָפענבאכען האבען איהם נעזעהן אין וואקזאל ווען ער האט בעגלייט דעם שפּיאָן, אלס וואסילי פעטראָווין נאך פעטערבורג; וואס מיט'ן שפּיאָן האָט פאסירט דורךביידע אונזערע שפּיאָנען, ווייס איך אויך ניט. מעגליך אז איך וועל באלד בריינגען וויכטיגע נייעס.

— ניין מיין קינד, — האט צו איהם זיין מוטער מיט א פעסטען טאן געזאגט — דא אין רוסלאנד לאז איך דיך מעהר קיין אנטהייל נעהמען אין דיא ניהיליס־טישע טהעטיגקייט דוא מוזט מיך פאָלגען אויב דוא שעצט מיך וויא א קינד זיין מוטער.

פּאוועל האט א זיפץ געטהאן און איז געבליבען זיצען אויף זיין שטעלע.

— הערייז! — האט דיא גרעפין אויסגעשריען נאך אן אָנקלאפּען אין דער טהיר.

עס איז אין צימער אריינגעקומען א הויבער שלאנקער פּערזאָן מיט א לאנגען שווארצען באָרד און מיט עטוואס גרויע האר אין קאָפּ און האט זיך העפליך פערנייגט.

— ווער זייט איהר אונבעקאנטער מאן? — האט דיא גרעפין פערדריסליך געפרעגט און האט זיך געערגערט אויף איהר דיענער וויא קומט ער אריינלאזען א פרעמדען מענשען אומגעמעלדעט.

— איך! — האט דער גאסט געענטפערט און האט א שמייכעל געטהאן.

— פעטער! — האט ליזא איבערראשט אויסגעשריען און איז האסטיג צו איהם צוגעלאָפען.

— דאס בין איך אליין, — האט דער גאסט מיט א זאנפטע שטימע געענטפערט און האט אין איין מאמענט דעם באָרד מיט'ן פּאריק פון זיך אראָפּגענומען.

ליזא איז וויא וואהנזיניג אין זיינע ארעמס אריינגעפאלען און האט זיך שטארק צו־וויינט.

— ווייז ניט ענגעל, — האט דאקטאר וואסיליעוו מיט א ריהרענדע שטימע

נעזאנט — אין מענשענס לעבען קומט פיעלעס פאר און מען מוז אויך שלעכטעס נעדולדיג איבערטראָגען.

— טהייערער, גוטער און ליעבער פריינד, — האט מאריא מיט טרעהרען איז דיא אויגען צו איהם געזאָגט — איהר זייט אין דער ריכטיגער צייט צו אונז געקומען; זייט אונז ווילקאָמען, מיין צוקינפטיגער זוהן. זעצט אייך אנידער און לאמיר בעשפרעכען אונזער שרעקליכע לאגע.

פאוועל האט איהם אונטערדעסען ליעבליך געדריקט זיין האנד און האט זיך העפליך פאר איהם פערנייגט.

נאר זיך ניט געשראָקען טהייערע מוטער, — האט וואסיליעוו זיך אוועקגעזעצט מיט ליזא'ן אויף איין שטוהל געזאָגט — פון נעפאהר רעטעט העלדענמוטה און פיינליכע נעפינען זיך ניט קיין אויסוועג.

— ווייסט איהר, ליעבער וואסיליעוו, אלעס וואס מיט אונז האט פאסירט?

— האט איהם דיא גרעפין צורודערט נעפרעגט.

— לידער, ווייס איך אלעס, — האט וואסיליעוו נאך א שטילען זיפץ געענטפערט.

— און וואס פעליקס האט מיך פלוצלינג בעזוכט, ווייסט דוא אויך? — האט איהם ליזא מיט א ביטערן שמייכעל נעפרעגט.

— דאס ווייס איך גראדע ניט.

— ער האט מיך געסטערן בעזוכט און האט מיר נעגעבען צוויי וואכען צייט — האט ליזא ביטערליך געלאכט.

— וואס? — האט פעליקס איהר פערוואונדערט נעפרעגט.

— איך מיט מיין ליעבע מוטער און ברודער — האט ליזא ווייטער נערעדט — ליגען יעצט ביי פעליקס סאָבאקאָוו אין דיא הענד. וויא באלד איך וועל איהם הייראטהען זיינען מיר אויסער געפאהר און ווען ניט — געהן מיר אלע נאך סיביר.

— און ער וויל זיך טאקי מיט דער געלעגענהייט בענוצען?

— פאר אזא פיינעם מענשען האלטסט דוא עס איהם, אז ער זאל נאר ניט פעהיג זיין צו אזא ניעדערטרעכטיגקייט? — האט איהם ליזא טרויעריג נעפרעגט — איך האב מיך קוים ביי איהם איינגעבעטען צוויי וואכען צייט אום זיך צו בעדיינקען.

וואסיליעוו האט א זיפץ געטהאן און זיין געזיכט האט אנגענומען א טרויערינע מינע.

— מיינסט דוא פיעללייכט, מיין טהייערע, אז איך וויל זיך טאקי בעדיינקע?

— האט ליזא מיט א טרויערינען שמייכעל איהם געפרעגט — איך האב ביי איהם אויסגעבעטען צייט אום יוצא צו זיין נעגען מיין ליעבער מוטער און ברודער, און אום דאס אונגליק עטוואס צו פערציהען, פיעללייכט וועט זיך אונטערדעסען עפּעס ארויסווייזען א פלאן; אבער אט זיצט פאר דיר מיין מוטער און מיין ברודער; זיי זיינען מיט מיר איינשטימיג צו געהן נאך סיביר איידער זיך צו בענוצען מיט סאָבאקאָוו'ס געפעהליגקייט.

— ליעבע און טהייערע פריינדע, — האט וואסיליעוו נאך א קורצען נאכדיינ־

סעז פלוצלינג אויסגערופען — איך מוז אייך זאגען דיא ריינע וואהרהייט, אז מיין פריהערדינגער זיפץ האט בעדייטעט גאנץ אנדערש וויא מיין טהייערע ליזא האט איהם בעטראכט....

— איך האב איין מינוט ניט געצווייפעלט, אז דיעזער ענגעל, — און ריידענדיג האט ער אנגעוויזען אויף ליזא'ן — וועט מיך אויף קיינעם אין דער וועלט ניט אומבייטען, אין דער ערגסטער צייט און אין דער ביטערסטער לאגע; אבער מיין זיפץ איז געווען וועגען אייער אונגליק.

איך בין געצוואונגען אייך צו זאגען, אז איהר שטעהט אין גרעסטען געפאהר; וויא ווייט עס האלט מיט דער גרעפין אליין ווייס איך ניט, מעגליך, אז זיא וועט פאר אונשולדיג ערקלערט ווערען; אבער דוא מיין ענגעל און איהר, ליעבער, טהייערער ברודער פאוועל, מיט אייך האלט עס זעהר שלעכט. איך וואלט פיעללייכט געקענט ביי דעם אלטען סאבאקאוו עפעס אויסווירקען. ער איז אין מיר איינגעטרויט וויא אין א הייסען מאנארכיסט; אבער זיין טהייערער זוהנעלע פעליקס שטעהט דא וויא א הויכער בארג אין וועג, און מיט איהם צו קעמפפען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען זיין ליידענשאפט, איז א זאך וואס איז אונמעגליך. איך אליין קען נאך דערביי אויך ארייןפאלען און ניט איך איינער, נור אויך דיא יונגע פעלשעריך, וועלכע איך האב אין האספיטאל פון אסטראג ארייןגעשמוגעלט צו א געוויסען ציעל. פעליקס אלס ארצט אין יענעם האספיטאל קען דא פערקאכען אזא קאשע, אז אונזער גאנצע געהיימע געזעלשאפט זאל צושאטען ווערען וויא א בערגעל אש....

— אלזא, וואס־זשע ראטה איהר אונז צו טהאן? — האט איהם דיא גרעפין פינסטער געפרעגט.

— לעבען שלום מיט פעליקס'ן! — האט וואסיליעוו מיט א פעסטען טאן געענטפערט.

— ער וויל דאך אבער מיין האנד? — האט ליזא פערדריסליך אויסגערופען.

— ביי א לעבענס־געפאהר, — האט וואסיליעוו רוהיג ערוויעדערט — מוז מען אויך האנדלען געגען געוויסען.

— זאל איך הייראטהען פעליקסען? — האט ליזא מיט א געוויין אויסגעבראכען.

— בעדארפסט איהם, מיין ענגעל, ניט הייראטהען; א קלוגער מענש קען א לייבטזינינגען איננעל פיהרען פאר'ן נאז.

— ראמאנסירען געגען מיין געוויסען?

— דער געוויסען בלייבט ריין, ווען עס האנדעלט זיך אום לעבען....

— און פון סאבאקאוו א קוש בלייבט דער געוויסען אויך ריין?

— אפילו פון ענטפערן מיט א קוש, — האט וואסיליעוו מאכענדיג מיט'ן האנד געענטפערט — דא האנדעלט זיך ניט אום דאס לעבען פון דיין פערזענליכקייט אליין. מיר פערגעטערן דעם מענשען, וועלכער לאזט זיך טוידטען פאר זיין עהרענגעפיהל אדער ווען מען צווינגט איהם צו האנדלען געגען זיין געוויסען; דאס איז

אבער נערעדט נעווארען ווען עס גייט אום זיין אייגענעם לעבען; וויא איז אבער, אז פאר זיין עהרע־געפיהל טויטעט א מענש עטליכע צעהנדליג נאך אנדערע מענשען?

— אייערע ווערטער פריינד קלינגען זאנדערבאר אין מיינע אויערן — האט איהם מאריא אנדריאנאווא אונטערבראכען.

— איך וועל עס אייך ערקלערען, — האט איהר זואסיליעוו נעלאסען נעענט־פערט — מיר יונגע מענשען קעמפפען אין דער שטיל מיט דער בארבארישער זעלבסט־הערשונג אין אונזער פינסטערן פאטערלאנד. מיר ווענדען אן אלע שארפע מיטלען צו בעפרייען הונדערט מיליאן מענשען פון אן אייזערנעם יאך. דיא ניעדער־טרעכטיגע רעגיערונג געהט מיט איהר פיזישען קראפט. זיא האט זשאנדארמען, פאלקאווניקעס און גענערעלער, וועלכע זיא שטאפט אן קראפט אויף דעם רעכנונג פון איהר בעהערשטען פאלק; מיר אבער, וויא איהר פערשטעהט, מוזען אנשטאט א שווערד אנווענדען א ביסעלע מארך און אנשטאט א ביקס — קלארען נעדאנק. דאס וואס איינער קען אויפטהאן מיט זיין קאפ, קענען טויזענד סאלדאטען ניט אפמאכען מיט ביקסען און שווערדען.

אלזא, טהייערע פריינדין, פערשטעהט וואס עס הייסט צו האבען א הייסע ניהיליסטין פאר א פעלשערין אין א האספיטאל פון אסטראג! דאס איז דאך א גרעסערע קראפט פאר אונז אלס טויזענד זשאנדארמען ביי דער טיראנישער רע־גיערונג. זיא איז מעהר ניט וויא א שוואכע יונגע מיידעל; אבער וואס קען זיא פאר אונז אויפטהאן? זיא איז דאך אין שטאנד אונז צוריק צו געבען פון דארט איינינע קעמפפער, וועלכע דיא טיראניי האט פיעלע יאהרען געזוכט און טויזענדער זשאנ־דארמען און געהיים־אגענטען האבען פאר'ן זוכען געגומען געהאלט און זיך דיא קאפ צובראכען איידער זיי האבען זיי אויסגעפונען.

היינט וועל איך אייך, גרעפין, שטעלען א פראגע: צו יענע מיידעל דיא פעל־שערין, וועלכע איז פאר דיא מארטירער נאמס אן ענגעל אין דער העלע און פאר אונז, דיא גרעסטע האפנונג.... צו יענע מיידעל פון וועלכע מיר ערווארטען נאר זאנדערבארעס, בעדארף פערשווייגען דעם אלטען סאבאקאווס א קוש און אמאל אויף דעם יונגענס, ווען ער זעהט דארט ניט זיין טאטען, אדער זיא בעדארף זיי א שפיי טהאן אין זייערע טרפה'נע צורה'עס?

— איהר זייט קלינגער אלס איך האב וועגען אייך געדענקט, — האט דיא גרעפין פריינדליך געזאגט — אבער וואס געהער עס צו אונזער ליזא'ן?

— אונזער ליזא — האט וואסיליעוו ווייטער פארטגעזעצט — געהערט צו אונ־זער געהיים־בונד. עס איז שוין יעצט גרעפין אלץ איינס, איהר מעגט עס שוין וויסען. אלזא, טהייערע פריינדין, בעדארפט איהר וויסען, אז זיא איז א־נעשוואוירענע און וויא באלד א טיראן צווינגט איהר צו ליעבע און דאס געהט, ניט נאר אום איהר לעבען, נור אויך אום לעבען פון פיעלע ברידער און שוועסטער פון געהיים־בונד און, אום דאס לעבען פון פיעלע טיכטיגע ארעסטאנטען, וועלכע דיא פעלשערין קען מיט ד"ס ־ צייט נענצליך בעפרייען, מוז אונזער ליזא האנדלען וויא יענע פעל־

שערין עטוואָס געגען געוויסען.... איך דענק, אז דעם אלטען סאָבאַקאָווס א קוש איז נאך פיעל אבשייליכער פון דעם אינגעריגס.

דיא גרעפין מיט איהרע קינדער האבען א לאך געטהאן אלע צוזאמען, ריכטיג וויא זיי וואָלטען זיך אויפגערעדט.

— און פעררייזען נאך אויסלאנד? — האט דיא גרעפין נאך א קורצען שטיל־שווייגען געפרעגט.

— אלץ איינס גרעפין, — האט וואסיליעוו געענטפערט — פעליקס סאָבאַקאָווס פערדאכט וועט פון מיר ניט הערונטערפאַלען ער וועט אלץ פערשטעהן, אז צווייטען מיר מיט ליזא'ן איז עפּעס א געהיימע ליעבע, און ווען ער וועט מיך אונגליקליך מאכען, איז אלעס קאַפּוט.

— נאָר צוליעב אייך אליין, וועל איך עס שוין אויך ניט טהאן, — האט דיא גרעפין פריינדליך געזאגט.

— און מיינט ניט גרעפין, אז דער אנטלויפען וועט דא העלפען! — האט וואסיליעוו פאָרטגעזעצט — וויא באלד דיא באנדיטען האבען דערטאפּט אזא הויז, וועלען זיי שוין פון אייך קיין אויג ניט אראָפּלאזען און דענקט ניט, אז דאָקטאָר פעליקס טהוט דא גאָר ניט. איך קען דעם לומפּ פריהער פון אייך און איך קען אייך זאגען, אז אייער הויז איז אומגערינגעלט מיט צוואנציג שפּיאָנען.

פּאוועל האט זיך פון זיין שטעלע אויפגעהויבען און איז צוגעלאָפען צו וואַסיליעוו'ן, ער איז איהם אויפ'ן האלדז ארויפגעפאלען און האט איהם בעשאָטען מיט הייסע קיסע.

— ברודער! — האט ער מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — יעצט זעה איך, אז איך בין נאך א אינגעל, איך פאל פאר דיר ליעבער ברודער. דוא ביסט קלוג, בעזאנען און העלדען־מוטהיג, הלואי האט רוסלאנד נאך פיעל אזעלכע קלוגע און עהרליכע קעמפּפער!

— זיא האט ברודער, — האט איהם וואסיליעוו דריקענד דיא האנד געזאָגט. זיי זיינען צושפּרייט איבער גאנץ רוסלאנד, עס וועט א בלאָז טהאן א פרייער ווינד־טעל און אלע וועלען זיך צוזאמענקלייבען און עס וועט זיך אויסבילדען איין גרויסע, מעכטיגע קראַפט צו פערניכטען אלע שלאנגען, צו פערטילגען אלע טיראַנען און אויסצוראָמען אלע בעסטיעס פון אונטער גאָטס הימעל!

— אבער ווען נעהמט מען זיך דא אין מאָסקווא צו דער ארבייט?

— זאכארין געהט מאָרגען ארויס פון מיין האָספּיטאל און ער וועט זיך דער ערשטער א נעהמטהאן צו דער מינע באלד וויא עס וועט קומען א בעפעהל פון פּעטערבורג.

— אלזא מיין טהייערער, — האט ליזא וועלכע איז געזעסען טרויעריג זיך אָפּגערופען — מוז איך עס טהאן?

— דוא מוזט מיין ענגעל. דוא רעטעטס דאמיט זיך און אויך דיין מוטער מיט דיין ברודער, און שפּעטער, ווען עס וועט האלטען צו פערקריכען אין צו הויכע דרכים, וועלען מיר זיך בעראטהען וואָס צו טהאן.

(Iron, 18).

— דיין ווילען איז מיר הייליג.

— און דאס וועט נאך ברייננען נרויסע נוצען. דער לומפ האט ליעב א שנעפסעל און דאמאלס קען מען פון איהם פיעלע וויכטינע זאכען דערגעהן.

— איך מוז אויך איינשטימען! — האט די נרעפין געזאָגט און האט גענומען אין האנד די צייטונג, וועלכע איהר טרייער דיענער יעוורושין האט אין דער ווילע אריינגעטראָגען.

— היינט וועט איהר דאָרט געפינען זעהר אינטערעסאנטע נייעס — האט וואסיליעוו איהר געזאגט — דער פריסטאוו איוואנאָוו פון גאראדסקאָי אוטשאסטאָק האט געמאכט א פאָדלאָג. ער איז געקומען צו א אידען מיט אן אקטריסא, ער האט איהר פאָרגעשטעלט פאר זיינס א ווייב און האט מיט איהר צוזאמען אונטערגעשריעבען א וועקסעל אויף פערצעהן טויזענד רובעל און דער איד האט דעם פריסטאוו מיט דער אקטריסא באלד אויף דער שטעלע ארעטירט.

— קיין זאך איז די באנדיטען ניט צו שווער! — האט פאוועל זיך אפגערופען.

— אבער מיינט ניט, אז דאס איז שוין די ענדע, — האט וואסיליעוו ווייטער גערעדט — איין אקאָלאָדאָטשני האָט דערהערט, אז דער פריסטאוו פון זיין אוטשאסטאָק איז פערהאפטעט, איז ער גלייך אוועקגעגאנגען צו אָפּענבאכען און האט איהם געמעלדעט, אז דער פריסטאוו האט געהאלטען בעגראָבען דריי מעתלעת אין א קעלער דעם געוויסען געהיים־אגענט שורקינען, וועלכער איז פלוצלינג וויא פאדליעצאוו אין דער ערד אריין און די פאָליציי האט איהם שוין געהאלטען פאר טוידט. מען האט באלד שורקינען ארויסגענומען פון א פינסטערן קאזעמאט אין וועלכען ער איז געזעסען צוזאמען מיט דעם פריסטאווס א ברודער, וואס האט מיט׳ן שפיאָן געהאנדעלט וועגען בעשטעכונג, אום ער זאל ניט אויסזאָגען דאס דער פריסטאוו האט איהם ארעטירט.

— דאס איז ווירקליך זעהר אינטערעסאנט! — האט די גרעפין מיט א שמייכעל געזאגט — די שפיאָנען האבען אנגעהויבען צו האבען שרעקליכע מפלות. מיט א האלבע שטונדע פריהער איז פון מיר אליין אויך א שפיאָן גוט אפגעצאָהלט געוואָרען.

— פון אייך א שפיאָן אפגעצאָהלט געוואָרען? — האט וואסיליעוו פערוואונדערט געפרעגט.

די גרעפין מיט איהרע קינדער האבען איהם דערצעהלט די געשיכטע מיט ווזיאטקינען, און וואסיליעוו האט זיך ניט געקענט איינהאלטען פון לאכען.

— דאס איז געווען מיין ברודערס אן איינפאל! — האט ליזא לאכענד געזאגט.

— ער וועט שוין יעצט א צעהנטען פערזאגען אהער ניט אריינצושמעקען — האט וואסיליעוו געענטפערט

די גרעפין האט זיך ווידער גענומען צו דער צייטונג. איהרע ליידען האבען איהר געדריקט דאס הארץ און זיא האט זיך געוואָלט אביסעל צושטרייען.

— נאך א פּאָר ארטיקלען וועל איך איך איינשפּאָרען צו לעזען — האט

וואסיליעוו נעזאָגט — איינער איז שימפּפּעריי אויף אידען, פאר וואס זיי ווילען בויען א שוהל אין מאָסקווא און דער צווייטער איז ווענען עפּעס א באראָנעסע אנדרייעווא וועלכע מען האט פאָרינע נאכט בעגנבעט אין'ם האָטעל „ערמיטאזש", וואו זיא לאָזשירט. מען האט נעפונען דיא טהיר פון איהר ציממער אָפען און עס פעהלען איהר אכט און צוואנציג טויזענד רובעל פון איהר קאפּיטאל. דיא גנבים האבען אזוי שטארק נעזוכט אין איהר צימער, אז זיי האבען איהר צוריסען א זיידענע שלעפע.

— באראָנעסא אנדרייעווגא! — האט דיא גרעפין איבערראשט אויסגעשריען.

וויא איז איהר פאר-נאָמען?

— איך געדענק ניט.

אנדריאנאווא האט דעם בעריכט פלינק אויפגעזוכט אין דער צייטונג און איז דורכגעלאָפען דיא איינינע צייַלען מיט דיא אויגען.

— קסעניא אנדרייעווגא! — האט זיא אויסער זיך פאר איבערראשונג אויסגעשריען — איך האב איהר דאך אויף מיינע הענד געטראָגען אלס זיא וואר א קינד פון צוויי יאָהר! מיינע עלטערן זיינען געוועזען בעפריינדעט מיט איהרע וויא ברידער און שוועסטער. מיט איין און צוואנציג יאָהר צוריק פלעג איך פאסט יעדען טאג באראָן אנדרייעווס הויז בעזוכען. מיט ניין יאָהר צוריק האב איך דעם באראָן מיט דער באראָנעסע געזעהן דאָ אין מאָסקווא. איך האב מיך נאכגעפרעגט ביי זיי וואס מאכט דיא קליינע, שעהנע קסעניא, וועלכער איך האב אמאל אזוי היים געליעבט, און זיי האבען מיר דערצעהלט, אז זיא איז אויסגעוואקסען א זעלטענע שעהנהייט. זיא איז געבילדעט און קלוג, און רעכענט זיך פאר איינע פון דיא זעלטענהייטען אין פּעטערבורג. אָ, וויא נייגיעריג איך בין צו זעהן דער שעהנער קסעניא'ן, וועלכע איך האב אמאל אלס קינד אין מיינע ארמען געהאלטען.

— געוויס וועט איהר זיא האבען אין קורצען פאר א גאסט! — האט וואסיליעוו זיך אפּגערופען.

— מעגליך, אז זיא האט נאר מיין נאמען ניט געהערט, — האט דיא גרעפין מיט א טרויערינע שטימע געזאגט — מיר טהוט זעהר וועה דאס הערץ ווענען דעם דיעבשטאל, עס שלעפען זיך נעבאך נאך דער יונגער באראָנעסע אונגליק און עלענד.

— דער איינענטהימער פון „ערמיטאזש" וועט איהר מוזען דיא סומע צוריקגעבען! — האט פּאוועל זיין מוטער געטרויסטעט — אין מאסקווא זיינען דיא ווירטהין פון דיא גרויסע האָטעלס פאר א גנבה פעראנטוואָרטליך.

— אך, וויא איך וואלט איהר וועלען זעהן! — האט דיא גרעפין געזאגט — איך בין אליין אויף אין א טרויערינע לאגע; אבער דאך דענק איך איהר נאך היינט צובעזוכען!

— צו איהר וועט איהר זיא בעזוכען אדער ניט איז מיר אלץ איינס, — האט זיך וואסיליעוו אפּגערופען — אבער דאס קען איך אייך זאָגען, אז אייער לאגע איז נאר ניט אזוי שלעכט. פעליקס סאָבאקאָוו איז ביי זיין טאטען א בן-יחיד'ל און וואס

ער וויל פיהרט ער אויס. ער קען זאנאר אראפנעהמען א מענשען פון'ם נאלגאן און זאָ לאנג ליזא וועט וויסען וויא איהם צו פיהרען פאר דער נאָז, זייט איהר פאָרלויפיג אלע זיכער.

— איך וועל איהם שוין פיהרען, — האט ליזא עניוואָס מוטהיגער אויסגע־רופען — איך גלויב, אז ווען עס האלט שוין יא דערביי, וועל איך שוין פיעלע וויכ־טיגע זאכען פון איהם דערגעהען.

— אלזאָ, — האט וואסיליעוו מיט א צופריעדענע מינע געזאגט — פערגנינגט מיך זעהר וואס איך געה פון אייך פרעהליכער אוועק וויא איך בין געקומען. איך בין צו אייך געגאנגען האָפנונגסלאָז; איך האב אייך געטרויסט, אבער איך האב ניט געוואוסט קיין אויסוועג. יעצט האבען מיר דערווייל עפּעס צו ערווארטען און אויב עס וועט שוין יא האלטען ביי'ם פאָהרען נאך אויסלאנד, וועלען מיר שוין וויסען וויא אייך אָפצוהיטען פון דיא שפיער־הינד.

— וואס איילסט דוא זיך אזוי אוועקצוגעהן? — האט ליזא איהם ערגריי־פענד פאר'ן האנד געזאגט — קום לאמיר זיך אביסעל דורכגען אין אונזער גאָרטען.

— איך וואָלט עס מיין ענגעל מיט פערגניגען געטהאן — האט ער ליעבליך ערווידערט — אבער דוא ווייסט דאָך, אז איך האב זאכארינען ביי זיך צו הויזע; צו איהם זיצט נאך ביי מיר איינע א אידישע פרוי מאטילדא האפמאן, וועלכע קען זיך נאך אויך אויפ'ן גאס ניט ווייזען, און אז זיי שטעהען אונטער מיין שוץ, מוז איך זיי היטען און זיין אויך פאָרזיכטיג פאר זיך אליין. אויסער דעם, האב איך אין דעם משונעים אבטהיילונג זעהר א געפעהרליכען וואהנזיניגען, וועלכען בערטהא מאלליך האט אָפגענומען פון פרעאָבראזשענסקען דול־הויז און אריינגעזעצט צו מיר. ער איז געבאך אן אונגליקליכער איד אויס פעטערבורג, וועלכער איז דורך דער טיראנישער פּאָליציי פעראונגליקט געוואָרען. אן אקאָלאָדאָטשני האט איהם זיין וואהנזין פעראורזאכט. זיין שגעון בעשטעהט אין א פיקסע אידעע: ער שרייט אלע ווילע מיט שרעקליכע קולות „איך זעה איהם" „אט איז ער", אז מען הערט זיין געשריי אין דיא ווייטסטע צימערן. אדיע מיין ענגעל! מאָרגען אין ביבליאָטהעק!

ער האט אנגעטהאָן זיין פאריק מיטן באָרד און נאך א פריינדליכען אבשיעד איז ער פון דער נרעפינס הויז ארויסגעגאנגען בעגלייטעט מיט ליעבליכע בליקען פון דער גאנצער קליינער פאמיליע.

36טעס קאפּיטעל.

דיא געלד־גייציגע מערדער.

נאך איין אינטערעסאנטען בעריכט, וועלכען דאָקטאָר פּעטער וואסיליעוו האט ניט ערשינערט, איז געווען געדרוקט אין'ם „מאָסקאָווסקי ליסטאָק". צווישען אלע נייאינקייטען אין יענער שמוציגער בלעטעל איז געווען געשריעבען פאָלגענדעס: „טימאָפּיי מיכיילאָוו, א פראוואָסלאַוונער, איז געווען פערדעכ:ט פאר א בראווען עהרליכען מאן. ער האט געהאט אן אייג:נעם הויז און א טראַקטיר אין פּרעאָבראַ־זשענסק. מיט א יאָהר צוריק איז אויף זיין הויף געפונען געוואָרען אן ערמאָרדעטער,

וועלכען דיא פּאָליציי האט בעטראכטעט פאר א טרעמפּ. אין זיין בוזים־טאַש איז געפונען געוואָרען א פּאספּאָרט אויפ'ן נאָמען קורילאָוו. יעצט וויזט זיך אבער ארויס, אז דער ערמאָרדעטער איז געווען דעם מיללִיאָנער מאָראָזאָווס א פּריקאַזשציק, וועלכער האט געטראָגען מיט זיך דרייסיג טויזענד רובעל בארעס געלד, דאס איינצוצאָהלען צו א געוויסע קויפמאן. ער איז מיט דאס געלד פערשוואונדען געוואָרען און מאָראָזאָוו האט געדיינקט, אז ער איז אנטלאָפען נאך אויסלאנד. דעם פערשוואינדענעמס ווייב מיט זיינעם א ברודער זיינען דאריבער געזעסען מעהר אלס אכט מאָנאַטען אין אסטראָג און שטעהען נאך אונטער דער בעאָבּאַכטונג פון דער פּאָליציי אויך יעצט. א געהיים־אַגענט איז געקומען צו מיכיילאָוו'ן נאָר ווענען אן אנדער זאך; אבער מיכיילאָוו מיט נאך עפּעס אן אומבעקאנטען פערזאָן זיינען ארויסגעגאנגען דורך א הינטער־טהיר, וואו זיי האט בעגעגענט א איד מיט'ן נאמען שטיין, וועלכער האט אויפגעוויעזען דעם מיליאָנער מאָראָזאָוו, אז דער ערמאָרדעטער איז געווען זיין געשעפט־פיהרער, און האט יענעם אבענד מיכיילאָוו'ן געהיט. מיכיילאָוו אבער האט זיך מיט'ן אומבעקאנטען פערזאָן אוועקגעזעצט אויף א דראָשקע, שטיין מיט מאראָזאָווס אן אינגערן ברודער, זיינען זיי נאכגעפאָהרען און האבען געזעהן וויאביידע זיינען אריינגעגאנגען אין דער פראָנט־טהיר פון אונזער ווירדיגען גאָלאָוואַ אלעקסעיעוו. דער יונגער מאראזאָוו איז מיט דריי פיער מינוט שפּעטער אויך אריינגעגאנגען צום גאָלאָוואַ מיט'ן אבזיכט טימאָפייען צו ארעסטירען; אבער שטעלט אייך פאר וויא ער'סטוינט ער איז געוואָרען, ווען ער האט געהערט פון גאָלאָוואַ, אז קיינער האט איהם ניט בעזוכט! ער האט באַלד מיט'ן גאָלאָוואַ נאכגעפאָרשט ביי דעם שווייצאַר, וואס האבען דאָרט געטהאן צוויי אונבעקאנטע פערזאָנען? און דער שווייצאַר האט געענטפערט, אז זיי האבען זיך געמעלדעט דאס זיי האבען זעהר א וויכטיגע זאך צום ווירטה, דארום האט ער זיי אין פראָנט־ציממער אריינגעלאָזען. אונזער ווירדיגער גאָלאָוואַ האט באַלד צוזאמענגערופען אלע זיינע בעדיענטע און דער קוכאַר האט דערצעהלט, אז צוויי אונבעקאנטע מענשען זיינען דורך דער קיך דורכגעגאנגען גאנץ הייטיש וויא אייגענע מענשען.

— „סטייטש ווארום האסט דוא זיי ניט פערהאלטען? — האט דער גאָלאָוואַ געליארעמט.

— „וויא אזוי זאל איך זיי פערהאלטען? — האט דער קוכאַר פערוואונדערט געפרעגט — איך האב זיי דאך בעטראכט פאר אייערע געסט, וויא באַלד דער שווייצאַר האט זיי דורכגעלאָזען, האב איך דען אנדערש געקענט דענקען?

„מיט אזא שווינדלערישען וועג זיינען זיך ביידע פערברעכער גאנץ רוהיג פערשוואונדען און דיא פּאָליציי קען זיי יעצט ניט אויסגעפינען. און דאס איז טאַקי ווירקליך א גוטער איינפאל!"

דיעזער בעריכט איז מיט איינינע ענדערונגען געוועז געדרוקט דעם איינענעם טאג אין אלע מאסקווער צייטונגען און וועהרענד פיעלע געהיים־אַגענטען פון אָפּענבאַנס קהל־שטיבעל, האבען געשארפט דיא צייהנער אויף טימאָפיי מיכיילאָוו'ן

מיט דעם אונבעקאנג. ... רזאן, וועלכע האבען אזוי גוט און קונציג אפגענארט מאראזאוון מיט שטיינער, איז חיטראָווצין געזעסען פערשלאָסען אין א ווייטען צימער פון זיין פריוואט וואוינונג איבער זיין ביורא און האט אנגעקוקט א קליין קארטעל אויף וועלכע עס איז געווען פאטאגראפירט דאס בילד פון א יונגע, שעהנע און בליהענדעס מעדכען.

— אזא שעהנהייט פערניפטען ? — האט ער בעקוקענדיג דאס בילד צו זיך אליין גערעדט — דאס קען נאר פאסטוחאָוו ! ער איז דא געוויס אריינגעפאלען און האט קיין אנדער אייסוועג ניט געהאט ; אבער ווארום פרעדיגט ער אזוי פיעל מאראל ? ער לעהרענט רוסלאנד עהרליכקייט און אליין איז ער נאר א מערדער ! אך, וואס פאר א בילד־שעהנעס מעדכען דאס איז געווען ! ער האט איהר געוויס פערניפטעט, ווייל זיין ווייב קומט שוין אין קורצען צופאהרען פון אויסלאנד און זיא האט איהם דא געוואָלט אויפשפילען א חתונ'קע —

אבער וואס הארט עס מיך ? איך האב בעקומען צעהן טויזענד רובעל קבורה־געלד, דריי טויזענד האט טימאפיי פון איהם ארויסגעשלעפט אלס א צוגאב ווייל ער האט זיך נעבאך שטארק דערשראָקען.... דאס איז פאר דעם קארגען הונד א היבשע סומע!

ניין! — האט ער נאך א קליינעם נאכדענקען צו זיך ווייטער גערעדט — דאס וועט איהם קאסטען און קאָסטע; ! פון אזא עסק בעדארף מען צאָהלען חיטראָוו־צינען קאראבקע־געלד.... געבענטשט זאל זיין פאסטוחאָוו, וואס ער האט דאס קארטעל ערשראָקענערהייד אונטער מיין טיש אראָפּגעלאָזען, זיא וועט געבען געלד.

עך, חיטראָווצין, דוא ביזט א טהייערער מוצלח ! — האט ער א קוקטהאנדיג אין שפיגעל זיך געקלערט — דיא לעצטע צייט האסט דוא א חאפּגעמהאן א שעהנעם גראָשען ! פון טאטען צוואנציג טויזענד, פון'ם ברודער צעהן טויזענד. איהם האט זיך אפילו שטארק ניט געוואָלט ארויסשיקען, אבער א דאנק חיטראָוו־צינען — דאס געלד איז שוין באלד אין קיעוו ! לעבען זאל רוסלאנד מיט איהרע פאספארטען !

חיטראָווצין איז א ווייל געזעסען פערטראכט ; פלוצלינג האט ער אויסגע־פלאצט מיט א טייפעלשען געלעכטער.

— דיא געבראָטענע טייבעלע אליין אין מויל אריינגעפלויגען, — האט ער מיט א שמייכעל צו זיך אליין ווייטער גערעדט — אך, וויא געשמאק מיר איז געווען דער בעסטיע ארומצושינדען ! איך האב איהר ארויסגעשיקט פון מיר אן אפגעשונדענע פון קאפ ביז דיא פיס. אכט טויזענד רובעל בארעם געלד אויך צוגענומען. א גוטע ראכע פון מאריא זלאָדייקינאַ ! זיא וועט מיר האבען צו געדענקען.

אבער וויא קומט זיא יעצט צו הייסען באראָנעסא קסעניא אנדרייעוונא ? — האט חיטראווצין נאך א קורצען שטילשווייגען ווייטער אונטער דיא צייהנער גע־רעדט — זיא וועט יעצט חאפען א שעהנע סומע פון דעם איינגענטהימער פון

„ערמיטאזש״! זיא איזווירקליך א טייפעל מיט אן אויסגעמאכטע קעפעלע....
אבער חיטראָווצין וועט איהר ווייטער שינדען דיא הויט. דאס איז נאר א נייער נאָלד־גרוב, זיא וועט וויינען און טראנען!

ער האט נאך אמאל א קוקגעטהאן אויף דאס בילד פון דער שעהנער דאמע און האט א שמייכעל געטהאן.

— דאס וועט דיר פאסטוחאוו קאָסטען טויזענדער! — האט ער שטיל גע־וואָרטשעט און האט דאס קארטעל אין בוזים־טאש אריינגעלעגט.

אין דער טהיר פון זיין צימער האט זיך געהערט אן אנקלאפען. חיטראָווצין האט דיא טהיר אפגעשלאָסען און א מאן איז אהין אריינגעגאנגען.

— פיליפאָוו! — האט ער ערפרייהט אויסגעשריען.

— יעצט איז דיא צייט, — האט פיליפאָוו געלאסען געזאגט — ווענען מיר עפעס א טהו צו טהאן. ווייסט דוא, חיטראָווצין, אז דער מאָסקווער גאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק איז געבליעבען אהן א פריסטאוו?

— איך האב עס היינט געלעזען אין דיא צייטונגען, — האט חיטראָווצין געענטפערט איהם אגוויזענד א שטוהל — איך האב שוין פאר דיר א שפּאָגעל־נייענקען פּאספּארט אין וועלכען דוא וועסט הייסען „יורקאָווסקי״. אזוי האב איך דיר שוין פאָרגעשטעלט פאר אלעקסעיעוו'ן, וועלכער האט דיין נאמען אריינגע־שריעבען אין זיין נאָטיץ־ביכעל; אבער זאג מיר נאר פיליפאָוו וויא וועט עס צווישען אונז געהן?

— וויא אויף רעדלאך, — האט פיליפאָוו מיט א שמייכעל געענטפערט — ערשטענס, נא דיר דיא וועקסלען, וועלבע איך האב געסטערן גענומען פון מיביילאָוו'ן אויף זיין הויז פאר אן אלטען חוב; איך אלס פריסטאוו אין א זשי־דאָווסקען קווארטאל בעדארף קיין הויז נים האבען. איך וועל מיך ניך ארויפאר־בייטען און צווייטענס, זאג איך דיר, אז א העלפט פון מיין איינקופט וואס איך וועל האבען פון דיא זשידעס, וועל איך דיר אוועקגעבען. דאס וועט זיין גענוג פאר אונזביידען.... ביזט דוא צופריעדען?

— אפגעמאכט, — האט חיטראָווצין געזאגט צופריעדענדיג פון איהם מיביי־לאָווס וועקסלען — אלעקסעיעוו בעדארף דא באלד ביי מיר זיין און איך בערהאָף, אז היינטינע וואך וועלען מיר האבען א נייעם פריסטאוו אין מאסקווא.

— אלעקסעיעוו בעזוכט דיר?

— וואס וואונדערסט דוא זיך אזוי? ער איז אויך א זינדיגער מענש וויא מיר אלע. און חיטראָווצינען צו בעזוכען איז נאר קיין שאנדע.

— איך וועל דיר חיטראָווצין, עפּעס פרעגען, — האט פיליפּאָוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — אבער איך פערלאנג פון דיר, אז דוא זאָלסט מיר וויא א קאמעראד ענטפערן דיא ריינע וואהרהייט.

— נו, אדרבא, פרעג, — האט איהם חיטראָווצין פריינדליך ערוויעדערט — פון אזא קלוגען טייפעל וויא דוא ביסט, וועל איך דיא וואהרהייט נים פערדעקען.

— ביסט דוא נים דער בעריהמטער ד מ י ט ר י אלעקסייעוו? — האט איהם

פיליפּאָוו שאַרף א פרעג געטהאן און האט געוואָרפען אויף איהם א פאַרשענדען בליק.

— וויא אזוי פאַלט עס דיר איין?

— ווייל איך האב געגען „דמיטרין" געהערט עפּעס גאר וואונדערליכעס, — האט איהם פיליפּאָוו געענטפערט ניט אראָפּנעהמענד פון איהם זיין שארפען בליק — וועהרענד איך האב געדיענט אין פעטערסבורג ביי דיין קאמעראד, איז מיר דאס איינגעפאלען, נאכדעם וויא איך האב געהאפּט פון איהם עטליכע ווערטלאך....

— דוא מאכסט, פיליפּאָוו, אן אירטהום, — האט איהם חיטראָווצין מיט אן ערנסטע מינע געענטפערט — פערשטעהסט דאָך אליין, אז וויא באלד דוא ווייסט פון מיר אזעלכע זאכען, וואָלט איך דאָך ניט געפירכטעט זיך אויסגעבען פאר דיר פאר „דמיטרין". דען וואס האט ער אזוינס געטהאן? ער האט צו זיין פערצעהן-יעהריגען אלטער דערשאָסען א דירעקטאָר פון גימנאזיום; איז דאס דען א גרע-סערע פערברעכען פון דיא וועלכע דוא ווייסט אויף מיר נאך פון פעטערבורג? דאָך זאָג איך דיר, אז איך בין ניט „דמיטרי" און דוא האָסט ניט קיין אורזאכע מיר ניט צו גלויבען....

— אלזא גלויב איך דיר, — האט איהם פיליפּאָוו האלב אונצופריעדען גע-ענטפערט — יעצט זאג מיר נור וואס איז עפּעס געווארען מיט טימאָפּיי מיכיילאָווי'ן? עס קלינגען דאָך מיט איהם אלע צייטונגען.

— ער איז אריינגעפאלען וויא א שורקע, וויא א שלימזאלניק, — האט חיט-ראָווצין מיט א שמייכעל געענטפערט — אז ער שינדט אראָפּ א מענשען, לאָזט ער איהם ליעגען אויפ'ן הויף פון זיין טראַקטיר. עס געהט אריבער א גאנצער יאהר און טימאָפּיי פאטשט זיך אין בייכעל; ענדליך געפינט זיך אבער עפּעס א שניידער חאחלאָוו, וועלכער האט פון דעם ערמאָרדעטענס פינגער א רינג אראָפּגענומען. דעם פינגערל קויפט אויס מאָראָזאָוו פון א פפאנד-הויז און עס לאָזט זיך אויס, אז ער דערקענט אין איהם דעם רינג פון זיין פריקאזשציק! נא דיר אן עסק!

— און וויא קומט עס טאקע, אז טימאָפּיי זאל טהאן אזא נאררישקייט? — האט פיליפּאָוו איהם געפרעגט — איך בין דאָך קיין נארר און ער האט מיך אליין א מאל אפּגענאררט.

— ווייס איהם דער טייפעל! — האט חיטראָווצין פערדריסליך געזאגט — ער איז גאר אין גאנצען אויסגעוועבט געווארען. דיא געשיכטע מיט'ן מאָרד-בראנד איז נאך נאררישער פון יענע! ער האט אנגעשטעלט זיין שוואָגער ראזבאָיעוו'ן פאר אן עדות, ער איז פערשריעבען געוואָרען אין פראָטאָקאָל פון פריסטאַוו מיט'ן סליע-דאָוואַטעל און ענדליך איז ראזבאָיעוו אונטער אן אנדער [illegible] יעצט ווערט געזוכט ראזבאָיעוו מיט ליכט.

— און וואו האט ער זיך אליין בעגראָבען?

— ווייס איהם דער טייפעל.

— איך זעה, חיטראָווצין, אז דוא האנדעלסט [illegible] מערד, — האט פיליפּאָוו מיט א פאָרוואורף געזאגט.

— פון וואנען זעהסט דוא עס?

— טאקע פון דעם וואס דוא זאגסט מיר, אז דוא ווייסט ניט וואו טימאפיי איז אהינגעקומען.

— איך פערשטעה ניט פאר וואס? דארף איך דען וויסען וואו טימאפיי בעהאלט זיך?

— און ווער איז דער צווייטער פערזאן, וועלכער איז מיט טימאפייען פון זיין טראקטיר אנטלאפען, איז ניט דוא חיטראווצין? דיא צייטונגען שרייבען דאך, אז נאך א פערזאן איז מיט טימאפייען אויף א דראשקע אוועקגעפאהרען.

— פון וואנען דיינקסט דוא, אז איך בין עס געוועזן?

— פון דעם וואס טימאפיי מיט'ן צווייטען פערזאן זיינען פערפאהרען צום גאלאווא אלעקסייעוו. צו אלעקסייעוו'ן פערפאהרען און נאך אפטהאן אזא שפיצעל קען נור אסיפ חיטראווצין!

— איך מוז געשטעהן, אז דוא ביסט א קלוגער טייפעל! — האט חיטראווצין מיט א פריינדליכע מינע אויסגעשריען — איך האב דיך נאך באלד ביי דעם ערשטען בעזוך קענען געלערנט פאר א קלוגען מענשען.... מיין ניט, אז איך האב שטארק געקוקט אויף דער גוטער מיינונג וואס מיין קאמעראד פון פעטערבורג האט וועגען דיר געשריבען. איך גלויב קיינעם ניט ביז איך זעה מיט מיינע אויגען. יעצט בין איך טאקע איבערצייגט, אז איך האב פאר זיך א פערזאן מיט וועמען צו ריידען און פון ווייטער אן וועל איך זיין פאר דיר אפענהערציג—

— און וועסט מיר שוין מודה זיין אז דוא ביסט דעם גאלאווא אלעקסייעוו'ס ברודערקע „דמיטרי"? — האט איהם פיליפאוו אונטערבראכען.

— חאטש איך בין נאר אן אנדערער?

— נו, זאל זיין אן אנדערער — האט פיליפאוו א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — אבער זאג מיר נור וואו איז טימאפיי מיכיילאוו?

— וואס האסט דוא איהם אזוי נייטהיג?

— איך וויל נאך פון איהם א ביסעלע מזומנים פאר אן אלטען חוב — האט פיליפאוו געענטפערט.

— לאז איהם שוין צופריעדען! — האט איהם חיטראווצין ערוויערט — באלד וועסט דוא ווערען א פריסטאוו און דיר וועט ניט פעהלען דיא מטבע.

— ער האט מיך א מאל בעהאנדעלט ערגער וויא א זשיד, — האט זיך פיליפאוו בעקלאגט — ער האט מיר געלאזט שטעהן אוןווארטען ביי א פארקאן ווען ער האט ערמארדעט א גייסטליכען אין טולא. איך האב צוליעב איהם דערשטאכען א מענשען, און ענדליך איז ער מיט'ן גאנצען פערמעגען אנטלאפען געווארען און איך האב דערפון ניט געהאט איין קאפיקע.

— גאר געראטען אין מאריא זלאדייקינא — האט זיך חיטראווצין געטראכט— פון דער אימעניע „איוואנאווקא" איז זיא אויך מיט געגעראלאווס גאנצען פערמעגען פערשוואונדען און איך האב גאר ניט געגאסען.

— הער נור פיליפאוו, — האט חיטראווצין פלוצלינג געזאגט — איך זעה, אז

דוא ליעבסט דעם גראָשען ניט ערגער פון מיר און דוא ביסט דערפאר גאר קיין נארר ניט. איך וועל דיר איבערגעבען א בילד פון א שעהנעם מערבען, נעה אריבער צו א גוטען קינסטלער און בעשטעל אָפּצוקאָפּירען פון דאס קליין בילד דריי גרויסע בילדער, און געלט וועט דערפון זיין וויא האָלץ.

— וואס איז דאס עפּעס פאר א מיטעל? — האט פיליפּאָוו לאכענד איהם געפרעגט.

— דאס איז שוין א גוטער מיטעל, — האט איהם חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל ערוויעדערט — איך האָב פיינד צו ריידען וועגען אן אונפּארטיגע זאך. אז דוא וועסט מיר דיא דריי בילדער ברייננען אין א גאנץ גרויסען פאָרמאַט, וועל איך דיר שוין זאגען וויא מען קען חאפּען א היבשע מטביע.

— איך פערשטעה, אז חיטראָווצין האט שוין עפּעס פערטראַכט! — האט פיליפּאָוו מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט.

— נאָ דיר דאס בילד, — האט חיטראָווצין צו איהם געלאסען גערעדט און האט איהם דאס קארטעל וועלכע ער האט פאר זיין קומען געהאלטען אין האנד איבערגעגעבען — אבער זעה, אז דיא בילדער זאלען ארויסקומען וואהר לעבעדיג. דוא מעגסט דעם קינסטלער געבען מיט א פינף־רובעלדיגע מעהר; ער דארף אבער נאר ניט אויספּלוידערען.

פיליפּאָוו האט דאס קארטעל צוגענומען און האט דאס בילד בעטראַכט.

— אך, וואס פיר א שעהנע דאמע! — האט פיליפּאָוו ענטציקט געזאגט.

— דיעזע דאמע וועט אונז געבען שעהנעס געלד! — אבער געה און בעשטעל עס. איך וועל דערווייליע זעהן, אז דוא זאלסט ווערען פּריסטאוו.

פיליפּאָוו האט דעם בילד אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאַש; ער האט פריינדליך געדריקט חיטראָווצין'ס האנד און איז באלד אוועקגעגאנגען.

— דאס איז עפּעס א קלוגער טייפעל, — האט חיטראָווצין געזאגט נאך פיליפּאָוו'ס אוועקגעהן — ער איז פאר א פּריסטאוו וויא געוואונשען.... ער וועט שינדען דיא פעהלכלאך פון דיא זשידעס, אז עס וועט פון זיי פערבלייבען נור בערגלאך ביינער; אבער וואס פאַרשט ער עפּעס אלץ פון מיר וועגען דמיטרין? ער איז ממזר'ש קלוג און פערשטעהט גוט אן עסק!

חיטראָווצין האט זיך פערטיעפט אין געדאנקען און איז אזוי געזעסען א היבשע ווייליע. פּלוצלינג האט זיין געזיכט אנגענומען עפּעס א בעוואונדערטע מינע.

— צו וואס דארף אלעקסייעווקע א באָמבע? — האט ער שטיל געשעפּשצעט — און וועלכע אידישע מיידעל וויל ער עס אנטהאן א „ווידעל" אויפ'ן שטערן? ער איז אויך פון דיא וואס מען פרעגט זיך אויף זיי. ער האט אין ווענען צו זיין געראָטען.

אין דער טהיר פון א זייטיגען צימער, וועלכע געהט אריין אין זיין קאבינעט האט זיך געהערט א לייכטער קלאפּען. חיטראָווצין האט דיא טהיר אפּגעשלאסען און א דיקע פּערזאָן מיט א רויטהע ראזירטע צורה און מיט קורץ געשאָרענע שווארצע האָר איז אריין אין צימער.

— טהו נור א קוק אין שפּיגעל. — האט חיטראָווצין צו דעם פּערזאָן גע־זאָגט — דוא וועסט זיך אליין ניט דערקענען.

— און איך האב מיך גריילך מורא! — האט איהם דער דיקער געענט־פערט — איך וואָלט זעהר געוואָלט פון מאסקווא אנטלויפען.

— דוא ביסט אויף דער עלטער געוואָרען א גרויסער פיינלינג — האט חיט־ראָווצין מיט א פאַרוואורף געזאָגט — אויסער וואס איך קען דיר נאך אויך פאַר א נאַרר פון אלטע יאהרען.

— פאַר א נאַרר קענסט דוא מיר חיטראָווצין? — האט איהם דער דיקער פּערזאָן מיט א בעליידיגטע מינע געפרעגט.

— טאָ וואָס דען, פאַר א קלוגען? דוא האָסט דאָך זיך אליין אונגליקליך געמאַכט און האָסט נאך מיר אויך געקענט אין אונגליק פערשלעפּען.

, — אדרבא, זאג מיט וואס?

— דוא פרעגסט נאך מיט וואס? און לאזען אן ערמאָרדעטען ליגען פריי אויף דיין הויף, איז ניט דיא גרעסטע נאררישקייט? אָט האָסט דוא איצטער א פּעקעל.

— דוא ווייסט דאָך, חיטראָווצין אליין, וויא גוט בערעכענט דיא זאך איז דאמאלס אפּגעטהאן געוואָרען! מיט צוויי וואָכען פריהער האב איך נאך ביי דיר בעשטעלט פאַר איהם א פּאַספּאָרט אום מען זאל ניט וויסען ווער ער איז, און דאס וואס איך האב איהם אויפ'ן הויף געלאָזט ליגען, איז דאָך געווען א שפּיצעל, וועלכער איז דיר אליין דאמאלס געפעהלען געוואָרען. פאַר דער פּאָליציי האט דאָך עס געדיענט פאַר א בעוויז דאס איך בין אונשולדיג.

— אבער ווען דוא האָסט געוואוסט, אז דוא האָסט ניט קיין אויגען אין קאָפּ, האָסט דוא דאס ניט בעדאַרפט טהאן! — האט חיטראָווצין פערדריסליך געזאָגט — אלץ האָסט דוא פון איהם צוגענומען און דעם רינג מיט זיין נ א מ ע ן האָסט דוא גראָדע פערגעסען....

— וועלכער טייפעל קען דאמאלס זיין ביי'ם קלאָרען זינען? דוכט זיך, אז איך האב אויף איהם גאר ניט געלאָזען, ענדליך גא דיר גאר א רינג!

— און דער זעקס־פאַבינער מאָרד־בראַנד איז געווען בערעכענט?

— זעהסט דוא חיטראָווצין, — האט טימאָפּיי מוטהלאָז געזאָגט — דאָ האב איך טאקע געמאַכט א פעהלער.... איך האב געקענט דיא ציערונג אהן אלעמדעם פון קאַנאָן ארויסקריגען און דיא גנבים וואָלטען אפילו ניט געוואוסט פון זייער קאָפּ צו זאָגען.

— דאָס איז אלץ וואס דוא פרעגסט ניט חיטראָווצינען, — האט חיטראָווצין מיט א פערדריסליכע מינע איהם פאַרגעוואָרפען.

— אָבער וואס זאל איך יעצט טהאן? וועל איך דען אייביג זיצען פערשפּאַרט ביי דיר אין א צימער.

— קיין בעסערער פּלאַץ וויא מאָסקווא איז ניטא אין גאנץ רוסלאנד וואו זיך צו בעהאלטען. דא זיינען דיא שפּיאָנען שטענדיג פערנומען מיט דיא ניהיליסטען

און זיי וועלען דיך קיינמאל ניט אויסגעפינען. בעזאָנדערס נאָך, אז דוא אליין קענסט זיך ניט דערקענען. דוא ביזט דאך איבער נאכט געוואָרען אויף צוואנציג יאהר איננער....

— מיר שרעקט זיך אבער דאס הארץ.

— דאס איז נור ווייל דוא ביזט נאך ניט אייננעוואוינט צו דיין יעצטינער לאגע; אבער איך האב דיר שוין געזאָגט און איך זאָג דיר יעצט אויך, אז נור דא אין מאָסקווא קענסט דוא זיין געשיצט. דערצו מאכט זיך נאך אלע מאל א גע־שעפטעל. וואס הארט דיך אז פאר אראָפּלאזען א זעקעל אין טייך אריין, האסט דוא געסטערן ביי נאכט געכאפּט דריי טויזענד רובל? ביזט אנטלאָפען, געזוכט געוואָרען, און נאך אלעם דעם האסט דוא אָפּגעטהאן א געשעפטעל.... וואו וואָלסט דוא עס געקענט בעווייזען, אז ניט אין מאָסקווא?

— דער שורקע האט זיך פאר מיר אזוי דערשראָקען, — האט טימאָפּיי מיט א שמייכעל געזאָגט — אז וויפיעל איך האב ביי איהם געבעטען, האט ער געגעבען. שאָדע וואָס איך האב איהם ניט געבעטען זעקס טויזענד רובל „ביער־געלט”, ער וואלט געוויס אייך אזא סומע מיר אפּגעצאָהלט, אום וואס־ניבער פון דעם טרפה'ען זעקל זיך צו בעפרייען.

— זעהסט דוא שוין טימאָפּיי, אז נור אין מאָסקווא איז א פּלאץ צו מאכען דעם גראָשען! — האט חיטראָווצין מיט א טריאומפירענדע מינע געזאָגט — דוא האסט זיך גאר ניט וואס מורא צו האבען. מאָרגען אדער נאך הײנט, גיעב איך דיר א נייעם פּאספּאָרט און דוא קענסט זיך גאנץ דרייסט דיענגען א וואוינונג ערגעץ אין א ווייטען אוטשאסטאָק.

— אז שוין יא א נייעם פּאספּאָרט — האט טימאָפּיי נאך א קורצען נאכ־דענקען געזאגט — טאָ מאך מיך האָטש עפּעס פאר א מיוחס אום די פּאָליציי זאל ניט האבען קיין העזה מיר צו טשעפּען.

— איך וועל דיך מאכען פאר א דוואָריאנין פון א גאנץ ווייטען געגענד.

— דאָס איז ווירקליך א פּלאָן.

— און וויא וועל איך הייסען?

חיטראָווצין האט זיך פערטראכט.

— הער נור טימאָפּיי — האט ער נאך א לאנגען נאכדיינקען געזאגט — עס איז מיר יעצט אייננעפאלען א פּאָרטרעפליכער פּלאן פון וועלכען דוא קענסט ווערען א מיליאָנער, ביזט דוא צופריעדען צו בעזיצען גאר אין קורצען א פּאָר מיליאָנען?

— דוא לאכסט עס געוויס חיטראָווצין, — האט טימאָפּיי מיט א פערוואונ־דערטע מינע געזאגט.

— ניין טימאָפּיי, איך מיין עס ערנסט.

— טאָ וואָרום פרעגסט דוא מיר אזא קשיא?

— ווייל איך ווייס דאס דוא ביזט דיא לעצטע צייט געוואָרען א שטיקעל פיינלינג און צו מיין פּלאן בעדארף מען נור האבען עפּעס א חוואט, א „ווייסעל פון אויג”.

— איך זעה חיטראָווצין, אז דוא האלטסט מיך עפעס פאר א שלימזלניק וואָס טויג ניט א קאָץ א ווידעל צו פערבינדען, דוא מאכסט אָבער חיטראָווצין אַן איר־טהום, איך בין דער זעלבער טימאָפּיי וואס אמאל.

— און פון דעסטוועגען האסט דוא נעבטען ניט דערקאנט, אז דער זשיד שטיין, וועלכער האט אונז בעגעגענט איז א שפּיאָן.

— א מענש קען אמאָל דורכפאלען, — האט טימאָפּיי מיט א האלב־פער־שעהמטע מינע איהם געענטפערט — דערצו נאך ווייסט דוא דאך אין וואס פאר א לאגע איך בין געווען.

— נו, וואס איז געווען איז שוין געווען — האט חיטראָווצין א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — איך פערהאָף אבער יעצט אז דוא וועסט נאר ווערען אן אנדער מענש דערשמעקענדיג א פּאָר מיליאָנען.

— אבי דוא פערשטעהסט; אבער זאג מיר שוין ברודער דיין פּלאן.

— מאָ הער־זשע טימאָפּיי מיט קאָפּ, — האט חיטראָווצין מיט אן ערנסטע שטימע געזאָגט — אין יאהר 1859 איז פון קיעוו אוועקגעגאנגען אין דער קאווקאזער קריג א רייבער פּאָדראַטשיק אנדריי זאכארין. ער האט אין קיעוו איבערגעלאָזט א פרוי מיט א קליין אינגעלע פון איין יאהר אלט. עס זיינען צוויי יאהר אריבער און דער פּאָדריאטשיק זאכאָרין איז פון דער קריג צוריק ניט געקומען, אלע נאכ־פאָרשונגען האבען צו קיין רעזולטאט ניט געפיהרט, דער פּאָדראטשיק איז וויא אין וואסער אריין, זיין פרוי האט איהם בעוויינט; אבער נאך אלעמדעם איז זיא געווען צופריעדען, אז דער גרויסער פערמעגען פון א פּאָר מיליאָן וואָס דער מאן האט איהר איבערגעלאָזט, פערבלייבט פאר איהר מיט איהר קינד. דאס קינד אָסיפּ זאכארין איז אבער פּלוצלינג קראנק געוואָרען און געשטאָרבען. דער גאנצער פערמעגען האט בעדארפט איבערגעהן לויט איהר מאנס טעסטאמענט (צוואה), וואס ער האט איבערגעלאזט איידער ער איז אוועק נאך קאווקאז צו דער קריעג, צו זיי־נעם א ברודער, א האלבען אידיאָט, וועלכער האט דאמאלס געוואוינט אין פּע־טערבורג. דיא פרוי האט זיך דאמאלס דורך א צופאל געווענדעט צו מיר, און איך האב איהר געראטהען, אז איהר קינדס טוידט זאל ניט פערעפענטליכט ווערען און זיא מוז ערגעץ צוגנבנ'ען א קינד פון דעם זעלבען אלטער און אלעס וועט אָפּגעהן גלאַט. דיא פרוי איז אוועקגעפאהרען נאך ווילנא און האט דארט אָפּגעגנבעט א אידישען דריי יעהריגען אינגעל און האט איהם אין דער שטיל געבראכט אין קיעוו. דיא זאך איז פערבליבען א געהיימניס און איך האב דערפאר בעקומען א שעהנע מטבע. מיט איינינע יאהר צוריק איז איהר שוואגער דער אידיאָט געשטאָרבען אונפערהייראטהעט און דער גאנצער גרויסער פערמעגען בעדארף יעצט געהערען צו א זשיד וועלכער טראגט דעם נאמען אסיפּ זאכארין.

— אָסיפּ זאכארין? — האט איהם טימאָפּיי פערוואונדערט אונטערבראכען — איז דאס דער זעלבער וועלכער האט צוויי מאל געשאָסען אויף אלעקסייעוו'ן און מען ווייס ניט וואוהין ער איז פערשוואונדען?

— דאס איז דער זעלבער אָסיפּ זאכאריז, — האט חיטראָוויצן מיט א פּער־דריסליבע מינע געזאגט — ער איז א געשטוילענער זשיד פון ווילנא און מעהר וויא אלין פּערדריסט מיר, וואס ער אליין קען אויך דיא ירושה שוין מעהר ניט בעקו־מען, וויל ער טאר זיך אויף דער וויסער וועלט ניט ארויסווייזען, און זיין מוטער איז שוין א בעיאהרטע קראנקע פרוי, האלב בלינד און האלב געלעהמט. זיא וועט געוויס איהר גרויסען פערמעגען אפּשרייבען צו דיא אידיישע עלטערן פון׳ם גע׳גנב׳־עטען קינד.

— אלזא, טאָ וואס האט עס עפּעס א שייכות צו מיין נייעם פּאספּאָרט?

— דאס האט יא אַ גרויסע שייכות, — האט חיטראָוויצן מיט א פעסטען טאָן געענטפערט — דוא מוזט אבער זיין א מענש.

— דוא מאכסט מיר חיטראָוויצן אומזיסט דעם טוידט, — האט טימאָפּיי מיט א פאָרוואורף געזאגט — מיין ניט, אז טימאָפּיי איז עפּעס אן איינגעלע.

— וויא באלד דוא ביזט טאקי ניט קיין איינגעלע, — האט חיטראָוויצן גע־לאסען ערוויעדערט — לאָמיך נאר הערען פון דיר צו דוא וואָלסט וועלען האבען א פּאספּאָרט אויף אנדריי זאכארינס נאָמען?

— אויפ׳ן נאמען פון דעם פערשוואונדענעם פּאָדריאדטשיק? — האט טימאָ־פּיי פערוואונדערט געפרעגט.

— אהא, זעהסט דוא שוין, אז דיר קומט עס זאנדערבאר פאָר!

— און ביי דיר, חיטראָוויצן, איז דאס אזוי גלאַט?

— עס קען גאָר גלאטער ניט זיין.

— אי צוויי און צוואנציג יאָהר זיינען ניט קיין פופציג אדער זעכציג? און שוין ניט ריידענדיג פון זייטיגע מענשען, קען דאך דיא פרוי זאכארי[illegible] אז איך בין ניט איהר מאן?

— אויף אלעס אי׳ דאָ פאַראַן א תירוץ, — האט חיטראָוויצן רוהיג ערוויע־דערט — זייטיגע מענשען וועלען דיך ניט דערקענען, וויל דער פּאָדריאדטשיק איז אוועק פון קיעוו און זיין פרוי וואוינט יעצט אין פּעטערבורג. זיא אליין וויעדער וויים ניט פון איהר קאָפּ צו זאגען. איך האב דיר שוין פריהער געזאגט, אז זיא איז פאסט אין גאנצען בלינד און געלעהמט. זיא קען זאָגאר דיין שטימע ריכטיג ניט הערען, וויל דיא לעהמונג האט איהר האלב טויב געמאכט.

טימאָפּיי האט זיך שטארק פערטראכט.

— דאס איז באלד ניט קיין קרומער פּלאן, — האט ער נאך א לאנגע פויזע געזאגט — אבער וויא ווערט עס א מענש אויף צוויי און צוואנציג יאָהר פערלאָרען?

— דאס וועט אלעס רעכט ווערען! דוא מעגסט זיך שוין אויף חיטראָוויצנען פערלאָזען, אז דיא זאך וועט וויא אויף פּוטער אוועקגעהן און אלע צייטונגען וועלען שרייבען וועגען דיר וואונדער איבער וואונדער.

— איך טהו עס! — האט טימאָפּיי בעשלאָסען אויסגעשריען.

— וואס דען, א נארר וועסט דוא זיין?

— און איך וועל מוזען פערייזען נאך פּעטערבורג?

— ניין, ברודער, דאס וועט אלעס אין מאָסקווא פּאַרקומען, וואו חיטראָווצין געפינט זיך און ער קען דיר בעהילפיג זיין.

— דיא פרוי וואוינט דאך אבער אין פעטערבורג?

— זיא איז געסטערן מיט צוויי בעדיענטע געקומען צופאָהרען אהער אין מאָסקווא און זיא וויל אויסווירקען ביי אלעקסייעוו׳ן, אז ער זאָל איהר זוהן פער־צייהען און זאל זיך דיא מיהע געבען, אז אָסיפ זאכארין זאָל זיך קענען אויף דער פרייהער וועלט ארויסוויזען. איהר פערמעגען בעשטעהט ניט אין קיין הייזער אָדער אימעניעס, נאר אין גוטע קייזערליכע באנק־בילעטען אדער וויגרישנע בילעטען און פאר איהר איז אלץ איינס, פעטערבורג אדער מאסקווא.

— וועט זיא גאר נאך פעטערבורג צוריק ניט פאָהרען?

— איך וועל שוין מאכען, אז זיא זאָל פערבלייבען וואוינען דא אין מאָסקווא, האט חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — און דוא וועסט פּלוצלינג אלס איהר פערלאָרענער מאן אנדריי זאכארין, וויא פון דער ערד ארויסשפּרינגען.

— אזוי זיכער ביזט דוא עס, אז דיא פאָליציי וועט מיך ניט דערקענען?

— מאך זיך ניט טימאָפיי צום נארר!

— דיר איז גרינג צו ריידען.

— גענוג איז דיר טימאָפיי צו וויסען, אז אויסער מיר, וועט נאך זעהר א הויכע פערזענליכקייט אין דעם זיין פערמישט און וועט דיך פון דער פאָליציי שיצען.

— מיינסט דוא ניט אלעקסעיעוו׳ן אליין? — האט טימאָפיי מיט א נייגיעריגע מינע געפרעגט.

— וואס חיטראָווצין וויל ניט זאָגען בעדארפסט דוא ניט וויסען, — האט חיטראָווצין מיט א שטאָלצע מינע געזאגט — מיר מאכט גאר ניט אויס, אז דוא ווילסט ניט זיין קיין יורש פון איינינע מיליאָן. עס וועט זיך שוין געפינען א קליגערער פון דיר.

— ניין, חיטראָווצין, איך נעהם עס אן! — האט טימאָפיי מיט א בעשלאָ־סענעם טאָן אויסגעשריען — מאך מיר דעם פאספאָרט.

— דאס האט נאך אביסעל צייט, — האט חיטראָווצין געלאסען געזאגט — געה אריין אין דיין צימער, ווייל מיר שיינט, אז איך הער א גערויש אין פאָרצימער און באלד בעדארף מיך דא בעזוכען א הויכע פערזענליכקייט.

טימאָפיי האט זיך העפליך פאר זיין לעהרער פערנייגט און איז גלייך ארויס־געגאנגען.

37טעם קאַפּיטעל.

געצימבעלט אויף אַ שלאַנגען־פעלבעל.

— וואו וואוינט דא ביי דיר אויפ׳ן הויף א יונגער מענש וואָלקין? — האט געפרעגט א הויכער פערזאָן מיט א לאנגען שווארצין באָרד דעם דוואָרניק, וועלכער איז געזעסען ביי דער טהיר פון טהויער אויף א קליין ביינקעלע און לעבען איהם אין א ווינקעל איז געשטאנען א לאנגער בעזים מיט וועלכען ער האט נאר וואס אָפּגעקעהרט דעם טראָטואַר.

— וויא האט איהר נעזאגט, בארין ?— האט איבערגעפרעגט דער דווארניק קראצענדיג אין פאטעלניצע.

— וואלקין, וואוינט ביי דיר ?

— וואלקין ? — האט דער דוואָרניק וויעדערהאָלט — דאס איז מיר נאך אן אונבעקאנטער נאמען. אין מיין הויף בארין, וואוינט קיינער ניט, וועלכער זאל הייסען וואָלקין.

— איך ווייס אבער בעשטימט, אז ביי דיר אויפ'ן הויף וואוינט א יונגער מענש מיט'ן נאמען וואָלקין, — האט דער מאן געזאגט.

— ניין בארין, איך קען אלע איינוואוינער פון מיין הויף פערזענליך — האט דער דוואָרניק איהם געענטפערט — און פון קיין וואָלקינען ווייס איך ניט.

— פיעללייכט האסט דוא עפעס אן אורזאכע וואס דוא ווילסט עס מיר ניט פערטרויען — האט דער מאן שטיל געזאגט — איך גיעב דיר א גאנצען פאפירעל און זאג מיר, וואו איך קען איהם זעהן.

— ניין, באטיושקא, — האט דער דוואָרניק געענטפערט — אז איך וואלט וויסען פון א וואָלקין, וואלט איך אייך געוויס געזאגט גאר אהן א בעלוינונג. איך הער אבער דיעזען נאמען צום ערשטען מאל. ביי אונז אויפ'ן הויף האט קיינמאל קיין וואלקין ניט געוואוינט.

דער מאן איז געבליעבען שטעהין עפעס וויא פערוואונדערט און האט פער־צוינען מיט דיא אקסלען.

— אפשר האט איהר א טעות ? — האט דער דווארניק געפרעגט.

— דא איז דאך נומער 45 אין דער פיערטער ראָטע ?

— דא איז עס בארין.

— און קיין אנדער הויז מיט דעם זעלבען נומער 45 געפינט זיך ניט אין דער פיערטער ראָטע ?

— ניין, בארין. דער נומער פון אונזער הויז איז 45 און דער נומער פון דער צווייטער איז שוין גאר 47. אבער פיעללייכט מאכט איהר אן אירטהום אין דעם נומער ?

— איז פאראן אין דיעזער הויז אן אויבער־דוואָרניק ? — האט דער מאן מיט א האלב פערצווייפעלטע מינע געפרעגט.

— איך בין עס אליין בארין, און איך האב אייך שוין געזאגט, אז איך קען דיא אלע איינוואוינער פון דיעזען הויף וויא מיינע צעהן פינגער. איהר ווייסט דאך, אז ביי אונז אין פעטערבורג איז זעהר שטרענג.

— און קיין וואָלקין זאגסט דוא האט ביי דיר קיינמאָל ניט געוואוינט ?

— ניין, בארין.

דער מאן איז א ווײלע אונטערגעשטאנען, ער האט א קוועטש געטהאן מיט דיא פלייצעס און איז מוטהלאז לאנגזאם אוועקגעגאנגען. — — — — —

אויפ'ן צווייטען טראטואר זיינען ארומגעגאנגען לאנגזאם צוויי מענער און האבען צווישען זיך גערעדט זעהר שטיל.

-- ער איז איינער אליין — האט געזאגט איינער צום צווייט אליין געקומען פון מאָסקוואַ.

— איך האב אבער געמיינט, אז נאך אימיצער פאהרט מיט איהם, דער צווייטער שטיל געענטפערט — איך זעה אבער יעצט, אז ער איז זיך אליין געפאָהרען.

— און דאס וואס ער איז נאך אין ערגעץ ניט געווען, איז פאר אונז א גרויסע מעלה, — האט דער ערשטער געזאגט — געה אריבער וואו מען בעדארף און איך וועל איהם שוין אהין ברייננגען.

— זאלסט אבער זיין פאָרזיכטיג מיט'ן פיהרען איהם.

— דוא ווייסט דאך, אז מיר דארף מען ניט אויפמערקזאם מאכען.

— אלזאָ, אויף וויעדערזעהען.

— דריי און איך א פיערטער זיינען נענוג, — האט ער פאר זיין אוועקגעהן גאנץ שטיל זיין קאַמעראד איינגעראָמט אין אויער.

— דאס וועלען מיר שוין זעהן.

דער פערבליבענער מאן פון דיא צווי אויפ'ן געגענזייטינען טראָטואר איז באלד אויפ'ן צווייטען טראָטואר ארויסגעגאנגען און האט מיט ראשע טריט אָנגע׳אָגט פון הינטען דעם הויכען מאן, וועלכער האט פאר א ווייל געפיהרט דעם געשפרעך מיט'ן דוואָרניק.

— ווייסט איהר ניט באטיושקא, וויא געהט מען דא אויף נעווסקי פראָספעקט ? האט ער געפרעגט דעם הויכען פערזאן, וועלכער איז געגאנגען עפעס וויא פערטראכט.

דער הויכער האט זיך אומגעקוקט.

— איך בין דא אליין אויך א פרעמדער, — האט ער איהם געענטפערט — אבער וויא מיר שיינט, בעדארף מען צו נעווסקי פראָספעקט געהן לינקס.

— פיעלליבט ווייסט איהר, וואו מען בעקומט דא אין דיעזע געגענד עפעס ניט קיין טהייערען האָטעל פיר לאָזשי ? — האט דער מאן ווייטער געפרעגט.

— איך וואלט עס אייך געוויס געזאגט, — האָט איהם דער הויכער פערזאָן געענטפערט — אבער איך בין נאר וואס אראָפּ פון צוג און האב נאך אליין אויך קיין קווארטיר.

— איהר זוכט דאָ פיעלליבט עפעס א בעקאנטען ? — האט דער מאן פלוצ׳לינג א פרעג געטהאן.

— נו, טאָ וואס איז אז איך זוך ? — האט דער הויכער האלב פערוואונדערט געפרעגט.

— אויב ער הייסט וואָלקין, — האט דער מאַן רוהיג געזאגט — קענט איהר איהם באלד זעהן.

דער הויכער פערזאָן איז אביסעל איבעראַשט געוואָרען.

(Iron, 19).

— איך זעה, אז אונזערע ברידער האבען טאקי שכל, — האט דער הויכער מיט א שטאמעלענדע שטימע געזאָגט און האט איהם פריינדליך אנגעקוקט.

— וואס דען האט איהר הערר פּאָטאָמקין געמיינט, אז איהר האנדעלט דאָ מיט נאַררען? — האט דער מאן מיט א ליעבליכען שמייכעל געפרעגט.

— אלזא קען איך אייך רופען הערר וואָלקין? — האט פּאָטאָמקין גאנץ שטיל געפרעגט.

— טאָ וואָס דען? האט איהר טאקי געמיינט, אז איך וואוין אין נומער 45, וויא מיין קאָמעראד קריוואָסאַראָוו אין מאָסקווא האט אייך אויפ'ן וואָקזאַל מיין אדרעס איבערגעגעבען?

— און שוין ווייסט איהר פון אלעס? — האט פּאָטאָמקין פערוואונדערט געפרעגט.

— און ביי אייך אין אירקוטסק זיינען דען ניטא אזעלכע אויסגעמאכטע ברידער? — האט וואָלקין גאנץ שטיל געפרעגט.

— איך מוז געשטעהען, — האט דער שפּיאָן; וואָס רופט זיך פּאָטאָמקין גע-ענטפערט — אז ביי אייך געהט עס אלעס מיט מעהר ארדנונג צו.

— אלזא ליעבער פּאטאמקין, קומט מיט מיר, איך געה אייך פאָרשטעלען פאר אונזער צענטראַל-קאָמיטע.

פּאטאמקין האט א לייכטען הוסט געטהאן און האט זיך דערוויילע אומ-געקוקט.

— איך וויל אייך, הערר וואָלקין, בעמיהען מיר אויפצוזוכען פריהער א קווארטיר, ווייל איך פיהל מיך זעהר מיעד — האט פּאטאמקין עפּעס וויא צורר-דערט געזאגט.

— איהר וועט לאזשירען ביי אונזערן א ברודער.

— איז ניט גלייך דאס איך זאל זיין אין דער פּאָליציי איינגעמעלדעט?

— דאס איז א זאך אויף שפּעטער; אבער פּאָרלויפיג בעדארפט איהר זיך מעלדען אין אונזער געזעלשאפט.

— דענקט איהר טאקי מיך באלד אהין אוועקפיהרען?

— דאס מוז באלד געשעהן, ווייל איהר זייט דער איינציגער וועלכער פעהלט צווישען אלע דעלעגאטען.

פּאטאמקין האט אריינגעשטעקט זיין האנד אין דער הויזען-קעשענע און עטליכע זילבערנע מאָנעטען האבען זיך פון דאָרט אויסגעשאָטען אויפ'ן טראָטואר.

— אין דער וועגענס ווערט פון אלעמען אש, — האט ער וויא צו זיך אליין גערעדט און האט זיך איינגעבויגען אויפצוקלייבען דאס זילבער-געלט.

וואָלקין האט בעמערקט אז קלייבענדיג דיא מאנעטען קוקט זיך פּאָטאמקין ארום אין אלע זייטען און א מאן אויפ'ן געגענזייטיגען טראָטואר שטעהט און ווישט זיך דעם שטערן מיט א ווייסע טאשען-טיכעל

— ער איז דאָ ניט געפאהרען אליין! — האט זיך וואָלקין געקלערט — דיא שפּיאָנען האבען אויך שכל זיך צו בעווארנען פון אלע זייטען.

— אט ליעגט דאָ נאך איין מאָנעטע, — האט וואָלקין געזאָגט, נאכדעם אז פאָטאמקין האט זיך שוין גלייך אוועקגעשטעלט און האט געוואָלט געהן ווייטער.

פאטאמקין האט זיך נאך אמאל איינגעבויגען און דערוויילע האט זיך וואָלקין גוט ארומגעקוקט פון הינטען.

— פערבלייבט טאקי ביי אייך, אז מיר זאלען גלייך אהין אוועקגעהן? — האט פאָטאָמקין געפרעגט.

— איך פערשטעה איבערהויפט ניט, — האט וואָלקין געזאגט — ווארום איהר שטעלט מיר שוין דעם צווייטען מאל דיעזע פראגע? אלס ברודער און אלס פרעמדער אין דיעזער שטאָדט בעדארפט איהר דאך געהן וואוהין איך פיהר אייך.

— איהר ווייסט דאך ברודער, — האט פאטאמקין שטיל געזאגט — וויא מען בעדארף זיין פאָרזיכטיג.

— דאס איז פון אייך זעהר פיין, הערר פאטאמקין; אבער איהר ווייסט דאך, אז איך בין אויך עפּעס ניט קיין אינגעלע, וויא באלד איך בין צו דיעזער מיסיאָן בעשטימט געוואָרען, ווייס איך געוויס וואס צו טהאָן.

— נו, לאָמיר געהן, — האט דער שפּיאָן מערזאווצין, וועלכער פיגורירט יעצט אלס פאטאמקין ענטשלאָסען געזאגט.

— יעצט ניט, ברודער, — האט וואָלקין שטיל געזאגט — ביי אונזערע ברידער קען זיך אין איין מאָמענט מאכען אן ענדערונג.

— אָה, וואס איז אזוינס געשעהן? — האט איהם פאָטאָמקין מיט אן איבערראשטע מינע געפרעגט.

— נור געשווינען ברודער, — האט איהם וואָלקין רוהיג ערוויעדערט — איהר זייט דא א פרעמדער און איהר בעדארפט זיך גענצליך פערלאָזען אויף מיר.

— אבער צו שטעהען מיר ניט אין געפאהר? — האט איהם פאָטאָמקין אין דער שטיל געפרעגט.

— שטעלט מיר קיינע פראגען, — האט איהם וואָלקין ערנסט געענטפערט — אויפ'ן גאס איז ניט דער פּלאָץ דאריבער צו ריידען.

— דוא האסט געטראָפען מערזאווצין אויף א קליגערן טייפעל וויא דוא ביזט אליין — האט זיך פאָטאָמקין געקלערט.

— אלזאָ, וואס זאָלען מיר יעצט טהאָן? — האט פאָטאָמקין זיך גלעטענדיג פאר'ן שווארצען לאנגען בארד געפרעגט.

— לאמיר דערוויילע אריינגעהן אין א טראַקטיר. קומט לאָמיר געהן אביסעל שנעלער.

זיי זיינען געגאנגען ביי א פערטעל שטונדע און וואָלקין האט צוגעפיהרט פאָטאָמקינען צו א גרויסען טראַקטיר אויף באָלשאיא מאָרסקאיא אוליצא.

— דא וועלען מיר ביי א שטונדע פערווייללען, — האט ער צו פאָטאָמקינען געזאגט און האט איהם אין טראַקטיר אריינגעפיהרט.

זיי זיינען אריינגעגאנגען אין א בעזונדערן צימער און וואָלקין האט געהייסען דערלאנגען א פּאָרציאָן טהעע.

פאַטאַמקין האט געוואלט צו איהם ריידען; אבער וואלקין האט איהם געגע־בען א וואונק, אז ער זאל שווייגען.

טרינקענדיג דיא טהעע האט וואלקין בעמערקט אז אין טראקטיר איז אויך אריינגעגאנגען דער מאן וועלכען ער האט בעמערקט האלטענדיג דיא ווייסע טאשענ־טיכעל ביי׳ם שטערן וועהרענד פאַטאַמקין האט נעקליבען דיא צוישאַטענע קליין-געלד.

— נו, הערר פאַטאַמקין — האט זיך פלוצלינג וואָלקין אָפגערופען — וויא פיהלט איהר זיך נאך אייער רייזע?

— עפּעס זעהר מיעד און צובראָכען — האט איהם פאַטאַמקין וויא מוטהלאָז ערוויעדערט — פון אירקוטסק ביז מאָסקווא האב איך מיך געפיהלט פריש און מונטער און דאס קליין שטיקעל רייזע פון אַבצעהן שטונדען האט מיך זעהר מיעד געמאכט.

— ניש־קישה, איהר וועט זיך דאָ צווישען אונזערע ברידער גוט ערהאָלען — האט איהם וואָלקין פריינדליך ערוויעדערט — איך נעה אייך דיענגען א נומער; איהר וועט זיך א גאנצען מעת לעת אויסרוהען און איהר וועט זיך גאנץ אנדערש פיהלען.

— און אהין וועלען מיר שוין היינט מעהר ניט געהן?

— פאָרלויפיג ניט.

— אָ, זאגט מיר, וואס איז דא אזוינס געשעהן? זיינען מיר חאָטש זיכער מיט אונזער לעבען?

— אזוי טהייער האלט איהר עס הערר פאַטאַמקין אייער לעבען? — האט איהם וואָלקין וויא פערוואונדערט נעפרעגט.

— צוליעב דער הייליגער אידעע! — האט איהם פאטאמקין גאנץ שטיל געענטפערט.

— דאך מוזען מיר זיין בעשלאָסען אויף אלעס און מיר טארען ביי א נויט זיך ניט ווייזען וויא פיינלינגע.

— אבער ביי א נויט איז דאך פרעהליכער, ווען מען וויים וואו מען האלט.

— קיין געפאהר, הערר פאַטאמקין; אבער צוליעב פאָרזיכטיגקייט, וועל איך אייך יעצט אהין ניט אוועקפיהרען.

— טהוט מיט מיר וויא איהר פערשטעהט.

— איך געה אייך דיענגען א נומער.

— זאָל איך אייך דא אָפּווארטען, אדער איך זאל מיט אייך מיטגעהן?

— ווארטעט מיר דאָ אָפּ, אין א פיערטעל שטונדע ארום האט איהר מיך צוריק.

— נו, זאל זיין אזוי.

וואָלקין איז ארויסגעגאנגען.

— מיר קעמפּפען מיט א צונרויסע קראפט! — האט זיך דער שפּיאָן געקלערט — דאס זיינען אויסגעמאכטע יונגע; איינער אין איינעם. ווער וויים וויפיעל אַזעלכע

מענשען האט אונזער פאטערלאנד? נור אייניגע הונדערט זיינען שוין געגוג אז דער קאָפּ זאל אויף אונזער באטיושקא אלכסנדר'ס אקסלען ניט איינשטעהן!

— וואוהין איז ער אוועקגעגאנגען? — האט געפרעגט דער מאן פון דער ווייסער שנופּ־טיבעל אריינגעהענדיג צו מערזאוויצינען אין צימער.

— דוא ביזט א טויגעניכטס בורלאקאָוו! — האט איהם פּאָטאמקין צאָרניג געזאגט — דוא טויגסט אזוי פאר א שפּיאָן וויא אן עזעל צו א לייטער.

— וואס איז דאס עפּעס פאר א פאָרוואורף? — האט איהם דער מאן ער־שטוינט געפרעגט.

— ווייל דוא קענסט ניט דיא חברה, דוא מיינסט אז דוא האסט צו טהאן מיט עזלען וויא דוא ביזט.

— דוא ביזט אליין א גרויסער עזעל! — האט איהם בורלאקאָוו צאָרניג ער־ווידערט — האסט דוא געהערט א ביסעל?

— און דוא האלסט זיך נאך פאר א חכם!

— זאג, אדרבא, וואס פאר א נאררישקייט בין איך דאָ בעגאנגען?

— אז א שפּיאָן שפּיערט נאך, בעדארף דער נאכגעשפּיערטער דאס ניט בעמערקען ווען ער זאל אפּילו האבען טויזענד קעפּ מיט צוויי טויזענד אויגען.... פערשטעהסט דוא מיך?

— דוכט זיך, אז איך האב געטהאן אלץ וויא עס איז אָפּגערעדט געוואָרען.

— יעצט געה זוך איהם! — האט מערזאווצין קריצענדיג מיט דיא צייהנער געברומט — א נארר וועט ער זיין און נאך אמאָל קומען.

— האט ער זיך אין גאנצען אויסגעדרעהט?

— ווייס דיך דער טייפעל מיט איהם צוזאמען! ער האט געזאגט, אז ער געהט מיר בעשטעלען א נומער; אבער איך דיינק, אז ער וועט שוין מעהר ניט קומען אהער.

— יעצט זעה איך טאקי אז דוא ביזט אליין אן עזעל! — האט איהם בור לאקאָוו געזאגט — וויא אזוי הייבסט דוא נאר אן צו דיינקען אז ער וועט שוין צוריק ניט קומען?

— ווייל ער איז קליגער פאר דיר.

— נו, זאל זיין אז ער איז שוין יא קליגער פון מיר; אבער וויא באלד ער בעטראכטעט דיך פאר סערגיי פּאָטאָמקין, איז דאך גאר אונמעגליך אז ער זאל צוריק ניט קומען.

— מיר קענען גאר ניט פערשטעהן וואס אזעלכע חברה־לייט דיינקען, — האט מערזאווצין פערדריסליך געזאגט — איך קען דיר מעהר ניט זאגען, אז דוא האסט דא געהאנדעלט וויא אן אידיאָט. פריהער האב איך דיך גאר ניט געזעהן. איך האב געמיינט דאס דער טייפעל האט דיך צוגעבאפּט. איך האב דאהער אנדערש גע־מוזט מיט איהם ריידען ווייל איך האב איינפאך מורא געהאט מיט איהם אליין אוועקצוגעהן, און נאכהער וויא איך האב דיך שוין יא דערזעהן, ביזט דוא צו נאהענט געשטאנען, אז א בלינדער וואלט דיך אויך בעמערקט. היינט, אז דוא האסט

געהאנדעלט וויא אן אידיאָט און איך האב צוליעב דיר נעמוזט דרעהען מיט'ן צונג. גלויב איך, אז ער האט געוויס פערשטאנען; דאס איך בין ניט סערגיי פּאָטאָמקין.

— פאר אזוי קלוג זאלסט דוא איהם ניט האלטען,—האט בורלאקאוו געזאגט.

— דוא וועסט אָבער זעהן, אז איך פערשטעה אן עסק.

— זאל איך איהם אפשר געהן זוכען?

— קיין זוכעניש קען דא שוין נאר ניט העלפען. וויא באלד ער האט דעם קונץ פערשטאנען, וועסט דוא איהם שוין מעהר ניט אויסגעפינען.

— ער קען עס ניט פערשטעהן; אבער ווען ער פערשטעהט עס אפילו יא, קען מען איהם לייכט אויסגעפינען; ער איז דאך נור וואס אוועקגעגאנגען.

— טהו וויא דוא פערשטעהסט; אבער וויא באלד דוא געהסט איהם יא זוכען, מוזט דוא מיר דאָ בעזארגען מיט אן אנדער געהיים־אנענט. טאמער קומט ער און ער וויל מיך עבען אוועקפיהרען, האב איך אננסט אליין דאָרט צו געהן.

— איך וועל זיך אריינכאפּען אין אן אוטשאסטאק — האט בורלאקאָוו גע־זאגט — און וועל דיר א שפּיאָן אהער ארײנשיקען.

— טהו וויא דוא פערשטעהסט.

בורלאקאוו איז ארויסגעלאפען.ביידע שפּיאָנען האבען ניט געוואוסט, אז אין דעם צווייטען צימער פון זייערן איז געזעסען וואָלקין מ ט נאך אייניגע יונגע מענשען און האבען געהערט דורך א געהיימע וואנט רעהרעל ווארט אין ווארט וואס זיי האבען דא צווישען זיך גערעדט, ווייל טאקי אין יענעם צימער פון'ם טראקטיר זיינען טאג טעגליך אבגעהאלטען געווארען ניהיליסטישע פערזאמלונגען. דעם גרויסען טראקטיר האבען געגרינדעט די ניהיליסטען און דארט איז געווען זייער זיכערסטער פערזאַמלונגס פּלאץ.

— וואס מאכט מען דאָ מיט איהם? — האט וואָלקין זיינע קאַמעראדען געפרעגט.

— א קויל אין שטערן! — האט זיך איינער אפּגערופען.

— ניין פריינד, — האט וואלקין איהם געענטפערט — וויא באלד מיר טוידטען איהם, ווערט גרעפין אנדריאנאָווא מיט איהרע קינדער אין מאסקווא אונגליקליך נאר אהן א האָפנונג. לאמיר איהם פיעללייכט גלאט לאָזען זיצען ביז איבער־א־יאהר און ווארטען.

— ניין, מען מוז איהם אנלערנען! — האט אן אנדערער געזאגט.

— שמייסען ביז בלוט! — האט זיך א דריטער אפּגערופען.

— דאס איז ווירקליך א פּלאַן! — האבען אלע איינשטימיג געזאגט.

זיי האבען א ווײלע צווישען זיך אין דער שטיל גערעדט און זיינען זיך צוגאנגען.

— — — — — — — — — — — — —

מערזאוווצין איז געזעסען אין צימער און האט גערויכט א ציגאר און פון מי־נוט צו מינוט איז ער אלץ געווארען מעהר אונגעדולדיג און מעהר אויפגערעגט. גאט האט איהם צוגעשיקט אזא מציאה, ער האט געקענט אריינטרעטען וויא א וואָלף אין א סטאדע שעפּסען; ענדליך האט ער אדער זיי, קאָמעראַר (וועלבער

איז איהם נאכגעפֿאהרען פון מאָסקווא) דאס אזוי פערפושט, אז עס איז א חרפּה אויסצחאָגען.

— ער וועט געוויס מעהר ניט קומען! — האט ער זיך געקלערט און האט אזש געציטערט פאר פערדרוס.

פּלוצלינג איז צו איהם אין צימער אריינגעגאנגען א הויכער, קרעפּטיגער מאן פאסט מיט א האלבען קאפּ העכער פון איהם.

— איך בין א געהיים־אגענט פון אוטשאסטאָק — האט ער צו איהם שטיל געזאגט — בורלאקאָוו געהט ארום און זוכט עפּעס איינעם א וואָלקין. ער האט מיך צו אייך געשיקט.

— גוט, — האט מערזאווצין געזאגט — געהט אריין אין צווייטען צימער און וויא באלד עס וועט קומען צו מיר א מאן און איך וועל מיט איהם אוועקגעהן אדער אוועקפאהרען, זאלט איהר אונז נאכשפּירען און ביי א נויט זאלט איהר מיר זיין צוהילף.

— זיי האבען צווישען זיך א קליינע ווילע זיך געסודעט און דער הויכער מאן איז אריינגעגאנגען אין פאָר־צימער.

— אומזיסט מיין ארבייט! — האט זיך מערזאווצין ווייטער געקלערט — איך דיינק אז ער וועט שוין מעהר זיך ניט ווייזען!

ער איז אבער באלד איבערראשט געווארען זעהענדיג פאר זיך וואָלקינען.

— קומט, הערר פּאָטאָמקין, — האט וואָלקין געזאגט אריינלויפענד צו איהם אין צימער און איהם ערגרייפענד פאר'ן האנד — קומט שנעלער.

— טאקי אין א נומער? — האט איהם פּאָטאָמקין תמ'עוואטע געפרעגט.

— ניין, אין צענטראל־קאָמיטעט — האט איהם וואָלקין שטיל און ערנסט געענטפערט — דער געפאהר איז פאָראיבער; אבער שנעלער.

— וואָלקין האט פּאָטאָמקינען פון א זייטיגע טהיר ארויפגעפיהרט און אין איינע מינוט ארום זיינען זיי ביידע געזעסען אין א האלב פערמאכטען עקיפּאזש, וועלכער איז פון טראקטיר אבגעפאהרען.

— פון דעסטוועגען וואָלט ניט געשאדעט זיך אומצוקוקען אביסעל פון הינטען! — האט פּאטאמקין געזאגט צו וואָלקינען, ווען זיי זיינען שוין א פּאר גאסען דורכגעפאהרען — א מאָל דענקט מען אז דער געפאהר איז אריבער און דאָך קען נאך עפּעס געשעהן! — אוי דער ווייע! האט פּאָטאָמקין זיך אומגעקוקט און האט מיט צופריעדענהייט געזעהן, וויא יענער הויכער פערזאָן פאהרט איהם נאך אויף א דראָשקע.

— אויף מיין אחריות ברודער, — האָט וואָלקין געזאגט — איך בין דאָ אין פּעטערסבורג ניט קיין גאסט. איך וויים וואס איך האב צו טהאן און א פּאָרזיכטיגערע מענשען אלס א פּעטערבורגער געגאָכטע וועט איהר אין דער גאנצער וועלט ניט געפינען.

— א מענש קען קיין זאך ניט אויסרעכענען, — האט דער שפּיאָן מיט א

נאַיווע מינע געזאגט — אין מאסקווא האב איך געקענט וויא א „האאר פון מילך״ אריינפאלען.

— און דא אין פעטערסבורג טהוען מיר ניהיליסטען וואָס מיר ווילען — האט וואָלקין מיט א שמייכעל שטיל געזאגט — מיר האבען זאגאר א געהיים־אגענט דא ניט לאנג אפגעשמיסען, אז עס איז געגאנגען א רויך.

— א געהיים־אגענט אָפגעשמיסען?

— ביז בלוט, ליעבער פאָטאָמקין....

מערזאָווצין האט דערפיהלט א לייכטען שוידער דורך אלע ביינער.

— אזעלכע נאַררען זיינען עס פעטערבורגער געהיים־אגענטען?

— זיי זיינען אפילו גאנץ קלוגע יונגען; אבער מיר זיינען נאך גלינער פון זיי.

— און ביי אונז אין אירקוטסק זיינען אונזערע ברידער יעדע ווייל אין געפאהר.

— אירקוטסק נעגען פעטערבורג איז א קליין שטעדטעל; דאָרט קען די פאָליציי יעדען מענשען פערזענליך; דא אבער איז א גרויסער מעער, און אז מיר ווילען שמייסען מיר אונזערע פיינדע, אז עס פאַלט פון זיי שטיקער פלייש...

מערזאָווצין האט זיך אינסטינקטיוו אומגעקוקט און איז געוואָרען פיעל פרעה־ליכער דערזעהענדיג דיא דראָשקע פון הינטען...

וואָלקין האט זיך געמאכט ניט זעהענדיג.

— דער געשמיסענער שפיאָן — האט וואָלקין ווייטער געזאגט — האט זיך ביי דעם פינף און צוואנציגסטע שמיץ אנגעהויבען צו שווערען, אז ער וועט ווערען א הייסער ניהיליסט אבי מען זאָל איהם אָפלאָזען; דערפאַר אבער האט מען איהם אפגעצעהלט נאך פינף און צוואנציג.

— אך, וואס פאר א זיסע ראכע! — האט דער פאַלשער פאָטאָמקין מיט אן ערנסטען שמייכעל געזאגט — ביי אונז אין אירקוטסק אבער, היטען מיר זיך פאר דיא שפיאָנען וויא פאר פייער.... אָ, וויא דערלעב איך שוין זיין אין צענראַל־קאָמיטעט און דערצעהלען אונזערע ברידער וויא ניעדערטרעכטיג און טיראניש עס ווערען אונזערע ברידער בעהאנדעלט, ווען זיי פאַלען דאָרט אריין אין דיא הענד פון דער הינטישער געהיים פאָליציי! איך וועל מאכען א פאָרשלאָג, אז אונזערע ברידער זאלען זיך א נעהם טהאן אויך צו דיא שפיר־הינד און אלע בעאמטע פון טרעטאָיע אָטדעלעניע, אז מען זאל גרינדען בעזאָנדערע געזעלשאפטען צו פערניכ־טען יענע בעסטיעס וויא ווייט מען קען נור; דען זיי זיינען דיא איינציגע, וועלכע שטעהן אונז אין וועג און דערלאזען אונז ניט צו עררייכען אונזער היילינגען ציעל.

— אייער פאָרשלאג, העדר פאָטאָמקין, וועט געוויס דורכגעפיהרט ווערען מיט ערפאָלג! — האט וואָלקין ליעבליך געזאגט מיר האבען אין אונזער געזעלשאפט פיעלע טערראָריסטען, וועלכע האבען שוין פיעלעס אויפגעטהן און ניט איין קאָפּ איז שוין פון אונזערע פיינדס אַקסלען אראָפּגעפלויגען....

— און אזוי ווערט טאקע יעדע רעוואָלוציאָנערע אידעע דורכגעפיהרט — האט פאָטאָמקין מיט א בעגייסטערטע מינע ווייטער גערעדט — אין אירקוטסק

זיינען מיר שוואך; אונזער גאנצע געזעלשאפט בעשטעהט פון פינף און צוואַנציג מענשען אונגעפעהר. דא אבער אין מאסקווא האבען מיר דאָך הונדערטער פרייהייטס־קעמפפער.

— הונדערטער? — האט איהם וואָלקין מיט א שמייכעל אונטערבראָכען. — וויא איך זעה ליעבער ברודער, האט איהר אין אירקוטסק גאר קיין בעגריף ניט וואס הייסט געהיימע געזעלשאפט אין רוסלאנד! ווייסט איהר, אז נור אין פעטער־בורג אליין בעשטעהט אונזער געהיים־בונד אין איינינע טויזענד פערזאָן?

— אזוי ווייט האב איך ניט געוואוסט, — האט פאָטאָמקין מיט א נאאיווע מינע איהם געענטפערט.

— איהר וועט עס שוין ליעבער ברודער באלד וויסען! — האט איהם וואָלקין שאר; ערוויעדערט — אונזער צענטראל קאָמיטעט וועט אייך אלעס ערקלערען און וועט אייך באלד געבען א מיסיאָן.

— איז נאָך ווייט פון בעשטימטען פלאַץ?

— מיר זיינען שוין אונטער דער שטאדט; מיר דארפען נאָך ארייןפאהרען אין א קליין וועלדעל וואו דאָרט ווערט אָפגעהאלטען אונזער פערזאמלונג.

— נאר אונטערן פרייהען הימעל?

— פרייהייט האט ליעב פרייהייט, — האט איהם וואָלקין מיט אן ערנסטע מינע געענטפערט — מיר האלטען אונזער פערזאמלונג אין וואלד און אונזערע מיט־גליעדער קומען אהין צופאהרען אויף וועלאָסיפעדען (בייסיקלאך).

— דאס איז ווירקליך א גוטער איינפאל; אבער פירכטעט איהר ניט פאר'ן קוטשער וועלכער פיהרט אונז?

— דיינקט איהר טאקע, אז ער איז אן איינפאכער קוטשער? — האט איהם וואָלקין פערוואונדערט געפרעגט.

— יעצט זעה איך טאַקע, אז ביי אייך געהט אלעס קלוג צו.

— וואס דען, הערר פאָטאָמקין, איהר שפּיעלט זיך מיט פעטערבורגער געהיים־בונד?

פאָטאָמקין האָט אויסגעשנייצט דיא נאָז און האָט זיך דערווייל אומגעקוקט.

— ער איז א געניט'ער קערל, — האט ער זיך געקלערט דערזעהענדיג פון וויטען דיא דראָשקע וואס פאהרט איהם נאך — פעטערבורגער געהיים־אגענטען זיינען אויך ניט קיין אינגלאך.

— שטעה! — האט וואָלקין צום קוטשער א געשריי געטהאן.

דער עקיפּאַזש האט זיך אוועקגעשטעלט.

וואָלקין און נאכהער פּאָטאָמקין זיינען פון עקיפּאַזש ארויסגעשפרונגען.

— יעצט אביסעל צופוס! — האט וואָלקין געזאגט ארייןשטעקענד דעם קוטשער עפּעס אין דער האנד און איהם הייסענד פאהרען צוריק.

דער קוטשער איז אוועקגעפאהרען און ביידע קאמעראדען זיינען ארייןגע־גאנגען אין וועלדעל.

זיי זיינען ביי א פיערטעל שטונדע געגאנגען צווישען געדיכטע ביימער

און זיינען ענדליך דערגאנגגען צו א שטיקעל ליידיגע פעלד וועלכען דער וואלד רינגעלט ארום וויא א שלאָס־מם.

— דאָ איז דער פּלאַץ, — האט וואָלקין מוטהיג געזאָגט און האט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן גראָז.

פּאָטאָמקין האט געוואָרפען מיט דיא אויגען און האט קיינעם ניט געזעהן.

— דאָ איז דאָך קיינער ניטאָ! — האט ער צו וואָלקינען געזאָגט.

— באלד וועלען אלע זיין — האט איהם וואָלקין געענטפערט — ביטע ברודער זעצט אייך אניעדער.

פּאָטאָמקינען איז פאַרגעקומען וואָלקין'ס בעטען איהם זיצען עפּעס אביסעל געביטעריש. ער האט זיך אבער באלד אוועקגעזעצט.

וואָלקין האָט זיך פערטראכט און פּלוצלינג האט ער א לאַך געטהאן.

— אָ, איז דאָס א פּלאַץ! איז דאָס א פּלאַץ! — האט ער וויא צו זיך אליין גערעדט — ער איז דאָ כמעט געבליעבען ליעגען טוידט.... מיר האָבען איהם אזוי פיעל געשמיסען, אז עס האָט זיך גענאָסען בלוט.

— אליץ וועגען דעם געשמיסענעם שפּיאָן רעדט איהר עס? — האט איהם פּאָטאָמקין מיט א שמייכעל געפרעגט — וויא איך זעה קענט איהר עס גאר ניט פערגעסען.

— געשמיסען איז נאך ערגער וויא א קוגעל אין קאָפּ — האָט איהם וואָלקין שמייכלענד געזאגט — פון א געשמיסענעם לאכט דיא וועלט און קיינער האט מיט איהם קיין מיטלייד.... ער האט אריינגעחאפּט ביי א הונדערט פייכטע ריטער און האט זיך אפילו געשעהמט דאס דערצעהלען אין „טרעטאָיע אָטדעלעניע".

— דאס איז ווירקליך א גוטע ראכע! — האט פּאָטאָמקין מיט א שמייכעל געזאגט — און האט געראטשעט מיט זיינע שפּיאָנישע אויגען, וועלכע האבען געזוכט זיין שומר — דעם נייעם שפּיאָן.

וואָלקין האט פּלוצלינג א פייף געטהאן און פינף קרעפטיגע יונגע מענשען זיינען פון צווישען דיא בוימער וויא פון דער ערד ארויסגעשפּרונגען.

פּאָטאָמקין איז אזוי איבערראשט געוואָרען אז עס האט איהם פערהאקט דער אָטהעם; אבער ער האט באלד געפּאסט מוטה און האט זיך געמעכטיגט אויסצודריקען א גלייכגילטיגע מינע.

דיא יונגע מענשען זיינען צו דעם גאסט צוגעגאנגען.

— איך בעעהרע מיך ברידער פאר אייך פּאָרצושטעלען אונזער טהייערען לאנג־ערוואַרטעטען גאסט וואסילי פּעטראָוו פון אירקוטסק, — האט וואָלקין געזאגט זיך אויפהויבענד צוגלייך מיט פּאָטאָמקינען פון באָדען.

אלע האבען איהם פריינדליך געגעבען דיא הענד.

— זיי אונז ווילקאָמען ליעבער ברודער — האבען זיי אין איין שטימע אויסגעשריען — עס לעבע דיא פרייהייט! עס לעבע דיא אידעע צו פערניכטען אלע טיראַנען און באנדיטען!

— זיי פערשטעהען קדחת! — האט זיך מערזאַווצין געקלערט.

— עס פרעהט מיך זעהר טהייערע ברידער אייך צו זעהן! — האט פּאָטאָמ־קין מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען און האט זיך באלד צוחליפּעט.

— דוא ביסט א טהייערער שורקע! — האבען דיא ברידער זיך געקלערט.

— אלזאָ, ברודער, לאָמיר זיך אוועקזעצען! — האט איינער פון דיא פינף יונגע מענשען צו איהם געזאגט — מיר האבען דא א וויכטיגע זאך צו בעהאנדלען. אלע האבען זיך אוועקגעזעצט.

— נו, וואָס מאכט איהר ליעבער פעטראָוו? וויא געהט עס אייך? וואָס הערט זיך עפּעס אין אירקוטסק? — האט איהם דערזעלבער יונגער מענש גע־פרעגט — איך בין פרעזעדענט אין אונזער יעצטיגער קליינער פערזאמלונג, וועלכע וועט באלד ווערען גרעסער און גרעסער.

— וואָס זאָל איך מאכען, טהייערער ברודער? — האָט פּאָטאָמקין מיט א טרויעריגע מינע איהם ערוויעדערט — איך בין קוים לעבעדיג אהער געקומען. דורכ־צומאכען אזא שרעקליכע רייזע אין אזא לאַנגע, זעלבסטפערשטענדליך, אז דאס איז שווער און געפעהרליך; אבער גאָט זיי דאנק וואס איך האב שוין דערלעבט צו זיצען אין דער געזעלשאפט פון צענטראל־קאָמיטעע.

— ניט נור זיצען, זאָנדערן אויך ל י ע ג ע ן! — האט זיך דער פרעזידענט מיט א שמייכעל אפּגערופען.

— ווי־אָ־אָ־אָ־ס? — האט פּאטאמקין געפרעגט און האט איהם מיט א משונה'־דיגע מינע אנגעקוקט אין דיא אויגען.

— אלס פּרעזידענט פון דער ניהיליסטישער געזעלשאפט, — האט געענט־פערט דער יונגער מענש ציהענד געלאַסען יעדער וואָרט — הייס איך אייך, הערר פּאָטאָמקין אדער פעטראָוו, זיך באלד אוועקלייגען!

— איך פערשטעה ניט וואס מיינט איהר מיט דעם? — האט דער שפּיאָן מיט א ציטערענדע שטימע איהם ערוויעדערט און האט אויסגעשטעלט א פּאר נאאיווע תמ'וואטע אויגען.

— איך וויים אז איהר פערשטעהט ניט, — האט איהם דער פרעזידענט רוהיג געענטפערט — איהר זייט א גאַסט אין אונזער געזעלשאפט און איהר ווייסט ניט אונזערע זיטען.

— ניין, ער פערשטעהט יא, — האט זיך וואָלקין רוהיג אפּגערופען — איך האב איהם דיא גאנצע וועג געגעבען אנצוהערעניש, און א קלוגער דעלעגאט פון אירקוטסק וויא אונזער הערר פּאָטאָמקין, בעדאַרף עס פערשטעהן....

— אלזא, הערר פּאָטאָמקין, — האט איהם דער פּרעזידענט מיט א גאנץ געלאַסענע שטימע געזאגט — מאכט ניט קיין שיהות; מיר זיינען אלע פערנומענע מענשען און האבען קיין צייט ניט צו פערווייקען. לייגט אייך אוועק!

מערזאָווצין איז האסטיג פון זיין שטעלע אויפגעשפּרונגען און האט געוואלט מאכען פּ״ס.

— ניין, ברודער, — האט וואלקין איהם ערגרייפענד פארן קראגען געזאגט —

אן אירקוטסקער דעלעגאט טאר ניט זיין קיין טרוס (פייגלינג), לייגט אייך שוין אוועק, — אז ניט וועט איהר ערגער מאכען.

— זייט איהר וואהנזיניג? — האט דער שפיאָן איהם געפרעגט — אזוי בע־האנדעלט איהר אן אירקוטסקער דעלעגאט!

— לייגט איהם אוועק דעם שורקע! — האט דער וואס האט זיך גערופען פרעזידענט אויסגעשריען.

וואָלקין מיט דיא איבעריגע פיער פערזאָן האבען דעם שפיאָן א נעהם גע־טהאן אין דער לופטען און האבען איהם אויסגעצויגען אויפ'ן גראָז גלייך וויא א סטרונע.

— קאראאול! קאראאול! — האט דער שפיאָן ניט מיט זיין שטימע געשריען.

פון צווישען דיא ביימער איז ב.אלד ארויסגעלאפען דער הויכער מאן וועלכען בורלאקאָוו האט איהם געשיקט אלס געהיים־אגענט פון אוטשאסטאָק, און האל־טענדיג א רעוואָלווער אין האנד איז ער צו דיא יונגע מענשען צוגעלאָפען.

— שיס!! — האט מערזאאוצין מיט אלע קרעפטען געשריען.

— דיר הונד אין קאָפּ אריין! — האט דער הויכער אויסגעשריען אנשטעלענד דעם רעוואָלווער געגען מערזאאוצין'ס שטערן — איין הויך קול, דערשיס איך דיר לומפּ, וויא א הונד!

מערזאאוצין האט ז'ין צייט געהאט זיך צו בעטראכטען. אין א י י ן מאמענט איז ער שוין געלעגען מיט'ן פּנים אראָפּ. צוויי זיינע איהם געזעסען אויפ'ן קאָפּ, צוויי אויף דיא פיס, דיא קליידער אויף איהם זיינען צוריסען געוואָרען און זיין שלאַנגען־פעהלכעל איז געבליעבען נאקעט.

— צוואנצ'ג מאָל פון ביידע זייטען! — האט דער פרעזידענט בעפוילען.

עס האט זיך געהערט א דומפּפער גערויש פון נאסע ריטער און מערזאאוצין'ס פעטי־לגיזל איז געוואָרען שטעלענוויז בלוי וויא מילך און שטעלענוויז נאס פון בלוט.

— מיטלייד! — האט דער שפיאָן מיט א פערשטיקטע שטימע געברומט.

— וואו איז וואסילי פעטראָוו? — האט דער פרעזידענט איהם געפרעגט.

— איך....א.....—האט דער געשמיסענער געשטאמעלט.

— צוואנציג מאל פון ביידע זייטע! — האט דער פרעזידענט געלארעמט.

— אָי, אָי, איך זאָג..... אויף מיין וואָרט איך זאָג.....

— וואס גיכער!.....ניטאָ קיין צייט!.....

— אין אסטראָג.

— דורך וועמען איז ער אין אסטראָג אריינגעפאלען?

— דורך מאריא זלאָדייקינא.

— וואו איז מאריא זלאדייקינא?

— איך ווייס ניט....

— צוואנציג מאָל פון ביידע זייטען!

צוויי הענד פון ביידע זייטען האבען אָנגעהויבען צו שמייסען.

— האלט! — האט דער שפּיאָן מיט אלע קרעפטען געשריען — זיא איז אין מאָסקווא.

— וואו וואוינט זיא?

— אין האָטעל „ערמיטאזש“.

— אונטער וועלכען נאמען?

— וויא איך האב אייך געזאָגט.

— און וויא הייסט דוא אליין?

— פּא—אל—קין! — האט דער שפּיאָן זיך פערהאקענד געענטפּערט.

— פּאלקין? דוא זאָגסט א ליגען.... שמייסט.

דיא ריטער וועלכע האבען זיך אויף א ווײלע אפּגערוהט, האבען ווײטער געשמיסען.

— מערזאַוועצין! געוואלד, מערזאַוועצין!....

— שינט דיא הויט!

ביידע הענד פון דיא שמייסער האבען אָנגעהויבען זיך צו בעוועגען האסטיגער.

— געוואַלד האט מיטלייד! איך הייס מערזאַוועצין, ביי גאָט, מערזאַוועצין!

— טאקי מערזאַוועצינען מיינט מען עס! — האט דער פּרעזידענט געלאסען געזאָגט.

— געוואלד, מיטלייד! איך שטארב!

— און וויפּיעל מענשען זיינען צוליעב דעם הונד געשטאָרבען? — האט דער פּרעזידענט פּייערליך געשריען.

— איך וועל פון יעצט אָן אנדערש ווערען.

— אלץ איינס, פּאלקין אָדער מערזאַוועצין, מיר שמייסען דיר פאר דער פּערגאנגענהייט. פאר דער צוקונפט וועסט דוא אויך אָפּגעצאָהלט ווערען נאך דיין ווערטה....

— געוואלד, מיטלייד! איך געה אוים! איך שטארב!.... ווייב און קינדער!

— און וויפּיעל אונגליקליכע מענשען וועלכע האבען אויך ווייבער און קינדער האסט דוא לומפּ אין אונגליק געשליידערט? וויפּיעל שמאכטען יעצט אין דיא אסטראָגען? וויפּיעל זיינען בעגראבען אונטער דיא סיבירישע מינען?

— געוואלד, מיטלייד! — האט דער שפּיאָן שוין מיט א שוואכע שטימע געברומט — איך שטארב אונטער אייערע הענד!

— גענוג!

דיא שמייסער האבען דיא ריטער אוועקגעוואָרפען און זייערע מיטהעלפער האבען דעם האלב־טוידטען שפּיאָן פריי געלאזען.

ער האט זיך אבער פון דער ערד מעהר ניט געקענט אויפהויבען.

— אדיע, וואסילי פּעטראָוו, לעבען זיא וואהל! — האט דער פּרעזידענט מיט א שניידענדען טאָן געזאָגט — מיר האבען דיך ניט געטוידטעט אום דוא זאלסט א ברירה האבען טאקי צו ווערען אנדערש, וויא דוא האָסט פריהער געזאגט. פאר דיינע צוקינפטיגע זינדע, וועט דיך דיא נאטור אליין בעשטראָפען, אויב דוא וועסט

אַבערמאלס אין אונזערע הענד ניט אריינפאַלען; ריידענדיג האט ער פון זיין טאַש ארויסגענומען א קליין פלעשעל קאָניאַק מיט א פעקעל ציגארען און האט עס לעבען איהם אוועקגעלייגט.

— אדיע פאלקין!

— אדיע מערזאווצין!

— אדיע וואסילי פעטראָוו!

— אדיע סערגיי פאָטאָמקין! — האט יעדער איינער בעזונדער געזאָגט און זיי זיינען באַלד אין דעם טיעפען וואלד צווישען דיא געדיכטע ביימער פערשוואינדען געוואָרען.

38טעם קאפיטעל.

פרייהייטס קעמפפער.

ווייט אין באַנאראָדסקער וואלד אונטער „סאקאָלניקי" לעבען מאָסקווא, וואו עס איז ניט צוזעהן א פוס פון א שפאַצירענדען איז אום זעקס אוהר אבענדס גע־גאנגען א יונגער בויער מיט דריי קליינע קערבלאך אין דיא הענד. ער האט זיך אלע מאָל איינגעבויגען און וואו ער האט דערזעהן א שוואום אונטער א בוים, האט ער עס אויסגעריסען און אין זיינע קערבלאך אריינגעלייגט. גאנץ ווייט פון איהם אויף דעם ברייטען וועג, איז געפלויגען א יונגע דאמע אויף א וועלאָסיפעד (בייסיקל) און מיט איינינע מינוטען שפעטער האט זיא איהם אָנגעיאָגט. דיא יונגע דאמע איז פון איהר בייסיקל אראָפּגעשפרונגען און נאכהער וויא זיא האט זיך איינינע מאָל פון אלע זייטען ארומגעקוקט, איז זיא לאנגזאם צום יונגען בויער צוגעגאנגען.

— זאכארין! — האט דיא דאמע צו איהם געזאגט און צוויי גלענצענדע טרעהרען האבען זיך פון איהרע פייערינע שווארצע אויגען ארויסגעוועלצט — דוא האסט נאך צייט זיך אומצוקוקען וואו דוא ביזט אין דער וועלט! דיין קראנקע מוטער איז געקומען פון פעטערבורג שוין זייט איינינע טעג, און זיא בעט זיך ביי דעם שלאנג, ער זאל זיך אויף דיר דערבארעמען און דיין פערברעכען פערצייהען; דאס ערגערט מיך ביז צום טוידט. זיא ווייס ניט אז ווען דער שלאנג זאל אפילו זיין גיפט פערליערען, ביזט דוא גאר אויסער דעם א הייסער ניהיליסט. אָ ליעבער זאכארין, קוק זיך צייטליך ארום. דוא בעדארפסט אין מאָסקווא, אין רוסלאנד גאָר ניט פערבלייבען. דיך ערווארטעט דאָ דער גאלגאן און אויך מיין לעבען איז דאדורך אין קאָן. איין ווייל אהן דיר וועל איך ניט קענען לעבען. — געוואלד, ליעבער זאַ־כארין, האב מיטלייד מיט זיך און מיט מיר. דוא וועסט אויך פון אן אנדער לאנד קענען פיהרען דיין קאמפף. איך וועל דיר מיט אלע קרעפטען מיטהעלפען און אונ־זער לעבען וועט ניט זיין אזוי אין געפאהר!

— ליעבע, טהייערע בערטהא! — האט דער בויער איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד מיט א ריהרענדע שטימע געזאגט — דוא ביזט נאך יונג מיין טהייערע דוא פערשטעהסט ניט וואס הייסט א הייליגע אידעע, וואס הייסט א געדאנק צו בעפרייען הונדערט מיליאָן אונגליקליכע פון אן אייזערנעם יאָך! דיעזע אידעע איז

ביי מיר הייליגער אלס מוטער-ליעבע און היילינער פון דיר, מיין ענגעל!

— אבער איך ראטה דאך דיר ניט דיין געוועהר פון האנד אוועקצולייגען, — האט דאס מעדכען ביטערליך איהם ערוויעדערט — איך, אלס אידיש קינד און אלס מענשען פריינדין בין איך וויא דוא געזאנען. איך בין אויך מיט לייב און זעעלע פאר דער אידעע צו פערניכטען דיא טיראנען; אבער וואצו האבען מיר נייטהיג מאסקווא?

— ווייל דא מוז דער טיראן מיט זיין געזינדעל בעגראבען ווערען?

— וועט אויפשטעהן אן אנדער טיראן! — האט דאס מעדכען איהם זיפצענד ערוויעדערט — זא לאנג דאס רוסישע פאלק איז נאך אזוי ווילד און פערנרעבט, וועלען דיא טיראנען אייביג איהם בעהעררשען. מיר בעדארפען דערצו געברויכען גאר אנדערע נעוועהר, און דאס זיינען געדרוקטע בוכשטאבען. מיר מוזען דעם פאלק אויסבילדען און איהם ערקלערען וואס הייסט פרייהייט, וואס הייסט זעלבסט-שטענדינקייט.

— דיעזע פראפאגאנדע, מיין טהייערע, געהט שוין לאנג אין רוסלאנד — האט איהר זאכארין רוהיג ערווידערט — און ביז דער רוסישער פאלק וועט זיך אויסבילדען און אליין פערשטעהן וואס ער האט צו טהאן, וועט פון א הם דערוויילע ווערען א בארג מיט אש. דיא טיראנישע רעניערונג דריקט איהם פון יאהר צו יאהר אלץ שטארקער און שטארקער, זיא מאכט דאס פאלק פאר פיאניצעס (שכורים) און נעהמט פון איהם צו דעם לעצטען פערהארעוועטען גראשען און דאס גאנצע פאלק זינקט דאדורך אלע מאל מעהר.

— אלזא, ליעבער זאכארין ביזט דוא פעסט ענטשלאסען צו פערבלייבען אין מאסקווא? — האט איהם בערטהא אויפגערעגט נעפרעגט.

— איך מוז עס, ליעבער ענגעל!

— און דיין נעשווארענע ליעבע? — האט בערטהא מיט א ציטערענדע שטימע איהם נעפרעגט און האט זיך בעוואשען מיט הייסע טרעהרען.

— איך בין אבער געשווארען צו דער אידעע פריהער וויא צו דיר מיין טהייערע — האט איהר זאכארין רוהיג געענטפערט — און דיא אידעע איז ביי מיר היילינער פון אלעם אין דער וועלט, אפילו פון דיר....

— איז דאס דיין לעצטער ווארט?

— דוא בעדארפסט איהם בערטהא נרינדליך פערשטעהן.

— איך פערשטעה איהם גרינדליך — האט דאס מעדכען מיט א וויינענדע שטימע ערוויעדערט.

— וויא באלד דוא פערשטעהסט איהם גרינדליך — האט זאכארין פייעריג וויטער גערעדט — בעדארפסט דוא מיר פערצייהען און ניט וויינען.

— חאטש איך בין אונגליקליכער פון אלע אונגליקליכסטע?

— דוא בעדארפסט זיך שעצען גליקליך, אז דער וואס ליעבט דיך ביז צום וואהנזין, איז א קעמפפער פאר הונדערט מיליאן מענשען.

— חאטש ער קעמפט וואהנזיניג?

— איך קעמפף גאנץ בעזאנען מיט'ן פאלען פערשטאנד.

— קעמפּפען מיט צוויי אויסגעשטרעקטע ארמען געגען א לויפענדען לאָקאָמאָטיף רופּסט דוא אָן א בעזאָנענעם קאַמפּף?

— דאס איז ניט, מיין ענגעל, קיין ריכטיגער פערגלייך.

— ווייל איך האב געזאגט מיט איין לאקאמאטיף און ניט מיט הונדערט!

— האט דאס מעדכען עטוואס גיפטיג איהם געזאגט — אבער געדיינק זאכארין, אז דוא וועסט נאך אמאָל קומען צו דיעזער איבערציינגונג, דוא וועס עס בערייהען; אבער דיין בערטהא וועט שוין מעהר אויף דער וועלט ניט זיין!

דאס מעדכען האט זיך מיטביידע הענד אָנגעלעהנט צו א בוים און האט אויסגעבראכען מיט אן איסטערישען געוויין.

— ליעבע זיסע בערטהא! — האט זאכארין פאלענד איהר אויפ׳ן האלדז געזאָגט — מאך זיך העלדענמוטהה און ווער אויף איין מאמענט געזאָגען וויא איך! פערשטעה מיך אביסעל טיפזיניגער איין קליינע ווײַלע! פערשטעה דעם שרעקליכען קאמפּף וואס טהוט זיך יעצט אָפּ אין מיין יונגעם הערץ! האב מיטלייד מיט דעם ווער עס ליעבט דיך, פערגעטערט דיך און פערהייליגט דיך. — פערשטעה מיך אנדערש....

— וויא זאל איך דיך פערשטעהן? — האט בערטהא זיך אָפּקעהרענד פון בוים מיט א ציטערענדע שטימע איהם געפרעגט — פערשטעה איך דען דיך ניט פאר א הייסען, פייערינגען פאטריאָט? וויס איך דען ניט, אז דוא ביזט א העלד? אבער דיין העלדענמוטהה איז ניט אָנגעווענדעט צום ריכטיגען ציעל. דיין ענערגיע נעהט פערלאָרען און פיעללייכט, מיט דיר און מיט מיר צוזאמען!

— ביזט דוא טאקע גענצליך געגען דער מינע געזאגען?

— און וואס וועט דא העלפען ווען איך וועל דיר שוין אָבערמאלס מיין מיינונג ארויסזאָגען? וויא באלד דוא ענטזאגסט זיך צו פערלאזען מאָסקווא, איז דאך א בעוויין, אז דוא נעהמסט מיין מיינונג ניט אָן.

— דוא האסט רעכט, בערטהא! — האט איהר זאכארין מיט א פעסטען טאָן געענטפערט — צו צוויי געליעבטע און ליעבענסווירדיגע איז מיין יונגעם הערץ פערבונדען מיט אלע איהרע געפיהלע; איינע הייסט פאטריאָטיזמוס, דיא צווייטע — בערטהאַ מאלליך. פאטריאָטיזמוס האט געזיעגט!....

— אַדיע זאכארין, — האט בערטהא זיך לייכט פערנייגענד געזאגט.

— לעבע וואהל, מיין ליעבער, זיסער ענגעל! — האט זאכארין איהר ערגרייפענד פאר׳ן האנד ערוויעדערט — איך פערהאָף, אז דוא וועסט מיר פערצייהען.

— איך האב צו דיר גאר ניט.

— און איך געוויס ניט; אבער פערגעס ניט בערטהא, אז מיין הערץ פערבליבט דיינע.

— איך קען עס ניט פערגעסען! — האט בערטהא בעטאָנענדיג דעם וואָרט „קען“ ערוויעדערט.

זיא איז לאנגזאם צום וועלאָסיפּעד צוגעגאנגען, לאנגזאם זיך אויף איהם אוועקגעזעצט, צוויי טרעהרען זיינען פון איהרע אויגען ארויסגעפאלען, וועלכע זיינען

וויא צוויי בלייענע שרויטען האסטיג אויף איהר הויבען בחים ארויפגעפאלען און אין א ווײלע ארום איז זיא שוין פון איהם נעווען ווייט אויף אייניגע הונדערט טריט.

— דוא ביסט א טיראן זאכארין! — האט זיך דער בויער געקלערט איהר איהר נאכקוקענד מיט נאסע אויגען — ניט דאס האט דאס געטליכעס וועזען בערטהא מאלליך פון דיר פערדיענט.... זיא איז אן ענגעל פון גאטס פאראדיז! זיא איז א בליהענדער בלום פון גאָט׳ס פלאנצונגען.... זיא איז דיא גערעכטיגקייט, טוגענד בארעמהערציגקייט און דיא העלדענמוטהה אליין!.... אבער א טיראן מוז זיין דער, וואס טרעט ארויס געגען טיראנען! א טיראן אויף זיין אייגענעם לעבען; א טיראן אויף דאס לעבען פון אזא הימלישעס וועזען וויא בערטהא מאלליך! טוידט דיא טיראנען! טוידט דיא דעספאָטען! טוידט דיא געקרוינטע שלאנגען! עס לעבע דיא פרייהייט! עס לעבע דער אונגליקליכער פערפאָלגטער פאלק! עס לעבע דיא נאַציאָן, וועלכע האט פון זיך ארויסגעגעבען גאָלדבוימען, גרינבערג׳ן, שרה פיינשטיין און בערטהא מאלליך....

ער האט פון דער ווייטענס דערזעהן א רייטער אויף א וועלאָסיפּעד.

— אין א גליקליכע שטונדע! — האט זאכארין צו זיך אליין גערעדט.

דער רייטער איז צו זאכארינען צוגעפאָהרען.

— ווילקאָמען איסטאָמין! — האט זאכארין צום רייטער געזאגט — ווער פאָהרט נאך?

— מארטין, אָסטראָוו, קאלצאָוו, וואסיליעוו, אנדריאנאָוו, אנדריאנאָווא און נאך אנדערע.

— האסט דוא קיינעם אויפ׳ן וועג ניט געטראָפען?

— בערטהא מאלליך מיינסט דוא?

— אין זיא שוין ווייט פון דאנען?

— איך דיינק, אז זיא איז שוין ביי באָגאָראָדסק, — האט איסטאָמין ערוויעדערט — איז זיא עס געפאָהרען פון דיר?

— פון מיר איסטאָמין, — האט זאכארין מיט א פערבאָרגענע קריינקונג געענטפערט.

— ווארום נעהמט זיא ניט אנטהייל אין אונזער געזעלשאפט?

— זיא האט דערצו געוויסע גרינדע.

— זיא איז א זעלטענעס וועזען, — האט איסטאָמין געזאָגט — נו, וויא האלט עס מיט אייער ליעבע?

— וויא פערשטעהסט דוא, איז יעצט א צייט פאר דיעזעס?

— אט איז אסטראָוו! — האט איסטאָמין געזאגט אָנווייזענד אויף א רייטער, וועלכען ער האט דערזעהן שוין גאר ניט ווייט פון זיך.

אין פינף מינוטען ארום זיינען אלע פריינדע געזעסען אויפ׳ן גראָז.

מארטין איז באלד בעשטימט געוואָרען פאר פּאָרזיצענדער און דיא פערזאמלונג איז ערקלערט געוואָרען פאר ערעפענט.

(Iron, 20).

— ברידער! — האט מארטין געזאגט — דעם ערשטען רעפּארט מוז איך אייך אָפּגעבען וועגעןביידע אונגליקליכע אידען גאָלדבוים און גרינבערג. דער פּראָצעס פון ביידע נעהט פאָרלויפיג נאך בעסער וויא איך האב ערווארטעט. איך האב דיא פערדרעהטע געשיכטע מיט גאָלדבוימען אזוי פערפּלאָנטערט, אז צוליעב דיא גרויסע פערדרעהעניש וועלען איהם דיא געשוואָרענע (דזשורי) געוויס ערקלערען פאר אונשולדיג.

דיא פערדרעהעניש איז דא אזוי גרויס — האט מארטין לאכענד ווייטער געזאגט — ווען אָפּענבאך האט דעם לעצטען פּראָטאָקאָל דורכגעלעזען, האט ער זיך שטארק געקוועטשט; ענדליך אבער האט ער מיר פריינדליך געדריקט דיא האנד און האט געזאגט, אז ער האט גאר ניט געוואוסט וואָס פאר א קלוגער סליעדאָוואטעל עס געפינט זיך אין מאָסקווא.

— און ווער איז טאקי וואסילי חאָמיאקאָוו? — האט אסטראָוו געפרעגט — וויא קומט ער יענע נאכט צום קאנאָן?

— איך פערשטעה דא דיא גאנצע געשיכטע, — האט מארטין שמייכלענד געענטפערט — אבער לאָמיך אייך רעפּאָרטירען פריהער וועגען גרינבערג'ן וועלען מיר זא וויא זא אויף חאָמיאקאָוו'ן ארויפקומען. — גרינבערגס פּראָצעס האלט דערביי: טימאָפּיי מיט זיין שוואָגער ראזבאָיעוו האבען דעם מאָרד־בראנד בעגאנגען. דער מעקלער אברהם שטיין האט דעם מיליאָנער מאָראָזאוו ארויפגעפיהרט אויף דער אידע, אז טימאָפּיי האט מיר א יאָהר צוריק ערמאָרדעט זיינעם א פּריקאזשציק, וועלכער פלעגט אָפּט טראָגען מיט זיך גרויסע סומען געלד. דיא זאך איז גראדע בעוואוסט געוואָרען דעם אייגענעם אבענד ווען דער געשמיסענער געהיים־אגענט מערזאווצין האט זיינעם א קאמעראד צו טימאָפּייען אין טראקטיר אוועק־געשיקט נאכצופאָרשען וועגען דעם קראנקען ראזבאָיעוו'ן. ווען דער דעטעקטיוו איז צו טימאָפּייען געקומען, האט טימאָפּיי עפּעס דערשמעקט וועגען דעם אלטען אדער דעם נייעם מאָרד און ער איז גענצליך פערשוואונדען און האט זיך נאך פון צוויי פּריוואַט־דעטעקטיווס מיט א קונץ אויס־געדרעהט. אלזאָ איז ביי מיר יעצט גאר קיין צווייפעל ניט, אז חאָמיאקאָוו איז טימאָפּיי'ס שוואָגער ראזבאָיעוו.

— איז דאס מעגליך? — האבען איינינע מיט איין שטימע אויסגערופען.

— וויא יעצט איז אבענד אויף דער וועלט! — האט מארטין געענטפערט — איך בין איבערציינט, אז דער מאָרד־בראנד איז געשעהן צוליעב ביידע גנבים, וועלכע האבען זיך בעהאלטען ביי טימאָפּייען אין טראקטיר און וועהרענד טימאָפּיי האט זיך געפונען אין אָפּענבאכס קאנצעלאריע אום עדות צו זאגען נעגען דעם אונגליק־ליכען גרינבערג, אז ער האט דעם מאָרד בעגאנגען, האט זיך ראזבאָיעוו געפונען לעבען קאנאָן און דאס איז דערזעלבער מאן, וועלכען דוא אסטראָוו האסט דאמאָלס געזעהן לעבען קאנאָן ווען דוא ביסט געגאנגען דאָרט דעם אָפּגערעדטען בריעף אריינשליידערן און דוא האסט עס צוליעב איהם ניט געטהאן.

— וויא קומט ער אבער לעבען קאנאָן? — האט איסטאָמין געפרעגט.

— ווייל דארט האבען דיא גנבים דיא ציערונג בעהאלטען?

— וויא אזוי פאלט עס דיר איין ?

— פונקט וויא אונז האט נעקענט איינפאלען אפצורידען מיט זאכארינען זיך צו בעהאלטען אין קאנאן, נאכהער וויא ער וועט אויף אלעקסעיעוו'ן שיסען, אזוי האט אויך דיא גנבים געקענט איינפאלען, פערשטעקען דיא געשטוילענע צירונג אין יענעם קאנאן.

— דאס לייגט זיך טאקי אויפ'ן שכל — האט אסטראוו זיך אפגערופען.

— דאס איז דיא וואהרהייט אליין, — האט מארטין מיט אן איבערציינגענדע שטימע ערוויעדערט.

— היינט וויא קומט, אז ראזבאיעוו זאל נאר הייסען וואסילי חאמיאקאוו ?

— ווייל א פאלשען פאספארט בעקומט מען אין רוסלאנד גאנץ לייכט און טימאפיי מיט ראזבאיעוו'ן האבען אויסגערעכענט דיא זאך פריהער און זיינען געווען פארזיכטיג.

— אויב אזוי, — האט זאכארין געזאגט — ווארום האסט דוא דעם פראצעס פערדרעהט ? ווען דוא וואלסט אויפגעוויעזען, אז חאמיאקאוו איז ראזבאיעוו, וואלט דאך גרינבערגס בעשולדיגונג גאנץ לייכט הערונטערגעפאלען.

— איך האב דא אבער געמוזט זעהן אויך צו רעטען גאלדבוימען. וויא באלד טימאפיי מיט ראזבאיעוו'ן זיינען יעצט פערשוואונדען און יענער מארד פון מאראזאוו'ס געשעפטס-פיהרער איז ארויפגעשוואומען, וועט זא וויא זא דיא בעשולדיגונג פון גרינבערגן אראפפאלען, און אז חאמיאקאוו וואלט ניט בעטראכט ווערען פאר פאדליעצאוום מערדער, וואלט יעצט געהאלטען מיט גאלדבוימען זעהר שלעכט, ווייל אפענבאך ווייס, אז פאדליעצאוו האט מיט א יאהר צוריק ארעסטירט גאלדבוימסביידע קינדער און ער האט עס שריפטליך איבערגעגעבען דעם פראקוראר, וועלכער מאכט עס פאר א בעוויז, אז גאלדבוים האט פאדלעצאוו'ן ערמארדעט און פערדאפעלט דאמיט דיא שווערע בעשולדיגונג געגען דעם אונגליקליכען.

— דאס איז ווירקליך א קלוגער פלאן ! — האט זיך אנדריאנאוו אפגערופען — גאלדבוימס בעשולדיגונג קען דאדורך לייכט הערונטערפאלען.

— וואס וועט אבער זיין, ווען חאמיאקאוו וועט זיך אין מיט'ן מודה זיין, אז ער איז טימאפיי'ס שוואגער ראזבאיעוו? — האט קאלצאוו א פרעג געטהאן.

— מיין ניט, אז איך האב עס פריהער ניט אויסגערעכענט, — האט מארטין געענטפערט — אבער דיא לאנגע פון דיא ביידע ארעסטאנטען, גרינבערג און גאלדבוים האט מיך געצוואונגען דעם פראצעס אין אזא לאנגע צו שטעלען. עס איז לייכט צו פערשטעהן, אז איידער איינער זאל דא שטעהן גענצליך אין געפאהר, איז שוין פיעל גלייבער, אז דער פראצעס זאל שטעהן וויא יעצט, וואו מיר קענען האפען, אז ביידע זאלען פאר אונשולדיג ערקלערט ווערען.

— דוא האסט דא זעהר עהרליך געהאנדעלט, — האט דאקטאר וואסיליעוו ערוויעדערט — פאר ביידע אונגליקליכע האסט דוא גלייך געצווינגען און האסט זיי געשטעלט אין א גלייבע לאגע. ווייטער וועלען מיר זעהן וואס דיא צייט וועט דא מאכען.

— דער אונגליק איז דא אבער, וואס גרינבערג איז אויסער יענע בעשולדיגונג אריינגעצויגען אויך אין א פּאָליטישען פערברעכען וועגען זאַכאַרינס בריעף, — האט מארטין טרויעריג געזאגט — ער ווערט דארט געפּייניגט מיט אינקוויזיציאָנע מיטלען.

— און וויא פאר גאָלדבוימען איז דאָ א גליק וואָס חאָמיאַקאָוו ווערט בעטראכט פאר א ניהיליסט — האט זאַכארין זיפצענד געזאגט — דאך איז ער אין אן ערגערע לאגע אלס גרינבערג. איך גלויב, אז אויב ער איז טאקי ראזבאָיעוו, וועט זיך דאס געהיימניס לאנג ביי איהם ניט איינהאלטען. וולאדימיר סאָבאָקאָוו איז א שרעקליכער אינקוויזיטאָר און ער וועט שוין דאס געהיימניס דורך שמיץ פון איהם אויספּאָרשען.

— מיר וועלען באלד אויף אלעס ארויפקומען — האט מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געענטפערט — לאָמיר אבער פריהער צוטרעטען צו דיא בעראטהונגען וועגען ביידע מינען. איך ערקלער ברידער אונזער פערזאמלונג פאר געעפענט און איך פאָדער אויף אסטראוו'ן און אויך קאָלצאָוו'ן צו רעפּאָרטירען אונז, וואס איז געשעהן אין „צענטראל־קאָמיטע" און וואס איז דאָרט בעשלאָסען געוואָרען.

אסטראָוו האט זיך אויפגעהויבען און האט צו דער קליינער פערזאמלונג זיך פערנייגט.

— שוועסטער און ברידער — האט ער געזאגט זיך אָנלעהנענדיג אן זיין וועלאָסיפּעד — אלס „וואָלקין" אין דער פיערטער ראָטע נומער 45 אין פּעטערבורג, האט מיר געלונגען דעם ניעדערטרעכטיגען שפּיאָן מערזאוויצין צו געבען א גוטע לעקציאן וויא מיט דיא ניהיליסטען זיך צו בעטראגען. ער ליעגט יעצט קראנק אין האָספּיטאל און פּעטערבורגער געהיים־אגענטען זיינען יעצט אויף דיא פיס אפּצוזוכען דיא שמייסער.... אבער אונז האט געלונגען נאך דעם אייגענעם טאג אפּצוהאלטען א גרויסע פערזאמלונג אין טראקטיר „באָלשאיא מאָרסקאיא" און דער צענטראל קאָמיטעע האט בעשלאָסען צו גראָבען צוויי מינען אין מאָסקווא. איינע אונטער דער ניקאָלאיעווסקי אייזענבאהן, ניט ווייט פון וואָקזאל, און דיא צווייטע אין „קרעמעל" אונטער „אוספּענסקי סאָבאָר" וואו דער באנדיט דארף געקרוינט ווערען. אונטער ניקאָלאיעווסקי באהן קען אונז דיא זאך זעהר לייכט געלינגען. מיר דארפען אָפּקויפען א הויז לעבען דעם „פעראייניגונג באָן" וועלכער איז זעהר נאָהענט צו ניקאָלאיעווער ליניע, און אין יענער גאס שטעהען פיעלע הייזער צו פערקויפען. אונטערגראָבען א מינע אונטער דער קירכע „אוספּענסקי סאָבאָר", איז אבער איינע פון דיא שווערסטע זאכען, ווייל קיין פּריוואט הייזער אויסער קייזערליכע זיינען אין „קרעמעל" ניטא; דארום איז ביי'ם צענטראל־קאָמיטע פערבליבען, דאָ אָנצווּווענדען קלוגע מיטלען. עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אז יעמאנד פון אונז זאל בעקאנט ווערען מיט'ן קאמענדאנט פון דער קרעמלישער פעסטונג, גענעראל אנטאן מוחינאָוו און זאל זיך פּרובירען בעקאנט צו ווערען מיט אלע זיינע הויזלייטע און נאָהענטע פריינד; דערצו נאָך זאָל אויך יעמאנד בעקאנט ווערען מיט'ן גייסטליכען דוחאָווקין, וועלכער איז דער פערוואלטער איבער

דיא קרעמלישע קירכעס, און ווען דורך איינעם פון דיזע צוויי מענישען וועט אונז געלינגען זיך אריינצוחאפען אונטער קרעמלישען באָדען, דארפען מיר גאָר ניט גראבען קיין מינע און ניט פאבריצירען קיין דינאַמיט ווייל אלעס איז דאָרט פערטיג, גאנץ קרעמעל איז מינירט פון דער רעגיערונג אליין.

— דאס איז א פּאָרטרעפליכער פּלאַן! — האבען אלע איינשטימיג געזאגט.

— אונזער קאָמיטעט — האט אָסטראָוו פאָרטגעזעצט — וועט אונז גלייך ארויסשיקען צוויי גוטע טעכניקער, באלד וויא מיר וועלען איהם געבען צו וויסען, אז מיר האבען שוין א הויז —

זיי האבען א לאנגע צייט צווישען זיך גערעדט און האבען אלעס וועגעןביידע מינען געלאסען אפּגעשטימט.

— יעצט האב איך אייך פריינדע אויפמערקזאם צו מאכען, — האט זיך קאָל-צאָוו אפּגערופען — ווען מיר האבען געשמיסען מערזאוויצינען, האבען מיר פון איהם ערפאהרען אז איינע א געוויסע פרוי „מאריא זלאָדייקינא“ איז דיא שפּיאָנין, וועלכע האט פעראונגליקט אונזער טהייערען ברודער וואסילי פּעטראָוו—

— מאריא זלאָדייקינא?! — האט זאכארין איבערראשט אויסגעשריען — וואָס איך הערר?!

— קענסט דוא יענער פּרוי? — האבען איהם דיא פערזאמעלטע געפרעגט.

— איך קען זיא ניט; אבער דיא אידישע יונגע פרוי שרה פיינשטיין האט מיר וועגען איהר דערצעהלט גאר שרעקליכעס, — האט זאכארין געענטפערט — מאריא זלאָדייקינא האט פערגיפטעט שרה פיינשטיין׳ס מאן מיט איהר קינד און זיא האט איהר מאָרד אזוי קלוג בעגאנגען, אז דער גאנצער שולד איז געפאלען אויף דער אונגליקליכער שרה פיינשטיין. דיא אונגליקליכע האט מיר דערצעהלט, אז וועהרענד זיא האט זיך געפונען ביי פריסטאוו איוואנאוו צו הויז, האט זיא פון איהם ערפאהרען, אז מאריא זלאדייקינא איז היינט דיא גרעסטע שפּיאָנין אין רוסלאנד.

— האָט דער געשמיסענער מערזאוויצין אייך געזאגט, וואו מאריא זלאדיי-קינא געפינט זיך? — האט מארטין געפרעגט זיך ווענדענד צו אָסטראָוו׳ן מיט קאָלצאָוו׳ן.

— ער האט געזאגט, אז זיא וואוינט דא אין מאָסקווא אין האָטעל „ערמיטאזש“.

— „ערמיטאזש“? — האט ליזא אנדריאנאווא אויסגערופען און איז עטוואס איבערראשט געוואָרען.

— ווייסט איהר גרעפין, אויך עפּעס וועגען יענער פרוי? — האט איהר מארטין פערוואונדערט געפרעגט.

— איך וויים וועגען איהר גאר ניט — האט ליזא געענטפערט — אבער איך שטוים מיך דאָ אויף א גאנצע רעטהזעלהאפטע געשיכטע....

— קענען מיר עס פון אייך הערען? — האט איהר מארטין נייגיעריג גע-פרעגט.

ליזא האט זיך אביסעל פערטראכט און האט א קוק געטהאן אויף איהר

ברודער, וועלבער איז דיא גאנצע צייט געזעסען אביסעל מעלאנכאָליש און האט אין דער פערזאמלונג זעהר ווענינ גערעדט.

— דאס איז אזא געשיכטע, — האט ליזא נאך א קורצע פויזע געזאגט — אין האָטעל „ערמיטאזש״ לאָזשירט א געוויסע באראָנעסע קסעניא אנדרייעוונא. מיט איינינע טעג צוריק האט מען דיא טהיר אין איהר נומער געפונען אין דער פריה אויפגעמאכט, און עס האט זיך אויסגעוויזען, אז מען האט פון דער באראָנעסע אוועקגעשטוילען צוואנציג טויזענד רובל באארעס געלד און פאר אכט טויזענד רובעל ציערונג, און וויא באלד אז יענע שפּיאָנין לאָזשירט אין האָטעל „ערמיטאזש״ גלויב איך, אז זיא האט דער באראָנעסע בעגנב'עט....

דאקטאר וואסיליעוו האט איהר בעוואָרפען מיט ליעבליכע בליקען.

— מיר קענען עס לייכט גלויבען, — האט ער זיך מיט א שמייכעל אפּגערופען.

— און דיא באראָנעסע, וועלכע האט נעסטערן אונזער הויז בעזוכט, — האט ליזא וויטער גערעדט — האט אונז טאקע געזאגט, אז זיא האט א פערדאכט אויף א פרוי.

— עס וואָלט געוועזען זעהר גלייך, — האט איסטאמין געזאגט — דאס מיר זאלען געוואָרווערען וואס טהוט מאריא זלאדייקינא און איהר נאכשפּירען.

— און איהר אפּצאהלען פאר וואסילי פעטראָוו'ס בלוט, — האט וואסילועוו געענטפערט.

— מיר קענען עס טאקע דורך דער באראָנעסע אנדרייעוונא דערגעהן, — האט מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — איז זיא אָפט ליזא אין אייער הויז?

— מיין מוטער האט זיך דערוואוסט, אז זיא איז אין מאסקווא און זיא האט איהר א בריעף געשריעבען, אז זיא ווינשט איהר צו זעהן, און דיא באראָנעסע האט איהר דעמזעלבען טאג בעזוכט, — האט ליזא איהם געענטפערט — זיא איז זעהר א שעהנעס מעדכען און זעלטען קלוג. מיין מוטער האט איהר א מאל אלס קינד אויף דיא הענד געטראגען און באלד ביי דעם ערשטען בעזוך זיינען מיר אלע צו איהר מיט לייב און זעעלע צוגעבונדען געוואָרען. איך גלויב, אז זיא וועט אונז אָפט בעזוכען.

— דעסטאָ בעסער, — האט מארטין געזאגט — מיר וועלען איהר אויפמערקזאם מאכען וועגען יענער פרוי, אז זיא זאל דאָרט וועגען איהר אלעס דערגעהן און אונז איבערגעבען וואס זיא וויים.

— יעצט וועגען וואסילי פעטראוון! — האט מארטין נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — איך פאָדער אויף דיך וואסיליעוו אויסצושפּרעכען עטליכע ווערטער וועגען דער געשיכטע וועלכע דו:ז האָסט מיר פערזענליך דערצעהלט.

וואסיליעוו האט זיך אויפגעהויבען.

— פריינדע, — האט ער געזאגט — וויערא אלעקסאנדראווא האט מיר איבערגעגעבען, אז וואסילי פעטראָוו האלט נאָהענט צום גאלגאן! וולאדימיר סאָ־

באַקאָוו אַליין האָט אויף איהם אַלע זיינע אינקוויזיציאָנע מיטלען אויסגעאיבט און אַז ער זעהט, אַז ער קען שוין פון איהם גאָר ניט דערגעהן, איז ער געזאָגען דיא טעג ייהם אויפצוהעננגען. ער ליעגט נאָך זעהר קראַנק אין האָספּיטאַל פון אסטראָג; אָבער באַלד וויא ער וועט געזונטער ווערען, וועט ער איהם שטעלען אין אסטראָג פאַר'ן קריעגס-געריכט און איהם הייסען היגריכטען.

א שרעקליכער אנגסט האָט ערגריפען דער גאַנצער קליינער געזעלשאַפט ביי זיינע לעצטע ווערטער. אַלע אנוועזענדע האָבען זיך איינער צום אַנדערן געהענטער צוגערוקט, וויא א סטאַדע שעפּסען ווען זיי דערשמעקען א ציקלאָן (א שרעקליכען שטורם ווינד).

— איז גאָר נימאָ קיין מיטעל איהם צו רעטען? — האָבען איינינע געפרעגט.

— זיא האָט א שוואַכע האָפנונג פון אינעווייניג עפּעס אויפצוטהאָן. — האָט וואַסיליעוו טרויעריג געזאָגט — אָבער מען דאַרף האָבען איינינע מענשען אויך פון אויסענוועניג.

— איך געה דער ערשטער! — האָט זאַכאַרין זיך אויפשטעלענד אויסגערופען.

— איך דער צווייטער! — האָט איסטאַמין אויסגעשריען.

— דוא קענסט עס ניט טהאָן! — האָט מאַרטין געזאָגט — דוא ווערסט אַלס סוחאָקוראָוו פון דיא שפּיאָנען געזוכט און ביסט אין מאָסקווא צופיעל בעוואוסט....

— איך מוז אייך מיינע פריינדע זאָגען, — האָט איסטאָמין זיך אוועקשטעלענד געזאָגט — אַז איך האָב מיך שוין געגצליך ענטזאָגט פון מיין פאָטערס הויז און נאָך אוועקגעהענד פון היינטיגער פערזאַמלונג, קום איך מעהר ניט אין זיין הויז און איך וועל אַזוי פערמאַסקירט ווערען, אַז איהר און מיין פאָטער אַליין וועלען מיך ניט דערקענען. איך בין שוין בעזאָרגט אויך מיט א נייעם פּאַספּאָרט און מיט א וואוינונג. פון יעצט אָן געהער איך אין גאַנצען צו דער אידעע.

— בראַוואָ איסטאָמין! — האָבען זיינע פריינדע אויסגערופען.

— עס קומט מיר דערפאַר קיין ריהמונג, — האָט איסטאָמין זיי געענטפערט — איך טהו מיין פפליכט צו אונזער פאָטערלאַנד.

— איך געה אויך! — האָט אסטראָוו זיך אָפּגערופען — מיר מוזען אונזער טהייערען ברודער וואַסילי פּעטראָוו רעטען!

— אַלזאָ פריינדע, — האָט דאָקטאָר וואַסיליעוו זיי געזאָגט — האָבען מיר יעצט מעהר ניט וויא צו ערוואַרטען א ריכטיגען אנטוואָרט פון אונזער טהייערער שוועסטער וויערא אַלעקסאַנדראָוונא. זיא איז א העלדענ-מיטהיגעס מעדכען א קלוגע און א בעזאָנענע, דערצו אויך א גוטע און א באַרמהערציגע. איך גלויב, אַז זיא וועט אַלע איהרע קרעפּטען אנווענדען דעם אונגליקליכען צו רעטען.

— און איך פערהאָף נאָך אַליין זיך מיט פּעטראָוו'ן צו זעהן אין האָספּיטאַל — האָט מאַרטין נאָך א קורצען נאַכדיינקען זיך אָפּגערופען — אַלס סליעדאָוואַטעל פון ביידע קראַנקע אַרעסטאַנטען גאָלדבוים און גרינבערג, האָב איך דאָס רעכט זיי צו בעזוכען מיט דעם אויסרייד, אַז איך בעדאַרף נאָך עפּעס פון זיי דער-

געהן און אז איך וועל שוין דאָרט זיין, וועט געוויס וויערא מיר געבען א געלעגענהייט מיט איהם זיך צו זעהן.

— עס לעבע דיא פרייהייט! — האבען דיא פערזאמעלטע שטיל געשעפּטשעט — עס לעבע דיא פערפאָלגטע פאר פרייהייט! עס לעבע איהרע פריינדע! עס לעבע אלע פרייהייטס דיינקער און פרייהייטס קעמפּפער!

און אין פערלויף פון א פערטעל שטונדע זיינען אלע פערשוואונדען אין דעם פינסטערען און מיט נאכט בעדעקטען באַגאָראָדסקער וואלד.

39טעס קאפּיטעל.

מען פערחאַפּט איהם.

— זעהר א מיאוסע און טרויעריגע געשיכטע צוזאמען! — האט צו זיך אליין גערעדט דער מיליאָנער מאָראָזאָוו זיצענד אין זיין קאבינעט וויא א צומישטער — שוין אייניגע טעג זיינען פאָראיבער און דער פערשוואונדענער מערדער טימאפיי מיכיילאָוו איז וויא אין וואסער אריין! א שעהנע געהיים־פּאָליציי האט עס מאסקווא! טאָג און נאכט ניהיליסטען! און דא ווערען מענשען אין דיא גאסען געקוילעט און קיינער געפינט גאר, יא מערדער ניט אוים.... וואס הארט עס זיי? אבי זיי געהמען געהאלט פון דער רעגיערונג פאר אויסצוגעפינען דיא וואס לעזען עפּעס א ביכעל אדער שרייבען א בריעוועל וואס דער פּאָליציי געפעהלט ניט. אָט דאָס איז זייער הויפּט בעשעפטיגונג און מאָרדטהאטען מעגען אפּגעטהאן ווערען חאָטש טויזענד א טאָג!

ער איז פון זיין שטוהל אויפגעשטאנען און האט אויפגערעגט איבער זיין קאבינעט ארומגעמארשירט.

— אבער וויא קומט דער מערדער צו אלעקסייעוו'ן? צום מאסקווער גאָלאָווא מיט וועלבען דער באטיושקא צאר קושט זיך? — האט ער געוואָרטשעט — דאס איז עפּעס ניט קיין גלאטע געשיכטע! צו א פרעמדען מענשען אין הויז געהט מען אזוי ניט אריין! דאס איז א זאך וועלכע עס קען גאר ביי מיר ניט רעכט ווערען! וויא הייסט עס, אז צוויי מערדער געהען אריין צום מאָסקווער גאלאווא אין הויז און געהן זיך דורך א הינטער־טהיר ארוים? א שפּיעצעל הײנט, א שפּיעצעל מאָרגען; אבער דאס איז דאָך ניט גאנץ גלאט! וויא קומט גאר אן אונבעקאנטער מענש אריינצוגעהן צום מאסקווער גאָלאָווא? האבען דען דיא מערדער געקענט אויסרעכענען, אז אלעקסייעוו וועט זיי ניט קומען אנטקעגען און זיי פרעגען וואס ווינשען זיי? איך בעגרייף עס ניט!....

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפּען, דער דיענער איז אריין־געגאנגען און האט איהם געמעלדעט, אז אברהם שטיין ווינשט איהם צו זעהן.

— הייס איהם אריינגעהן! — האט ער דעם דיענער מיט א צופריעדענע מינע בעפוילען.

אברהם שטיין איז אריינגעגאנגען און האט איהם פריינדליך בעגריסט.

— זעצט אייך העדר שטיין, — האט צו איהם מאָראָזאָוו ליעבליך געזאגט — לאמיר זיך אביסעל וועגען דער טרויעריגער געשיכטע דורכריידען.

שטיין האט זיך אוועקגעזעצט.

— איהר זייט הערר שטיין א קלוגער, פערנינפטיגער מענש — האט מאראָזאָוו פריינדליך געזאגט — אייער בליק וועגען טימאָפיי מיכיילאָוו'ן האט זיך געציינט אזוי ריכטיג, אזוי אויסגערעכענט, פונקט וויא איהר וואָלט געוועזען א נביא; אלזא בעט איך אייך פריינד, איהר זאָלט מיר זאָגען אייער מיינונג וועגען דער רעטהזעלהאפטער געשיכטע, וואס דער מערדער מיט זיין קאמעראד זיינען אריינגעגאנגען אין אלעקסייעוו'ס הויז און פון דאָרט פערשוואונדען....

— און אלעקסייעוו'ס ערקלעהרונג געפעהלט אייך ניט, הערר מאראָזאָוו? — האט איהם שטיין מיט א לייכטען שמייכעל געפרעגט — דיא צייטונגען הערען גאָר ניט אויף צו ריהמען דיא מערדער פאר דיעזען איינפאל....

— דאס בעגרייפט ניט מיין פערשטאנד! — האט איהם מאראָזאָוו אויפגערעגט ערוויעדערט — דאס קען מען איינשמועסען אינגלאך; אבער מיר עלטערע און פראַקטישע קויפלייטע קענען עס ביי זיך ניט רעכט מאכען....

— דיינקט איהר דען, הערר מאָראָזאָוו, אז אונזער גאָלאָווא שטעהט אין פערבינדונג מיט מערדער? — האט איהם שטיין שארף געפרעגט.

— איך וויים דא גאר ניט וואס צו דענקען! — האט איהם מאָראָזאָוו ערוויעדערט — און איך בעט אייך, הערר שטיין, אז איהר זאָלט מיר זאגען אייער מיינונג.

— מיין מיינונג? — האט שטיין געענטפערט — אָ, הערר מאָראָזאָוו, איך בין א מענש פון דיעזען פאָלק, וועלכער פלאגט זיך שוין באלד צוויי טויזענד יאהר פאר דיא וואהרהייט, פאר זיין דיינקען וואס אנדערע געפעהלט ניט, און דארום טאָרען מיר ניט אונזער מיינונג וועגען אונזערע הערשער־פריי ארויסריידען זאגאר פאר אונזערע אייגענע אויערען.

— מאכט אייך הערר שטיין ניט נאררייש! — האט איהם מאראזאוו פריינדליך ערוויעדערט און זיין געזיכט האט אנגענומען אן ערנסטען אויסדרוק — איהר זייט א קלוגער מענש און דארפט וויסען מיט וועמען איהר רעדט.... איהר ווייסט אליין, אז ווען איך וואָלט געוועזען א יודענ־פיינד וואָלט איך בעשעפטיגט מיינע גלויבענס־גענאָסען אין מיינע געשעפטען אויפ'ן פראָווינץ; איהר דארפט אבער וויסען, אז איך האב צו אידען גאר ניט. איך בעטראכט זיי אימער פאר א קלוגעס און עהרליכעס פאָלק און איך זעה, אידען זאלען לעבען מיר מאכען א לעבען.

— מיין פאָלק איז אייך דאפיר זעהר דאנקבאר — האט איהם שטיין געענטפערט — אבער איך קען אייך מיין מיינונג וועגען דער געשיכטע ניט זאגען, ווייל איהר מוזט פריהער גוט קענען לערנען אלעקסייעוו'ן....אז ניט — וועלען מיינע ווערטער זעהר זאנדערבאר אייך פאָרקומען.

— איהר זייט א בראווער עהרליכער מאן, הערר שטיין. אלעס וואס איך וועל פון אייך הערען איז ביי מיר הייליג.

שטיין האט זיך פערטראכט.

— קענט איהר פּיעללייכט דא אין מאָסקווא דעם רייכען לערער־הענדלער קאָלצאָוו? — האט איהם שטיין פּלוצלינג א פרעג געטהאן.

— איך קען איהם פון דערווייטען; אבער נעגען וואס פרעגט איהר עס מיר?

— מיר וועלען באלד אויף דעם ארויפקומען, — האט איהם שטיין רוהיג ערוויעדערט — אבער איך וועל אייך הערר מאראזאוו שטעלען נאך א פראגע: צו האט איהר א געלעגענהייט מיט קאָלצאָוו'ן נעהענטער צו בעקאנט ווערען?

— וויא באלד איך וועל עס געפינען פאר נייטהיג, זעלבסטפערשטענדליך, אז איך וועל עס מוזען טהאן.

— אלזא הערר מאראָזאָוו — האט שטיין געלאסען געזאגט — ראטה איך אייך, אז איהר זאלט מיט קאָלצאָוו'ן נעהענטער בעקאנט ווערען; דאמאלס וועט איהר וויסען וועֶר אלעקסייעוו איז. איך טאר געגען מיין פּרינציפּ ניט געהען און קען אייך ניט איין וואָרט וועגען אלעקסייעוו'ן זאגען, אבוואהל עס טהוט מיר לייד אייך צו ערגערן....

מאָראָזאָוו האט זיך אויף איינינע מינוטען פערטראַכט.

— איהר זייט הערר שטיין א מענש מיט א פעסטען און עהרליכען כאראַק־טער! — האט מאָראָזאָוו זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע געזאגט — איך ליעב אזעלכע מענשען וועלכע נעהען ניט געגען זייער פּרינציפּ און וויא איך בין נייגיעריג אייער מיינונג צו הערען, דאָך וועל איך געדולדיג דאס אפּוואַרטען ביז איך וועל מיך זעהן מיט קאָלצאָוו'ן; אבער זאגט מיר נור הערר שטיין צו האט זיך אייך איינ־געגעבען עפּעס צו דערגעהן וועגען דעם פערשוואונדענעם מיכיילאָוו'ן?

— איך האב דיא גאנצע צייט ניט גערוהט, — האט שטיין ערוויעדערט — אייער ווירדיגער ברודער איז אויף איבער מאסקווער גאסען ארומגעגאנגען; אבער ליידער איז דער מערדער וויא אין וואסער אריין.

— איך בין פון דיעזער געשיכטע אזוי אויפגערעגט, אז איך בין גאר אויסער זיך. דער אונגליקליכער זאוויאלין איז ביז דער פערגאנגענער וואָך געוועזען ביי מיר פערערכענט פאר א געמיינעם שורקע וואס איז אנטלאפען מיט מיין געלד נאך אמעריקא. זיין ווייב מיט זיין ברודער זיינען דאריבער געזעסען גאנצע אכט מאנאטען אין אסטראג. שטעלט אייך יעצט פאר זייער לאגע.

— דאס איז ווירקליך זעהר א טרויעריגע געשיכטע.

— הערט נור הערר שטיין, — האט מאָראָזאָוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — זייט איהר צופריעדען זיך אָפּצולייגען נור אויף אויסצוגעפינען דעם מערדער?

— איך דיינק, אז דיא געהיים־אגענטען וועלען איהם ניכער אויסגעפינען.

— דאס איז ניט ווערטה א זעץ אין דער ערד. זיי זיינען שטענדיג פּערנומען מיט דיא ניהיליסטען און זיי זיינען גלאט אויך טויגעניכטסען; אבער אז איהר הערר שטיין וועט זיך אפּליינען נאר אויף דעם, בין איך זיכער, אז איֶהר וועט איהם אויסגעפינען. איך בין בערייט צו פערשווענדען אויף דיעזעס פיעלע טויזענדער און וועל ניט רוהען איין מינוט ביז איך מוז ראכע נעהמען פאר דיא אונשולדיגע בלוט.

— איך האב אבער דערצו איין בעדינגונג, האט איהם שטיין נעענטפערט.

— איך וויל זיא הערען.

— אז איהר זאלט זיין א פאטער צו דיאביידע אונגליקליכע פאמיליען גרינבערג און גאָלדבוים. דיא ווייבער און קינדער פון דיא אונשולדיגע ארעסטאנטען ווערען פערפאָלגט פון דער פאָליציי. נאך איידער דער פּראָצעס האט זיך געענדיגט וויל זיא זיי פון מאסקווא ארויסשיקען. דיא אָקאָלאָדאָטשניקעס האבען פון זיי אויס־געצאפּט דעם לעצטען גראשען. זיי וועלען זאגאר ניט קענען זיין אין געריכט אום א קוקצוטהאן, פיעללייכט דעם לעצטען מאל אויף זייערע ליעבסטע, טהייערסטע, וועלכע ווערען געהן אין קאטערגא!

— איך וועל מיך דיא מיה געבען וואס נור מעגליך איז פאר זיי צו טהאן — האט מאראזאָוו געריהרט ערוויעדערט.

— אלזא, הערר מאראָזאָוו — האט שטיין מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט — אויסער וואס איך בין אייך דערפאר זעהר דאנקבאר, נעהם איך פון יעצט אָן דיעזע מיסיאָן. איך וועל אייך דיענען וויא אן איינענער ברודער און וועל מיך מיט קיינע אנדערע געשעפטען ניט אָפּגעבען ביז איך וועל ד ע ם מערדער אָדער ד י א מערדער אויסגעפינען. איך מאך אייך אבער אויפמערקזאם, אז איהר דארפט דעם פּראָקוראָר און דעם סליעדאָוואטעל בעמערקען, אז זיי זאלען זיך פעסט א נעהם טהאן צו דעם פּרעאָבראזשענסקען פּריסטאוו מיט זיינע אָקאָלאָדאָטשניקעס, וועלכע האבען זעלבסט עדות געזאגט אז זיי האבען געקענט זאוויאלינען אלס א געמיינעם פּיאניצע. איהר האט דאך אליין געהערט פון חאָחלאָוו׳ן אז טימאָפיי׳ס נאָכבארען האבען דאמאלס געמורמעלט ווענען דעם פּריסטאוו, אז ער האט א שעהנעם גראָשען גענומען פון טימאָפייען פאר דיעזער שטוקע.

— איך וועל עס אלעס בעזאָרגען! — האט מאראָזאָוו אויפגערעגט ערוויע־דערט — און איהר גיט מיר איבער דיא אדרעסען פון דיא אונגליקליכע פרויען גאָלדבערג און גרינבערג.

שטיין האט איהם מיט פרייד דיא אדרעסען איבערגעגעבען און איז צופריע־דען פון זיין קאבינעט ארויסגעגאנגען.

— אָט דאס הייסט א קלוגער, עהרליכער און בראווער איד! — האט מאָ־ראָזאָוו נאך שטיינס אוועקגעהן צו זיך אליין גערעדט — אומזיסט ווילען אונזערע רוסען דיעזען פאָלק ערניעדריגען און פערניכטען. דאס איז מעהר ניט וויא מענשען האס, דעספּאָטיזמוס און נייד (קנאה)! וואס קענען מיר האבען צו א פאָלק, וועלכער איז קלינער פון אונז? מיר בעדארפען זיך דיא מיהע געבען אויף קלוג צו זיין, מיר מוזען שטרעבען צו ערדייכען אלע גוטע איינענשאפטען וואס מיר זעהען און געפינען אין איהם; אבער איהם פערפאָלגען דערפאר וואס מיר שטעהען ניעדריגער פון איהם, איהם ווערען פערניכטען ווייל ער איז מעהר ענטוויקעלט, מעהר אינטעליגענט און אויפגעקלערט פון אונז, דאס איז נור א ניעדערטרעכטיגקייט און א הימעל־שרייענדעס אונרעכט!

דער דיענער איז ארײנגעלאָפען און געמעלדעט, אז דער מאָסקווער גאָלאָװא אלעקסייעװ װינשט איהם צו זעהן.

— אלעקסייעװ? -- האט מאָראַזאָװ איבערראשט ארויסגערעדט — הייס איהם ארײנגעהן.

װיא מאראזאװ׳ן האט זיך ניט געװאָלט איהם ליעבליך עמפּפאנגען, דאך איז ער איהם ענטגעגען געלאָפען און האָט איהם פריינדליך אויסגעשטרעקט זיין האנד און גאַנץ העפליך איהם ־געבעטען זיצען.

דיא עטיקעטע ביי פּראקטישע און ערפאהרענע מענשען מוז אייביג אין איהר אָרדנונג געהן, און דיא װעלט פאָרדערט עס.

— אָ, װאס פאר א גאסט! — האט מאראָזאָװ מיט אן ענטציקטע מינע ־אויסגעשריען — װיא צופריעדען איך בין אייך גאָלאָװא אין מיין קאבינעט צו זעהן.

— און איך בין עבענזאָ צופריעדען אייך, העררר מאראזאװ, צו בעזוכען! — האט איהם אלעקסייעװ מיט א ליעבליכע מינע געענטפערט — װיא געהט עס? װאס מאכט איהר, העררר מאראזאװ?

— איך מאך גאר נישט — האט איהם מאראזאװ מיט א פריינדליכען שמייכעל געענטפערט — דיא מאשינען דרעהען זיך, ליינען מיט סיץ ארבייט זיך און עס מאכט זיך.

— און דאס איז ביי אייך גאָר נישט געמאכט? — האט איהם אלעקסייעװ שמייכלענד געפרעגט — אָ, אָ, זייט איהר שוין א מאכער! אז רוסלאנד װאָלט גע־האט נאך אייניגע אזעלכע, װאָלט דיא גאנצע לאנד געװען גליקליך.

— איך דאנקע גאָלאָװא, פאר אזא קאָמפּלימענט.

— דאס איז קיין קאָמפּלימענט, נור דיא װאהרהייט אליין. זייט איהר דען ניט אין גאנץ רוסלאנד דער איינציגער גרעסטער פאבריקאנט? אונזער פאטערלאנד האט אייך װירקליך װאס צו פערדאנקען.

— דוא חנפענסט מיר היינט עפעס צופיעל, — האט זיך דער קלוגער מאראָזאָװ געקלערט.

— װייסט איהר גאלאװא, — האט מאראזאװ פּלוצלינג א זאג געטהאן — אז דיא געשיכטע מיט מיין פּריקאזטשיק האט מיך אזוי אויפגערעגט, אזוי צערשמע־טערט, אז איך בין גאר אויסער זיך. איך קען גאנצענע נעכט ניט איינשלאָפען, איך געה אָרום װיא װאהנזיניג.

— דאס איז װירקליך אזא טרויעריגער פאל, װעלכער קען דעם שטארקסטען מענשען צוברעכען, — האט אלעקסייעװ מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט — אבער װיא געפעהלט עס אייך דיא געשיכטע מיט׳ן מערדער? ער האט געפונען א גוטען פּלאץ פון װאנען זיך אויסצודרעהען פון זיינע פערפאָלגער.

— דאס איז װירקליך געװען א גוטער איינפאל — האט איהם מאָראזאװ פּאָליטיש געענטפערט — אבער דאס איז אויך געװען גענוג ריזיקאליש.

— ריזיקאלישער קען ׳עס גאר ניט געבען, — האט אלעקסייעװ איהם אונ־טערבראָכען — איך האב זיצענדיג ביי מיר אין קאבינעט געהערט א גערויש

אין פאָר־צימער, איך האב געוואָלט אין צימער אריינגעהן! אבער עפּעס אויף זייער גליק בין איך אויף מיין שטעלע נעבליעבען; זיצען און פּלוצלינג איז אייער ברודער אריינגעקומען און מיר געפרעגט וועגען צוויי מענשען, וועלכע האבען מיר נור־וואָס בעזוכט.

— און ווער קען דאָ זיין דער צווייטער פּערזאן? — האט מאַראַזאוו קוועטשענדיג מיט דיא פּלייצעס געפרעגט.

— אך, וויא קונציג דאס איז אָפּגעמאכט געוואָרען, — האט אלעקסייעוו מיט ענטציקונג וויא צו זיך אליין גערעדט — איך וואָלט קיינמאל ניט געגלויבט, אז מענשען זאלען זיך עס ערלויבען. דאס קענען טאקי טהאן נור מופקרים.

— און אויף אזא ארט איז זיי געלונגען זיך צו רעטען.

— איז גאָר פון זיי קיין שפּור ניטאָ?

— ניט א שאטען זאָגאר.

— איהר ווייסט, הערר מאַראָזאוו, מיר גלויבט זיך גאָר ניט, אז זיי האבען אייער פּריקאזטשיק ערמאָרדעט — האט איהם אלעקסייעוו פּלוצלינג א זאג געטהאן.

— דאס איז קלאר וויא יעצט איז טאָג אויף דער וועלט.

— האט איהר טאקי ריכטיגע בעווייזע דערצו?

— וואס קען זיין א בעסערער בעוויין וויא א גאָלדענ־רינג מיט'ן נאָמען „זאוויאלין", וואס איינער א חאַחלאָוו האט פון זיין פינגער אראפּגעצויגען?

— האט איהר טאקי ווירקליך אזא בעוויין?

— דער רינג איז ביי דעם פּראָקוראָר; אבער מיר איז א וואונדער וואס איהר ווייסט נאָר ניט פון דעם; דיא צייטונגען האבען נאך גאר דאריבער ניט אויפגע־הערט צו רעדען.

— איך זאג אייך דיא וואהרהייט, אז פאר איבערראשונג וואס דיא מערדער האבען זיך דורך מיין הויז גערעטעט, האב איך גאר דיא צייטונגען דאריבער ניט געלעזען.

— דוא זאנסט א גראָבען ליגען, — האט זיך מאַראָזאוו געקלערט — דא מוז עפּעס זיין א זאָנדערבארע געשיכטע. איך מוז מיך נאך היינט זעהן מיט מיט קאָל־צאָוון און וויסען וואס דער קלוגער שטיין האט דא געמיינט.

— דער פערזעהן איז דאָ געוועזן, — האט מאַראָזאוו געזאגט — וואס מיין ברודער האט באלד דעם מערדער ארויסגעהענדיג פון זיין הויז ניט פערהאפּטעט.

— און ווארום האט ער עס טאקי ניט געטהאן?

— ווייל דער רינג איז נאך ניט געוועזן פון פפאנד־הויז אויסגעקויפט. ער איז יעצט אויסגעקויפט געוואָרען ווען דער פפאנד־לייער איז געקומען אום צוועלף אוהר ביי נאכט פון'ם טהעאטער.

— דאס איז ווירקליך א שרעקליכער פּערדרוס.

— א פּערדרוס צו א פּערדרוס איז ניט גלייך.

— לאָמיר דאס הערר מאראזאוו דערוויילע אוועקלייגען, — האט אלעקסייעוו נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — איך גלויב, אז דער מערדער וועט זיך פון

דער פּאָליציי ניט אויסדרעהען; ער וועט געוויס ארייַנפאַלען און וועט אָפּגעצאָהלט ווערען וויא ער האט פערדיענט. איך בין אבער צו אייך נעקומען וועגען זעהר א וויכטיגע זאך, וואס בעלאנגט צו יעדען איינציגען, וועלכער איז נור טריי אונזער פּראָוואָסלאַוונע פאָלק און אינטע־עסירט זיך מיט זיין לאגע. — זייט איהר, הערר מאראזאוו איינפּעלעגט דאס צו הערען?

— מיט'ן בעסטען פערגניגען.

— אלזאָ, הערט מיך הערר מאראזאוו אויפמערקזאם אויס. איך האב ער־פאהרען, אז דיא זשידאָוסקע געזינדעל אין מאָסקווא וויל דא זיך אויסבויען א גרויסען טעמפעל אויף „ספּאסאָגאָלניטשעסקי פּערעאולאָק“ און דער אלטער נארר דאָלגאָרוקאָוו וויל זיי עס ערלויבען. היינט שטעלט אייך פאר וויא דיא זשידעס וועלען זיך יעצט אין מאסקווא איינוואָרצלען. זייערע אלע געבעט־הייזער דיענען פאר זיי אלס בערזען־הייזער, וואו עס ווערען אָפּגעטהאן אלע שווינדלען און געמיינהייטען, און וויא באלד זיי וועלען האבען אין מאָסקווא א גרויסע שוהל, האבען מיר צו ערווארטען, אז מאסקווא זאל ווערען דיא צווייטע „ווילנא“ אָדער „בערדיטשוב“. אונזערע פּראוואָסלאַוונע וועלען באלד ניט האבען וואו זיך אהינצוטהאן צוליעב דיא זשידעס. מאסקווא וועט אין א פערלויף פון צעהן יאהר ווערען א זשידאָווסקע שטאדט און דעם גאנצען האנדעל וועלען דיא זשידעס פערכאפּען אין זייערע הענד. אלזאָ, איז ביי מיר פערבליעבען דאריבער צו פאָהרען צו אונזער מאָנארך. איך האב עס נאך געוואלט טהאן מיט איינינע טעג פריהער; אבער ליידער האבען דיא צייטונגען בעריכטעט, אז דער מאנארך האט געליטען פיעבער און האט פארינע וואך קיינעם ניט עמפּפאנגען. יעצט בין איך שוין בערייט צו דער רייזע; אבער איך זוך דא א הויכגעשטעלטע פערזאן, וועלכער זאל דעם אלטען גענעראל גובערנאטאר אָפּהאלטען פון צו געבען דאָס ערלויבניס, און דיעזען מאן געפין איך אייער פערזענ־ליכקייט. איהר, הערר מאראזאוו, זייט דער ערשטער און גרעסטער פאבריקאנט אין רוסלאנד און אייערער א ווארט וועט אויף דעם אלטען ווירקען.

— מיר וואונדערט זעהר הערר אלעקסייעוו, — האט מאראזאוו רוהיג נעענט־פערט — ווארום איהר טהוט עס ניט אליין? ווער איז מעהר געאכטעט אין מאָסקווא אלס דער גאלאָווא?

— איך מוז אייך זאגען דיא וואהרהייט הערר מאראזאוו, אז צווישען מיר און דעם אלטען איז דורכגעלאָפען א שווארצע קאץ.... מיר זיינען אפילו גוטע פריינד; אבער ווען איך זאג אייך הערר מאראזאוו, אז אייערער א ווארט וועט אויפ'ן אלטען מעהר ווירקען אלס מיינער, בעדארפט איהר פערשטעהן, אז איך מאך ניט קיין אירטהום.

— אָבער וואס הארט עס אונז, אז דאס ביסעלע אידען אין מאָסקווא וועלען יא האבען א שוהל? — האט איהם מאראזאוו נאך א קורצען נאכדענקען געפרעגט — אין געגענטהייל, איך דיינק, אז א געבעט־הויז בילדעט א פאלק אויס און מאכט איהם פיעל מאָראלישער.

— אלץ ניט דיא זשידעס! — האט אלעקסייעוו גיפטיג אויסגעשריען — זייערע

געבעט=הייזער זיינען איינפאכע גנבישע נאָרעס, וואו עס ווערען אָפּגעזעצט אלע דיעבּשטאלען און וואו עס ווערען אָפּגעהאלטען פערזאמלונגען וויא צו בעשווינדלען אונזער ארעמען פאלק און אראָפּשינדען פון איהם זיין הויט. איהר זאגט הערר מאראזאוו, אז אידען זיינען וועניג אין מאָסקווא; אבער איך פערזיכער אייך, אז זיי זיינען היער מעהר אלס הונדערט טויזענד. דאס איז אן אכטעל טהייל פון מאסקווער בעפּעלקערונג. — איין איד צווישען הונדערט רוסען איז אויך זויא א וואָלף צווישען א סטאַדע שעפּסען, הייגט וואס בעדייטעט איינער צווישען זיעבען?.... עס איז דיא שולדיגקייט פון יעדען עהרליכען פּראַוואָסלאַוונעם צו פערפאלגען דיעזע שעדליכע פּאַראַזיטען, וועלכע זויגען אויס דאס מארך פון אונז און לאזען איבער פון אונזער אַרעמען פאָלק נור א הויפען מיט ביינער. איך גלויב הערר מאראזאוו, דאס איהר אלס עהרליכער און פרומער פּראַוואָסלאַוונער וועט ניט דערלאָזען, אז דיא זשידעס זאלען זיך מאכען דאָ א נעסט.

— אבער אז איהר פאָהרט דאריבער צום מאָנארך, וואצו בעדארפט איהר, אז יעמאַנד זאל ריידען מיט'ן גענעראל=גובערנאַטער? — האט מאראזאוו מיט אן ערנסטע מינע געפרעגט.

— איהר ווייסט אליין אויך הערר מאראזאוו, — האט אלעקסייעוו מיט א טרויעריגע מינע געענטפערט — וויא דער אלטער איז ביי אונזער קיסר געאַכטעט. אמת ער האט איהם ניט איבּערינעגם האָלד; אבער ער האט פאר איהם רעספּעקט, און וויא באלד דער אלטער וועט אן ערלויבנים געבּען, וועט דער מאנארך זיא ניט וועלען מבטל זיין. איך פערשטעה דיא זאך זעהר גוט און דארום ווענדע איך מיר צו אייך און איך פערהאָף, אז איהר וועט מיר פון אזא ביטע ניט ענטזאגען, ווייל זיא איז אין אייערע אינטערעסען אזוי גוט וויא אין מיינע. מיר ליעבען ביידע אונזער פאָלק און מיר פערשטעהען וואס א זשיראָווסקע שוהל אין מאָסקווא קען דא אנמאכען....

— איך גלויב, אז פּאַסטוחאָווס דריי ארטיקלען אין זיין „מאָסקאָווסקי ליסטאָק“ וועגען דיא אידישע שוהלען אין אלגעמיין, וועלען אויף דעם אלטען מעהר ווירקען אלס מיינע ווערטער — האט איהם מאראָזאָוו שוואך געענטפערט — דאלגאָרוקאוו'ס סעקרעטער איכטאָמין איז א גרויסער יודען=פיינד און האט איהם געוויס דיא ארטיקלען געגעבען צו לעזען.

— דער אלטער לעזט ניט דעם „מאָסקאָווסקי ליסטאָק“ — האט איהם אלעקסייעוו פערדריסליך ערוויעדערט — אבער מיך וואונדערט גלאט אויף אייך הערר מאראָזאָוו, ווארום איהר האט זיך באלד ניט אָנגעחאפּט נאך היינט דעם אלטען דאריבער צו בעזוכען. דאס איז דאך דיא שולדיגקייט פון יעדען פרומען פּראַוואָסלאַוונעם.

מאראָזאָוו האט זיך פערטראַכט.

— גוט! — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — היינטיגע וואָך וועל איך דעם אלטען דאריבער בעזוכען.

— איך דאנקע הערר מאראזאוו, — האט אלעקסייעוו ערפרייהט אויסגערופען

און האט איהם געדרייכט זיין האנד — אבער איך מוז אייך אויפמערקזאם מאכען, אז ניט שפּעטער וויא מארגען מוז דיא זאך געשעהן. — איך וויים בעשטימט, אז דער אלטער איז געזאנגען דאס ערלויבניס וויא אם שנעלסטען צו געבען. דיא זשידעס לאזען איהם ניט צו רוה. זיי שטויסען זיך, אז איך שטעה זיי אין וועג און דאריבער האבען זיי צו מיר געשיקט זייער ראבינער, וועלכער איז „מיט א נאָז" פון מיין צימער ארויסגעגאנגען.

— איך קען עס אבער פריהער וויא איבערמאָרגען ניט טהאן! — האט איהם מאראזאוו געענטפערט — איך מוז נאך היינט אויף א טאג פערדרייזען נאך באָגאָ־ראָדסק.

— וויא באלד איהר קענט ניט איז אנדערש, — האט אלעקסייעוו מאבענדיג מיט ביידע הענד געענטפערט — איך וועל בעטען גענעראל איסטאָמין, אז ער זאל דעם זשידאָווסקי ביט־שריפט נאך א פּאָר טעג אין זיין טיש־קעסטעל אָפּהאלטען און איך וועל דערווייל א פאָהר טהאָן צום מאָנארך.

— ווען דענקט איהר צו פאָהרען?

— מאָרגען אום דריי אוהר נאך מיטאָג.

— און באלד איבערמאָרגען וועט איהר ביי איהם האבען אן אודיענץ?

— וויא פערשטעהט איהר הערר מאראָזאוו, וועל איך דען אין אזא זאך שווייגען?

— נו, זאל אייך גאָט מצליח זיין.

— איך פערהאָף, אז דורך אונז ביידען וועט דיא זאך צייטליך געשטערט ווערען — האט אלעקסעיעוו זיך אויפהויבענד פון'ם שטוהל געזאגט.

זיי האבען זיך פריינדליך געדריקט דיא הענד און אלעקסעיעוו איז צופריעדען אוועקגעגאנגען.

מאראָזאוו איז אין זיין קאבינעט געבליעבען זיצען א ווייל׳ע פערטראכט. פלוצלינג איז ער פון זיין שטעלע אויפגעשטאנען און האט בעריהרט א ווייסען קנעפּעל אין וואנט.

עס איז באלד אריינגעלאָפען א דיענער.

— געה ברענג וואס שנעלער אן איזוואָזשציק — האט מאראָזאוו בעפאהלען. און ברענג מיר אהער דעם איד אברהם שטיין! ער וואוינט אויף „קוזנעצקי מאָסט", דאָם סטערעלצקאוואָ.

— סלושאיום בארין! — האט דער דיענער זיך פערנייגענד געענטפערט און איז באלד ארויסגעלאָפען.

מיט א פירטעל שטונדע שפּעטער האט אונזער בעקאנטער אברהם שטיין זיך געפונען אבערמאלס ביי מאראזאוון אין קאבינעט.

— איך האב אייך הערר שטיין צוא פערטרויען א וויכטיגען געהיימניס, האט מיר ראזאוו נאכן ערענסט געזאגט — אבער קיינער טאר ניט וויכען, א[illegible] איך האב עס אייך פערטרויט.

— דאס פערבלייבט א שטענדיגע געהיימניס!

— ווייסט איהר, אז אייערע גלויבענס־גענאָסען ווילען בויען א טעמפעל ? האט מאראזאָוו געפרעגט.

— צו איך ווייס ? איך בין ניט קיין רייכער מאן; אבער וויעפיעל געלד איך בעזיץ גיעב איך אויף דעם אוועק. עס פעהלט מעהר ניט וויא דאָס ערלויבניס. וועלכע מיר דענקען צו בעקומען אין פערלויף פון היינטיגען מאָנאט.

— האט זיך אייער געמיינדע געווענדעט צו אלעקסעיעוו'ן ?

— מיר האבען געשיקט צו איהם דעם ראבינער; אבער ער האט איהם זעהר גראָב בעהאנדעלט און נאך גרעבער ענטזאגט.

— נו, טא וויא אזוי דענקט איהר אין פערלויף פון היינטיגען מאנאט צו האבען דאס ערלויבניס ?

— ווייל דאָלגארוקאָוו, זאל מאריך ימים ושנים זיין איז זעהר ליבעראל און טאָלעראנט און דיא זאך' היינגט אפּ נאר פון איהם.

— טאָ וואצו האט איהר בעדארפט שיקען דעם ראבינער צו אלעקסעיעוו'ן ?

— ווייל מיר האבען געדענקט, אז ביי איהם וועט עס רעכט ווערען און ווען אפילו ניט, האבען מיר דאך געמוזט יוצא זיין און ניט רייצען אזא הויכע פער־זענליכקייט.

— דאס איז געוועזען פון אייער געמיינדע א נאררישקייט.

— איהר הערר מאראָזאָוו, בעטראכט עס פאר א נאררישקייט, — האט שטיין געענטפערט — ווייל איהר קענט זיך זאָגאר דעם קלענסטען בעגריף ניט מא־כען וואס הייסט א פערפאָלגטעס און געדריקטעס פאָלק. אונזערע אמאליגע גע־לעהרטע האבען אונז געהייסען פאַרזיכטיג זיין אפילו מיט א גאנץ קליינינקען, וועל־כער געהערט ניט צו אונזער פאָלק. ווייל א פערפאָלגטע און ערניעדריגטע נאציאָן אויף וועלכער אלע שפייען, אלע גיסען פאמוניצעס, אלע שלאָגען איהם אין קארק אריין און שטויסען איהם פון יעדער געזעלשאפט ארויס, אזא נאציאָן בעדארף ציטערן אויך פאר א פליעג. היינט שטעלט אייך פאָר וויא מיר ציטערן פאר'ן גרויסען און מעכטיגען אלעקסעיעוו! מיר האבען געמוזט צו איהם שיקען אונזער ־אבינער; אבוואהל מיר האבען געוואוסט, אז דאָס ערלויבניס איז וויא אין קעשענע. מיר האבען געדענקט, אז ער וועט עס ביי זיך רעכט מאכען, און ווען אפילו ניט, זאל ער געוואוינט ווערען מיט'ן געדאנק, אז אידען ווילען אין מאָסקווא האבען א שוהל און וויא דיא וואהרהייט מוזען מיר טאקי האבען א שוהל, ווייל א געמיינדע פון צוואנציג טויזענד אידען קענען מיט אייניגע מנינים־שטיבלאך ניט אויסקומען און אפילו פּאָביעדאָנאָסצעוו אליין וועט אנדערש ניט זאָגען. וויא שלעכט ער איז צו אידען, דאך שטעה־ט ער זיי ניט אין רעליגיעזע זאכען. ער ווייס גאנץ גוט, אז געבעט־הייזער מאָראליזירען א פאָלק און גיעבען זיי עדעלע בעגריפע.

— איהר האט פאָלקאָם רעכט, — האט איהם מאראָזאָוו פריינדליך ערוויע־דערט — אבער איך מוז אייך פערטרויען, אז אלעקסעיעוו וויל אייך אין דעם שטערען.

— אבוואהל דאס איז ביי מיר קיין נייעס ניט, — האט שטיין געענטפערט —

דאך דאנס איך אייך דאפיר אין׳ם נאָמען פון דער גאנצער אידישער געמיינדע!

— איך דענק אבער, — האט מאראָזאָוו ווייטער גערעדט — אז דאס וואס אלעקסעיעוו פאהרט דאריבער צום מאָנארך, וועט יא ביי אייך זיין א נייעס!

שטיין איז איבעראשט פון זיין שטעלע אויפגעשפרונגען.

— דאס איז ווירקליך ביי מיר א נייעס! — האט שטיין געשטאמעלט — אזוי וויט האבען מיר גאר ניט געקענט אויסרעכענען.

— און וואס דענקט איהר יעצט צו טהאן?

— איך דענק, אז דיא זאך איז יעצט אויסגעשפיעלט, — האט שטיין מיט א זיפץ ערוויעדערט.

— ניין, הערר שטיין, דיא זאך איז ניט אויסגעשפיעלט! — האט מאראָזאָוו ערנסט געזאגט — אידען אין מאסקווא מוזען האבען א שוהל!

— אבער וויא אזוי, ליעבער הערר מאראָזאָוו?

— גאר איינפאך, אז נאך היינט זאל זיך פּאָליאקאָוו אדער מאלליך זעהן מיט׳ן אלטען דאָלגאָרוקאָוו און זיי זאלען פון איהם דאס ערלויבנים אויסבעטען. ער איז אן אדעלמאן, און אז מען וועט איהם צואיילען וועט ער גלייך ערלויבען!

— און אלעקסעיעוו?

— הערט איהם וויא דעם קאָטער! נעגען דאָלגאָרוקאָוו׳ס אן ערלויבנים וועט דער מאָנארך אליין אויך ניט געהן. אלעקסעיעוו פערשטעהט עס אויך און ער ציטערט וויא א פיש פיעללייכט וועלען דיא אידען נאך פאר זיין אודיענץ ביים קיסר דאס ערלויבנים פערחאפּען.

— אָה, הערר מאראָזאָוו, איך דאנק אייך פון טיעפסטען הערצען! — האט שטיין מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — איך געה שוין צו פּאָליאקאָוו׳ן מיט מאלליך׳ן!

— אבער אלץ ניט אין מיין נאמען!

— דאס פערבלייבט ביי מיר אן אייבינע געהיימנים! — האט שטיין געענט-פערט און נאכדעם וויא ער האט איהם פריינדליך געדריקט דיא האנד, איז ער פון מאראזאָווס קאבינעט האסטיג ארויסגעגאנגען.

40טעם קאפּיטעל.

דער נייער פּריסטאַוו.

„א נייער פּריסטאוו! א נייער פּריסטאוו!״ — האט זיך געהערט אין יעדער אידישער הויז פון „גאָראָדסקאָי״ אוטשאסטאָק אין מאָסקווא.

— מען זאגט, אז ער איז א גרויסער עמלק, א המן וואס דיא וועלט פער-מאָגט עס ניט!

— פון וואנען ווייסט דוא עס? — האט געפרעגט א יונגע פרוי איהר מאן, וועלכער האט איהר דיא נאכריכט פון דער גאס געבראכט.

— זעה וואס פאר א נארר דוא ביזט, — האט געענטפערט איהר מאן — וויא פערשטעהסט דוא, וועט מען אויף איוואנאָווס שטעלע אוועקזעצען א בעסערן

פון איהם ? איז יעצט א צייט פאר גוטע פריסטאוו'ס אין מאסקווא ? מיט אידען ווערט דאך פון טאג צו טאָג ערגער.

— אבער דאך קען אמאל זיין, אז ער איז גראדע א גוטער מענש, — האט זיין ווייב איהם געטרייסטעט.

— וויא גוט קען ער שוין זיין, אז ער איז פון דער קאזאצקער געזינדעל ? — האט איהר מאן ווייטער גערעדט — גענוג זוד יושר ביי א קאָזאק ! עס איז געווען אמאל א קאָזאק, וועלכער האט געהייסען חמעלניצקי און ער האט א האלבע וועלט אידען אויסגעקוילעט. ריעזער הייסט „יורקאָווסקי״ און פון „חמעלניצקי׳ן״ אָן, גע־פעהלט מיר ניט א קאָזאק וואָס זיין נאָמען ענדיגט זיך מיט א „קי״....

— דוא ווייסט וועלוועל, — האט זיין ווייב בעזאָרגט געזאגט — איך וואָלט דיך ראטהען זיך מיט איהם בעצייטענס צו בעקענען. דוא ווייסט דאך, אז א המן קען אונז גוטע צרות אויסטהיילען.

— איך וויים אבער ניט וויא בעקומט מען צו איהם א צוטרעט ? — האט וועלוועל געענטפערט — מען זאגט, אז ער לאָזט ניט א אידען אויף דיא אויגען. ער איז זעהר א שטרענגער מענש, און וועדליג איך האב געהערט, נעהמט ער ניט דעם גראָשען !

— דאס איז שוין אביסעל איבערטריבען. א רוסישער טשינאָווניק נעהמט ניט קיין חאבאר ! דאס איז ריכטיג וויא דוא וואלסט געזאגט, אז א קאצאפ קען לעבען אהן בראנפען.

— אזוי זאָגען אידען און זייערע א זאגע וועגען הערשער, קען מען ניט אוועק־מאכען מיט דער האנד. איך וויים, אז אונזער פאָלק ישראל האט צו דיעזע זאכען גאר א בעזאָנדערן אינסטינקט.

— אָבער מאך זיך ניט נאַרריש, — האט זיין ווייב געענטפערט — א פריס־טאוו אין א קווארטאל פון צעהן טויזענד אידען, וועט ניט נעהמען קיין געלד ?

— ווייסט דוא וואס דבורה, — האט וועלוועל נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — איך וועל שיקען דעם דוואָרניק א קוקטהאן צו דער נייער פריסטאוו איז יעצט אין אוטשאסטאָק און אויב ער איז דא, וועל איך צו איהם אריבערגעהן. איך וועל מיך פרובען מיט א פינף און צוואנציגער ; וואס וועט זיין זאל שוין זיין!....

— שיק ניט דעם פיאניצא, — האט זיין ווייב געענטפערט — ער טאר גאר ניט וויסען, אז דוא מאכסט מיט'ן נייעם פריסטאוו א בעקאנטשאפט. געה בעסער אליין אריבער.

— דוא האסט רעכט דבורה, היינטיגע צייטען מוז מען שוין פאָרזיכטיגער זיין. איך געה אליין און איך וועל זעהן וואס איך האב צו טהאן.

אין דיעזען אויגענבליק האט זיך דיא טהיר געעפענט און אן אקאָלאָדאָטשני איז אין זייער וואוינונג אריינגעגאנגען.

— צום פריסטאוו ! — האט ער מיט געזאגט אוועקלייגענדיג אויפ'ן טיש א פאָוויעסטקע.

— איך געה מיט אייך צוזאמען, הערר אקאלאראטשני! — האט וועלוועל געזאגט מיט א געהיימע ציטערניש און ער איז גלייך מיט'ן קהל'שען שמש אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — —

— דער נייער פריסטאוו יורקאווסקי איז עפעס נאר א מחבל! — האט געזאגט אפרים זילבערשטיין צו זיין ווייב אין דער געגענווארט פון זיין יונגען זוהן מיט זיין שווינגער-טאכטער — עפעס עס הערט זיך, אז ער איז אן איינפאכער גזלן, א מערדער וואס דיא וועלט האט נאך ניט געהאט. מען האט איהם מיט פליים בעשטימט אויפ'ן „גאראדסקאָי" אוטשאסטאק ווייל דארט איז דער גרעסטער טהייל פון מאסקווער אידען. אלעקסעיעוויטש ימח-שמו, האט איהם אליין רעקאמאנדירט. איך וויים ווירקליך ניט וויא מען בעקומט צו איהם א צוטרעט?

— א גרויסער קונץ? — האט זיין שווינגער-טאכטער געלאכט — מיין מאן וועט געהן און עס וועט אלעס רעכט ווערען.

— ניט אזוי גיך טאכטערקע, — האט איהר שווער אפרים זילבערשטיין איהר געענטפערט — מיין ניט, אז דאס איז דער געוועזענער איוואנאוו. ער איז געוועזן א צורר היהודים; אבער ער האט ליעב געהאט דעם גראשען; דער אבער איז א קאזאק און אויסער וואס אידען זאגען, אז ער איז א טייפעל, האט מיר נאך דערצעהלט א בעקאנטער קריסט חיטראוויצין, אז ער קען איהם נאך פון קאווקאז פאר א ביטערן יונג.

— דאס איז ניט קיין פרעהליכע געשיכטע, — האט זיך זיין ווייב אפגערופען — איך וואלט מיך וועלען בעצייטענס פון דיעזען קווארטאל זיך ארויסחאפען.

— אזוי גיך חאפט מען זיך ארוים? — האט אפרים טרויעריג געזאגט — און וואו טהוט מען אהין דיא הויז? דיא פאבריקא?

— דער חיטראוויצין אליין, — האט זיך דער יינגער יונה זילבערשטיין אפגערופען — איז אויך א גרויסער יודען-פיינד און דאריבער דענק איך, אז ער האט דיר געמאכט א צוגרויסע מוחשע. מיר האבען איינע-טליך זיך ווייניג פאר איהם וואס צו שרעקען. מיר זיינען קויפלייטע פון דער ערשטער גילדיע און אונזער זייף-פאבריק פיהרט זיך רעעל.

— א רשע קען שוין געפינען פריטשעפעס! — האט דער פאטער זיפצענד געזאגט, און אין דיעזער ווייל האט דער דווארניק אריינגעטראגען א פאוויעסטקע פון נייעם פריסטאוו, אז ער מיט זיין זוהן זאלען דיא מינוט זיך מעלדען אין אוטשאסטאק!

— — — — — — — — — — — — — —

עס זיצט א אידישע פרוי אין א פינסטערן קעלער און לאטעט אלטע קליידער פאר'ן שיין פון א קליין פענסטערל אין דער טהיר. לעבען איהר זיצט א יונגע, בילד-שעהנעס מערדכען לעבען א לאנגען טיש וואס איז געמאכט פון צוויי לאנגע ברעטער אנגעלעגנטע צו צוויי ביער-פעסלאך. זיא העלפט דער עלטערער פרוי פערנעהען דיא לעבער און טהוט אלע ווייל א זיפץ.

— אה, מוטער! — האט דאס מעדכען טרויעריג געזאגט — וויא לאנג נאך וועט אונז זיין אזוי פינסטער? וויא לאנג נאך וועלען מיר זיך ראנגלען מיט דיא שרעקליכע כוואליעס פון דעם גרויסען מעער — מאָסקווא? מיר מוזען יעדער האפ-נונג אויפגעבען! מיין אונגליקליכער פאטער איז אין גוטע הענד.... דאָקטאָר וואסיליעוו געפעהלט מיר פאר זעהר אין ערדלען מענשען. ער וועט געוויס אלע מעגליכקייטען אנווענדען איהם צו רעטען און מיר מוזען דערוויל ערגעץ אוועקפאָה-רען אין א אידישע שטאדט און זוכען צווישען אונזערע ברידער און שוועסטער א קוועלע זיך צו ערנעהרען! מיר זיינען דאך היער וויא לעמעלאך צווישען וועלף! דעם לעצטען שווער-פערהאָרעוועטען גראָשען פערשלינגט דיא פּאָליציי און מיר זיינען הויל, נאקעט און בארפוס. ווארום זאלען מיר זיך אומזיסט קוועלען? מיר קענען דאך וויא אונזער טהייערער שפייזער אויך פון זינען אראָפּ!

— ניין, טהייער קינד! — האט איהר דיא פרוי מיט א פעסטע שטימע ער-ווידערט — מיר האבען ניט וואוהין אוועקצופאהרען! דיא גאנצע וועלט איז פאר אונז געשלאָסען. אונזער ליעבער, בעסטער און טהייערער איז וואהנזיניג.... ער זעהט דעם מערדער מיט דיא אויגען און איך מוז איהם דעם מערדער וויזען אין קייטען! זאל ער איהם טאקי זעהן ניט גייסטיג, נור טאקי קערפּערליך! מעגליך, אז ער וועט דערפון געזונ'ד ווערען! מעגליך, אז ווען ער וועט איהם טאקי זעהן פאר זיך אין קייטען וועט ער אויפהערען צו שרייען „איך זעה איהם", „אָט איז ער"! איך האב, מיין קינד, א גוטען אינסטיקט.... איך זיץ ניט אומזיסט אין מאָסקווא! דער מערדער איז היער, היער אין מאסקווא! דיין פּאָטער שרייט ער זעהט איהם אין וואהנזיניגען צושטאנד; אבער איך זעה איהם קלאָרער-הייד! איך וועל איהם דערטאפּען!

— פיעללייכט איז מעגליך ליעבע מוטער, — האט דאס מעדכען מיט טרעה-רען אין דיא אויגען איהר געפרעגט — אז איך זאל מיך דא אין מאָסקווא בעשעפ-טיגען מיט מיין טאלענט? דוא ווייסט דאך, וויא איך שפּיעל פּיאנא. א גימנאזיום האב איך דאך אויך געענדיגט. זאָלען מיר ביידע פיעללייכט זוכען פאר מיר לעק-ציאָנען אין רייכע הייזער? מיר קוועלען דאך זיך אזוי שרעקליך!

— דוא פערגעסט זיך אבער מיין קינד, אז דוא פערליערסט דאמיט דיין פּראוואָ-זשיטעלסטווא (דיא רעכט צו וואוינען אין מאָסקווא). וויא באלד מען וועט דיך איינמאל ניט געפינען ביי דיא לאָטעס, וועט מען אונז ביידען פון מאָסקווא ארויסטרייבען, און וואוהין וועלען מיר געהן? וואו וועלען מיר אהינקומען? וויא וועלען מיר פערלאָזען אונזער ליעבסטען, אונזער טהייערסטען, ניט קענען חאטש איינמאל אין וואָך איהם זעהן? און וואס וועט זיין מיט'ן מערדער? איך טאר פון איהם קיין אויג ניט אראפּלאזען.

— דוא רעדסט פון איהם ריכטיג וויא דוא וואָלסט בעשטימט וויסען וואו ער איז! — האט דאס מעדכען וויינענד געזאגט — דאס איז אויך א וואהנזין.... אָ, מוטער, דאס איז שרעקליך!

— מיין ניט, מיין ליעב קינד, אז איך בין משוגע! — האט דיא מוטער מיט

א ציטערענדע שטימע נעזאגט — איך בין איבערצייגט, אז דער באנדיט איז אין מאָסקווא וויא יעצט איז טאָג אויף דער וועלט.

דיא טהיר פון׳ם קעלער האט זיך פּלוצלינג אויפגעמאכט און אן אקאָלאָ־ראָטשני איז געבליעבען שטעהן מיט איין פוס איבער׳ן שוועל.

— עה, זשידאָווקא! — האט ער אויסגעשריען — קום אהער, איך וועל ניט קריכען צו דיר אין דיין ראטען־נאָרע!

— א נייער אונגליק! — האט דיא מוטער שטיל געברומט — וויעדער דיא לעצטע קאָפּיקע. האסט דוא ניט מיין קינד א פּאָר רובעל?

— ניין מוטער, איך האב דאך זיך געקויפט א פּאָר שיך. אָ, ווען איך וואָלט עס פריהער געוואוסט!

— עה זשידאָווקא! — האט דער אקאָלאָדאָטשני אבערמאלס געשריען — ווארטסט דוא דאָרט, אז איך זאל אריינקומען אין דיין עפּוש׳דיגען קעלער? גיבער אהער צו מיר! איך וועל דיר באלד אויפשפּיעלען אזא חתונה׳קע, אז דוא וועסט זיך האבען צו קראצען!

דיא אונגליקליכע פרוי איז צו איהם מיט ציטערענדע קניע צוגעגאנגען זיך טאַפּענד ביי אלע קעשענעס.

דער אקאָלאָדאָט׳שני האט א קוקגעטהאן אין דעם פּאַפּיער, וועלכען ער האט געהאלטען אין האנד און האט גיפטיג אויסגעשריען:

— און וואו איז דיין חייקא? בעשעפטיגט זיא זיך גאר ניט מיט איהר ארבייט? אין פּאַפּיר איז דאך געשריעבען, אז דוא האסט אן אכצעהן־יעהריגע חייקא!

דאס מעדכען איז באלד צום אקאָלאָדאָטשני צוגעגאנגען.

— אָ, דוא ביזט עס חייקא? — האט דער אקאָלאָדאָטשני וויא פערוואונ־דערט אויסגעשריען און האט געוואָרפען אויף איהר שארפע בליקען — איך האב מיך גאר ניט פאָרגעשטעלט, אז אזא שמוציגע זשידאָווקא זאל האבען אזא שעהנע חייקא! עך, טאָבטערקע, דוא ביזט דאך גאר א שעהן מיידעל פון דיא זעלטענ־הייטען! קום־זשע מיט מיר, איך וועל דיר וויסען וויא צו שעצען און ביי מיר וועסט דוא שוין אין אזא פינסטערן גרוב ניט ליגען.

— וואס ווינשט איהר? — האט איהם דאס מעדכען שטרענג געפרעגט.

— וואס ווינש איך? עך מאטושקאָ, אך ווינש מיך צו זעהן אלע מאָל אזעלכע שעהנע חייקאס! — האט דער אקאָלאָדאָטשני שמייכלענד געזאגט און האט איהר א גלעט געטהאן מיט זיין האנד איבער איהר געזיכט.

— האלט דיין האנד! — האט דאס מעדכען געביטעריש אויסגעשריען און האט איהם מיט קראפט פון זיך א שטויס געטהאן.

— דיין האנד? — האט דער אקאָלאָדאָטשני וויעדערהאָלט גאר וויא ניט איהם מיינט מען עס — עך, חייקעלע קרוין, איך האב דיך טאקי דערפאר ליעב.... „דוא" איז דער ערשטער וואָרט פון הייסע ליעבע.

— טרייבט דאָ קיין קאטאָוועס, — האט דיא פרוי איהם שטריינג געזאגט—

— זייט איהר בעטרונקען, געהט זיך אויסשלאָפען און אויב איהר זייט ניכטער, טהוט אייער פּפליכט און זאגט וואס האט אייך אהער געבראכט?

— אייער שעהנע חייקע! — האט דער אָקאָלאדאטשני אויסגערופען און האט זיך נעהענטער צו דאס מעדכען צוגערוקט.

— דוא קריגסט באלד געשפּאָלטען דעם קאָפּ מיט א פּרעס-אייזען! — האט דאס מעדכען אויסגעשריען אראָפּכאפּענד פון'ם טיש דעם הייסען אייזען — מיין ניט, אז דוא האסט דא אנגעטראפען עפּעס א זשידאָווקא איבע וועלכע זיך לוסטיג צו מאכען?

— אזוי גאר טאָכטערקע, — האט דער אקאלאדאטשני ציהענד יעדען ווארט געזאגט — דוא כאפּסט זיך גאר בייסען וויא א וואהרע ניהיליסטין! דוא געהסט גאר מיט אייזענס געגען טשינאָווניקעס? דאס וועט דיר שוין טאָכטערקע ניט גע-שיינקט ווערען. לאמיר נור פריהער א געה טהאן צו אונזער נייעם פּריסטאוו. דוא ביזט טאָכטערקע צוזאמען מיט דיין מוטער אהין געלאדען און דארט וועלען מיר זיך שוין אויסרעכענען.

— געהט, מיר וועלען שוין קומען! — האט דיא מוטער מיט א ציטערענדע שטימע איהם געענטפערט.

— איהר שעהמט אייך אפשר מיט מיר צו געהן? — האט דער אקאלאדאטשני מיט א ניפּטיגען שמייכעל איהר געפרעגט — שעהם זיך ניט זשידאָווקא, דוא ביזט ניט אזא גרויסע יחסנטע חאָטש דוא האסט חייקען פאר א טאָכטער. דיין חייקע וועט מיט מיר אויך מיטגעהן; ווען ניט, וועט זיא געהן מיט מיר געארעמט. איך שעהם מיך גאר ניט צו געהן מיט א זשידאָווקא געארעמט, וויא איהר זשידעס שעהמט אייך מיט א טשינאָווניק.

ביידע אונגליקליכע האבען געוואוסט, אז קיין ריידען וועט דא מעהר ניט העלפען און אזוי וויא זיי האבען איין קאָפּיקע אויך ניט געהאט, זיינען זיי צוזאמען מיט זייער גאסט אוועק אין אוטשאסטאָק.

— — — — — — — — — —

דער גרויסער זאל אין נאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק איז געפּאקט לויטער מיט אידען. עס זיצען דאָרט ביי א פינף און דרייסיג פּערזאָן. דער צווייטער צימער איז האלב אָפען. דארט זיצט דער נייער פּריסטאוו אויף א הויכען שטוהל. איבער זיין קאָפּ אויפ'ן וואנט הייננט דער פּאָרטרעט פון קיסר אלעקסאנדער III. אין א גרויסען פאָרמאט. ער שטעהט אויסגעמעלט אין א פּאָר שמאלע ווייסע הויזען, מיט לאנגע שטיפעל, אין וועלכע דיא שמאָלע חאָליאוועס בעדעקען זיינע פיס איבער דיא קניע. ער איז געקליידעט אין אַ הוזארסקען מונדיר בעדעקט מיט לאנגע געפלאכטענע פון ווייסע זייד שנירלאך פון ברוסט ביז דעם גארטעל, זיי געהן געשלייפט און פּער-שפּילען זיין מונדיר ענג צום קערפּער. זיין רויטהאָריגער קאָפּ איז אָפּגעדעקט און זיין לאנגער שטערן איז עטוואס געקנייטשט; עס זעהען זיך פון אונטער איהם ארויס א פּאָר אידיאָטישע בייזע אויגען וואס דריקען אויס דעספּאָטיזמוס און פרעכ-הייט; זיין שמאלע מויל איז פעסט צוגעמאכט ביז עס בילדען זיך אויס א פּאר

טיפּע קנייטשען אויף זיין מאָרדע און גיעבען איהם אן אויסדרוק עפּעס פון א וואלד־מערדער, וועלכער שטעהט און לויערט אויף אונשולדיגע אָפּפער.

עס זיצט אונזער בעקאנטער פיליפּאָוו ברייטליך ביי א גרויסען שרייב־טיש און עס שטעהט פאר איהם דער יונגער מענש, וועלכען מיר האבען איהם ניט לאנג געזעהן זיצענדיג מיט זיין יונגער ווייב ביים טיש, און האבען געשמועסט וועגען דעם נייעם פּריסטאוו.

— אייער נאמען איז װעלװעל רייפענבערג ? — האט איהם דער פּריסטאוו יורקאָװסקי געפרעגט און א ליעבליכער שמייכעל האט אויף זיינע ליפּען געשוועבט.

— יא, העדר פּריסטאוו.

— מיר האבען גאר אלע א טעות געהאט, — האבען גאנץ שטיל גערעדט דיא אידלאך וועלכע זיינען געשטאנען לעבען דער האלב־אפענער טהיר — זעהט נור וויא פריינדליך ער רעדט דאָרט מיט'ן יונגען מאן. עס איז פּשוט א נחת אויף אזא פּריסטאוו א קוק צו טהאן.

— מיר שיינט ער צו זיין א זעלטענער דימענט, — האט זיך אָפּגערופען אן ארימע אידענע, וועלכע איז נור וואָס צוגעגאנגען צו דער טהיר — זעהט נור וויא ער שמייכעלט.

— מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך אין מאָסקוואַ? — האט דער פּריסטאוו, אונזער אמאָליגער פיליפּאָוו דעם יונגען מאן ווייטער געפרעגט.

— איך האב דא א קליין פאבריקעל פון וואורשטלאך.

— האט איהר אויך א ערשטע גילדיע ?

— ניין, העדר פּריסטאוו, דאס איז אן ארבייט און צו אזא ארבייט בעדארף מען דאך קיין ערשטע גילדע ניט קויפען.

— זייט אזוי פריינדליך, העדר רייפענבערג, — האט דער פּריסטאוו מיט א פריינדליכע מינע געזאגט — אוועקצופאהרען פון מאסקווא אין פערלויף פון זעכצעהן שטונדען.

— אנדריי! — האט דער פּריסטאוו א געשריי געטהאן צו דעם סעקרעטאר — זייט אזוי ליעבליך און שרייבט אויף א „נא וויעזד" (ארויסצופאהרען) און רייפענבערגס פאספּאָרט און שטעמפּעלט איהם אָפּ מיט א רויטען שטעמפּעל.

— אָ, העדר פּריסטאוו, ערבארעמט אייך! איך האב היער אן אייגענע הויז און א פאמיליע.

— אן אייגענע הויז? — שאדע, שאדע! אבער איהר קענט דאך דא אי־בערלאזען אן אגענט און ער וועט אייך שוין דיא הויז מיט'ן פאבריקעל פערקויפען.

— אבער העדר פּריסטאוו, — האט װעלװעל געזאגט קומענדיג אביסעל צו זיך — אייער בעפעהל איז נעגען דיא געזעצע; איך בין אן ארבייטער און אידען וועלכע בעשעפטיגען זיך מיט ארבייט איז ערלויבט צו וואוינען אין דיא אינערליכע רוסישע גובערניעס און קויפען דארט הייזער, און אזוי האב איך טאקי געטהאן.

— נעווים האט איהר געוואוסט וואס איהר טהוט, העדר רייפענבערג, —

האט פיליפּאָוו מיט דיא זעלבע ליעבליכקייט איהם ערוויעדערט — איך ווייס אבער אויך וואס צו טהאן....

— איך וועל זוכען מיינע רעכטע ביי דעם אבער פּאָליציימייסטער! — האט רייפענבערג צארניג אויסגעשריען — אז ניט לעבט דער אלטער גענעראל-גובערנא-טאָר און עפּעס א מיניסטער אויך....

— טהוט עס אייך מיט'ן בעסטען פערגניגען! — האט איהם דער פּריסטאָוו רוהיג געענטפערט — אבער דולט מיר מעהר ניט דעם קאָפּ. איך האב קיין צייט צו הערען אלע נאררישקייט.

רייפענבערג, וועלכער האט געוואוסט, אז וואס א פּריסטאָוו טהוט אין מאסקווא אָפּ איז דערוויילע אָפּגעטהאן, האט זיך פּלוצלינג געענדערט.

— הערר פּריסטאָוו, — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — איז מיר ערלויבט צו קומען פאר מיין אפּרייזע פון אייך אב'שיעד נעהמען?

— ווארום דען ניט? — האט איהם דער פּריסטאָוו פריינדליך געענטפערט— זיינען מיר דען גראָבע מענשען?

— קענט איהר מיר פּיעללייכט זאגען וואו איהר וואוינט?

— אויפ'ן צווייטען שטאָק אין דיעזעם הויז.

רייפענבערגס געזיכט האט אויפגעשטראַלט פאר פריידע. ער האט זיך טיעף פערנייגט און איז פון פּריסטאָוו'ס צימער ארויסגעגאנגען.

— זאגט אונז יונגער מאן וואס איז דאס פאר א מין פויגעל? — האבען עטליכע אידען רייפענבערג'ן ביי זיין ארויסגעהן איהם געפרעגט און האבען איהם פון אלע זייטען אומגערינגעלט.

— מיט א שפּיציגען שנאבעל און מיט שאַרפע נעגעל! — האט זיי רייפענ-בערג געענטפערט — מען דארף אבער וויסען וויא מיט איהם צו האנדלען.

— אבי עס נעהט נור א געשעפטעל! — האבען מאנכע געזאגט און זייערע געזיכטער זיינען ערהייטערט געווארען.

— גראָבע מטבעות! האט זיי וועלוועל געענטפערט און איז האסטיג ארויס-געלאָפען.

— — — — — — — — — — — — —

— איהר מיט אייער זוהן זיינען קויפלייטע ערשטע גילדע? — האט פיליפּאָוו געפרעגט דעם אלטען אפרים זילבערשטיין, וועלכער איז באלד נאָך רייפענבערגען צום פּריסטאָוו אין קאבינעט אריינגעגאנגען.

— יא, הערר פּריסטאָוו.

— איהר האט א גרויסען זייף פאבריק?

— יא, א זייף פאבריק.

— שוין לאַנג האט איהר איהם דאָ אין מאסקווא?

— זייט פופצעהן יאהר.

— און ווער האט אייך ערלויבט דעם זייף פאבריק אין מיטען דער שטאדט צו בויען?

— דער געוועזענער פּריסטאַוו איוואַנאָוו האָט עס דורכגעפיהרט — האָט איהם דער אַלטער זילבערשטיין ערוויעדערט און האָט אַ טאָרקע געגעבען זיין זוהן פאַר דער האַנד.

— אַזוי, דער אַלטער פּריסטאַוו האָט עס אייך ערלויבט — האָט דער פּריס־טאַוו זיך קנייטשענדיג גערעדט — ער איז געוועזען אַ וואוילער יונג און האָט בע־האַלטען אַלע אַנקלאַגעס וואָס זיינען אַנגעקומען וועגען אייער פאַבריק פון אייערע נאָכבאַרען. איך קען אָבער דיא ביטשריפטען ניט בעהאַלטען, זיי וועלען געהן וואו מען בעדאַרף און אייער פאַבריק וועט פּערזינגעלט ווערען.

— סטייטש, — הערר פּריסטאַוו — האָט אַפרים געשטאַמעלט.

— ניט אַ וואָרט, הערר זילבערשטיין — האָט דער פּריסטאַוו קאַלט גע־זאַגט — היינט געהען דיא פּאַפּירען אַוועק, און איך וועל מיר דיא מיה געבען אַז דיעזע וואָך זאָל דיא פאַבריק געשלאָסען ווערען.

דער פאַטער מיט'ן זוהן האָבען זיך אַנגעקוקט. זיי האָבען געוואוסט אַז זיי זיינען מיט דער פאַבריק נאָר ניט זיכער. פּריסטאַוו איוואַנאָוו האָט אַ מאָל פאַר דער ערלויבניס גענומען פון זיי פינף הונדערט רובעל און אייניגע נאָכבאַרען האָבען טאַקע דאַמאַלס דיא פאַבריק לעבען זיך ניט געוואָלט ליידען, און וויא באַלד דער נייער פּריסטאַוו וועט זיך צו זיי אַ נעהם טהאָן קען ווירקליך דיא פאַבריק פּער־זינעלט ווערען.

— מיר זיינען זייף הענדלער, — האָט דער יונגער יונה זילבערשטיין מיט אַ פריינדליכע מינע צו יורקאָווסקין געזאָגט — און פאַר דער לעצטער צייט האָבען מיר אויסגעפונען אַ נייעם סאָרט זייף וואָס קען ריינוואַשען דעם שטאַרקסטען פּ ל ע ק....

— מיר איז זעהר אינטערעסאַנט אויף אַזאַ שטיקעל זייף אַ קוקצוטהאָן — האָט יורקאָווסקי מיט אַ שמייכעל ערוויעדערט.

— נאָך היינט וועט איהר אונזער ע ר פ י נ ד ו נ ג האָבען ביי זיך צו הויזע, — האָט איהם דער יינגער זילבערשטיין פריינדליך געזאָגט — איהר וואוינט דאָך איבערן אוטשאַסטאָק דוכט זיך.

— טאַק טאָטשנאָ'ס.

דער פאַטער מיט'ן זוהן זיינען צופריעדען אַוועקגעגאַנגען.

— — — — — — — — — — — — — —

חנה פראַנק! — האָט דער פּריסטאַוו אויסגעשריען נאָכדעם וויא ער האָט אין אַ פּאַפּיר אַריינגעקוקט.

אין קאַבינעט איז אַריינגעגאַנגען דיא אונגליקליכע פרוי, וועלכע איז ניט לאַנג מיט איהר טאָכטער חייקע געקומען אין אוטשאַסטאָק.

— איהר זייט עס חנה פראַנק?

— איך, הערר פּריסטאַוו.

— און וואו איז אייער טאָכטער חייקע?

— זיא מוז אויך אַריינגעהן?

— רופט איהר אַריין.

חנה האט איהר טאָכטער אין פריסטאַוו׳ס קאַבינעט אריינגערופען.

— איז דאס אייער טאָכטער? — האט פיליפאָוו איהר וויא פערוואונדערט נעפרעגט און האט איהר בעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס.

— יא. מיין טאָכטער, הערר פריסטאַוו.

— זיא איז טאקע ווירקליך א היבשעס מעדכען! — האט דער פריסטאַוו מיט א שמייכעל געזאגט — מיין אָקאָלאָדאָטשני האט מיר אבער דערצעהלט, אז זיא איז איהם זעהר פרעך און גראָב אנגעקומען וויא א וואהרע ניהיליסטין.

— דאס בין איך קיין מאל ניט געווען, — האט דאס מעדכען מיט א פער־טכטליבע מינע איהם געענטפערט — איהר דארפט אייערע אָקאָלאָדאָטשניקעס אנ־זאגען, אז זיי זאלען וויסען וויא זיך צו האלטען, וועט צו גראָבהייטען ניט קומען.

— אזוי גאָר? — האט פיליפאָוו צודריקענד זיין קאָפּ צום רעכטען שולטער אנגערופען — חייסען טאקע ווירקליך ניט רוסישע טשינאָווניקעס וויא זיך צו האלטען?!

דאס מעדכען האט ניט געענטפערט און האט זיך אן א זייט אפגעקערט.

יורקאָווסקי האט אויף איהר געוואָרפען א שארפען בליק און האט זיך נאָכ־דעם געווענדעט צו איהר מוטער.

— וויא לאנג וואוינט איהר שוין אין מאסקווא? — האט ער איהר א פרעג געטהאן.

— א י י ן יאהר — האט איהם חנה געענטפערט.

— מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך?

— איך מיט מיין טאָכטער לאַטען אלטע קליידער.

— און עפּעס פון א זייט שאחר מאכער?

— בעליידיגט אונז ניט הערר פריסטאַוו! — האט דאס מעדכען מיט א שטריינגען טאָן אויסגעשריען — דיא וועלט איז נאָך ניט הפקר וויא איהר מיינט.... פערפאָלגטע און אונטערדריקטע בעזיצען אויך מענשליכע געפיהלע! אז איהר ווילט ריידען זאלט איהר ריידען צו דער זאך.

— אזוי גאָר טאָכטערקע? דוא לעהרנסט א רוסישען טשינאָווניק וואס צו ריידען?

— ביטע האלט אונז לאנג ניט אויף, — הערר פריסטאַוו! — האט איהם דאס מיידעל שארף געענטפערט — מיר זיינען ניט פערפליכטעט א י י ן ז י י ט י־נ ע ן וואָרט פון אייך צו הערען! האט איהר אונז עפּעס צו זאגען וועגען פּאָליצי־זאכען, טאָ זאָגט אונז.

— זעהט נור וואס פאר א העזה! — האט פיליפאָוו געלאסען געזאגט — דאס שמעקט דאָך טאקע מיט ניהיליזמוס!

— אדיע פריסטאַוו! — האט איהם דאס מעדכען געזאגט און האט געוואָלט אוועקגעהן.

— וואהין געהט איהר חייקע? — האט איהר דער פריסטאַוו רוהיג גע־פרעגט — איך בעפעהל אייך דא צו פערבלייבען!

— איך וועל פערבלייבען ווען איהר וועט ריידען צו דער זאכע!

— אלעס איז צו דער זאכע! — האט דער פריסטאוו שטריינג געזאגט.

— ווילען מיר וויסען וואצו איהר האט אונז צו אייך געלאדען.

— אום אייך צו זאגען, אז אין פערלויף פון זעקס שטונדען זאל אייער פוס ניט זיין אין מאָסקווא! — האט דער פריסטאוו רוהיג געענטפערט.

— חנה האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער; אבער דאס מעדכען איז געבליעבען שטעהן גלייכגילטיג.

— וואוהין בעפעהלט איהר אונז צו פאהרען? — האט איהם דאס מעדכען רוהיג געפרעגט.

— אין אייער געבורטס-שטאדט.

— זייט אזוי פריינדליך און גיט אונז צוריק אונזערע פאספּאָרטען.

— אייערע פאספּאָרטען וועלען שוין אָפּגעשיקט ווערען אין דער פּאָליציי פון אייער היימאטה.

— קום מוטער! — האט דאס מעדכען מוטהיג געזאגט אננעהמענד איהר מוטער פארן האנד.

חנה האט אבער אויסגעבראָכען אין א שרעקליכען געוויין, און דער פריסטאוו האט דערווייל געוואָרפען אויף דאס מעדכען געהיימע בליקען.

— וואָס ווייגט איהר אזוי? — האט איהר דער פריסטאוו מיט א בארמ-הערציגע מינע געפרעגט.

— איהר פרעגט נאך וואס איך וויין? — האט חנה זיך בעוואשענד מיט טרעהרען אויסגעשריען — פערשטעהט איהר דען ניט, אז איהר האט יעצט צוויי מענשען פעראונגליקט!

— פעראונגליקט? וועט איהר דען ניט קענען לאַטען קליידער אין בערדיטשוב אדער ווילנא? דערצו איז נאך אייער טאָכטער א שעהן מיידעל, זיא וועט דאָרט חתונה האבען און וועט אייך אָפּגעבען א טהייל פון איהר נדן.

— נור ניט קיינע עצות, הערר פריסטאוו! — האט דאס מיידעל שארף און שניידענד געזאגט — מיר פרעגען ביי קיינעם ניט קיין ראטה.

פיליפּאָוו האט זיך געמאכט ניט הערענדיג.

— מאך איך אייך טאקע אונגליקליך! — האט ער דער פרוי מיט א טאָן פון בארמהערציגקייט געפרעגט און האט איהר מיט א פריינדליכע מינע אנגעקוקט.

— אונגליקליך צו אונגליקליך איז ניט גלייך! — האט דיא פרוי וויינענד גע-ענטפערט.

— אלזא, וויל איך אויף זיך קיין צוויי נפשות ניט נעהמען! — האט ער איהר ווייך ערוויעדערט — און איך הייס אייך פערבלייבען אין מאָסקווא.

— נור ניט קיין מ׳טליה, הערר פריסטאוו! — האט דאס מעדכען מיט א ערנסטע און שארפע שטימע געזאגט — מיר בעטען עס ניט פון קיינעם און וויא באלד דער זאקאָן זאגט, אז מיר מוזען פון מאסקווא ארויספאהרען, האנדעלט נאכן זאקאָן; אבער ניט קיין רחמנות!

— און אייך גלוסט זיך טאקי פון מאסקווא אנטלויפען? — האט ער דאס מיידעל מיט א ליעבליבען שמייכעל געפרעגט, פונקט וויא ער וואָלט דא גאָר ניט פערשטאנען.

— פון אזעלכע רחמנות מוז מען לויפען וואו דיא וועלט האט אן עק.

— און טאקי אייך אויף צו להכעיס — האט דער פריסטאוו מיט א טייפעל־שען שמייכעל איהר ערוויעדערט — מוזט איהר דוקא פערבלייבען אין מאסקווא.

— האנדעלט נאך דיא געזעצע, הערר פריסטאוו, — האט איהם דאס מעדכען מיט א פעסטע שטימע געזאגט — האט אויף אונז קיין רחמנות אדער שפיעלט ניט קיין צו־לעבעים. מיר ווילעןביידע זאכען ניט האבען.

— אזוי שטאָלץ זייט איהר עס, מיין טהייערע?

— אָהנע קאָמפּלימענטע, הערר פריסטאוו!

— און אז איהר זייט הימליש שעהן טאָר איך אייך אויך ניט זאָגען?

— אדיע, הערר פריסטאוו.

— שטעה! — האט ער געביטעריש אויסגעשריען.

— וואָס ווינשט איהר? ווארום פלאָנט איהר אונז?

— איך הייס אייך פערבלייבען אין מאָסקווא.

— ווען איהר וועט זאָגען, אז איהר טהוט עס ניט אויס מיטלייד, אָנדערן אים נאמען דעם געזעצעס, נעהמען מיר עס אן.

— איהר זייט צו שטאָלץ, חייקעניו!

— שטאָלץ וויא מיין גאנצער נאציאָן, וועלכער האט נאך זיין עהרע־געפיהל ניט פערלאָרען אונטער דיא פיס פון בארבארען! — האט דאס מעדכען מיט טרעה־רען אין דיא אויגען אויסגעשריען — שטאלץ וויא אונזערע אלע היילינגע מארטירער וועלכע האבען זייערע עדעלע געפיהלע ניט געבראָכען אונטער דיא מעסער פון זייערע שלאכטער! דיעזען הערר ליבען שטאָלץ וועל איך געגען אונזערע היינטיגע פערפאָלגער ניט ברעכען.

דיעזער אנטוואָרט האט אויפ'ן מערדער אזוי געווירקט, אז ער איז געבליבען זיצען וויא צודולט. ער האט אויף איהר נאך אמאָל א קוק געטהאן און זיינע לייד־דענשאפטליכע, טהיערישע געפיהלע זיינען נאך מעהר אויפגערייצט געוואָרען.

— און אנדערש ווילט איהר אין מאָסקווא ניט פערבלייבען? — האט ער איהר שוואך געפרעגט.

— איך פערלאַנג ניט קיין מיטלייד, איך שפיי אויף דעם!

— נו, פערבלייבט איהר דא אים נאמען דעם געזעצעס, וועלכע ערלויבט אר־בייטער צו וואוינען אין מאָסקווא.

— אויב אזוי ווינש איך צו האבען צוריק אונזערע פאספּארטען.

פיליפּאָוו האט זיך פערטראכט.

— דאָס איז עפּעס א ממזר'שע זשידאָווקא — האט ער זיך געקלערט — זיא איז נאך קלינגער אלס שעהן. זיא וויל זיך געגצליך פון מיר אויסדרעהען.

— וואָס בעדאַרפט איהר אייערע פּאַספּאָרטען? — האָט איהר פּיליפּאָוו פריינדליך געפרעגט.

— וויא באַלד איהר האַנדעלט דאָ אים נאָמען דעם געזעצעס, — האָט איהם דאָס מעדכען געענטפערט — גלויב איך ניט, אַז דער זאַקאָן זאָל הייסען לאָזען ליעגען אַ פּאַספּאָרט אַ רונדען יאָהר אין אוטשאַסטאָק.

— איך בין אַ נייער פּריסטאַוו און ווייס נאָך ניט אַלע געזעצע.

— און מיר זיינען אַלטע מאַרטירער, — האָט איהם דאָס מעדכען שאַרף געענטפערט — און מיר ווייסען, אַז אָהן אַ פּאַספּאָרט אין דער האַנד, איז מען אונגליקליך.

פּיליפּאָוו האָט זיך נאָך אַמאָל פערטראַכט.

— דוא ביזט קלוג וויא אַ טייפעל, וויא חיטראָווצין אַליין! — האָט ער זיך געקלערט — דוא פערשטעהסט, אַז איך וויל דיך אַבערמאַלס זעהן אונטער פיער אויגען.... אָבער פון פּיליפּאָוו'ן דרעהט מען זיך ניט אויס! אַלץ איינס, וואו דוא וועסט זיין אין מאָסקווא, וועל איך דיך דערטאַפּען. אַז ניט, וועט שוין חיטראָווצין מיר ראַטהען וויא דיך אויסצוגעפינען.

— אַנדריי! — האָט ער פּלוצלינג צו זיין סעקרעטאַר אַ געשריי געטהאָן — גיעב זיי אָפּ זייערע פּאַספּאָרטען!

אַנדריי האָט זיך אייניגע מינוטען געראַיעט צווישען דיא פיעלע פּאַפּיערען און האָט פון דאָרט אַרויסגעשלעפּט צוויי אויפגעקנייטשטע פּאַספּאָרטען. ער האָט זיי אָבער גלייך ניט אַוועקגעגעבען און האָט שטאַרק געקוקט דער זשידאָווקאַ אויף דיא הענד.

— מיר זיינען לײדער צו־אָרעם! — האָט איהם חנה זיפצענד געזאָגט.

— חאָטש איין פּאַפּיערעל וויא גיט מען עס ניט? — האָט ער איהר שטיל געפרעגט.

— לאָז זיי צופריעדען! — האָט איהם דער פּריסטאַוו בעפאָהלען.

ער האָט זיי דיא פּאַספּאָרטען מיט אַ שטילען וואָרטש אָפּגעגעבען און זיי האָבען זיך וויא פון פייער פון'ם פּריסטאַווס קאַבינעט אַרויסגעכאַפּט.

— לויף, לויף טאָכטערקע! — האָט פּיליפּאָוו שטיל אונטער דיא וואָנצעס געברומט — אַזאַ שעהנהייט וויא דוא, וועט שוין פּיליפּאָוו אין מאָסקווא ניט אויסענלאָזען!

42טעם קאַפּיטעל.

אַ ליכטיגער שטראַהל.

מיר זיינען נאָך אַמאָל ביי דעם אונגליקליכען אַברהם גאָלדבוים אין וואוינונג אויף זאַראַדיע. אין דעם זעלבען צימער פון וואַנען מען האָט ניט לאַנג דעם אונ־גליקליכען אין געפענגניס אַוועקגעפיהרט בלישצעט אַ קליינע הענג־לאַמפּע; אויף דער בעט וואו ער איז דאַמאַלס ערקראַנקט געלעגען, ליעגט יעצט זיין פרוי קראַנק; אויף אַ קליינעם טישעל לעבען איהר שטעהען אויסגעשטעלט פלעשלאַך מיט מעדי־צין. זיא ליעגט מיט'ן פּנים צום צימער און אָטהעמט זעהר שווער. איהר געזיכט

איז געקנייטשט, דיא ליפען פערדארט און איהרע אויגען זיינען טיעף אין קאָפּ פער־זונקען. עס זיצט לעבען איהר א יונגע, שעהנע פרוי אונגעפעהר פינף און צוואנציג יאהר אלט, זיא האלט א קינד אויפ׳ן האנד און צוויי עלטערע קינדער האלטען איהר פאר ביידע זייטען קלייד. דיא פרוי איז בלאס וויא דיא קאלך, איהרע שווארצע, פייעריגע אויגען בעוועגען זיך שנעל אונטער איהר הויכען ווייסען שטערן און יעדע בעוועגונג דריקט אוים עפּעס שרעקליכעס, טרויעריגעס און שוידערהאפטעס.

— וויפיעל וועט שוין יעצט זיין דיא אוהר? — האט דיא קראנקע מיט א שוואכע שטימע געפרעגט.

— פונקט אכט, — האט איהר דיא פרוי וואס איז לעבן איהר געזעסען גע־ענטפערט — וויא פיהלט איהר אייך מאדאם גאָלדבוים?

— שוואך! — האט דיא קראנקע מיט א שווערען זיפץ געענטפערט.

— ערמונטערט אייך מאדאם גאָלדבוים, — האט דיא פרוי געזאגט — נעהמט אייך א ביישפּיעל פון מיר. זעהט איהר וויא איך לעב און געה נאך ארום.

— איהר זייט נאך יונג, מאדאם גרינבערג, — האט דיא קראנקע לאנגזאם און שטיל געענטפערט — יוגענד טראגט אלעס אריבער; אבער איך, ליעבע אסתר, איך בין שוין אלט און געבראכען. אכט און פערציג יאהר און ניט קיין גוטע! איין קינד אוועקגעשטוילען; אָ, וואס פאר א ליעבעס זיסעס קינד! ער שטעהט מיר יעצט פאר דיא אויגען. צוויי ערוואקסענע קינדער אין סיביר, און מיין מאן? אָ, וואו איז ער יעצט?

ביידע פרויען האבען מיט איינמאל אנגעהויבען צו וויינען. דאס קינד אויף אסתר׳ס הענד האט באלד אויך אויסגעבראכען אין א געוויין און ביידע קינדער פון איהרע ביידע זייטען האבען אויך געוויינט.

— מוטער וואו איז דער פּאפּא? — האט דאס עלטערע קינד, א אינגעלע פון א יאהר דריי מיט רויטהע קיילאכדיגע בעקעלאך און מיט א קליין מיילבעלע וויינענד איהר געפרעגט.

— אין גאס, מיין קינד! — האט איהם דיא מוטער חליפּענדיג געענטפערט.

— אזוי לאנג אין גאס? — האט דער אינגעלע געפרעגט — ווען וועט ער קומען?

— מארגען, מיין טהייער קינד, — האט דיא פרוי איהם געענטפערט צו־דריקענד איהרע ביידע הענד צום ברוסט פונקט וויא זיא וואלט געוואלט איינהאל־טען דעם שרעקליכען שטורים אין איהר זעעלע, אז ער זאל זיך דורך איהר מונד און איהרע אויגען ניט ארויסכאפּען.

— נעכטען האסט דוא מיר געזאגט אז ער וועט קומען היינט — האט דאס קינד ווייטער גערעדט.

— היינט טראג עס אריבער! — האט פרוי גרינבערג צו דער קראנקער קוים ארויסגערעדט און א שטראָם טרעהרען האט זיך פון איהרע אויגען א גאס געטהאן.

— א מענש איז שטארקער פון אייזען, — האט דיא קראנקע געברומט און האט איהר דארע האנד צום וויינענדען אינגעלע אויסגעשטרעקט.

— וועט מיר דער פאפא בריינגען א פאר נייע שיכעלאך ? — האט דאס קינד ווייטער געפרעגט.

— יא, יא מיין קינד, ער וועט דיר שוין אלעס בריינגען ! — האט דיא פרוי מיט א ווילדע שטימע פלוצלינג אויסגעשריען און האט זיך וויא וואהנזיניג פון איהר שטעלע א הייב געטהאן און האט מיט ווילדע בליקען דיא ווענט פון׳ם צימער אנגעקוקט.

דיא קראנקע איז פון איהר בעט ארויסגעשפרונגען און ארויסגעהמענד דאס קליין קינד פון דער אונגליקליכערס ארעמס האט זיא איהר פארביידע הענד אנ־געכאפט.

— לאמיר ביידע רוהיג זיין ! — האט דיא קראנקע ניט מיט איהר שטימע געשריען — לאמיר זיך מעכטיגען און פון זינען ניט אראפגעהן, לאמיר ביידע זיין שטארקער פון אייזען, פעסטער פון שטאל און דיא קעפ ניט פערלירען.

דיא טהיר האט זיך אין דיעזען אויגענבליק אויפגעמאכט און גאלדבוימס ביידע קינדער יעפים און העלענא זיינען אין הויז אריינגעגאנגען.

— א, טהייערע מוטער, וואס איז דאס ? — האט דאס מעדכען אויסער זיך פאר שרעק אויסגעשריען.

— אט דאס איז עס ! — האט איהר דיא מוטער מיט א שטארקע שטימע ערוויעדערט — איך בין שוין מעהר ניט קראנק ! — כח מוז מען האבען, און יעצט האב איך דאס בעקומען !

— ניין, דוא ביזט קראנק ! — האט דאס מעדכען מיט א ציטערענדע שטימע אויס־געשריען — א, ליעבער ברודער קום אהער, העלף מיר אונזער קראנקער מוטער אין בעט אריינלייגען.

יעפים איז צו איהר צוגעלאפען און האט איהר פאר ביידע הענד ערגריפען.

— האלטס מיך ניט ליעבע קינדער פאר וואהנזיניג ! — האט דיא פרוי גע־שריען — איך בין נאך פון זינען ניט אראפ. איך האב מיר פערשאפט נייע קרעפטען און איך בין שוין שטארקער פון אייזען.

— זיא איז קראנק וויא אלע קראנקע ! — האט אסתר קומענדיג צו זיך אויס־געשריען — לאמיר זיא אין בעט צוריק אריינלייגען.

זיי האבען איהר זאלבע־דריט אין בעט מיט אלע קרעפטען אריינגעלייגט און זיא האט זיך מיט אלע כחות געריסען פון בעט ארויסצוגעהן.

— נעהם מוטער איין דעם נייעם פולווער וואס מיר האבען דיר פון דער אפאטהעקע יעצט געבראכט ! — האט יעפים געזאגט — דאס וועט דיך אביסעל בערוהיגען און דוא וועסט קומען צו זיך.

— קיין מעדיצין ! — האט דיא פרוי געשריען — איך בין שוין געזונד

אסתר גרינבערג איז אין גאנצען צו זיך געקומען; אבער רחל גאלדבוים האט אנגעהויבען צו שטאמלען אונפערשטענדליכע ווערטער.

— מען האט נויטהיג א דאקטאר ! — האט העלענא מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט צו איהר ברודער.

— איך גלויב אז זיא וועט זיך באלד בערוהיגען, — האט איהר יעפים נע־ענטפערט — מען מוז איהר דעם פולווער איינגעבען. עס איז אין איהם פאראן א היבשע דאָזע מאָרפיום און דאס וועט איהר אביסעל רוהיגער מאכען.

זיי האבען איהר מיט געוואלד דעם פולווער איינגעגעבען און מיט א פערטעל שטונדע שפעטער האט זיך רחל אביסעל בערוהיגט.

— שלעכט, שלעכט קינדער! — האט דיא קראנקע זיפצענד געברומט — אלעס פערלאָרען!.... איין קינד געשטוילען, צוויי אין סיביר, דער פאָטער איז אין אסטראָג!

— מעכטיג זיך טהייערע מוטער, — האט איהר העלענא געענטפערט — נעהם זיך אביישפיעל פון מאדאם גרינבערג. אט זיצט זיא דא לעבען דיין בעט, זיא איז אָנגעגריפען; אָבער זיא האלט זיך דאך! אָ, מוטער, ניט אייביג איז שלעכט! ניט אייביג האלט דיא פינסטערניס. עס וועט נאך א מאל דיא זון אין אונזערע פענס־טער אויך שיינען; מיר ליידען דאך עס אלץ פאר א וואָהלטהאט, פאר רעטען אן אונגליקליכען פון לעבענס־געפאהר און איך גלויב ניט, אז דער עווינער זאל פאר א וואָהלטהאט אזוי הארט בעשטראָפען.

אין דער טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפען און אן אונבעקאנטער רוסע איז אריין אין הויז.

— איז דא דער וואוינונג פון אברהם גאָלדבוים? — האט ער יעפימען וועל־כער איז איהם אנטקעגען געגאנגען געפרעגט.

— דאָ איז עס, ווענמען ווינשט איהר צו זעהן?

— ניט איך, נאָר מיין ווירטהין ווינשט צו זעהן גאָלדבוימס פאמיליע! — האט דער אונבעקאנטער מאן געענטפערט — זייט אזוי גוט און בעלייכטעט דיא טרעפ.

יעפים האט א חאפ געטהאן דיא לאמפע פון פאָר־צימער און איז מיט'ן גאסט ארויסגעגאנגען.

— דאס איז עפעס א נייעס! — האט דאס מעדכען געזאגט — עס פיהלט זיך מיר עפעס גוטעס.

— הלואי מיין קינד! — האט דיא קראנקע שוואך ארויס־גערעדט.

דיא טהיר האט זיך אויפגעמאכט און צוויי מענשען האבען אין גאָלדבוימס וואוינונג אריינגעפיהרט א פרוי פון א יאָהר פופציג געקליידעט אין א שווארצע זיידענע קלייד. דיא פרוי איז לאנגזאם געגאנגען קוים זיך האלטענדיג אויף דיא פיס.

— איך ווינש צו זעהן הערר גאָלדבוימס פאמיליע, — האט דיא פרוי אזוי שוואך און שטאמלענד געזאגט, דאס מען האט איהר קוים פערשטאנען.

העלענא איז איהר ענטגעגענגעקומען און האט געהייסען איהר צוויי פיהרער אריינפיהרען דער פרוי אין צימער פון דער קראנקער.

זיי האבען איהר אין צימער אריינגעפיהרט און זיא האט זיך אויף א שטוהל לעבען דער קראנקערס בעט אוועקגעזעצט.

אויף איהרען א וואונק זיינען ביידע מענער פון הויז ארויסגעגאנגען.

— שטעלט אייך אלע פאר מיר פאָר! — האט דיא פרוי געזאגט שטאמלענד און קוים ארויסריידענדיג יעדער וואָרט.

— דיא וואס ליעגט אין בעט איז מאדאם גאָלדבוים! — האט העלענא געזאגט.

דיא פרוי האט ארויסגענומען פון איהר קלייד א רעהרעל און האט זיך אין רעכטען אויער אריינגעשטעקט.

— וואָס? — האט זיא העלענאַן איבערגעפרעגט.

העלענא האט פערשטאנען, אז דיא פרוי איז טויבלאך. זיא האט גלייך צוגעלייגט איהר מויל צום רעהרעל.

— דיא וואָס ליעגט אין בעט איז מאדאם גאָלדבוים! — האט העלענא אין רעהרעל אריינגעשריען.

אסתר גרינבערג האט געוואָלט אין דער ווייל אוועקגעהן; אבער דיא פרעמדע פרוי האט צו איהר א וואונק געגעבען מיט דער האנד, אז זיא זאל בלייבען זיצען.

— איך בין גאָלדבוימס טאָכטער! — האט דאס מעדכען ווידער אין רעהרעל אריינגערעדט — און דיעזער יונגער מענש איז מיין ברודער.

דיא פרוי האט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— און דיעזע פרוי מיט דיא קינדער איז מאדאם גרינבערג! — האט העלענא אין רעהרעל ווייטער אריינגעשריען.

דיא פרוי האט זיך לאנגזאם אויפגעהויבען פון איהר שטעלע און האט אלעמען מיט א פריינדליכע מינע בעגריסט. זיא האט זיך באלד צוריק אוועקגעזעצט און איהר געקנייטשטעס, קריינקליכעס געזיכט האט אנגענומען א מוטהלאָזע מינע.

— הערר גאָלדבוים אליין איז אין געפענגניס? — האט דיא פרוי מיט איהר געוועהנליך שוואכע און לאנגזאמע שטימע געפרעגט.

— אין געפענגניס, — האט העלענא מיט א זיפץ ערווידערט.

— איז עפּעס דא א האָפנונג אויף זיין בעפרייהונג?

— מען קען נאך גאר ניט וויסען.

— און דיעזע פרוי, — האט זיא ווייטער געפרעגט — איז אייערע אַ בעקאנטע?

— מיר זיינען ביז יעצט געווען בעקאנט פון דערווייטענס; אבער א שרעקליכער אונגליק האט אונז נעהענטער בעקאנט געמאכט, — האט העלענא אין רעהרעל אריינגערעדט.

— אין וואס בעשטעהט ער?

— איהר מאן איז בעשולדיגט אין א מאָרד־בראנד און זיצט אין געפענגניס גאנץ אונשולדיג.

— איז דאס דער זעלבער גרינבערג, וועלכער האט געטראָגען זאכארינס א בריעף? — האט דיא פרוי געפרעגט.

— ער איז דער זעלבער אונגליקליכער.

דיא פרוי האט זיך ניט נאך איהרע קרעפטען פון שטוהל א הייבנעטהאן און האט אסתר'ן ערגריפען פאר ביידע הענד.

— האט איהר, ליעבע פרוי, געזעהן זאכארינען? — האט זיא איהר האסטיג ניט מיט איהר שטימע געפרעגט.

אסתר האט געפירכטעט צו ענטפערן. זיא האט געהערט וויא גרויזאם איהר מאן ווערט אין אסטראָג בעהאנדעלט און דער געדאנק, טאָמער איז דיא פרוי עפעס א שפיאָנין, האט איהר מויל געשלאָסען.

— העלענא האט עס פערשטאנען.

— ליעבע פרוי, — האט העלענא אין רעהרעל אריינגערעדט — אבוואהל מיר זעהן, אז עס שטעהט פאר אונז אן עדלע, עהרליכע פרוי; אבוואהל מיר צווייפלען ניט אין אייער פערזענליכקייט; אבער מיר זיינען אונגליקליכע, ניעדערשלאָגענע מענשען. אן אונגליקליכער ציטערט זאגאר פאר זיין אייגענעם שאטען. זאגט אונז פריינדין ווער איהר זייט, וועלען מיר וויסען וואס אייך צו ענטפערן.

— איך בין אננא זאכארין, דעם אונגליקליכען זאכארינס מוטער! — האט דיא פרוי איהר לאננזאם ערוויעדערט.

זיי האבען זיך פאר איבערראשונג אלע א חאפנעטהאן פאר דיא קעפּ.

— איך וויל אבער ניט, אז איהר זאָלט מיר גלויבען אויפ'ן וואָרט, — האט דיא פרוי וייטער גערעדט — אָט איז מיין פאספארט און אט איז אן אנווייזונג אויף מיין נאָמען פון דער קייזערליכער באנק אויף א קליין טהייל פון מיין פערמעגען.

און ריידענדיג האט זיא פון איהר בוזים ארויסגעצויגען א פאספאָרט מיט א טשעק פון דער קייזערליכער באנק און האט עס העלענאן געוויעזען.

— זייט אונז ווילקאָמען, מאדאם זאכארין! — האט העלענא מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען — מיר זיינען העכסט צופריעדען און איבערראשט פון אייער בעזוך!

דיא קראנקע האט איהר מאָגערע האנד פון בעט ארויסגעשטעקט און האט אננאַ'ן אנגענומען פאר דער האנד.

אננא האט זיך צו איהר צוגעבוינט און האט איהר צוויי מאל א קוש געטהאן אין געזיכט.

— זייט רוהיג עדלע פרוי, — האט זיא דער קראנקער געזאגט — גאט פער־לאָזט ניט קיינע עלענדע און שטראפט ניט מיט ביידע הענד.... איהר וועט נאך אמאל זיין גליקליך און איהר וועט עס אלעם אין פריידען דערצעהלען.

— אמן! — האט דיא קראנקע געשעפטשעט און איהרע אויגען זיינען פייכט געוואָרען פון טרעהרען.

— אלזא, עדלע פרוי, — האט אננא געזאגט צו אסתר גרינבערג — זאגט מיר, צו האט איהר געזעהן מיין אָסיפ'ן?

— ער איז געלעגען ביי מיר אין וואוינונג אויפ'ן בוידים, — האט אסתר אין רעהרעל אריינגערעדט — און איך האב איהם בעדיענט וויא א מוטער. אזא עדלען

און פיינעם מענשען האב איך נאך אין מיין לעבען ניט געזעהן. דאס איז עפּעס אן ענגעל אין מענשען־געשטאלט.

— און וויא אזוי איז אייער מאן דורך זיינעם א בריעף ארייננעפאלען?

— ער האט איהם נעגעבען א בריעף צו א וואהלטהעטיגעם מעדכען זיא זאל מיין מאן געבען טויזענד רובעל אום אויסצוקויפען אן עלענדע פרוי פון א מערדערישען פריסטאוו, און געהענדיג צו דאס מעדכען האט א געוויסער מערדער אין א מארד־בעשולדיגונג מיין מאן ארייננעצויגען.

— ווייסט איהר ניט, וואו איז מיין אָסיפּ פון אייער הויז אהינגעקומען?

— מאקי יענעס מעדכען מיט נאך איינינע פון זיינע קאָמעראדען האבען איהם שפּעט אין דער נאכט פון מיין הויז צוגענומען.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וויא יענע מעדכען הייסט?

— מיין מאן איז געוועזען אזוי פאָרזיכטיג, אז ווען ער איז געגאנגען צו דאָס מעדכען מיט׳ן בריעף האט ער זאגאר מיר איהר נאמען ניט געזאגט.

— איז דאס דיא ריינע וואהרהייט אדער איהר פירכטעט מיר איהר נאָמען צו פערטרויען? — האט מאדאם זאכארין מיט אן ערנסטע מינע געפרעגט.

אסתר האט זיך פערטראכט און האט אנגעקוקט העלענא׳ן מיט איהר ברו־דער וויא זיא וואלט זיי געפרעגט מיט דיא אויגען, וואס זאל זיא דא ענטפערן.

יעפים מיט העלענא׳ן האבען ניט געוואוסט וואָס איהר צו ראטהען.

— ליעבע מאדאם גרינבערג, — האט מאדאם זאכארין געזאגט — איך זעה, אז איהר זייט נאך אין מיר ניט איינגעטרויט; איך בעטראכט עס ניט פאר אן עולה; אבער איך מוז אייך זאגען, דאס איך מוז וויסען וואו מיין אונגליקליכער אָסיפּ געפינט זיך, איך האב אֵיהם צו פערטרויען זעהר א וויכטיגע געהיימניסע, דורך וועלכע איינינע אונגליקליכע וועלען גליקליך ווערען. אלזא, בעט איך אייך אים נאָמען פון מענשען־ליעבע, אז איהר זאלט מיר זאגען וויא יענע מעדכען הייסט. איהר בעדארפט מאדאם גרינבערג וויסען, אז נאך היינט האב איך געוואָלט אייך אפּשטאטען א וויזיט אין אייער וואוינונג. איך האב געדענקט דא אין הויז צו ער־פאהרען וואו איהר געפינט זיך און ווען איך קען אֵייך זעהן. אז גאט האט אונז שוין יא נאָר אונערווארטעט צוזאמען געפיהרט, בעט איך אייך, אז איהר זאלט מיר זאגען דעם נאָמען פון יענעס מעדכען. איך מוז ערפאהרען וואו מיין אָסיפּ גע־פינט זיך.

— וועט עס אבער בלייבען א געהיימניס? — האט אסתר געפרעגט.

— איהר בעדארפט פערשטעהן, אז איך וועל ניט פעראונגליקען א מעדכען מיט וועלכע מיין טהייערער אָסיפּ שטעהט אין פערבינדונג.

— זיא הייסט בערטהא מאלליך! — האט אסתר אין רעהרעל ארייננערעדט.

— איז זיא דעם מיליאָנער מאטפיי מאלליך׳ס א טאָכטער?

— יא, דעם מיליאָנערס א טאָכטער.

— איך דאנקע! — האט דיא פרוי מיט א דאנקבארע מינע געזאגט — דאס פערבלייבט א געהיימניס.

זיא האט זיך שטארק פערטראכט און פאר איהרע האלב-בלינדע אויגען האט זיך געמאלט דיא פערגאנגענהייט. זיא האט זיך געזעהן אין א רייכפערפוצטע הויז אין קיעוו. איהר יונגער געמאהל האלט זיא טהייער וויא אן אויג אין קאפ. א פאר יאהר נאך איהר האכצייט שענקט זיא איהם א זוהן. דיא ליעבע ווערט פערדאפעלט און דאס לעבען געהט זיך רוהיג וויא א שטילע קוועלע. איהר מאן איז אבער א געלד-גייץ, איהם איז וועניג דיא פאר מיליאן רובעל וואס ער בעזיצט, איהם פערוויילט זיך זיין קאפיטאל פערדאפלען. ער שרייבט א טעסטאמענט, אז אין פאל ווען ער שטארבט געהערט זיין גרויסער פערמעגען צו זיין איינציג קינד און אויב דאס קינד שטארבט געהערט עס צו זיין ברודער אין פעטערבורג, מיט דער בעדינגונג, אז א פינפטער טהייל זאל הערבען זיין וייב, און אליין פאהרט ער אוועק אלס פאדריאדטשיק צו דער קאווקאזער קריעג. עס געהט צוויי יאהר אריבער און איהר מאן איז נאך אלץ ניט געקומען צוריק. דאס קינד שטארבט אין דער כאלעריע און דאס פערמעגען בעדארף איבערגעהן צו אן אידיאט. זיא בעראטה זיך מיט א קלוגען מענשען און פאהרט גלייך אוועק נאך ווילנא. זיא זיצט אויף א באנק אין שטאדט־גארטען און א מעדכען פיהרט א שעהנעם צוויי־יעהריגען איינגעלע. זיא גיט דער מיידעל קליין-געלד און הייסט איהר געהן קויפען פאר דאס קינד קאנפעקטען. דאס מעדכען לאזט דאס קינד לעבען איהר אויף א באנק און געהט אוועק. זיא נעהמט דאס קינד צו זיך און פיהרט איהר גלייך אוועק מיט'ן שנעל-צוג נאך קיעוו און דאס רייכטהום בלייבט פאר איהר. זיא לעזט טאג טעגליך אין דיא צייטונגען, אז א איד, א געוויסער גאלדבוים זוכט זיין צוויי יעהריגען איינגעלע וואס א דאמע האט פון שטאדט-גארטען אוועקגעשטוילען. און וויא ערציטערט ווערט זיא ביים עראינערען זיך, אז זיא זיצט יעצט ביי דיא אונגליקליכע עלטערן פון דאס קינד אין הויז!.... זיין ריכטיגער פאטער איז אין געפענגניס, זיין מוטער איז טוידט־קראנק און זיין שוועסטער און ברודער האלטען זיך פון צרות קוים אויף דיא פיס!

א שרעקליכער זיפץ האט זיך פלוצלינג פון איהר ברוסט ארויסגעריסען, עס האט איהר פערקלעמט אין הארצען, איהר קאפ האט זיך פערדרעהט און זיא האט זיך מיט ביידע הענד אנגעהאפט אן העלענא'ן, וועלכע איז געשטאנען לעבן איהר.

— א, וואס איז געווארען מיט אייך, מאדאם זאכארין! — האבען גאלדבוימס קינדער אויסער זיך פאר שרעק אויסגעשריען.

אננא איז אביסעל צו זיך געקומען און האט אויפגעעפענט דיא אויגען.

— גאר ניט, גאר ניט! — האט זיא שוואך געענטפערט — איך בין א שוואכע קריינקליכע פרוי, איך פיהל מיך מאנכע מאל זעהר אונוואהל.

— פיעללייכט אביסעל קאלטעס וואסער? — האט איהר העלענא אויפגערעגט געפרעגט.

— ניין, איך דארף גאר ניט, — האט אננא ערוויעדערט — איך וויל יעצט פון אייך הערען דיא ריכטיגע אורזאכע פון העררן גאלדבוימס פערהאפטונג.

— טאקי צוליעב זאכארינען! — האט יעפים טרויעריג איהר ערוויעדערט.

אננא האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער.

— צוליעב זאכארינען? — האט אננא איבערגעפרעגט — דיא צייטונגען האבען דאָך געמעלדעט, אז ער האט ערמאָרדעט א שפּיאָן!

— מיר מוזען אייך פערטרויען א געהיימניס, — האט העלענא אין רעהרעל אריינגערעדט — אז מיין פאטער איז געגאנגען רעטען זאכארינען און דערוויילע האט א ניהיליסט ערמאָרדעט א שפּיאָן, וועלכער האט מיין פאטער נאכגעשפּיערט....

— און וואו איז אָסיפּ דאמאלס געווען?

— ער איז געווען פערשטעקט אין גרויסען קאנאָן אין קרעמעל, זיינע קאמעראדען האבען מיין פאטער געבעטען, אז ער זאל זיי מיטהעלפען פון קאנאָן איהם ארויסקריגען און איהם געבען שוץ אין זיין הויז....

— און אין אייער הויז איז טאקע אָסיפּ אפּגעפיהרט געוואָרען?

— מיר האבען איהם דא געהאלטען אייניגע שטונדען און נאכהער האבען מיר איהם איבערגעגעבען גרינבערג'ן, ווייל ביי גרינבערג'ן איז געווען יענע נאכט א בעפאל פון דער פּאָליציי און נאך א בעפאל איז לייכטער א מענשען צו בע־האלטען....

— אָ גאָט! — האט דיא פרוי אויסער זיך פאר איבערראשונג אויסגע־שריען גאר ניט מיט איהר שטימע — זיצט יעצט אייער פאטער אין אסטראג צוליעב אָסיפּ'ס רעטונג?

— אזוי האט זיך געמאכט, — האט העלענא מיט טרעהרען אין דיא אויגען איהר ערוויעדערט — ער איז געוויס אין דעם ניט שולדיג.... ער איז א זעלטענער מענש, וואס איז גאר שווער אזעלכען צו געפינען.

אננא האט א זיפץ געטהאן.

— קיין גרעסערן וואוינונג וויא דיעזע זייט איהר גאר ניט אין שטאנד זיך צו דינגען? — האט אננא איהר פלוצלינג א פרעג געטהאן.

— מיר וואָלטען געווען העכסט צופריעדען, אז מען וואָלט אונז אין דיעזען וואוינונג רוהיג געלאזט לעבען — האט העלענא טרויעריג געענטפערט.

— ווער שטערט אייך דען דא צו וואוינען?

— דיא טעג איז דא געוואָרען א נייער פּריסטאוו און ער וויל אונז גענצליך פון מאסקווא ארויסשיקען, חאָטש דער פּראָצעס פון מיין · אונגליקליכען פאטער פאנגט זיך נאך יעצט אן און חאָטש מיר זיינען פּאָטאָמסטוועני פּאָטשטאָטני גראַזשדאניעס (ערבליכע עהרענ־בירגער) און האבען דאס רעכט צו וואוינען אין גאנץ רוסלאנד.

— און א העברער אלס א פּריסטאוו איז שוין גאר ניטאָ?

— אין מאסקווא טהוען דיא פּריסטאוועס מיט אידען וואס זיי ווילען. זא קוים ער הייסט ארויספאהרען, ענטפערט שוין ניט דער אָבערפּאָליציימייסטער און זאגאר דער מיניסטער אליין. מיר זארגען זיך ניט אזוי פאר זיך וויא פאר מאַ־דאם גרינבערג. זיא איז אן עלענדע פרוי מיט דריי קליינע קינדערלאך, איהר מאן האט דא געלעבט אויף דאס רעכט פון אן ארבייטער. יעצט, אז ער זיצט אין גע־

פעננגים, איז דאס רעכט ארונטערגעפאלען און דער פריסטאוו האט פון איהר געסטערן גענומען גאנצע הונדערט רובעל פאר איין וואָך פערבלייבען אין מאָסקווא. אונז האט עס שוין אויך א שעהנע סומע געקאָסט; אבער מיר האבען נאך א האָפנונג, מיר גלויבען, אז ער וועט אזוי פּרעך גענגען דיא געזעצע ניט האנדלען, דאס וועט אויסגעהן צו געלד....

— און געלד האט איהר גענוג?

— אָסיפּ'ס קאמעראדען האבען אונז געבראכט ניין הונדערט רובעל; אייניגע הונדערט רובעל האבען זיי אויך געגעבען מאדאם גרינבערג; אבער דער נייער פריסטאוו וועט עס שוין פון אונז ארויסשלעפּען נאך מיט דיא בעט-צייג פון צו-קאָפּענס....

— אבער וויא קען אזא קראנקע פרוי ליגען אין אזא ענגען צימער? — האט אננא מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט אנווייזענד אויף מאדאם גאָלדבוים.

— ווייסט איהר ניט מאַדאם זאַכארין, אז א מענש איז שטארקער פון אייזען? אז מיין פאטער קען לעבען צווישען מערדער אין אסטראָג, קען מיין מוטער ליעגען דא קראנק!....

— נאט אייך אויף א נייעם וואוינונג, — האט אננא געזאגט איהר איבער-געבענד אן אנווייזונג אויף דער קייזערליכער באנק.

— ניין, מאדאם זאכארין, — האט דאס מעדכען מיט א וויינענדע שטימע אויסגעשריען — זאָ לאַנג איך מיט מיין ברודער לעבען, וועלען מיר אליין אונזער פאמיליע ערנעהרען.

— איך ה י י ס אייך נעהמען! — האט אננא געזאגט — איהר דארפט עס ניט בעטראכטען אלס א נדבה נור אלס אן אלטען חוב....

— א חוב? זייט איהר אונז עפּעס שולדיג?

— נאך מעהר וויפיעל איהר קענט זיך פאָרשטעלען....

— איך פערשטעה אייך ניט, מאדאם זאכארין.

— איהר דארפט וויסען, אז איהר האט געגעבען שוין א מיליאָנערינס א קינד....

— אונז איז אלץ איינס וועמענס א קינד אָסיפּ זאכארין וואָלט געוועזען. אן אונגליקליכען מוז מען שיצען אהנע בעלוינונג. פאר אן אונגליקליכען מוז מען לויפען אין פייער אבי איהם צו רעטען. מיין פאטער האט מיך פון קינדהייט אן אזוי גע-לערענט און אזוי לעהרענט אונז דער ריינער פערנונפט.

— ליעבעס עדלעס קינד! — האט מאדאם זאכארין מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — קום אהער צו מיר אביסעל נעהענטער, לאמיך דיך בע-טראכטען.

זיא האט העלענאַ'ן אנגענומען פארביידע הענד און האט זיך גלייך נעגען איהר געזיכט אוועקגעשטעלט.

— דיא לאמפּע! — האט אננא אויסגעשריען — גיט אהער דיא לאמפּע.

דיא ערשטווינטע מאדאם גרינבערג האט אראָפּגעחאַפּט פון טיש דיא לאמפּע און האט זיא געהאַלטען נאָהענט נעגען זייערע ביידע געזיכטער.

וויא צוויי מראַמאָרנע סטאַטוען זיינען זיי אונבעוועגליך איינע נעגען דיא אנדערע געשטאַנען זיך קוקענד גלייך אין דיא אויגען. אננא איז פּלוצלינג ערציטערט געוואָרען, איהרע אויגען זיינען געוואָרען אנגעגאָסען און האבען אנגעהויבען האַסטיג צו רינען.

— א י י ן געזיכט.... דיא זעלבע אויגען.... דער אייגענער כאַראַקטער און דאָס זעלבע הערץ! — האט אננא יאמערליך געברומט און איז העלענא'ן מיט א שרעקליכען געוויין אויפ'ן האלז ארויפגעפאַלען.

— אָ, טהייערע פריינדין — האט דאָס מעדכען וויינענד אין דיא אויערען איהר געשריען — זאָגט מיר דיא בעדייטונג פון אייערע רעטהזעלהאַפטע ווערטער, ערקלעהרט מיר דעם שרעקליכען טרוים וואָס מיר קומט יעצט פאָר.... זייט איהר ניט א פריעדענס ענגעל, וועלכען גאָט שיקט א מאָל ארונטער פון הימעל, אויסצוהיילען פערוואונדעטע הערצער, ערהייטערען צערבראָכענע געמיטהער?.... מיין הערץ פיהלט עפּעס וואָס איך קען ניט ארויסריידען, אין מיין זעעלע קראַכט א זאָנדערבארער שטורם, איך בין עס ניט אין שטאַנד אליין זיך צו ערקלעהרען.... פּיעלייכט הייבט דא אן עפּעס ארויסשפּראָצען א הילפע פאר מיין אונגליקליכען טהייערען פאטער, אָדער....

דאָס מעדכען האט זיך פערהאַקט, איהרע געפיהלע זיינען געוואָרען אזוי שטורמדיג, אז זיא האט מעהר ניט געוואוסט וואָס צו ריידען.

— ליעבעס טהייערעס קינד, — האט אננא אויפגערעגט איהר ערוויעדערט — דוא ביסט נאך יונג און ווייסט ניט צו וואָס געוויסע אומשטענדע קענען א מאָל א מענשען דערפיהרען.... איך קען דיר יעצט גאר ניט ערקלערען און טאָר דיר פאָרלויפיג ניט זאגען וואָס איך האב געמיינט.... דיר קומט עס פאָר רעטהזעלהאַפט; אבער דעם טשעק אויף צוויי טויזענד רובעל זאָלסט דוא פון מיר נעהמען, דוא נעהמסט ד י י נ ס מיין קינד און מעהר זאָלסט דוא דאריבער מיט מיר ניט ריידען....

— גוואַלד איך נעה פון זינען אראָפּ! — האט העלענא אויסער זיך אויסגעשריען.

— דאָס איז א טרוים! — האט יעפים געברומט און האט ווילד אנגעקוקט דיא וועגט פון צימער.

— איהר זאָלט זיך מיטהען א גרויסע וואוינונג אין אן אנדער קווארטאל — האט אננא זיי געזאָגט ניט הערענדיג וויא זיי האבען דא גערעדט — און איהר מאדאם גרינבערג זאָלט מיט זיי וואוינען צוזאַמען. נעהמט פון מיר דיעזען פּעקעל פּאַפּירען און זייט רוהיג און האָפט צו גאָט אז ער וועט אייך העלפען.

זיא האט ארויסגענומען פון איהר בוזים א פּעקעל מיט באַנק-נאָטען און האט עס אסתר'ן אין קעשענע אריינגעשטעקט.

— איהר איבערראשט אונז מאדאם זאכארין — האט אסתר מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען.

— זייט רוהיג און לעבט גליקליך — האט אננא ניט הערענדיג איהר אנט־וואָרט געזעדט — אדיע מיינע טהייערע....

43טעס קאפיטעל.

אַ טיגערין אין אַ שעפּסען פעהל.

העכסט פעראינטערעסירט מיט דער לאגע פון דער יונגער באראָנעסע קסעניא אנדרייעוונא, האט גרעפין מאריא אנדריאנאווא צו דער באראָנעסע גע־שריעבען א בריעף וועלכער האט ע:טהאלטען פאָלגענדעס:

„ווערטהע באראָנעסא קסעניא אנדרייעוונא! דיעזע צייליען שרייבט צו אייך א פרוי, וועלכע האט אייך מיט איין און צוואנציג יאהר צוריק אויף איהרע הענד געטראגען, אלס איהר זייט נאך געווען א צוויי יעהריגעס קינד. זייט דאן האב איך אייך ניט געזעהן; אבער אייערע פערשטאָרבענע עלטערן האב איך דא אין מאסקווא געהאט דיא עהרע צו זעהן מיט ניין יאהר צוריק, זיי זיינען געווען א מאל דיא בעסטע פריינדע פון מיינע זעליגע עלטערן, זיי האבען וויא ברידער און שוועסטער צווישען זיך געלעבט. היינט שטעלט אייך באראָנעסע פאָר, וויא איבער־ראשט איך בין געוואָרען לעזענדיג אין דיא צייטונגען, אז קסעניא אנדרייעוונא איז אין מאסקווא און מען האט איהר בעשטוילען אין האָטעל „ערמיטאזש" אויף אזא גרויסע סומע!.... איך בין גאָר אויסער זיך. איך ווינש אייך צו זעהן באראָ:עסע. מיין לאָגע איז אויך צוליעב געוויסע אומשטענדע ניט זעהר א פרעהליכע. שרייבט מיר, ווען קען איך אייך בעזוכען אדער ווען קענט איהר מיר א וויזיט אָפּשטאטען.

האָכאכט.נגספאָל גרעפין מאריא אנדריאנאָווא".

דיעזער בריעף איז אָפּגעשיקט געוואָרען צו דער יונגער באראָנעסע קסעניא אנדרייעוונא נאכדעם וויא דאקטאר וואסיליעוו, האט דער גרעפינס הויז פערלאזען. אום אכט אוהר אבענדס האט יעוורושין דער גרעפין געמעלדעט, אז א יונגע דאמע ווינשט איהר צו זעהן און ער האט זיין ווירטהין א וויזיט־קארטע איבערגעגעבען.

— באראָ:עסע קסעניע אנדרייעוונא! — האט אנדריאנאווא אויסער זיך פאר פרייד אויסגעשריען און מיט דיעזען געשריי איז זיא אין עמפפאנג־צימער אריינ־געלאָפען.

עס איז איהר אנטקעגען געקומען א יונגע שעהנע דאמע מיט א ראָזענפאר־בינעס געזיכט און מיט שווארצע געקרייזעלטע לאָקען.

— אָ, גרעפין! — האט דיא יונגע דאמע אריינפאלענד אין מאריא אנדריא־נאווא'ס ארמען אויסגעשריען — וויא גליקליך בין איך, אז איך האב דיא עהרע צו זעהן דער פרוי וועלכע מיינע זעליגע עלטערן האבען אימער אזוי געליעבט, אזוי פערגעטערט!

און ביידע פרויען האבען זיך באלד היים צוקושט און טרעהרען האבען זיך נעגאָסען אויף זייערע באקען.

— אך, מיין טהייערע קסעניא! — האט דיא גרעפין מיט געוויין אויסגע־שריען, — וויא גליקליך בין איך מיט אייער בעזוך! א קוקטהאנדיג אויף אייך, שטעלט זיך פאר מיינע אויגען פאר מיין גאנצע פערגאנגענהייט, מיינע יונגע בליהענדע יאהרען! מיט זיי זיינען אפילו פערבונדען זעהר פיעל טרויעריגע עראינערונגען.

— מוטער! ליעבע, זיסע מוטער! — האט קסעניא מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — אזוי וועל איך אייך טהייערע פריינדין רופען, ווייל איהר זייט דיא איינצעלנע וועלכע האט אין א י י ן מאמענט מיין גאנצעס יונגעס הערץ פאר זיך געוואונען.... זייט מיין ליעבע מוטער איז געשטארבען בין איך עלענד וויא א שטיין; אבער יעצט פיהל איך מיך וויא ביי איהר אין הויז, וויא אין איהרע ארמען.... א, מוטער, פיעלעס האב איך שוין אויך אין מיין ביסעל יאהרען אי־בערגעטראגען! אין פערלויף פון צוויי יאהר האב איך מיינע ליעבסטע, מיינע טהייערסטע אין לעבען בעגלייטעט אין דעם עווינען וועג.... מיין טהייערע פאטער, וועלכער איז אין גאנצען אכט און פערציג יאהר אלט געוועזען האט זיך דאס לעבען גענומען גאר אהן אן אורזאכע. מיין ליעבע זיסע מוטער האט זייט דאן אנגעהויבען צו קריינקען, זיא איז יעדען טאג געווארען שוואכער און שוואכער ביז זיא האט איהר עדלע זעעלע דעם אלמעכטיגען איבערגעגעבען. איך בין פערבליעבען עלענד, ניעדערשלאגען און צערשמעטערט מיט א צובראכענע געמיטה און א פערוואונדע־טעס הערץ—

קסעניא האט זיך פערהאקט און האט אויסגעבראכען מיט א ביטערען, הערצרייסענדען געוויין.

— גענוג טהייערע און ליעבע קסעניא! — האט מאריא אנדריאנאווא אויפ־גערעגט אויסגעשריען איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד — זעצט אייך און לאמיר אויף א ווייליע דיא צרות פערגעסען; מיר וועלען שוין געפינען איבער וואס צו ריידען.

— א, וויא פערגעסט מען? וויא פערגעסט מען? האט קסעניא ווייטער גע־וויינט — איך בין דאך וויא א צערטראטענע בלומע, וויא אן אויסגעריסענע ליליע פון איהר באדען; איידער זיא ווערט צייטיג!....

— ניין, טהייערע קסעניא, — איהר זייט ניט פערוועלקט! איהר זייט נאך יעצט אויך א בלומע אין פאלען פראכט! א זאנפטער זעפיר (אנגענעהמער ווינד) וועט אייך נאך אפפרישען און איהר וועט נאך בליהען וויא אין גאטעס פאראדיז! א שטורם הערשט ניט אייביג, ער געהט פאראיבער, און גליקליך איז דער יעניגער וועמ עס פערשטעהט, אז מען דארף זיך פאר א שטורם איינבייגען; יענער טראגט איהם לייכט אריבער און פערבלייבט אונבעריהרט, וויא איהר, מיין ליעבע קסעניא.

— איך אונבעריהרט? — האט קסעניא יאמערליך אויסגעשריען — מיין הערץ איז צערשטערט אין טויזענד שטיקער, מיין געמיטה צובראכען און מיין לעבען רואינירט!

— זא לאנג, פריינדין, אייער געזיכט זאגט עס ניט, — האט איהר אנדריא־נאווא געטרייסטעט — זא לאנג איהר זייט שעהן און רייצענד, לעבהאפט און בע־צויבערענד, איז א בעוויז, אז דיא שווערע ליידען קענען אייך ניט ברעכען, איהר מוזט האפען אויף בעסערעס. יונגע קרעפטען לאזען ניט וועלקען, לאזען ניט ארונ־טערפאלען און פערזינקען אין אבגרונד. עס איז דיא גרעסטע זינדע פאר זיך און פאר גאט, אז א יונגער מענש לאזט זיך אפ אין א נויט און פערליערט מוטה צו קעמפפען מיט דיא שלעכטע צופעלע. דאס ווערט בעטראכט ביי מיר ערגער פון זעלבסט־מארד; ווייל דער וואס טוידטעט זיך אליין, מאכט עס קורץ און שארף; אבער דא נעהמט זיך א מענש דאס לעבען לאנגזאם און גאנץ געלאסען.

דיא באראָנעסע האט געוואָלט ענטפערן; אבער אין דעם זעלבען אייגענבליק האט זיך דיא טהיר נאך א לייכטען אנקלאַפּען אויפגעמאכט און פּאַוועל איז אריין אין צימער.

קסעניא האט אפּגעווישט איהרע פערוויינטע אויגען. זיא האט מיט א פערשעהמטע מינע א קוק געטהאן אויף דער ווירטהינס זוהן און האט באלד איהר געזיכט פון איהם אפּגעדרעהט, וויא אן אמתע צנועה וואס קען לאַנג ניט קוקען א פרעמדען מאַנס־פּערזאן אין דיא אויגען.

מאריא אנדריאַנאָוואַ האט זיי איינער פאר'ן אנדערן פאָרגעשטעלט און פּאַוועל איז באלד מיט דעם ערשטען בליק ענטציקט געוואָרען פון איהר רייצענדער שעהנהייט.

— אט דאס איז פון דיא שעהנהייטען וואס איך מיין! — האט ער זיך געקלערט און האט איהר פריינדליך געדריקט דיא האנד.

— זייט אונז ווילקאָמען באַראָנעסע! — האט ער מיט'ן פולען מויל געזאגט. עס פרעהט מיך זעהר אייך צו האבען אין אונזער הויז פאר א גאַסט.

— און איך שטאָלציר מיט אייער פריינדשאַפט! — האט זיא איהם געענטפערט מיט א חנ'עוודיגע און האלב־תם'אָוואטע מינע.

— זייט איהר שוין לאַנג אין מאָסקוואַ, באראָנעסא? — האט איהר פּאַוועל פריינדליך געפרעגט.

— שוין פיער טאָג. איך בין אהער געקומען מיט מיינעם אן אנקעל פון אויסלאנד. פּלוצלינג האט ער בעקומען א דעפּעשע פון פּעטערבורג, אז זיין שוועסטער איז געפעהרליך קראנק און ער איז מיט'ן שנעל־צוג אוועקגעפּאָהרען. איך בין פערבליעבען גאנץ אליין און גנבים האבען אין מיין צימער איינגעבראָכען און ארויסגעגנבעט פון אונטער מיין צוקאָפּענס צוואנציג טויזענד רובעל באארעס געלד אויסער פאר איבער אכט טויזענד רובעל צירונג.

— איז גאר קיין שפּור פון דיא גנבים ניטאָ?

— איך האב געאייסערט מיין פערדאכט אויף איינע א פרוי; אבער מען קען זיא ניט אויסגעפינען.

— נו, און דער אייגענטהימער פון „ערמיטאזש"?

— איך האב ניט געוואלט, אז דיא זאך זאל פערעפענטליכט ווערען, — האט קסעניא מיט אן ערנסטע מינע געזאגט — דארום האב איך איהם געוואָלט א היבשע סומע פון'ם געשטוילענעם קאפּיטאל אראפּלאָזען; אבער ער איז זעהר א שלעכטער מענש און וויל ניט ענטפערן אויף איין קאָפּיקע.

— ווייסט איהר אבער, באראָנעסע, אז דיא אייגענטהימער פון דיא גרויסע האָטעלען אין מאָסקווא זיינען פאר א דיעבשטאל אין זייער האטעל פעראנטוואָרטליך?

— איך האב עס יעצט היינט געגען אבענד זיך דערוואוסט; אבער וואס טהוט מען מיט א שלעכטען מענשען?

— איהם איינקלאָגען אין געריכט, — האט דיא גרעפין פערדריסליך זיך אפּגערופען.

— אין רוסלאנד געריכט! — האט דיא באראָנעסע מיט א פערעכטליכע מינע אויסגערופען — איך וועל ליעבערשט אין טייך אריינשפּרינגען איידער בעטען רעכטע פון אלכסנדר'ס באַנדיטען.

— דאס איז ניט געזאגט באראָנעסע, — האט פּאַוועל ערוויעדערט — דיא איינצעלנע זאך וואס אין אלכסנדר'ס מדינה איז נאך ניט אזוי שטארק פערדאָרבען, איז דער גראַזשדאנסקער־סוד (בירגער געריכט). דיא ריכטער און דיא אדוואָקאטען בענעהן זיך נאך ארענטליך און אנשטענדיג.

— אלעס איז אין דעם בארבארען לאַנד פערדאָרבען! — האט קסעניע צאַרינג אויסגעשריען — זייט דער דעספּאָט אלכסנדר דער דריטער האט דעם טראָהן בעטראָטען ניבט עס מעהר קיינע גערעכטיגקייט איז רוסלאַנד.

— א וואהרע ניהיליסטען! — האט זיך פּאוועל געקלערט — אזא ליעבעס מעדכען איז נאָך מיין אידעאל, נאָך מיין פערלאַנג.

אבער דאך וואלט איך אייך געראטהען זיך פּרופען, און דערלאנגען אויף דעם ווירטה פון׳ם „ערמיטאזש״ אין געריכט, — האט איהר מאריא אנדריאנאָווא געראטהען.

— דאס וועט העלפען וויא א טוידטען באַנקעס, — האט קסעניא ווייטער גערעדט — ער וועט אונטערקויפען דיא נאטשאלסטווא און מיין געלד און דיא ציערונג בלייבען פערלאָרען. מיר ווייסען ווער אונזערע טשינאווניקעס זיינען, אז מיט איין פינף און צוואנציגער קויפט מען זיי אפּ, און איהר אונגליקליכע חאָטש טרינקט אייך, וועהנט אייך, ווערעם דאגה איז עס!

— פון וואנען האט איהר אזוי גוט קענען־געלערענט אונזער רוסלאַנד? — האט פּאוועל מיט א פערוואונדערטע מינע געפרעגט — איהר ווייסט דאך בארא־נעסע גאר פון פוינעל מילך.

דיא באראָנעסע האט א לייכטען שמייכעל געטהאן, וויא זיא וואלט וועלען דערמיט אויסדריקען, אז דאס איז א קינדישע פראגע און זיא האט באלד ווייטער געשניטען.

— פון וואנען איך קען רוסלאַנד? האלט איהר דען אונז מעדכענס גאר פאר קיין מענשען ניט? מיין האס צו רוסלאַנד האב איך נאך געהאט זייענדיג אין גימנאזיום אלס פערצעהן יעהריגעס קינד. איך האב שוין דאמאלס פערשטאנען, וויא טיעף אונזער פאָלק איז געפאלע׳, וויא ניעדעריג זיינע דעספּאָטען האבען איהם אוועקגעזעצט. רוסישע ניעדערטרעכטיגקייט איז צו זעהן, וואו מען קעהרט זיך און וואו מען ווענדט זיך, אפילו אויף דיא ווענט פון גימנאזיום. אויף יעדער באנק פון דיא שילער און שילערינען איז מיט פּייער אָנגעשריעבען: קינדער, אָט איז דיא רוסישע טיראַניי!

— בראַוואָ באראָנעסא! -- האט פּאוועל אויסגעשריען.

— פון וואָס ווערט איהר דא גראף אזוי ענטציקט? — האט קסעניא מיט א פערוואונדערטע ־מינע געפרעגט און האט אויף איהם געוואָרפען א ליעבליכען בליק פון איהרע שעהנע פייעריגע אויגען — א גרויסער קונץ איז דען דיא טיראַניי צו דערקענען? דוכט זיך, אַז א בלינדער קען זעהן לייכט רוסישע דעספּאָטיזמוס און ניט נור זעהן — איהר אנטאפּען מיט דיא הענד זאָגאר.

— אך, וויא גליקליך איך שעץ מיך אין אייער געזעלשאפט! — האט פּאוועל געפיהלפאָל אויסגערופען — איך זעה, אז דיא פּאָרזעהונג (השגחה) האט אונז צוזאמענגעפיהרט.

קסעניא האט איהם בעשאָטען מיט ליעבע און מילדע בליקען, וועלכע האבען אין זיין יונגעס הערץ אנגעצונדען א פייער. ער האט דערפיהלט, אז ער ליעבט זיא! דיא קלוגע זלאָדייקינא האט עס בעמערקט.

— אָ, גראף, — האט קסעניא מיט א דעמיטהיגען טאן איהם ערוויעדערט— מיט וואס זאל איך אייך פאר אזא קאָמפּלימענט אָפּענטפערן?

— קאָמפּלימענט? — האט פּאוועל אויסגערופען דאס איז מיין ערנסט, אז איך שעץ מיך איבערגליקליך זיך צו געפינען אין אייער געזעלשאפט.

דיא באראָנעסע האט אנשטאט אן אנטוואָרט אראָפּגעלאזען איהרע אויגען

וויא אן אונשולדינעס מעדכען וואס בעקומט צום ערשטען מאל א גלעט פאר'ן בעקעל.

— שאדע וואס מיין מאַכטער פיהלט זיך היינט עפּעס אונוואָהל! — האט דיא נרעפין זיך אפּגערופען — זיא וואלט געווען העכסט צופריעדען און איבער גליק־ליך מיט אייך בעקאנט צו ווערען.

— האט איהר גרעפין אויך אן ערוואקסענע טאכטער? — האט קסעניא מיט א תמ'אוואטע מינע נעפרעגט.

— מיין טאָכטער איז מיט מיין זוהן אין איין אלטער. זיי זיינען א צווילינג.

— אך, וויא גליקליך איך וואָלט געווען צו האבען אייער טאכטער פאר א פריינדין! — האט קסעניא מיט א צופריעדענע מינע אויסגערופען — זיא איז אויך געווים שעהן און —

קסעניא האט זיך פלוצלינג פערהאקט און האט דיא אויגען אראָפּגעלאָזען צום באדען, פונקט, וויא זיא וואָלט זיך פערשעהמט זיך ארויסהאפּענדיג מיט אזא וואָרט וואס עס ריהמט פּאוולען.... פּאוועל אבער האט זיך געפונען העכסט געשמייכעלט.

— זיא פיהלט צו מיר דאס זעלבע וואס איך צו איהר! — האט זיך פּאוועל געטראכט — אָ, וואס פאר א גליק מיר האט דא היינט געטראָפען!

גרעפין אנדריאנאָווא האט באלד נעדעקט דעם טיש. זיי האבען אָפּגעגעסען אבענד ברויט און זיך אונטערהאלטען ביז עלף אוהר אבענדס.

פּאוועל האט נאך איהר אוועקגעהן דיא גאנצע נאכט ניט געקענט איינשלאָ־פען. איהם האט זיך אלץ פאָרגעשטעלט דיא שעהנע פיגור פון דער רייצענדער און בעצויבערטער קסעניא אנדרייעוונא. זיין הערץ האט אלע מאל מעהר און מעהר געקלאפט מיט ליעבע צו דער שעהנהייט, וועלכע איז אויך ניהיליסטיש געזאָנען וויא ער און איז פון איהם ניט זעהר ווייט. עס פעהלט מעהר ניט ויא איין מאל זיך ערקלערען פאר איהר אין ליעבע!

ער האט קוים ערוואַרטעט דעם פריה־מאָרגען. דיא זאָנע האט נאר איהם אנדערש געשיינט אין דיא אויגען, איהרע שטראהלען האבען איהם געבלישצעט מיט אן אנדער גלאנץ. א קליינינקייט איז דען ליעבע פאר א יונגעס הערץ, בעזאָנ־דערס נאך דיא ערשטע, דיא עדעלע, קיישע און הייסע ליעבע, ווען דער יונגער מענש פינדעט אוים זיין ריכטיגען, לאנג זיך פאָרגעשטעלטען אידעאל.

ער האט מיט דער ערלויבניס פון זיין מוטער זיך געהייסען שפּאַנען דעם עקיפּאַזש און איז אוועקגעפאָהרען לאדען דער יונגער באראָנעסע אויף פריהשטיק.

אין יענער צייט איז געזעסען ביי דער יונגער באראָנעסע אין צימער אונזער בעקאנטער שפּיאָן ווזיאטקין מיט א באנדאַזשירטען קאָפּ איבער דיא אויערן. ער האט געטטערן געכאפּט א שטארקע מפּלה ביי נרעפין מאריא אנדריאנאָווא אין הויז. ער איז פון דעם ווילדען פערד אראָפּגעפאלען און אנשטאדט אָנצוקומען אין דער נרעפינס הויז פאר א דיענער, איז ער גאר אָפּגעפיהרט געוואָרען אין א האָס־פּיטאל, וואו מען האט איהם זיין שפּיאָנישען צושפּאָלטענעם קאָפּ פעסט פערבאנ־דאזשירט מיט צוויי ווייסע באנדאזשען און זיין צוריסענע פּוס פערלאטעט מיט עטליכע פּלאסטערס.

— איהר אלע מאנספערזאָנען טויגט פאר שפּיאָנען אויף א כפרה! — האט איהם אונזער פרומע קסעניא געזאָגט און א גלעט געטהאן פאר זיין באַנדאזש אויפ'ן שטערן — אט נעהט איהר נאר ארום מיט א צושפּאָלטענעם מוח און דער טוידט לינט אייך אויפ'ן נאז. דארט ביי דעם טראַקטירשטשיק טימאָפּיי מיכיילאָוו האט

זיך אייך אויך דיא מעשה ניט איינגעגעבען, אבער אז מיר פרויען נעהמען זיך צו עפּעס, פליהען קעפּ ארונטער פון דיא אקסלען און פאלען וויא דיא שפּענער. דיא דריי קעפּ, איבער וועלכע איהר האט זיך אייער קאָפּ צושלאָגען, ליגען אלע יעצט אין מיין קליין הענטעלע; אבי איהר האט געזאגט, אז איהר וועט דיזע מיסיאָן קוּנציג אויספיהרען? נאט אייך אויסגעפיהרט. א דריי שטאָקיגע לאטע אויפ'ן קאָפּ און אויפ'ן פוס, ווייס אייך דער טייפעל! איהר הינקט זיך צו וויא נאט האט גע־באָטען....

— דער טייפעל האט געקענט וויסען, אז זיי בעדארפען א גוטען רייטער — האט וווּיאטקין אויפגערעגט אויסגערופען.

— חאַ חאַ, חאַ! — האט דיא צנועה געלאַכט.

— איך פערשטעה ניט וואס איז דער געלעכטער? — האט וווּיאטקין פער־דריסליך געברומט.

— טאקי ווייל איהר פערשטעהט ניט, דאריבער לאך איך.

— איך פערשטעה אייך ניט פריילין וואס איהר מיינט מיט דעם.

— וויעדער ניט פערשטאַנען! — האט דיא צדקניות אויסגערופען — עס איז שוין אָבער צייט, אז איהר זאלט יא פערשטעהן אן עסק. טראגט איהר דען א שפּיאָנישען קאָפּ אויף אייערע אקסלען, ווען איהר מיינט, אז דאס איז געווען א צופאל מיט'ן פערד?

— וואָס דען ניט קיין צופאל? האבען זיי דען ניט בעדארפט א גוטען רייטער?

— זלאָדייקינא פערשטעהט עס אנדערש! — האט דיא באראָנעסע מיט א שטאָלצע מינע אויסגערופען.

— איך וואלט געווען א בעלן צו וויסען וויא איהר פערשטעהט עס.

— איך פערשטעה, אז זיי האבען אייך מיט פלייס געגעבען אזא פערד וואָס א פרעמדער רייטער מוז פון איהם ארונטערפאלען און נאכדעם ארומגעהן מיט אן אָפענעם מוח.

— וואָצו זאלען זיי עס טהאן?

— חאַ, חאַ, חאַ! חי, חי חי!

— וויעדער געלאַכט, אָבער געלאַכט, — האט וווּיאטקין פערדריסליך גע־בורטשעט.

— און ווארום זאל איך ניט לאַכען, אז איהר פערשטעהט ניט דאס זיי האבען אין אייך דערקענט דעם שפּיאָן דורך דיא אויגען.

— פאר אזא נארר זאָלט איהר מיך ניט האלטען.

— נו, האט זיי זייער דיענער פערטרויט דיא געהיימנים.

— אייער איבערשפּיציגקייט דערפיהרט אייך צו מאדנע איינפעלע! — האט ער איהר מיט פערדרוס ערווידערט.

— איך וועל אייך אבער אויסשטעכען דיא אויגען, ווען איך וועל ערפאהרען היינט, אז איך מאך קיין אירטהום.

— דיינקט איהר נאך היינט אבערמאלס דער גרעפינס הויז צו בעזוכען?

— טאָ וואס דען, איך וועל שווייגען?

— און וואס הערט זיך עפּעס וועגען דער ננבה? וואס ענטפערט אייך דער ווירטה פון'ם „ערמיטאזש"?

— דער שורקע אנטאָנאוו וויל גאָר ניט ענטפערן.

— ער מוז אייך ענטפערן.

— איך גלויב, אז ער וועט וויינען און טראָגען.

— און דאס איז געווען מיינע אן עצה! איז דאס אויך נארריש?

— איך מוז געשטעהן, אז דאס איז געווען א גוטער איינפאל; אבער פלוצלינג צו ווערען ביי דער גנבה א באראָנעסע אנדרייעוונא איז נאך א גרעסערער איינפאל. און דאס איז מיר איינגעפאלען בעפאר איך האב דיא טהיר אויפגעעפענט און געמאכט א געוואלד, אז מען האט מיך בעגנבעט.

— און דאס האט איהר אלעס געטהאן צוליעב דער גרעפין אנדריאנאָווא?

— וואס דען? איך האב ליעב צו טהאן א זאך אויסגערעכענט און וועהרענד איך האב אייך צו דער גרעפין געשיקט, איז שוין דיא זאך פריהער געווען בעוואָרענט, אז טאָמער געלינגט אייך ניט, זאל איך אליין דאָרט אין הויז זיך קענען אריינכאפּען.

— דאס איז ווירקליך איינע פון דיא גרעסטע איינפעלע! — האט ווזיאטקין ענטציקט אויסגערופען — אבער ווען בעקומט איהר דיא מטבע? מיר האבען דאך עפּעס צווישען זיך אָפּגעמאכט אז איך זאל האבען א העלפט פאר מיין ראטה.

— היינט וועל איך מיך צו אנטאָנעוו'ן, דעם ווירטה פון „ערמיטאזש" פעסט א נעהם טהאן — האט איהם דיא באראָנעסע ערוויעדערט — ער ווייס מיט וועמען ער האט דא צוטהאן. ער האט באלד נאך דער גנבה בעקומען א בעפעהל פון אָפּגעגעבען, אז מיין נאָמען זלאָדייקינא טאר-אין גאנצען האטעל ניט ערוואינערט ווערען און איך מוז הייסען ביי אלע, באראָנעסע קסעניא אנדרייעוונא.

— דאס איז אלעס פאָרטרעפליך; אבער דיא מטבע.

עס האט זיך געהערט א לייכטער קלאפּען אין טהיר.

— הערייז! — האט דיא באראָנעסע אויסגעשריען און פּאַוועל איז אין צימער אריינגעגאנגען און האט דערזעהן זיין ליעבער קסעניא'ן מיט דעם שפּיאָן ווזיאטקין ביי איין טיש. ער האט גלייך דערקענט, אז דאס איז דער זעלבער וואס האט געשטערן אלס שפּיאָן אין זיין הויז געוואלט אריינטרעטען און פּאוועל האט אונווילענד א ציטער געטהאן.

זלאָדייקינא איז אביסעל איבערראשט געוואָרען; אבער זיא האט באלד געפאסט מוטה.

— אָ, וועמען איך האב דיא עהרע צו האבען פאר א גאסט! — האט זיא ערפרייהט אויסגעשריען לויפענד איהם ענטקעגען.

זיא האט איהם פעסט געדריקט זיין האנד און האט איהם געבעטען זיצען. פּאוועל האט העכסט צורודערט געגריסט און האט זיך שמערצליך אויפ'ן שטוהל לעבען פענסטער אוועקגעזעצט.

— ענטשולדיגט מיר גראף אויף איין ווילע, — האט זיא צו איהם ליעבליך געזאגט — איך מוז דא מיט דיעזען מאן ריידען נאך א פּאָר ווערטער.

פּאוועל האט לייכט א שאָקעל געטהאן מיט'ן קאָפּ און דיא באראָנעסע האט זיך געווענדעט צו דעם איבערראשטען שפּיאָן.

— אלזא, הערר געהיים-אגענט, — האט זיא צו איהם געלאסען געזאגט — וויא באלד דיא פּאָליציי וויל ווירקליך, אז דורכרייזענדע זאלען ניט האבען וואס זיך צו בעקלאגען אויף מאָסקווא, מוזט איהר זעהן דיא גנבה זאל אויסגעפונען ווערען.

— איך וועל טהאן וואס עס וועט נור זיין אין מיין מעגליכקייט — האט דער שפּיאָן געענטפערט און שטארק צוהינקענד אויף זיין רעכטער פוס, איז ער נאך א טיפע פערנייגונג פון איהר צימער ארויסגעגאנגען.

— ארויסגעווארפען מיין מיה! — האט דיא באראָנעסע מוטהלאָז וויא צו זיך אליין גערעדט — מענשלאך וועלכע איך האב אימער געהאסט און פעראכטעט, מוז איך יעצט זעהן מיט מיינע אויגען און נאך מיט זיי ריידען! אָי, איז דאס אן אונגליק!

— זייט ניט געפאלען בּאראָנעסע, — האט פּאוועל אונמוטהיג געזאגט — איך בּין ז׳בער, אז אייער ווירטהה וועט אייך דיא גאנצע סומע בעצאהלען. ער מוז עס טהאן און ווען ניט, וועט מען איהם זיין האטעל צושליסען.

— אבער איך בּין דא גאנץ אליין און וויים ניט וואס אָנפאַנגען צו טהאָן.

— איך וועל פאר אייך אלעס טהאן, — האט איהר פּאוועל פריינדליך ער־קלעדערט — ווען איהר ווילט, געה איך שוין צו אנטאָנאָוו׳ן דעם ווירטהה פון אייער האָטעל און אויב ער וועט זיך עיטזאגען, וועגד איך מיך גלייך צו דעם גרויסען אדוואָקאט שייקאָוויטש און ער וועט שוין דיא סומע פון איהם געריכטליך אויפ־מאנען. אין א גרויסען האטעל וויא דער „ערמיטאזש״ טאָרן אזעלכע גנבות ניט געשעהן.

— איך דאנק אייך פון טיפסטען הערצען פאר אייער ליעבליכקייט — האט איהם קסעניא מיט א פריינדליכע שטימע געענטפערט — אבער איך וויל אייך ניט בעמיהען; דאס וועט אייך פערשאפען, וויא איך פערשטעה, פיעל קריינקונג. מארגען איבערמאָרגען בעדארף צוריק קומען מיין אָנקעל פּאָפּאוו פון פעטערבורג; ער איז שוין אן עלט׳זרער און ערפאהרענער מענש, ער וועט דיא סומע מאָנען.

— יעדען פ״לס בעדארפט איהר זיך בּאראָנעסע וועגען דעם ניט בעאונרו־היגען, — האט פּאוועל ווייטער גערעדט — אזאַ געטליכעס וועזען וויא איהר זייט וועט דיא נאטור אליין ניט דערלאזען, אז זיא זאל זיך לאנג קוועלען.

קסעניא האט איהרע אויגען אראָפּגעלאָזען און האט א לייכטען זיפץ געטהאָן.

— וואס זיפצט איהר בּאראָנעסאַ? — האט פּאוועל איהר געריהרט געפרעגט — ענגלען זיפצען דען אויך?

— אָ, ווערטהער גראף, — האט קסעניא שוואך ארויסגערעדט — א צו־גרויסען טיטעל האט איהר מיר געגעבען.

— איהר זייט צופיעל דעמיטהיג ליעבע בּאראָנעסע — האט פּאוועל געפיהל־פּאָל איהר ערוויעדערט — מענשען בעדארפען זיך שעצען גליקליך, ווען אזא ענגעל וויא איהר געפינט זיך אין זייער געזעלשאפט.

— און איך שטאָלציר מיט אייער ליעבליכקייט עדלער גראף, — האט דיא שלאנגע מיט א קלינגענדע שטימע איהם ערוויעדערט — און וויא באלד איך בּין אן ענגעל האב איך קיין אויסדריק ניט אין מיין שפּראכע וואס קען אייך בעטיטלען.

— איך ליעבע דיך ליעבער, זיסער ענגעל! — האט פּאוועל צוהיצט אויסגע־שריען און האט זיך א ווארף געטהאָן פאר איהר אויף דיא קניע.

— און איך, — האט קסעניא מיט טרעהרען אין דיא אויגען געשטאמעלט און מעהר ניט ריידענדיג האט זיא זיך צו איהם ערנעהערט.

פּאוועל האט איהר אָנגענומען פאר איהרעביידע צארטע און ווייבע הענטע־לאך און האט מיט היץ אויסגעשריען:

— זיי מיינע, מיין ליעבער, זיסער ענגעל נאָמעס! דוא מאכסט מיין לעבען פאר א הימעלשען פּאראדיז, פאר א בליהענדען בלומענ־גארטען.

— איך בּין דיינע! — האט דער אויסוואורף מיט א ציטערענדע שטימע לאנגזאם ארויסגערעדט און באלד האבען געקלונגען איבער׳ן צימער הייסע קיסע.

— דאס עדלעס קינד ווערט פעראונגליקט! — האט פּאוועל דערהערט עפּעס א שטילע שטימע הינטער דער טהיר און נאכדעם א לייכטען געררויש פון טריט.

פּאוועל האט דיא שטימע געהערט אזוי דייטליך, אז ער איז פון זיין שטעלע אויפגעשפרונגען און א שוידער איז איהם אריבער איבער אלע ביינער וויא א שלאנג וואלט איהם א ביס געטהאָן.

ענדע דעס צווייטען טהייל.

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT
21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

NOV 10 '59
DEC 25 '59
MAY 25 '60
JUL 5 '60
MAR 5 '61
JUN 28 '61
OCT 30 '61
MAR 13 '62
APR 27 '62
SEP 13 '65
NOV 11 '79
April 16/81
JUN 28
MAR 5 1987
MAY 28 1991
FEB 11 1992

FICT
קולי
#386

ספרית עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO